EUROOPA PARLAMENT

2026 - 2027

VÄLJAVÕTE

DOKUMENDIST „VASTUVÕETUD TEKSTID”

OSAISTUNGJÄRK

19. - 22. oktoober 2026

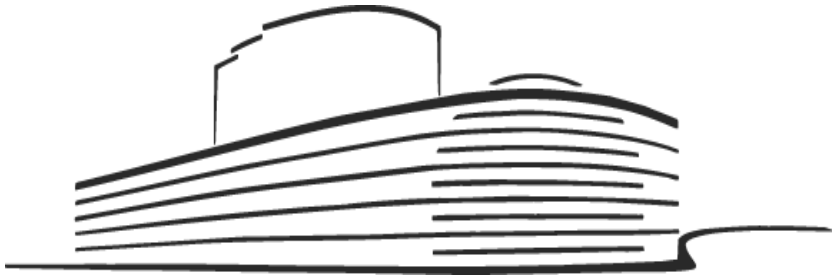

SISUKORD

P10_TA(2026)0346 ..... **5**
SISETURU INFOSÜSTEEMIGA ÜHENDATUD AVALIK LIIDES TÖÖTAJATE LÄHETAMISE DEKLAREERIMISEKS

P10_TA(2026)0347 ..... **61**
TRANSPORT: LIIDUS REISIJATE ÕIGUSTE JÄRGIMISE TAGAMINE

P10_TA(2026)0348 ..... **185**
TÄISKASVANUTE KAITSE: PÄDEVUS, KOHALDATAV ÕIGUS, ABINÕUDE TUNNUSTAMINE JA TÄITMINE NING KOOSTÖÖ

P10_TA(2026)0362 ..... **413**
KEMIKAALIDE SUHTES KEHTIVATE TEATAVATE NÕUETE JA MENETLUSTE LIHTSUSTAMINE

P10_TA(2026)0349 ..... **521**
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA – ELI LINNAPOLIITIKA TEGEVUSKAVA RAKENDAMISE EDENDAJA

P10_TA(2026)0350 ..... **539**
KÄIBEMAKSUPETTUSTE VASTANE VÕITLUS – PIIRIÜLESE KOOSTÖÖ TÕHUSUS KÄIBEMAKSUPETTUSTE VALDKONNAS JA SELLE MÕJU ELI EELARVELE

P10_TA(2026)0351 ..... **555**
EUROOPA ÜHENDAMINE KIIRRAUDTEE KAUDU

P10_TA(2026)0352 ..... **569**
EUROOPA LIIDU 2027. AASTA ÜLDEELARVE – KÕIK JAOD

P10_TA(2026)0359 ..... **583**
VASTUVÄIDE KODUKORRA ARTIKLI 115 LÕIGETE 2 JA 3 ALUSEL: GENEETILISELT MUUNDATUD SOJAUBA MON 87769

P10_TA(2026)0364 ..... **591**
ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA ELI IDAPOOLSETEL PIIRIALADEL: TERRITORIAALSE VASTUPANUVÕIME JA PIIRIÜLESE KOOSTÖÖ TUGEVDAMINE

P10_TA(2026)0365 ..... **611**
VENEMAA ELIS TOIME PANDAVATE JA ERITI MUSTA MERE LAEVANDUSE VASTU SUUNATUD RÜNNAKUTE ESKALEERUMINE, MIS OHUSTAB INIMELUSID, PIIRKONDLIKKU STABIILSUST JA TOIDUGA KINDLUSTATUST

P10_TA(2026)0366 ..... **623**
AL-HOUTHI MÄSSULISTE RÜNNAKUTE ESKALEERUMINE JA NENDE MÕJU PIIRKONDLIKULE JULGEOLEKULE

P10_TA(2026)0367 ..... **637**
ÜRO 2026. AASTA KLIIMAMUUTUSTE KONVERENTS TÜRGIS ANTALYAS (COP31)

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0346

Siseturu infosüsteemiga ühendatud avalik liides töötajate lähetamise deklareerimiseks

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb siseturu infosüsteemiga ühendatud avalikku liidest töötajate lähetamise deklareerimiseks ja millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (COM(2024)0531 – C10-0188/2024 – 2024/0301(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2024)0531),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0188/2024),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 29. aprilli 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 30. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse kodukorra artikli 59 kohaseid ühisarutelusid tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni vahel,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni arvamust (A10-0162/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

[1] ELT C, C/2025/3196, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3196/oj.

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2024)0301

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 20. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, mis käsitleb siseturu infosüsteemiga ühendatud avalikku liidest töötajate lähetamise deklareerimiseks ja millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2025/3196, 2.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3196/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1024/2012[3] loodud siseturu infosüsteemi (IMI) tuleb kasutada võimalikult palju teenuste osutamisega seotud töötajate lähetamist puudutavaks halduskoostööks ja asjaomase vastastikuse abi andmisel, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 96/71/EÜ[4] kohaselt määratud ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/67/EL[5] määratletud liikmesriikide pädevate asutuste vahel. Kooskõlas direktiiviga 2014/67/EL peavad liikmesriigid tegema tihedat koostööd ning osutama üksteisele põhjendamatu viivituseta vastastikust abi, et hõlbustada kõnealuse direktiivi ja direktiivi 96/71/EÜ rakendamist, kohaldamist ja täitmise tagamist.

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1024/2012, mis käsitleb siseturu infosüsteemi kaudu tehtavat halduskoostööd ning millega tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2008/49/EÜ (IMI määrus) (ELT L 316, 14.11.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1024/oj).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT L 18, 21.1.1997, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1996/71/oj).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/67/EL, mis käsitleb direktiivi 96/71/EÜ (töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega) jõustamist ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012, mis käsitleb siseturu infosüsteemi kaudu tehtavat halduskoostööd („IMI määrus“) (ELT L 159, 28.5.2014, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/67/oj).

(2) Direktiivi 2014/67/EL eesmärk on ▌tagada, et teenuste piiriülese osutamise raames lähetatud töötajate õigused oleksid asjakohasel tasemel kaitstud, iseäranis selliste töötingimuste täitmise tagamine, mida kohaldatakse liikmesriigis, kus teenust osutatakse, kooskõlas direktiivi 96/71/EÜ artikliga 3***, samal ajal lihtsustades teenuseosutajate jaoks teenuste osutamise vabaduse kasutamist ja edendades ausat konkurentsi teenuseosutajate vahel, toetades nii siseturu toimimist***. Direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud, et liikmesriigid võivad kehtestada üksnes haldusnõudeid ja kontrollimeetmeid, ▌mis on vajalikud, et tagada kõnealuses direktiivis ja direktiivis 96/71/EÜ sätestatud kohustuste täitmise tulemuslik järelevalve, tingimusel et need nõuded ja meetmed on põhjendatud ja proportsionaalsed ning kooskõlas liidu õigusega. Nendel tingimustel võimaldab direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkt a liikmesriikidel nõuda, et teises liikmesriigis asutatud teenuseosutaja esitaks hiljemalt teenuse osutamist alustades riigi pädevatele asutustele (edaspidi „pädevad asutused“) lihtsa teate, mis sisaldab asjaomast ***teavet, mis on vajalik faktiliste*** kontrollide tegemiseks töökohal (edaspidi „lähetusdeklaratsioon“). Liikmesriikide ülesanne on põhjendatuse ja proportsionaalsuse alusel otsustada, millistel juhtudel nõuda lähetusdeklaratsiooni ja millist teavet see lähetusdeklaratsioon peab sisaldama. ***Direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkt b võimaldab liikmesriikidel nõuda, et teenuseosutaja hoiaks või teeks kättesaadavaks ja/või säilitaks paber- või digikoopia tööga seotud dokumentidest kogu lähetusperioodi vältel teenuseosutaja territooriumil juurdepääsetavas ja selgelt kindlaksmääratud kohas. Direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkt c võimaldab liikmesriikidel nõuda, et teenuseosutaja esitaks need dokumendid pärast lähetusperioodi lõppu selle liikmesriigi asutuste taotluse korral, kuhu töötaja lähetatakse (edaspidi „vastuvõttev liikmesriik“), mõistliku aja jooksul. Direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkt d võimaldab liikmesriikidel nõuda, et teenuseosutaja esitaks need dokumendid tõlgituna vastuvõtva liikmesriigi ühte ametlikest keeltest/ametlikku keelde/ametlikesse keeltesse või vastuvõtva liikmesriigi aktsepteeritavasse muusse keelde//aktsepteeritavatesse muudesse keeltesse. Liikmesriikide pädevus on põhjendatuse ja proportsionaalsuse alusel otsustada, kas selliseid nõudeid kehtestada.***

(3) Kõik liikmesriigid on otsustanud nõuda, et neile töötajaid lähetavad teenuseosutajad esitaksid lähetusdeklaratsiooni. Riiklike lähetusdeklaratsioonisüsteemide ülesehitus, nõuded ja funktsionaalsus erinevad aga üksteisest oluliselt ***ning lähetusdeklaratsiooni nõuded on liikmesriigiti väga erinevad***. Nende erinevate nõuete täitmine tekitab töötajaid lähetavatele teenuseosutajatele***, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd),*** märkimisväärse halduskoormuse ***ning takistab teenuste osutamise vabadust ja töötajate vaba liikumist siseturul***. Sidusrühmad***, eelkõige teenuseosutajad,*** on ▌rõhutanud, et lähetusdeklaratsiooni nõue on märkimisväärne aruandluskohustus ja üks peamisi ***haldustakistusi*** teenuste piiriülesel osutamisel siseturul.

(4) Aruandlusnõuetel on keskne koht õigusaktide tulemusliku järelevalve ja korrektse täitmise tagamisel***, võimaldades samal ajal paremat andmete kogumist ja piiriülest teabevahetust ning seeläbi sihipärasemaid kontrolle ja tõenditel põhinevat poliitikakujundamist***. Direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 kohaselt kehtestatud ***aruandlussüsteeme*** ja -nõudeid lähetusdeklaratsioonide esitamiseks tuleks lihtsustada kooskõlas komisjoni 16. märtsi 2023. aasta teatisega „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“▌, et märkimisväärselt vähendada teistes liikmesriikides asutatud ja vastuvõtvatesse liikmesriikidesse töötajaid lähetavate teenuseosutajate ning pädevate asutuste halduskoormust***, tagades samal ajal, et liikmesriigid on varustatud teabega, mis on vajalik direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktis a osutatud haldusnõuete ja kontrollimeetmete järgimise tulemuslikuks järelevalveks ja täitmise tagamiseks***. Selline lihtsustamine ei tohiks ***piirata lähetatud töötajate kaitse taset, mis on sätestatud direktiivis 96/71/EÜ, ega kõnealuse direktiivi täitmise tagamist vastavalt direktiivile 2014/67/EL.***

▌

(5) Teenuseosutajate ja pädevate asutuste suhtes kohaldatavate ***haldusnõuete*** lihtsustamine ***tuleb saavutada, tagades samal ajal*** lähetatud töötajatele ***nõuetekohased töötingimused*** ja sotsiaalkaitse ***ning nende tingimuste täitmise ja selle kaitse pakkumise***. Hõlbustades liikmesriikide tehtavat tulemuslikku järelevalvet ***liidu õiguse järgimise üle, püütakse tagada lähetatud töötajate õiguste kaitse*** ja vastastikuse halduskoostöö tugevdamine, parandada töötajate õiguste kaitset ***ning aidata võidelda kuritarvituste ja deklareerimata töö vastu***. ***Kuritarvitused ja deklareerimata töö kahjustavad töötajate põhiõigusi ja moonutavad konkurentsi nõudeid täitvate teenuseosutajate kahjuks.***

(6) Kooskõlas määruse (EL) nr 1024/2012 artikliga 12 võib luua tehnilised vahendid, et võimaldada süsteemivälistel osalistel suhelda IMIga. Sellist suhtlust peaks hõlbustama IMIga ühendatud mitmekeelse elektroonilise avaliku liidesega (edaspidi „avalik liides“), mille kaudu teenuseosutajad esitavad lähetusdeklaratsioonid avalikku liidest kasutavatele liikmesriikidele ***direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkti a ja riigisisese õiguse kohaste riiklike lähetusdeklaratsioonisüsteemide asemel***. ***Lisaks võiksid liikmesriigid nõuda, et teenuseosutajad teeksid asjakohased dokumendid kättesaadavaks avalikus liideses, selle asemel et kasutada selliste asjakohaste dokumentide taotlemiseks ja saamiseks riigisiseseid menetlusi. Dokumente, mida taotletakse ja saadakse IMIs avaliku liidese kaudu, ei tohiks taotleda lisaks mõnel muul viisil.*** Need liikmesriigid ***võiksid*** seejärel ***kasutada*** IMIs esitatud ***lähetusdeklaratsioonidest ja dokumentidest*** saadud teavet, et esitada IMI lähetamist käsitlevates moodulites ***teistele liikmesriikidele*** põhjendatud teabepäringuid ***ja vastata teiste liikmesriikide põhjendatud teabepäringutele*** kooskõlas direktiivi 2014/67/EL kohase halduskoostöö ja vastastikuse abi osutamise kohustusega.

(7) ***Võttes arvesse lähetatud töötajate arvu suurenemist liidus, on*** lähetusdeklaratsioonide esitamise ja ajakohastamise ***ning asjakohaste dokumentide kättesaadavaks tegemise*** protsessi lihtsustamise eesmärk lihtsustada haldusmenetlusi ***ja -nõudeid, hõlbustades seeläbi*** teenuste osutamise ***vabaduse kasutamist, tagades samal ajal lähetatud töötajate tugevama kaitse nende lähetuse ajal***.

(8) Kuigi liikmesriigid ei ole kohustatud ette nägema käesoleva määruse kohaselt loodava avaliku liidese kasutamist ja liikmesriikidel peaks olema võimalik jätkata riiklike lähetusdeklaratsioonisüsteemide kasutamist, aitaks avaliku liidese eeldatav kasutuselevõtt liikmesriikides ühtlustada lähetusdeklaratsioonide korda ja nõudeid seda kasutavates liikmesriikides. Avalik liides kui lähetusdeklaratsioonide ühtne portaal, ja standardvorm, mis peaks sisaldama ühiseid ja ammendavaid teabega seotud nõudeid, mis võivad olla vajalikud faktiliste kontrollide tegemiseks töökohal, looks lähetusdeklaratsioonidele sarnased tingimused liikmesriikides, kes kasutavad avalikku liidest. Seetõttu on käesoleva määruse eesmärk hõlbustada teenuste osutamise vabaduse kasutamist lähetusdeklaratsioonide korra ja nõuete osalise ühtlustamise teel. Ühtlasemate tingimuste loomisega vähendab käesolev määrus killustatust nende liikmesriikide vahel, kes otsustavad avalikku liidest kasutada.

(9) Lähetusdeklaratsioonide ühtne süsteem, mida kasutatakse võimalikult paljudes liikmesriikides, on kavandatud pikaajalise eesmärgina, et suurendada tõhusust ja lähetatud töötajate kaitset ning tagada siseturu tõhus toimimine. Selleks et rohkem liikmesriike võtaks avaliku liidese kasutusele, on väga oluline, et liikmesriikidel ei oleks kasutuselevõtul suuri tõkkeid, liides toimiks hästi ja seda saaks kergesti integreerida liikmesriikide riiklikesse tagasüsteemidesse.

(10) Lähetusdeklaratsioonide esitamise ja ajakohastamise protsessi ***lihtsustamise, sealhulgas kasutajate tegevuse läbipaistva logimise eesmärk on hõlbustada*** direktiivi 96/71/EÜ paremat ja ühetaolisemat ***ning tulemuslikumat*** kohaldamist ning kõnealuse direktiivi täitmise tagamist praktikas. ***Selleks tuleks parandada andmete kogumist, ristkontrolli ja võrreldavust, kehtestades lähetusdeklaratsioonide standardvormi ja vähendades lähetusdeklaratsioonide esitamise erinevatest kordadest tulenevate lähetusnormide rikkumise juhtumeid***. ***Selle protsessi lihtsustamisega soovitakse ühtlasi hõlbustada*** liikmesriikide jaoks tulemuslike ja piisavate kontrollide tegemist, mis omakorda parandab lähetatud töötajate õiguste kaitset.

(11) Lähetusdeklaratsioonide esitamise ja ajakohastamise protsessi lihtsustamine peaks vähendama teistelt liikmesriikidelt vastastikust abi taotlevate pädevate asutuste halduskoormust ***ja piiriülese täitmise tagamise takistusi ning parandama andmete kogumist, et võimaldada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist***. Tagamaks, et pädevad asutused saaksid üksteist põhjendamatu viivituseta vastastikku abistada, ja et lihtsustada vastastikuse abi taotlusi, tuleks lähetusdeklaratsioonides esitatud teave teha kättesaadavaks otse IMIs, hõlbustades seeläbi direktiivide 96/71/EÜ ja 2014/67/EL kohaldamist praktikas, toetades liikmesriikide pädevate asutuste vahel asjaomast halduskoostööd ning aidates kaasa ***täitmise tulemuslikumale tagamisele ja*** siseturu tõrgeteta toimimisele.

(12) Direktiivi 96/71/EÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt ei või liikmesriigid kohelda kolmandas riigis asutatud ettevõtjaid soodsamalt kui liikmesriigis asutatud ettevõtjaid. Selleks et toetada liikmesriike selle kohustuse täitmisel ja saavutada avaliku liidese eesmärgid, tuleks avalik liides teha kättesaadavaks ka selliste deklaratsioonide jaoks, mille esitavad kolmandas riigis asutatud teenuseosutajad, kes saadavad töötajaid teenuste osutamiseks liikmesriiki. See hõlbustaks neile töötajatele nõuetekohaste töötingimuste tagamist ja edendaks teenuseosutajate vahel ausat konkurentsi. See toetaks ka vastastikuse abi andmist liikmesriikide pädevate asutuste vahel kooskõlas määrusega (EL) nr 1024/2012, kui pädevad asutused taotlevad teavet töötajate kohta, kelle kolmandas riigis asutatud teenuseosutaja on saatnud teistest liikmesriikidest. Avalik liides tuleks teha selliste deklaratsioonide jaoks kättesaadavaks selle liikmesriigi taotlusel, kelle territooriumile töötaja kolmandast riigist saadetakse. Liikmesriik peaks sellise taotluse esitama üksnes juhul, kui see on vajalik selleks, et kõnealused teenuseosutajad järgiksid asjaomase liikmesriigi õigust.

(13) Komisjon peaks looma avaliku liidese, mida liikmesriigid saavad vabatahtlikult kasutada. Avalik liides peaks võimaldama liikmesriikidel nõuda, et teenuseosutajad esitaksid lähetusdeklaratsioonid pädevatele asutustele ***ning laadiksid üles ja esitaksid dokumendid pädevate asutuste taotlusel***. Teenuseosutajad täidaksid seejuures liikmesriikide kehtestatud kohustust deklareerida töötajate ***lähetamine vastavalt direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktile a, hoida või teha kättesaadavaks dokumente vastavalt kõnealuse direktiivi artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktile b, c või d ning võimaldada faktiliste kontrollide tegemist töökohal.***

(14) Avalik liides peaks aitama liikmesriikidel täita oma ülesannet tagada, et töötajate lähetamisega seotud kord ja formaalsused on kasutajasõbralikud ning ettevõtjad saavad neid täita kaugteel ja elektrooniliste vahendite abil, hõlbustades seega lähetusdeklaratsioonide ja dokumentide esitamist, kui neid nõutakse. Pädevad asutused peaksid nõudma dokumentide esitamist alles pärast lähetusperioodi algust. Avalik liides peaks võimaldama esitada põhjendatud teateid, et teenuseosutajad saaksid pikendada lähetusperioodi 12 kuult 18 kuule vastavalt direktiivi 96/71/EÜ artikli 3 lõike 1a kolmandale lõigule.

(15) ***Avalik liides peaks võimaldama lähetusdeklaratsioonides sisalduvate andmete tehnilist valideerimist, et tagada sisestatud teabe ja andmete vormingu usutavus ja tehniline täpsus. Kui see on teostatav, võiks valideerimist teha nii, et teavet saab ristkontrollida asjakohastes liidu registrites, näiteks käibemaksuteabe vahetamise süsteemis. Kasutaja tegevus avalikus liideses tuleks registreerida ja logida, et tagada lähetusdeklaratsioonides tehtud muudatuste läbipaistvus ja võimaldada teenuseosutajatel andmeid taaskasutada.***

(16) ***Selleks et teavitada töötajat teda käsitleva lähetusdeklaratsiooni esitamisest, peaks avaliku liidese kaudu olema võimalik edastada asjaomasele lähetatud töötajale lähetusdeklaratsiooni väljavõte, kui vastuvõttev liikmesriik on selle ette näinud ja seda nõuab. See väljavõte peaks sisaldama üksnes lähetatud töötaja jaoks asjakohaseid andmeid ning olema säilitatavas ja püsivas vormingus.***

(17) Vastuvõtval liikmesriigil peaks olema võimalik taotleda avaliku liidese kaudu esitatavate lähetusdeklaratsioonide ja kohaldataval juhul dokumentide vastuvõtmist ka oma riikliku tagasüsteemi kaudu. Kui teenuseosutaja asutamiskoha liikmesriik kasutab lähetusdeklaratsioonide jaoks avalikku liidest, peaks tal olema võimalik taotleda lähetusdeklaratsioonides vastuvõtvale liikmesriigile esitatava teabe vastuvõtmist ka oma riikliku tagasüsteemi kaudu. Komisjon ja liikmesriigid võivad teha koostööd kõigis selliseid taotlusi puudutavates tehnilistes küsimustes.

(18) Avalik liides võimaldab levitada teavet, mille liikmesriigid esitavad direktiivi 2014/67/EL artikli 5 lõike 2 punkti a kohaselt. Avalikus liideses tuleks teha kättesaadavaks link ühtsele ametlikule riiklikule lähetusi käsitlevale veebisaidile, kus antakse teavet kohaldatavate töötingimuste kohta, sealhulgas teavet lähetusdeklaratsiooni ja võimalike asjakohaste vabastuste kohta. See teave on eriti oluline VKEde jaoks. Avalikus liideses tuleks kohaldataval juhul teha kättesaadavaks ka lingid liikmesriikide asjaomastele veebisaitidele põhjendatud teadete esitamiseks vastavalt direktiivile 96/71/EÜ. Liikmesriigid peaksid esitama komisjonile lingid ühtsetele ametlikele riiklikele lähetusi käsitlevatele veebisaitidele ja kõnealuste teadete jaoks mõeldud veebisaitidele.

(19) ***Avaliku liidese loomine ei tohiks mõjutada seda, kas liikmesriigid otsustavad avalikku liidest kasutada või jätkavad direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkti a kohaselt loodud riiklike lähetusdeklaratsioonisüsteemide kasutamist. Kõik liikmesriigid jätkavad IMI kasutamist direktiivides 96/71/EÜ ja 2014/67/EL ning määruse (EL) nr 1024/2012 lisa punktides 6 ja 7 sätestatud liikmesriikide pädevate asutuste halduskoostööks ja vastastikuse abi andmiseks.***

(20) ***Arvesse võib võtta*** koostalitlusvõimelisi ja taaskasutatavaid lahendusi, näiteks neid, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 910/2014[6] seoses Euroopa digiidentiteedi raamistiku kehtestamisega ***või muudes ettevõtjate digiidentiteeti käsitlevates liidu õigusaktides***, sest nende abil võib teenuseosutajatel olla lihtsam ennast identifitseerida.

[6] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta*** määrus (EL) nr 910/2014 ***e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj)***.

(21) ***Praegu on töötajate lähetamise ja sotsiaalkindlustuse koordineerimise jaoks eraldi menetlused. Ettevõtjad peavad kasutama eraldi portaale, et esitada lähetusdeklaratsioone ja taotleda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009[7] artikli 19 lõikes 2 osutatud sotsiaalkindlustusdokumenti, mis tõendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004[8] alusel kohaldatavaid liikmesriigi õigusakte (porditav dokument A1). Komisjon peaks jätkuvalt uurima võimalust lähetusdeklaratsioone ja porditava dokumendi A1 taotlusi tehniliselt lähendada ning uurima koostoimet andmete taaskasutatavuse osas.***

---

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT L 284, 30.10.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/987/oj).

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, 30.4.2004, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2004/883/oj).

(22) ***Liikmesriikidel ei ole kohustust kehtestada teenuseosutajatele direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktides a, b, c või d sätestatud meetmeid, aga neil peaks olema võimalik otsustada kasutada avalikku liidest lähetusdeklaratsioonide ja dokumentide esitamiseks.*** Enne kui nõuda teenuseosutajatelt lähetusdeklaratsioonide ***ja kohaldataval juhul dokumentide*** esitamist avaliku liidese kaudu, peaksid liikmesriigid tagama, et ***sellised nõuded*** on sätestatud riigisiseses õiguses kooskõlas liidu õigusega. Selleks et tagada avaliku liidese sujuv kasutamine, peaksid liikmesriigid teatama komisjonile oma soovist avalikku liidest kasutada. ***Liikmesriikidel peaks olema lubatud lõpetada avaliku liidese kasutamine, tingimusel et nad komisjoni eelnevalt õigeaegselt sellisest kavatsusest teavitavad, et tagada avaliku liidese sujuv kasutamine ja õiguskindlus teenuseosutajate jaoks.***

(23) Kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis 13. detsembril 2006. aastal vastu võetud puuetega inimeste õiguste konventsiooniga[9], mille osalised on liit ja kõik liikmesriigid, peaks komisjon tagama puuetega inimestele ligipääsu avalikule liidesele ja selle sisule, võttes asjakohasel määral arvesse ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** direktiivi (EL) 2019/882[10] I lisas sätestatud ligipääsetavusnõudeid***, ning veebi juurdepääsetavuse taseme, mis on samaväärne avaliku sektori asutuste veebipõhiste rakenduste puhul kehtiva tasemega, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/2102***[11].

(24) Teenuseosutajatel peaks olema võimalik esitada lähetusdeklaratsioon ***ja teha asjaomased dokumendid kättesaadavaks*** sellise ▌vastuvõtva liikmesriigi pädevatele asutustele, ***kes kasutab avalikku liidest, sealhulgas standardvormi***. ***Avalik liides peaks sisaldama selgeid suuniseid ja tugifunktsioone, et aidata teenuseosutajatel esitada lähetusdeklaratsioone tõhusalt ja korrektselt.***

(25) IMI tõlkevahend võimaldab pädevatel asutustel tõlkida dokumente ükskõik millisest liidu institutsioonide ametlikust keelest ükskõik millisesse liidu institutsioonide ametlikku keelde. Nii kaob vajadus kehtestada teenuseosutajale kohustus esitada avaliku liidese kaudu esitatud dokumentide tõlge.

---

9 ELT L 23, 27.1.2010, lk 35, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/48(1)/oj.

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

11 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj).***

(26) Komisjon on saanud töötajate lähetamise deklaratsiooni ühise elektroonilise vormi eksperdirühmalt sisendi riiklike deklareerimisnõuete ja -süsteemide kohta ning asjakohase teabe kohta, mis on vajalik faktiliste kontrollide tegemiseks töökohal. Komisjon on saanud sellelt eksperdirühmalt nõu teabega seotud nõuete kohta, mis tuleks lisada lähetusdeklaratsiooni standardvormi. Seda nõu***, kohaldatavat liidu õigust ja direktiivi 2014/67/EL riiklikke ülevõtmismeetmeid*** arvesse võttes ***ning*** selleks, et oleks võimalik esitada teavet, mis võib olla vajalik faktiliste kontrollide tegemiseks töökohal, peaks seoses avaliku liidesega kasutatav standardvorm sisaldama teabega seotud nõudeid teenuseosutaja, lähetatud töötaja, lähetusülesande, pädevate asutuste ***ja sotsiaalpartnerite kontaktisikute ning*** teenuse kasutaja kohta. ***Avalik liides peaks võimaldama liikmesriikidel piirata lähetusdeklaratsiooni esitamise kohustust teatavate majandussektorite või -tegevustega või vabastada teatavad majandussektorid või -tegevused sellest kohustusest. Liikmesriigid peaksid komisjoni sellistest piirangutest või vabastustest teavitama.***

(27) ***Standardvorm peaks olema kättesaadav kõigis liidu institutsioonide ametlikes keeltes. Liikmesriigil peaks olema võimalik otsustada, et tema territooriumile töötajaid lähetavatelt teenuseosutajatelt ei nõuta standardvormis teatava teabe esitamist, kui kõnealune liikmesriik ei pea seda teavet asjakohaseks, võttes arvesse oma riigi konteksti ja seda, kuidas ta korraldab faktiliste kontrollide tegemist töökohal. Sellisel juhul peaks liikmesriik teavitama oma otsusest komisjoni.***

(28) ***Võttes arvesse liikmesriikide konkreetseid asjaolusid, võib teenuseosutajat ja teenuse kasutajat, sealhulgas seaduslikku esindajat või muud isikut, kes ettevõtjat haldus- või kohtumenetlustes esindab, nagu tegevjuht, juhatuse liige või, kui ettevõtja otsustab määrata sellise isiku, jurist, ning teenuse kasutaja nime ja kontaktandmeid käsitlev teave hõlbustada selliste juhtumite kindlakstegemist, kus töötajate lähetamisega seoses on lähetusnormide täitmisest kõrvale hoitud või neid norme on kuritarvitatud, ning deklareerimata töö juhtumite kindlakstegemist.***

(29) Ehitussektori puhul peaks standardvorm sisaldama teabega seotud nõuet märkida kohaldataval juhul kõik registreerimised vastuvõtva liikmesriigi asjaomastes riiklikes registrites. Liikmesriigid peaksid sellist teavet nõudma üksnes juhul, kui asjaomased registreerimisnõuded on kooskõlas liidu õigusega, eeskätt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklitega 49 ja 56 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/123/EÜ[12]. Selle teabega seotud nõude lisamine standardvormi ei mõjuta seda, kas asjaomane registreerimisnõue on kooskõlas liidu õigusega.

(30) Kui ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja või töötajate vahendamisega tegelev asutus korraldab direktiivi 96/71/EÜ artikli 1 lõike 3 esimeses ja teises lõigus osutatud topelt- või ahellähetuse, peaks standardvorm võimaldama tuvastada iga asjaomase ettevõtja. Teabe nõudmine seadusliku esindaja või muu isiku kohta, kes neid ettevõtjaid halduse- või kohtumenetlustes esindab, võib hõlbustada ka järelevalvet lähetatud töötajate õiguste kaitse tagamist käsitleva liidu õiguse järgimise üle.

---

12 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj).***

(31) ***Standardvorm peaks sisaldama teabega seotud nõuet seoses loaga tegutseda ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutusena sellise ettevõtja või asutuse asutamiskoha riigis ning teabega seotud nõuet ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutuse kasutamise põhjendatuse kohta kooskõlas vastuvõtva liikmesriigi õigusega, tingimusel et kõnealune õigus ei kujuta endast takistust teenuste osutamise vabadusele ELi toimimise lepingu artikli 56 ja direktiivi 2006/123/EÜ kohaselt ning on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/104/EÜ[13].***

(32) ***Liikmesriikidel peaks olema võimalik nõuda standardvormi abil teavet lähetatud töötaja ligikaudse tööaja kohta, kui seda teavet on vaja selleks, et prognoosida, millal lähetatud töötaja oleks tavaliselt töökohal kättesaadav, et teha järelevalvet lähetatud töötaja töötingimuste täitmise üle.***

---

13 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/104/EÜ renditöö kohta (ELT L 327, 5.12.2008, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/104/oj).***

(33) Direktiivi 2014/67/EL artikli 10 kohaselt peavad kontrollimised põhinema peamiselt riskihinnangutel. Sellega seoses peaks liikmesriikidel olema võimalik nõuda standardvormi abil teavet lähetatud töötaja tunnitasu ligikaudse suuruse kohta, kui see teave on vajalik riskihinnangu koostamiseks. Seda teavet taotlevad liikmesriigid peaksid tagama, et teave kohaldatava miinimumtunnitasu kohta on kergesti kättesaadav osana tasustamist käsitlevast teabest, mis avaldatakse nende ühtsel ametlikul riiklikul lähetusi käsitleval veebisaidil vastavalt direktiivi 96/71/EÜ artikli 3 lõike 1 neljandale lõigule ning direktiivi 2014/67/EL artikli 5 lõigetele 1 ja 4.

(34) Komisjonile tuleks anda rakendamisvolitused standardvormi koostamiseks ja ▌ muutmiseks***, et võtta arvesse käesoleva määruse lisas esitatud teabega seotud nõudeid***. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[14]. ▌

[14] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

(35) Avaliku liidese, sealhulgas standardvormi kasutamise eesmärk on ***lihtsustada haldusnõudeid ning*** käsitleda erinevusi liikmesriikides kohaldatavate normide ja eeskirjade vahel. Kui teenuseosutaja kasutab standardvormi, peaks see olema piisav, et täita ***lähetusdeklaratsiooniga seotud*** kohustus avalikku liidest kasutavates liikmesriikides. ***Lähetusdeklaratsioonide puhul ei tohiks*** nendes liikmesriikides ▌riiklikul tasandil täiendavaid teabega seotud nõudeid kehtestada. ***See ei piira liikmesriikide järelevalveasutuste või muude organite võimalust nõuda lisateavet või -dokumente või kehtestada muid haldusnõudeid, et tagada töötajate lähetamist käsitleva liidu õiguse järgimise tulemuslik järelevalve vastavalt direktiivi 2014/67/EL artiklile 9.***

▌

(36) ***Standardvorm ja dokumendid, mille teenuseosutajad esitavad*** avaliku liidese kaudu, ***võivad sisaldada*** teatavaid isikuandmeid. Isikuandmete töötlemine ***avalikus liideses*** peaks toimuma vastavalt isikuandmete kaitset käsitlevale liidu õigusele, täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustele (EL) 2016/679[15] ja (EL) 2018/1725[16]**.** ***Selleks tuleks käesolevas määruses täpsustada isikuandmete liigid, mida võib avalikus liideses töödelda***. Et selgitada, kes vastutab avaliku liidese kaudu esitatud isikuandmete töötlemise eest, tuleks käesolevas määruses täpsustada, keda käsitatakse isikuandmete vastutava töötlejana. Pädevate asutuste poolt IMIs toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määrust (EL) nr 1024/2012.

(37) ***Esitatud*** lähetusdeklaratsioonides ***ja dokumentides*** sisalduvat teavet, ***sealhulgas isikuandmeid,*** tuleks avalikus liideses säilitada maksimaalselt 36 kuud pärast lähetusperioodi lõppu, et seda teavet ja neid dokumente saaks edasistes lähetusdeklaratsioonides taaskasutada. ***Halduskoostöö eesmärgil IMIs kättesaadavaks tehtud teave ja dokumendid on pädevatele asutustele kättesaadavad kooskõlas määrusega (EL) nr 1024/2012. Nimetatud teavet ja dokumente saab riiklikes tagasüsteemides säilitada kauem kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ning liikmesriigi õiguse ja tavaga.***

---

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

16 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

(38) ***Paljudes liikmesriikides*** on lähetusnormide järgimise järelevalvesse kaasatud sotsiaalpartnerid ***ning muud üksused ja organisatsioonid, sealhulgas kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud asutused riigihangete kontekstis. Kooskõlas liikmesriigi õiguse ja tavaga*** peaks pädevatel asutustel olema lubatud ***teha*** IMI kaudu kättesaadavaks tehtud asjakohast teavet ***kättesaadavaks*** sotsiaalpartneritele ***ja nende nimel tegutsevatele organitele ning muudele täitmise tagamisega tegelevatele osalejatele, et teha järelevalvet lähetusnormide, sealhulgas kohaldatavate kollektiivlepingute järgimise üle***. Sellisel juhul tuleks neile asjakohast teavet anda muul viisil kui IMIs.

(39) Avaliku liidese kaudu esitatud andmed on olulised, kuna need võivad parandada lähetamisstatistika täpsust ja siseturul esinevate lähetamise mustritega seotud piiriüleseid riskianalüüse. Avalikus liideses esitatud lähetusdeklaratsioonidel põhinevad statistilised koondandmed tuleks teha kättesaadavaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1149[17] asutatud Euroopa Tööjõuametile, et ta saaks täita oma ülesandeid seoses kooskõlastatud ja ühiste kontrollide koordineerimise ja toetamise ning analüüside ja riskihindamiste tegemisega, ning sellises ulatuses, mis on tema ülesannete täitmiseks vajalik.

[17] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1149, millega asutatakse Euroopa Tööjõuamet, muudetakse määrusi (EÜ) nr 883/2004, (EL) nr 492/2011 ja (EL) 2016/589 ning tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2016/344 (ELT L 186, 11.7.2019, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1149/oj).

(40) ***Euroopa Tööjõuamet*** peaks toetama pädevaid asutusi ja teenuseosutajaid***, eelkõige VKEsid,*** avaliku liidese rakendamisel ja kasutamisel kooskõlas talle määrusega (EL) 2019/1149 antud volitustega.

(41) Komisjoni peaks jätkuvalt abistama töötajate lähetamise deklaratsiooni ühise elektroonilise vormi eksperdirühm ning ta peaks korrapäraselt seirama avaliku liidese toimimist, sealhulgas teenuseosutajatelt ja pädevatelt asutustelt saadud tagasiside alusel.

(42) Käesolev määrus ei tohiks piirata direktiivide 96/71/EÜ ja 2014/67/EL kohaldamist. ***Samuti ei tohiks see piirata sellise liidu õiguse kohaldamist, millega kehtestatakse erinormid IMIga ühendatud avalike liideste kasutamise kohta teatavatesse kategooriatesse kuuluvate töötajate lähetamise deklareerimiseks, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2020/1057[18].***

(43) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt vähendada haldustakistusi teenuste osutamise vabadusele, lihtsustades haldusnõudeid, parandada liikmesriikide järelevalve tulemuslikkust lähetatud töötajate õiguste kaitse tagamist käsitlevate liidu õigusaktide järgimise üle ja nende õigusaktide täitmise tagamist, tugevdada asjaomast halduskoostööd pädevate asutuste vahel ning tõhustada andmete kogumist töötajate lähetamise kohta, luues mitmekeelse elektroonilise avaliku liidese töötajate lähetamise deklareerimiseks ja kohaldataval juhul asjakohaste dokumentide kättesaadavaks tegemiseks, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse või toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(44) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ja ta esitas arvamuse 8. jaanuaril 2025.

(45) Määrust (EL) nr 1024/2012 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

---

18 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/1057, millega kehtestatakse seoses direktiividega 96/71/EÜ ja 2014/67/EL sõidukijuhtide lähetamist autovedude sektoris reguleerivad erinormid ning muudetakse määrust 2006/22/EÜ seoses täitmise tagamise nõuetega ja määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 249, 31.7.2020, lk 49, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2020/1057/oj).***

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Siseturu infosüsteemiga ühendatud avalik liides

1. Komisjon loob töötajate lähetamise deklareerimiseks ***ja kohaldataval juhul asjakohaste dokumentide kättesaadavaks tegemiseks*** mitmekeelse elektroonilise avaliku liidese (edaspidi „avalik liides“), mis on ühendatud määrusega (EL) nr 1024/2012 loodud siseturu infosüsteemiga (IMI).

2. Avaliku liidese eesmärk on aidata kaasa siseturu tõrgeteta toimimisele, vähendades haldustakistusi teenuste osutamise vabadusele ja lihtsustades haldusnõudeid, parandades samal ajal liikmesriikide järelevalve tulemuslikkust lähetatud töötajate õiguste kaitse tagamist käsitlevate liidu õigusaktide järgimise üle ja nende õigusaktide täitmise tagamist ning tugevdades asjaomast halduskoostööd direktiivi 2014/67/EL artikli 3 kohaselt määratud pädevate asutuste (edaspidi „pädevad asutused“) vahel ja tõhustades andmete kogumist töötajate lähetamise kohta.

3. Komisjon teeb avaliku liidese teenuseosutajatele tasuta kättesaadavaks.

Artikkel 2

Avaliku liidese funktsioonid

1. Avalik liides ***on kättesaadav kõigis liidu institutsioonide ametlikes keeltes ja see*** võimaldab:

a) luua konto turvaliseks juurdepääsuks teenuseosutajatele reserveeritud alale***, sealhulgas salvestada andmeid taaskasutamise eesmärgil***;

b) tagada kasutaja ***igasuguse*** tegevuse***, sealhulgas lähetusdeklaratsioonidesse tehtud muudatuste*** nõuetekohase ***ja läbipaistva*** logimise;

c) koostada, esitada ja hallata ***lähetusdeklaratsioone, sealhulgas andmeid tehniliselt valideerida ja andmeid taaskasutamise eesmärgil salvestada***;

d) edastada lähetatud töötajale ***elektrooniliselt, säilitatavas ja püsivas vormis*** lähetusdeklaratsiooni ***väljavõtte, mis sisaldab üksnes asjaomase lähetatud töötaja jaoks asjakohaseid andmeid, koos lingiga direktiivi 2014/67/EL artikli 5 lõike 2 punktis a osutatud ühtsele ametlikule riiklikule veebisaidile***;

e) laadida üles ja esitada direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktis b loetletud asjakohaseid dokumente, tingimusel et asjaomane lähetusdeklaratsioon on esitatud avaliku liidese kaudu;

f) teha esitatud teabe IMIs kättesaadavaks ***nii*** vastuvõtva liikmesriigi ***kui ka teenuseosutaja asutamiskoha liikmesriigi*** pädevatele asutustele***, et teha järelevalvet lähetatud töötajate õiguste kaitset käsitlevate liidu õigusaktide järgimise üle ning*** halduskoostööd vastavalt määruse (EL) nr 1024/2012 lisa punktidele 6 ja 7***;***

g) teha esitatud dokumendid IMIs kättesaadavaks vastuvõtva liikmesriigi pädevatele asutustele, et teha järelevalvet lähetatud töötajate õiguste kaitset käsitlevate liidu õigusaktide järgimise üle ning halduskoostööd vastavalt määruse (EL) nr 1024/2012 lisa punktidele 6 ja 7;

h) võtta juhul, kui vastuvõttev liikmesriik seda taotleb, ühel või mitmel asjaomase liikmesriigi ***pädeval*** asutusel ***avaliku liidese kaudu esitatavaid*** lähetusdeklaratsioone***, nende muudatusi ja dokumente*** vastu ka riikliku tagasüsteemi kaudu***;***

i) ***võtta*** juhul, kui teenuseosutaja asutamiskoha liikmesriik seda taotleb***, ühel või mitmel asjaomase liikmesriigi pädeval asutusel avaliku liidese kaudu esitatavat teavet ja selle muudatusi vastu ka riikliku tagasüsteemi kaudu;***

j) ***vahetada sõnumeid vastuvõtva liikmesriigi pädevate asutuste ja teenuseosutajate vahel, tingimusel et sõnumivahetus on asjakohane lähetusdeklaratsiooni sisu või punktis e osutatud dokumentide üleslaadimise taotluse seisukohast;***

k) ***teha kättesaadavaks lingi direktiivi 2014/67/EL artikli 5 lõike 2 punkti a kohasele ühtsele ametlikule riiklikule veebisaidile, kus antakse teavet kohaldatavate töötingimuste kohta ja/või selle kohta, milliseid riikliku ja/või piirkondliku õiguse osi nende territooriumile lähetatud töötajate suhtes kohaldatakse, ning teavet lähetusdeklaratsiooni ja võimalike asjakohaste vabastuste kohta;***

l) ***koostada, esitada ja hallata põhjendatud teateid vastavalt direktiivi 96/71/EÜ artikli 3 lõikele 1a, sealhulgas andmeid tehniliselt valideerida ja andmeid taaskasutamise eesmärgil salvestada.***

2. Komisjon vastutab avaliku liidese arendamise, hooldamise ja käitamise eest.

3. Komisjon tagab, et avalik liides ja selle sisu on juurdepääsetav puuetega inimestele.

Artikkel 3

Avaliku liidese kasutamine liikmesriikides

1. Liikmesriigid võivad ***otsustada kasutada*** avalikku liidest.

2. Liikmesriikide õiguses võib nõuda, et teenuseosutajad deklareeriksid töötajate lähetamise, esitades direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 kohase deklaratsiooni avaliku liidese kaudu, kasutades käesoleva määruse artiklis 4 osutatud mitmekeelset standardvormi (edaspidi „standardvorm“). Kui liikmesriigid seda teevad, asendab avalik liides mis tahes riikliku töötajate lähetamise deklareerimise süsteemi.

3. Liikmesriikide õiguses ***võib lisaks nõuda, et teenuseosutajad teeksid kättesaadavaks koopiad asjakohastest dokumentidest, mis on vajalikud kontrolli ja järelevalve eesmärgil kooskõlas direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktiga b, c või d, esitades need dokumendid mõistliku aja jooksul pärast pädeva asutuse taotlust*** avaliku liidese ***kaudu***. Kui liikmesriigid seda teevad, asendavad need nõuded mis tahes muud riiklikud nõuded selliste dokumentide hoidmise või kättesaadavaks tegemise kohta, kui neid dokumente on taotletud ja need on saadud IMIs avaliku liidese kaudu.

4. Avalikku liidest kasutavad liikmesriigid ei kehtesta avaliku liidese kaudu lähetusdeklaratsiooni esitavatele teenuseosutajatele ***direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkti a tähenduses*** täiendavaid ***lähetusdeklaratsiooni*** või teabega seotud nõudeid. ***Liikmesriigid ei kehtesta teenuseosutajatele täiendavaid nõudeid direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punkti b, c või d tähenduses dokumentide hoidmise või kättesaadavaks tegemise kohta lähetusperioodi jooksul või pärast seda, kui need dokumendid on tehtud IMIs avaliku liidese kaudu kättesaadavaks.***

5. Liikmesriik, kes ***otsustab*** avalikku liidest kasutada, teavitab sellest komisjoni ***vähemalt*** kuus kuud enne kuupäeva, millest alates ta kavatseb avalikku liidest kasutama hakata.

6. Selleks et vältida kolmandas riigis asutatud ettevõtjate soodsamat kohtlemist võrreldes liikmesriigis asutatud ettevõtjatega, tagada töötajatele nõuetekohased töötingimused, edendada teenuseosutajate vahel ausat konkurentsi ja hõlbustada liikmesriikide pädevate asutuste vahel vastastikuse abi andmist, võib avaliku liidese kasutamine hõlmata ka deklaratsioone, mille esitavad kolmandas riigis asutatud teenuseosutajad, kes saadavad töötajaid liikmesriiki teenuseid osutama, kui asjaomaseid deklaratsioone nõutakse selle liikmesriigi õigusega, kelle territooriumile töötaja saadetakse.

Liikmesriik, kes otsustab avalikku liidest käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt kasutada, teavitab sellest komisjoni vastavalt lõikele 5.

7. Liikmesriik, kes ***otsustab*** avalikku liidest kasutada, võtab aegsasti enne selle kasutamise alustamist kooskõlas käesoleva määrusega vastu sätted, mis võimaldavad kõnealusesse liikmesriiki töötajaid lähetavatel teenuseosutajatel avalikku liidest kasutada ning täita avaliku liidese ja standardvormiga ***ning asjakohasel juhul dokumentide üleslaadimisega*** seotud nõudeid.

8. ***Komisjon teeb avaliku liidese kaudu kättesaadavaks*** loetelu liikmesriikidest, kes avalikku liidest kasutavad***. Kui liikmesriik*** avalikku liidest ***ei kasuta, teeb komisjon avaliku liidese kaudu kättesaadavaks lingi selle liikmesriigi lähetusdeklaratsioonide veebisaidile, kui liikmesriik on sellise lingi esitanud.***

9. Liikmesriik võib avaliku liidese kasutamise lõpetada. Sellisel juhul teavitab liikmesriik komisjoni ***vähemalt kolm*** kuud enne kuupäeva, millest alates ta kavatseb avaliku liidese kasutamise lõpetada. ***Komisjon teeb avaliku liidese kaudu kättesaadavaks teabe selle kohta, et asjaomane liikmesriik lõpetab avaliku liidese kasutamise.***

Artikkel 4

Standardvorm

1. Kooskõlas direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 1 teise lõigu punktiga a ja nimetatud direktiivi rakendamiseks kehtestatud riigisisese õiguse alusel sisaldab standardvorm ***käesoleva määruse lisas sätestatud*** teabega ***seotud nõudeid, mis on vajalikud faktiliste kontrollide tegemiseks töökohal, nagu on osutatud direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõikes 1, ja mis käsitlevad järgmist***:

   a) teenuseosutaja***, sealhulgas tema seaduslik esindaja või muu isik, kes teenuseosutajat haldus- või kohtumenetlustes esindab***;

   b) lähetatud ***töötajad, sealhulgas selgelt identifitseeritavate lähetatud töötajate eeldatav arv, tehtava töö kirjeldus ning tunnitasu ligikaudne suurus;***

   c) lähetusülesanne***, sealhulgas lähetuse eeldatav kestus, kavandatav algus- ja lõppkuupäev, lähetamist õigustavate teenuste olemus, töötingimused ja asjakohasel juhul ühismajutus***;

   d) ***kontaktisikud***, kes on määratud suhtlemiseks ***vastuvõtva liikmesriigi*** pädevate asutuste ***ja sotsiaalpartneritega***;

   e) teenuse kasutaja***, sealhulgas tema seaduslik esindaja või muu isik, kes teenuse kasutajat haldus- või kohtumenetlustes esindab***.

2. Kui ajutist tööjõudu vahendav ettevõtja või töötajate vahendamisega tegelev asutus korraldab direktiivi 96/71/EÜ artikli 1 lõike 3 esimeses ja teises lõigus osutatud topelt- või ahellähetuse, sisaldab standardvorm ka teabega seotud nõudeid iga ettevõtja ja ettevõtja seadusliku esindaja või muu isiku kohta, kes ettevõtjat haldus- või kohtumenetlustes esindab.

3. Kolmandate riikide kodanike lähetamise korral sisaldab standardvorm ka teabega seotud nõudeid, mis käsitlevad nende elamis- ja töölubasid või muud seaduslikku riigis elamise või töötamise korraldust ning töösuhte algus- ja asjakohasel juhul lõppkuupäeva.

4. Käesoleva artikli lõiked 1, 2 ja 3 ning käesoleva määruse lisas sätestatud teabega seotud nõuded ei piira muu liidu õiguse, eelkõige direktiivi 2014/67/EL artikli 9 lõike 5 teise lõigu kohaldamist.

5. Komisjon ***võtab*** standardvormi kehtestamiseks ***ja muutmiseks vastu rakendusaktid, võttes arvesse lisas sätestatud teabega seotud nõudeid***. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 8 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

6. Liikmesriik, kes ***otsustab*** avalikku liidest kasutada, võib otsustada mitte esitada kõiki standardvormis sisalduvaid teabega seotud nõudeid, ning teavitab sellest komisjoni.

Artikkel 5

Isikuandmete töötlemine ja säilitamine

1. Artiklis 1 ***ja artikli 3 lõikes 6*** sätestatud eesmärkide saavutamiseks võib avalikus liideses töödelda käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 osutatud isikuandmeid.

2. Komisjoni käsitatakse määruse (EL) 2018/1725 artikli 3 punktis 8 määratletud vastutava töötlejana seoses järgmisega:

   a) avaliku liidese turvalisuse ja kättesaadavuse tagamine ning

   b) lähetusdeklaratsiooni esitava isiku identifitseerimis- ja kontaktandmete töötlemine.

3. Teenuseosutajat käsitatakse määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7 määratletud vastutava töötlejana järgmiste andmete töötlemise korral:

a) teenuseosutaja ***ja teenuse kasutaja*** nimi ja kontaktandmed;

b) lähetatud ***töötajate*** nimed;

c) lähetatud töötaja elektrooniline kontaktaadress, näiteks ***e-posti*** aadress, et teavitada lähetatud töötajat tema kohta esitatud ***lähetusdeklaratsioonist***;

d) lähetatud töötaja töökoha aadress;

e) kolmanda riigi kodaniku lähetamise korral kolmanda riigi kodaniku ja teenuseosutaja vahelise töösuhte algus- ja lõppkuupäev;

f) lähetatud töötaja tunnitasu ligikaudne suurus;

g) ***vastuvõtva liikmesriigi pädevate asutuste ja sotsiaalpartneritega suhtlemiseks määratud*** kontaktisiku nimi ja kontaktandmed***;***

h) teenuseosutaja, teenuse kasutaja ja kasutajaettevõtja seadusliku esindaja või vastavalt teenuseosutajat, teenuse kasutajat ja kasutajaettevõtjat haldus- või kohtumenetluses esindava muu isiku nimi ja kontaktandmed;

i) avaliku liidese kaudu üles laaditavates või esitatavates dokumentides sisalduvad isikuandmed.

4. Kui liikmesriik saab lähetusdeklaratsioone ***või teavet ja kohaldataval juhul dokumente*** avaliku liidese kaudu oma riiklikusse tagasüsteemi, käsitatakse asjaomase liikmesriigi pädevat asutust nimetatud lähetusdeklaratsioonides***, teabes või dokumentides*** sisalduvate isikuandmete töötlemisel määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7 määratletud vastutava töötlejana.

5. Avalik liides võimaldab kustutada kõik selles ja teenuseosutajate kontodel salvestatud isikuandmed pärast seda, kui neid andmeid ei ole enam vaja sel otstarbel, milleks neid koguti või töödeldi.

   Avalik liides võimaldab saata teenuseosutajale meeldetuletuse isikuandmed läbi vaadata ja vajaduse korral kustutada kooskõlas esimese lõiguga.

6. Avaliku liidese kaudu lähetuse kohta esitatud teave ***ja dokumendid*** kustutatakse sealt automaatselt 36 kuud pärast lähetusperioodi lõppkuupäeva.

7. ***Kooskõlas liikmesriigi õiguse ja tavaga*** võib liikmesriik lubada ▌ pädeval asutusel esitada riigisisestele sotsiaalpartneritele ***ja nende nimel tegutsevatele organitele ning muudele täitmise tagamisega tegelevatele osalejatele*** muul viisil kui IMIs asjakohast IMIs kättesaadavat teavet niivõrd, kui see on vajalik ja üksnes lähetusnormide järgimise kontrollimiseks▌ , tingimusel et teave on seotud lähetusega asjaomase liikmesriigi territooriumile.

Artikkel 6

Avaliku liidese kaudu esitatud teabe ***ja dokumentide*** töötlemine

1. Avaliku liidese kaudu esitatud teave ***ja dokumendid*** tehakse IMIs kättesaadavaks vastuvõtva liikmesriigi pädevatele asutustele, et saavutada artiklis 1 ja artikli 3 lõikes 6 sätestatud eesmärgid. ***Avaliku liidese kaudu esitatud teave tehakse IMIs kättesaadavaks ka teenuseosutaja asutamiskoha liikmesriigi pädevatele asutustele.***

2. Euroopa Tööjõuamet saab avaliku liidese kaudu esitatud lähetusdeklaratsioonidel põhinevaid statistilisi andmeid.

Artikkel 7

Määruse (EL) nr 1024/2012 muutmine

Määruse (EL) nr 1024/2012 lisasse lisatakse järgmine punkt:

„16. Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2026/ ...*, mis käsitleb siseturu infosüsteemiga ühendatud avalikku liidest töötajate lähetamise deklareerimiseks ja millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012.[+]

_____

* ELT L ….“

Artikkel 8

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit ***5***.

[+] Väljaannete talitus: palun lisada teksti käesoleva määruse (2024/0301(COD)) vastuvõtmise kuupäev ja number ning joonealuses märkuses avaldamisviide, sh ELI viide.

Artikkel 9

Hindamine

Hiljemalt ... [viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] esitab komisjon Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse kohaldamisel saadud kogemuste kohta. Aruanne sisaldab hinnangut selle kohta, mil määral on käesoleva määrusega õnnestunud vähendada ***haldustakistusi*** teenuste osutamise vabadusele***, aidata kaasa siseturu tõrgeteta toimimisele haldusnõuete lihtsustamise teel, parandada*** liikmesriikide järelevalve tulemuslikkust lähetatud töötajate õiguste kaitse tagamist käsitlevate ***liidu*** õigusaktide järgimise üle ***ja nende õigusaktide täitmise tagamist*** ning ***tugevdada*** asjaomast halduskoostööd ▌ pädevate asutuste vahel.

Ilma et see piiraks avaliku liidese vabatahtlikku laadi, uuritakse aruandes ka võimalust kaaluda avaliku liidese edasiarendamist, et hõlbustada selle võimalikult laialdast kasutuselevõttu liikmesriikides***, ning võimalust lähetusdeklaratsioone ja porditava dokumendi A1 taotlusi tehniliselt lähendada.***

Komisjon uurib ka seda, kas lisas sätestatud teabega seotud nõuded on jätkuvalt vajalikud ja proportsionaalsed, et võimaldada liikmesriikidel teha liidu õigusaktide järgimise üle tulemuslikku järelevalvet, sealhulgas seoses lähetatud töötajate töötingimustega.

Komisjon võtab arvesse asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas riiklike järelevalveasutuste, sotsiaalpartnerite ja teenuseosutajate, eelkõige VKEde arvamust.

Asjakohasel juhul lisatakse aruandele ettepanek käesoleva määruse muutmiseks.

Artikkel 10

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kolm kuud pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

...,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

LISA

STANDARDVORMIS ETTE NÄHTUD TEABEGA SEOTUD NÕUDED

A. Teave teenuseosutaja kohta

1. Lähetusdeklaratsiooni esitava isiku identifitseerimisandmed:

a) nimi;

b) telefoninumber;

c) e-posti aadress.

2. Lähetuse liik:

a) lähetus teenuste osutamise lepingu alusel;

b) kontsernisisene lähetus või

c) lähetamine ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutuse poolt.

3. Märge ahel- või topeltlähetamise kohta.

4. Alltöövõtjana lähetamise korral peatöövõtja nimi ja tema ELi käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; kui seda ei ole olemas, siis peatöövõtja äriregistrikood asutamiskoha riigis.

5. Teenuseosutaja nimi.

6. Teenuseosutaja asutamiskoha riik.

7. Teenuseosutaja postiaadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik).

8. Teenuseosutaja telefoninumber ja e-posti aadress.

9. Teenuseosutaja tegevusvaldkond (NACE klassifikaator koos vaba tekstiga NACE klassifikaatori kindlakstegemiseks, vabatahtlik vaba teksti väli lisamärkuste jaoks).

10. Teenuseosutaja ELi käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; kui seda ei ole olemas, siis teenuseosutaja äriregistrikood asutamiskoha riigis.

11. Teenuseosutaja äriregistrikood asutamiskoha riigis.

12. Teenuseosutaja seadusliku esindaja või teenuseosutajat haldus- või kohtumenetlustes esindava muu isiku ees- ja perekonnanimi ja aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik).

13. Asjakohasel juhul ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutuse tegevusloa number selle ettevõtja või asutuse asutamiskoha riigis ning ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutuse kasutamise põhjendus.

B. Teave lähetatud töötaja kohta[2]

1. Ees- ja perekonnanimi.

2. Sünniaeg.

3. Ametinimetus lähetuse ajal või lähetuses tehtava töö kirjeldus.

4. Passi või riikliku isikutunnistuse number vastavalt sellele, millist isikut tõendavat dokumenti lähetatud töötaja vastuvõtvas liikmesriigis viibimise ajal kasutab.

5. Kodakondsus (liidu ja kolmandate riikide kodanike puhul).

6. E-posti aadress, et kohaldataval juhul saaks avaliku liidese kaudu edastada lähetatud töötajale lähetusdeklaratsiooni väljavõtte.

7. Kolmanda riigi kodaniku lähetamise korral kinnitus teenuseosutaja asutamiskoha liikmesriigis kehtiva elamis- ja tööloa või muu seadusliku riigis elamise ja töötamise korralduse kohta ning teenuseosutajaga sõlmitud töösuhte algus- ja asjakohasel juhul lõppkuupäev.

8. Riik, mille sotsiaalkindlustussüsteemi isik kuulub.

9. Lähetatud töötaja tunnitasu ligikaudne suurus.

[2] ***Täidetakse iga lähetatud töötaja kohta.***

C. Teave lähetuse kohta[3]

1. Lähetuse kavandatav algus- ja lõppkuupäev.

2. Märge selle kohta, kas lähetus kujutab endast lähetatud töötaja asendamist teise lähetatud töötajaga, kes täidab sama ülesannet samas kohas.

3. Osutatava teenuse laad või tegevuse laad (NACE klassifikaator koos vaba tekstiga NACE klassifikaatori kindlakstegemiseks, vabatahtlik vaba teksti väli lisamärkuste jaoks).

4. Ehitussektoris osutatavate teenuste puhul märge registreerimise kohta vastuvõtva liikmesriigi asjaomastes riiklikes registrites.

5. Töökoha aadress:

a) teenuse kasutaja aadress, kui see on ta töökoht, ning

b) muud töökohad (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik, geograafilised koordinaadid või mootorsõiduki registreerimismärk ja telefoninumber).

6. Märge ligikaudse tööaja kohta.

7. Dokumentide kättesaadavus:

a) pädevate asutustega suhtlemiseks määratud kontaktisiku kaudu;

b) töökohas;

c) muus asukohas (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik);

d) elektrooniliselt või

e) avaliku liidese kaudu.

8. Tööandja pakutava ühismajutuse postiaadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik või geograafilised koordinaadid).

---

[3] ***Täidetakse iga lähetatud töötaja kohta.***

D. Teave vastuvõtva liikmesriigi pädevate asutuste ja sotsiaalpartneritega suhtlemiseks määratud kontaktisiku kohta[4]

1. Kas kontaktisik on:

a) üks lähetatud töötajatest;

b) muu isik või

c) ettevõtja.

2. Ees- ja perekonnanimi või ettevõtja nimi.

3. Telefoninumber.

4. E-posti aadress.

5. Punkti 1 alapunktide b ja c puhul aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik).

6. Punkti 1 alapunkti c puhul ettevõtja ELi käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; kui seda ei ole olemas, siis ettevõtja äriregistrikood asutamiskoha riigis.

[4] ***Kui kontaktisikuid on kaks, tuleb punktid 1–6 täita mõlema isiku kohta.***

E. Teave teenuse kasutaja kohta

Kui A osa punktis 2 on märgitud üks järgmistest lähetuste liikidest: lähetus teenuste osutamise lepingu alusel või kontsernisisene lähetus.

1. Kas teenuse kasutaja on ettevõtja või füüsiline isik.

2. Kui teenuse kasutaja on ettevõtja:

a) nimi;

b) aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik);

c) e-posti aadress;

d) telefoninumber;

e) teenuse kasutaja ELi käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; kui seda ei ole olemas, siis teenuse kasutaja äriregistrikood asutamiskoha liikmesriigis;

f) teenuse kasutaja seadusliku esindaja või teenuse kasutajat haldus- või kohtumenetlustes esindava muu isiku ees- ja perekonnanimi ja aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik).

Kui A osa punktis 2 on märgitud järgmine lähetuse liik: lähetamine ajutist tööjõudu vahendava ettevõtja või töötajate vahendamisega tegeleva asutuse poolt[5]:

a) kasutajaettevõtja nimi;

b) kasutajaettevõtja aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik);

c) kasutajaettevõtja e-posti aadress;

d) kasutajaettevõtja telefoninumber;

e) kasutajaettevõtja ELi käibemaksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; kui seda ei ole olemas, siis kasutajaettevõtja äriregistrikood asutamiskoha liikmesriigis;

f) kasutajaettevõtja seadusliku esindaja või kasutajaettevõtjat haldus- või kohtumenetlustes esindava muu isiku ees- ja perekonnanimi ja aadress (tänav, majanumber, sihtnumber, linn, riik).

[5] ***Kui A osa punktis 3 on märgitud ahel- või topeltlähetamine, tuleb käesoleva alaosa punktid a–f täita iga asjaomase ettevõtja kohta.***

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0347

Transport: liidus reisijate õiguste järgimise tagamine

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 liidus reisijate õiguste järgimise tagamise osas (COM(2023)0753 – C9-0434/2023 – 2023/0437(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2023)0753),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2, artikli 91 lõiget 1 ja artikli 100 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C9-0434/2023),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. märtsi 2024. aasta arvamust,

– olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja 15. juuli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artikleid 60 ja 41,

– võttes arvesse siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni arvamust,

– võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni raportit (A10-0136/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2023)0437
Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 20. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 seoses liidus reisijate õiguste austamise tagamisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 91 lõiget 1 ja artikli 100 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

olles konsulteerinud Regioonide Komiteega▌,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C ▌, *C/2024/3382, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3382/oj*.
[2] Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu ***määrustes*** (EÜ) nr 261/2004**,**[3] (EÜ) nr 1107/2006,[4] ▌ (EL) nr 1177/2010,[5] ▌ (EL) nr 181/2011[6] ***ja*** (EL) 2021/782[7] ▌ tuleks teha hulk muudatusi, et tagada liidus lennu-, raudtee-, mere- ja sisevee- ning bussireisidel reisijate õiguste tulemuslik kaitse.

(2) Reisijate õiguste tulemuslikkus peaks aitama suurendada ühistranspordi kasutamist, mis on üks komisjoni ***9.*** detsembri 2020. aasta ***teatises*** „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – ***Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad“*** sätestatud eesmärke.

▌

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 ***(***ELT L 46, 17.2.2004, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2004/261/oj***)***.

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2006 puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureisi puhul ***(***ELT L 204, 26.7.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1107/oj***)***.

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1177/2010, mis käsitleb meritsi ja siseveeteedel reisijate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ***(***ELT L 334, 17.12.2010, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/1177/oj***)***.

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 181/2011, mis käsitleb bussisõitjate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ***(***ELT L 55, 28.2.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/181/oj***)***.

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/782 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta ▌ (ELT L 172, 17.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/782/oj***)***.

(3) ***Olles hinnanud*** 2019.–2020. aastal põhjalikult ***määrusi*** (EÜ) nr 1107/2006, ▌ (EL) nr 1177/2010 ja ▌ (EL) nr 181/2011, ▌ jõudis ***komisjon*** järeldusele, et reisijate õigusi käsitlevate liidu õigusaktide tulemuslikkust õõnestab reisijate vähene teadlikkus oma õigustest ja kõnealuste õiguste kasutamist käsitlevatest kehtivatest õigusnormidest**.** Nendes hindamistes järeldati samuti, et reisijatel, sealhulgas puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutel ei ole võimalik kasutada täielikult oma õigusi vajakajäämiste tõttu, mis esinevad ühest küljest kõnealuste õiguste kohaldamisel vedajate, lennujaamade haldajate, jaamaülemate, sadamaterminalide operaatorite, bussijaamade käitajate ja vahendajate poolt ning teisest küljest nende õiguste austamise tagamisel riiklike täitevasutuste poolt. ▌

(4) ***Erinevates transpordiliikides kohaldatavaid norme on vaja lihtsustada, järjepidevamaks muuta ja ühtlustada järgmistes küsimustes: riiklike täitevasutuste määramine ja ülesanded***; ***kaebused;*** kaebuste käsitlemine ***määratud asutuste poolt; kohustus jagada teavet vaidluste kohtuvälise lahendamise kohta; tagasimakse või*** hüvitise ***taotlemise kord ning*** vedajate ***kohustus*** jagada riiklike täitevasutustega teavet**.** ***Määrus (EL) 2021/782 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta on hea lähtepunkt määrustes (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010 ja (EL) nr 181/2011 sisalduva reisijate õigusi käsitleva õigustiku läbivaatamiseks***.

(5) ***Nõudeagentuuride (eraõiguslikud üksused, kes abistavad reisijaid hüvitise taotlemisel määruse (EÜ) nr 261/2004 alusel) üha suurem levik näitab selgelt, et reisijatel on jätkuvalt raskusi oma õiguste kasutamisega lennuettevõtjate suhtes. Tulemuslikum reisijate õiguste austamise tagamine võib märkimisväärselt vähendada reisijate sõltuvust sellistest üksustest, kes sageli jätavad endale märkimisväärse osa hüvitisest, mis muidu reisijatel oleks õigus endale saada.***

(6) ***Reisijatele, kes broneerivad oma lennu volitatud vahendajate kaudu, tuleks teha tagasimakse tasutud hinna, sealhulgas asjakohasel juhul mis tahes vahendustasu täies ulatuses, kui nende lennuga seoses esineb tõrkeid, mis annavad õiguse tagasimaksele. Vahendustasu täielikul tagasimaksmisel on järgmised eesmärgid: tagada reisijate kaitse kõrge tase; säilitada reisijate vabadus teha teadlik valik majanduslikult soodsaima broneerimiskanali kasuks, ilma et nad satuksid ebasoodsasse olukorda reisitõrgete korral, mis annavad õiguse tagasimaksele; samuti tagada lennuettevõtjatele ja vahendajatele õiguskindlus tagasimaksekohustuse ulatuse suhtes. Selleks et tagada õigusselgus nii reisijate, lennuettevõtjate kui ka vahendajate jaoks, on vaja sätestada põhimõtted ja menetlused, millega reguleeritakse vahendustasu tagasimaksmist.***

(7) ***Liidu transpordipoliitika kontekstis on lisaks reisijate kaitse eesmärgile oluline tagada ka vahendajate lai valik, et hõlbustada reisimist ja tugevdada siseturgu. Määruse (EÜ) nr 261/2004 kõigi sätete täielik kohaldamine ka mikroettevõtjate suhtes seab aga selle eesmärgi saavutamise tõenäoliselt ohtu, kuna see ohustaks tõenäoliselt selliste vahendajate rahalist elujõulisust, kes on autonoomsed mikroettevõtjad komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[8] tähenduses. Seepärast peaks sellistel mikroettevõtjatel olema võimalus mitte maksta reisijatele tagasi kogu vahendustasu, tingimusel et on kehtestatud asjakohased kaitsemeetmed, eelkõige et reisijat teavitatakse broneerimisprotsessi alguses sellest, et talle ei maksta vahendustasu täies ulatuses tagasi. Kuna enamik vahendajate kaudu tehtud broneeringuid ei hõlma mikroettevõtjaid, võib põhjendatult eeldada, et selline erand ei mõjuta siseturu sujuvat toimimist.***

[8] Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

(8) Vahendaja kaudu broneeritud lennupiletite tagasimaksemenetlus on praegu ebaselge, mistõttu tuleks seda täpsustada. Vahendajad osalevad tagasimaksemenetluses kahel erineval viisil. Esimesel juhul edastab vahendaja reisija makseandmed otse lennuettevõtjale (toimides andmeid edastava vahendajana) ja lennuettevõtja pöörab algse maksevoo tagasi nii, et tagasimakse jõuab otse reisija kontole. Teisel juhul maksab vahendaja lennuettevõtjale oma kontolt (toimides makset käitleva vahendajana) ning kui lennuettevõtja pöörab maksevoo tagasi, laekub tagasimakse vahendaja kontole; seejärel teeb vahendaja reisijale lõpliku tagasimakse. Reisijad ei tea sageli, milline tagasimaksemenetlus valitakse. Seepärast peaksid ▌ vahendajad teavitama reisijaid ***piletite pakkumise ajal ja enne seda, kui reisijad broneeringu tegemise lõpule viivad, sellest, kas lennuettevõtja nõustub menetlema tagasimakset vahendaja kaudu, ja kohaldatavast*** tagasimaksemenetlusest.

(9) Tagasimakse menetlemine vahendaja kaudu, kes tegi lennuettevõtjale makse oma kontolt, on lennundussektoris laialt levinud tava ja peaks seetõttu jääma võimaluseks, mida lennuettevõtjad saavad kasutada.

(10) ***Määruses (EÜ) nr 261/2004 on sätestatud, et reisitõrke korral on reisijal õigus kogu piletihind ja asjakohasel juhul vahendustasu tagasi saada seitsme kalendripäeva jooksul. Vastavalt kõnealusele määrusele*** tuleks juhul, kui lennuettevõtja otsustab tagasimakseid menetleda vahendaja kaudu, pikendada reisijale tagasimakse tegemise tähtaega maksimaalselt 14 kalendripäevani, võtmaks arvesse asjaolu, et tagasimaksemenetlus koosneb kahest etapist. Seepärast peaks lennuettevõtja tegema tagasimakse vahendajale maksimaalselt seitsme kalendripäeva jooksul ning vahendaja peaks edastama selle reisijale järgmise seitsme kalendripäeva jooksul. Kui reisijale ei tehta tagasimakset 14 kalendripäeva jooksul, peaks tal siiski olema õigus saada tagasimakse otse lennuettevõtjalt.

(11) Kui vahendustasu tuleb tagasi maksta, peaks küsimus, kas tagasimaksega seotud finantskohustus lasub lennuettevõtjal või vahendajal, kuuluma lahendamisele kõnealuse lennuettevõtja ja kõnealuse vahendaja vaheliste ärisuhete raames ning eraldiseisvalt küsimusest, kumb neist peab reisijale makse tegema.

(12) Vahendustasu on vältimatu osa vahendaja kaudu lennu broneerimisest, ja kui piletit ei väljasta lennuettevõtja ise, tuleks vahendustasu pidada lennuettevõtja poolt heaks kiidetuks. Kui lennuettevõtja nõustub sellega, et vahendaja väljastab lennupileteid tema nimel ja eest, tuleks eeldada, et lennuettevõtja on tingimata teadlik vahendaja kaubandustavast nõuda reisijalt vahendustasu. Lennuettevõtjatel peaks olema võimalik anda luba oma piletite väljastamiseks või müügiks vahendajate kaudu mitmel viisil, näiteks otseste ärilepingute kaudu, kaudselt piletite väljastamise ja edasimüügiga tegelevate kolmandate isikutega sõlmitud lepingute kaudu või sektoripõhiste lepingute kaudu. Siiski ei tohiks lubada „andmekoorimist“, mille puhul vahendaja ei avalikusta lennuettevõtjale, et broneerib pileteid vahendajana.

(13) Reisijale vahendaja poolt esitatud arvet tuleks pidada piisavaks tõendiks pileti täishinna ja makstud vahendustasu kohta ning lennuettevõtja peaks seda sellisena aktsepteerima. Reisijal peaks siiski olema samuti võimalik otsustada tugineda mis tahes muule dokumendile, milles on esitatud täishind ja mis tahes makstud tasu, näiteks pangaülekande väljavõttele.

(14) Eraldi piletite puhul ei tohiks vahendustasu lugeda eksisteerivaks juhul, kui vahendaja nõuab juriidiliselt isikult kindlasummalist või mahupõhist teenustasu, mis hõlmab kõiki vahendaja poolt selle juriidilise isiku jaoks teatava ajavahemiku jooksul broneeritud pileteid.

(15) ***Piletite broneerimine vahendajate kaudu vastavalt määrusele (EÜ) nr 261/2004 nõuaks isikuandmete, sealhulgas reisijate kontaktandmete töötlemist. Määrusele (EÜ) nr 261/2004 kohane isikuandmete töötlemine peaks toimuma vastavalt liidu õigusaktidele, mis käsitlevad isikuandmete kaitset, eelkõige*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2016/679[9] ***kõnealuses määruses sätestatud eesmärkidel ja aja jooksul. Lennuettevõtjatel ja vahendajatel peaks olema lubatud säilitada reisijate kontaktandmeid, mis on kogutud reisijatele nende reisi kohta teabe andmise kohustuste täitmiseks, kõige enam 96 tundi pärast lennutranspordilepingu täitmist. Reisitõrke korral võib olla vaja pikemat säilitamisaega, et võimaldada lennuettevõtjatel ja vahendajatel täita määrusest (EÜ) nr 261/2004 tulenevaid kohustusi seoses hüvitise maksmise, tagasimaksmise või marsruudi muutmise ja abi osutamisega ning kaebuste käsitlemisega. Reisijate isikuandmete*** töötlemine, ***sealhulgas nende*** andmete ***säilitamine*** lennuettevõtjate ja vahendajate poolt ***muudel eesmärkidel kui see, milleks isikuandmed määruse (EÜ) nr 261/2004 alusel algselt koguti, peaks toimuma kooskõlas määrusega (EL) 2016/679. Lennuettevõtjatel ja vahendajatel peaks olema võimalik kasutada reisijate isikuandmeid või säilitada neid andmeid määruses (EÜ) nr 261/2004 sätestatud säilitamisperioodist kauem ja muudel seaduslikel eesmärkidel, mille puhul töötlemine toimub liidu või liikmesriigi õiguse alusel, kooskõlas määrusega (EL) 2016/679.***

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk ***1,***
ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

Sellised muud seaduslikud eesmärgid võivad hõlmata töötlemist määruse (EÜ) nr 261/2004 kohaldamisega seotud vaidluste lahendamise, sealhulgas kohtumenetluste eesmärgil. Lisaks ei piira määrus (EÜ) nr 261/2004 sellist isikuandmete töötlemist ***liidu või liikmesriigi õiguse alusel, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et kaitsta*** määruse (EL) 2016/679 artikli ***23 lõikes 1 osutatud eesmärke***. ***Eelkõige ei piira määrus (EÜ) nr 261/2004 isikuandmete töötlemist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2016/681[10] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 2111/2005[11] või riigisisesele õigusele kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõikega 4 ega vastavalt kohaldatavale lennundusohutust ja -julgestust käsitlevale liidu õigusele. Reisijate kontaktandmeid ei tohiks kasutada ärilistel eesmärkidel, välja arvatud juhul, kui reisijad on andnud selliseks töötlemiseks oma nõusoleku, sealhulgas juhul, kui töötlemine toimub otseturunduse eesmärgil, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2002/58/EÜ[12]. Samuti*** tuleks tähele panna, et kohustus teavitada reisijaid nende õigustest ei piira vastutava töötleja kohustust anda andmesubjektile teavet vastavalt määruse (EL) 2016/679 artiklitele 12, 13 ja 14.

---

10 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks (ELT L 119, 4.5.2016, lk 132, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/681/oj).***

11 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 2111/2005, mis käsitleb ühenduse nimekirja, millesse kantakse lennuettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse ühenduse piires tegevuskeeldu, koostamist ja lennureisijate teavitamist lendu teenindavast lennuettevõtjast ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivi 2004/36/EÜ artikkel 9 (ELT L 344, 27.12.2005, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2005/2111/oj).***

12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37, ELI: ***http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj***).

(16) Kui reisijal ***on*** pilet, mille ***on väljastanud*** vahendaja ***või lennuettevõtja, kes asjaomase tõrkega lennu puhul ei ole lendu teostav lennuettevõtja (ka „tegutsev lennuettevõtja“ või „lendu teenindav lennuettevõtja“), peaks see lennuettevõtja edastama lendu teostavale*** lennuettevõtjale ***vajalikud isikuandmed ja seonduva teabe kõnealuse reisija kohta***, et lendu teostav lennuettevõtja saaks vajaduse korral võtta reisijaga otse ühendust tagamaks, et reisija saab oma reisi kohta asjakohast teavet ning et lennuettevõtja täidab oma kohustusi, mis tulenevad käesolevast määrusest, määrusest (EÜ) nr 2111/2005 seoses teabega lendu teenindava lennuettevõtja kohta ning kohaldatavast lennundusohutust ja -julgestust käsitlevast liidu õigusest. ▌

(17) Selleks et parandada reisijate õiguste austamise tagamist liidus, peaksid riiklikel täitevasutustel või muudel pädevatel asutustel olema volitused, mis võimaldavad neil võtta piisavaid täitemeetmeid, et tulemuslikult ära hoida määruste ***(EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 rikkumisi. Selliste täitemeetmete puhul tuleks arvesse võtta mitte ainult reisijate esitatud kaebusi, vaid ka muid toiminguid, nagu auditid, kontrollid või vestlused.***

(18) Riiklike täitevasutuste seiretoimingud peaksid olema tulemuslikud ja proportsionaalsed eesmärgiga tagada käesoleva määruse üldine järgimine ning neid tuleks sooritada asjakohase korrapärasuse ja järelmeetmetega, võimaldades võimaluse korral riiklikel täitevasutustel esitada aruannetes järjepidevalt täitmise tagamise prioriteete.

▌

(19) Reisijatele nende õiguste kohta enne reisi ja reisi ajal antav teave peaks suurendama teadlikkust. Selline teave peaks olema kokkuvõtlik ning kergesti, nähtavalt ja vahetult kättesaadav. See tuleks esitada selgel ja arusaadaval viisil ning võimaluse korral elektrooniliste vahendite abil.

(20) Riiklikud täitevasutused peaksid ***oma tegevust koordineerima***, et tagada määruste (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 ühtlustatud tõlgendamine ja ***piiriülene*** kohaldamine. ***Asjakohasel juhul peaksid riiklikud täitevasutused ja reisijate kaebustega tegelemiseks määratud asutused vahetama asjakohast teavet, et hõlbustada koostööd ja ülesannete tulemuslikku täitmist***. Vedajate, terminalide käitajate ja vahendajate poolt riiklikele täitevasutustele asjaomaste määruste kohaldamisega seotud kõigi aspektide kohta korrapäraselt antav teave peaks võimaldama riiklikel täitevasutustel oma seireülesandeid paremini täita.

(21) Komisjon peaks toetama dialoogi ja edendama liikmesriikide vahelist koostööd käesoleva määruse kohaldamisel, sealhulgas suuniste vastuvõtmise ja parimate tavade edendamise kaudu.

(22) ***Tagasimakse- ja hüvitamismenetlused peaksid olema mittediskrimineerivad ja kergesti ligipääsetavad.*** Selleks et reisijatel oleks lihtsam taotleda tagasimakset või hüvitist kooskõlas määrustega (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782, tuleks selliste taotluste jaoks kehtestada kogu liidus kehtivad vormid. Reisijatel peaks olema võimalus esitada taotlus sellist vormi kasutades. ***Ehkki tagasimakse- ja hüvitamistaotluste esitamine elektroonilisel teel on muutunud üldlevinuks, peaks reisijatel olema piisavalt võimalusi nii taotlusi esitada kui lasta oma küsimusi tõhusalt käsitleda muul viisil, näiteks telefoni või posti teel.***

(23) Individuaalset õiguskaitset taotlevaid reisijaid tuleks teavitada võimalustest esitada vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele kaebusi määruste (EÜ) nr 261/2004, (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 väidetavate rikkumiste kohta. Selleks sobivad kõige paremini riiklikud täitevasutused ***või mis tahes muud asutused, mille liikmesriigid on määranud reisijate kaebusi käsitlema***.

(24) Arvestades Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni[13] artiklit 9 ning selleks, et anda puuetega inimestele ja piiratud liikumisvõimega isikutele teiste reisijatega samaväärne võimalus lennureisiks, ***on liidu õigusega tagatud õigus mitte olla diskrimineeritud transpordile ligipääsul ning muud õigused. Sellised õigused hõlmavad puuetega reisijate ja piiratud liikumisvõimega isikute õigust saada lennu-, raudtee-, mere- või sisevee- või bussireisidel tasuta abi.*** Puuetega inimestel ja piiratud liikumisvõimega ***isikutel peaks olema võimalik reisida koos neid saatva teise isikuga***, kes on suuteline osutama abi, ***mis on vajalik kohaldatavate ohutusnõuete kohaselt vastavalt rahvusvahelisele õigusele, liidu õigusele või liikmesriigi õigusele või vastavalt pädevate asutuste nõuetele. Kui lennuettevõtja kehtestab sellise nõude, kuid ei saa osutada puudega või piiratud liikumisvõimega*** isikule ***vajalikku abi, peaks kõnealusel isikul olema lubatud reisida koos enda valitud teise isikuga, kes*** peaks reisima tasuta j***a istuma selle puudega või*** piiratud liikumisvõimega ***isiku kõrval.***

13 ELT L 23, 27.1.2010, lk 35, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/48(1)/oj.

Lennuettevõtjatel peaks olema võimalik nõuda, et enne sellise teenuse osutamist tõendaksid kõnealused isikud oma liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt tunnustatud puudestaatust. Sellistel juhtudel saavad lennuettevõtjad tunnustatud puudestaatuse tõendina aktsepteerida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/2841[14] kohaselt välja antud Euroopa puudega isiku kaarti. Lennuettevõtja või tema volitatud esindaja peaks tegema ligipääsetavas vormingus ***üldsusele kättesaadavaks ohutusnormid, mida ta kohaldab*** puudega ja piiratud liikumisvõimega isikute ***vedamisel*** kooskõlas kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, näiteks ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** direktiivi (EL) 2019/882[15] I lisas sätestatud ligipääsetavusnõuetega.

(25) Komisjon peaks koostöös liikmesriikide ning puuetega inimesi ja tunnustatud abikoerte kasutajaid esindavate organisatsioonidega hindama olukorda igas liikmesriigis, võttes seejuures arvesse konkreetseid olukordi, ning tegutsema muu hulgas õigusaktide kaudu selle nimel, et tagada tunnustatud abikoerte vastastikune tunnustamine kogu liidus. Kui puudega isikul on väljuval lennul lubatud reisida tunnustatud abikoeraga, tuleks koera käsitada tunnustatud abikoerana nii väljuva lennu kui ka tagasilennu kogu kestuse jooksul, et tagada ühtne ligipääs ja mittediskrimineerimine kogu liidus.

---

14 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/2841, millega luuakse Euroopa puudega inimese kaart ja Euroopa puudega inimese parkimiskaart (ELT L, 2024/2841, 14.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2841/oj).***

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

(26) Määrustega (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010 ja (EL) 2021/782 on juba nõutud, et vastavalt lennujaamade haldajad, sadamaterminalide operaatorid, vedajad ning raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad kehtestaksid ja teeksid üldsusele kättesaadavaks teenuste kvaliteedi standardid, mis on seotud puuetega inimeste ja piiratud liikumisvõimega isikute õiguste rakendamisega. Tuleks tagada kooskõla eri transpordiliikide vahel, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse eri transpordiliikide eripärasid. Seepärast tuleks puuetega inimeste ja piiratud liikumisvõimega isikute õigustega seotud teenuste kvaliteedi standardite kehtestamise kohustust laiendada lennuettevõtjatele, bussiveoettevõtjatele ning bussijaamade käitajatele ning kõigi transpordiliikide suhtes kohaldatavad teenuste kvaliteedi standardid tuleks ühtlustada. Teenuste kvaliteedi standardid peaksid andma reisijatele, eelkõige puuetega inimestele ja piiratud liikumisvõimega isikutele selget lisaväärtust. Samal ajal peaksid need jääma proportsionaalseks ega tohiks tekitada turuosalistele ja ametiasutustele tarbetut halduskoormust, võttes eelkõige arvesse eesmärki edendada üleminekut kestlikumatele transpordiliikidele. Seda silmas pidades peaks komisjon määruste (EÜ) nr 1107/2006, (EL) nr 1177/2010, (EL) nr 181/2011 ja (EL) 2021/782 toimimist, täitmise tagamist ja mõju käsitleva esimese aruande raames põhjalikult hindama reisijate õiguste alaste liidu õigusaktide üleselt kõigi teenuste kvaliteedi standardite rakendamist ja tulemuslikkust. Komisjon peaks asjakohasel juhul esitama selle hindamise põhjal seadusandlikud ettepanekud.

(27) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[16]. Ühtsed tagasimakse- ja hüvitamistaotluste vormid tuleks vastu võtta ***nõuande***menetlusega.

(28) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt tagada lennu-, raudtee-, mere- ja siseveening bussireisidel tulemuslikult reisijate õiguste austamine, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda, arvestades vajadust, et siseturul kehtiksid samad õigusnormid, paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

---

16 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13**,**
***ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj*).**

(29) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse põhimõtteid, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle artiklites 21, 26, 38 ja 47, mis käsitlevad vastavalt igasuguse diskrimineerimise keeldu, puuetega inimeste integreerimist ühiskonda, tarbijakaitse kõrge taseme tagamist ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele.

(30) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725[17] artikli 42 lõikele 1 konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse ***24. jaanuaril 2024***,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

[17] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) ***nr 45/2001*** ja otsus ***nr 1247/2002/EÜ*** (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39***, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).***

Artikkel 1

Määruse (EÜ) nr 261/2004 muutmine

Määrust (EÜ) nr 261/2004 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmised punktid:

„fa) pileti täishind – broneerimisprotsessi lõpus makstav lõplik hind, mis sisaldab lennupileti hinda ja kõiki kohaldatavaid piletiga hõlmatud valikuliste ja kohustuslike teenuste eest makstavaid makse, tasusid, lisatasusid ja lõive, kuid mis ei hõlma vahendustasusid, olenemata sellest, kas nende maksude, tasude, lisatasude ja lõivude eest on makse tehtud koos transporditeenuse eest tasumisega või eraldi, hilisemas etapis;

fb) vahendustasu – reisija makstud summa ja lennuettevõtja poolt asjaomase teenuse eest saadud summa positiivne vahe, mille nõuab endale vahendaja;“;

b) lisatakse järgmised punktid:

„aj) vahendaja – ***füüsiline või juriidiline isik,*** kes ei ole lennuettevõtja ***ja kes sõlmib oma kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega seotud eesmärkidel tegutsedes lennuettevõtja või reisija nimel õhutranspordilepingu***;

ak) tunnustatud abikoer – koer, kes on saanud spetsiaalse väljaõppe puuetega inimeste iseseisvuse ja ise otsustamise võime suurendamiseks ning kes on ametlikult tunnustatud kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega, kui sellised normid on olemas.“

2) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 8b

Tagasimaksmine juhul, kui pilet broneeriti vahendaja kaudu

1. ***Piletite pakkumisel ja enne, kui reisija broneeringu tegemise lõpule viib, teavitab vahendaja reisijat selgel, arusaadaval ja kergesti juurdepääsetaval viisil sellest, kas lennuettevõtja nõustub menetlema tagasimakset vahendaja kaudu, ning käesolevas artiklis sätestatud tagasimaksemenetlusest.***

2. Kui tagasimakse menetletakse vahendaja kaudu, on tagasimakse reisijatele tasuta.

3. Enne kui reisija broneeringu tegemise lõpule viib, teavitab vahendaja reisijat kohaldatavast vahendus-, haldus-, teenus- või tühistamistasust ning reisija õigusest vahendustasu täielikule tagasi saada, välja arvatud lõike 5 punktis c sätestatud juhul.

4. Artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punktis a sätestatud tagasimaksmise korral kohaldatakse järgmisi reegleid:

a) kui reisija ***broneeris*** pileti vahendaja kaudu, võib lennuettevõtja teha tagasimakse kõnealuse vahendaja kaudu, ***mispuhul teeb vahendaja tagasimakse reisijale; lennuettevõtja võib kokkuleppel vahendajaga kalduda kõrvale käesoleva artikli lõikes 5 sätestatud menetlusest, tingimusel et ta tagab reisijale samaväärse kaitstuse taseme, eelkõige seoses vahendustasu tagasimaksmise ja maksetähtaegadega;***

b) kui vahendaja ei ole tagasimaksemenetlusse kaasatud või on edastanud reisija makseandmed lennuettevõtjale, ilma et ta oleks maksnud piletite eest lennuettevõtjale oma kontolt, teeb lennuettevõtja reisijale tagasimakse; lennuettevõtja maksab reisijale tagasi pileti täishinna ja vahendustasu, kui seda kohaldati, seitsme kalendripäeva jooksul alates kuupäevast, mil reisija esitas tõendid pileti eest makstud täishinna ja vahendustasu, kui seda kohaldati, kohta ning reisija makseandmed, kui vahendaja ei ole tagasimaksemenetlusse kaasatud.

5. Kui tagasimakse tehakse ***käesoleva artikli lõike 4 punkti a kohaselt*** vahendaja kaudu, kes on maksnud pileti eest lennuettevõtjale oma kontolt, kohaldatakse järgmisi reegleid:

   a) lennuettevõtja maksab ***pileti eest vahendajalt saadud summa*** vahendajale tagasi seitsme kalendripäeva jooksul ***ühe*** tehinguga, ***kasutades*** sama makseviisi, mida kasutati broneerimisel, ***ning tagab, et*** makse ***on seostatud*** algse broneeringu viitenumbriga, kusjuures seitsmepäevane tähtaeg algab kuupäeval, mil reisija teeb artikli ***8 lõike 1 esimese lõigu punkti a*** kohase valiku tagasimakse kasuks; vahendaja maksab reisijale broneeringu tegemise ajal kasutatud makseviisi teel tagasi ***pileti täishinna ja vahendustasu, kui seda kohaldati,*** hiljemalt järgmise seitsme päeva jooksul ning teavitab sellest reisijat ja lennuettevõtjat; ***kui kõnealust makseviisi ei saa enam kasutada, võtab vahendaja reisijaga ühendust, et saada vajalikud makseandmed ning tagasimaksetähtaja kulgemine peatatakse alates hetkest, mil vahendaja taotleb reisijalt makseandmeid, kuni ajani, mil vahendaja need kätte saab; vahendaja esitab reisijale tagasimakse üksikasjad, sealhulgas eelkõige elektroonilise pangaülekande tehingunumbri pärast selle tegemist;***

b) kui ***lennuettevõtja ei ole saanud*** vahendajalt ***kinnitust makse tegemise kohta*** 14 kalendripäeva jooksul ***alates*** kuupäevast, mil ***reisija*** valis artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punkti a kohaselt tagasimakse, võtab ▌ lennuettevõtja reisijaga ühendust hiljemalt järgmisel päeval pärast kõnealuse 14-päevase tähtaja möödumist, et ***saada*** tagasimakse tegemiseks vajalikud makseandmed koos ***tõenditega pileti täishinna ja reisija makstud vahendustasu kohta, kui seda kohaldati; kõnealuse teabe*** saamisel maksab lennuettevõtja reisijale tagasi ***pileti täishinna ja vahendustasu, kui seda kohaldati,*** seitsme kalendripäeva jooksul ***alates kõnealuse teabe saamisest ning*** teavitab sellest reisijat ja ▌ vahendajat; ***lennuettevõtja esitab reisijatele tagasimakse üksikasjad, sealhulgas eelkõige elektroonilise pangaülekande tehingunumbri pärast selle tegemist;***

c) kui vahendaja on sõltumatu mikroettevõtja komisjoni soovituse 2003/361/EÜ* lisa artikli 2 lõike 3 ja artikli 3 lõike 1 tähenduses, võib ta otsustada mitte maksta tagasi kindlaksmääratud summat oma vahendustasust, tingimusel et ta on reisijat sellest broneerimisprotsessi alguses selgel, üheselt mõistetaval ja märgataval viisil teavitanud.

6. Käesolevat artiklit ***ei kohaldata piletite suhtes, mis on broneeritud osana*** direktiivi (EL) 2015/2302 ***artikli 3 punktis 2 määratletud pakettreisist***.

---

* ***Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).“***

3) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 14a

Isikuandmete ja teabe edastamine

[redacted]

1. Kui reisijale ei ole piletit väljastatud otse lennuettevõtjalt, vaid vahendaja kaudu, esitab vahendaja lennuettevõtjale ***kõik*** reisijalt ***saadud*** kontaktandmed ja broneeringu üksikasjad. Lennuettevõtja võib neid kontaktandmeid kasutada üksnes niivõrd, kui see on vajalik selleks, et täita ***reisijaga sõlmitud õhutranspordilepingut ning oma*** käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi ning kohaldatavast lennundusohutust ja -julgestust käsitlevast liidu õigusest tulenevaid lennuettevõtja kohustusi ning et anda reisijatele tegutseva lennuettevõtja kohta teavet vastavalt ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määruse (EÜ) nr 2111/2005* III peatükist tulenevatele kohustustele.

2. ***Lennuettevõtja, kes on seotud reisijaga õhutranspordilepingu sõlmimise või selle täitmisega, edastab igale tegutsevale lennuettevõtjale kõik isikuandmed ja kogu teabe, mis on vajalik, et viimane saaks täita kõik oma käesolevast määrusest tulenevad kohustused, sealhulgas kohustuse teavitada reisijaid nende õigustest.***

3. ***Selleks et täita oma kohustusi seoses reisija õigusega saada teavet, säilitavad lennuettevõtja ja vahendaja isikuandmeid ja teavet kõige enam 96 tundi pärast õhutranspordilepingu täitmist.***

4. ***Lennutõrke puhul, kui isikuandmete ja teabe*** säilitamine on õigustatud vajadusega täita reisija õigustega seotud kohustusi, ***näiteks*** hüvitise, tagasimakse, marsruudi muutmise või ***abi osutamisega*** seoses***, võivad lennuettevõtja ja vahendaja säilitada isikuandmeid ja teavet kauem kui 96 tundi pärast õhutranspordilepingu täitmist rangelt sellises ulatuses, mis on vajalik nimetatud kohustuste täitmiseks.***

5. Kui vahendaja ***kavatseb broneerida*** pileti reisija nimel, teatab ta asjaomast lennuettevõtjat ***enne*** broneerimist, [redacted] et ta ***kavatseb broneerida*** pileti vahendajana. Ta esitab lennuettevõtjale oma postiaadressi ja elektroonilised kontaktandmed. [redacted]

[redacted]

6. Käesolevat artiklit ei kohaldata piletite suhtes, mis on broneeritud osana direktiivi (EL) 2015/2302 artikli 3 punktis 2 määratletud pakettreisist.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 2111/2005, mis käsitleb ühenduse nimekirja, millesse kantakse lennuettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse ühenduse piires tegevuskeeldu, koostamist ja lennureisijate teavitamist lendu teenindavast lennuettevõtjast ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivi 2004/36/EÜ artikkel 9 (ELT L 344, 27.12.2005, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2005/2111/oj).“*

4) Artikkel 16 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 16

Riiklike täitevasutuste määramine

1. Iga liikmesriik määrab riikliku täitevasutuse või -asutused, kellel lasub vastutus käesoleva määruse täitmise tagamise eest oma territooriumil asuvatest lennujaamadest väljuvate lendude ja kolmandast riigist sellistesse lennujaamadesse saabuvate lendude puhul.

2. Iga riiklik täitevasutus on organisatsiooniliselt, rahastamisotsuste tegemisel ja õigusliku struktuuri poolest ning otsustusprotsessis sõltumatu mis tahes lennuettevõtjast, lennujaama haldajast või vahendajast või teiste isikute või üksuste ärihuvist.

3. Liikmesriigid teevad komisjonile teatavaks käesoleva artikli kohaselt määratud riikliku täitevasutuse või -asutused ning nende asutuste vastavad kohustused, sealhulgas kõik nende muutused. Komisjon ja määratud riiklikud täitevasutused avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.“

5) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 16a

Täitmise tagamisega seotud ülesanded

1. Riiklikud täitevasutused seiravad tähelepanelikult käesoleva määruse täitmist ja võtavad vajalikud meetmed, et tagada reisijate õiguste austamine.

2. Seiret tehakse kooskõlas liidu õiguse, riiklike standardite ja kohaldatavate normidega. See võib põhineda faktilisel hinnangul, milles võetakse arvesse reisijate poolt artikli 16b alusel esitatud kaebusi, kui need on kättesaadavad, riiklike täitevasutuste varasema seiretegevuse tulemustel, käesoleva artikli lõike 3 ja artikli 16c kohaselt saadud teabel ning muudel teabeallikatel, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega asjaomase liikmesriigi territooriumil. Seiretegevus võib hõlmata auditeid, inspekteerimisi, vestlusi ja dokumentide läbivaatamist.

3. Riiklikud täitevasutused võivad nõuda lennuettevõtjatelt, vahendajatelt ja lennujaama haldajatelt nende lõikes 1 osutatud ülesannete täitmiseks oluliste dokumentide ja teabe esitamist. Sellised dokumendid ja teave esitatakse ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest, kui riiklik täitevasutus ei ole määranud muud tähtaega.

4. Riiklikud täitevasutused võtavad oma ülesannete täitmisel asjakohasel juhul arvesse teavet, mille on neile esitanud artikli 16b lõike 1 kohaselt kaebusi käsitlema määratud asutus.

5. Kahe või enama liikmesriigi vaheliste lennuteenuste korral võivad riiklikud täitevasutused seiretegevust ellu viia ühiselt.

6. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikele täitevasutustele antakse piisavad volitused täitmise tagamise meetmete võtmiseks.

7. ***Kui lennuettevõtja väidab, et käesoleva määruse alusel hüvitise maksmisest keeldumist õigustavad erakorralised asjaolud, esitab ta oma väite põhjendamiseks riikliku täitevasutuse taotlusel kõik vajalikud tõendid kooskõlas artikli 6c lõikes 2 sätestatud nõuetega.***

8. ***Riiklikud täitevasutused avaldavad 30. juuniks 2030 ja seejärel iga viie aasta tagant aruanded oma tegevuse kohta, sealhulgas, kui see on asjakohane, kohaldatud karistuste kohta. Need aruanded tehakse kättesaadavaks Euroopa Liidu Lennundusohutusameti veebisaidil.***

9. ***Lennuettevõtjad ja vahendajad annavad oma kontaktandmed nende liikmesriikide riiklikele täitevasutustele, kus nad tegutsevad, ning vajaduse korral ajakohastavad neid viivitamata.***

Artikkel 16b

Reisijate kaebused määratud asutustele

1. ***Ilma et see piiraks tarbijate õigusi taotleda vaidluste kohtuvälist lahendamist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/11/EL,[*] määrab iga liikmesriik käesoleva määruse kohaselt reisijate kaebustega tegeleva asutuse (edaspidi „reisijate kaebustega tegelev asutus“).***

2. ***Kui reisijate kaebustega tegelev asutus erineb artikli 16 kohaselt määratud riiklikust täitevasutusest, teavitavad liikmesriigid komisjoni reisijate kaebustega tegelevast asutusest. Komisjon ja reisijate kaebustega tegelev asutus avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.***

3. Reisija võib kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada reisijate kaebustega tegelevale asutusele kaebuse käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta.

4. Pärast artikli 15a alusel lennuettevõtjale või vahendajale kaebuse esitamist võib reisija esitada kaebuse käesoleva artikli lõike 1 kohaselt määratud asutusele

a) hiljemalt kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil lennuettevõtja või vahendaja teavitas reisijat algse kaebuse tagasilükkamisest, või

b) kui lennuettevõtjalt või vahendajalt ei ole saadud vastust kahe kuu jooksul alates lennuettevõtjale või vahendajale algse kaebuse esitamise kuupäevast.

5. ***Reisijate kaebustega tegelev asutus kinnitab kaebuse kättesaamist 14 kalendripäeva jooksul alates selle kättesaamisest. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel on õigus teha üksikjuhtudel täitmisele pööratavaid otsuseid, annab ta reisijale mõistliku aja jooksul tema kaebuse kohta põhjendatud vastuse. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel ei ole sellist õigust, võib ta esitada kaebuse kohta arvamuse või soovituse ning ta teavitab reisijat olemasolevatest õiguskaitsevahenditest, sealhulgas õigusest esitada kaebus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele, ning annab reisijale teavet kohaldatavate tähtaegade kohta.***

6. ***Täitmaks käesoleva artikli lõike 5 kohast kohustust teavitada reisijaid nende õigusest taotleda õiguskaitset vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt, võib suunata nad interaktiivse vahendi juurde, kus asub teatatud vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste loetelu, mida haldab komisjon vastavalt direktiivi 2013/11/EL artiklile 20, või asjakohasel juhul vaidluste kohtuvälise lahendamise määratud kontaktpunktide juurde, millest on komisjonile teatatud vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 24.***

Artikkel 16c

Riiklike täitevasutuste vaheline teabevahetus ja piiriülene koostöö

1. ***Kui liikmesriik määrab käesoleva määruse artiklite 16 ja 16b alusel eri asutused, tagavad need asutused omavahelise asjakohase teabe vahetuse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,[**] et aidata riiklikul täitevasutusel täita oma järelevalve- ja täitmise tagamise ülesandeid ning et käesoleva määruse artikli 16b kohaselt määratud reisijate kaebustega tegelev asutus saaks koguda teavet, mis on vajalik üksikkaebuste läbivaatamiseks.***

2. ***Liikmesriikide riiklikud täitevasutused vahetavad piiriülese koordineerimise eesmärgil andmeid oma töö ja otsustuspõhimõtete ning tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.***

Artikkel 16d

Teave kahtlustatava kohustuste täitmata jätmist hõlmava tegevuse kohta

1. ***Komisjon võib teavitada riiklikke täitevasutusi konkreetsest kahtlustatavast tegevusest, mille puhul üks või mitu lennuettevõtjat, vahendajat või lennujaama haldajat ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi. Kui riiklik täitevasutus algatab vastavalt oma riigisisesest õigusest tulenevatele volitustele ja menetlustele mis tahes uurimise, teavitab ta taotluse korral komisjoni oma järeldustest.***

2. ***Lõige 1 ei piira riiklike täitevasutuste tegevuse sõltumatust.***

Artikkel ***16e***

Tagasimakse- ja hüvitistaotluste ühtne vorm

1. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse ***artiklite 7, 8, 8b, 9 ja 10*** kohase hüvitamise ja tagasimaksmise ühtne vorm ***(edaspidi „ühtne vorm“)***. Kõnealune ühtne vorm kehtestatakse ligipääsetavas ***vormingus***. ***Komisjon teeb ühtse vormi oma veebisaidil kättesaadavaks kõigis liidu ametlikes keeltes. Nimetatud*** rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli ***16h lõikes 2*** osutatud ***nõuande***menetlusega.

2. Lennuettevõtjad ja vahendajad esitavad oma veebisaitidel kontaktandmed, näiteks e-posti aadressi, millele võib ühtse vormi saata elektrooniliselt.

3. ***Ilma et see piiraks artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punkti a kohaldamist,*** on reisijatel õigus esitada oma taotlused ***lennuettevõtja esitatud vormil,*** ühtsel vormil ***või muul viisil***. Lennuettevõtjad ja vahendajad ei lükka taotlust tagasi põhjusel, et reisija ei ole kasutanud ***lennuettevõtja esitatud vormi või ühtset vormi või et reisija on saatnud vormi muul viisil kui elektrooniliselt. Reisijatel on õigus esitada taotlus vähemalt broneeringu tegemisel kasutatud keeles.*** Kui taotlus ei ole piisavalt täpne, palub lennuettevõtja ***või vahendaja*** reisijal kõnealust taotlust selgitada ***või täiendada***.

Artikkel 16f

Kolmandates riikides asuvate vahendajate seaduslikud esindajad

1. ***Vahendajad, kellel ei ole liidus tegevuskohta, kuid kes pakuvad liidus teenuseid, määravad kirjalikult mõne juriidilise või füüsilise isiku tegutsema nende seadusliku esindajana ühes nendest liikmesriikidest, kus vahendaja oma teenuseid pakub. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2022/2065*** hõlmatud vahendajate puhul võib kõnealuse määruse kohaselt määratud esindaja tegutseda ka seadusliku esindajana vastavalt käesolevale määrusele.***

2. ***Lõikes 1 osutatud vahendajad annavad oma seaduslikule esindajale volitused, mis võimaldavad pöörduda lisaks kõnealustele vahendajatele või nende asemel esindaja poole seoses käesoleva määruse alusel tehtud otsuste kättesaamise, järgimise ja täitmise tagamisega. Vahendajad annavad oma seaduslikule esindajale vajalikud volitused ja piisavad vahendid, et tagada nende tõhus ja õigeaegne koostöö nimetatud asutustega ning täita sellised otsused.***

3. ***Käesolevast määrusest tulenevate vahendaja kohustuste täitmata jätmise korral on võimalik määratud esindaja vastutusele võtta, ilma et see piiraks vahendaja vastutust või kohtumenetlusi, mis võidakse algatada vahendaja suhtes.***

4. ***Vahendajad teatavad oma seadusliku esindaja nime, postiaadressi, e-posti aadressi ja telefoninumbri selle liikmesriigi artikli 16 lõike 1 alusel määratud asutustele, kus on kõnealuse seadusliku esindaja elu- või tegevuskoht. Vahendajad tagavad, et selline teave on avalikult kättesaadav ja kergesti ligipääsetav, täpne ja ajakohane.***

5. ***Lõike 1 kohase liidus asuva seadusliku esindaja määramine ei tähenda liidus ametliku tegevuskoha registreerimist.***

Artikkel 16g

Karistused

1. *Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile nimetatud karistusnormidest ja meetmetest, samuti teatavad liikmesriigid komisjonile viivitamata kõigist neid mõjutavatest edaspidistest muudatustest.*

2. *Artikli 16c lõikes 1 osutatud koostöö raames võib artikli 16 kohaselt määratud riiklik täitevasutus või mis tahes muu tema nimel tegutsev pädev riiklik asutus uurida artikli 16b kohaselt kaebust käsitleva asutuse taotlusel käesoleva määruse väidetavat rikkumist ja vajaduse korral määrata karistusi.*

---

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj).*

** *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).*

*** *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).“*

Artikkel 2

Määruse (EÜ) nr 1107/2006 muutmine

Määrust (EÜ) nr 1107/2006 muudetakse järgmiselt.

1) ***Artiklisse 2 lisatakse järgmised punktid:***

„m) ***tunnustatud abikoer – koer, kes on saanud spetsiaalse väljaõppe puudega isikute iseseisvuse ja ise otsustamise võime suurendamiseks ning kes on ametlikult tunnustatud kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega, kui sellised normid on olemas;***

n) ***ligipääsetav vorming – selline vorming, mis tagab puudega isikule või*** piiratud liikumisvõimega ***isikule ligipääsu mis tahes asjakohasele teabele, sealhulgas võimaldades kõnealustele isikutele ligipääsu sama hõlpsal ja mugaval viisil kui isikule, kellel ei ole puuet, ning mis vastab ligipääsetavusnõuetele, mis on kindlaks määratud kooskõlas kohaldatava liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/882*[*]*.***

---

[*] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).“***

2) Artikli 4 ***lõige 2 asendatakse*** järgmisega ▌:

„2. Samadel tingimustel lõike 1 esimese lõigu punktis a tooduga võib lennuettevõtja nõuda, et puudega isikut ***või piiratud liikumisvõimega isikut saadaks teine isik, kes on suuteline osutama sellele isikule vajalikku abi. Kui lennuettevõtja kehtestab sellise nõude, kuid ei osuta puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule vajalikku abi, on kõnealusel isikul lubatud reisida koos enda valitud teise isikuga, kes reisib*** tasuta ja ***kellele antakse istekoht kõnealuse puudega*** isiku ***või*** piiratud liikumisvõimega isiku kõrval. ▌

Lennuettevõtja, tema esindaja või reisikorraldaja võimaldab puudega isikul või piiratud liikumisvõimega isikul määrata uue saatva isiku ilma muudatuse eest tasu nõudmata ja kuni 48 tundi enne kavandatud väljumisaega.“

3) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Lennuettevõtjad, kes ei kvalifitseeru mikro-, väikesteks või keskmise suurusega ettevõtjateks komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[*] lisa tähenduses, kehtestavad puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega *isikute transpordi suhtes teenuste kvaliteedi standardid, mis hõlmavad vähemalt käesoleva määruse II lisas täpsustatud küsimusi.*

---

[*] *Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).“;*

b) lisatakse järgmine lõige:

„2a. Samuti kehtestavad haldajad ja lennuettevõtjad kvaliteedistandardid struktureeritud dialoogi pidamiseks puudega isikuid ja piiratud liikumisvõimega isikuid esindavate organisatsioonidega ning oma töötajate puuetealase teadlikkuse suurendamise ja abi osutamise alase koolituse rakendamiseks.“;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Haldajad ja lennuettevõtjad teevad oma kvaliteedistandardid üldsusele kättesaadavaks ja jälgivad kõnealuste standardite põhjal oma sooritust. Taotluse korral esitavad nad oma sooritust käsitleva teabe riiklikule täitevasutusele või riiklikele täitevasutustele. Võttes arvesse artikli 17a kohast komisjoni poolset teenuste kvaliteedi standardite hindamist, esitavad haldajad ja lennuettevõtjad taotluse korral komisjonile kõnealust sooritust käsitleva teabe esimese viie aasta jooksul alates … [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].“

4) Artikkel 14 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 14

Riiklike täitevasutuste määramine

1. Iga liikmesriik määrab riikliku täitevasutuse või -asutused, kes vastutab käesoleva määruse täitmise tagamise eest oma territooriumil asuvatest lennujaamadest väljuvate lendude ja kolmandast riigist sellistesse lennujaamadesse saabuvate lendude puhul.

2. Iga riiklik täitevasutus on organisatsiooniliselt, rahastamisotsuste tegemisel ja õigusliku struktuuri poolest ning otsustusprotsessis sõltumatu lennuettevõtjatest, esindajatest, reisikorraldajatest ja lennujaama haldajatest ning muude isikute ja üksuste ärihuvidest.

3. Liikmesriigid teevad komisjonile teatavaks käesoleva artikli kohaselt määratud riikliku täitevasutuse või -asutused ning nende asutuste vastavad kohustused, sealhulgas kõik nende muutused. Komisjon ja määratud riiklikud täitevasutused avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.“

5) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 14a

Täitmise tagamisega seotud ülesanded

1. Riiklik täitevasutus teeb tähelepanelikult seiret käesoleva määruse täitmise üle ja võtab vajalikud meetmed, et tagada puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute õiguste austamine.

2. ***Seiret tehakse kooskõlas liidu õiguse, riiklike standardite ja kohaldatavate normidega. See võib põhineda faktilisel hinnangul, milles võetakse arvesse reisijate poolt artikli 15a alusel esitatud kaebusi, kui need on kättesaadavad, riiklike täitevasutuste varasema seiretegevuse tulemustel, käesoleva artikli lõike 3 ja artikli 15b kohaselt saadud teabel ning muudel teabeallikatel, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega asjaomase liikmesriigi territooriumil. Seiretegevus võib hõlmata auditeid, inspekteerimisi, vestlusi ja dokumentide läbivaatamist.***

3. ***Riiklikud täitevasutused võivad nõuda lennuettevõtjatelt, nende esindajatelt, reisikorraldajatelt ja lennujaama haldajatelt nende lõikes 1 osutatud ülesannete täitmiseks vajalike dokumentide ja teabe esitamist. Sellised dokumendid ja teave esitatakse ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest, kui riiklik täitevasutus ei ole määranud muud tähtaega.***

4. Riiklikud täitevasutused võtavad oma ülesannete täitmisel asjakohasel juhul arvesse teavet, mille on neile esitanud artikli 15a lõike 1 kohaselt kaebusi käsitlema määratud asutus.

5. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikele täitevasutustele antakse piisavad volitused täitmise tagamise meetmete võtmiseks.

6. Kahe või enama liikmesriigi vaheliste lennuteenuste korral võivad riiklikud täitevasutused seiretegevust ellu viia ühiselt.

7. Riiklikud täitevasutused avaldavad 30. juuniks 2030 ja seejärel iga viie aasta tagant aruanded oma tegevuse kohta, sealhulgas, kui see on asjakohane, kohaldatud karistuste kohta. Need aruanded tehakse kättesaadavaks Euroopa Liidu Lennundusohutusameti veebisaidil.

8. Lennuettevõtjad annavad oma kontaktandmed nende liikmesriikide riiklikele täitevastustele, kus nad tegutsevad, ning vajadusel ajakohastavad neid viivitamata.

Artikkel ***14b***

Teave kahtlustatava kohustuste täitmata jätmist hõlmava tegevuse kohta

1. Komisjon ***võib teavitada*** riiklikke täitevasutusi konkreetsest kahtlustatavast tegevusest, mille puhul üks või mitu lennuettevõtjat, lennujaama haldajat või reisikorraldajat ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi***. Kui riiklik täitevasutus algatab vastavalt oma riigisisesest õigusest tulenevatele volitustele ja menetlustele mis tahes uurimise, teavitab ta*** taotluse ***korral*** komisjoni ***oma järeldustest***.

2. Lõige 1 ei piira riiklike täitevasutuste tegevuse sõltumatust.“

6) Artikkel 15 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 15

Kaebused lennuettevõtjale või lennujaama haldajate

1. Iga lennuettevõtja ja lennujaama haldaja seab oma vastutusalas sisse käesoleva määrusega hõlmatud õiguste ja kohustustega seotud kaebuste käsitlemise mehhanismi.

2. Puudega isikud või piiratud liikumisvõimega isikud võivad lõikes 1 osutatud mehhanismi kaudu esitada kaebuse igale asjaomasele lennuettevõtjale või lennujaama haldajale seoses nende vastava vastutusalaga. Kõnealused kaebused tuleb esitada 12 kuu jooksul alates kuupäevast, mil lend toimus või pidi toimuma, või kolme kuu jooksul alates hüvitistaotluse esitamisest, olenevalt sellest, kumb tähtaeg on hilisem.

3. Kaebuse saaja kinnitab reisijale seitsme tööpäeva jooksul alates kaebuse kättesaamisest, et on tema kaebuse kätte saanud. Kaebuse saaja peab ühe kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist kas andma põhjendatud vastuse või, põhjendatud juhtudel, teatama reisijale, et ta saab lõpliku vastuse vähem kui kahe kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist.

4. Lõplik vastus sisaldab ka artikli 15a kohaselt kaebuste käsitlemise eest vastutava(te) asutus(t)e asjakohaseid kontaktandmeid. Selle kohustuse täitmiseks võib suunata reisija komisjoni poolt kättesaadavaks tehtud kaebuste käsitlemise üksuste loetelu juurde.

5. Kohustus tõendada, et reisijatele on vajalik teave antud, lasub lennuettevõtjal ja lennujaama haldajal.

6. Üksikasjalik teave kaebuste käsitlemise menetluse kohta avalikustatakse ligipääsetavas vormingus, sealhulgas puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele. See teave avalikustatakse ligipääsetavas vormingus ja vähemalt samades keeltes, milles tehakse reisijatele kättesaadavaks üldine teave.“

7) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 15a

Reisijate kaebused määratud asutustele

1. Ilma et see piiraks tarbijate õigusi taotleda vaidluste kohtuvälist lahendamist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/11/EL,[*] määrab iga liikmesriik käesoleva määruse kohaselt reisijate kaebustega tegeleva asutuse (edaspidi „reisijate kaebustega tegelev asutus“).

2. Kui reisijate kaebustega tegelev asutus erineb artikli 14 kohaselt määratud riiklikust täitevasutusest, teavitavad liikmesriigid komisjoni reisijate kaebustega tegelevast asutusest. Komisjon ja reisijate kaebustega tegelev asutus avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.

3. Iga puudega isik või piiratud liikumisvõimega isik võib kooskõlas riigisisese õigusega esitada käesoleva määruse väidetavat rikkumist käsitleva kaebuse reisijate kaebustega tegelevale asutusele või mis tahes muule liikmesriigi määratud pädevale asutusele.

4. Pärast lennuettevõtjale või lennujaama haldajale kaebuse esitamist vastavalt artiklile 15 võib puudega isik või piiratud liikumisvõimega isik esitada kaebuse käesoleva artikli lõike 1 kohaselt määratud asutusele

a) hiljemalt kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil lennuettevõtja või lennujaama haldaja teavitas reisijat algse kaebuse tagasilükkamisest;

b) kui lennuettevõtjalt või lennujaama haldajalt ei ole saadud vastust kahe kuu jooksul alates lennuettevõtjale või lennujaama haldajale algse kaebuse esitamise kuupäevast.

5. ***Reisijate kaebustega tegelev asutus kinnitab kaebuse kättesaamist 14 kalendripäeva jooksul alates selle kättesaamisest. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel on õigus teha üksikjuhtudel täitmisele pööratavaid otsuseid, annab ta puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule mõistliku aja jooksul tema kaebuse kohta põhjendatud vastuse. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel ei ole sellist õigust, võib ta esitada kaebuse kohta arvamuse või soovituse ning ta teavitab reisijat olemasolevatest õiguskaitsevahenditest, sealhulgas õigusest esitada kaebus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele, ning annab reisijale teavet kohaldatavate tähtaegade kohta.***

6. ***Täitmaks käesoleva artikli lõike 5 kohast kohustust teavitada reisijaid nende õigusest taotleda õiguskaitset vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt, võib suunata nad interaktiivse vahendi juurde, kus asub teatatud vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste loetelu, mida haldab komisjon vastavalt direktiivi 2013/11/EL artiklile 20, või asjakohasel juhul vaidluste kohtuvälise lahendamise määratud kontaktpunktide juurde, millest on komisjonile teatatud vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 24.***

7. ***Kaebuste käsitlemise menetlust võimaldatakse puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele ligipääsetavas vormingus.***

Artikkel 15b

Riiklike täitevasutuste vaheline teabevahetus ja piiriülene koostöö

1. *Kui liikmesriik määrab käesoleva määruse artiklite 14 ja 15a alusel eri asutused, tagavad need asutused omavahelise asjakohase teabe vahetuse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,[**] et aidata riiklikul täitevasutusel täita oma järelevalve- ja täitmise tagamise ülesandeid ning et käesoleva määruse artikli 15a kohaselt määratud reisijate kaebustega tegelev asutus saaks koguda teavet, mis on vajalik üksikkaebuste läbivaatamiseks.*

2. *Liikmesriikide riiklikud täitevasutused vahetavad piiriülese koordineerimise eesmärgil andmeid oma töö ja otsustuspõhimõtete ning tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.*

---

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj).*

** *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).“*

8) Artikkel 16 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 16

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile nimetatud karistusnormidest ja meetmetest, samuti teatavad liikmesriigid komisjonile viivitamata kõigist neid mõjutavatest edaspidistest muudatustest.“

9) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 17a

Teenuste kvaliteedi standardite läbivaatamine

1. Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] hindab komisjon põhjalikult kõiki teenuste kvaliteedi standardeid osana käesoleva määruse toimimise ja mõju esimesest aruandest.

2. Selle hindamise käigus analüüsitakse eelkõige järgmist:

a) käesoleval määrusel põhinev mõõdetav kasu reisijatele, eelkõige puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele, sealhulgas võrreldes muude transpordiliikide puhul kehtivate erinevate teenuste kvaliteedi standarditega;

b) selliste standardite tulemuslikkus võrreldes muude vahenditega, mis võivad anda reisijate jaoks võrreldavaid tulemusi, pidades silmas kulutõhusust, proportsionaalsust ning turuosaliste ja ametiasutuste halduskoormust.

3. Põhjaliku hindamise tulemuste põhjal võib komisjon asjakohasel juhul esitada seadusandliku ettepaneku, et kohandada vastavalt reisijate õhutranspordi teenuste kvaliteedi standardeid.“

10) I ja II lisa asendatakse käesoleva määruse I lisas esitatud tekstiga.

Artikkel 3

Määruse (EL) nr 1177/2010 muutmine

Määrust (EL) nr 1177/2010 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 3 lisatakse järgmised punktid:

„v) „tunnustatud abikoer“ – koer, kes on saanud spetsiaalse väljaõppe puudega isikute iseseisvuse ja ise otsustamise võime suurendamiseks ning kes on ametlikult tunnustatud kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega, kui sellised normid on olemas;

w) „ligipääsetav vorming“ – selline vorming, mis tagab puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule ligipääsu mis tahes asjakohasele teabele, sealhulgas võimaldades kõnealustele isikutele ligipääsu sama hõlpsal ja mugaval viisil kui isikule, kellel ei ole puuet, ning mis vastab ligipääsetavusnõuetele, mis on kindlaks määratud kooskõlas kohaldatava liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/882[*].

---

[*] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).“***

2) Artiklit 13 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine lõige:

„2a. Samuti kehtestavad terminalioperaatorid ja vedajad kvaliteedistandardid struktureeritud dialoogi pidamiseks puudega isikuid ja piiratud liikumisvõimega isikuid esindavate organisatsioonidega ning artikli 14 punktis a osutatud puuetealase teadlikkuse suurendamise ja abi osutamise alase koolituse rakendamiseks.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Terminalioperaatorid ja vedajad avalikustavad lõikes 1 sätestatud kvaliteedistandardid füüsiliselt või interneti teel ligipääsetavas vormingus ***ning samades keeltes, milles teave üldiselt kõigile reisijatele kättesaadavaks tehakse. Terminalioperaatorid ja vedajad jälgivad kõnealuste kvaliteedistandardite põhjal oma sooritust. Taotluse korral esitavad nad oma sooritust käsitleva teabe riiklikule täitevasutusele või riiklikele täitevasutustele. Selleks et võimaldada artikli 29a kohast komisjoni poolset teenuste kvaliteedi standardite hindamist, esitavad terminalioperaatorid ja vedajad taotluse korral komisjonile kõnealust sooritust käsitleva teabe esimese viie aasta jooksul alates … [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].“***

3) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Reisijateveoteenuse või ristluse tühistamise või väljumise edasilükkumise korral teavitab vedaja või asjakohasel juhul terminalioperaator sadamaterminalidest väljuvaid reisijaid või võimaluse korral sadamatest väljuvaid reisijaid olukorrast ja nende käesolevast määrusest tulenevatest õigustest võimalikult kiiresti ja igal juhul mitte hiljem kui 30 minutit pärast sõiduplaanijärgset väljumisaega ning eeldatavast väljumis- ja saabumisajast niipea, kui see on teada.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Vedaja või asjakohasel juhul terminalioperaator tagab, et puudega isikud ja piiratud liikumisvõimega isikud saavad lõigetes 1 ja 2 nõutud teavet ligipääsetavas vormingus.“

4) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 19a

Tagasimakse- ja hüvitamistaotluste ***esitamine***

1. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse ***artiklite*** 18 ja 19 kohaste tagasimakse- ja hüvitamistaotluste ühtne vorm ***(edaspidi „ühtne vorm“)***. Kõnealune ühtne vorm kehtestatakse ligipääsetavas vormingus***. Komisjon teeb ühtse vormi oma veebisaidil kättesaadavaks kõigis liidu ametlikes keeltes. Kõnealune*** rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli ***28a lõikes 2*** osutatud ***nõuande***menetlusega.

2. Pärast reisitõrget annavad vedajad võimaluse korral ja põhjendamatu viivituseta reisijatele ühtse vormi või lingi, mis võimaldab vahetut juurdepääsu sellele vormile.

3. ***Lõikes 2 sätestatud nõuet ei kohaldata vedajate suhtes, kes kasutavad muid sidevahendeid, mis võimaldavad reisijatel tagasimakset või hüvitist taotleda, näiteks vedaja enda elektroonilist vormi, mis on tehtud kättesaadavaks tema veebisaidil, paberkandjal vormi või mobiilirakendust, tingimusel et sellised vahendid pakuvad ühtses vormis esitatud valikut ja teavet ligipääsetavas vormingus ning on kättesaadavad vähemalt broneeringu tegemisel kasutatud keeles.***

4. ▌Reisijatel on õigus esitada oma ***tagasimakse- või hüvitamis***taotlus ***vedaja poolt lõike 2 või 3 kohaselt esitatud ühtsel vormil või muul viisil***. Vedajad ei lükka taotlust tagasi ▌ põhjusel, et reisija ei ole kasutanud ***ühtset vormi või lõike 3 kohaselt esitatud vormi või et reisija on saatnud taotluse muul viisil kui elektrooniliselt.***

Reisijatel on õigus esitada taotlus vähemalt broneeringu tegemisel kasutatud keeles.

Kui taotlus ei ole piisavalt täpne, palub ***vedaja*** reisijal taotlust selgitada ***või täiendada. Kui taotletav lisateave ei kuulu ühtse vormiga hõlmatud standardteabe hulka,*** põhjendab ***vedaja oma taotlust***.

5. ***Ilma et see piiraks lõigete 2 ja 3 kohaldamist, esitavad*** vedajad ***oma veebisaitidel selge teabe eri*** elektrooniliste vahendite kohta***, mis võimaldavad*** reisijatel tagasimakse või hüvitist taotleda, näiteks ***e-posti aadress, elektroonilised vormid*** või mobiilirakendused***. Kui*** reisijad ***esitavad oma taotluse elektrooniliselt, saavad nad elektroonilise kinnituse, mis tõendab, et selline taotlus on esitatud***.“

5) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 ***asendatakse järgmisega***:

„1. Käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate teenuste osutamiseks piletite müümisel tagavad vedajad, piletimüüjad, reisibürood, reisikorraldajad ja terminalioperaatorid oma pädevuse piires, et reisijatele antakse asjakohast ja arusaadavat teavet nende käesolevast määrusest tulenevate õiguste kohta. ▌

Vedajad, terminalioperaatorid, ja kui see on asjakohane, sadamapidajad tagavad oma pädevuse piires samuti, et käesolevast määrusest tulenevaid reisijate õigusi käsitlev teave on avalikult kättesaadav laevade pardal, sadamates, kui see on võimalik, ning sadamaterminalides.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Lõikes 1 osutatud teavet antakse, kuivõrd see on võimalik, ligipääsetavas vormingus ja samades keeltes, milles teave üldiselt kõigile reisijatele kättesaadavaks tehakse. Kõnealust teavet andes pööratakse erilist tähelepanu puudega isikute ja piiratud liikumisvõimega isikute vajadustele.“;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Vedajad, terminalioperaatorid, ja kui see on asjakohane, sadamapidajad teavitavad reisijaid sobival viisil laevade pardal, sadamates, kui see on võimalik, ning sadamaterminalides oma kontaktandmetest ja asjaomase liikmesriigi poolt artikli 25 lõike 1 kohaselt määratud täitevasutuse kontaktandmetest.“

6) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 23a
Reisijatega suhtlemise vahendid

Kui see on tehniliselt võimalik, esitatakse artiklites 16, 22 ja 23 osutatud teave ***elektrooniliselt ja ligipääsetavas vormingus***.

Kui teave antakse elektrooniliselt, tagavad vedajad, terminalioperaatorid, sadamapidajad, reisibürood, reisikorraldajad ja piletimüüjad, et ▌ igasugune kirjavahetus, sealhulgas selle kuupäev ja kellaaeg, ***on võimalik alles hoida edaspidiseks kasutamiseks. Kohustus tõendada reisijatele vajaliku teabe andmist lasub vedajatel, terminalioperaatoritel, sadamapidajatel, reisibüroodel,*** reisikorraldajatel ***ja piletimüüjatel***. Kõik sidevahendid peavad võimaldama reisijal nendega kiiresti ühendust võtta ja tõhusalt suhelda. ▌ “

7) Artiklid 24, 25 ja 26 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 24

Kaebus vedajale või terminalioperaatorile

1. Iga vedaja ja terminalioperaator kehtestab mehhanismi, mis on kergesti ligipääsetav, et käsitleda kaebusi seoses käesoleva määrusega hõlmatud õiguste ja kohustustega oma vastutusalas.

2. Reisijad võivad lõikes 1 osutatud mehhanismi kaudu esitada kaebuse igale vedajale või terminalioperaatorile seoses nende asjaomase vastutusalaga. Sellised kaebused esitatakse kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil teenust osutati või oleks tulnud osutada.

3. Kaebuse saaja kinnitab reisijale seitsme tööpäeva jooksul alates kaebuse kättesaamisest, et on tema kaebuse kätte saanud. Kaebuse saaja peab ühe kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist kas andma põhjendatud vastuse või, põhjendatud juhtudel, teatama reisijale, et ta saab lõpliku vastuse hiljemalt kolme kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist.

4. ***Lõplik vastus sisaldab ka artikli 26a kohaselt kaebuste käsitlemise eest vastutava(te) asutus(t)e asjakohaseid kontaktandmeid. Selle kohustuse täitmiseks võib suunata reisija komisjoni poolt kättesaadavaks tehtud kaebuste käsitlemise üksuste loetelu juurde.***

5. ***Kui vedaja tugineb erakorraliste asjaolude esinemisele, teeb ta oma vastuses reisijale teatavaks tühistamise või hilinemise põhjustanud konkreetsed asjaolud.***

6. ***Kohustus tõendada, et reisijatele on vajalik teave antud, lasub vedajal ja terminalioperaatoril.***

7. ***Üksikasjalik teave kaebuste käsitlemise menetluse kohta avalikustatakse ligipääsetavas vormingus, sealhulgas puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele. See teave peab olema kättesaadav laevade pardal, sadamates, kui see on võimalik, ning sadamaterminalides vähemalt samades keeltes, milles teave üldiselt kõigile reisijatele kättesaadavaks tehakse. Vedaja annab reisijale üksikasjalikku teavet kaebuste käsitlemise menetluse kohta broneeringu tegemise ajal või pileti eelmüügist ostmise ajal, kui see on asjakohane.***

Artikkel 25

Riiklike täitevasutuste määramine

1. ***Iga liikmesriik määrab riikliku täitevasutuse või -asutused, kellel lasub vastutus käesoleva määruse täitmise tagamise eest seoses tema territooriumil asuvatest sadamatest lähtuvate reisijateveoteenuste ja ristlustega ja seoses kolmandatest riikidest sellistesse sadamatesse saabuvate reisijateveoteenustega.***

2. ***Iga riiklik täitevasutus on organisatsiooniliselt, rahastamisotsuste tegemisel ja õigusliku struktuuri poolest ning otsustusprotsessis sõltumatu mis tahes vedajast või terminalioperaatorist või teiste isikute või üksuste ärihuvidest.***

3. ***Liikmesriigid teevad komisjonile teatavaks käesoleva artikli kohaselt määratud riikliku täitevasutuse või -asutused ning nende asutuste vastavad kohustused, sealhulgas kõik nende muutused. Komisjon ja määratud riiklikud täitevasutused avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.***

Artikkel 26

Täitmise tagamisega seotud ülesanded

1. *Riiklik täitevasutus teeb tähelepanelikult seiret käesoleva määruse täitmise üle ja võtab vajalikud meetmed, et tagada reisijate õiguste austamine.*

2. *Seiret tehakse kooskõlas liidu õiguse, riiklike standardite ja kohaldatavate normidega. See võib põhineda faktilisel hinnangul, milles võetakse arvesse reisijate poolt artikli 26a alusel esitatud kaebusi, kui need on kättesaadavad, riiklike täitevasutuste varasema seiretegevuse tulemustel, käesoleva artikli lõike 3 ja artikli 27 kohaselt saadud teabel ning muudel teabeallikatel, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega asjaomase liikmesriigi territooriumil. Seiretegevus võib hõlmata auditeid, inspekteerimisi, vestlusi ja dokumentide läbivaatamist.*

3. ***Riiklikud täitevasutused võivad nõuda vedajatelt, piletimüüjatelt, reisibüroodelt, reisikorraldajatelt või terminalioperaatoritelt nende lõikes 1 osutatud ülesannete täitmiseks oluliste dokumentide ja teabe esitamist. Sellised dokumendid ja teave esitatakse ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest, kui riiklik täitevasutus ei ole ette näinud teisiti.***

4. ***Riiklikud täitevasutused võtavad oma ülesannete täitmisel asjakohasel juhul arvesse teavet, mille on neile esitanud artikli 26a lõike 1 kohaselt kaebusi käsitlema määratud asutus.***

5. ***Kahe või enama liikmesriigi vaheliste teenuste korral võivad riiklikud täitevasutused seiretegevust ellu viia ühiselt.***

6. ***Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikule täitevasutusele antakse piisavad volitused täitmise tagamise meetmete võtmiseks.***

7. Kui vedaja väidab, et käesoleva määruse alusel hüvitise maksmisest keeldumist õigustavad erakorralised asjaolud, esitab ta oma väite põhjendamiseks riikliku täitevasutuse taotlusel kõik vajalikud tõendid.

8. Riiklikud täitevasutused avaldavad 30. juuniks 2030 ja seejärel iga viie aasta tagant aruanded oma tegevuse kohta, sealhulgas, kui see on asjakohane, kohaldatud karistuste kohta. Need aruanded tehakse kättesaadavaks Euroopa Meresõiduohutuse Ameti veebisaidil.

9. Vedajad, reisibürood ja reisikorraldajad annavad oma kontaktandmed nende liikmesriikide riiklikele täitevasutustele, kus nad tegutsevad, ning ajakohastavad neid vajadusel viivitamata.“

8) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 26a

Reisijate kaebused määratud asutustele

1. Ilma et see piiraks tarbijate õigusi taotleda vaidluste kohtuvälist lahendamist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/11/EL,[*] määrab iga liikmesriik käesoleva määruse kohaselt reisijate kaebustega tegeleva asutuse (edaspidi „reisijate kaebustega tegelev asutus“).

2. Kui reisijate kaebustega tegelev asutus erineb artikli 25 kohaselt määratud riiklikust täitevasutusest, teavitavad liikmesriigid komisjoni reisijate kaebustega tegelevast asutusest. Komisjon ja reisijate kaebustega tegelev asutus avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.

3. Iga reisija võib kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada kaebuse käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta reisijate kaebustega tegelevale asutusele või muule liikmesriigi määratud pädevale asutusele.

4. Reisija võib kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada reisijate kaebustega tegelevale asutusele kaebuse ka järgmistel juhtudel:

a) vedajale või terminalioperaatorile artikli 24 kohaselt esitatud algne kaebus lükati tagasi, või

b) vedaja või terminalioperaator ei ole vastanud kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil reisija esitas artikli 24 kohaselt algse kaebuse.

5. Reisijate kaebustega tegelev asutus kinnitab kaebuse kättesaamist 14 päeva jooksul alates selle kättesaamisest. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel on õigus teha üksikjuhtudel täitmisele pööratavaid otsuseid, annab ta reisijale mõistliku aja jooksul tema kaebuse kohta põhjendatud vastuse. Kui reisijate kaebustega tegeleval asutusel ei ole sellist õigust, võib ta esitada kaebuse kohta arvamuse või soovituse ning ta teavitab reisijat olemasolevatest õiguskaitsevahenditest, sealhulgas õigusest esitada kaebus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele, ning teavitab reisijat kohaldatavatest tähtaegadest.

6. Täitmaks käesoleva artikli lõike 5 kohast kohustust teavitada reisijaid nende õigusest taotleda õiguskaitset vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt, võib suunata nad interaktiivse vahendi juurde, kus asub teatatud vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste loetelu, mida haldab komisjon vastavalt direktiivi 2013/11/EL artiklile 20, või asjakohasel juhul vaidluste kohtuvälise lahendamise määratud kontaktpunktide juurde, millest on komisjonile teatatud vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 24.

7. Kaebuste käsitlemise menetlust võimaldatakse puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele ligipääsetavas vormingus.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj).“*

9) ***Artikkel 27 asendatakse järgmisega:***

„Artikkel 27

Riiklike täitevasutuste vaheline teabevahetus ja piiriülene koostöö

1. Kui liikmesriik määrab käesoleva määruse artiklite 25 ja 26a alusel eri asutused, tagavad need asutused omavahelise asjakohase teabe vahetuse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,[*] et aidata riiklikul täitevasutusel täita oma järelevalve- ja täitmise tagamise ülesandeid ning et käesoleva määruse artikli 26a kohaselt määratud reisijate kaebustega tegelev asutus saaks koguda teavet, mis on vajalik üksikkaebuste läbivaatamiseks.

2. Liikmesriikide riiklikud täitevasutused vahetavad piiriülese koordineerimise eesmärgil andmeid oma töö ja otsustuspõhimõtete ning tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.

---

[*] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).“***

10) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 27a

Teave kahtlustatava kohustuste täitmata jätmist hõlmava tegevuse kohta

▌

1. ▌Komisjon ***võib teavitada*** riiklikke täitevasutusi konkreetsest kahtlustatavast tegevusest, mille puhul üks või mitu vedajat, terminalioperaatorit, ***sadamapidaja***t, reisibürood, piletimüüjat või reisikorraldajat ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi***. Kui riiklik täitevasutus algatab vastavalt oma riigisisesest õigusest tulenevatele volitustele ja menetlustele mis tahes uurimise, teavitab ta*** taotluse ***korral*** komisjoni ***oma järeldustest***.

2. Lõige 1 ei piira riiklike täitevasutuste tegevuse sõltumatust.“

▌

11) Artikkel 28 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 28
Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile nimetatud karistusnormidest ja meetmetest, samuti teatavad liikmesriigid komisjonile viivitamata kõigist neid mõjutavatest edaspidistest muudatustest.

2. Artiklis 27 osutatud koostöö raames võib artikli 25 kohaselt määratud riiklik täitevasutus või mis tahes muu tema nimel tegutsev pädev riiklik asutus uurida artikli 26a kohaselt kaebust käsitleva asutuse taotlusel käesoleva määruse väidetavat rikkumist ja vajaduse korral määrata karistusi.“

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 28a

Reisijaõiguste komitee

1. Komisjoni abistab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/782* artiklis 38 osutatud komitee.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit ***4***. ▌

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/782 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta (ELT L 172, 17.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/782/oj).“

13) Artikkel 29 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 29

Aruanne

Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse toimimise, täitmise tagamise ja mõju kohta. Aruandele lisatakse vajaduse korral asjakohased seadusandlikud ettepanekud.“

14) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 29a

Teenuste kvaliteedi standardite läbivaatamine

1. Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] hindab komisjon põhjalikult kõiki teenuste kvaliteedi standardeid osana käesoleva määruse toimimise, täitmise tagamise ja mõju esimesest aruandest.

2. Selle hindamise käigus analüüsitakse eelkõige järgmist:

a) käesoleval määrusel põhinev mõõdetav kasu reisijatele, eelkõige puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele, sealhulgas võrreldes muude transpordiliikide puhul kehtivate erinevate teenuste kvaliteedi standarditega;

b) selliste standardite tulemuslikkus võrreldes muude vahenditega, mis võivad anda reisijate jaoks võrreldavaid tulemusi, pidades silmas kulutõhusust, proportsionaalsust ning turuosaliste ja ametiasutuste halduskoormust.

3. Põhjaliku hindamise tulemuste põhjal võib komisjon asjakohasel juhul esitada seadusandliku ettepaneku, et kohandada vastavalt käesoleva määruse teenuste kvaliteedi standardeid.“

15) II ja III lisa asendatakse käesoleva määruse II lisas esitatud tekstiga.

Artikkel 4

Määruse (EL) nr 181/2011 muutmine

Määrust (EL) nr 181/2011 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 2 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud liinivedude puhul, mille sõiduplaanijärgne pikkus on lühem kui 250 kilomeetrit, kohaldatakse artikli 4 lõiget 2, artiklit 9, artikli 10 lõiget 1, artiklit 13a, artikli 16 lõike 1 punkti b, artikli 16 lõiget 2, artikli 17 lõikeid 1 ja 2, artiklit 24, artiklit 25, artiklit 25a (kuivõrd selles osutatakse artiklites 24 ja 25 osutatud teabele), ning artikleid 26, 28, 29 ja 29a.“

2) Artiklisse 3 lisatakse järgmised punktid:

„r) „tunnustatud abikoer“ – koer, kes on saanud spetsiaalse väljaõppe puudega isikute iseseisvuse ja ise otsustamise võime suurendamiseks ning kes on ametlikult tunnustatud kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega, kui sellised normid on olemas;

s) „ligipääsetav vorming“ – selline vorming, mis tagab puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule ligipääsu mis tahes asjakohasele teabele, sealhulgas võimaldades kõnealustele isikutele ligipääsu sama hõlpsal ja mugaval viisil kui isikule, kellel ei ole puuet, ning mis vastab ligipääsetavusnõuetele, mis on kindlaks määratud kooskõlas kohaldatava liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/882[*].

---

[*] *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).“*

3) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 13a

Abi osutamise teenuste kvaliteedi standardid

Vedajad, kes ei kvalifitseeru väikesteks või keskmise suurusega ettevõtjateks komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[*] lisa tähenduses, ja asjakohasel juhul käesoleva määruse artiklis 12 osutatud bussijaamade käitajad kehtestavad ja avalikustavad, sealhulgas ligipääsetavas vormingus, puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele osutatava abi teenuste kvaliteedi standardid, mis hõlmavad vähemalt käesoleva määruse III lisas sätestatud küsimusi.

Esimeses lõigus osutatud vedajad ja bussijaamade käitajad jälgivad kõnealuste standardite põhjal oma sooritust ja esitavad riiklikele täitevasutus(t)ele taotluse alusel sooritust käsitleva teabe. Selleks et võimaldada artikli 32a kohast komisjoni poolset teenuste kvaliteedi standardite hindamist, esitavad vedajad ja asjakohasel juhul bussijaamade käitajad taotluse korral komisjonile kõnealust sooritust käsitleva teabe esimese viie aasta jooksul alates … [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].

---

* ***Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).“***

4) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 19a

Tagasimakse- ja hüvitamistaotluste ***esitamine***

1. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse artikli 19 ▌ kohaste tagasimakse- ja hüvitamistaotluste ühtne vorm ***(edaspidi „ühtne vorm“)***. Kõnealune ühtne vorm kehtestatakse ligipääsetavas vormingus***. Komisjon teeb ühtse vormi oma veebisaidil kättesaadavaks kõigis liidu ametlikes keeltes. Nimetatud*** rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli ***31a lõikes 2*** osutatud ***nõuande***menetlusega.

2. ***Pärast reisitõrget annavad vedajad võimaluse korral ja põhjendamatu viivituseta sõitjatele lõikes 1 osutatud ühtse vormi või lingi, mis võimaldab vahetut juurdepääsu sellele vormile.***

3. ***Lõikes 2 sätestatud nõuet ei kohaldata vedajate suhtes, kes kasutavad muid sidevahendeid, mis võimaldavad sõitjatel tagasimakset või hüvitist taotleda, näiteks vedaja enda elektroonilist vormi, mis on tehtud kättesaadavaks tema veebisaidil, paberkandjal vormi või mobiilirakendust, tingimusel et sellised vahendid pakuvad ühtses vormis esitatud valikut ja teavet ligipääsetavas vormingus ning on kättesaadavad vähemalt broneeringu tegemisel kasutatud keeles.***

4. ▌Sõitjatel on õigus esitada oma ***tagasimakse- või hüvitamis***taotlus ***vedaja poolt lõike 2 või 3 kohaselt esitatud ühtsel vormil või muul viisil***. Vedajad ei lükka taotlust tagasi ▌ põhjusel, et sõitja ei ole kasutanud ***ühtset vormi või lõike 3 kohaselt esitatud vormi või et sõitja on saatnud vormi muul viisil kui elektrooniliselt.***

   Sõitjatel on õigus esitada taotlus vähemalt broneeringu tegemisel kasutatud keeles.

   Kui taotlus ei ole piisavalt täpne, palub vedaja sõitjal taotlust selgitada ***või täiendada. Kui taotletav lisateave ei kuulu ühtse vormiga hõlmatud standardteabe hulka,*** põhjendab ***vedaja oma taotlust***.

▌

5. ***Ilma et see piiraks lõigete 2 ja 3 kohaldamist, esitavad*** vedajad ***oma veebisaitidel selge teabe eri*** elektrooniliste vahendite kohta***, mis võimaldavad*** sõitjatel tagasimakse või hüvitist taotleda ▌, näiteks ***e-posti aadress, elektroonilised vormid*** või mobiilirakendused***. Kui*** sõitjad ***esitavad oma taotluse elektrooniliselt, saavad nad elektroonilise kinnituse, mis tõendab, et selline taotlus on esitatud***.“

▌

5) Artikli 20 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liiniveo tühistamise või väljumise edasilükkumise korral teavitab vedaja või asjakohasel juhul bussijaama käitaja bussijaamadest sõitu alustavaid sõitjaid olukorrast ja nende käesolevast määrusest tulenevatest õigustest võimalikult kiiresti ja igal juhul mitte hiljem kui 30 minutit pärast sõiduplaanijärgset väljumisaega ning eeldatavast väljumisajast niipea, kui see on teada.“

▌

6) Artikkel 24 ***asendatakse järgmisega***:

„Artikkel 24

Reisiteabe saamise õigus

Vedajad ja bussijaamade käitajad annavad sõitjatele kogu nende reisi vältel oma pädevuse piires piisavat teavet ligipääsetavas vormingus ja samades keeltes, milles teave üldiselt kõigile sõitjatele kättesaadavaks tehakse. ***Kui see on tehniliselt võimalik, esitatakse kõnealune teave elektrooniliselt.“***

7) Artikli 25 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Bussiveoteenuste osutamiseks piletite müümisel tagavad vedajad ja bussijaamade käitajad oma pädevuse piires, et sõitjatele antakse ***järgmine***:

a) asjakohane ja arusaadav teave nende õiguste ja kohustuste kohta, mis tulenevad käesolevast määrusest;

b) vedajate või asjakohasel juhul bussijaamade käitajate kontaktandmed;

c) liikmesriigi poolt artikli 28 lõike 1 kohaselt määratud täitevasutus(t)e kontaktandmed.

Kui see on tehniliselt võimalik ja teostatav, esitatakse ***esimeses lõigus osutatud*** teave ka elektrooniliselt, sealhulgas bussijaamades ja asjakohasel juhul internetis. Puudega isiku või piiratud liikumisvõimega isiku taotlusel antakse ***kõnealust*** teavet ▌ ligipääsetavas vormingus. ▌ “

8) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 25a
Sõitjatega suhtlemise vahendid

Kui see on tehniliselt võimalik, esitatakse artiklites 20 ja 24 ning artikli 25 lõikes 1 osutatud teave ***elektrooniliselt ja*** ligipääsetavas vormingus.

Kui teave esitatakse elektrooniliselt, tagavad vedajad, bussijaamade käitajad, piletimüüjad, reisibürood ja reisikorraldajad, et ▌ igasugune kirjavahetus, sealhulgas selle kuupäev ja kellaaeg, ***on võimalik alles hoida edaspidiseks kasutamiseks***. ***Kohustus tõendada sõitjatele vajaliku teabe andmist lasub vedajatel, bussijaamade käitajatel, piletimüüjatel ja reisibüroodel***. Kõik sidevahendid peavad võimaldama sõitjal nendega kiiresti ühendust võtta ja tõhusalt suhelda.“

9) ***Artikkel 26 asendatakse järgmisega:***

„Artikkel 26
Kaebuste esitamine vedajale ja bussijaama käitajale

1. ***Iga vedaja ja bussijaama käitaja kehtestab mehhanismi, et käsitleda kaebusi seoses käesoleva määrusega hõlmatud õiguste ja kohustustega oma vastutusalas.***

2. ***Sõitjad võivad lõikes 1 osutatud mehhanismi kaudu esitada kaebuse igale vedajale või bussijaama käitajale seoses nende asjaomase vastutusalaga. Sellised kaebused esitatakse kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil teenust osutati või oleks tulnud osutada.***

3. Kaebuse saaja kinnitab sõitjale seitsme tööpäeva jooksul alates kaebuse kättesaamisest, et on tema kaebuse kätte saanud. Kaebuse saaja peab ühe kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist kas andma põhjendatud vastuse või, põhjendatud juhtudel, teatama sõitjale, et ta saab lõpliku vastuse hiljemalt kolme kuu jooksul pärast kaebuse kättesaamist.

4. Lõplik vastus sisaldab ka artikli 29a kohaselt kaebuste käsitlemise eest vastutava(te) asutus(t)e asjakohaseid kontaktandmeid. Selle kohustuse täitmiseks võib suunata sõitja komisjoni poolt kättesaadavaks tehtud kaebuste käsitlemise üksuste loetelu juurde.

5. Kohustus tõendada, et sõitjatele on vajalik teave antud, lasub vedajal või bussijaama käitajal.

6. Üksikasjalik teave kaebuste käsitlemise menetluse kohta avalikustatakse ligipääsetavas vormingus***, sealhulgas puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele. See teave peab olema kättesaadav vähemalt samades keeltes, milles teave üldiselt kõigile sõitjatele kättesaadavaks tehakse. Vedaja annab sõitjale üksikasjalikku teavet kaebuste käsitlemise menetluse kohta broneeringu tegemise ajal või pileti eelmüügist ostmise ajal, kui see on asjakohane.“***

10) Artikkel 27 jäetakse välja.

11) Artiklid 28 ja 29 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 28

Riiklike täitevasutuste määramine

1. Iga liikmesriik määrab riikliku täitevasutuse või -asutused, kellel lasub vastutus käesoleva määruse täitmise tagamise eest seoses tema territooriumil asuvatest punktidest lähtuvate liinivedudega ja seoses kolmandatest riikidest sellistesse punktidesse suunduvate liinivedudega.

2. Iga riiklik täitevasutus on organisatsiooniliselt, rahastamisotsuste tegemisel ja õigusliku struktuuri poolest ning otsustusprotsessis sõltumatu mis tahes vedajast, reisikorraldajast, bussijaama käitajast või teiste isikute või üksuste ärihuvidest.

3. Liikmesriigid teevad komisjonile teatavaks käesoleva artikli kohaselt määratud riiklikud täitevasutused ning nende asutuste vastavad kohustused, sealhulgas kõik nende muutused. Komisjon ja määratud riiklik täitevasutused avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.

Artikkel 29

Täitmisega seotud ülesanded

1. *Riiklik täitevasutus teeb tähelepanelikult seiret käesoleva määruse täitmise üle ja võtab vajalikud meetmed, et tagada sõitjate õiguste austamine.*

2. *Seiret tehakse kooskõlas liidu õiguse, riiklike standardite ja kohaldatavate normidega. See võib põhineda faktilisel hinnangul, milles võetakse arvesse sõitjate poolt artikli 29a alusel esitatud kaebusi, kui need on kättesaadavad, riiklike täitevasutuste varasema seiretegevuse tulemustel, käesoleva artikli lõike 3 ja artikli 30 kohaselt saadud teabel ning muudel teabeallikatel, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega asjaomase liikmesriigi territooriumil. Seiretegevus võib hõlmata auditeid, inspekteerimisi, vestlusi ja dokumentide läbivaatamist.*

3. Riiklikud täitevasutused võivad nõuda vedajatelt, reisikorraldajatelt ja bussijaamade käitajatelt nende lõikes 1 osutatud ülesannete täitmiseks oluliste dokumentide ja teabe esitamist. Sellised dokumendid ja teave esitatakse ühe kuu jooksul alates taotluse saamisest, kui riiklik täitevasutus ei ole ette näinud teisiti.

4. Riiklikud täitevasutused võtavad oma ülesannete täitmisel asjakohasel juhul arvesse teavet, mille on neile esitanud artikli 29a lõike 1 kohaselt kaebuste käsitlemiseks määratud asutus.

5. Kahe või enama liikmesriigi vaheliste teenuste korral võivad riiklikud täitevasutused seiretegevust ellu viia ühiselt.

6. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikule täitevasutusele antakse piisavad volitused täitmismeetmete võtmiseks.

7. Riiklikud täitevasutused avaldavad 30. juuniks 2030 ja seejärel iga viie aasta tagant aruanded oma tegevuse kohta, sealhulgas, kui see on asjakohane, kohaldatud karistuste kohta.“

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 29a

Sõitjate kaebused määratud asutustele

1. Ilma et see piiraks tarbijate õigusi taotleda vaidluste kohtuvälist lahendamist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2013/11/EL,[*] määrab iga liikmesriik käesoleva määruse kohaselt sõitjate kaebustega tegeleva asutuse (edaspidi „sõitjate kaebustega tegelev asutus“).

2. Kui sõitjate kaebustega tegelev asutus erineb artikli 28 kohaselt määratud riiklikust täitevasutusest, teavitavad liikmesriigid komisjoni sõitjate kaebustega tegelevast asutusest. Komisjon ja sõitjate kaebustega tegelev asutus avaldavad selle teabe oma veebisaitidel.

3. Iga sõitja võib kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada kaebuse käesoleva määruse väidetava rikkumise kohta sõitjate kaebustega tegelevale asutusele või muule liikmesriigi määratud pädevale asutusele.

4. Sõitja võib kooskõlas liikmesriigi õigusega esitada sõitjate kaebustega tegelevale asutusele kaebuse ka järgmistel juhtudel:

a) vedajale või bussijaama käitajale artikli 26 kohaselt esitatud algne kaebus lükati tagasi;

b) vedaja või bussijaama käitaja ei ole vastanud kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil sõitja esitas artikli 26 kohaselt algse kaebuse.

5. Sõitjate kaebustega tegelev asutus kinnitab kaebuse kättesaamist kahe nädala jooksul alates selle kättesaamisest. Kui sõitjate kaebustega tegeleval asutusel on õigus teha üksikjuhtudel täitmisele pööratavaid otsuseid, annab ta sõitjale mõistliku aja jooksul tema kaebuse kohta põhjendatud vastuse. Kui sõitjate kaebustega tegeleval asutusel ei ole sellist õigust, võib ta esitada kaebuse kohta arvamuse või soovituse ning ta teavitab sõitjat olemasolevatest õiguskaitsevahenditest, sealhulgas sõitja õigusest esitada kaebus vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustele, ning teavitab sõitjat kohaldatavatest tähtaegadest.

6. ***Täitmaks käesoleva artikli lõike 5 kohast kohustust teavitada sõitjaid nende õigusest taotleda õiguskaitset vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuselt, võib suunata sõitjad interaktiivse vahendi juurde, kus asub teatatud vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste loetelu, mida haldab komisjon vastavalt direktiivi 2013/11/EL artiklile 20, või asjakohasel juhul vaidluste kohtuvälise lahendamise määratud kontaktpunktide juurde, millest on komisjonile teatatud vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 24.***

7. ***Kaebuste käsitlemise menetlust võimaldatakse puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele*** ligipääsetavas vormingus**.**

---

* ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj).“***

13) Artikkel 30 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 30

Riiklike täitevasutuste vaheline teabevahetus ja piiriülene koostöö

1. Kui liikmesriik määrab käesoleva määruse artiklite 28 ja 29a alusel eri asutused, tagavad need asutused omavahelise asjakohase teabe vahetuse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,[*] et aidata riiklikul täitevasutusel täita oma järelevalve- ja täitmisülesandeid ning et käesoleva määruse artikli 29a kohaselt määratud sõitjate kaebustega tegelev asutus saaks koguda teavet, mis on vajalik üksikkaebuste läbivaatamiseks.

2. Liikmesriikide riiklikud täitevasutused vahetavad piiriülese koordineerimise eesmärgil andmeid oma töö ja otsustuspõhimõtete ning tavade kohta. Selle ülesande täitmisel toetab neid komisjon.

---

[*] *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).“*

14) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 30a

Teave kahtlustatava kohustuste täitmata jätmist hõlmava tegevuse kohta

▌

1. ▌Komisjon ***võib teavitada*** riiklikke täitevasutusi konkreetsest kahtlustatavast tegevusest, mille puhul üks või mitu vedajat, bussijaama käitajat, piletimüüjat, reisibürood või reisikorraldajat ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi***. Kui riiklik täitevasutus algatab vastavalt oma riigisisesest õigusest tulenevatele volitustele ja menetlustele mis tahes uurimise, teavitab ta*** taotluse ***korral*** komisjoni ***oma järeldustest***.

2. Lõige 1 ei piira riiklike täitevasutuste tegevuse sõltumatust.“

15) Artikkel 31 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 31

Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad komisjonile nimetatud karistusnormidest ja meetmetest, samuti teatavad liikmesriigid komisjonile viivitamata kõigist neid mõjutavatest edaspidistest muudatustest.

2. Artiklis 30 osutatud koostöö raames võib artikli 28 kohaselt määratud riiklik täitevasutus või mis tahes muu tema nimel tegutsev pädev riiklik asutus uurida artikli 29a kohaselt määratud asutuse taotlusel käesoleva määruse väidetavat rikkumist ja vajaduse korral määrata karistusi.“

16) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 31a

Sõitjaõiguste komitee

1. Komisjoni abistab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/782[*] artiklis 38 osutatud komitee.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määruse (EL) nr 182/2011[**] artiklit ***4***. ▌

---

[*] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/782 rongireisijate õiguste ja kohustuste kohta (ELT L 172, 17.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/782/oj).

[**] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).“***

17) ***Artikkel 32 asendatakse järgmisega:***

„Artikkel 32

Aruanne

Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse toimimise, täitmise tagamise ja mõju kohta. Aruandele lisatakse vajaduse korral asjakohased seadusandlikud ettepanekud.“

18) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 32a

Teenuste kvaliteedi standardite läbivaatamine

1. Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] hindab komisjon põhjalikult kõiki teenuste kvaliteedi standardeid osana käesoleva määruse toimimise, täitmise tagamise ja mõju esimesest aruandest.

2. Selle hindamise käigus analüüsitakse eelkõige järgmist:

a) käesoleval määrusel põhinev mõõdetav kasu sõitjatele, eelkõige puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele, sealhulgas võrreldes muude transpordiliikide puhul kehtivate erinevate teenuste kvaliteedi standarditega;

b) selliste standardite tulemuslikkus võrreldes muude vahenditega, mis võivad anda sõitjate jaoks võrreldavaid tulemusi, pidades silmas kulutõhusust, proportsionaalsust ning turuosaliste ja ametiasutuste halduskoormust.

3. Põhjaliku hindamise tulemuste põhjal võib komisjon asjakohasel juhul esitada seadusandliku ettepaneku, et kohandada vastavalt käesoleva määruse teenuste kvaliteedi standardeid.“

19) Käesoleva määruse III lisas sätestatud tekst lisatakse määrusesse (EL) nr 181/2011 III lisana.

Artikkel 5

Määruse (EL) 2021/782 muutmine

Määrust (EL) 2021/782 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 3 lisatakse järgmised punktid:

„23) „tunnustatud abikoer“ – koer, kes on saanud spetsiaalse väljaõppe puuetega inimeste iseseisvuse ja ise otsustamise võime suurendamiseks ning kes on ametlikult tunnustatud kooskõlas kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega, kui sellised normid on olemas;

24) „ligipääsetav vorming“ – vorming, mis tagab puudega isikule või piiratud liikumisvõimega isikule ligipääsu mis tahes asjakohasele teabele, sealhulgas võimaldades kõnealustele isikutele ligipääsu sama hõlpsal ja mugaval viisil kui isikule, kellel ei ole puuet, ning mis vastab ligipääsetavusnõuetele, mis on kindlaks määratud kooskõlas kohaldatava liidu õigusega, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/882*[*].

---

[*] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).“***

2) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

Teavitamiskohustus seoses veoteenuste lõpetamisega

Raudteeveo-ettevõtjad või asjakohasel juhul raudteel avaliku teenindamise lepingu eest vastutavad pädevad asutused avalikustavad oma otsused veoteenuste alalise või ajutise lõpetamise kohta asjakohaste vahendite kaudu, sealhulgas ligipääsetavas vormingus, enne nende otsuste rakendamist.“

3) Artikli 9 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teave antakse kõige asjakohasemas vormis, tuginedes võimaluse korral reaalajas reisiteabele, sealhulgas kasutatakse selleks asjakohast kommunikatsioonitehnoloogiat. Erilist tähelepanu pööratakse sellele, et see teave oleks kättesaadav ligipääsetavas vormingus.“

4) Artiklit 20 muudetakse järgmiselt:

a) lõikes 2 asendatakse punkt b järgmisega:

„b) hotelli või muud majutust ning transporti raudteejaama ja majutuskoha vahel, kui on vajalik üks või mitu ööbimist või kui on vajalik lisaööbimine, niivõrd kui selle pakkumine on füüsiliselt võimalik. Kui selline ööbimine osutub vajalikuks artikli 19 lõikes 10 osutatud asjaolude tõttu, võib raudteeveo-ettevõtja piirata majutuse kestust nii, et see on maksimaalselt kolm ööd. Võimaluse korral võetakse arvesse puuetega inimeste ja piiratud liikumisvõimega isikute ligipääsunõudeid ning abikoerte vajadusi;“;

b) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Lõigete 1–4 kohaldamisel pöörab asjaomane raudteeveo-ettevõtja erilist tähelepanu puuetega inimeste ja piiratud liikumisvõimega isikute ning neid saatvate isikute ja tunnustatud abikoerte vajadustele.“

5) Artiklit 22 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Jaamaülem, raudteeveo-ettevõtja, piletimüüja või reisikorraldaja annavad taotluse korral puuetega inimestele ja piiratud liikumisvõimega isikutele vastavalt artikli 21 lõikes 1 osutatud ligipääsunormidele teavet, sealhulgas ligipääsetavas vormingus, jaama ja jaamaga seotud rajatiste ning raudteeveoteenustele ligipääsetavuse ning veeremile ligipääsu tingimuste kohta ning teavitavad puuetega inimesi ja piiratud liikumisvõimega isikuid rongis olevatest võimalustest.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Personalita jaamas tagavad raudtee-ettevõtjad ja jaamaülemad, et vastavalt artikli 21 lõikes 1 osutatud ligipääsunormidele on esitatud kergesti kättesaadav teave, sealhulgas ligipääsetavas vormingus, lähima personaliga jaama ning puuetega inimestele ja piiratud liikumisvõimega isikutele otseselt kättesaadava abi kohta.“

6) Artikli 23 lõike 1 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) tunnustatud abikoeral on lubatud neid saata kooskõlas asjakohaste liikmesriigi õigusaktidega;“.

7) Artiklit 25 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Artikkel 25
Liikumisvahenditega, abiseadmetega ja tunnustatud abikoertega seotud hüvitis“;

b) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Kui raudteeveo-ettevõtjad või jaamaülemad põhjustavad puuetega inimeste või piiratud liikumisvõimega isikute poolt kasutatava liikumisvahendi, sealhulgas ratastooli või abiseadme kaotsimineku või kahjustuse või tunnustatud abikoera kaotsimineku või vigastuse, vastutavad nad kõnealuse kaotsimineku, kahjustuse või vigastuse eest ja maksavad põhjendamatu viivituseta hüvitist. Osutatud hüvitis hõlmab järgmist:

a) kaotsiläinud või kahjustatud liikumisvahendi või abiseadme asendamise või parandamise kulud;

b) kadunud või vigastatud tunnustatud abikoera asendamise või tema vigastuse ravimise kulud; ning

c) liikumisvahendi, abiseadme või tunnustatud abikoera ajutise asendamise mõistlikud kulud, kui sellist asendamist ei paku raudteeveo-ettevõtja või jaamaülem kooskõlas lõikega 2.“

8) Artiklit 28 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3) Kaebuste menetlemisega seotud üksikasjad tehakse üldsusele kättesaadavaks, sealhulgas ligipääsetavas vormingus puudega ja piiratud liikumisvõimega isikutele. See teave peab olema kättesaadav vähemalt selle liikmesriigi ametlikus keeles või ametlikes keeltes, kus raudteeveo-ettevõtja tegutseb.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„3a) Kui raudteeveo-ettevõtja tugineb artikli 19 lõikes 10 sätestatud erandile, mis võimaldab olla vabastatud hüvitise maksmisest, tõendab ta oma vastuses reisijale konkreetsed asjaolud, mis põhjustasid hilinemise, ühendusreisist mahajäämise või tühistamise.“

9) Artikkel 30 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 30

Reisijate teavitamine nende õigustest

1. Rongipileteid müües teavitavad raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad, piletimüüjad ja reisikorraldajad reisijaid nende õigustest ja kohustustest, mis tulenevad käesolevast määrusest. Selle teavitamisnõude järgimiseks võivad nad kasutada komisjoni poolt kõigis liidu ametlikes keeltes koostatud ning neile kättesaadavaks tehtud kokkuvõtet käesoleva määruse sätetest. Nad esitavad selle teabe kas paberkandjal või elektrooniliselt või muul viisil, sealhulgas ligipääsetavas vormingus. Nad täpsustavad, kust on võimalik kõnealust teavet saada tühistamise, ühendusreisist mahajäämise või pikaajalise hilinemise korral.

2. Raudteeveo-ettevõtjad ja jaamaülemad teavitavad reisijaid raudteejaamas, rongis ja oma veebisaidil sobival viisil, sealhulgas ligipääsetavas vormingus, reisijate käesolevast määrusest tulenevatest õigustest ja kohustustest ning teevad teatavaks liikmesriikide poolt vastavalt artiklile 31 määratud asutuse või asutuste kontaktandmed.“

10) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 30a

Reisijatega suhtlemise vahendid

Kui käesoleva määruse kohane teave esitatakse reisijatele elektrooniliste sidevahendite kaudu, tagavad raudteeveo-ettevõtjad, jaamaülemad, ▌ piletimüüjad ja reisikorraldajad, et ▌ igasugune kirjavahetus, sealhulgas selle kuupäev ja kellaaeg, ***on võimalik alles hoida edaspidiseks kasutamiseks. Kohustus tõendada, et reisijatele on vajalik teave antud, lasub raudteeveo-ettevõtjatel, jaamaülematel ja piletimüüjatel***. Kõik sidevahendid peavad võimaldama reisijal nendega kiiresti ühendust võtta ja tõhusalt suhelda.“ ▌

11) Artiklisse 32 lisatakse järgmised lõiked:

„2a. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikule täitevasutusele antakse piisavad volitused täitmise tagamise meetmete võtmiseks.

2b. Kui raudteeveo-ettevõtja tugineb artikli 19 lõikes 10 sätestatud erandile, mis võimaldab olla vabastatud hüvitise maksmisest, esitab ta riikliku täitevasutuse taotlusel piisavad tõendid sellise vabastuse asjakohasuse kohta.“

▌

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 34a

Teave kahtlustatava kohustuste täitmata jätmist hõlmava tegevuse kohta

▌

1. ▌Komisjon ***võib teavitada*** riiklikke täitevasutusi konkreetsest kahtlustatavast tegevusest, mille puhul üks või mitu raudteeveo-ettevõtjat, raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjat, jaamaülemat, piletimüüjat või reisikorraldajat ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi***. Kui riiklik täitevasutus algatab vastavalt oma riigisisesest õigusest tulenevatele volitustele ja menetlustele mis tahes uurimise, teavitab ta*** taotluse ***korral*** komisjoni ***oma järeldustest***.

2. Lõige 1 ei piira riiklike täitevasutuste tegevuse sõltumatust.“

13) Artikli 38 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.“

14) Artikkel 39 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 39

Aruanne

Hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta järel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva määruse toimimise, täitmise tagamise ja mõju kohta. Aruandele lisatakse vajaduse korral asjakohased seadusandlikud ettepanekud.“

15) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 39a

Teenuste kvaliteedi standardite läbivaatamine

1. Komisjon hindab hiljemalt … [viis aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] põhjalikult kõiki teenuste kvaliteedi standardeid osana käesoleva määruse toimimist, täitmise tagamist ja mõju käsitlevast esimesest aruandest.

2. Selle hindamise käigus analüüsitakse eelkõige järgmist:

a) käesoleval määrusel põhinev mõõdetav kasu reisijatele, eelkõige puuetega inimestele ja piiratud liikumisvõimega isikutele, sealhulgas võrreldes muude transpordiliikide puhul kehtivate erinevate teenuste kvaliteedi standarditega;

b) selliste standardite tulemuslikkus võrreldes muude vahenditega, mis võivad anda reisijate jaoks võrreldavaid tulemusi, pidades silmas kulutõhusust, proportsionaalsust ning turuosaliste ja ametiasutuste halduskoormust.

3. Põhjaliku hindamise tulemuste põhjal võib komisjon asjakohasel juhul esitada seadusandliku ettepaneku, et kohandada vastavalt käesoleva määruse teenuste kvaliteedi standardeid.“

*Artikkel **6***

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse ***alates 23. oktoobrist 2027***.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I

I LISA

„I LISA

Lennujaama haldajate vastutusel olev abi

Abi ja kord, mis on vajalik, et võimaldada puudega isikutel ja piiratud liikumisvõimega isikutel:

– ***teatada oma saabumisest lennujaama ja edastada taotlus abi saamiseks artiklis 5 osutatud määratud punktides terminalihoonetes ja neist väljaspool,***

– ***liikuda määratud punktist registreerimislauani,***

– ***registreerida end lennule ja registreerida pagas,***

– ***minna registreerimislaua juurest õhusõidukini ning täita piirikontrolli-, tolli- ja julgeolekuprotseduurid,***

– ***minna õhusõiduki pardale ja saada selleks tõstuki, ratastooli või muu vajaliku abi, olenevalt sellest, mis on asjakohane,***

– ***minna õhusõiduki ukse juurest oma kohale,***

– ***paigutada õhusõidukil pagas hoiukohta ja seda kätte saada,***

– ***minna oma kohalt õhusõiduki ukse juurde,***

– ***tulla õhusõiduki pardalt maha ja saada selleks tõstuki, ratastooli või muu vajaliku abi, olenevalt sellest, mis on asjakohane,***

– ***minna õhusõiduki juurest pagasisaali ja võtta vastu oma pagas ning täita piirikontrolli- ja tolliprotseduurid,***

– ***minna pagasisaalist määratud punkti,***

– ***jõuda läbisõidul ümberistumisega lendudele, saades vastavalt vajadusele abi õhus ja maal ning terminalides ja ühest terminalist teise minekul,***

– ***minna vajadusel tualettruumi.***

Kui puudega isikut või piiratud liikumisvõimega isikut abistab saatja, peab kõnealusele saatjale andma taotluse korral võimaluse osutada vajalikku abi lennujaamas ning pardaleminekul ja pardalt mahatulekul.

Iga vajaliku liikumisabivahendi, sealhulgas näiteks elektriliste ratastoolide (48-tunnise etteteatamisega ja lähtudes võimalikest piirangutest seoses ruumipuudusega õhusõiduki pardal ning kohaldades ohtlikke veoseid käsitlevaid asjaomaseid õigusakte) maapealne käitlemine.

Kahjustatud või kaotsiläinud liikumisabivahendite ajutine asendamine (kuid mitte tingimata identsetega).

Kahjustatud või kaotsiläinud liikumisabivahendite kohta kaebuste esitamise ja kahju hüvitamise kord.

Tunnustatud abikoerte maapealne teenindamine, kui see on asjakohane.

Lendude sooritamiseks vajaliku teabe edastamine ligipääsetavas vormingus, sealhulgas:

- ***üldised juhised terminalis asuvatesse kindlaksmääratud kohtumiskohtadesse jõudmise ajapiirangu kohta ning terminalide vahelise minimaalse liikumisaja kohta,***
- ***kohaldatavad ohutussätted,***
- ***terminali ligipääsetavus.***

II LISA

Lennuettevõtjate poolt osutatav abi

Tunnustatud abikoerte vedamine salongis vastavalt riigisisestele õigusnormidele. Liikumisabivahendite transport, sealhulgas selliste vahendite kahjustuse või kaotsimineku kohta kaebuste esitamise ja hüvitamise kord.

Lisaks meditsiinitehnikale kuni kahe liikumisabivahendi vedu iga puudega või piiratud liikumisvõimega isiku kohta, sealhulgas elektrilised ratastoolid (48-tunnise etteteatamisega ja lähtudes võimalikest piirangutest seoses ruumipuudusega õhusõiduki pardal ning kohaldades ohtlikke veoseid käsitlevaid asjaomaseid õigusakte).

Lendu käsitleva olulise teabe edastamine ligipääsetavas vormingus, sealhulgas:

– õhusõidukite ligipääsetavus,

– tingimused, mille alusel on nõutav saatja,

– tingimused, mille alusel võib veoteenuse osutamisest keelduda.

Taotluse korral ja ohutusnõudeid järgides ning vabade kohtade olemasolul kõikide mõistlike jõupingutuste tegemine istekohtade tagamiseks vastavalt puudega või piiratud liikumisvõimega isikute vajadustele. Vajadusel tualettruumi minemisel abistamine.

Kui puudega isikut või piiratud liikumisvõimega isikut abistab saatja, teeb lennuettevõtja kõik mõistlikud jõupingutused selleks, et anda kõnealusele saatjale istekoht puudega isiku või piiratud liikumisvõimega isiku kõrval.“

II LISA

„II LISA

SADAMATES, SEALHULGAS PARDALEMINEKUL JA PARDALT MAHATULEKUL OSUTATAV ABI VASTAVALT ARTIKLITELE 10 JA 13

1. Abi ja kord, mis on vajalik, et võimaldada puudega isikutel ja piiratud liikumisvõimega isikutel:

- ***teatada oma saabumisest sadamaterminali või võimaluse korral sadamasse ja edastada taotlus abi saamiseks;***
- ***liikuda sisenemiskohast registreerimislauani (kui see on olemas) või laevani;***
- ***vajadusel ennast ja pagasit registreerida;***
- ***liikuda registreerimisleti (kui see on olemas) juurest laevani, läbides piiripunkti ja turvakontrolli;***
- ***minna laeva pardale ja saada selleks lifti, ratastooli või muu vajaliku abi, olenevalt sellest, mis on asjakohane;***
- ***liikuda laeva ukse juurest oma kohale;***
- ***paigutada laeval pagas hoiukohta ja see sealt kätte saada;***
- ***liikuda oma kohalt laeva ukse juurde;***

– *tulla laeva pardalt maha ja saada selleks lifti, ratastooli või muu vajaliku abi, olenevalt sellest, mis on asjakohane;*

– *saada (vajaduse korral) kätte pagas ja läbida piiripunkti ja tollikontroll;*

– *liikuda pagasisaalist või pardalt mahatuleku kohast määratud väljumiskohta;*

– *minna vajaduse korral tualettruumi (kui see on olemas).*

2. *Kui puudega või piiratud liikumisvõimega isikut abistab saatja, peab kõnealusele saatjale andma taotluse korral võimaluse osutada vajalikku abi sadamas ning pardaleminekul ja pardalt mahatulekul.*

3. *Vajalike liikumisabivahendite, sealhulgas näiteks elektriliste ratastoolide käitlemine.*

4. *Kahjustatud või kaotsiläinud liikumisabivahendite ajutine asendamine vahenditega, mis sobivad alternatiiviks.*

5. *Kahjustatud või kaotsiläinud liikumisabivahendite kohta kaebuste esitamise ja kahju hüvitamise kord.*

6. *Tunnustatud abikoerte maapealne teenindamine, kui see on asjakohane.*

7. Pardaleminekuks ja pardalt mahatulekuks vajaliku teabe edastamine ligipääsetavas vormingus, sealhulgas:

- *üldised juhised sadamas asuvatesse kindlaksmääratud kohtumiskohtadesse jõudmise ajapiirangu kohta ning sadamaterminalide vahelise minimaalse liikumisaja kohta,*
- *kohaldatavad ohutussätted,*
- *terminali ligipääsetavus.*

III LISA

LAEVADE PARDAL OSUTATAV ABI VASTAVALT ARTIKLITELE 10 JA 13

1. ***Vastavalt riigisisestele õigusnormidele tunnustatud abikoerte vedamine laeva pardal.***

2. ***Puudega isikutele või piiratud liikumisvõimega isikutele vajaliku meditsiinitehnika ja liikumisabivahendite, sealhulgas elektriliste ratastoolide vedamine.***

3. ***Kahjustatud või kaotsiläinud vahendite kohta kaebuste esitamist ja kahju hüvitamist käsitlev teave.***

4. ***Marsruuti ja transpordivahendi ligipääsetavust käsitleva olulise teabe edastamine ligipääsetavas vormingus.***

5. ***Tingimused, mille alusel võib veoteenuse osutamisest keelduda.***

6. ***Taotluse korral ja ohutusnõudeid järgides ning vabade kohtade olemasolul kõikide mõistlike jõupingutuste tegemine istekohtade tagamiseks vastavalt puudega või piiratud liikumisvõimega isikute vajadustele.***

7. ***Vajadusel abistamine tualettruumi (kui see on olemas) minekul.***

8. ***Tingimused, mille alusel on nõutav saatja.***

9. ***Kui puudega isikut või piiratud liikumisvõimega isikut abistab saatja, teeb vedaja kõik mõistlikud jõupingutused selleks, et anda kõnealusele saatjale istekoht või kajut saadetava puudega isiku või saadetava piiratud liikumisvõimega isiku kõrval.“***

III LISA

„III LISA

VEDAJATE JA BUSSIJAAMADE KÄITAJATE

TEENUSTE KVALITEEDI MIINIMUMSTANDARDID

1. ***Puudega isikutele ja piiratud liikumisvõimega isikutele*** läbipaistval, ligipääsetaval, mittediskrimineerival, tõhusal ja proportsionaalsel viisil esitatav teave ***järgmise kohta:***

a) ***nende käesolevast määrusest tulenevad õigused;***

b) ***kohaldatavad ohutussätted ja -piirangud;***

c) ***tunnustatud abikoerte vedu käsitlevad nõuded;***

d) ***tingimused, mille korral on nõutav saatja kohalolek (ainult vedajatele);***

e) ***käitatavate busside ligipääsetavus (ainult vedajatele);***

f) ***bussijaamade ligipääsetavus (ainult bussijaama käitajatele);***

g) ***üldised juhised registreerimise ning bussijaamas asuvatesse kindlaksmääratud kohtumiskohtadesse jõudmise ajapiirangu kohta;***

h) ***liikumisvahendite transpordi tingimused (ainult vedajatele).***

2. ***Kahjustatud või kaotsiläinud liikumisvahendite kohta kaebuste esitamise ja kahju hüvitamise kord.***

3. ***Puuetealase teadlikkuse suurendamise ja abi osutamise alase koolituse rakendamine.***

4. ***Koostöö puudega isikuid ja piiratud liikumisvõimega isikuid esindavate organisatsioonidega.***

5. ***Tingimused, mille alusel võib veoteenuse osutamisest keelduda.“***

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0348

Täiskasvanute kaitse: pädevus, kohaldatav õigus, abinõude tunnustamine ja täitmine ning koostöö

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb pädevust, kohaldatavat õigust, abinõude tunnustamist ja täitmist ning koostööd täiskasvanute kaitsega seotud küsimustes (COM(2023)0280 – C9-0192/2023 – 2023/0169(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2023)0280),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 81 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C9-0192/2023),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 13. detsembri 2024. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 27. mai 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse õiguskomisjoni raportit (A10-0128/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

[1] ELT C, C/2024/1581, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1581/oj.

P10_TC1-COD(2023)0169

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 20. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, mis käsitleb pädevust, kohaldatavat õigust, meetmete tunnustamist ja täitmist ning koostööd täisealiste kaitsega seotud küsimustes

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 81 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ***ELT C, C/2024/1581, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1581/oj.***

[2] Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Käesoleva määruse eesmärk on kehtestada piiriüleste juhtumite korral kohaldatavad õigusnormid selliste täisealiste kaitseks, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta ***või vajavad otsuste tegemisel abi ja kaitsemeetmeid***. Täpsemalt sätestatakse käesolevas määruses normid, mis käsitlevad pädevust, kohaldatavat õigust, meetmete tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide aktsepteerimist ning liikmesriikide ***kohtute***, pädevate asutuste ja keskasutuste vahelist koostööd.

(2) Liit on seadnud endale eesmärgi luua, säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, kus austatakse täielikult põhiõigusi ja kus on tagatud isikute vaba liikumine. Sellise ala järkjärguliseks loomiseks peab liit muu hulgas vastu võtma meetmed tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas, eelkõige kui seda on vaja siseturu tõrgeteta toimimiseks.

(3) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 81 lõikele 2 võivad kõnealused meetmed hõlmata meetmeid, mis tagavad liikmesriikides kohaldatavate õigusaktide kollisiooni ja pädevust reguleerivate normide kokkusobivuse, kohtuotsuste ja kohtuväliste otsuste vastastikuse tunnustamine ja täitmise liikmesriikide vahel ning ***õiguskaitse tegeliku*** **kättesaadavuse ja** ***kõrvaldavad takistused piiriülese toimega tsiviilmenetluste sujuvalt toimimiselt***.

(4) Liit on piiriülese toimega tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas vastu võtnud mitu seadusandlikku akti. Välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 593/2008[3] artiklis 13 sätestatud õigusnorm, mis käsitleb füüsiliste isikute õigus- ja teovõimet seoses piiriüleste lepinguliste kohustustega tsiviil- ja kaubandusasjades, ei reguleeri ükski neist liidu seadusandlikest aktidest füüsiliste isikute õigus- ja teovõime piiriüleseid aspekte. Samamoodi ei reguleeri ükski liidu õigusakt piiriülese kaitse tsiviilaspekte sellistele täisealistele, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse ning mitmesuguste isiklike tegurite ja elukeskkonnaga seotud tegurite koostoimest tulenevate takistuste tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta või kelle puhul võib olla vajalik, et ühes liikmesriigis nende õigus- ja teovõime teostamiseks ette nähtud ***toetus*** ja kaitsemeetmed kehtiksid kogu liidus.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT L 177, 4.7.2008, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/593/oj).

(5) Ühiste normide puudumisel võivad täisealistel, kes ise ei suuda oma huve piiriülestes olukordades kaitsta, tekkida mitmesugused probleemid, sealhulgas juhul, kui nad kolivad teise liikmesriiki või omavad teises liikmesriigis kinnisvara või muud vara. Probleemid võivad tekkida näiteks olukorras, kus ühes liikmesriigis sellise täisealise kaitseks tarvitusele võetud meetmeid, sealhulgas selliseid, millega teda toetatakse oma õigus- ja teovõime teostamisel, on vaja kohaldada teises liikmesriigis, või kui esindusõigust, mille täisealine on andnud oma esindajale ajaks, mil ta ise ei suuda oma huve kaitsta, on vaja ▌kasutada välisriigis. Sellistel probleemidel võivad olla tõsised negatiivsed tagajärjed õiguskindlusele piiriüleses asjaajamises, täisealiste õigustele ja heaolule ning nende väärikuse austamisele. Eelkõige võib negatiivne mõju avalduda täisealiste põhiõigustele, nagu õigus õiguskaitse kättesaadavusele, autonoomiale, ▌ omandile ja vabale liikumisele.

(6) Seega on kahjustatud või piiratud võimetega täisealiste põhiõiguste kaitse tugevdamiseks vaja ühtseid rahvusvahelise eraõiguse norme, mis reguleerivad piiriüleseid olukordi. Rahvusvahelisel tasandil sätestab 13. jaanuari 2000. aasta täiskasvanute rahvusvahelise kaitse Haagi konventsioon (edaspidi „2000. aasta Haagi konventsioon“) normid, mis käsitlevad pädevust, kohaldatavat õigust, täisealiste kaitseks tarvitusele võetud meetmete tunnustamist ja täitmist, esindusõiguse suhtes kohaldatavat õigust ning konventsiooniosaliste ▌ koostööd.

(7) 2000. aasta Haagi konventsioon ei keela konventsiooniosalistel arendada edasi koostööd täisealiste kaitse valdkonnas nii, et vastastikustes suhetes minnakse konventsiooni sätetest kaugemale või isegi kaldutakse neist kõrvale. Kooskõlas 2000. aasta Haagi konventsiooni artikliga ***49*** ei tohiks ▌ käesoleva määrusega kehtestatud normid mõjutada 2000. aasta Haagi konventsiooni kohaldamist liikmesriikide suhetes kolmandate riikidega, kes on 2000. aasta Haagi konventsiooni osalised.

(8) Käesolev määrus hõlmab mõningaid 2000. aasta Haagi konventsiooni norme, eelkõige rahvusvahelist pädevust ja kohaldatavat õigust käsitlevaid norme, ning ***muudab*** need liikmesriikide suhetes vahetult kohaldatavaks. Siiski oleks asjakohane, et liikmesriikide suhetes parandaks liit veelgi täisealiste kaitset piiriülestes olukordades liidus, tuginedes liikmesriikide vahelise vastastikuse usalduse põhimõttele ja tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö teistes valdkondades saadud kogemustele. Seetõttu täiendab käesolev määrus 2000. aasta Haagi konventsiooni norme, sätestades normid, mille eesmärk on menetlusi ja liikmesriikide ▌ koostööd lihtsustada, ühtlustada ja ajakohastada. Eelkõige peaks olema võimalik edendada täisealiste õigust autonoomiale ning õigust teostada oma õigus- ja teovõimet teistega võrdsetel alustel, hõlbustades piiriüleses kontekstis esindusõiguste kasutamist, kui täisealised on korraldanud oma ▌ ***esindamise või toetamise*** ajaks, mil nad ise ei suuda oma ***huvide*** eest seista, ning tagades, et täisealiste tehtud valikutele antakse täielik ja viivitamatu toime.

(9) Võttes arvesse käesoleva määruse ja 2000. aasta Haagi konventsiooni vastastikust täiendavust ning vajadust tagada täisealiste jätkuv kaitse liikmesriike ja kolmandaid ***riike*** hõlmavates piiriülestes olukordades, tuleks võimaluse korral ühtlustada käesolevas määruses ja 2000. aasta Haagi konventsioonis sisalduvate normide tõlgendamist.

(10) Käesolevas määruses sätestatud normide tõlgendamisel tuleks juhinduda ka määruse eesmärgist tõhustada täisealiste põhiõiguste ja -vabaduste ning muude õiguste (sealhulgas õigus autonoomiale, õigus õiguskaitse kättesaadavusele, õigus omandile, õigus olla ära kuulatud, vaba liikumise õigus, õigus ***mittediskrimineerimisele*** ja õigus ***võrdsusele seaduse ees***) kaitset piiriülestes olukordades. Selles tugineb käesolev määrus Euroopa Liidu põhiõiguste hartale (edaspidi „harta“), ***eelkõige selle artiklitele 21, 25 ja 26, ning*** kõnealuse valdkonna rahvusvahelisele inimõigustealasele õigusele. ***Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu praktikale tuleb teiseseid õigusakte tõlgendada võimalikult suures ulatuses kooskõlas rahvusvaheliste konventsioonidega***.

(11) Ühtlasi on märkimisväärne hulk täisealisi, kes kuuluvad käesoleva määruse kohaldamisalasse, puuetega inimesed. Nende õigused, sealhulgas õigus võrdsele tunnustamisele seaduse ees, isikupuutumatusele, juurdepääsule õigusemõistmisele ning nende loomupärase väärikuse ja individuaalse autonoomia austamisele, on tagatud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga[4], mille osalised on nii liit kui ka selle liikmesriigid. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga kaitstavaid õigusi tuleb kaitsta nii riigisisestes kui ka piiriülestes olukordades ning puuetega inimeste suhtes võetavad meetmed peavad olema kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Käesolevat määrust, millega kehtestatakse piiriüleste juhtumite korral kohaldatavad rahvusvahelise eraõiguse normid, tuleks kohaldada kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist tulenevate inimõigustealaste kohustustega, eelkõige kõnealuse konventsiooni artiklitega 3, 9, 12, 13 ja 19. ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osalistena peavad liikmesriigid tagama, et nende riigisisesed materiaalõiguslikud normid ja menetlusnormid, mis käsitlevad täisealiste kohtlemist, on kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatud inimõigustealaste kohustustega. Eelkõige peavad liikmesriigid austama täisealiste võrdsust seaduse ees ning nende õigust teostada oma õigus- ja teovõimet kõigis eluvaldkondades teistega võrdsetel alustel, pakkudes neile õigus- ja teovõime teostamiseks vajalikku toetust, samuti austama täisealiste autonoomiat ja isikupuutumatust kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikliga 12. On oluline, et selline toetus ja muud liikmesriikide õiguses sätestatud toetamise vormid oleksid täisealistele kättesaadavad. Näiteks võib määrata eri isikuid ja asutusi toetama või esindama neid täisealisi, kes vajavad toetust oma isiku või varaga seotud otsuste tegemisel.

I

[4] ELT L 23, 27.1.2010, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/48(1)/oj.

(12) Lisaks täisealiste põhiõiguste ja -vabaduste ning muude õiguste kaitsele piiriülestes olukordades ▌ on käesoleva määruse eesmärk parandada täisealiste kaitsega seotud kohtu- ja haldusmenetluste tulemuslikkust ja kiirust, ***luues selged, lihtsad ja toimivad*** piiriülestes menetlustes tehtava koostöö ***mehhanismid***. Peale selle on määruse eesmärk suurendada õiguskindlust ja prognoositavust piiriüleses asjaajamises nii täisealiste ja nende esindajate kui ka teiste osalejate jaoks, olenemata sellest, kas tegemist on avalik-õiguslike või eraõiguslike üksustega. Suurema õiguskindluse ning lihtsate, ühtlustatud ja digitaliseeritud menetluste tagamine peaks ühtlasi julgustama inimesi oma vaba liikumise õigust kasutama.

(13) Käesolev määrus hõlmab täisealiste kaitsega ***seotud*** tsiviilõiguslikke küsimusi, eelkõige täisealise kaitseks mõeldud meetmeid, ametlikke dokumente ja esindusõigust. ***Järjepidevuse tagamiseks vastavad käesoleva määrusega hõlmatud küsimused*** 2000. aasta Haagi konventsiooni ***kohaldamisalasse kuuluvatele küsimustele***. Kaitse ***mõistet tuleks käsitada nii, et see hõlmab täisealiste toetamist otsuste tegemisel või nende õigus- ja teovõime teostamisel, kaasotsustamisel ja esindamisel***. ***Täisealiste kaitsmise vajadus*** võib tuleneda ▌ ***nende*** võimete kahjustatusest või piiratusest, mis võib olla püsiv või ajutine ning muu hulgas füüsiline või psühhosotsiaalne, või ***terviseseisundist või*** haigusest, nagu Alzheimeri tõbi ***või*** kooma. ***See võib täisealiste isiklikke võimeid täielikult või osaliselt mõjutada ning täisealised võivad vajada oma õigus- ja teovõime teostamisel toetust, mille ulatus sõltub sellest, mil määral nad saavad enda nimel tegutseda. Suuremat*** kaitset ***võib olla*** vaja eelkõige juhul, kui mitmesuguste elukeskkonnaga seotud ja isiklike tegurite koostoimest tulenevate takistuste tõttu ei ole täisealisel võimalik osaleda ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel, eelkõige juhul, kui ta oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ▌ oma huvide, näiteks varaliste ning oma isiku või tervisega seotud huvide eest seista. ***Kaitse puhul tuleks arvesse võtta täisealise tahet ja eelistusi, näiteks võttes arvesse täisealise suhtlusringkonda, varem väljendatud soove või muid infoallikaid, kust eelistused võivad selguda***.

(14) Käesolev määrus ei sisalda erinorme seadusjärgse esindamise kohta, mis on üksnes seadusest tulenev esindamise vorm. Küll aga kuulub selline esindamine käesoleva määruse kohaldamisalasse, kui selle eesmärk on täisealiste kaitse. Seega võidakse seadusjärgse esindamise suhtes kohaldada VI peatüki kohast koostööd ja teabevahetust, kuid selle suhtes ei kohaldata käesolevas määruses ega 2000. aasta Haagi konventsioonis sätestatud menetlusalluvuse erinorme, kollisiooninorme ega otsuste tunnustamise ja täitmise norme, mistõttu võidakse selle suhtes kohaldada riigisiseseid kollisiooninorme. Käesoleva määruse kohaldamisel ei hõlma mõiste „seadusjärgne esindamine“ olukordi, mille puhul täisealise esindaja määramine ei toimu üksnes tulenevalt seadusest, vaid nõuab eelnevat registreerimist või sarnase meetme võtmist kohtu poolt, mis on esindaja määramise aluseks.

I

(15) Kui lapse kaitseks on võetud meetmeid, mis peavad jääma jõusse või jõustuma pärast lapse täisealiseks saamist, peaksid need kuuluma käesoleva määruse kohaldamisalasse alates hetkest, mil laps saab 18-aastaseks.

(16) ***Käesolevat määrust peaksid kohtud kohaldama muu hulgas täisealise isiku või vara kaitseks võetavate meetmete suhtes, sealhulgas juhul, kui on otsustatud, et ühtegi meedet ei tuleks võtta, või kui meede seisneb selles, et kohus registreerib esindaja riiklikus registris ja see registreerimine on esindaja määramise aluseks***. ***Käesolev määrus peaks austama liikmesriikide*** õigussüsteeme, ***mistõttu*** ei tohiks ***sellega nõuda neilt täisealise isiku või tema vara kaitset käsitlevate erimeetmete kehtestamist nende riigisiseses õiguses***. ***Võttes arvesse liikmesriikide õigussüsteemides asetleidvat üleminekut toetatud otsustamisele, peaksid käesoleva määruse kohased meetmed siiski hõlmama eelkõige neid meetmeid, mille eesmärk on toetada täisealisi nende õigus- ja teovõime teostamisel, aga ka muid*** meetmeid ***kooskõlas*** liikmesriikide ***õigusega***. ***Täisealiste õigus- ja teovõime teostamise asjakohaseid ja tõhusaid tagatisi tuleks arvesse võtta, tagades eelkõige, et õigus- ja teovõime teostamisega seotud meetme puhul austatakse täisealise õigusi ning võimaluse korral ka tahet ja eelistusi.***

(17) Liikmesriigis kasutatavast õigusterminoloogiast olenemata peaksid täisealiste kaitseks mõeldud meetmed, mis on võetud kooskõlas asjaomaste täisealiste põhiõigustega, kehtima takistusteta kogu liidus. Seepärast tuleks käesolevat määrust tõlgendada kooskõlas harta ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Selleks et kaitsta õigust autonoomiale, on asjakohane sätestada kaitsemeetmed, mis võimaldavad keelduda tunnustamast ***ja täitmast*** meetmeid, ***mis on ilmselgelt vastuolus avaliku korraga või*** on võetud ilma täisealist ära kuulamata, välja arvatud põhjendatud erandlikel asjaoludel ▌. Selle hindamisel, kas teise liikmesriigi ***kohtute*** poolt võetud meede on ilmselgelt vastuolus avaliku korraga või ei ole, peaksid selle liikmesriigi ***kohtud või täitev***asutused, kus ▌ tunnustamist ***või täitmist taotletakse***, hindama, kas see meede tagab täisealise põhiõigused, võttes ***eelkõige*** arvesse ***hartat ning*** ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikleid 3, 9, 12, ***13*** ja 19.

(18) Käesoleva määruse ühetaolise tõlgendamise tagamiseks tuleks selles määratleda täisealise, esindaja ja ***kohtu*** mõisted, sest neil võib liikmesriikide õigussüsteemides olla erinev tähendus. Käesoleva määruse kohaldamisel loetakse täisealiseks isikut, kes on saanud 18-aastaseks. Sõltuvalt kontekstist peaks see mõiste hõlmama näiteks ***täisealist***, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta, ***täisealist***, kes annab esindusõiguse olukorras, kus ta ise ei suuda oma huve kaitsta, või ***täisealist***, ***kes vajab otsuste tegemisel toetust ja kaitsemeetmeid***.

▌

(19) ▌***Käesolevas määruses*** peaks mõiste ***„kohus“ tähendama õigusasutust ja iga muud*** ametiasutust, ***kes on pädev võtma*** täisealise ***isiku või vara kaitseks mõeldud*** meetmeid ***või otsustama teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamise või tunnustamata jätmise üle***. ***Seetõttu*** tuleks ***mõistet „kohus“ tõlgendada laialt, et see ei hõlmaks üksnes kohtuid selle sõna otseses tähenduses***. ***Kui kohtu rollis on*** muud ametiasutused, ***sealhulgas notarid, ja nad võtavad käesoleva määruse alusel meetmeid, peaksid nad järgima selles sätestatud pädevusnorme ning nende võetavad*** meetmed ***peaksid olema kooskõlas tunnustamist ja täitmist käsitlevate sätetega***.

(20) ***Seevastu juhul, kui muud ametiasutused, sealhulgas notarid, ei võta meetmeid, vaid on riigisisese õiguse alusel volitatud tegelema täisealiste kaitsega seotud muude aspektidega, tuleks neid käsitada pigem pädevate asutuste kui kohtutena ning käesoleva määruse kohased pädevusnormid ei peaks olema nende jaoks siduvad. Pädevad asutused on täisealiste kaitse küsimustes riigisisese õiguse alusel mitmesuguseid kohustusi omavad asutused, sealhulgas ametiasutused, kes vastutavad esindusõiguse koostamise ja kinnitamise, ametlike dokumentide väljaandmise ja meetmete rakendamise eest.***

(21) Esindusõigus võimaldab täisealistel oma võimete kahjustatuse või piiratuse korral kavandada, kes ja kuidas neid nende õigus- ja teovõime ning autonoomia teostamisel toetab või esindab. Selleks et kaitsta täisealiste õigust autonoomiale ja vabadust teha ise oma valikuid, on äärmiselt oluline, et austataks esindusõiguses kajastuvat täisealise tahet, isegi juhul, kui täisealine on andnud sellise esindusõiguse teises liikmesriigis või kui selle on kinnitanud teise liikmesriigi pädev asutus. Esindusõigust tuleks tõlgendada laialt, et see hõlmaks liikmesriikide õiguses sätestatud eri liiki volitusi, näiteks täieliku või osalise õigus- ja teovõimega täisealise poolt ühele või mitmele esindajale antud volitusi esindada või toetada täisealist ühes või enamas kontekstis. Käesoleva määrusega ei tohiks kohustada liikmesriike lisama mõisteid „esindusõigus“ või „kinnitatud esindusõigus“ oma riigisisesesse õigusesse. Kinnitatud esindusõigusena tuleks käsitada esindusõigust, mille suhtes kohus või pädev asutus on kinnitanud, et esindaja, kellele see õigus on antud, võib seda kasutada. Kuigi käesoleva määrusega ei nähta ette konkreetset menetlust esindusõiguse kinnitamiseks, tuleb mõistet „kinnitatud esindusõigus“ tõlgendada kooskõlas selle peamise eesmärgiga käesolevas määruses olla alus Euroopa toetamis- ja esindamistõendi väljaandmiseks. Kuna kolmandad isikud peaksid saama tugineda õiguslikule eeldusele, et esindajal on õigus kasutada kõnealuses tõendis kirjeldatud volitusi, peaks esindusõiguse kinnitamine kohtu või pädeva asutuse poolt tagama sellega seoses igakülgse usaldusväärsuse ning vähemalt selle, et esindusõigus on kehtiv, jõustunud ja kooskõlas kohaldatava õigusega.

(22) Täisealiste kaitsega seotud rahvusvahelist pädevust ja täisealiste kaitse suhtes kohaldatavat õigust käsitlevad normid peaksid langema kokku 2000. aasta Haagi konventsioonis sätestatud normidega, et vältida vastuolusid ja tagada võimalikult suures ulatuses, et liikmesriike ja nimetatud konventsiooni osalistest kolmandaid riike hõlmavate juhtumite suhtes kohaldatakse samu norme. Ajal, mil käesolev määrus muutub kohaldatavaks, ei pruugi mõned liikmesriigid olla 2000. aasta Haagi konventsiooni osalised. Selleks et võtta arvesse kõiki stsenaariume ***ja tagada, et käesoleva määruse norme saab kohaldada olenemata sellest, kas liikmesriigid on*** 2000. aasta Haagi konventsiooni ***ratifitseerinud*** või mitte, tuleks 2000. aasta Haagi konventsiooni ***tekst*** lisada käesolevale määrusele.

(23) Kooskõlas 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklitega 5 ja 6 peaks täisealise isiku või vara kaitseks mõeldud meetmete võtmise esmane pädevus olema selle riigi kohtutel, kus on asjaomase täisealise harilik viibimiskoht. Pagulasest täisealise ja sellise täisealise puhul, kes on oma riigis toimuvate rahutuste tõttu rahvusvaheliselt ümber asustatud, peaks esmane pädevus olema selle riigi kohtutel, mille territooriumil täisealine viibib.

(24) 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 8 kohase taotluse pädevuse üleandmiseks võib esitada kas selle liikmesriigi kohus, kes soovib pädevust üle anda, või selle liikmesriigi kohus, kellele võidakse pädevus üle anda.

(25) 2000. aasta Haagi konventsiooniga kehtestatud rahvusvahelise menetlusalluvuse süsteemi tuleks täiendada, et võtta nõuetekohaselt arvesse täisealiste liidus tehtud ***kohtu*** valikut. Selleks et paremini kaitsta täisealiste õigust autonoomiale, tuleks austada ***kohtu*** valikut, mille täisealine tegi ***ajal, mil tal oli võimalik sellist korraldust teha*** seoses enda tulevase ***kaitsmisega***, ilma et oleks vaja lisamenetlusi, eelkõige selle liikmesriigi ***kohtute*** heakskiitu, kus on asjaomase täisealise harilik viibimiskoht. ***Kuigi kohtu valiku vormilise kehtivuse suhtes tuleks kohaldada käesoleva määruse norme, peaks kohus, kes otsustab, kas tal on kehtiva kohtu valiku alusel pädevus, kohaldama oma riigi õigust, sealhulgas selle kollisiooninorme, et hinnata valiku kehtivuse sisulisi aspekte, mida käesoleva määrusega ei reguleerita. Eelkõige oleks kohtu valik tulnud teha siis, kui täisealisel oli võimalik see seoses oma õigus- ja teovõimega ning nõusolekuga teha ilma lubamatu mõjutamiseta.***

(26) Võttes arvesse, et täisealise isiklik või rahaline olukord võib kohtu valiku ja täisealise kaitsevajaduse tekkimise vahelisel ajal muutuda, peaks kohtul, kelle poole pöörduti kohtu valiku alusel, olema võimalus hinnata, ega täisealise tehtud valik ei ole kõnealuse kohtu poole pöördumise ajal vastuolus asjaomase täisealise huvidega. Hindamisel tuleks eelkõige arvesse võtta täisealise seisukohti ning seda, kui palju tema elamistingimused ja varaline olukord on pärast kohtu valiku tegemist muutunud.

(27) Täisealise tehtud ***kohtu valikul*** põhineva täiendava pädevusaluse kehtestamine ei tohiks õõnestada 2000. aasta Haagi konventsiooniga loodud mehhanismi, kahjustada ***kohtute***vahelise teabevahetuse tulemuslikkust ega tekitada ei positiivseid ega negatiivseid pädevuskonflikte. ***Kohus, kelle poole*** täisealise valiku alusel ***pöördutakse, ei tohiks teostada oma pädevust juhul, kui esmase pädevusega kohtud või kohus, kellele pädevus üle anti, on juba teostanud oma pädevust, eelkõige juhul, kui need kohtud on võtnud meetme, isegi kui see meede seondub täisealise isiku või vara kaitsega ainult mõnes aspektis, või kui nad on otsustanud, et meetmeid ei tuleks võtta, või kui menetlus neis kohtutes on pooleli***.

(28) ***Kuna täisealise võimete kahjustatuse või piiratuse olemasolu ja ulatus võivad aja jooksul muutuda, tuleks täisealisi puudutavad meetmed riigisisese õiguse alusel korrapäraselt läbi vaadata, et need vastaksid alati täisealise ajakohasele olukorrale. Kui pärast esialgse menetluse lõppu tuleb võtta uus meede või kui kehtiv meede vajab muutmist, asendamist või lõpetamist, tuleks kohtualluvust kontrollida ja see uuesti määrata kooskõlas kohaldatavate kohtualluvuse normidega. Sellistel juhtudel ei tohiks eelmistes menetlustes tehtud menetlustoimingud, näiteks pädevuse varasem üleandmine, takistada kohtutel teostamast oma pädevust uute asjaolude korral. Samuti peaks kohus, kes on varem määranud oma pädevuse täisealise tehtud kohtu valiku alusel, uue menetluse korral uuesti hindama, kas tema pädevuse teostamise tingimused (näiteks tingimus, et pädevuse teostamine ei ole vastuolus täisealise huvidega) on endiselt täidetud. Sarnaselt ei tohiks täisealise valitud kohtu varem võetud meetmed pärast asjaolude muutumist takistada teistel kohtutel võtmast meetmeid hilisemates menetlustes.***

(29) 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklitega 7, 9, 10 ja 11 loodud mehhanisme, mille kohaselt käsitatakse teatavaid pädevusaluseid prioriteetsena, piiratakse teatavate meetmete õiguslikku toimet ning seatakse sisse teabevahetus esmase pädevusega kohtute ja täiendava või kattuva pädevusega kohtute vahel, tuleks seetõttu kohaldada liidus ka kohtute suhtes, kes teostavad oma pädevust täisealise tehtud valiku alusel. Seega tuleks neid sätteid kohaldada täisealise poolt tehtud kohtu valiku alusel oma pädevust teostava kohtu suhtes samal viisil, nagu neid kohaldatakse selle liikmesriigi kohtute suhtes, kus on täisealise harilik viibimiskoht.

(30) Kui käesoleva määruse alusel pädevust mitteomava liikmesriigi kohtus toimuva pärimismenetluse tulemus sõltub mõnest käesoleva määruse kohaldamisalasse jääva kõrvalküsimuse lahendamisest, ei tohiks käesolev määrus piirata kõnealuse liikmesriigi kohtutel nimetatud küsimust lahendamast. Seega kui menetluse ese on pärimisvaidlus, millesse täisealine on kaasatud, ja selles menetluses tuleb täisealise esindamiseks määrata tema esindaja kohtuvaidlustes, peaks pärimisvaidluse lahendamiseks pädeval liikmesriigil olema lubatud määrata esindaja poolelioleva menetluse jaoks, olenemata sellest, kas sel liikmesriigil on pädevus käesoleva määruse alusel. Igal sellisel lahendil peaks olema õiguslik toime ainult menetluses, millega seoses see tehti.

(31) Kui liikmesriigi kohtus pärimismenetluses täisealise nimel tehtud või tehtava õigustoimingu kehtivuse jaoks on nõutav kohtu luba või heakskiit, peaks kõnealuse liikmesriigi kohtul olema võimalik otsustada, kas lubada sellist õigustoimingut või see heaks kiita, isegi kui tal ei ole käesoleva määruse alusel pädevust. Mõiste „õigustoiming“ peaks hõlmama näiteks pärandi vastuvõtmist ja tagasilükkamist ning poolte kokkulepet pärandvara jagamise või jaotamise kohta.

I

(32) ***Täisealiste kaitse küsimuste suhtes kohaldatav õigus*** tuleks ***kindlaks määrata vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni III peatükile. Sellest tulenevalt peaksid liikmesriikide kohtud kohaldama meetmete võtmisel 2000. aasta Haagi konventsiooni norme*** kohaldatava õiguse ***kohta. Sellega seoses tuleks 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 13 lõikes 1 sisalduvat viidet kõnealuse konventsiooni II peatüki sätetele käsitada viitena käesoleva määruse sätetele. Lisaks tuleks igat liiki esindusõiguse piiriülest õiguslikku toimet reguleerida 2000. aasta Haagi konventsiooni normidega kohaldatava õiguse kohta.*** Käesoleva määruse järjepideva kohaldamise tagamiseks tuleks käesoleva määruse viidet 2000. aasta Haagi konventsiooni III peatükile kohaldatava õiguse kohta käsitada viitena kogu kõnealusele peatükile ▌.

(33) Vastastikune usaldus õigusemõistmise vastu liidus õigustab põhimõtet, mille kohaselt tuleks ühes liikmesriigis täisealiste kaitseks ***võetud*** meetmeid tunnustada kõikides liikmesriikides, ilma et oleks vaja erimenetlusi. See ei tohiks takistada huvitatud ***füüsilistel ja juriidilistel*** isikutel ***tugineda meetmele kas kõrvalküsimusena kohtus*** või taotledes otsust ▌, et tunnustamisest keeldumiseks ei ole alust ***või et tunnustamisest tuleks keelduda***. See, keda tuleks käsitada huvitatud isikuna, kellel on õigus sellist taotlust esitada, tuleks kindlaks määrata selle liikmesriigi õiguses, kus taotlus esitatakse. Selleks et kaitsta täisealiste õigust õiguskaitse kättesaadavusele ja tagada neile piisavad õiguskaitsevahendid, peaks täisealistel sõltumata meetme laadist ja ulatusest olema õigus taotleda otsust selle kohta, et ▌ ***puudub alus tunnustamisest keeldumiseks või selle kohta, et tunnustamisest tuleks keelduda***. ***See, kas keeldumise aluse olemasolu küsimuse saab tõstatada ka omal algatusel, tuleks kindlaks määrata riigisiseses õiguses.***

(34) ***Liidus*** peaks meetmete tunnustamine ja täitmine põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel. Seetõttu peaks käesoleva määruse üldist eesmärki (milleks on meetmete tunnustamise ja täitmise ▌ hõlbustamine ning täisealiste õiguste tõhus kaitse) arvesse võttes olema tunnustamisest ***keeldumise*** aluseid võimalikult vähe. Eelkõige ei tohiks läbi vaadata päritoluliikmesriigi ***kohtute*** pädevust ***ja nende kohtute võetud meetmeid ei tohiks sisuliselt läbi vaadata liikmesriikides, kus tunnustamist või täitmist taotletakse***. ***See ei tohiks siiski takistada kohtutel, kellel on pädevus käesoleva määruse alusel, muuta või lõpetada varasemat meedet või asendada seda uuega, kui ilmnevad uued asjaolud.***

(35) ***Teises liikmesriigis võetud*** meetme tunnustamisest peaks olema võimalik keelduda üksnes juhul, kui esineb üks või mitu ***käesolevas määruses sätestatud*** tunnustamisest keeldumise alust. Vastastikuse usalduse põhimõttest kinnipidamiseks peaks käesolevas määruses sätestatud tunnustamisest keeldumise aluste loetelu olema ammendav. ▌

(36) Täisealiste kaitseks mõeldud meetmed võivad olla pikaajalised ja hõlmata järjestikuseid muudatusi. Meetmete tunnustamisest keeldumise suhtes kohaldatavates normides tuleks neid aja jooksul tehtavaid muudatusi arvesse võtta. Seetõttu peaks teises liikmesriigis või sellises kolmandas riigis võetud hilisem meede, kellele oleks pädevus kuulunud käesoleva määruse alusel, asendama varasema meetme niivõrd, kuivõrd vastavad meetmed on omavahel vastuolus. Et vältida liikmesriikides kokkusobimatute meetmete võtmist, tuleks kehtestada suletud pädevussüsteem ning luua kohtute, pädevate asutuste ja keskasutuste vastastikuse teabevahetuse mehhanism.

(37) Täisealiste kaitseks mõeldud menetlustes tuleks aluspõhimõttena juhinduda täisealise avaldatud seisukohast. Seega tuleks kooskõlas harta artiklitega 20, 25, 26 ja 47 ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklitega 3, 9, 12, 13 ja 19 anda täisealistele tegelik ja sisuline võimalus oma seisukohta vabalt avaldada. ***See hõlmab võimalust osaleda tehniliste vahendite abil kaugteel, samuti kasutada tavapäratuid suhtlusviise juhul, kui täisealine ei ole üldse võimeline oma seisukohta avaldama.*** Kui meede võeti, ilma et täisealisele oleks antud võimalust olla ära kuulatud, siis ***peaks olema võimalus selle tunnustamisest keelduda, välja arvatud juhul, kui ärakuulamise mittevõimaldamiseks oli mõjuv põhjus***. ***See hõlmab eelkõige kiireloomulisi juhtumeid ja selliseid juhtumeid, kus täisealine ei olnud näiteks oma tervisliku seisundi tõttu võimeline oma seisukohta avaldama. Siiski tuleb täisealiste tahet ja eelistusi asjakohaselt arvesse võtta, näiteks konsulteerides täisealisele lähedaste isikute või teda kohtuvaidlustes esindava isikuga või võttes arvesse täisealise suhtlusringkonda, varem väljendatud soove või muid infoallikaid, kust eelistused võivad selguda.*** Asjaolu, et täisealisel oli ▌ ***meetme võtnud liikmesriigis*** võimalus olla ära kuulatud, ei tohiks hinnata ***võrdluses*** selle liikmesriigi menetluse põhimõtetega, ***kus tunnustamist taotletakse, vaid seda tuleks liidus hinnata ühetaoliselt***. Kiireloomuline juhtum on ***näiteks olukord***, kus täisealisele tuleb kiiresti teha operatsioon ***või kui täisealise vara on otseses ohus***.

(38) Täisealise ärakuulamise menetlus ja viis tuleks jätta riigisisese õiguse reguleerida, ***tagades samas täisealistele tegeliku ja sisulise võimaluse väljendada oma seisukohta, tahet ja eelistusi***. Samuti ***tuleks nõuetekohast tähelepanu pöörata*** täisealiste õigustele ligipääsetavuse küsimuses. Kui piiriüleses kontekstis on vajalik ärakuulamine, peaksid liikmesriikide ***kohtud*** kasutama rahvusvahelise õigusalase koostöö erivahendeid, sealhulgas asjakohasel juhul ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu*** määruses (EL) 2020/1783[5] ette nähtud vahendeid. ***Ilma et see piiraks täisealise õigust kohal viibida vastavalt riigisisesele õigusele, peaks juhul, kui üks pooltest või nende esindaja viibib ärakuulamise ajal teises liikmesriigis, olema neil võimalik ärakuulamisel osaleda videokonverentsi või muu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/2844[6] sätestatud kaugsidetehnoloogia vahendusel, võttes arvesse nende menetlusõigusi.***

---

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2020. aasta määrus (EL) 2020/1783, mis käsitleb liikmesriikide kohtute vahelist koostööd tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades (tõendite kogumine) (ELT L 405, 2.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/1783/oj).

[6] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2844, mis käsitleb piiriüleste tsiviil-, kaubandus- ja kriminaalasjadega seotud õigusalase koostöö ning õiguskaitse kättesaadavuse digitaliseerimist ning millega muudetakse teatavaid õigusalast koostööd käsitlevaid õigusakte (ELT L, 2023/2844, 27.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2844/oj).***

(39) ▌ Täisealiste ja nende huvide kaitseks mõeldud ametlikke dokumente tuleks aktsepteerida kõikides liikmesriikides. Liikmesriigi ametiasutuse ***või muu asutuse, näiteks notari*** koostatud ***või registreeritud*** ametlik dokument, mis on mõeldud täisealise või tema huvide kaitseks, võib eelkõige kajastada esindusõigust, mille täisealine annab ajaks, mil ta ise ei suuda oma huve kaitsta, või täisealise poolt eelnevalt antud korraldusi, mis väljendavad tema soove ja eelistusi või sisaldavaid otseseid tegevusjuhiseid teatavates küsimustes, sealhulgas tervise, heaolu või ***kohtu või pädeva*** asutuse poolt esindaja määramise küsimustes. Kõnealustel ametlikel dokumentidel peaks teises liikmesriigis olema samasugune tõendusjõud või võimalikult samalaadne toime nagu päritoluliikmesriigis. Teises liikmesriigis ametliku dokumendi tõendusjõu või võimalikult samalaadse toime kindlaksmääramisel tuleks lähtuda sellest, milline on kõnealuse ametliku dokumendi tõendusjõu laad ja ulatus dokumendi päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt.

(40) Ametliku dokumendi autentsus peaks olema autonoomne mõiste, mis hõlmab selliseid küsimusi nagu dokumendi ehtsus, dokumendi suhtes kehtivad vorminõuded, dokumendi koostanud ametiasutuse volitused ning menetlus, mille kohaselt dokument koostatakse. Autentsus peaks hõlmama samuti asjaomase ametiasutuse poolt ametlikus dokumendis kajastatud faktilisi asjaolusid, näiteks asjaolu, et dokumendis osutatud täisealine ilmus osutatud kuupäeval asjaomasesse ametiasutusse ning et osutatud täisealine tegi osutatud avaldused.

(41) Selleks et hõlbustada meetmete ja ametlike dokumentide ringlust liidus, ***on vaja*** näha ette, et neile tuleb lisada tõendid juhul, kui neid on vaja tunnustada, täita või asjakohasel juhul aktsepteerida välisriigis. Meetmete tunnustamiseks ja täitmiseks ning ametlike dokumentide aktsepteerimiseks kasutatavate tõendite parandamise, tagasivõtmise ja vaidlustamise menetlused peaksid olema riigisisese õiguse reguleerida. Euroopa Kohtu praktika kohaselt täidavad ▌ ***kohtud*** ▌ ***meetmete kohta*** tõendite väljaandmisel kohtulikke ülesandeid ja selline väljaandmine on osa varasema kohtumenetluse jätkumisest. Seepärast peaksid liikmesriigid kõnealuse väljaandmisega seoses tegema kättesaadavaks piisavad ja tõhusad õiguskaitsevahendid.

(42) Kõigis liikmesriikides tuleks määrata keskasutused. ***Liikmesriigid peaksid kaaluma käesoleva määruse jaoks sama keskasutuse määramist, mis on määratud 2000. aasta Haagi konventsiooni jaoks. Liikmesriigid peaksid tagama, et keskasutustel on piisavad finants- ja inimressursid, mis võimaldavad neil täita neile käesoleva määrusega antud ülesandeid.***

(43) Eelkõige peaksid keskasutused abistama kohtuid ja pädevaid asutusi piiriülestes menetlustes ning tegema koostööd nii üldistes küsimustes kui ka konkreetsetes juhtumites. Konkreetsetes juhtumites ei tohiks koostöö piirduda kohtu- või haldusmenetluse konkreetse osaga ning koostööd tuleks alustada ja jätkata, kui on olemas piiriülene element ja koostöö on vajalik.

(44) Selleks et vältida tarbetuid vahendajaid ja soodustada kiiret teabevahetust, peaks ***kohtutel ja*** pädevatel asutustel olema võimalik taotleda teavet või abi otse taotluse saanud liikmesriigi keskasutuselt, ***kohtult või pädevalt asutuselt***, kuid neil peaks olema ka võimalus edastada oma taotlus asjakohasel juhul oma liikmesriigi keskasutuse kaudu.

(45) Muu hulgas tuleks keskasutustele teha ülesandeks aidata teiste liikmesriikide kohtutel või pädevatel asutustel teha kindlaks täisealise või talle tõenäoliselt kaitset pakkuda võiva füüsilise või juriidilise isiku asukoht, kui see isik näib viibivat taotluse saanud liikmesriigi territooriumil. Täisealisele tõenäoliselt kaitset pakkuda võivaks isikuks võib näiteks olla täisealise pereliige, kes viibib teises liikmesriigis ega ole käimasolevast menetlusest teadlik. Kui kohus või pädev asutus eeldab, sealhulgas täisealise enda esitatud teabe alusel, et see isik tõenäoliselt pakub täisealisele kaitset, kuid kohtul või pädeval asutusel puuduvad isiku kontaktandmed, võib kohus või pädev asutus paluda teiselt liikmesriigilt abi selle isiku asukoha kindlakstegemisel. Sellise taotluse korral peaks taotluse saanud liikmesriigi keskasutus võtma asjakohaseid meetmeid, et anda sellist abi kas otse või pädevate asutuste või muude organite kaudu. Abi võib hõlmata näiteks otsingut nende vastutusalas olevates andmebaasides ning seda tuleks anda taotluse saanud liikmesriigi õiguse ja menetluse kohaselt. Taotluse saanud liikmesriigi õigus peaks reguleerima ka võimalust, et isik, kes teise liikmesriigi taotluse alusel tõenäoliselt võib pakkuda täisealisele kaitset, keeldub enda tuvastamisest ja kõnealuse isiku asukoha edastamisest taotluse esitanud kohtule või pädevale asutusele.

(46) ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikli 19 kohaselt peab puuetega inimestel olema võimalus teistega võrdsetel alustel valida oma elukoht ning see, kus ja kellega nad elavad, ning neid ei tohi kohustada järgima mõnda kindlat elukorraldust. Käesoleva määruse kohaldamisel võivad tekkida olukorrad, kus liikmesriigi ***kohtutel*** on vaja võtta meetmeid seoses täisealise elukoha või ajutise paigutamisega. ***Põhimõtteliselt võib mõiste „paigutamine“ hõlmata olukorda, kus meede määratakse ilma asjaomase isiku nõusolekuta, samuti vabatahtlikku paigutamist ilma asjaomase isiku vabadust (sealhulgas elukorraldust ja sellega seotud kaitsealast korraldust) piiramata. Käesoleva määruse kontekstis tuleks mõistet „paigutamine“ tõlgendada nii, et see hõlmab üksnes juhtumeid, kus paigutamisalase meetme võtab kohus. On oluline, et sellised meetmed vastaksid võimaluse korral täisealise tahte ja eelistuste parimale tõlgendusele.*** Selliste olukordadega on näiteks tegemist, kui ***kohtud*** toetavad täisealist tema elukoha üle otsustamisel või kus täisealisel ei ole võimalik avaldada oma seisukohta ja ta ei ole volitanud ühtegi esindajat tegema otsust oma elukoha kohta või kui ta on vaja paigutada hoolekandeasutusse. ▌

(47) Kui täisealise paigutamine peab toimuma teises liikmesriigis, tuleks kohaldada 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklis 33 sätestatud menetlust. Seetõttu ei tohiks paigutamisalast meedet võtta, kui paigutamise asukohaks oleva liikmesriigi keskasutus, kohus või pädev asutus on pärast konsulteerimistaotluse saamist selle vastu. Taotluse esitanud liikmesriigi kohtu algatatud konsulteerimine peaks hõlmama täisealist käsitlevat aruannet ning kavandatava meetme põhjuseid, teavet eeldatava rahastamise kohta ja võimaluse korral asjaomase täisealise avaldatud seisukohti, võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklit 19. Tuleks teha võimalikult suuri jõupingutusi tagamaks, et kavandatava paigutamisega austatakse täisealise tahet ja eelistusi. Taotluse esitanud liikmesriigi kohtu aruanne võib sisaldada ka muud teavet, mida kohus peab asjakohaseks, näiteks selle meetme oodatav kestus ja kavandatud järelevalve. 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 33 lõikes 2 osutatud mõistlikku aega kavandatava paigutamise osas vastuseisu avaldamiseks tuleks käesoleva määruse kontekstis tõlgendada kuni kolme kuu pikkuse ajavahemikuna.

(48) Olukorras, kus täisealisel on ▌ sidemed muu liikmesriigiga kui see, mille ***kohtud on*** käesoleva määruse kohaselt pädevad, näiteks ***sidemed***, mis põhinevad ***täisealise*** korrapärasel viibimisel või kompleksetel finantsvaradel selles ***liikmes***riigis, võib olla vaja, et kõnealuses muus liikmesriigis määratakse täisealise esindajaks ***pädev asutus***. Sellises olukorras võib ***näiteks meetme sujuva rakendamise ja*** täisealise ***piiriülese*** kaitse järjepidevuse tagamiseks olla vajalik esindaja geograafiline lähedus ja õigusaktide hea tundmine. Sellise ***pädeva asutuse*** määramine täisealise esindajaks peaks olema võimalik, ***kui see on lubatud selle liikmesriigi õiguse kohaselt, kus pädev asutus määratakse***. ***Sellise määramise puhul on vaja keskasutuse või selle pädeva asutuse nõusolekut, keda taotluse saanud liikmesriigis esindajaks määratakse***.

(49) Käesoleva määruse kohaldamisel peaks kohtutel ja pädevatel asutustel olema võimalik suhelda ja vahetada teavet teiste liikmesriikide kohtute ja pädevate asutustega kas otse või nende keskasutuste kaudu vastavalt kohaldatavatele õigusnormidele, näiteks isikuandmete kaitse kohta. Näiteks peaks meetme võtmist kaaluva liikmesriigi kohus saama taotleda teise liikmesriigi kohtult või pädevalt asutuselt täisealise kaitsega seotud teabe edastamist, kui täisealise olukord seda nõuab. See kehtib pädevate asutuste suhtes ka seoses meetme rakendamisega. Lisaks peaks kohus või pädev asutus, kui ta teeb kindlaks, et teises liikmesriigis viibiv täisealine on tõsises ohus, teavitama sellest viivitamata teise liikmesriigi kohut või pädevat asutust. Selleks et suurendada õigusalast harmooniat ja otsuste järjepidevust kõigis liikmesriikides ning tagada riiklike dokumentide ja registrite ajakohasus, peaks kohus, kes muudab teise liikmesriigi kohtu võetud meedet või asendab või lõpetab selle, asjakohasel juhul teavitama seda kohut sellisest muutmisest, asendamisest või lõpetamisest.

(50) Keskasutused, kohtud või pädevad asutused ei tohiks siiski avalikustada ega kinnitada käesoleva määruse kohaldamisel kogutud või edastatud teavet, kui see võib ohustada täisealise või muu isiku tervist, turvalisust või vabadust või seada ohtu täisealise vara. Hindamine peaks põhinema nendele kättesaadaval usaldusväärsel ja üksikasjalikul teabel, et vältida ebapiisavalt põhjendatud avalikustamata jätmist. Näiteks olukorras, kus on esinenud koduvägivalda ja kohus on andnud korralduse täisealise uut aadressi mitte avaldada, võivad keskasutused, kohtud või pädevad asutused otsustada täisealise kontaktandmete esitamisest keelduda. Asjakohasel juhul peaks keskasutustel, kohtutel ja pädevatel asutustel olema võimalik menetleda käesoleva määruse kohast taotlust, ilma et nad edastaksid, avalikustaksid või kinnitaksid teavet, mis võib ohustada täisealise või muu isiku tervist, turvalisust või vabadust või seada ohtu täisealise vara. Juhtudel, kui ainuüksi taotluse esitamine võib seada ohtu täisealise tervise, turvalisuse või vabaduse, ei peaks käesoleva määruse alusel olema kohustust sellist taotlust esitada.

(51) Täisealise isiku või vara kaitseks kokkulepitud lahenduste saavutamiseks võiksid liikmesriigid innustada vahenduse või muude vaidluste kohtuvälise lahendamise vahendite kasutamist, niivõrd kui juhtumi konkreetsed asjaolud seda võimaldavad. See võib toimuda näiteks täisealise ja tema kaitsmise või toetamise eest vastutavate isikute vahel, et kaaluda meedet, mis võib olla kasulik.

(52) See, millises ulatuses tuleb meetme rakendamise kulud kanda taotluse esitanud liikmesriigis, tuleks kindlaks määrata selle liikmesriigi õigusega, kus meedet rakendatakse. Taotluse esitanud liikmesriigi ülesanne on määrata kindlaks, kes kannab kulud ja millise korra kohaselt, näiteks kulude hüvitamise korral. Meetme teises liikmesriigis rakendamise kulude all tuleb mõista näiteks paigutamise kulusid, nagu isiku üleviimise kulud, välisriigi pädeva asutuse määramise kulud või esindajale makstavad tasud. Need kulud peaksid olema seotud üksnes käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluva meetme rakendamisega.

(53) Liikmesriike ei tohiks takistada sõlmimast kulude jaotamist käsitlevaid lepinguid või kokkuleppeid või säilitamast kehtivaid lepinguid või kokkuleppeid ühe või mitme teise liikmesriigiga. See hõlmab kulusid, mis on seotud meetmete rakendamisega teises liikmesriigis, samuti keskasutuste ja pädevate asutuste kulusid.

(54) Sellise täisealise esindajal, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta, peaks olema liidu piires takistusteta võimalik tugineda oma õigusele esindada ***või t****oetada* kõnealust täisealist ja kaitsta tema huve. Seega peaks esindajal olema võimalik hõlpsasti tõendada oma staatust ja esindusõigust teises liikmesriigis, näiteks liikmesriigis, kus asub kõnealuse täisealise kinnis- või muu vara. Selleks tuleks luua Euroopa ***toetamis- ja*** esindamistõend (edaspidi „tõend“). See peaks olema ühtne tõend, ***mis on ette nähtud kasutamiseks piiriülestes olukordades ja*** mis antakse välja kasutamiseks teises liikmesriigis. Subsidiaarsuse põhimõtte järgimise tagamiseks ei peaks tõend asendama riigisiseseid dokumente, mis võivad liikmesriikides samalaadsel eesmärgil kasutusel olla. ***Tõendil peaks olema kõigis liikmesriikides sama õiguslik toime. Tõendi välja andnud liikmesriik võib siiski oma riigisiseses õiguses sätestada, et tõendil ei ole õiguslikku toimet, kui seda kasutatakse kõnealuses liikmesriigis.***

(55) Täisealine ***või täisealise*** esindaja võib tõendi väljaandmist taotleda kehtiva meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel ▌. Seega tuleks see välja anda ainult olukordades, kus täisealisel ei ole ▌ ***osaliselt või täielikult*** võimalik oma huve kaitsta ja esindajal on õigus seda täisealist ühes või mitmes konkreetses küsimuses aktiivselt esindada ***või toetada***. Tõend peaks sisaldama teavet ***küsimuste kohta, milles esindajal on õigus täisealist esindada või toetada, ning*** nende volituste ulatuse kohta, mida esindajal on õigus kasutada. ***Sellised küsimused võivad olla näiteks täisealise kinnis- või muu vara kontrollimine, haldamine ja käsutamine, kinnis- või muu vara omandamine, täisealise sõlmitud lepingu täitmine, kaubandus- või äritegevus täisealise poolt või tema nimel, täisealise juriidiliste ja muude kohustuste täitmine, kohtumenetluses osalemine ning tehingute läbiviimine täisealise nimel või tema eest, täisealise isiklikku heaolu ja elukohta käsitlevad otsused ning meditsiinilised otsused, sealhulgas raviks nõusoleku andmine ja sellest keeldumine. Kui meede või kinnitatud esindusõigus võimaldab esindajal täisealist toetada, tuleks tõendis märkida, mida see hõlmab. Esindajal võib näiteks olla õigus täisealist toetada kohtumenetluses või ametiasutuses toimuvas menetluses. Kohaldataval juhul peaks tõend sisaldama*** teavet küsimuste kohta, milles esindajal ei ole õigust tegutseda või tal on õigus tegutseda teatavatel tingimustel ***või teatavate piirangutega***. ***Sellised tingimused või piirangud võivad sõltuvalt asjaoludest hõlmata nõuet saada kohtu või järelevalveasutuse eelnev luba enne teatavate tehingute tegemist, kohustust, et mitu esindajat tegutseksid või teeksid otsuseid ühiselt, või tingimust, et esindaja tegutseb üksnes täisealise toetamise eesmärgil.***

(56) Tõendi kasutamine ei peaks olema kohustuslik; see tähendab, et ***täisealine või*** täisealise esindaja, ***kellel on*** õigus taotleda tõendi väljaandmist ***või kellele tõend välja anti***, ei peaks olema kohustatud ***tõendit taotlema ega kasutama***, vaid tal peaks olema vabadus teises liikmesriigis kasutada oma riigis välja antud dokumente või muid käesoleva määruse alusel kättesaadavaid vahendeid, näiteks meetmeid või ametlikke dokumente▌. Enda nimel tegutsevatelt isikutelt ei tohiks nõuda tõendi esitamist ehk tõend tuleks välja anda üksnes ▌ selleks, et ▌ tõendada volitusi tegutseda täisealise ***toetamiseks*** või tema nimel. ***Seoses täisealise autonoomiaga ei tohiks tõendit kasutada ega taotleda täisealise õigus- ja teovõime olemasolu või nende puudumise tõendamiseks üldiselt või seoses konkreetse küsimusega.***

(57) Selleks et kiirendada tõendi väljaandmist ja tagada, et seda väljaandval ***kohtul või*** pädeval asutusel on asjaomase juhtumi kohta piisavalt teavet, tuleks tõendi väljaandmise õigus anda ***selle liikmesriigi kohtule või*** pädevale asutusele, kes on võtnud meetme või kinnitanud esindusõiguse, või muule ***kohtule või*** pädevale asutusele, kellel on juurdepääs teabele ***kõnealuse*** meetme või ***kinnitatud*** esindusõiguse kohta (edaspidi „väljaandev ametiasutus“). Iga liikmesriik peaks ise määrama oma väljaandvad ametiasutused, ***valides need asjakohasel juhul ühe või mitme nimetatud kohtu ja ametiasutuse seast***, ja otsustama, kas need väljaandvad ametiasutused võivad kaasata väljaandmise protsessi teisi pädevaid ***asutusi***. Liikmesriigid peaksid edastama komisjonile asjakohase teabe ***väljaandvate*** ametiasutuste kohta, et selle teabe saaks üldsusele kättesaadavaks teha.

(58) Selleks et tagada ühtne tõendi väljaandmise menetlus kogu liidus, tuleks käesolevas määruses sätestada tõendi väljaandmise normid. Väljaandev ametiasutus peaks tõendi välja andma taotluse alusel ja pärast selle kontrollimist, et ***väljaandmise tingimused on täidetud***. ***Kontrollimise käigus tuleks kindlaks teha, et tõend vastab meetme või kinnitatud esindusõiguse sisule.*** Tõendi taotlemise ja väljaandmise protsessi peaks lihtsustama asjaolu, et ***väljaandval*** ametiasutusel on juurdepääs ▌ ***tõendi väljaandmise aluseks olevale*** meetmele või kinnitatud esindusõigusele ning talle on teada, kas need on jätkuvalt kehtivad ja millist teavet need sisaldavad. Väljaandval ametiasutusel peaks ***olema võimalik nõuda taotlejalt või muudelt isikutelt, näiteks täisealiselt või muult esindajalt, või teiste liikmesriikide kohtutelt ja pädevatelt asutustelt lisateavet ja -dokumente, mis on vajalikud tõendi väljaandmise tingimuste täitmise kontrollimiseks***. ***Kontrollimisprotsessis ei peaks vaatama läbi meetme ega kinnitatud esindusõiguse sisu***. ▌

(59) Tõendis peaks olema märgitud küsimused, milles esindajal on meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel õigus täisealist esindada või toetada, ning esindaja volituste ulatus. Asjakohasel juhul peaks väljaandev ametiasutus märkima ka esindaja volituste piirangud või selliste volitustega seotud tingimused või selle, milliseid volitusi esindajal ei ole. Sellised piirangud võivad tuleneda väljaandva liikmesriigi õigusest, aga ka selles küsimuses kohaldatavast teise riigi õigusest.

(60) ***Tõend tuleks välja anda käesoleva määruse lisas sätestatud kohustuslikus vormis. Selleks et vähendada tõlkekulusid, kui tõend esitatakse teises liikmesriigis, peaks käesoleva määruse lisas esitatud tõendi vorm olema kättesaadav kõigis Euroopa Liidu institutsioonide ametlikes keeltes. Tõendi originaal, mis ei ole välja antud digitaalsel kujul, peaks jääma väljaandva ametiasutuse valdusse. Liikmesriigid võiksid saada otsustada, millisel kujul tõend välja antakse. Kui see on riigisisese õiguse kohaselt võimalik, tuleks tõend taotluse korral väljastada digivormingus, mis on allkirjastatud või tempiga varustatud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 910/2014[7], või kvalifitseeritud elektroonilise atribuuditõendina või autentse allika eest vastutava avaliku sektori asutuse poolt või tema nimel välja antud elektroonilise atribuuditõendina, mis väljastatakse taotleja Euroopa digiidentiteedikukrule, mis on sätestatud kõnealuses määruses. Paberkandjal kinnitatud ärakirju peaks olema lubatud täiendada digitaalsel kujul tõendiga, mis võimaldab taotlejal valida digitaalse tõendi, kinnitatud ärakirja või mõlemad. Taotluse korral peaks väljaandev ametiasutus kinnitama tõendi kehtivust igale õigustatud huvi omavale isikule, tehes seda mõistliku aja jooksul.***

---

7 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj).***

(61) Tagamaks, et tõend ja selle kinnitatud ärakirjad on jätkuvalt ajakohased ning põhinevad kehtival ▌ meetmel ***või*** kinnitatud esindusõigusel, peaks tõendi ja selle kinnitatud ärakirjade kehtivus olema ajaliselt piiratud. Tõendi kehtivuse lõppemisel võib väljaandev ametiasutus välja anda uue tõendi, kui kõik selle väljaandmiseks vajalikud ***tingimused*** on ***täidetud***. Piiratud kehtivuse eesmärk on tagada, et väljaandev ametiasutus kontrollib korrapäraselt, ega täisealise õiguslik olukord ei ole muutunud, näiteks täisealist puudutava hilisema meetme võtmise või esindaja volituste tagasivõtmise tõttu. Tõendi kehtivusaeg peaks põhimõtteliselt piirduma ühe aastaga. Väljaandval ametiasutusel peaks siiski olema võimalus määrata tõendi kehtivusaeg igal üksikjuhul eraldi, pidades eelkõige silmas tõendi eeldatavat kehtivust ja välja antud tõendiga seotud tagajärgi, eelkõige esindajaga ***asju ajavate*** kolmandate isikute kaitset. Väljaandev ametiasutus peaks eelkõige arvesse võtma kaitse laadi ja eeldatavat kestust, ***tõendi väljaandmise aluseks oleva*** ▌ meetme kehtivust, ***tõendi väljaandmise aluseks olevas*** ▌ kinnitatud esindusõiguses kajastuvaid täisealise korraldusi ning eesmärki, mille kohaselt peaks tõend täpselt kajastama täisealise õiguslikku olukorda tõendi kogu kehtivusaja jooksul. Seda arvesse võttes peaks väljaandval ametiasutusel olema võimalus anda tõend välja lühemaks ajaks kui üks aasta, näiteks kui ***tõendi väljaandmise aluseks oleva*** ▌ meetme kestus on vähem kui üks aasta. ***Väljaandval ametiasutusel peaks olema võimalus*** anda tõend välja ka pikemaks ajaks kui üks aasta, näiteks kui ***kõnealuse*** meetme kestuseks on mitu aastat ja täisealisega seotud asjaolude muutumise tõenäosus on minimaalne ***või kui tõendi aluseks olev kinnitatud esindusõigus on tähtajatu***. ***Igal juhul ei tohiks tõendi kehtivusaeg olla pikem kui selle aluseks oleva meetme või kinnitatud esindusõiguse kestus või kuni viis aastat, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on lühem.*** Tõendi kinnitatud ärakirjade kehtivusaeg peaks vastama tõendi kehtivusajale.

(62) Tõend ei peaks ise olema täitedokument, kuid sellel peaks olema tõendusjõud, ja eeldada tuleks, ▌ et tõendis kajastatud asjaolud vastavad tegelikkusele. Tegelikkusele vastavuse eeldust tugevdab asjaolu, et enne tõendi väljaandmist peaks väljaandev ametiasutus kontrollima, kas ***tõendi väljaandmise aluseks olev*** ▌ meede või ▌ kinnitatud esindusõigus on jätkuvalt kehtiv ega ole asendatud hilisema meetme või kinnitatud esindusõigusega. ***Eeldus peaks siiski olema ümberlükatav.*** Tõendi tõendusjõud ei tohiks laieneda asjaoludele, mida käesolev määrus ei reguleeri, näiteks küsimusele, kas teatav vara kuulus täisealisele.

(63) Igale isikule, ***kellele tõend esitatakse*** ja kes ajab asju esindajaga, ▌ tuleks anda asjakohased tagatised juhuks, kui ***kõnealune isik*** tegutses heas usus, tuginedes tõendis kinnitatud teabe täpsusele. ***Ebatäpsuse näiteks võib olla olukord, kus esindusõiguse või meetme kehtivus on lõppenud. Isikut, kellele tõend esitatakse,*** tuleks ***käsitada isikuna, kes on asju ajanud esindajaga, kes on volitatud esindama või toetama täisealist tõendis täpsustatud küsimustes ja ulatuses, tingimusel et tõendis sätestatud piiranguid ja tingimusi järgitakse. See võib hõlmata olukorda, kus*** isik, kes tugineb kehtivas tõendis kinnitatud teabele, võimaldab täisealise esindajale juurdepääsu täisealise kinnis- või muule varale, teeb esindajale makseid või ostab või võtab esindajalt vastu vara. ▌

(64) Selleks et tagada õiguskaitse kättesaadavus ja parandada tõendite usaldusväärsust, tuleb ette näha ***võimalus tõendit parandada, muuta või see tagasi võtta ning võimalus*** vaidlustada väljaandva ametiasutuse otsus, mis puudutab tõendi väljaandmist või väljaandmisest keeldumist või tõendi parandamist, muutmist või tagasivõtmist. ***Eelkõige peaks olema võimalik tõendit muuta või see tagasi võtta, kui on tuvastatud, et tõend või selle konkreetne element ei ole täpne või kehtiv. Tagasivõtmine peaks toimuma juhul, kui ebatäpsust või kehtetust ei saa parandada tõendi muutmisega, näiteks kui täisealine ei vaja enam kaitset, tõendis märgitud esindajal ei ole õigust täisealist esindada või toetada või kui tõendis märgitud volitused erinevad oluliselt volitustest, mis on sätestatud tõendi väljaandmise aluseks olevas meetmes või kinnitatud esindusõiguses.*** Kui tõendit parandatakse, muudetakse või see tagasi võetakse, peaks väljaandev ametiasutus ***nende*** õigusvastase kasutamise vältimiseks ***viivitamata*** teavitama ***asjaomaseid*** isikuid, ***eelkõige*** neid, kellele on välja antud ***tõendi*** kinnitatud ärakirjad ***või tõend digitaalsel kujul***. ***Tagasi võetud tõend või muudetud tõendi eelmine versioon tuleks lugeda kehtetuks ja sellel ei tohiks olla õiguslikku toimet. Samuti peaks liikmesriikidel olema võimalik ette näha, et asjaomased kinnitatud ärakirjad tuleks tagastada väljaandvale ametiasutusele.***

I

(65) Liikmesriikide ***kohtute***, pädevate asutuste ja keskasutuste vahel tuleks tagada kaasaegne ja aega säästev ▌ teabevahetus. Käesoleva määruse kohaste menetluste puhul peaks liikmesriikide ***kohtute***, pädevate asutuste ja keskasutuste vaheline ▌ teabevahetus üldjuhul toimuma elektrooniliselt, turvalise ja usaldusväärse detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu. Detsentraliseeritud IT-süsteem peaks koosnema liikmesriikide tagasüsteemidest ja koostalitlusvõimelistest pääsupunktidest, sealhulgas määruse (EL) ***2023/2844*** kohaselt Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis loodud Euroopa elektroonilisest juurdepääsupunktist ▌. Detsentraliseeritud IT-süsteemi pääsupunktid peaksid põhinema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2022/850[8] loodud e-CODEXi süsteemil.

(66) Käesoleva määruse kohaldamisel peaks liikmesriikidel riikliku IT-süsteemi asemel olema võimalik kasutada komisjoni väljatöötatud tarkvara (edaspidi „etalonteostuse tarkvara“). See etalonteostuse tarkvara peaks põhinema modulaarsel ülesehitusel, mis tähendab, et tarkvara on pakitud ja tarnitakse eraldi e-CODEXi komponentidest, mida on vaja selle detsentraliseeritud IT-süsteemiga ühendamiseks. Selline ülesehitus võimaldaks liikmesriikidel oma kasutada või täiustada oma olemasolevat riiklikku teabevahetuse taristut piiriüleseks kasutamiseks.

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrus (EL) 2022/850, milles käsitletakse arvutipõhist süsteemi piiriüleseks elektrooniliseks andmevahetuseks tsiviil- ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas (e-CODEXi süsteem) ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1726 (ELT L 150, 1.6.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/850/oj).

(67) ***Komisjon peaks vastutama etalonteostuse tarkvara loomise, arendamise ja hooldamise eest kooskõlas lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse põhimõtetega ning juurdepääsetavuse nõuetega. Komisjon peaks etalonteostuse tarkvara projekteerima, arendama ja hooldama vastavalt andmekaitsenõuetele ja -põhimõtetele, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EL) 2018/1725[9] ning (EL) 2016/679[10], eelkõige lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtetele, ning säilitades küberturvalisuse kõrge taseme. Neid nõudeid ja põhimõtteid peaksid eelkõige järgima kõik füüsilised ja juriidilised isikud, kes osalevad riiklike IT-süsteemide või etalonteostuse tarkvara loomises, arendamises või hooldamises. Samuti peaks etalonteostuse tarkvara hõlmama asjakohaseid tehnilisi meetmeid ja võimaldama võtta korralduslikke meetmeid, sealhulgas vajalikke järelevalvemeetmeid, et tagada selline turvalisuse ja koostalitlusvõime tase, mis on piiriüleste kohtumenetluste raames toimuva teabevahetuse seisukohast asjakohane. Selleks et tagada koostalitlusvõime riiklike IT-süsteemidega, peaks etalonteostuse tarkvara suutma rakendada käesoleva määruse jaoks määruses (EL) 2022/850 määratletud digitaalseid protsessistandardeid.***

---

9 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).***

10 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).***

(68) Teabe edastamine detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu võib olla võimatu süsteemi häire tõttu. ***Asjaomased liikmesriigid peaksid kõik süsteemi häired võimalikult kiiresti lahendama. Edastamine võib praktikas olla võimatu ka*** edastatava ***füüsiliste või tehniliste*** omaduste tõttu, näiteks kui tegemist on füüsiliste tõenditega või paberil originaaldokumendi autentsuse hindamisega või vääramatu jõu korral. ***Vääramatu jõu olukorrad tulenevad üldjuhul ettenägematutest ja vältimatutest sündmustest, mille põhjused ei sõltu kohtust, pädevast ametiasutusest ega keskasutusest.*** Kui detsentraliseeritud IT-süsteemi ei kasutata, peaks teabevahetus toimuma kõige asjakohasemate alternatiivsete vahendite abil. Sellised alternatiivsed vahendid peaksid muu hulgas tagama, et edastamine toimub võimalikult kiiresti ja turvalisel viisil muude turvaliste elektrooniliste vahendite abil, posti teel ***või isiklikult, kui selline edastamise viis on võimalik***.

(69) ***Kiire, turvalise ja tõhusa koostöö tagamiseks tuleks kohtute, pädevate asutuste ja keskasutuste vahelised suhtluses vaikimisi kasutada detsentraliseeritud IT-süsteemi. Samas*** võivad täisealiste kaitse ***valdkonnas tehtava õigusalase koostöö*** paindlikkuse ***tagamiseks*** olla ***teatavatel juhtudel*** asjakohasemad muud sidevahendid. Seetõttu ei peaks teabevahetus detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu olema kohustuslik ***kohtute, pädevate asutuste ja keskasutuste vahelise*** otsesuhtluse puhul, eelkõige juhul, kui ***kohtutel*** on vaja vahetut personaalset suhtlust. Sellistel juhtudel võib kasutada vähem ametlikke sidevahendeid, näiteks e-posti. Arvestades, et ***kohtute, pädevate asutuste ja keskasutuste*** käsutuses on tundlikud andmed, tuleks asjakohase sidevahendi valikul alati ***tagada*** teabevahetuse turvalisus ja usaldusväärsus.

(70) On vaja ette näha ▌ tänapäevased õiguskaitse kättesaadavaks tegemise vahendid, võimaldades füüsilistel ja juriidilistel isikutel ning liikmesriikide ***kohtutel ja*** pädevatel asutustel vahetada teavet elektrooniliselt Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu.

(71) Piiriülestes juhtumites toimuva füüsiliste ja juriidiliste isikute ning kohtute või pädevate asutuste vahelise teabevahetuse kontekstis tuleks elektroonilist sidet kasutada olemasolevate, sealhulgas riiklike sidevahendite alternatiivina, ilma et see mõjutaks füüsiliste või juriidiliste isikute suhtlust oma riigi kohtute või pädevate asutustega kooskõlas riigisisese õigusega. Juriidiliste isikute ning kohtute või pädevate asutuste vahelises suhtluses tuleks soodustada elektrooniliste vahendite vaikimisi kasutamist. Selle tagamiseks, et õiguskaitse kättesaadavaks tegemine digivahendite kaudu ei suurendaks veelgi digilõhet, tuleks siiski jätta asjaomaste isikute otsustada, kas nad valivad sidevahendiks elektroonilise side, nagu see on sätestatud käesolevas määruses, või muud sidevahendid. See on eriti oluline, et saaks võtta arvesse nende isikute eriolukorda, kellel võivad puududa digiteenustele juurdepääsuks vajalikud tehnilised vahendid või digioskused, ning puuetega inimeste eriolukorda, sest liikmesriigid ja liit on võtnud kohustuse võtta asjakohaseid meetmeid kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja hartaga.

(72) Euroopa elektrooniline juurdepääsupunkt peaks võimaldama füüsilistel ja juriidilistel isikutel elektrooniliselt suhelda liikmesriigi ▌ ***kohtute ja*** pädevate asutustega seoses menetlustega, mida viiakse läbi, et võtta vastu otsus selle kohta, et meetme tunnustamisest ***keeldumiseks on alust või et selline alus puudub***, ning menetlustega, mida viiakse läbi tõendite väljaandmise ning ***toetamis***- ja esindamistõendi väljaandmise, parandamise, muutmise, tagasivõtmise või peatamise eesmärgil või asjaomase otsuse vaidlustamiseks. ***Samuti peaks olema võimalus kinnitada tõendi kehtivust Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu.*** Liikmes***riikide kohtud ja*** pädevad asutused peaksid Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu teavet vahetama ***või dokumente kätte toimetama*** üksnes juhul, kui asjaomane ***füüsiline*** või ***juriidiline isik või tema esindaja või tema nimel tegutsev isik, näiteks advokaat,*** on eelnevalt andnud sõnaselge nõusoleku ***Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti*** kasutamiseks sidevahendina ***või dokumentide kättetoimetamise viisina***.

(73) Kui üks pooltest või tema esindaja või tema nimel tegutsev isik, näiteks advokaat, viibib teises liikmesriigis, tuleks käesoleva määruse kohaste menetluste suhtes kohaldada määrusega (EL) 2023/2844 kehtestatud õigusraamistikku ärakuulamise läbiviimiseks videokonverentsi või muu kaugsidetehnoloogia vahendusel.

(74) Määrusega (EL) nr 910/2014 on loodud liidu ühtne õigusraamistik, mille kohaselt tunnustatakse selliseid e-identimise vahendeid ja elektroonilisi usaldusteenuseid (edaspidi „eIDASe usaldusteenused“), eelkõige e-allkirjad, e-templid, ajatemplid, e-andmevahetusteenused ja veebisaidi autentimine, mida tunnustatakse piiriüleselt õiguslikult samaväärsetena neile vastavate füüsiliste vahenditega. Seega oleks asjakohane näha elektroonilise side puhul ette eIDASe usaldusteenuste kasutamine.

(75) Kui käesoleva määruse kohaselt elektroonilise teabevahetuse osana edastatav dokument eeldab templit või allkirja, peaksid kohtud, pädevad asutused või keskasutused kasutama määruses (EL) nr 910/2014 määratletud kvalifitseeritud e-templit või kvalifitseeritud e-allkirja ning füüsilised või juriidilised isikud peaksid kasutama kvalifitseeritud e-allkirja või e-identimist. Käesolev määrus ei peaks siiski mõjutama vorminõudeid, mida kohaldatakse taotlusele lisatud dokumentide suhtes, mis võivad olla elektroonilised originaalid või kinnitatud ärakirjad. Samuti ei tohiks käesolev määrus piirata dokumentide konvertimist käsitleva riigisisese õiguse kohaldamist ning dokumentide või teabe autentsust, tegelikkusele vastavust, usaldusväärsust, usaldatavust ja asjakohast õiguslikku vormi käsitlevaid nõudeid, välja arvatud käesoleva määrusega kehtestatud tingimused, mis on seotud elektroonilise teabevahetusega. Liikmesriigid peaksid tagama, et detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu toimuva elektroonilise teabevahetuse haldamiseks eraldatakse piisavad vahendid.

(76) Selleks et parandada piiriülest elektroonilist suhtlust ja dokumentide edastamist detsentraliseeritud IT-süsteemi, sealhulgas Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu, ei tohiks menetluses keelduda selliste dokumentide õigusliku toime ja nende lubatavuse tunnustamisest ainuüksi seetõttu, et need on esitatud elektroonilisel kujul. See põhimõte ei tohiks siiski mõjutada hinnangu andmist kõnealuste dokumentide õiguslikule toimele ega lubatavusele, kui need dokumendid võivad kujutada endast tõendeid vastavalt riigisisesele õigusele.

(77) Käesoleva määruse kohane isikuandmete töötlemine peaks toimuma kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 ning direktiiviga 2002/58/EÜ[11].

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (ELT L 201, 31.7.2002, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj).

(78) Üldiselt peaksid käesoleva määruse alusel töödeldavad isikuandmed olema ***isikuandmed, mis sisalduvad*** käesoleva määruse ***kohaselt kogutud või edastatud teabes ning puudutavad täisealisi*** ja nende esindajaid. Kõnealused isikuandmed peaksid eelkõige hõlmama ***andmeid***, mis on vajalikud selleks, et võtta käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate täisealistega seoses meetmeid ja tagada nende täisealiste jätkuv kaitse piiriülestes olukordades. Käesoleva määruse kohaldamisel ***töötlevad*** neid isikuandmeid liikmesriikide ***kohtud***, pädevad asutused ja keskasutused. Lisaks võib komisjonil olla vaja töödelda neid andmeid ***elektrooniliste*** sidevahendite väljatöötamiseks ja hooldamiseks. ***Kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 tuleks käesoleva määruse alusel andmeid töödelda käesolevas määruses sätestatud eesmärkidel ning neid ei tohiks säilitada kauem, kui on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik, ilma et see mõjutaks edasist töötlemist avalikes huvides toimuva arhiveerimise, teadus- või ajaloouuringute või statistilisel eesmärgil. Ilma et see piiraks liidu ja riigisisese õiguse kohaldamist***, ei piira käesolev määrus liikmesriikide poolt töödeldavate isikuandmete ja teabe säilitamise aega, kuna täisealiste kaitset tuleb sageli tagada pikaajaliselt ning meetmed ja ametlikud dokumendid jäävad asjakohaseks pikemaks ajaks. ***Teavet edastav ametiasutus peaks teavitama teise liikmesriigi vastuvõtvat ametiasutust teabe konfidentsiaalsusest vastavalt oma riigisisesele õigusele. Kui teavet vastu võttev liikmesriik ei suuda oma riigisisese õiguse alusel tagada teabe konfidentsiaalsust, võib teavet edastav liikmesriik kaaluda teabe edastamata jätmist.***

(79) ▌ Andmete töötlemine on samuti ***vajalik, et võimaldada kohtutel***, pädevatel asutustel ja keskasutustel ▌ pääseda juurde teabele selle kohta, kas täisealine**, *keda puudutab küsimus, mida nad menetlevad või mille eest nad vastutavad, on*** teises liikmesriigis ***kaitse all või on esindusõiguses väljendanud oma tahet ja eelistusi seoses oma tulevase kaitsega***. ***See omakorda aitab*** tagada selle täisealise jätkuva kaitse piiriülestes olukordades ning suurendada õiguskindlust ja prognoositavust. ▌

(80) Liikmesriikide **kohtud**, pädevad asutused ja keskasutused peaksid töötlema isikuandmeid kooskõlas kohaldatavate andmekaitsealaste õigusaktidega, eelkõige määrusega (EL) 2016/679. Käesolevas määruses tuleks sätestada ka õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks ▌ vastavalt määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõigetele 1 ja 3. Käesolevas määruses tuleks sätestada ka õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks komisjoni poolt vastavalt määruse (EL) 2018/1725 artikli 5 lõigetele 1 ja 2.

(81) Käesoleva määruse alusel töödeldavad täisealiste andmed võiksid sisaldada ka ▌ täisealiste terviseandmeid. Niisugused terviseandmed võiksid olla sõnaselgelt esitatud käesoleva määruse kohaselt ***kogutud või edastatud teabes*** või kaudselt tuletatavad asjaolust, et täisealine ei ole oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu suuteline ise oma huve kaitsma. Määruse (EL) 2016/679 artikli 9 kohaselt tuleks terviseandmeid käsitleda isikuandmete eriliigina. Tarvis on sätestada tingimused ja kaitsemeetmed nende isikuandmete eriliikide töötlemiseks liikmesriikide ***kohtute***, pädevate asutuste ja keskasutuste poolt kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikega 2. Liikmesriikide ***kohtud*** töötlevad ***isikuandmeid*** õigust mõistva funktsiooni täitmisel kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõike 2 punktiga f või siis on töötlemine kõnealuse määruse artikli 9 lõike 2 punkti g kohaselt vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel vastavalt käesolevale määrusele, mille eesmärk on parandada täisealiste põhiõiguste ja -vabaduste ning muude õiguste kaitset piiriülestes olukordades, parandada täisealiste kaitsega seotud kohtu- ja haldusmenetluste tulemuslikkust ja kiirust ning suurendada piiriüleses asjaajamises õiguskindlust ja prognoositavust. Samuti sätestab käesolev määrus tingimused ja kaitsemeetmed nende isikuandmete eriliikide töötlemiseks komisjoni poolt kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 10 lõikega 2. Selline andmete töötlemine on vajalik kõnealuse määruse alusel olulise avaliku huviga seotud põhjustel vastavalt kõnealuse määruse artikli 10 lõike 2 punktile g.

(82) Selliseks isikuandmete eriliikide töötlemiseks peaksid olema ette nähtud asjakohased kaitsemeetmed ning selliseid andmeid tuleks käesoleva määruse alusel töödelda üksnes juhul, kui see on käesoleva määruse kohaste töötlemiseesmärkide seisukohast vajalik ja nende eesmärkidega proportsionaalne. ▌

(83) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused seoses käesoleva määrusega ette nähtud detsentraliseeritud IT-süsteemi loomisega, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[12]. ***Käesoleva määruse alusel vastu võetud rakendusaktid peaksid võimaldama liikmesriikidel kohandada oma vastavaid riiklikke IT-süsteeme nende ühendumiseks detsentraliseeritud IT-süsteemiga.***

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

(84) Käesoleva määruse alusel üldsusele ▌ esitatav teave peaks olema ***kättesaadav selgel, kasutajasõbralikul ja*** juurdepääsetaval viisil kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882[13] ***I lisas ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/2102[14] sätestatud asjakohaste teenuste ligipääsetavusnõuetega***. ***Käesolevas määruses osutatud lõivude elektrooniliseks maksmiseks kasutatavad tehnilised vahendid peaksid samuti olema kooskõlas direktiivis (EL) 2019/882 sätestatud kohaldatavate ligipääsetavusnormidega. Ühtlasi peaks Euroopa elektrooniline juurdepääsupunkt, mida füüsilised ja juriidilised isikud saavad kasutada käesoleva määruse kohaseks teabevahetuseks, vastama direktiivis (EL) 2016/2102 sätestatud veebi juurdepääsetavuse nõuetele.***

[13] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

[14] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2102, mis käsitleb avaliku sektori asutuste veebisaitide ja mobiilirakenduste juurdepääsetavust (ELT L 327, 2.12.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj).***

(85) Tagamaks, et käesolevas määruses ▌ sätestatud tõendid, ▌ toetamis- ja esindamistõend ***ja muud vormid*** oleksid ajakohased, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse lisade muutmiseks, kus tuuakse ära need tõendid, toetamis- ja esindamistõend ja muud vormid. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[15] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

15 Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1 ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj).

(86) Kooskõlas vastastikuse usalduse põhimõttega ja selleks et hõlbustada piiriüleseid menetlusi, tuleks avalike dokumentide ringlusega seotud haldusformaalsusi täisealiste kaitse küsimustes lihtsustada. Seetõttu peaksid käesoleva määruse alusel esitatavad avalikud dokumendid olema vabastatud legaliseerimisest või sarnastest formaalsustest, näiteks apostilli nõudest. See vabastus peaks hõlmama avalikke dokumente, mille on välja andnud liikmesriigi ametiasutus ja mis esitatakse teise liikmesriigi ***ametiasutusele***. Seda vabastust tuleks eelkõige kohaldada piiriülese elemendiga kohtumenetlustes või käesoleva määrusega kehtestatud menetlustes ning see peaks hõlmama avalikke dokumente, mis on otseselt seotud täisealiste kaitsega, ja muid tõendavaid dokumente.

(87) Liikmesriikide võetud rahvusvaheliste kohustuste järgimine tähendab, et käesolev määrus ei tohiks mõjutada rahvusvaheliste konventsioonide, sealhulgas asjakohasel juhul puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaldamist, mille osaliseks on üks või mitu liikmesriiki määruse vastuvõtmise ajal. Ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 351, ei tohiks käesolev määrus mõjutada kolmanda riigi ja liikmesriigi vahel enne käesoleva määruse jõustumise kuupäeva sõlmitud selliste konventsioonide kohaldamist, mis käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi. Käesoleva määruse üldeesmärke silmas pidades peaks liikmesriikide suhetes olema käesolev määrus siiski ülimuslik konventsioonide suhtes, mis on sõlmitud kahe või enama liikmesriigi vahel, niivõrd kui need konventsioonid käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.

(88) Käesolev määrus peaks olema 2000. aasta Haagi konventsiooni suhtes ülimuslik ***üksnes liikmesriikide suhetes, näiteks seoses ühes liikmesriigis võetud meetme tunnustamise või täitmisega teises liikmesriigis, liikmesriikide koostööga ning kohtualluvusega,*** kui täisealise harilik viibimiskoht on ***liikmesriigi territooriumil.*** Lisaks tuleks määrust kohaldada ***küsimustes, mis on seotud ühes liikmesriigis ametlikult koostatud või ametliku dokumendina registreeritud ametliku dokumendi aktsepteerimisega teise liikmesriigi poolt***.

(89) 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 49 kohaselt tuleks tagada, et määrus ei mõjuta kõnealuse konventsiooni sätete kohaldamist liikmesriikide ja nende kolmandate riikide suhetes, kes on kõnealuse konventsiooni osalised. 2000. aasta Haagi konventsiooni tuleks jätkuvalt kohaldada sellistes küsimustes nagu koostöö liikmesriikide ja nende kolmandate riikide vahel, kes on kõnealuse konventsiooni osalised, või kohtualluvuse teatavad aspektid, kui juhtumi piiriülene element on seotud kõnealuse kolmanda riigiga.

(90) 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklis 50 kehtestatud üleminekusätete järgimiseks tuleks käesolevat määrust kohaldada alates selle kohaldamise alguskuupäevast esindusõiguse suhtes, mille täisealine on varem andnud, tingimustel, mis vastavad 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklis 15 sätestatud tingimustele. Hoolimata sellest, et esindusõigus anti enne käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva, võib selle kinnitada pärast kohaldamise alguskuupäeva. Seega peaks olema võimalik käsitada käesoleva määruse kohase tõendi alusena esindusõigust, mis kinnitatakse pärast kohaldamise alguskuupäeva ja mille suhtes kohaldatakse vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 15 lõikele 1 täisealise harilikuks viibimiskohaks oleva riigi õigust. Küll aga ei tohiks olla võimalik käsitada sellise tõendi alusena esindusõigust, mille suhtes kohaldatakse näiteks sellise riigi õigust, mida ei saa 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 15 lõike 2 kohaselt kohaldatavaks määrata.

(91) Käesolevat määrust ei tuleks kohaldada alla 18-aastaste laste suhtes isegi juhtudel, kui nad on ***oma isikliku seisundi suhtes kohaldatava õiguse alusel*** omandanud enne seda vanust ***õigus- ja teovõime, näiteks abielu tulemusel täieliku teovõime omandamise teel***. See väldiks kattumist nõukogu määruse (EL) 2019/1111[16] ning vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitleva 19. oktoobri 1996. aasta Haagi konventsiooni[17] kohaldamisalaga. See hoiaks samuti ära olukorra, kus teatavad isikud ei kuulu ei käesoleva määruse ega nende kahe õigusakti kohaldamisalasse.

(92) Komisjon peaks koostama käesoleva määruse hindamise aruande. See peaks sisaldama liikmesriikide ja huvitatud sidusrühmadega peetud põhjalike konsultatsioonide alusel tehtud süvaanalüüsi kõigi nende tegurite kohta, mis on olulised käesoleva määruse kohase täisealiste kaitse seisukohast, et hinnata käesoleva määruse tulemuslikkust piiriülestes olukordades.

I

(93) Euroopa Liidu lepingule (ELi leping) ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

---

16 Nõukogu 25. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapseröövе (ELT L 178, 2.7.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1111/oj).

17 ELT L 151, 11.6.2008, lk 39.

(94) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. ▌

▌

(95) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti vastavalt määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikele 1 ning ta esitas arvamuse ***18. juulil 2023***.

(96) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt parandada liidus täisealiste õiguste kaitset piiriülestes olukordades, parandada täisealiste kaitsega seotud piiriüleste menetluste tulemuslikkust ja kiirust ning suurendada sellistes olukordades õiguskindlust ja prognoositavust, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid käesoleva määruse vahetu kohaldatavuse ja siduvuse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk
Kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas määruses sätestatakse õigusnormid, millega:

a) määratakse kindlaks liikmesriik, mille ***kohtute*** pädevuses on võtta meetmeid täisealise isiku või vara kaitseks;

b) määratakse kindlaks, millist õigust peavad need ***kohtud*** kohaldama oma pädevuse teostamisel;

c) määratakse kindlaks täisealise ***toetamise ja*** esindamise suhtes kohaldatav õigus;

d) sätestatakse meetmete tunnustamine ja täitmine kõigis liikmesriikides;

e) sätestatakse ametlike dokumentide aktsepteerimine kõigis liikmesriikides ***käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes***;

f) seatakse sisse liikmesriikide ***kohtute***, pädevate asutuste ja keskasutuste vaheline koostöö käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks;

g) määratakse kindlaks ***ühtse õigusraamistiku loomine elektroonilise teabevahetuse kasutamiseks liikmesriikide kohtute,*** pädevate asutuste ja keskasutuste vahel ning ***elektroonilise*** teabevahetuse kasutamiseks füüsiliste ***või*** juriidiliste isikute ja ***kohtute või*** pädevate asutuste vahel;

h) luuakse Euroopa ***toetamis- ja*** esindamistõend.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviilasjades, ***mis käsitlevad*** piiriülestes olukordades selliste täisealiste kaitset, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse ka selliste ***liikmesriigis võetud*** meetmete suhtes, mis on seotud täisealisega, kes ei olnud nende võtmise ajal veel 18-aastane.

3. Lõikes ***1*** osutatud küsimuste hulka võivad eelkõige kuuluda käesolevale määrusele lisatud täiskasvanute rahvusvahelist kaitset käsitleva 13. jaanuari 2000. aasta Haagi ***konventsiooni*** (edaspidi „2000. aasta Haagi konventsioon“) ***artiklis 3 sätestatud meetmed ning samuti***:

   a) meetmed, millega toetatakse ***täisealist tema õigus- ja teovõime teostamisel;***

   b) täisealise antud esindusõigus.

4. Käesolevat määrust ei kohaldata järgmise suhtes:

   a) ülalpidamiskohustused;

   b) abielu või muu sedalaadi suhte või lahuselu sõlmimine, kehtetuks tunnistamine või lõpetamine;

   c) abielu või muu sedalaadi suhtega seotud vararežiim;

   d) usaldushaldus või pärimine;

   e) sotsiaalkindlustus;

   f) üldist laadi riiklikud meetmed tervisega seotud küsimustes;

g) meetmed, mis on isiku suhtes võetud tema poolt toime pandud kuriteo tõttu;

h) varjupaigaõiguse või sisserände kohta tehtud otsused;

i) üksnes avaliku julgeoleku tagamiseks tarvitusele võetud meetmed.

5. Lõige ***4*** ei mõjuta isiku õigust ***esindada või*** toetada täisealist nimetatud lõikes loetletud küsimustes.

Artikkel 3

Mõisted

1. Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „täisealine“ – vähemalt 18-aastane isik;

2) „kaitse“ – esindamine, toetamine või muud meetmed, mis võimaldavad täisealistel teostada oma õigus- ja teovõimet toetatud otsustamise, kaasotsustamise või esindamise kaudu või mille eesmärk on kaitsta täisealise isikut või vara;

3) „meede“ – mis tahes nimetusega meede, mille ***kohus on võtnud*** täisealise ***isiku või vara*** kaitseks;

4) „esindusõigus“ – täisealise poolt ***esindajale*** lepingu või ühepoolse tehinguga antud volitused, mida tuleb ***esindajal*** kasutada siis, kui täisealine ei suuda ise oma huve kaitsta;

5) „***kinnitatud esindusõigus***“ – ***esindusõigus, mille suhtes kohus või pädev asutus on kinnitanud, et esindaja, kellele see õigus on antud, võib seda kasutada***;

6) „ametlik dokument“ – täisealise kaitset käsitlev dokument, mis on liikmesriigis ametliku dokumendina ametlikult koostatud või registreeritud ning:

a) mille allkiri ja sisu on autentsed ning

b) mille autentsust on kinnitanud päritoluliikmesriigi avaliku võimu kandja või muu selleks volitatud ametiasutus;

▌

7) „päritoluliikmesriik“ – liikmesriik, kus meede võeti või kus ametiasutus dokumendi ametlikult koostas või registreeris;

8) „esindaja“ – üks või mitu füüsilist või juriidilist isikut, kes on kohtu või täisealise poolt määratud või saanud seadusjärgse õiguse esindada või toetada täisealist tema huvide kaitsmisel;

▌

9) „detsentraliseeritud IT-süsteem“ – ***määruse (EL) 2023/2844 artikli 2 punktis 3 määratletud*** detsentraliseeritud IT-süsteem;

▌

10) „Euroopa elektrooniline juurdepääsupunkt“ – määruse ***(EL) 2023/2844*** artikli 2 punktis 4 määratletud ***Euroopa elektrooniline juurdepääsupunkt***.

2. Käesolevas määruses tähendab mõiste „kohus“ liikmesriigi iga õigusasutust või muud ametiasutust, kes on pädev võtma meetmeid täisealise isiku või vara kaitseks või kes on pädev otsustama teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamise või tunnustamata jätmise üle. Käesoleva määruse II ja III peatüki kohaldamisel hõlmab mõiste „ametiasutus“ (mida kasutatakse 2000. aasta Haagi konventsiooni II ja III peatükis) ka kohut.

Artikkel 4

Viited 2000. aasta Haagi **konventsioonile**

Kui käesolevas määruses viidatakse 2000. aasta Haagi konventsioonile, kohaldatakse seda konventsiooni *mutatis mutandis*.

II peatükk

Pädevus

Artikkel 5

Pädevust käsitlevad normid

Kui käesoleva määruse ***artiklitest 6, 7 ja 8*** ei tulene teisiti, määratakse pädevus kindlaks vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni II peatükile.

Artikkel 6

***Kohtu* valik**

1. Olenemata artiklist 5 on muu liikmesriigi kui täisealise hariliku viibimiskoha liikmesriigi ***kohtutel*** pädevus ***võtta meetmeid***, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

a) täisealine valis selle liikmesriigi ***kohtud ajal***, mil ta oli ▌ suuteline ise ***kohut valima;***

▌

b) punktis a osutatud kohtu valiku tegemise ajal tehti valik selle liikmesriigi kasuks:

i) kelle kodanik täisealine on;

ii) kus on täisealise harilik viibimiskoht;

iii) kus on täisealise sellise lähedase isiku harilik viibimiskoht, kes on valmis nimetatud täisealise kaitse enda peale võtma, või

iv) kus asub täisealise ***vara***;

c) pädevuse teostamine ***ei ole vastuolus*** täisealise huvidega;

d) liikmesriigi ***kohtud***, kellel on pädevus ***kooskõlas*** 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklitega 5***, 6 ja*** 8, ei ole oma pädevust teostanud.

2. Täisealine vormistab lõikes ***1 osutatud kohtu valiku kirjalikult ning lisab kuupäeva ja allkirjastab selle***. ***Elektroonilisel teel edastatud teave, mis võimaldab kohtu valiku püsivalt salvestada, loetakse võrdväärseks kirjalikult vormistatuga***.

3. ***Käesoleva artikli*** lõike ***1 kohaselt pädevust teostav kohus teavitab enne mingi meetme võtmist sellest IV lisas esitatud vormi kasutades selle liikmesriigi kohut, kus on täisealise harilik viibimiskoht. Teavitamine toimub otse või asjaomase liikmesriigi artikli 23 kohaselt määratud keskasutuse kaudu***.

4. 2000. aasta Haagi konventsiooni ▌ artiklites ***7, 9, 10, 11 ja 33 sisalduvaid viiteid kõnealuse konventsiooni*** artiklile 5 ***loetakse nii, et need hõlmavad viidet ka käesolevale artiklile.*** 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklit ***8*** loetakse nii, et see hõlmab viidet ka käesolevale artiklile. Kõnealuse konventsiooni artikli 10 lõikes 4 osutatud teave esitatakse kohaldataval juhul ka ***kohtule***, kes teostas ***oma*** pädevust vastavalt ***käesoleva artikli*** lõikele ***1***.

Artikkel 7

Valikuline kohtualluvus

Käesoleva määruse artikli 6 kohaselt ***kohtutele*** antud pädevus ei ole ainupädevus***. Eelkõige*** ei takistata ***kohtutel***, kellel on pädevus 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklite 5***, 6 ja 8*** alusel, ***seda teostamast*** juhul, kui täisealise valitud ***kohus*** ei ***ole oma*** pädevust teostanud või ***on*** sellisest pädevusest ***loobunud***.

Artikkel 8

Kõrvalküsimused

1. Kui liikmesriigi kohtus toimuva pärimismenetluse tulemus sõltub täisealise esindamisega seotud kõrvalküsimuse lahendamisest, võib kõnealuse liikmesriigi kohus asjaomase küsimuse selle menetluse raames lahendada, isegi kui kõnealusel liikmesriigil ei ole käesoleva määruse alusel pädevust.

2. Lõike 1 kohaselt kõrvalküsimuse lahendamisel on õiguslik toime üksnes selles menetluses, mille raames see küsimus lahendati.

3. Kui liikmesriigi kohtus pärimismenetluses täisealise nimel tehtud või tehtava õigustoimingu kehtivuse jaoks on nõutav kohtu luba või heakskiit, võib kõnealuse liikmesriigi kohus otsustada lubada sellist õigustoimingut või kiita sellise õigustoimingu heaks, isegi kui tal ei ole käesoleva määruse alusel pädevust.

4. Lõigete 1 või 3 alusel pädevust teostav kohus teavitab sellest viivitamata V lisas esitatud vormi kasutades selle liikmesriigi kohtuid, kus on täisealise harilik viibimiskoht, või meetme võtnud liikmesriigi kohut, niivõrd kuivõrd ta on sellest meetmest teadlik. Teavitamine toimub otse või asjaomase liikmesriigi artikli 23 kohaselt määratud keskasutuse kaudu.

I

III peatükk

Kohaldatav õigus

Artikkel 9

Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine

Täisealiste piiriülese kaitse suhtes kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni III peatükile***, ilma et see piiraks käesoleva määruse artiklite 10, 11 ja 12 kohaldamist***.

Artikkel 10

Mitme õigussüsteemiga riigid – territoriaalne kollisioon

1. ***Kui vastavalt käesoleva määrusega kindlaks määratud kohaldatav õigus on sellise riigi õigus, mis koosneb mitmest territoriaalüksusest, millest igaühes kehtivad käesoleva määrusega reguleeritavate küsimuste osas oma õigusnormid, määratakse see territoriaalüksus, mille õigusnorme kohaldatakse, kindlaks kõnealuse riigi kollisiooninormidega.***

2. ***Selliste riigisiseste kollisiooninormide puudumisel käsitatakse:***

a) ***kõiki viiteid harilikule viibimiskohale selles riigis viitena harilikule viibimiskohale territoriaalüksuses;***

b) ***kõiki viiteid täisealise viibimisele selles riigis viitena viibimisele territoriaalüksuses;***

c) ***kõiki viiteid täisealise vara asukohale selles riigis viitena täisealise vara asukohale territoriaalüksuses;***

d) ***kõiki viiteid riigile, mille kodanik täisealine on, viitena kõnealuse riigi õigusega määratud territoriaalüksusele, või kui asjakohased õigusnormid puuduvad, viitena territoriaalüksusele, millega täisealine on kõige tugevamini seotud;***

e) kõiki viiteid riigile, mille kohtud täisealine on valinud, viitena territoriaalüksusele riigis, kui täisealine on valinud kohtud selles territoriaalüksuses, või viitena territoriaalüksusele, millega täisealine on kõige tugevamini seotud, kui täisealine on valinud selle riigi kohtud, täpsustamata konkreetset territoriaalüksust selles riigis;

f) kõiki viiteid selle riigi õigusele, millega olukord on märkimisväärselt seotud, viitena selle territoriaalüksuse õigusele, millega olukord on märkimisväärselt seotud.

I

Artikkel 11

Mitme õigussüsteemiga riigid – isikutevaheline kollisioon

Sellise riigi puhul, kus käesoleva määrusega reguleeritavates küsimustes kohaldatakse eri kategooriatesse kuuluvate isikute suhtes kahte või enamat õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, käsitatakse kõiki viiteid selle riigi õigusele viitena õigussüsteemile või õigusnormide kogumile, mis on kehtestatud selles riigis kehtivate õigusnormidega. Selliste õigusnormide puudumisel kohaldatakse õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, millega täisealine on kõige tugevamini seotud.

Artikkel 12

Käesoleva määruse kohaldamata jätmine riigisisese kollisiooni suhtes

Liikmesriik, mis koosneb mitmest territoriaalüksusest, millest igaühes kehtivad käesoleva määrusega reguleeritavate küsimuste osas oma õigusnormid, ei ole kohustatud kohaldama käesolevat määrust, et lahendada üksnes selliste üksuste vahelisi kollisioone.

IV peatükk
Meetmete tunnustamine ja täitmine

1. JAGU
MEETMETE TUNNUSTAMINE

Artikkel 13

Meetme tunnustamine

1. Liikmesriigi ***kohtute*** võetud meedet tunnustatakse teistes liikmesriikides ilma ühegi erimenetluseta.

2. ***Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 1 kohaldamist,*** võib iga huvitatud isik, ***sealhulgas*** täisealine, keda meede puudutab, ***taotleda*** liikmesriigi ***kohtult otsuse tegemist selle kohta, et*** teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamisest ***keeldumiseks ei ole artiklis 14 osutatud alust, või otsuse tegemist selle kohta, et tunnustamisest tuleb keelduda ühel neist alustest***.

3. Kui liikmesriigi ***kohtus*** toimuva menetluse tulemus sõltub ***meetme*** ▌tunnustamist ***või mittetunnustamist*** käsitleva kõrvalküsimuse lahendamisest, ***võib kõnealune kohus selle küsimuse lahendada***.

4. Käesoleva artikli lõigete 2 või 3 kohase menetluse suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi õigust, kus tunnustamist taotletakse, ilma et see piiraks artikli 14 ja 3. jao kohaldamist.

Artikkel 14

Tunnustamisest keeldumise alused

1. Teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamisest ***keeldutakse*** järgmistel juhtudel:

▌

a) kui tunnustamine on ilmselgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist ***taotletakse***;

b) kui meede on vastuolus hilisema meetmega, mis võeti ***käesoleva määruse*** artiklite 5 või ***6*** kohaselt pädevust omavas ***teises liikmesriigis või*** kolmandas ***riigis***, kui see hilisem meede vastab tunnustamise nõuetele ▌liikmesriigis, ***kus tunnustamist taotletakse***, ***või***

c) kui ei ole järgitud artiklites 27 ***või 28*** sätestatud menetlust.

2. Teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamisest võidakse keelduda, kui meede võeti ilma, et täisealisele oleks antud tegelik ja sisuline võimalus olla ära kuulatud, välja arvatud juhul, kui selleks olid kaalukad põhjused, võttes eelkõige arvesse:

a) asja kiireloomulisust;

b) täisealise võimetust oma seisukohta väljendada.

2. JAGU

MEETMETE TÄIDETAVUS JA TÄITMINE

Artikkel 15

Täidetavus ▌

Liikmesriigis võetud meede, mis on selles liikmesriigis täidetav, on täidetav ka teises liikmesriigis, ilma et seda oleks vaja täidetavaks tunnistada.

Artikkel 16

Täitmine

1. ***Liikmesriigis võetud meede, mis on selles liikmesriigis täidetav, täidetakse täidesaatvas liikmesriigis samadel tingimustel nagu täidesaatvas liikmesriigis võetud meede.*** Teises liikmesriigis võetud meetmete täitmise menetluse suhtes kohaldatakse täidesaatva liikmesriigi õigust, ***ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 2 ja 3. jao kohaldamist.***

2. ***Meetme täitmisest keeldutakse, kui leitakse, et esineb üks või mitu artiklis 14 osutatud tunnustamisest keeldumise alust.*** ▌ ***Täidesaatva*** liikmesriigi õiguse kohaseid täitmisest keeldumise või täitmise peatamise ***aluseid*** kohaldatakse ka siis, kui need ei ole vastuolus artiklis 14 osutatud tunnustamisest keeldumise alustega.

▌

3. JAGU

ÜHISSÄTTED

Artikkel 17

Sisulise läbivaatamise keeld

Mingil juhul ei või ***teises*** liikmesriigis võetud meedet sisuliselt läbi vaadata ***liikmesriigis, kus meetme tunnustamist või täitmist taotletakse***.

Artikkel 18

Tunnustamiseks, tunnustamata jätmiseks või täitmiseks esitatavad dokumendid

1. Isik, kes ***taotleb*** liikmesriigis võetud meetme tunnustamist ***või selle tunnustamata jätmist või täitmist*** teise liikmesriigi ***kohtutes või täidesaatvates asutustes***, esitab:

   a) meedet käsitleva dokumendi koopia, mis vastab selle autentsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele;

   b) artikli 19 kohaselt välja antud tõendi.

2. ▌ Vajaduse korral ***võidakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud isikult nõuda vastavalt artiklile 59 meetme*** või ▌ tõendi ***sisu*** tõlke või transliteratsiooni esitamist.

Artikkel 19

Meetmeid puudutav tõend

Päritoluliikmesriigi kohus annab sellise isiku taotlusel, kes tõendab oma õigustatud huvi, täisealise kaitseks mõeldud meetme tunnustamise, mittetunnustamise või täitmise eesmärgil välja tõendi, kasutades I lisas esitatud vormi ▌. ▌

Artikkel 20

Õigusabi

Õigusabi taotlejal, kes on päritoluliikmesriigis saanud täielikult või osaliselt tasuta õigusabi või vabastatud kulude kandmisest, on meetme tunnustamise või täitmise menetlustes õigus kõige soodsamale õigusabile või kõige ulatuslikumale kulude kandmisest vabastamisele kooskõlas selle liikmesriigi õigusega, kus menetlus algatati.

V peatükk
Ametlikud dokumendid

Artikkel 21

Ametlike dokumentide aktsepteerimine

1. Ühes liikmesriigis välja antud ametlikul dokumendil on teises liikmesriigis sama tõendusjõud nagu dokumendi päritoluliikmesriigis või võimalikult samalaadne toime, tingimusel et see ei ole ilmselgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, ***kus see esitatakse***.

2. Ametlik dokument peab vastama päritoluliikmesriigis selle autentsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele.

Artikkel 22

***Ametlikke dokumente puudutavad* tõendid**

1. Isik, kes soovib kasutada ametlikku dokumenti teises liikmesriigis, võib paluda ▌ ametiasutusel, kes ametliku dokumendi päritoluliikmesriigis ametlikult koostas või registreeris, ***anda välja tõendi, kasutades*** II lisas sätestatud vormi ▌.

2. Vajaduse korral võidakse ametlikku dokumenti kasutavalt isikult nõuda vastavalt artiklile 59 tõendi sisu tõlke või transliteratsiooni esitamist.

VI peatükk

Koostöö *ja teabevahetus*

Artikkel 23

Keskasutuse määramine

1. Iga liikmesriik määrab ühe või mitu keskasutust, kelle ülesandeks on aidata kaasa käesoleva määruse kohaldamisele, ning täpsustab iga keskasutuse geograafilise ja funktsionaalse pädevuse.

2. Kui liikmesriik on määranud rohkem kui ühe keskasutuse, saadetakse teave otse pädevale keskasutusele. Kui teave saadetakse pädevuseta keskasutusele, edastab viimane selle ***põhjendamatu viivituseta*** pädevale keskasutusele ja teavitab sellest saatjat.

Artikkel 24

Keskasutuste kohtumised

1. Käesoleva määruse kohaldamise hõlbustamiseks kohtuvad keskasutused ***korrapäraselt.***

2. Keskasutuste kohtumised kutsub kokku eelkõige komisjon tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku raames nõukogu otsuse 2001/470/EÜ[18] kohaselt.

[18] Nõukogu 28. mai 2001. aasta otsus 2001/470/EÜ, millega luuakse tsiviil- ja kaubandusasju käsitlev Euroopa kohtute võrk (EÜT L 174, 27.6.2001, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2001/470/oj).

Artikkel 25

Keskasutuste ülesanded

1. Keskasutused teevad käesoleva määruse kohaldamisel omavahel koostööd ning edendavad koostööd ***ja teabevahetust*** oma liikmesriigi ***kohtute ja*** pädevate asutuste vahel.

2. Keskasutused edastavad täisealiste kaitsega seotud küsimustes teavet riigisiseste õigusaktide, menetluste ja teenuste kohta ning võtavad selliseid ***meetmeid***, mida nad peavad asjakohaseks käesoleva määruse kohaldamise parandamiseks.

3. ***Lõigete 1 ja 2 kohaldamisel võib kasutada tsiviil- ja kaubandusasju käsitlevat Euroopa õigusalase koostöö võrgustikku.***

Artikkel 26

Täisealise või täisealisele tõenäoliselt *kaitset pakkuva* isiku asukoht

Liikmesriigi keskasutus osutab teise liikmesriigi ***kohtu või pädeva*** asutuse taotluse alusel kas otse või ***selle liikmesriigi*** pädevate asutuste ***või muude organite*** kaudu abi järgmiste isikute asukoha kindlakstegemisel:

a) täisealine, kui ilmneb, et täisealine võib viibida taotluse saanud liikmesriigi territooriumil ja vajab kaitset;

b) isik, kes ***näiteks*** täisealise või muu ***kohtu või*** pädeva asutuse esitatud teabe alusel tõenäoliselt täisealisele kaitset pakub, kui ilmneb, et selline isik võib viibida taotluse saanud liikmesriigi territooriumil.

Artikkel 27

Koostöö teise liikmesriiki* paigutamise *kavandamise korral

1. ▌ Teise liikmesriiki paigutamise ***kavandamisel kohaldatakse 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklis 33 sätestatud menetlust.*** ▌

2. Lõikes 1 osutatud paigutamise kavandamisel võetakse arvesse täisealise huve ning võimaluste piires tema tahet ja eelistusi.

3. ***Taotluse esitanud liikmesriigi kohus edastab oma konsulteerimistaotluse saanud liikmesriigi keskasutusele, kohtule või pädevale asutusele, kasutades VII lisas sätestatud vormi.***

4. ▌***Kui taotluse saanud liikmesriigi keskasutus, kohus või muu pädev asutus teatab vastavalt*** 2000. aasta Haagi ***konventsiooni artikli 33 lõikele 2, et ta on kavandatava paigutamise vastu, teatab ta sellisest vastuseisust*** hiljemalt ***kolm kuud*** pärast ***konsulteerimis***taotluse saamist***, kasutades VIII lisas sätestatud vormi.***

▌

Artikkel 28

Teise liikmesriigi pädeva asutuse **esindajaks määramine** ▌

1. ▌ Teise liikmesriigi pädeva asutuse ***saab*** täisealise esindajaks ***määrata*** ▌ ***juhul, kui selline määramine on võimalik selle liikmesriigi õiguse alusel, kelle pädev asutus esindajaks määratakse.***

2. ***Lõikes 1 osutatud määramine ei toimu ilma*** keskasutuse ***või selle pädeva asutuse nõusolekuta, keda taotluse saanud liikmesriigis esindajaks määratakse.***

▌

3. ***Taotluse esitanud liikmesriigi kohus edastab oma taotluse*** keskasutusele või pädevale asutusele, keda taotluse saanud ***riigis esindajaks määratakse, kasutades IX lisas sätestatud vormi***.

▌ ***Otsus nõusoleku andmise või sellest keeldumise kohta edastatakse*** taotluse esitanud ***kohtule või kesk***asutusele ***hiljemalt kolm kuud*** pärast ***taotluse saamist, kasutades X lisas sätestatud vormi***.

Artikkel 29

Tõsine oht

1. Kui täisealist ähvardab tõsine oht, peavad selle liikmesriigi ***kohtud või*** pädevad asutused, kus meetmed on ▌ võetud või kaalumisel, juhul, kui neile saab teatavaks, et täisealise viibimiskoht on nüüd teises liikmesriigis või et täisealine asub teises liikmesriigis, teatama ***viivitamata*** kõnealuse teise liikmesriigi ***kohtutele või*** pädevatele asutustele asjaomasest ohust ja ***asjakohasel juhul*** võetud või kaalutavatest meetmetest.

2. Lõikes ***1*** osutatud teave edastatakse otse või kõnealuse teise liikmesriigi keskasutuse kaudu.

Artikkel 30

Vahendamine ja vaidluste kohtuväline lahendamine

Sellises ulatuses, nagu juhtumi konkreetsed asjaolud seda lubavad, võivad liikmesriikide keskasutused***, kohtud*** ja pädevad asutused julgustada – kas otse või muude organite kaudu – vahendamise või vaidluste kohtuvälise lahendamise muude meetodite kasutamist, et olukordades, mille suhtes kohaldatakse käesolevat määrust, jõuda täisealise isiku või vara kaitseks kokkuleppel põhinevate lahendusteni.

Artikkel 31

Meetmete rakendamine

Liikmesriigi ***kohtud ja*** pädevad asutused võivad ***otse või taotluse saanud liikmesriigi keskasutuse kaudu*** taotleda teise liikmesriigi ***kohtutelt ja*** pädevatelt asutustelt meetmete rakendamisel abi.

Artikkel 32

Teabevahetus

1. Meetme kavandamisel ***või rakendamisel*** võivad liikmesriigi ***kohtud või pädevad*** ametiasutused juhul, kui täisealise olukord seda nõuab, taotleda igalt teise liikmesriigi ***kohtult või pädevalt*** asutuselt, kellel on täisealise kaitse seisukohast olulist teavet, sellise teabe edastamist.

2. Kohus, kes muudab teise liikmesriigi kohtu võetud meedet või asendab selle või lõpetab selle, teavitab sellest asjakohasel juhul viivitamata kõnealust kohut.

3. ***Lõikes 1 osutatud teave ja lõikes 2 osutatud teavitus saadetakse kas*** otse või keskasutuse kaudu.

Artikkel 33

Teabevahetus taotluse alusel

1. Esindaja või täisealise taotluse alusel võib päritoluliikmesriigi kohus või pädev asutus edastada teise liikmesriigi kohtule või pädevale asutusele teavet esindaja määramiseks võetud meetme või täisealise antud esindusõiguse kohta.

2. Lõikes 1 osutatud teave saadetakse kas otse või keskasutuse kaudu.

Artikkel 34

Teabe mitteavalikustamine

Liikmesriikide keskasutused***, kohtud*** ja pädevad asutused ei avalikusta ega kinnita käesoleva määruse kohaldamisel kogutud või edastatud teavet, kui nad leiavad ***neile kättesaadava usaldusväärse ja konkreetse teabe alusel***, et seeläbi võib sattuda ohtu:

a) täisealise või muu isiku tervis, turvalisus või vabadus või

b) täisealise vara.

Artikkel 35

Otsesuhtlus ja vahetu koostöö *kohtute ja pädevate* asutuste vahel

▌Käesoleva määruse kohaldamisel võivad liikmesriikide ***kohtud ja pädevad*** asutused ***kooskõlas artikliga 51*** teha koostööd ja omavahel otse suhelda ▌ ***nende arvates kõige sobivamal viisil,*** eeldusel et sellises suhtluses järgitakse ***konfidentsiaalsuse nõuet ja*** austatakse menetlusosaliste menetlusõigusi ▌.

▌

Artikkel 36

Vormid

1. ***Kohtud,*** pädevad asutused ja keskasutused ***kasutavad abitaotluse*** esitamiseks ***V ja VI*** lisas sätestatud vorme ning nad võivad neid vorme kasutada ka käesoleva peatüki kohaseks teabevahetuseks.

2. 2000. aasta Haagi konventsiooni ***artikli 8 kohaldamisel kasutavad liikmesriikide kohtud käesoleva määruse XI ja XII lisas sätestatud vorme.***

3. ***Teise liikmesriigi kohtute teavitamiseks vastavalt*** 2000. aasta Haagi ***konventsiooni artiklitele 7, 9, 10 ja 11 kasutavad liikmesriikide kohtud käesoleva määruse V ja VI lisas sätestatud vorme.***

Artikkel 37

Keskasutuste ja pädevate asutuste kulud

1. ***Iga keskasutus kannab ise oma kulud, mis tulenevad käesoleva määruse kohaldamisest.***

2. Keskasutuste ▌ poolt käesoleva määruse alusel antav abi on tasuta.

3. Ilma et see piiraks artikli 38 ***ja artikli 43 lõike 3 kohaldamist ning võimalust kehtestada mõistlik tasu teenuste osutamise eest***, kannavad kõik pädevad asutused käesolevat määrust kohaldades oma kulud ise.

Artikkel 38

Kulud seoses meetme rakendamisega teises liikmesriigis

1. ▌ ***Ilma et see piiraks artikli 20 kohaldamist***, määratakse ***meetme rakendamise liikmesriigi õiguses kindlaks, millises ulatuses tuleb selles liikmesriigis meetme rakendamisel tekkinud kulud kanda taotluse esitanud*** liikmesriigis. ***Rakenduskulud ei tohi ületada rakendava liikmesriigi õiguses sätestatud meetme kulusid.***

2. ▌ ***Kui rakendamiskulud tuleb*** kooskõlas lõikega ***1 kanda taotluse esitanud liikmesriigis, määratakse kulude lõplik jaotus menetlusosaliste, täisealise ja muude asjaomaste isikute vahel kindlaks taotluse esitanud liikmesriigi õiguse alusel***.

Artikkel 39

Liikmesriikidevahelised kokkulepped kulude jaotamise kohta

Käesolev määrus ei takista liikmesriike sõlmimast ühe või mitme teise liikmesriigiga kulude jaotamist käsitlevaid lepinguid või kokkuleppeid, või jätmast vastavaid olemasolevaid lepinguid või kokkuleppeid kehtima.

I

VII peatükk

Euroopa *toetamis- ja* esindamistõend

Artikkel 40

Euroopa *toetamis- ja* esindamistõendi loomine

1. Käesoleva määrusega luuakse Euroopa ***toetamis- ja*** esindamistõend (edaspidi „tõend“), mis antakse välja kasutamiseks teises liikmesriigis ja millel on artiklis 46 sätestatud õiguslik toime.

2. Tõendi kasutamine ei ole kohustuslik.

3. Tõend ei asenda liikmesriikides samal eesmärgil kasutatavaid riigisiseseid dokumente. Sellegipoolest võib teises liikmesriigis kasutamiseks välja antud tõendil olla artiklis 46 sätestatud õiguslik toime ka liikmesriigis, mille ***kohus või*** pädev asutus on selle käesoleva peatüki kohaselt välja andnud, ***välja arvatud juhul, kui selle liikmesriigi õiguses on sätestatud teisiti***.

Artikkel 41

Tõendi eesmärk

1. Tõend on ette nähtud ▌ kasutamiseks teises liikmesriigis, ***et*** esindada ***või toetada*** täisealisi, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta.

2. Tõendit võib kasutada selle tõendamiseks, et esindajal on meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel õigus täisealist esindada ***või toetada.***

▌

Artikkel 42

Tõendi väljaandmise pädevus

1. Tõend antakse välja liikmesriigis, kus täisealise suhtes võeti meede või kinnitati esindusõigus.

2. ***Igas*** liikmesriigis ***määratakse*** väljaandvaks ***ametiasutuseks***:

   a) ***kohtud või*** pädevad ***asutused***, kes võtsid täisealise suhtes meetme ***esindaja määramiseks*** või kinnitasid esindusõiguse, ***või***

   b) ▌ muu ***kohus või*** pädev asutus, kellel on juurdepääs täisealist puudutavat meedet või kinnitatud esindusõigust käsitlevale teabele.

Artikkel 43

Tõendi väljaandmise taotlus

1. Tõend antakse välja sellise ***täisealise või*** esindaja taotlusel, kes on liikmesriigis võetud meetme või kinnitatud esindusõiguse kohaselt volitatud täisealist esindama ***või toetama*** (edaspidi „taotleja“).

2. Tõendi väljaandmise taotlus sisaldab järgmist:

a) avaldus tõendi kavandatava teises liikmesriigis kasutamise kohta;

b) avaldus selle kohta, kas taotlejale teadaolevalt on algatatud vaidlus meetme või kinnitatud esindusõiguse üle;

c) asjakohasel juhul märge selle kohta, millisel kujul tõendit soovitakse, kooskõlas artikli 47 lõikega 1;

d) asjakohasel juhul väljaandva ametiasutuse liikmesriigi nõutav lisateave ja nõutavad dokumendid, mis on edastatud artikli 70 lõike 1 punkti q kohaselt.

3. ***Liikmesriigid võivad otsustada, kas võtta tõendi väljaandmisega seotud kulude eest tasu või anda tõend välja tasuta. Kui sellist tasu võetakse,*** tagavad liikmesriigid, et ▌ tasu ei ületa ***asjaomaseid halduskulusid ega takista ega heiduta taotlejaid*** tõendit ***taotlemast***.

▌

Artikkel 44

Tõendi väljaandmine

1. Tõendi taotluse saamisel kontrollib väljaandev ametiasutus, et:

   a) ***esindajal on*** väljaandva ametiasutuse liikmesriigis võetud meetme või kinnitatud esindusõiguse kohaselt ***õigus*** asjaomast täisealist ***esindada või toetada***;

   b) ***artikli 43 lõikes 2 osutatud teave on täpne***;

   c) ***punktis a osutatud*** meede või ▌ kinnitatud esindusõigus on jätkuvalt kehtiv ega ole asendatud hilisema meetme või kinnitatud esindusõigusega***;***

   d) punktis a osutatud meedet või kinnitatud esindusõigust ei ole vaidlustatud või kui need on vaidlustatud, on need ajutiselt kohaldatavad.

2. Väljaandev ametiasutus kontrollib, ***et*** kõik lõikes ***1*** osutatud ***tingimused on täidetud***, tuginedes eelkõige talle kättesaadavatele dokumentidele ja teabele. Samuti võib ta teha ▌ sellega seoses ▌ täiendavaid järelepärimisi.

▌

3. Väljaandev ametiasutus annab tõendi välja viivitamata, ***kui ta on kontrollinud, et kõik*** lõikes 1 osutatud ***tingimused*** on ***täidetud***. Ta annab tõendi välja isegi juhul, kui täisealise harilik viibimiskoht on muutunud ja asub nüüd teises liikmesriigis või kolmandas ***riigis***. ▌

4. Tõendi väljaandmiseks kasutatakse III lisas sätestatud vormi.

▌

5. Väljaandva ametiasutuse liikmesriigid võivad täpsustada, kas täisealist või teisi isikuid teavitatakse või nad kuulatakse ära kas enne või pärast tõendi väljaandmist kooskõlas nende liikmesriikide riigisisese õigusega.

Artikkel 45

Tõendi sisu

1. Tõendis märgitakse, millistes ***küsimustes ja millises ulatuses on*** esindajal ***artikli 44 lõike 1 punktis a osutatud meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel õigus täisealist esindada või toetada.*** Asjakohasel juhul ***märgib väljaandev ametiasutus ka esindaja õiguste piirangud või selliste õigustega seotud tingimused või*** selle, milliseid õigusi esindajal ei ole. ▌

2. Tõendis täpsustatakse kehtivusaja lõppkuupäev, mis on määratud kindlaks kooskõlas artikli 46 lõikega 4.

Artikkel 46

Tõendi õiguslik toime

1. ***Ilma et see piiraks artikli 40 lõike 3 kohaldamist,*** on tõendil õiguslik toime kõikides liikmesriikides ilma ühegi erimenetluseta.

2. Eeldatakse, et tõendil on näidatud täpselt, millistes ***küsimustes ja millises ulatuses on esindajal teises liikmesriigis võetud*** meetme või ▌ ***kinnitatud*** esindusõiguse ***alusel õigus täisealist esindada või toetada***. Eeldatakse, et tõendis täisealise esindajana nimetatud isikul on tõendis märgitud volitused, ilma et nende volitustega kaasneks muid tingimusi ega ***piiranguid*** kui need, mis on tõendis märgitud. See eeldus ei laiene siiski asjaoludele, mida käesolev määrus ei reguleeri.

3. Isik, kellele esitatakse ***kooskõlas käesoleva määrusega välja antud*** tõend, ***võib eeldada, et tõendis nimetatud*** täisealise esindajal ***on õigus kõnealust täisealist esindada või toetada tõendis kindlaks määratud ulatuses. Seda isikut*** käsitatakse isikuna, kes on ajanud asju täisealise ***volitatud esindajaga***, ▌ välja arvatud juhul, kui ta teab, et tõendi ***sisu*** ei ole täpne või ▌ kui ta ei ***ole*** sellisest ebatäpsusest ▌ teadlik raske hooletuse tõttu.

4. Tõend kehtib üks aasta.

Olenemata esimesest lõigust võib väljaandev ametiasutus põhjendatud juhtudel kehtivusaega pikendada või lühendada, eelkõige juhul, kui tõendi väljaandmise aluseks oleva meetme või kinnitatud esindusõiguse kehtivusaeg on pikem või lühem kui üks aasta. Igal juhul ei ole tõendi kehtivusaeg pikem kui selle meetme või kinnitatud esindusõiguse kehtivusaeg, mille alusel tõend välja antakse, või maksimaalselt viis aastat, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on lühem.

5. Ilma et see piiraks artiklite 48, 49 ja 50 kohaldamist, lõpeb tõendi õiguslik toime tõendiga seotud täisealise surma korral.

6. Tõendi õiguslik toime lõpeb sellises ulatuses, millises tõendit parandatakse või muudetakse või see võetakse tagasi või peatatakse kooskõlas artiklitega 48, 49 ja 50.

Artikkel 47

Tõendi kinnitatud ärakirjad *ja digitaalne kuju*

1. Väljaandev ametiasutus säilitab tõendi originaali ja väljastab ***selle*** taotlejale ***kinnitatud ärakirjana. Kui see on riigisisese õiguse kohaselt võimalik, võivad liikmesriigid tõendi digitaalsel kujul välja anda. Kui tõend antakse välja digitaalsel kujul, peab:***

   a) dokumendil olema määruses (EL) nr 910/2014 määratletud kvalifitseeritud e-tempel või kvalifitseeritud e-allkiri; või

   b) dokument olema taotluse korral välja antud kvalifitseeritud elektroonilise atribuuditõendina või autentse allika eest vastutava avaliku sektori asutuse poolt või tema nimel välja antud elektroonilise atribuuditõendina, mis väljastatakse taotleja määruses (EL) nr 910/2014 sätestatud Euroopa digiidentiteedikukrule.

2. Taotluse korral kinnitab väljaandev ametiasutus tõendi kehtivust igale õigustatud huvi omavale isikule.

3. ***Artikli 48 lõike 3 ja artikli 50 lõike 2 kohaldamisel peab väljaandev ametiasutus nimekirja kõigist digitaalsel kujul välja antud tõendite*** kinnitatud ärakirjadest ***ja kõigist tõenditest***.

4. Kinnitatud ärakirja kehtivusaeg lõpeb samal ajal kui artikli 46 ***lõike 4*** kohane tõendi kehtivusaeg ja see märgitakse kinnitatud ärakirjale kehtivusaja lõppkuupäevana. ▌

Artikkel 48

Tõendi parandamine, muutmine või tagasivõtmine

1. Väljaandev ametiasutus parandab taotluse ***korral*** ▌ või omal algatusel tõendis esinevad tehnilised vead.

2. Väljaandev ametiasutus muudab tõendit või võtab selle õigustatud huvi ***omava*** isiku taotluse alusel või omal algatusel tagasi, kui see on riigisisese õiguse kohaselt võimalik, kui on tuvastatud, et tõend või selle konkreetne element ei vasta ***või ei vasta enam*** tegelikkusele või ei ole ***või ei ole enam*** kehtiv.

3. Väljaandev ametiasutus teavitab ***tõendi*** parandamisest, muutmisest või tagasivõtmisest viivitamata kõiki artikli 44 ***lõikes 5 ja*** artikli 47 lõikes 1 osutatud isikuid.

Artikkel 49

Vaidlustamismenetlused

1. Tõendi väljaandmise või selle väljaandmisest keeldumise otsuse, mille väljaandev ametiasutus on teinud vastavalt artiklile 44, võib vaidlustada iga õigustatud huvi ***omav*** isik, ***sealhulgas artikli 44 lõikes 5 osutatud isikud.***

Otsuse, mille väljaandev ametiasutus on teinud vastavalt artiklile 48 ja artikli 50 lõike 1 punktile a, võib vaidlustada iga õigustatud huvi ***omav*** isik.

Vaidlustus esitatakse väljaandva ametiasutuse asukohaliikmesriigi kohtuasutusele kooskõlas kõnealuse liikmesriigi õigusega.

2. Kui lõikes 1 osutatud vaidlustamise tulemusena tehakse kindlaks, et väljaantud tõend ei vasta või ei vasta enam tegelikkusele või ei ole või ei ole enam kehtiv, siis pädev kohtuasutus parandab või muudab tõendit või võtab selle tagasi või tagab, et väljaandev ametiasutus parandab tõendi, muudab seda või võtab selle tagasi.

Kui lõikes 1 osutatud vaidlustamise tulemusena tehakse kindlaks, et tõendi väljaandmisest keeldumine oli põhjendamatu, annab pädev kohtuasutus tõendi välja või tagab, et väljaandev ametiasutus ***annab tõendi välja***.

Artikkel 50

Tõendi õigusliku toime peatamine

1. Tõendi õigusliku toime võib peatada ▌:

   a) väljaandev ametiasutus õigustatud huvi ***omava*** isiku taotluse alusel ***või omal algatusel*** tõendi artikli 48 ***lõike 2*** kohase muutmise või tagasivõtmise ajaks; ***või***

   b) artiklis 49 osutatud kohtuasutus sellise isiku taotlusel, kellel on õigus vaidlustada väljaandva ametiasutuse otsus, vaidlustamise menetlemise ajaks.

2. Väljaandev ametiasutus või kohaldataval juhul kohtuasutus teavitab tõendi õigusliku toime peatamisest viivitamata kõiki isikuid, kellel on tõend artikli 47 lõigete 1 või 2 kohaselt välja antud.

   Selle aja jooksul, mil tõendi õiguslik toime on peatatud, ei või väljastada ühtegi tõendi kinnitatud ärakirja ***ega ühtegi tõendit*** digitaalsel kujul.

▌

VIII peatükk

Elektrooniline teabevahetus

Artikkel 51

***Kohtute,* pädevate asutuste või keskasutuste vahelise teabevahetuse vahendid**

1. ***Käesoleva määruse kohane*** teabevahetus ***erinevate liikmesriikide kohtute,*** pädevate asutuste või keskasutuste vahel, sealhulgas ***IV–XII*** lisas sätestatud vormide vahetamine, toimub turvalise***, tõhusa*** ja usaldusväärse detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu.

2. ***Kohtud, pädevad asutused või keskasutused*** võivad ***siiski*** suhelda ***alternatiivsete vahendite kaudu, kui lõike 1 kohane elektrooniline teabevahetus ei ole võimalik järgmise tõttu:***

a) detsentraliseeritud IT-süsteemi häire;

b) edastatava materjali füüsiline või tehniline laad; või

c) vääramatu jõud.

Esimese lõigu kohaldamisel tagavad kohtud, pädevad asutused või keskasutused, et kasutatavad alternatiivsed teabevahetuse ***vahendid on*** kõige kiiremad ***ja*** kõige asjakohasemad ***ning et need*** tagavad turvalise ja usaldusväärse teabevahetuse.

3. Lisaks lõikes 2 osutatud eranditele, kui detsentraliseeritud IT-süsteemi kasutamine ei ole asjaomast olukorda arvestades asjakohane, võib kasutada ükskõik millist muud sidevahendit. Kohtud, pädevad asutused või keskasutused tagavad, et käesoleva lõike kohane teabevahetus toimub turvalisel ja usaldusväärsel viisil, järgides konfidentsiaalsuse nõuet ja austades menetlusosaliste menetlusõigusi.

4. Lõiget 3 ei kohaldata käesoleva määruse lisades ***IV–XII sätestatud vormide vahetamise suhtes.***

5. Iga liikmesriik võib otsustada kasutada detsentraliseeritud IT-süsteemi teabevahetuseks oma kohtute või pädevate asutuste vahel.

Artikkel 52

Teabevahetus Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu

1. Määruse ***(EL) 2023/2844*** artikli 4 kohaselt Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis loodud Euroopa elektroonilist juurdepääsupunkti võib kasutada elektrooniliseks teabevahetuseks füüsiliste ja juriidiliste isikute ning liikmesriikide ***kohtute ja*** pädevate asutuste vahel järgmistel ***juhtudel***:

   a) menetlused artikli 13 ***lõike 2*** kohaselt otsuse tegemiseks;

   b) taotlus ***tõendite*** väljaandmiseks vastavalt artiklitele 19 ja 22;

   c) taotlus ▌ tõendi väljaandmiseks, parandamiseks, muutmiseks, tagasivõtmiseks või peatamiseks või vastava otsuse vaidlustamiseks vastavalt VII peatükile;

   d) kinnitus tõendi kehtivuse kohta vastavalt artikli 47 lõikele 2.

2. Lõikes 1 osutatud juhtudel aktsepteerivad kohtud ja pädevad asutused Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu toimuvat teabevahetust.

3. Käesoleva artikli lõike ***1*** kohase elektroonilise teabevahetuse suhtes kohaldatakse määruse ***(EL) 2023/2844*** artikli 4 lõikeid 3, ***4, 6 ja 7 mutatis mutandis***.

Artikkel 53

E-allkirjad ja e-templid

1. Käesoleva määruse kohase elektroonilise teabevahetuse suhtes kohaldatakse määruses (EL) nr 910/2014 ▌ sätestatud usaldusteenuste kasutamise üldist ***õigus***raamistikku.

2. Kui artikli 51 lõike 1 kohase elektroonilise teabevahetuse raames edastataval dokumendil peab olema ▌ tempel või ▌ allkiri, on dokumendil määruses (EL) nr 910/2014 määratletud kvalifitseeritud e-tempel või kvalifitseeritud e-allkiri.

3. Kui artikli 52 kohase elektroonilise teabevahetuse raames edastataval dokumendil peab olema ***dokumenti edastava isiku allkiri, täidab see isik kõnealuse tingimuse ühel järgmisel viisil:***

   a) e-identimise teel määruse (EL) nr 910/2014 artikli 8 lõike 2 punktis c määratletud kõrgel usaldusväärsuse tasemel või

   b) määruse (EL) nr 910/2014 artikli 3 punktis 12 määratletud kvalifitseeritud e-allkirja teel.

Artikkel 54

E-dokumentide õiguslik toime

Elektroonilise teabevahetuse raames edastatud dokumente ei tunnistata õiguslikku toimet mitteomavaks ega käesoleva määruse kohastes piiriülestes kohtumenetlustes vastuvõetamatuks ainuüksi seetõttu, et need on elektroonilisel kujul.

Artikkel 55

Lõivude elektrooniline maksmine

Käesoleva määruse kohaselt elektrooniliselt makstavate lõivude suhtes kohaldatakse määruse (EL) 2023/2844 artiklit 9.

IX peatükk
Delegeeritud õigusaktid

Artikkel 56

Volituste delegeerimine

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 57 vastu delegeeritud õigusakte I–XII lisa muutmise kohta, et neid lisasid ajakohastada või teha nendes tehnilisi muudatusi.

Artikkel 57

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklis 56 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates … [käesoleva määruse jõustumise kuupäevast].

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 56 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 56 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle kohta vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

X peatükk
Üld- ja lõppsätted

Artikkel 58

Legaliseerimine või muud sarnased formaalsused

Käesoleva määruse kohaldamisel ei nõuta ***liikmesriigis välja antud dokumentide*** legaliseerimist ega muu sarnase formaalsuse täitmist.

Artikkel 59

Keeled

1. ***Artiklis 19 osutatud tõend täidetakse ja antakse välja meetme keeles ning artiklis 22 osutatud tõend ametliku dokumendi keeles. Tõendi võib välja anda ka mõnes muus Euroopa Liidu institutsioonide ametlikus keeles, kui seda taotleb isik, kes tugineb meetmele või taotleb selle täitmist vastavalt artiklile 18, või isik, kes soovib kasutada ametlikku dokumenti teises liikmesriigis.***

Käesoleva lõike esimene lõik ei pane tõendit välja andvale kohtule või ametiasutusele kohustust esitada vabateksti väljade tõlgitava sisu tõlge või transliteratsioon.

2. ***Kohus või täidesaatev asutus, kus isik tugineb meetmele või taotleb meetme täitmist, võib vajaduse korral nõuda, et kõnealune isik esitaks artiklis 19 osutatud tõendi vabateksti väljade tõlgitava sisu tõlke või transliteratsiooni. Lisaks võib kohus või täidesaatev asutus nõuda meetme enda tõlget või transliteratsiooni üksnes juhul, kui ta ei saa ilma sellise tõlke või transliteratsioonita menetlust jätkata.***

3. Vajaduse korral võidakse isikult, kes kasutab ametlikku dokumenti teises liikmesriigis, nõuda artiklis 22 osutatud tõendi vabateksti väljade tõlgitava sisu tõlget või transliteratsiooni.

4. Ühe liikmesriigi kohtute, pädevate asutuste või keskasutuste poolt käesoleva määruse VI peatüki alusel teise liikmesriigi kohtutele, pädevatele asutustele või keskasutustele esitatavad taotlused või edastatav teave koostatakse taotluse saanud liikmesriigi ametlikus keeles; või kui seda tehakse siiski muus keeles, tuleb lisada tõlge taotluse saanud liikmesriigi ametlikku keelde, välja arvatud juhul, kui taotluse saanud liikmesriigi keskasutus, kohus või pädev asutus ei soovi tõlget. Kui taotluse saanud liikmesriigis on mitu ametlikku keelt, esitatakse taotlused või edastatakse teave selle koha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest, kus taotlus tuleb täita, või tõlgitakse selle koha ametlikku keelde või ühte ametlikest keeltest või muusse keelde, mida taotluse saanud liikmesriik sõnaselgelt aktsepteerib.

Taotlustele lisatud dokumendid tõlgitakse vastavalt esimesele lõigule kindlaks määratud keelde ainult juhul, kui tõlge on vajalik taotletud abi osutamiseks.

5. Tõend täidetakse ja antakse välja artikli 42 lõike 2 kohaselt määratud väljaandva ametiasutuse liikmesriigi ametlikus keeles. Taotleja soovi korral võib tõendi välja anda ka mõnes muus Euroopa Liidu institutsioonide ametlikus keeles.

Käesoleva lõike esimene lõik ei pane tõendit väljaandvale ametiasutusele kohustust esitada vabateksti väljade tõlgitava sisu tõlget või transliteratsiooni.

6. Käesoleva artikli kohaldamiseks nõutava tõlke teeb isik, kes on selleks pädev ühes liikmesriigis.

Artikkel 60

Seosed muude õiguslike vahenditega

1. Käesolev määrus ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide, ***sealhulgas vajaduse korral ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni*** kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki ning mis käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.

2. Olenemata lõikest 1 on käesolev määrus liikmesriikidevahelistes suhetes ülimuslik konventsioonide suhtes, mis on sõlmitud üksnes kahe või enama liikmesriigi vahel, määral, mil need konventsioonid käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.

Artikkel 61

Käesoleva määruse ja 2000. aasta Haagi konventsiooni vaheline seos

1. ***Liikmesriikidevahelistes suhetes on käesolev määrus ülimuslik*** 2000. aasta Haagi konventsiooni suhtes***.***

2. ***Käesolev määrus ei mõjuta*** 2000. aasta Haagi ***konventsiooni kohaldamist kõnealuse konventsiooni teiste osalisriikide suhtes, kus käesolevat määrust ei kohaldata.***

3. ***Ilma et see piiraks*** lõike ***2 kohaldamist, kohaldatakse käesolevat määrust*** juhul, kui täisealise harilik viibimiskoht on liikmesriigi territooriumil***.***

▌

4. Olenemata lõikest ***3 ja ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist,***

a) ***kohaldatakse*** 2000. aasta Haagi ***konventsiooni artiklit 7*** täisealise suhtes, kes on ***kõnealuse*** konventsiooni ***osalisriigi*** kodanik, kus käesolevat määrust ei kohaldata ▌;

b) ***kohaldatakse*** 2000. aasta Haagi ***konventsiooni artiklit 8*** seoses pädevuse üleandmisega liikmesriigi ***kohtu*** ja ***kõnealuse*** konventsiooni sellise ***osalisriigi kohtu*** vahel, kus käesolevat määrust ei kohaldata ▌;

c) ***ei kohaldata käesoleva määruse artiklit 6, kui valitud kohtu võetava meetmega muudetaks meedet või asendataks või lõpetataks meede, mis on võetud*** 2000. aasta Haagi konventsiooni ***osalisriigis***, ▌ kus käesolevat määrust ei kohaldata***, või kui pädevus on sellisele osalisriigile üle antud kooskõlas konventsiooni artikliga 8.***

Artikkel 62

Andmekaitse

1. ***Käesoleva määruse kohaselt kogutud või edastatud teabes sisalduvaid isikuandmeid võivad liikmesriikide kohtud, pädevad asutused ja keskasutused käesoleva määruse alusel töödelda selleks, et hõlbustada piiriüleseid menetlusi ja liikmesriikidevahelist koostööd käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes ning seeläbi tõhustada täisealiste kaitset piiriülestes olukordades.***

Käesoleva määruse alusel võib isikuandmeid töödelda eelkõige järgmistel eesmärkidel:

a) nende liikmesriikide kindlaksmääramine, kelle kohtud on pädevad vastavalt II peatükile;

b) meetmete ja esindusõiguste suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramine vastavalt III peatükile;

c) meetmete IV peatüki kohaseks tunnustamiseks ja täitmiseks kohaldatavate piiriüleste menetluste hõlbustamine ja V peatüki kohaste ametlike dokumentide aktsepteerimise hõlbustamine kõikides liikmesriikides;

d) VI peatüki kohane koostöö liikmesriikide kohtute, pädevate asutuste ja keskasutuste vahel ning nende elektrooniline teabevahetus vastavalt artiklile 51;

e) elektrooniline teabevahetus liikmesriikide kohtute ja pädevate asutustega, mida füüsilised ja juriidilised isikud võivad artikli 52 kohaselt kasutada seoses käesoleva määruse kohaste konkreetsete menetluste ja taotlustega;

f) artiklite 19 ja 22 kohaste tõendite, lisades sätestatud, piiriülest koostööd lihtsustavate vormide ja VII peatüki kohase tõendi väljaandmine.

2. Isikuandmete töötlemine käesoleva määruse alusel piirdub sellega, mis on vajalik lõikes 1 sätestatud eesmärkide saavutamiseks, ja see ei mõjuta isikuandmete edasist töötlemist avalikes huvides toimuva arhiveerimise eesmärgil kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktiga b ja artikliga 89. Liikmesriikide kohtud, pädevad asutused ja keskasutused tagavad, et käesoleva määruse kohaselt edastatud teave ja isikuandmed, mida käsitatakse konfidentsiaalsena selle liikmesriigi õiguse kohaselt, kust neid edastatakse, on konfidentsiaalsed vastavalt nende liikmesriikide riigisiseses õiguses sätestatud konfidentsiaalsust käsitlevatele õigusnormidele.

3. Käesoleva määruse kohaldamisel käsitatakse liikmesriikide poolt käesoleva määruse kohaldamiseks volitatud kohtuid, pädevaid asutusi ja keskasutusi vastutavate töötlejatena, nagu on määratletud määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7. Vastutavad töötlejad tagavad käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eesmärkidel töödeldavate andmete turvalisuse, tervikluse, autentsuse ja konfidentsiaalsuse.

4. Olenemata käesoleva artikli lõikest 3 käsitatakse käesoleva määruse artikli 52 kohaselt isikuandmete töötlemisel Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti kaudu määruse (EL) 2018/1725 artikli 3 punktis 8 määratletud vastutava töötlejana komisjoni. Sellise töötlemise eesmärk on tagada liikmesriikide kohtutele ja pädevatele asutustele elektroonilise teabevahetuse vahend, mida füüsilised ja juriidilised isikud võivad kasutada seoses käesoleva määruse kohaste konkreetsete menetluste ja taotlustega. Komisjon rakendab tehnilisi meetmeid, mis on vajalikud edastatavate isikuandmete turvalisuse, eelkõige edastamise konfidentsiaalsuse ja tervikluse tagamiseks.

Artikkel 63

Rakendusaktide vastuvõtmine komisjoni poolt

1. ***VIII peatükis osutatud elektroonilise teabevahetuse eesmärgil*** võtab komisjon vastu rakendusaktid, milles sätestab järgmise:

   a) detsentraliseeritud IT-süsteemis kasutatavate elektroonilise teabevahetuse meetodite**,** ***sealhulgas Euroopa elektroonilise juurdepääsupunkti*** tehniline kirjeldus;

   b) sideprotokollide tehniline kirjeldus;

   c) infoturbe eesmärgid ja asjakohased tehnilised meetmed, millega tagatakse minimaalsed infoturbestandardid ja kõrgetasemeline küberturvalisus teabe töötlemiseks ja edastamiseks detsentraliseeritud IT-süsteemis; ▌

   d) minimaalsed kättesaadavuse eesmärgid ja võimalikud seonduvad tehnilised nõuded detsentraliseeritud IT-süsteemi osutatavatele teenustele;

e) ***määruse (EL) 2022/850 artikli 3 punktis 9 määratletud digitaalsed protsessistandardid ning***

f) rakendamise ajakava, milles määratakse muu hulgas kindlaks käesoleva määruse artiklis 64 osutatud etalonteostuse tarkvara kättesaadavuse, selle tarkvara kohtutes, pädevates asutustes ja keskasutustes paigaldamise ning asjakohasel juhul käesoleva lõike punktides a–e osutatud nõuete täitmise tagamiseks vajalike riiklike IT-süsteemidega kohandamise lõpuleviimise kuupäevad.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 66 lõikes 2 osutatud läbivaatamismenetlusega.

I

3. Lõikes 1 osutatud rakendusaktid detsentraliseeritud IT-süsteemi loomiseks võetakse vastu … [***4*** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Artikkel 64

Etalonteostuse tarkvara

1. Pidades silmas artiklis 51 osutatud detsentraliseeritud IT-süsteemi loomist, vastutab komisjon etalonteostuse tarkvara väljatöötamise, ***juurdepääsetavuse,*** arendamise ***ja hooldamise*** eest; liikmesriigid võivad otsustada kasutada seda tarkvara oma tagasüsteemina riikliku IT-süsteemi asemel artiklis 51 osutatud ***kohtute,*** pädevate asutuste ja keskasutuste vahelise teabevahetuse eesmärgil ning artiklis 52 osutatud füüsiliste ja juriidiliste isikute ning ***kohtute ja*** pädevate asutuste ▌ vahelise teabevahetuse eesmärgil.

   ▌ Etalonteostuse tarkvara väljatöötamist, arendamist ja hooldamist rahastatakse liidu üldeelarvest.

2. Komisjon pakub etalonteostuse tarkvara ning selle hooldust ja tuge ***tasuta***.

3. Etalonteostuse tarkvara pakub ühtset liidest teiste riiklike IT-süsteemidega suhtlemiseks.

▌

Artikkel 65

Detsentraliseeritud IT-süsteemiga, Euroopa elektroonilise juurdepääsupunktiga ja riiklike ▌ IT-*süsteemidega* seonduvad kulud

1. VIII peatüki kohaselt loodava detsentraliseeritud IT-süsteemi puhul kannab iga liikmesriik ***või määruse (EL) 2022/850 artikli 3 punktis 4 määratletud volitatud e-CODEXi pääsupunkti käitav üksus*** selliste detsentraliseeritud ▌ IT-süsteemi pääsupunktide paigaldus-, käitus- ja hoolduskulud, ***mille eest ta vastutab***.

2. Iga liikmesriik ***või määruse (EL) 2022/850 artikli 3 punktis 4 määratletud volitatud e-CODEXi pääsupunkti käitav üksus*** kannab oma ***asjakohaste*** riiklike ***või kohaldataval juhul muude*** IT-süsteemide loomise ja nende pääsupunktidega koostalitusvõimeliseks kohandamise ning nende süsteemide haldamise, käitamise ja hooldamise kulud.

3. ***Komisjon teavitab*** liikmesriike ***võimalusest*** taotleda asjakohastest liidu rahastamisprogrammidest sihttoetusi lõigetes 1 ja 2 osutatud tegevuste toetamiseks.

4. Komisjon kannab kõik Euroopa elektroonilise juurdepääsupunktiga seotud kulud.

Artikkel 66

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 67

Kontrollimine ja hindamine

1. Hiljemalt ***... [****7* aastat pärast artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäeva] teeb komisjon käesoleva määruse hindamise ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele käesoleva määruse hindamise aruande, mille aluseks on liikmesriikide esitatud ja komisjoni kogutud teave. ***Aruanne sisaldab kõigi käesoleva määruse kohase täisealiste kaitsega seotud tegurite põhjalikku analüüsi, et hinnata selle tulemuslikkust piiriülestes olukordades.*** Asjakohasel juhul lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek.

2. Hiljemalt … [kolm aastat pärast artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäeva] ja igal aastal pärast seda esitavad liikmesriigid tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku raames komisjonile ***ja olemasolu korral asjaomase liikmesriigi väljaandvate ametiasutuste poolt välja antud tõendite arvu, samuti juba välja antud tõendite parandamise, muutmise või tagasivõtmise taotluste arvu ning võimaluse korral tõendite jaotuse vastavalt sellele, kas tõend anti välja meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel.***

3. ***Alates neli aastat pärast artikli 63 lõikes 1 osutatud rakendusaktide jõustumise kuupäeva esitavad liikmesriigid komisjonile kord aastas järgmise teabe VIII peatüki toimimise ja kohaldamise hindamise kohta:***

a) selliste taotluste arv, mille liikmesriigi ***kohtud,*** pädevad asutused ***ja keskasutused on saanud detsentraliseeritud IT-süsteemi kaudu vastavalt artikli 51 lõikele 1, kui selline teave on kättesaadav,*** ja võimaluse korral nende taotluste laad;

b) ***selliste juhtumite arv, kus füüsilised ja juriidilised isikud kasutasid Euroopa elektroonilist juurdepääsupunkti elektrooniliseks teabevahetuseks liikmesriikide kohtute ja pädevate*** asutustega ***artikli 52 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud juhtudel*** ▌.▐

Liikmesriigid teevad kõik selleks, et koguda käesolevas lõikes osutatud andmeid.

4. ***Etalonteostuse tarkvara ja riiklik tagasüsteem, kui sellel on vastavad võimalused, koguvad programmi abil lõike 3 punktis a osutatud andmeid ning edastavad need andmed komisjonile kord aastas.***

Artikkel 68

Avalikustamisele kuuluv teave *ja praktiline juhend*

1. ***Liikmesriigid pakuvad riigisisese õiguse kohaselt asjakohast tuge käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes. Liikmesriigid teevad koostööd, et koostada ja teha üldsusele*** ▌ tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku raames ▌ ***kättesaadavaks käesoleva määruse kohaldamise praktiline juhend ja*** teabelehed, mis sisaldavad lühikokkuvõtet nende riigisisestest õigusaktidest, sealhulgas kättesaadavuse korral teavet ***järgmiste küsimuste kohta, et võimaldada täisealistel käesolevast määrusest tulenevaid eeliseid kasutada***:

   a) ▌ ***täisealise isiku või vara*** kaitseks mõeldud meetmed, ***mis on nende riigisisese õiguse kohaselt kättesaadavad***;

   b) esindusõigust ***käsitlevad normid*** ▌ ;

   c) ***ametlike dokumentide*** olemasolu ***täisealiste kaitse valdkonnas ning nende õiguslik toime***;

   d) täisealiste kaitse küsimustes pädevust omavad ***asjakohased kohtud ja pädevad*** asutused, nende rollid ja ▌ kontaktandmed ***võimaluste piires***;

   e) riigisisesed menetlused, mida kohaldatakse meetmete või esindusõiguste kehtestamise, registreerimise, kinnitamise, muutmise ja lõpetamise suhtes.

2. Liikmesriigid ajakohastavad lõikes 1 osutatud teavet pidevalt.

Artikkel 69

Ligipääsetavus

Käesoleva määruse alusel ***üldsusele esitatav teave, sealhulgas*** vormid ja taotlused, tehakse üldsusele ligipääsetavaks ▌ kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 ***I lisas ja direktiivis (EL) 2016/2102 sätestatud asjakohaste teenuste*** ligipääsetavusnõuetega.

Artikkel 70

Komisjonile edastatav teave

1. Liikmesriigid edastavad ***kättesaadavuse korral*** komisjonile järgmise teabe:

a) artikli 3 lõikes 2 osutatud asutused, mis ei ole õigusasutused ja mis on pädevad meetmeid võtma;

b) ***kohtud, kes on artikli 13 lõike 2 kohaselt*** pädevad otsustama teises liikmesriigis võetud meetme tunnustamisest ***keeldumise aluste olemasolu või puudumise üle;***

c) artiklis 18 osutatud ***kohtud või täidesaatvad*** asutused;

d) ***artikli 3 lõike 1 punkti 6 alapunktis b osutatud ametiasutused, kes on pädevad ametlikult koostama või registreerima*** ametlikke dokumente täisealiste kaitsega ***seotud küsimustes***;

e) ***kohtud ja ametiasutused, kes on pädevad andma välja artiklites 19 ja 22 osutatud tõendeid***;

f) ***riigisisese õiguse asjakohased sätted, mis käsitlevad täisealiste kaitseks mõeldud ametlike dokumentide tõendusjõudu***;

g) ***riigisisese õiguse kohased ametliku dokumendi autentsuse kindlakstegemise tingimused, millele on osutatud*** artikli 21 lõikes ***2***;

h) ▌ artikli 23 ***kohaselt määratud kesk***asutuste nimed, aadressid ja ***sidevahendid***;

i) ***keskasutused, kohtud või pädevad asutused, kellega konsulteeritakse vastavalt*** artiklile 27;

j) kas pädevaid asutusi saab artikli 28 kohaselt määrata asjaomases liikmesriigis esindajaks ja kui saab, siis milliseid pädevaid asutusi saab määrata;

k) ***kohtud, pädevad*** asutused ***ja muud organid***, kes on pädevad ***korraldama artiklis 30 osutatud vahendamist või muul viisil vaidluste kohtuvälist lahendamist***;

l) kohtud ja pädevad asutused, kes võivad aidata meetmeid rakendada vastavalt artiklile 31;

m) liikmesriikidevahelised kokkulepped kulude jaotamise kohta vastavalt artiklile 39;

▌

n) ***keeled, mida kohtud, pädevad asutused või keskasutused vastavalt aktsepteerivad*** artikli 59 lõike ***4*** kohaste ***taotluste või teabevahetuse*** jaoks;

o) artikli 42 lõikes ***2*** osutatud ***väljaandvad*** ametiasutused, kes on pädevad tõendit ***välja andma***;

▌

p) võimalikud artikli 43 lõikes 3osutatud lõivud, mida liikmesriik nõuab tõendi väljastamise eest;

q) artikli 43 lõike 2 punktis d osutatud lisateave ja täiendavad dokumendid, mis on vajalikud tõendi väljaandmise jaoks;

r) kas artikli 40 lõike 3 kohaselt liikmesriigis välja antud tõendil ei saa olla selles liikmesriigis artiklis 46 nimetatud õiguslikku toimet;

s) kas tõendit saab vastavalt artikli 47 lõikele 1 välja anda digitaalsel kujul;

t) õigusasutused, kes on pädevad lahendama artikli 49 kohast vaidlustamist ja artikli 50 kohaseid tõendi õigusliku toime peatamise taotlusi.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile lõikes 1 osutatud teabe hiljemalt ... [selle kuu esimene päev, mis järgneb 15 kuu pikkusele ajavahemikule alates artikli 72 lõike 2 punktis a osutatud kuupäevast] ▌.

3. Liikmesriigid teatavad komisjonile lõikes 1 osutatud teabe edaspidistest muudatustest.

4. Komisjon teeb lõikes 1 osutatud teabe avalikult kättesaadavaks sobivate vahendite abil, sealhulgas Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis.

Artikkel 71

Üleminekusätted

1. Käesolevat määrust kohaldatakse alates … [artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäev] ***algatatud täisealise kaitset käsitlevate menetluste,*** pärast seda kuupäeva ametlikult koostatud või registreeritud ametlike dokumentide ja kinnitatud esindusõiguste suhtes.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates … [artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäev] esindusõiguste suhtes, mille täisealine on varem andnud, tingimustel, mis vastavad 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklis 15 sätestatud tingimustele.

3. VI peatükki kohaldatakse taotluste ***või teabevahetuse*** suhtes, mille ***kohtud, pädevad asutused või*** keskasutused on saanud alates … [artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäev].

4. ***Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist,*** kohaldatakse ▌ VII peatükki ▌ selliste tõendi väljaandmise taotluste suhtes, mille väljaandvad ▌ ***ametiasutused*** on saanud alates … [artikli 72 lõike 2 sissejuhatavas osas osutatud kuupäev].

5. ***Artikleid 51 ja 52 kohaldatakse menetluste suhtes, mis on algatatud*** alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb ***nelja-***aastase ajavahemiku möödumisele artikli 63 lõikes ***1*** osutatud rakendus***aktide jõustumise*** kuupäevast.

▌

Artikkel 72

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates … [selle kuu esimesest päevast, mis järgneb ***30*** kuu möödumisele käesoleva määruse jõustumise kuupäevast]***, välja arvatud:***

   a) artiklid 56 ja 57, 63 kuni 67, 70 ja 71 ning käesolev artikkel, mida kohaldatakse alates ... [käesoleva määruse jõustumise kuupäev];

b) artikkel 68, mida kohaldatakse alates … [12 kuud enne käesoleva lõike sissejuhatavas osas osutatud kuupäeva];

▌

c) artiklid 51 ja ▌ 52, ***mida*** kohaldatakse alates selle kuu esimesest päevast, mis järgneb ***nelja-aastase*** ajavahemiku möödumisele artikli 63 lõikes 1 osutatud rakendusaktide jõustumise kuupäevast.

▌

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides kooskõlas aluslepingutega.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I LISA

MEEDET KÄSITLEV TÕEND

(Määruse (EL) [***2026/…]***[+] artikkel 19)

Tõendi annab ***õigustatud huvi omava isiku*** taotluse alusel välja päritoluliikmesriigi ***kohus*** täisealise kaitseks võetava meetme tunnustamise, mittetunnustamise või täitmise eesmärgil. ***Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. Liikmesriik, kus meede võeti (edaspidi „päritoluliikmesriik“):

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia

□ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

2. Käesoleva tõendi välja andnud päritoluliikmesriigi ***kohus***

2.1 ***Kohtu*** nimi:

2.2 Aadress

2.2.1 Tänav ja maja number / postkast:

2.2.2 Asula***:***

2.2.3 Sihtnumber:

2.3 Kontaktandmed

2.3.1 ▌ Telefon*****:

2.3.2 ▌ E-post*****:

2.3.3 Muud kontaktandmed*:

[+] ELT: palun lisada käesoleva määruse number kõikidesse lisadesse.

3.	Meetme võtnud ***kohus* (kohustuslik***, kui see erineb punktis ***2*** märgitust***)***
	3.1 ***Kohtu*** nimi:
	3.2 Aadress
	3.2.1 Tänav ja maja number / postkast:
	3.2.2 Asula***:***
	3.2.3 Sihtnumber:
	3.3 Kontaktandmed
	3.3.1 Telefon*****:
	3.3.2 ▌ E-post*****:
	3.3.3 Muud kontaktandmed*:
4.	Meede
	4.1 Kuupäev (pp/kk/aaaa):
	4.2 Viitenumber:

5. Täisealine, keda meede puudutab (edaspidi „täisealine“)

5.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

5.2 Eesnimi (-nimed):

5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 5.1 märgitust)*****:

5.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa)***:***

5.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:

5.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]*****

5.7.1 Isikukood*****:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)*****:

5.8 Aadress

5.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

5.8.2 Asula***:***

5.8.3 Sihtnumber:

5.8.4 Riik***:***

[1] Palun märkige ▌ kõige asjakohasem variant.

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

5.9 Kontaktandmed

5.9.1 Telefon*:

5.9.2 E-post*:

5.9.3 Muud kontaktandmed*:

6. Meetme peale võib päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt edasi kaevata □ ***Jah*** □ ***Ei***
7. Õiguslik toime ja täidetavus ***7.1 Meede on täidetav liikmesriigis, kus see võeti*** □ ***Jah*** □ ***Ei*** ***7.2 Meetme õigusliku toime tekkimise kuupäev liikmesriigis, kus meede võeti (pp/kk/aaaa):*** ***7.3 Lisateave (asjakohasel juhul)*:***
8. Täisealisele anti ***tegelik ja sisuline*** võimalus olla ära kuulatud***:*** ***8.1*** □ ***Jah, järgmisel viisil:*** ***8.2*** □ Ei, järgmistel põhjustel***:*** ***8.2.1 Täisealise tahet ja eelistusi on siiski asjakohaselt arvesse võetud*** järgmisel ***viisil****:
9. Tasuta õigusabi saanud menetlusosalis(t)e nimi (nimed)*****   ***9.1*** □ Täisealine, kes on märgitud punktis 5 ***9.2*** □ ***Esindaja***, kes on märgitud punktis ***13*** ***9.3*** □ Muu ***isik või organ, kes on märgitud punktis 14***

10. ▌ Meetmega ***(asjakohasel juhul märgistada üks või mitu punkti):***

10.1 □ ***toetatakse täisealist tema õigus- ja teovõime teostamisel***

10.2 □ ***määratakse kindlaks*** täisealise ***teovõimetus***

10.3 □ kehtestatakse kaitserežiim

10.4 □ ***kehtestatakse eestkoste, hooldus või muu samalaadne institutsioon***

10.5 □ paigutatakse täisealine kohtu- või haldusasutuse kaitse alla

10.6 □ määratakse üks või mitu isikut või organit, kes vastutab (vastutavad) täisealise isiku või vara eest, esindab (esindavad) või toetab (toetavad) täisealist (kui märgistate käesoleva punkti, siis palun täitke ka ***punktid 13 ja 14)***

10.7 □ paigutatakse või lubatakse paigutada täisealine kinnisesse asutusse või muusse kohta, kus on võimalik pakkuda kaitset

10.8 □ antakse luba hallata, säilitada või käsutada täisealise vara või tehakse selle kohta otsus

10.9 □ lubatakse erisekkumist täisealise isiku või vara kaitseks

10.10 □ muu (palun täpsustage):

11. Meetme sisu[2]:

▌

[2] ***Kirjeldage palun meedet. Nt paigutamise korral märkige paigutamise põhjused ja asjaolud; kinnisvara puhul selle aadress; finantsvarade puhul kontoandmed jne***.

12. ▌ Meede:

12.1 □ kaotab kehtivuse (pp/kk/aaaa):

12.2 □ vaadatakse läbi (pp/kk/aaaa):

12.3 □ kehtib kuni muutmise või tagasivõtmiseni

12.4 □ muu (palun täpsustage):

13. Esindaja* (kohustuslik, kui ta on määratud[3])

13.1 □ Füüsiline isik

13.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

13.1.2 Eesnimi (-nimed):

13.1.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 13.1.1 märgitust)*:

13.1.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa):

13.1.5 Sünnikoht (kui teada)*:

13.1.6 Identifitseerimisnumber[4]*

13.1.6.1 Isikukood*:

13.1.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

13.1.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

13.1.6.4 Muu (palun täpsustage)*:

13.1.7 Aadress*

13.1.7.1 Tänav ja maja number / postkast:

13.1.7.2 Asula:

[3] Kui ***täisealise kaitsesse on kaasatud rohkem kui üks esindaja ja/või muu isik või organ,*** kasutage palun ***vajaduse korral*** lisa***lehti ja tähistage need järgmiselt: „A“, „B“ jne.***

[4] ▌ ***Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem.*** ▌

13.1.7.3 Sihtnumber:

13.1.7.4 Riik:

□ *Belgia* □ *Bulgaaria* □ *Tšehhi Vabariik* □ *Saksamaa* □ *Eesti*

□ *Kreeka* □ *Hispaania* □ *Prantsusmaa* □ *Horvaatia* □ *Itaalia* □ *Küpros*

□ *Läti* □ *Leedu* □ *Luksemburg* □ *Ungari* □ *Malta*

□ *Madalmaad* □ *Austria* □ *Poola* □ *Portugal* □ *Rumeenia*

□ *Sloveenia* □ *Slovakkia* □ *Soome* □ *Rootsi*

□ *Muu (palun märkige ISO-kood):*

13.2 □ *Juriidiline isik*

13.2.1 Organisatsiooni nimi:

13.2.2 Organisatsiooni registreerimise andmed

13.2.2.1 Registreerimisnumber:*

13.2.2.2 Kuupäev (pp/kk/aaaa):*

13.2.2.3 Registreerimiskoht:

13.2.3 Organisatsiooni aadress

13.2.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

13.2.3.2 Asula:

13.2.3.3 Sihtnumber:

13.2.3.4 Riik:

□ *Belgia* □ *Bulgaaria* □ *Tšehhi Vabariik* □ *Saksamaa* □ *Eesti*

□ *Kreeka* □ *Hispaania* □ *Prantsusmaa* □ *Horvaatia* □ *Itaalia* □ *Küpros* □ *Läti*

□ *Leedu* □ *Luksemburg* □ *Ungari* □ *Malta* □ *Madalmaad*

□ *Austria* □ *Poola* □ *Portugal* □ *Rumeenia* □ *Sloveenia* □ *Slovakkia*

□ ***Soome*** □ ***Rootsi***

□ ***Muu (palun märkige ISO-kood):***

13.2.4 Organisatsiooni nimel alla kirjutama volitatud isik

13.2.4.1 Perekonnanimi (-nimed):

13.2.4.2 Eesnimi (-nimed):

13.2.5 Muu asjakohane teave (palun täpsustage)*:

13.2.6 Kontaktandmed

13.2.6.1 Telefon*:

13.2.6.2 E-post*:

13.2.6.3 Muud kontaktandmed*:

13.3 Määratud esindaja(te) volitused

13.3.1 Esindaja vastutab täisealise eest[5]

13.3.1.1 □ järgmiste toimingute puhul:

13.3.1.2 □ järgmise isiku loal:

13.3.2 Esindaja volitused piirduvad üksnes täisealise toetamisega

□ Jah (palun täpsustage):

□ Ei

14. Muud täisealise kaitsesse kaasatud isikud või organid*

14.1 □ Füüsiline isik

14.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

14.1.2 Eesnimi (-nimed):

14.1.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 14.1.1 märgitust)*:

14.1.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa):

14.1.5 Sünnikoht (kui teada)*:

14.1.6 Identifitseerimisnumber[6]*

14.1.6.1 Isikukood*:

14.1.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

14.1.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

14.1.6.4 Muu (palun täpsustage)*:

5 ***Kui määratud on rohkem kui üks esindaja, kasutage palun iga täiendava esindaja jaoks lisalehte***.

6 ***Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem***.

14.1.7 Aadress

14.1.7.1 Tänav ja maja number / postkast:

14.1.7.2 Asula:

14.1.7.3 Sihtnumber:

14.1.7.4 Riik:

□ *Belgia* □ *Bulgaaria* □ *Tšehhi Vabariik* □ *Saksamaa* □ *Eesti*

□ *Kreeka* □ *Hispaania* □ *Prantsusmaa* □ *Horvaatia* □ *Itaalia* □ *Küpros*

□ *Läti* □ *Leedu* □ *Luksemburg* □ *Ungari* □ *Malta*

□ *Madalmaad* □ *Austria* □ *Poola* □ *Portugal* □ *Rumeenia*

□ *Sloveenia* □ *Slovakkia* □ *Soome* □ *Rootsi*

□ *Muu (palun märkige ISO-kood):*

14.2 □ *Juriidiline isik*

14.2.1 Organisatsiooni nimi:

14.2.2 Organisatsiooni registreerimise andmed

14.2.2.1 Registreerimisnumber:*

14.2.2.2 Kuupäev (pp/kk/aaaa):*

14.2.2.3 Registreerimiskoht:

14.2.3 Organisatsiooni aadress

14.2.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

14.2.3.2 Asula:

14.2.3.3 Sihtnumber:

14.2.3.4 Riik:

□ *Belgia* □ *Bulgaaria* □ *Tšehhi Vabariik* □ *Saksamaa* □ *Eesti*

□ *Kreeka* □ *Hispaania* □ *Prantsusmaa* □ *Horvaatia* □ *Itaalia* □ *Küpros* □ *Läti*

□ *Leedu* □ *Luksemburg* □ *Ungari* □ *Malta* □ *Madalmaad*

□ *Austria* □ *Poola* □ *Portugal* □ *Rumeenia* □ *Sloveenia* □ *Slovakkia*

□ *Soome* □ *Rootsi*

□ *Muu (palun märkige ISO-kood):*

14.2.4 Organisatsiooni nimel alla kirjutama volitatud isik

14.2.4.1 Perekonnanimi (-nimed):

14.2.4.2 Eesnimi (-nimed):

14.2.5 Muu asjakohane teave (palun täpsustage):*

14.2.6 Kontaktandmed

14.2.6.1 Telefon:*

14.2.6.2 E-post:*

14.2.6.3 Muud kontaktandmed:*

14.3 Roll[7]*:*

[7] ▌Palun *täpsustage, kuidas isik või muu organ on kaasatud täisealise kaitsesse*.

15 ☐ Meetmega määratakse kindlaks menetluskulud[8]*******

15.1 Otsuses on ette nähtud, et järgmine isik[9]****:***

15.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

15.1.2 Eesnimi (-nimed):

15.1.3 Organisatsiooni või muu juriidilise isiku nimi:

15.2 peab maksma järgmisele isikule****:***

15.2.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

15.2.2 Eesnimi (-nimed):

15.2.3 Organisatsiooni või muu juriidilise isiku nimi:

15.3 järgmise summa: …*****

☐ eurodes (EUR) ▌ ☐ Tšehhi kroonides (CZK)

☐ Ungari forintides (HUF) ☐ Poola zlottides (PLN)

☐ Rumeenia leudes (RON) ☐ Rootsi kroonides (SEK)

☐ muus vääringus (palun märkige (ISO kood):

15.4 Lisateave, mis võib olla asjakohane (näiteks pangakonto, ***millele*** summa tuleks kanda)*****:

16. Lisateave, mis võib olla asjakohane*****:

Kui on kasutatud lisalehti, märkige lehekülgede koguarv:

Koostamise koht:

Kuupäev (pp/kk/aaaa):

Tõendi välja andnud kohtu allkiri ja/või pitser:

Tõendi viitenumber:

8 ***See punkt hõlmab ka olukordi, kus kulud mõistetakse välja eraldi otsusega. Pelgalt asjaolu, et kulude suurus ei ole veel kindlaks määratud, ei tohiks takistada kohut tõendit välja andmast, kui isik soovib taotleda otsuse sisulise osa tunnustamist.***

9 ***Kui kulud on mõistetud välja enam kui ühelt isikult, kasutage palun lisalehte.***

II LISA

AMETLIKKU DOKUMENTI KÄSITLEV TÕEND

(Määruse (EL) [***2026/…]*** artikli 22 lõige ***1)***

Tõendi annab välja ***ametiasutus ja see lisatakse*** ametliku dokumendi juurde sellise isiku taotlusel, kes soovib kasutada ametlikku dokumenti teises liikmesriigis (edaspidi „ametlik dokument“). ***Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. Liikmesriik, kus ***ametiasutus*** ametliku dokumendi ametlikult koostas või registreeris (edaspidi „päritoluliikmesriik“)***:***

☐ Belgia ☐ Bulgaaria ☐ Tšehhi Vabariik ☐ Saksamaa ☐ Eesti ☐ Kreeka

☐ Hispaania ☐ Prantsusmaa ☐ Horvaatia ☐ Itaalia ☐ Küpros ☐ Läti ☐ Leedu ☐ Luksemburg

☐ Ungari ☐ Malta ☐ Madalmaad ☐ Austria ☐ Poola ☐ Portugal ☐ Rumeenia

☐ Sloveenia ☐ Slovakkia ☐ Soome ☐ Rootsi

2. ▌ Käesoleva tõendi välja andnud päritoluliikmesriigi ametiasutus

2.1 ▌ Ametiasutuse nimi:

2.2 Aadress

2.2.1 Tänav ja maja number / postkast:

2.2.2 Asula***:***

2.2.3 Sihtnumber:

2.3 Kontaktandmed

2.3.1 Telefon******:

2.3.2 E-post******:

2.3.3 Muud kontaktandmed*:

3.	Ametliku dokumendi ametlikult koostanud või registreerinud ametiasutus, kui see erineb punktis 2 märgitust*****
	3.1 Ametiasutuse nimi:
	3.2 Aadress
	3.2.1 Tänav ja maja number / postkast:
	3.2.2 Asula***:***
	3.2.3 Sihtnumber:
	3.3 Kontaktandmed
	3.3.1 Telefon*****:
	3.3.2 E-post*****:
	3.3.3 Muud kontaktandmed*:
4.	Ametlik dokument
	4.1 Kuupäev (pp/kk/aaaa):
	4.2 Viitenumber:
5.	Täisealine, keda ametlik dokument puudutab (edaspidi „täisealine“):
	5.1 Perekonnanimi (-nimed):
	5.2 Eesnimi (-nimed):
	5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 5.1 märgitust ▌)*****:
	5.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa)***:***
	5.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:
	5.6 Kodakondsus***:***
	□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti
	□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu
	□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal
	□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi
	□ Muu (palun märkige ISO-kood):
	□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]*

5.7.1 Isikukood*:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)*:

5.8 Aadress

5.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

5.8.2 Asula*:*

5.8.3 Sihtnumber:

5.8.4 Riik*:*

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

5.9 Kontaktandmed

5.9.1 Telefon*:

5.9.2 E-post*:

5.9.3 Muud kontaktandmed*:

[1] Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

6. Ametliku dokumendi autentsus

6.1 Päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt on ametlikul dokumendil muude kirjalike dokumentidega võrreldes eriline tõendusjõud.

6.1.1 □ ▌ Ei

6.1.2 □ ▌ Jah. Eriline tõendusjõud puudutab järgmisi asjaolusid:

6.1.2.1 ▌ □ ametliku dokumendi koostamise kuupäev

6.1.2.2 □ ametliku dokumendi koostamise koht

6.1.2.3 □ täisealise ▌ esitatud avalduse sisu

6.1.2.4 □ faktid, mille kohta ▌ ametiasutus kinnitab, et neid on tema juuresolekul kontrollitud

6.1.2.5 □ meetmed, mille kohta ▌ ametiasutus kinnitab, et ta on need võtnud ▌

6.1.2.6 □ muu (palun täpsustage):

6.2 ▌ Päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt võib ametlik dokument kaotada oma erilise tõendusjõu järgmisel alusel *:

6.2.1 □ kohtuotsus, mis on tehtud

6.2.1.1 □ tavapärases kohtumenetluses

6.2.1.2 □ kohtulikus erimenetluses, mis on seadusega selleks otstarbeks ette nähtud

6.2.2 □ Muu (palun täpsustage):

6.3 ▌ Tõendi välja andnud ▌ ametiasutuse andmetel ei ole ametliku dokumendi autentsust päritoluliikmesriigis vaidlustatud.

□ ***Jah***

□ ***Ei***

7. Ametlikus dokumendis kajastatud õigustoimingud ja õigussuhted*

7.1 Tõendi välja andnud ▌ ametiasutuse andmetel*:

7.1.1 □ ei ole ametlikku dokumenti selles kajastatud õigustoimingute ja/või õigussuhete osas vaidlustatud

7.1.2 □ on ametlik dokument vaidlustatud õigustoimingute ja/või õigussuhete osas, mis on kajastatud selle konkreetsetes punktides, mida käesolev tõend ei hõlma (palun täpsustage):

7.2 Muu asjakohane teave (palun täpsustage)*:

8. Esindusõigus

8.1 ▌ Ametlik dokument kajastab täisealise antud esindusõigust

□ ***Jah***

□ ***Ei***

8.2 Esindaja

8.2.1 □ ***Füüsiline*** isik

8.2.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

8.2.1.2 Eesnimi (-nimed)***:***

8.2.1.3 Identifitseerimisnumber[2]*

8.2.1.3.1 Isikukood*:

8.2.1.3.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

8.2.1.3.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

8.2.1.3.4 Muu (palun täpsustage)****:***

8.2.1.4 Aadress

8.2.1.4.1 Tänav ja maja number / postkast:

8.2.1.4.2 Asula***:***

8.2.1.4.3 Sihtnumber:

[2] Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

8.2.1.4.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros

□ Läti □ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta

□ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia

□ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

8.2.2 □ Juriidiline isik

8.2.2.1 Organisatsiooni nimi:

8.2.2.2 Juriidilise isiku registreerimise andmed[3]*

8.2.2.2.1 Registreerimisnumber*:

8.2.2.2.2 Kuupäev (pp/kk/aaaa)*:

8.2.2.2.3 Registreerimiskoht:

8.2.2.3 Organisatsiooni aadress

8.2.2.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

8.2.2.3.2 Asula:

8.2.2.3.3 Sihtnumber:

8.2.2.3.4 Riik:

□ ***Belgia*** □ ***Bulgaaria*** □ ***Tšehhi Vabariik*** □ ***Saksamaa*** □ ***Eesti***

□ ***Kreeka*** □ ***Hispaania*** □ ***Prantsusmaa*** □ ***Horvaatia*** □ ***Itaalia*** □ ***Küpros*** □ ***Läti***

□ ***Leedu*** □ ***Luksemburg*** □ ***Ungari*** □ ***Malta*** □ ***Madalmaad***

□ ***Austria*** □ ***Poola*** □ ***Portugal*** □ ***Rumeenia*** □ ***Sloveenia*** □ ***Slovakkia***

□ ***Soome*** □ ***Rootsi***

□ ***Muu (palun märkige ISO-kood):***

[3] Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

8.3 Kui on määratud rohkem kui üks esindaja, ***tegutsevad**** esindajad

□ koos (ühiselt)[4]

□ samaaegselt[5] (vajaduse korral täpsustage):

□ eraldi[6] (vajaduse korral täpsustage):

□ asendajatena[7] (vajaduse korral täpsustage):

8.4 Esindaja volitused piirduvad üksnes täisealise toetamisega

□ ***Jah (palun täpsustage):***

□ ***Ei***

8.5 Esindusõigus hõlmab järgmisi küsimusi:

8.5.1 □ majanduslikud ja rahalised küsimused, vajaduse korral palun täpsustage:

8.5.2 □ tervis, vajaduse korral palun täpsustage:

8.5.3 □ heaolu ja muud isiklikud küsimused, vajaduse korral palun täpsustage:

8.5.4 □ ettevõtlus või kutsetegevus või täisealise osalus äriühingu(te)s, vajaduse korral palun täpsustage:

8.5.5 □ täisealise õiguslik esindamine, vajaduse korral palun täpsustage:

8.5.6 □ muu (palun täpsustage):

8.6 Esindusõigus

8.6.1 □ ***on*** kehtiv

8.6.1.1 kehtivuse alguskuupäev (pp/kk/aaaa):

8.6.2 □ hakkab kehtima tulevikus

8.6.2.1 □ ***kui kohus või*** pädev asutus on selle kinnitanud

8.6.2.2 □ esindaja ühepoolse avalduse alusel

8.6.2.3 □ kolmanda isiku otsuse alusel

8.7 □ Kohaldataval juhul nõutava tõendi liik (nt arstitõend)*:

4 Esindajad teevad otsuseid koos.

5 Erinevad esindajad tegelevad erinevate küsimustega. Näiteks tegeleb üks esindaja täisealise rahaliste küsimustega ja teine täisealise tervise, heaolu ja muude isiklike küsimustega.

6 Esindajad võivad tegutseda üksinda.

7 Kui esindaja(d) ei saa või soovi oma ülesandeid täita, võib määrata ühe või mitu asendajat.

9. Eelkorraldused

9.1 □ Ametlik dokument kajastab eelkorraldusi (***täisealise*** antud juhiseid ja väljendatud soove)

□ ***Jah***

□ ***Ei***

9.2 Ametlik dokument kajastab eelkorraldusi järgmistes küsimustes:

9.2.1 □ tervis, vajaduse korral palun täpsustage:

9.2.2 □ heaolu, sealhulgas elukoht, vajaduse korral palun täpsustage:

9.2.3 □ muud isiklikud küsimused, vajaduse korral palun täpsustage:

9.2.4 □ majanduslikud ja rahalised küsimused, vajaduse korral palun täpsustage:

9.2.5 □ esindajaks valitud füüsilise isiku valik, mida täisealise kaitseks mõeldud meedet võtvad ***kohtud*** peavad arvesse võtma, vajaduse korral palun täpsustage:

9.2.5.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

9.2.5.2 Valitud esindaja ***eesnimi (-nimed)***:

9.2.5.3 Valitud esindaja sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 9.2.5.1 märgitust)****:***

9.2.5.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa):

9.2.5.5 Sünnikoht ***(kui teada)*:***

9.2.5.6 Identifitseerimisnumber[8]******

9.2.5.6.1 Isikukood******:

9.2.5.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber******:

9.2.5.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number******:

9.2.5.6.4 Muu (palun täpsustage)****:***

[8] Palun märkige olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

9.2.5.7 Aadress

9.2.5.7.1 Tänav ja maja number / postkast:

9.2.5.7.2 Asula***:***

9.2.5.7.3 Sihtnumber:

9.2.5.7.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros

□ Läti □ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta

□ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia

□ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

9.2.6 □ Esindajaks valitud juriidilise isiku valik, mida täisealise kaitseks mõeldud meedet võtvad ***kohtud*** peavad arvesse võtma

9.2.6.1 Organisatsiooni nimi:

9.2.6.2 Organisatsiooni registreerimise andmed

9.2.6.2.1 Registreerimisnumber******:

9.2.6.2.2 ▌ Kuupäev (pp/kk/aaaa)****:***

9.2.6.2.3 Registreerimiskoht:

9.2.6.3 Organisatsiooni aadress

9.2.6.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

9.2.6.3.2 Asula***:***

9.2.6.3.4 Sihtnumber:

9.2.6.3.5 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti

□ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad

□ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia

□ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ***ISO-kood):***

9.2.6.4 Organisatsiooni nimel alla kirjutama volitatud isik

9.2.6.4.1 Perekonnanimi (-nimed):

9.2.6.4.2 Eesnimi (-nimed):

9.2.6.4.3 Muu asjakohane teave (palun täpsustage)*:

9.2.6.4.4 Kontaktandmed

9.2.6.4.4.1 Telefon****:***

9.2.6.4.4.2 E-post*:

9.2.6.4.4.3 Muud ***kontakt***andmed****:***

9.3 Muu asjakohane teave (sealhulgas teave eelkorraldustega käsitletavate küsimuste kohta) eelkorralduste kohta***, palun täpsustage*:***

10. Muu ametlikus dokumendis sisalduv teave*:
11. Registreerimine* ***11.1*** Ametlik dokument või ▌ ***selle*** osa on registreeritud* □ ▌ päritoluliikmesriigi registris □ ▌ muu liikmesriigi registris
12. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:
Kui on kasutatud lisalehti, märkige lehekülgede koguarv: Koostamise koht: ▌ Kuupäev (pp/kk/aaaa): Tõendi välja andnud ▌ ametiasutuse allkiri ja/või tempel: ▌ Tõendi viitenumber:

III LISA

EUROOPA *TOETAMIS- JA* ESINDAMISTÕEND

(Määruse (EL) [*2026/…]* artikli 44 lõige 4)

OLULINE TEAVE

Käesolev tõend on mõeldud esindaja(te)le, kellel on vaja kasutada oma volitusi sellise täisealise esindamiseks ***või toetamiseks***, kes oma võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta.

Käesolevat tõendit võib kasutada selle tõendamiseks, et tõendis täisealise esindajana nimetatud isik on volitatud täisealist esindama ***või toetama***.

Käesoleva tõendi annab välja ***selle*** liikmesriigi **määruse (EL) [*2026/… artikli 42 lõikes 2*** osutatud ***kohus või*** pädev asutus, kus meede võeti või esindusõigus kinnitati (edaspidi „väljaandev ametiasutus“). Käesoleva tõendi originaal jääb väljaandva ametiasutuse kätte ja välja antakse ainult selle kinnitatud ärakirjad. ***Kui see on riigisisese õiguse kohaselt võimalik, võivad liikmesriigid anda tõendi välja digitaalsel kujul.*** Tõend kehtib käesoleva vormi lõpus vastavas lahtris märgitud kuupäevani***, kui seda ei võeta tagasi, ei parandata, muudeta või peatata enne seda kuupäeva vastavalt määruses (EL) [2026/…] sätestatud kohaldatavatele menetlustele***.

Käesoleva tõendi õiguslik toime liidus:

– Eeldatakse, et tõendis täisealise esindajana nimetatud isikul on tõendis esitatud volitused, ilma et nende volitustega kaasneks muid tingimusi ega ***piiranguid*** kui need, mis on tõendis märgitud.

– Isik, ***kellele esitatakse kooskõlas määrusega (EL) [2026/…] välja antud*** tõend, ***võib tugineda asjaolule, et tõendis nimetatud*** täisealise esindajal ***on õigus kõnealust täisealist esindada või toetada tõendis kindlaks määratud ulatuses. Seda isikut*** käsitatakse isikuna, kes on ajanud asju ▌ täisealise ***volitatud esindajaga***, ▌ välja arvatud juhul, kui ta teab, et tõendi **sisu** ei ***ole*** täpne või ▌ kui ta ei ole sellisest ebatäpsusest ▌ teadlik raske hooletuse tõttu.

– Tõendil on kirjeldatud õiguslik toime liidus, välja arvatud Taanis ja Iirimaal.

– ***Tõendil on õiguslik toime liikmesriigis, kus see välja anti, välja arvatud juhul, kui selle liikmesriigi õiguses on sätestatud teisiti (vt punkt 9.3).***

– ***Pärast asjaomase täisealise surma ei ole tõendil enam õiguslikku toimet.***

Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)

1. Tõendi välja andnud ametiasutus ▌ (edaspidi „väljaandev ametiasutus“)

1.1 Väljaandva ametiasutuse liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia

□ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

1.2 Väljaandva ametiasutuse nimi ▌ :

1.3 Väljaandva ametiasutuse aadress

1.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

1.3.2 Asula***:***

1.3.3 Sihtnumber:

1.4 Kontaktandmed

1.4.1 Telefon******:

1.4.2 ***E-post****:

1.4.3 Muud kontaktandmed*:

2. Esindatava ***või toetatava*** täisealise (edaspidi „täisealine“) andmed

2.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

2.2 Eesnimi (-nimed):

2.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 2.1 märgitust)*****:

2.4 ***Sünni***aeg ▌ (pp/kk/aaaa):

2.5 Sünnikoht ▌ (***kui teada***)*****:

2.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia

□ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ***ISO-kood***):

□ Teadmata

2.7 Identifitseerimisnumber[1]*****

2.7.1 Isikukood*****:

2.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

2.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

2.7.4 Muu (palun täpsustage)*****:

2.8 Aadress

2.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

2.8.2 Asula:

2.8.3 Sihtnumber:

2.8.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ***ISO-kood***):

2.9 Kontaktandmed

2.9.1 Telefon*****:

2.9.2 ***E-post****:

[1] ***Palun märkige kõige asjakohasem variant.***

2.9.3 Muud kontaktandmed*:

Kui toetamise või esindamise aluseks on täisealise kaitseks mõeldud meede:

3. ▌ Meede

3.1 ▌ Meetme võttis: □ sama ***kohus***, kes annab välja käesoleva tõendi □ liikmesriigi muu ***kohus***

3.2 Kui meedet ei võtnud ***kohus***, kes annab välja käesoleva tõendi, märkige palun meetme võtnud ▌ ***kohtu*** nimi*:

3.3 ▌ Meetme viitenumber:

3.4 ▌ Meetme võtmise kuupäev (pp/kk/aaaa):

3.5 □ ▌ Meetme peale võib päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt edasi kaevata

3.5.1□ Meedet, mille peale võib päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt edasi kaevata, kohaldatakse ajutiselt ▌

Kui toetamise või esindamise aluseks on kinnitatud esindusõigus:

4. ▌ ▌ Kinnitatud esindusõigus

4.1 Esindusõiguse kinnitas:

□ sama ▌ ametiasutus, kes annab välja käesoleva tõendi

□ muu ***kohus või*** pädev asutus

4.2 Kui esindusõigust ei kinnitanud ametiasutus, kes annab välja käesoleva tõendi, märkige palun esindusõiguse kinnitanud ***kohtu või*** pädeva asutuse nimi ▌ *:

4.3 Kuupäev, mil täisealine vormistas esindusõiguse (pp/kk/aaaa):

4.4 ▌ Kinnitatud esindusõiguse kinnitamise kuupäev (pp/kk/aaaa):

4.5 ▌ Kinnitatud esindusõiguse viitenumber:

5. Täisealise esindaja(d)

5.1 Täisealise esindajate arv

□ Üks

□ Rohkem kui üks – *palun märkige täisealise esindajate arv*:

Kui täisealisel on rohkem kui üks esindaja, täitke iga esindaja kohta punkt 6 (täisealise esindaja andmed), 7 (esindaja volitused) ja 8 (esindaja volituste piirangud). Kasutage iga esindaja jaoks eraldi lehte ja tähistage esindajad vastavalt vajadusele järgmiselt: „Esindaja A“, „Esindaja B“ jne.

5.2 Kui täisealisel on rohkem kui üks esindaja, ▌ esindavad ***või toetavad*** esindajad täisealist ***järgmisel viisil*:**

□ Täisealise iga esindaja võib tegutseda üksinda ▌

□ Kõik täisealise esindajad peavad tegutsema koos või kokkuleppel

□ Iga esindaja tegutseb talle antud volituste piires ja esindajate volitused ei kattu

□ Muu. *Palun selgitage täisealise esindamise konkreetseid reegleid või korraldusi*[2]*:

[2] ***Eelkõige selgitage asjaolusid või märkige, millistesse õigustoimingutesse tuleb kaasata rohkem kui üks esindaja, ning täpsustage, millised täisealise esindajad tuleb kaasata.***

6. Täisealise esindaja ▌ (edaspidi „esindaja“) andmed

6.1 □ Füüsiline isik ▌

6.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

6.1.2 Eesnimi (-nimed):

6.1.3 ***Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 6.1.1 märgitust)*:***

6.1.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa):

6.1.5 Sünnikoht (***kui teada***)***:***

6.1.6 Identifitseerimisnumber[3]*

6.1.6.1 Isikukood*:

6.1.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

6.1.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

6.1.6.4 Muu (palun täpsustage)***:***

6.1.7 Aadress

6.1.7.1 Tänav ja maja number / postkast:

6.1.7.2 Asula:

6.1.7.3 Sihtnumber:

6.1.7.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ***ISO-kood):***

6.1.8 Kontaktandmed

6.1.8.1 Telefon***:***

6.1.8.2 E-post*:

6.1.8.3 Muud kontaktandmed *:

[3] ***Märkige kõige asjakohasem variant.***

6.2 □ Juriidiline isik ▌

6.2.1 Organisatsiooni nimi:

6.2.2 Organisatsiooni registreerimise andmed ▌

6.2.2.1 Registreerimisnumber*:

6.2.2.2 Kuupäev (pp/kk/aaaa)* ▌ :

6.2.2.3 Registreerimiskoht:

6.2.3 Organisatsiooni aadress

6.2.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

6.2.3.2 Asula:

6.2.3.3 Sihtnumber:

6.2.3.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ***ISO-kood***):

6.2.4 Organisatsiooni nimel alla kirjutama volitatud isik

6.2.4.1 Perekonnanimi (-nimed):

6.2.4.2 Eesnimi (-nimed):

6.2.5 Muu asjakohane teave (palun täpsustage)*:

6.2.6 Kontaktandmed

6.2.6.1 Telefon*:

6.2.6.2 ***E-post****:

6.2.6.3 Muud kontaktandmed*:

7. Esindaja volitused

7.1 ▌ Esindaja volitused piirduvad konkreetse sekkumisega (***nt*** piirduvad ***üksnes*** täisealise ***toetamisega):***

□ Jah

□ Ei

7.2 Volituste ***sisu ja ulatus:***

7.2.1 □ ▌ Täisealise kinnisvaraga seotud volitused[4]***:***

7.2.2 □ ***Täisealise*** muu vara kui kinnisvaraga ***seotud*** volitused[5]***:***

7.2.3 □ Pärimisega seotud volitused ▌ [6]:

[4] ***Nt täisealise kinnis- ja/või muud vara järjepidevalt hallata ja säilitada, sõlmida, pikendada ja/või lõpetada täisealisele kuuluvat kinnisvara puudutavaid rendi- või üürilepinguid kolmandate isikutega, müüa täisealise kinnisvara, teha täisealise kinnisvarale parendusi, muudatusi ja remonte, sealhulgas suuremahulisi, esindada täisealist küsimustes, mis on seotud täisealisele kuuluva hoone ja/või maa haldamisega.***

[5] ***Nt täisealise muud vara järjepidevalt hallata ja säilitada, saada makseid, tulu, kapitali ja/või väärisesemeid, hallata ja/või muuta täisealise pangakontot (-kontosid), sealhulgas teha kõiki sellega seotud tehinguid ja õigustoiminguid, saada pankadelt ja samalaadsetelt asutustelt täisealise pangakonto(de) ja muu vara kohta teavet, sealhulgas kontoväljavõtteid, võtta täisealise pangakonto(de)lt raha välja ja teha täisealise pangakonto(de)lt makseid, kasutada täisealise rahalisi vahendeid ja teha makseid, tasuda täisealise võlgu ja/või täita muid kohustusi, teha muu varaga seotud õigustoiminguid ja/või tehinguid, osaleda täisealise nimel või eest kohtumenetlustes, mis on seotud täisealise muu varaga.***

[6] ***Nt võtta vastu pärand või muu täitmine pärandvara arvelt, keelduda pärandist või muust täitmisest pärandvara arvelt, kui pärandvara on võlgadega koormatud, esindada täisealist pärimismenetluses, sealhulgas suhetes õigusasutuste ja/või finants- või maksuasutustega.***

7.2.4 □ Täisealise ***tervisega seotud*** volitused[7]***:***

7.2.5 □ Täisealise elukoha või eluasemega seotud volitused ▌ [8]***:***

7.2.6 □ Muud täisealise isikuga ***ja/või*** täisealise isikliku heaoluga seotud volitused ▌ [9]:

7.2.7 □ Täisealise õigus- ja äriküsimuste haldamisega seotud volitused ▌ [10]***:***

7.2.8 □ Muud volitused ja/või õigused[11]: ▌

---

7 ***Nt saada teavet täisealise tervise kohta, tutvuda täisealise meditsiiniliste dokumentidega, esindada täisealise huve tervisega seotud küsimustes, otsustada täisealise ambulatoorse ravi üle, otsustada täisealise statsionaarse ravi üle, anda nõusolek, keelduda nõusoleku andmisest või võtta tagasi nõusolek raviks, läbivaatuseks või muuks meditsiiniliseks sekkumiseks, otsustada ravi, sealhulgas elu toetava ravi jätkamise või lõpetamise üle, teha eespool nimetatud küsimustes täisealise tervisealaste huvidega seotud õigustoiminguid ja/või tehinguid, osaleda täisealise nimel või eest kohtumenetlustes, mis on seotud täisealise tervisealaste huvidega.***

8 ***Nt määrata kindlaks täisealise elukoht, vajaduse korral sõlmida leping kinnise asutuse või majutuskohaga, kus pakutakse hooldust või kus on võimalik tagada täisealise kaitse, seda lepingut muuta või see lõpetada, teha otsus täisealise üleviimiseks või paigutamiseks haiglasse või sarnasesse asutusse statsionaarsele ravile, sõlmida täisealise elukohaks ette nähtud korteri või muu eluaseme üürileping, seda lepingut muuta või see lõpetada, otsustada muude täisealise majapidamisega seotud praktiliste küsimuste üle, esindada täisealist küsimustes, mis on seotud täisealise elukohaks oleva hoone ja/või maa haldamisega, sealhulgas ühise haldamisega koos teiste omanikega või elanikega, teha täisealise elukoha või eluasemega seotud õigustoiminguid ja/või tehinguid, osaleda täisealise nimel või eest kohtumenetlustes, mis on seotud täisealise elukoha või eluasemega.***

9 ***Nt määrata kindlaks täisealise võimalik suhtlus konkreetse(te) isiku(te)ga, anda korraldus, millega keelatakse konkreetse(te)l isiku(te)l täisealisega ühendust võtta, võtta meetmeid, mis mõjutavad täisealise kuulumist ühendustesse või muudesse organisatsioonidesse, teha mis tahes toiminguid seoses täisealise lemmiklooma või koduloomaga.***

10 ***Nt teha täisealise äri-, kaubandus- või muu kutsetegevuse korraldamisega seotud otsuseid ja toiminguid, teha otsuseid ja toiminguid seoses täisealise osalusega äriühingus, sealhulgas aktsionäri õiguste kasutamisega ja aktsiate müügiga, sõlmida äriruumide rendileping täisealise äritegevuseks, seda lepingut pikendada ja/või see lõpetada, esindada täisealist suhetes pankade, finantseerimisasutuste, kindlustusandjate ning maksu- ja riigiasutustega, teha täisealise õigus- ja äriküsimustega seotud õigustoiminguid ja/või tehinguid, osaleda täisealise nimel või eest kohtumenetlustes.***

11 ***Nt delegeerida kõik oma volitused ja õigused või osa oma volitustest ja õigustest kolmandale isikule, nimetada oma asetäitjad seoses kõigi oma volituste ja õigustega, nimetada oma asetäitjad seoses teatavate volituste ja õigustega, määrata täisealise vara jaoks varahaldur, võtta vastu täisealisele adresseeritud posti, oma volituste piires võtta vastu, avada ja lugeda täisealisele adresseeritud posti, sealhulgas elektronposti.***

8. Esindaja volituste piirangud

8.1 Kas esindaja ***volitused piirduvad üksnes täisealise toetamisega?***

□ ***Jah***

□ ***Ei***

8.2 Kas esindaja volitused piirduvad konkreetse õigustoimingu, tehingu või muu sarnase konkreetse eesmärgiga?

□ ***Jah, palun täpsustage:***

□ ***Ei***

8.3 Kas esindaja volitused piirduvad konkreetse liikmesriigi või territooriumiga?

□ ***Ei***

□ Jah – *palun täpsustage, millised volitused on piiratud ning milline on geograafilise piirangu laad)*:

8.4 Esindaja võib tegutseda ainult ***täisealise nõusolekul:***

□ ***Ei***

□ ***Jah – kõikides küsimustes.***

□ ***Jah – palun täpsustage, milliste volituste jaoks on vaja nõusolekut:***

8.5 Esindaja võib tegutseda üksnes kohtu, muu üksuse või ***muu*** isiku nõusolekul[12] (*palun täpsustage neid küsimusi ja vajalikke nõusolekuid*)***:***

□ ***Ei***

□ ***Jah – kõikides küsimustes.***

□ ***Jah – palun täpsustage, milliste volituste jaoks on vaja nõusolekut:***

8.2.1 See vajalike nõusolekute loetelu on

□ näitlik

□ ammendav

8.6 Järgmistes küsimustes võib esindaja tegutseda ainult teatavatel muudel tingimustel[13] (*palun täpsustage neid küsimusi ja nendega seotud tingimusi*)*****:

8.6.1 See tingimuste loetelu on

□ näitlik

□ ammendav

8.7 Esindajal ei ole õigust esindada täisealist järgmistes küsimustes***:***

8.7.1 See loetelu küsimustest, mis ei kuulu esindaja pädevusse, on

□ näitlik

□ ammendav

8.7.2 Kohaldatava õiguse alusel säilitab täisealine volitused järgmistes küsimustes[14]:

8.7.3 Meetme või kinnitatud esindusõiguse alusel säilitab täisealine järgmised volitused:

8.8 Muud piirangud, palun täpsustage*:

12 ***Olenemata sellest, kas see nõue tuleneb meetmest või kinnitatud esindusõigusest (näiteks kui täisealine määras mõne muu isiku, kellega tuleb teatavates küsimustes konsulteerida) või riigisisesest õigusest. Sõltuvalt täisealise kaitset käsitlevast riigisisesest õigusest võivad kehtida erinormid, mille kohaselt on nõutav kohtu või muu avalik-õigusliku asutuse luba näiteks täisealise kinnisvaraga seotud tehingute tegemiseks, täisealise vara annetamiseks või tehinguteks, mille tulemusena täisealise vara müüakse või võõrandatakse muul viisil tema esindajale.***

13 ***Olenemata sellest, kas need tingimused tulenevad meetmest või kinnitatud esindusõigusest või riigisisesest õigusest. Sõltuvalt riigisisesest õigusest võivad kehtida konkreetsed tingimused näiteks täisealise kinnisvara müümiseks, nt et vara võib müüa üksnes avaliku enampakkumise teel või et täisealise vara ei saa võõrandada esindajale endale.***

14 ***Sõltuvalt riigisisesest õigusest võib täisealise esindamine olla välistatud näiteks teatavate väga isiklike otsuste puhul.***

9. Tõendi kehtivus 9.1 ▌ Tõend ***kehtib*** kuni (pp/kk/aaaa): 9.2 Märkused tõendi kehtivusaja kohta*****: ***9.3 Määruse (EL) [2026/…] artikli 40 lõike 3 kohaselt on tõendil õiguslik toime liikmesriigis, kus see välja anti.*** □ ***Jah*** □ ***Ei***
10. Lisateave, mis võib olla asjakohane*****:
11. Tõendi digitaalne kuju ***11.1 Tõend on välja antud digitaalsel kujul vastavalt määruse (EL) [2026/…] artikli 47 lõikele 1*** □ ***Jah*** □ ***Ei***
Väljaandev ametiasutus kinnitab, et ta on teinud kõik määruse (EL) ***[2026/…]*** artiklis 44 ette nähtud toimingud, ja eelkõige seda, et ta: – kontrollis määruse artikli 44 lõikes 1 osutatud asjaolusid; – määras vastavalt määruse artikli ***46 lõikele 4*** kindlaks tõendi asjakohase kehtivusaja. Tõendi viitenumber[15]: Tõendi väljaandmise kuupäev (pp/kk/aaaa): Kui on kasutatud lisalehti, märkige lehekülgede koguarv*****: Väljaandva ametiasutuse allkiri ja/või tempel:

[15] ***Kui see on riigisisese õiguse kohaselt võimalik, võiks siia lisada lingi või QR-koodi otsese juurdepääsu jaoks tõendi kehtivust kinnitavale veebilehele.***

KINNITATUD ÄRAKIRI

(Asjakohane ainult juhul, kui tõend ei ole välja antud digitaalsel kujul)

Käesolev Euroopa ***toetamis- ja*** esindamistõendi kinnitatud ärakiri on välja antud järgmisele isikule:

Ärakirja viitenumber:

Ärakirja väljaandmise kuupäev (pp/kk/aaaa):

Väljaandva ametiasutuse allkiri ja/või tempel:

Lisateabe saamiseks võtke ühendust väljaandva ametiasutusega.

IV LISA

VALITUD ***KOHTU*** TEADE
OMA PÄDEVUSE TEOSTAMISE KOHTA

(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***6 lõige 3)***

*Kasutatakse selleks, et teavitada täisealise hariliku viibimiskoha liikmesriigi **kohut ja/või selle liikmesriigi keskasutust enne meetme võtmist. Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. ***Kohus***, kes ***võtab*** meetme ▌

1.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia

□ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

1.2 ***Kohtu*** nimi ja liik:

1.3 Aadress

1.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

1.3.2 Asula:

1.3.3 Sihtnumber:

1.4 Kontaktandmed

1.4.1 Telefon****:***

1.4.2 E-post*:

1.4.3 Muud kontaktandmed*:

2. ***Täisealise hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohus ja/või keskasutus***

2.1 Liikmesriik:

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

2.2 Nimi:

2.3 Aadress

2.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

2.3.2 Asula:

2.3.3 Sihtnumber:

2.4 Kontaktandmed

2.4.1 Telefon****:***

2.4.2 E-post*:

2.4.3 Muud kontaktandmed*:

3. Täisealine, keda meede puudutab (edaspidi „täisealine“)

3.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

3.2 Eesnimi (-nimed):

3.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 3.1 märgitust)****:***

3.4 Kuupäev (pp/kk/aaaa)***:***

3.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:

3.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

3.7 Identifitseerimisnumber[1]*****

3.7.1 Isikukood*****:

3.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

3.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

3.7.4 Muu (palun täpsustage)*****:

3.8 Kontaktandmed

3.8.1 Telefon*****:

3.8.2 E-post*****:

3.8.3 Muud kontaktandmed*****:

[1] Märkige ***palun*** olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

4. Täisealist puudutav meede 4.1 ***Meede võetakse*** täisealise poolt kirjalikult tehtud***, kuupäevastatud ja allkirjastatud*** pädevuse valiku ***alusel*** järgmisel kuupäeval (pp/kk/aaaa): ***4.2 Kohus on*** kontrollinud, et määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***6 lõike 1 tingimused on täidetud:*** ☐ ***Jah*** ☐ ***Ei***
5. ▌ Lisateave, mis võib olla oluline (sealhulgas juhtumi laad, meetme kirjeldus ja asjakohasel juhul lühiülevaade asjaoludest)*:*
Koostamise koht: Kuupäev (pp/kk/aaaa): Käesoleva teatevormi välja andnud kohtu allkiri ja/või tempel: Viitenumber:

***V* LISA**

TEAVITAMINE, ABI- VÕI TEABETAOTLUS VÕI TEABE ESITAMINE

(Määruse (EL) ***[2026/…] artikli 8 lõige 4 ning artikli 36 lõiked 1 ja 3)***

Kasutatakse piiriülese juhtumi korral liikmesriigi kohtutelt, pädevatelt asutustelt ja keskasutustelt (edaspidi „taotluse esitanud asutus“) teise liikmesriigi kohtutele, pädevatele asutustele ja keskasutustele (edaspidi „taotluse saanud asutus“) artikli 8 lõike 4 kohase teate, artikli 36 lõike 1 kohase abi- või teabetaotluse või artikli 36 lõigete 1 ja 3 kohase teabe edastamiseks.

Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)

1. Taotluse esitanud ametiasutuse viitenumber:

2. Taotluse saanud ▌ ametiasutuse viitenumber*:

3. Taotluse esitanud ametiasutus

3.1 Liikmesriik*:*

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

3.2 Taotluse esitanud ametiasutuse nimi ▌ :

3.3 Aadress

3.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

3.3.2 Asula*:*

3.3.3 Sihtnumber:

3.4 Kontaktandmed

3.4.1 Telefon*:*

3.4.2 E-post*:*

3.4.3 Muud kontaktandmed*:

4. Taotluse saanud ▌ ametiasutus

4.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

4.2 ▌ Ametiasutuse nimi:

4.3 Aadress

4.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

4.3.2 Asula:

4.3.3 Sihtnumber:

4.4 Kontaktandmed

4.4.1 Telefon*****:

4.4.2 E-post*****:

4.4.3 Muud kontaktandmed*:

5. Asaomane täisealine (edaspidi „täisealine“)

5.1 Perekonnanimi (-nimed):

5.2 Eesnimi (-nimed):

5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 5.1 märgitust)*****:

5.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa):

5.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:

5.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]*****

5.7.1 Isikukood*****:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)*****:

5.8 ▌ Aadress

5.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

5.8.2 Asula***:***

5.8.3 Sihtnumber:

5.8.4 Riik***:***

[1] Märkige ***palun*** olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

5.9 Kontaktandmed

5.9.1 Telefon*:

5.9.2 E-post*:

5.9.3 Muud kontaktandmed*:

6. Täisealist puudutav meede ***(üks või mitu kannet olenevalt sellest, mis on asjakohane)****

6.1 □ Taotluse esitanud liikmesriigi ametiasutus võttis meetme (pp/kk/aaaa):

6.1.1 Meetme kehtivuse lõppemise kuupäev ▌ (pp/kk/aaaa)***:***

6.2 Määruse (EL) [2026/…] artikkel 8*

6.2.1 Pärimismenetluses on määruse (EL) [2026/…] artikli 8 lõike 1 alusel määratud esindaja

☐ Jah.

☐ Ei.

6.2.2 Pärimismenetluses täisealise nimel tehtud või tehtav õigustoiming, mille jaoks on nõutav kehtiv kohtu heakskiit või luba, on määruse (EL) [2026/…] artikli 8 lõike 3 alusel heaks kiidetud või lubatud

☐ Jah.

☐ Ei.

6.3 □ Teabevahetus 2000. aasta Haagi konventsiooni artiklite 7, 9, 10 või 11 alusel*

6.3.1 Asjakohane artikkel:

6.3.1.1 □ 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 7

6.3.1.2 □ 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 9

6.3.1.3 □ 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 10

6.3.1.4 □ 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 11

6.3.2 Meede ***puudutab: □ täisealise isikut □ täisealise vara***

6.3.3 Meede

□ Meedet kavandatakse

□ Meede võeti (pp/kk/aaaa):

□ Täisealise kaitset käsitlev menetlus on pooleli

6.4 □ Juhtumi laad, meetme kirjeldus ja lühiülevaade asjaoludest (asjakohasel juhul käesoleva vormi lisas):

7. Taotletava abi üksikasjad *****

7.1 □ ▌ Abi määruse (EL) ***[2026/…]*** kohaldamisel seoses järgmisega:

7.1.1 □ pädevuse kindlaksmääramine (palun täpsustage):

7.1.2 □ kohaldatava õiguse kindlaksmääramine (palun täpsustage):

7.1.3 □ meetme tunnustamine või täitmine (palun täpsustage):

7.1.4 □ otsesuhtlus pädevate asutuste ja kohtute vahel (palun täpsustage):

7.1.5 □ Muu (palun täpsustage):

7.2 □ Täisealise asukoht. Palun esitage teave, mille põhjal eeldatakse, et täisealine viibib taotluse saanud liikmesriigis:

7.3 □ Täisealisele tõenäoliselt ***kaitset pakkuva*** isiku asukoht

7.3.1 Teave täisealisele tõenäoliselt ***kaitset pakkuva*** isiku kohta

7.3.1.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

7.3.1.2 Eesnimi (-nimed):

7.3.1.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis ***7.3.1.1*** märgitust)*:

7.3.1.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa):

7.3.1.5 Sünnikoht ***(kui teada)*:***

7.3.1.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros

□ Läti □ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta

□ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia

□ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

7.3.1.7 Identifitseerimisnumber[2]*

7.3.1.7.1 Isikukood*:

7.3.1.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

7.3.1.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

7.3.1.7.4 Muu (palun täpsustage)***:**

7.3.2 Palun esitage teave, mille põhjal eeldatakse, et see isik viibib taotluse saanud liikmesriigis***:**

7.3.3 Palun täpsustage selle isiku seos täisealisega***:**

7.4 □ Meetme kavandamisel ***või rakendamisel*** teabe esitamine määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli 32 lõike 1 kohaselt (palun täpsustage):

7. 5 □ Muu (palun täpsustage):

8. Lisateave, mis võib olla asjakohane ***(sealhulgas juhtumi laad, meetme kirjeldus ja asjakohasel juhul lühiülevaade asjaoludest)****:

Koostamise koht:

Kuupäev (pp/kk/aaaa):

Taotluse esitanud ametiasutuse allkiri ja/või tempel:

Viitenumber:

[2] Märkige ***palun*** olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

VI LISA

VASTUS ABI- VÕI TEABETAOTLUSELE VÕI SEOSES ESITATUD TEABEGA (Määruse (EL) [2026/ ...] artikli 36 lõiked 1 ja 3)
Seda kasutab „taotluse saanud ametisutus“ piiriülese juhtumi korral teise liikmesriigi kohtutelt, pädevatelt asutustelt ja keskasutustelt saadud abi- või teabetaotlusele vastamiseks või seoses nende esitatud teabega (edaspidi „taotluse esitanud asutus“). Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)

1. Taotluse esitanud ametiasutuse viitenumber ▌:
2. Taotluse saanud ▌ ametiasutuse viitenumber:
3. Taotluse esitanud ametiasutus
4.▌ Taotluse saanud ametiasutus 4.1 Liikmesriik***:*** □ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi 4.2 ▌ Nimi: 4.3 Aadress ***4.3.1*** Tänav ja maja number / postkast: ***4.3.2*** Asula***:*** ***4.3.3*** Sihtnumber: 4.4 Kontaktandmed 4.4.1 Telefon*****: 4.4.2 E-post*****: ***4.4.3 Muud kontaktandmed*:***
5. Punktis 4 osutatud teabetaotluse saanud ametiasutus sai taotluse kätte (pp/kk/aaaa)*:

6. ▌ Taotluse saanud ametiasutuse vastus[1]

6.1 □ Taotletud teave on esitatud allpool:

6.2 □ Taotlus ei sisalda kogu järgmist vajalikku teavet (palun täpsustage see teave):

6.3 □ Taotlus lükatakse tagasi järgmis(t)el põhjus(t)el:

7. Taotlust ei saa menetleda või teavet ei saa esitada või teavet ei saadud järgmisel põhjusel*:

7.1 □ ***Vormi täitmiseks kasutatud keelt ei aktsepteerita***

7.1.1 Kasutage mõnda järgmistest keeltest:

7.2 □ ***Dokument ei ole loetav***

7.3 □ ***Taotlus ei ole täielik, kuna sellest puudub järgmine vajalik teave:***

7.4 □ ***Muu põhjus (palun täpsustage):***

8. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:

Kui on kasutatud lisalehti, märkige lehekülgede koguarv:

Koostamise koht: Kuupäev (pp/kk/aaaa):

Taotluse saanud ametiasutuse allkiri ja/või tempel:

Viitenumber:

[1] Vajaduse korral kasutage täiendavate selgituste jaoks lisalehte (-lehti).

***VII* LISA**

TÄISEALISE TEISE LIIKMESRIIKI PAIGUTAMISE KONSULTEERIMISTAOTLUS
(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***27 lõige 3)***

Kasutatakse teabevahetuseks teise liikmesriiki täisealise paigutamist kavandava liikmesriigi ***kohtu (edaspidi „taotluse esitanud kohus“)*** *ja taotluse saanud liikmesriigi kesk****asutuse, kohtu või pädeva*** *asutuse (edaspidi „taotluse saanud ▌ ametiasutus“) vahel.* ***Kui ollakse kavandatava paigutamise vastu, teatatakse sellisest vastuseisust*** *hiljemalt* ***kolm kuud*** *pärast* ***konsulteerimis****taotluse saamist.* ***Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:

2. Taotluse saanud ▌ ametiasutuse viitenumber ▌ *:

3. Taotluse esitanud ***kohus***

3.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

3.2 Taotluse esitanud ***kohtu*** nimi:

3.3 Aadress

3.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

3.3.2 Asula***:***

3.3.3 Sihtnumber:

3.4 Kontaktandmed

3.4.1 Telefon*:

3.4.2 E-post*:

3.4.3 Muud kontaktandmed*:

4. ▌ Taotluse saanud ***ametiasutus***

4.1 Liikmesriik:

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

4.2 ***Taotluse saanud*** ametiasutuse nimi:

4.3 Aadress

4.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

4.3.2 Asula***:***

4.3.3 Sihtnumber:

4.4 Kontaktandmed

4.4.1 Telefon*****:

4.4.2 E-post*****:

4.4.3 Muud kontaktandmed*:

5. Täisealine, keda paigutamine puudutab (edaspidi „täisealine“)*****

5.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

5.2 Eesnimi (-nimed):

5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 5.1 märgitust)*****:

5.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa)***:***

5.5 Sünnikoht ***(kui teada)*:***

5.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood): ▌

□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]*******

5.7.1 Isikukood******:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber******:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number******:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)****:***

5.8 Aadress

5.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

5.8.2 Asula***:***

5.8.3 Sihtnumber:

5.8.4 Riik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

5.9 Kontaktandmed

5.9.1 Telefon****:***

5.9.2 E-post*:

5.9.3 Muud kontaktandmed******:

6. Täisealist puudutav meede******

6.1 □ Taotluse esitanud **kohus** võttis meetme (pp/kk/aaaa):

6.1.1 Meetme kehtivuse lõppemise ▌ kuupäev (pp/kk/aaaa):

6.1.2 □ ▌ Meede on registreeritud taotluse esitanud liikmesriigi registris (palun täpsustage)***:***

6.2 □ Meetme võtmiseks on esitatud taotlus, mis on menetlemisel.

[1] Märkige palun olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

7. Kavandatava paigutamise üksikasjad

7.1 □ ▌ Kavandatakse täisealise paigutamist taotluse saanud liikmesriigi konkreetsesse kinnisesse asutusse või hooldusasutusse

7.1.1 Koha nimi või liik:

7.1.2 Aadress

7.1.2.1 Tänav ja maja number / postkast:

7.1.2.2 Asula***:***

7.1.2.3 Sihtnumber:

7.1.3 ▌ Koha kontaktandmed (kui on teada)

7.1.3.1 Telefon*****:

7.1.3.2 E-post****:***

7.1.3.3 Muud kontaktandmed*:

7.2 □ Kavandatakse täisealise paigutamist taotluse saanud liikmesriigi kindlaksmääramata kinnisesse asutusse või hooldusasutusse

7.2.1 Paigutamise kirjeldus (märkige võimalikud kriteeriumid või üksikasjad, mis mõjutavad taotluse saanud liikmesriigis paigutamiseks valitava koha valikut)*****:

7.2.2 Muu teave või märkus*****:

7.3 □ Paigutamise ja selle tingimused otsustab taotluse esitanud ***kohus***.

7.4 □ Taotluse esitanud **kohus** annab paigutamiseks loa ja see korraldatakse järgmise isiku toel:

7.4.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

7.4.2 Eesnimi (-nimed):

7.4.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 7.4.1 märgitust)*:

7.4.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa)***:***

7.4.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:

7.4.6 Identifitseerimisnumber[2]*:

7.4.6.1 Isikukood*:

7.4.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber*:

7.4.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*:

7.4.6.4 Muu (palun täpsustage)*:

7.5 □ Paigutamine on ajutine ja lõpeb

7.5.1 □ (pp/kk/aaaa):

7.5.2 □ pärast teatavat ajavahemikku (palun täpsustage):

7.6 Teave paigutamise eeldatava rahastamise kohta (palun täpsustage):

7.7 Täisealise ***tahet ja eelistusi on arvesse võetud****

☐ ***Jah***

☐ ***Ei***

☐ ***Lisateave:***

7.8 Lisatud on aruanne täisealise kohta koos kavandatava paigutamise ***põhjustega vastavalt*** 2000. aasta Haagi konventsiooni ***artiklile 33 ning*** muu ***asjakohane teave.***

□ ***Jah***

□ ***Ei***

8. ▌ Lisateave, mis võib olla asjakohane*:

Koostamise koht:

Kuupäev (pp/kk/aaaa):

Taotluse esitanud kohtu allkiri ja/või tempel:

[2] Märkige palun olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

VIII LISA

VASTUS TÄISEALISE TEISE LIIKMESRIIKI ▌ PAIGUTAMISE KONSULTEERIMIS***TAOTLUSELE***

(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***27 lõige 4)***

Kasutatakse teabevahetuseks ***taotluse saanud liikmesriigi keskasutuse, kohtu või pädeva asutuse (edaspidi „taotluse saanud ametiasutus“) ja*** teise liikmesriiki täisealise paigutamist ***kavandava*** liikmesriigi ***kohtu*** (edaspidi „taotluse ***esitanud kohus“) vahel. Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:

2. Taotluse saanud ▌ ametiasutuse viitenumber:

3. Taotluse esitanud ***kohus***: ▌

4. ***Taotluse saanud*** ametiasutus▌

4.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

4.2 ***Taotluse saanud*** ametiasutuse nimi ▌ :

4.3 Aadress

4.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

4.3.2 Asula***:***

4.3.3 Sihtnumber:

4.4 Kontaktandmed

4.4.1 Telefon****:***

4.4.2 E-post*:

4.4.3 Muud kontaktandmed*:

5. Teave ***taotluse saanud*** ametiasutuselt

5.1 □ Täisealise paigutamisega taotluse saanud liikmesriiki ollakse nõus

5.1.1 Täisealise võib paigutada järgmisse kinnisesse asutusse või hooldusasutusse:

□ taotluse esitanud ***kohtu*** poolt välja pakutud kinnine asutus või hooldusasutus

□ kinnine asutus või hooldusasutus, mis vastab järgmistele taotluse esitanud **kohtu** esitatud täpsustustele (palun täpsustage):

□ Muu (palun täpsustage):

5.2 □ Täisealise paigutamisega taotluse saanud liikmesriiki ollakse nõus teatava(te)l tingimus(t)el

5.2.1 □ Paigutamiseks antakse luba üksnes tingimusel, et punktis 5.1.1 märgitud kinnises asutuses või hooldusasutuses on vaba koht

5.2.2 □ Muud tingimused (palun täpsustage):

5.3 □ Paigutamisest taotluse saanud liikmesriiki keeldutakse

6. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:

Koostamise koht:

Kuupäev (pp/kk/aaaa):

Taotluse saanud ametiasutuse allkiri ja/või tempel:

Viitenumber:

IX LISA

TAOTLUS ***MÄÄRATA TEISE LIIKMESRIIGI PÄDEV ASUTUS*** ESINDAJAKS ▌
(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***28 lõike 3 esimene lõik***)

Kasutatakse ühe liikmesriigi ***kohtute*** poolt selleks, et taotleda ***teise liikmesriigi pädeva asutuse*** määramist esindajaks asjaomases teises liikmesriigis, et kaitsta täisealise huve selles teises liikmesriigis. ***Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. ▌ Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:

2. Taotluse saanud ametiasutuse (***määratava pädeva asutuse või*** keskasutuse ***viitenumber****:

3. Taotluse esitanud ***kohus***

3.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola

□ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

3.2 Nimi:

3.3 Aadress

3.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

3.3.2 Asula***:***

3.3.3 Sihtnumber:

3.4 Kontaktandmed

3.4.1 Telefon****:***

3.4.2 E-post*:

3.4.3 Muud kontaktandmed*:

4. ▌ Taotluse saanud ametiasutus (esindajaks ***määratav pädev asutus või*** keskasutus

4.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □

Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

4.2 ▌ Pädeva asutuse või keskasutuse ***nimi***:

4.3 Aadress

4.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

4.3.2 Asula***:***

4.3.3 Sihtnumber:

4.4 Kontaktandmed

4.4.1 Telefon****:***

4.4.2 E-post*:

4.4.3 Muud kontaktandmed*:

5. Täisealine, keda meede puudutab (edaspidi „täisealine“)

5.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

5.2 Eesnimi (-nimed):

5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis ***5.1*** märgitust)******:

5.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa)***:***

5.5 Sünnikoht ***(kui teada)*:***

5.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □

Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]****:***

5.7.1 Isikukood******:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber******:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number******:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)****:***

5.8 □ Täisealine saab / on saanud tasuta õigusabi või on/oli vabastatud kulude tasumisest (palun täpsustage):

[1] Märkige palun olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

6. Täisealist puudutav meede

6.1 □ Taotluse esitanud ametiasutus võttis meetme (pp/kk/aaaa)*****:

6.2 Meetme kehtivuse lõppemise ▌ kuupäev (pp/kk/aaaa)****:***

6.3 □ Meetme võtmiseks on esitatud taotlus, mis on menetlemisel*****

6.4 □ Meede on registreeritud päritoluliikmesriigi registris (palun täpsustage)****:***

6.5 □ Päritoluliikmesriigis on määratud esindaja*****

6.5.1 □ Füüsiline isik

6.5.1.1 Perekonnanimi (-nimed):

6.5.1.2 Eesnimi (-nimed):

6.5.1.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis ***6.5.1.1*** märgitust***):***

6.5.1.4 Sünniaeg (pp/kk/aaaa)***:***

6.5.1.5 Sünnikoht ***(kui teada)*:***

6.5.1.6 Identifitseerimisnumber[2]******

6.5.1.6.1 Isikukood*****:

6.5.1.6.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

6.5.1.6.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

6.5.1.6.4 Muu (palun täpsustage)****:***

6.5.2. Juriidiline isik

6.5.2.1 Organisatsiooni nimi:

6.5.2.2 Organisatsiooni registreerimine

6.5.2.2.1 Registreerimisnumber*:

6.5.2.2.2 Kuupäev (pp/kk/aaaa)*:

6.5.2.2.3 Registreerimiskoht:

6.5.2.3 Organisatsiooni aadress

6.5.2.3.1 Tänav ja maja number/postkast:

6.5.2.3.2 Koht:

6.5.2.3.3 Sihtnumber:

6.5.2.3.4 Riik:

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □

[2] Märkige palun olemasolevatest variantidest kõige kohasem.

Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

6.5.3 Esindaja ülesannete lühikirjeldus

6.5.3.1 □ Finantsvarade haldamine

6.5.3.2 □ Kinnisvara haldamine (palun märkige aadress):

6.5.3.3 □ Täisealise heaolu või tervisega seotud toetus

6.5.3.4 □ Muu (kirjeldage lühidalt):

7. Kavandatava määramise üksikasjad

7.1 Juhtumi kirjeldus ja põhjused, miks taotluse saanud liikmesriigis määratakse ***esindajaks pädev asutus***:

7.2 Esindaja ***esindab või toetab*** ▌ täisealist järgmistes küsimustes:

7.2.1 □ Finantsvarade haldamine

7.2.1.1 Finantsvarade laad (palun täpsustage):

7.2.1.2 Finantsasutuse kontaktandmed (palun täpsustage):

7.2.2 □ Kinnisvara haldamine (palun märkige aadress):

7.2.3 □ Täisealise heaolu või tervisega seotud toetus (palun täpsustage):

7.2.4 □ Muu (palun täpsustage):

7.3□ Määramine on ajutine ja lõpeb

7.3.1 □ (pp/kk/aaaa):

7.3.2 □ pärast teatavat ajavahemikku (palun täpsustage):

7.4 Täisealise ***tahet ja eelistusi on arvesse võetud****

☐ ***Jah.***

☐ ***Ei.***

☐ ***Lisateave***:

8. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:

Koostamise koht: ▌

Kuupäev (pp/kk/aaaa): ▌

Taotluse esitanud ***kohtu*** allkiri ja/või tempel: ▌

Viitenumber: ▌

X LISA

VASTUS TAOTLUSELE ***MÄÄRATA TEISE LIIKMESRIIGI PÄDEV ASUTUS*** ESINDAJAKS

(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***28 lõike 3 teine lõik)***

Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)

1. Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:

2. ▌ Keskasutuse ***või määratava pädeva asutuse*** viitenumber*:

3. Taotluse esitanud ***kohus***:

4. ▌ ***Määratav*** pädev asutus või keskasutus

4.1 ▌ Nimi ▌ :

4.2 Aadress

4.2.1 ▌ Tänav ja maja number / postkast:

4.2.2 ▌ Asula***:***

4.2.3 Sihtnumber:

4.3 Kontaktandmed

4.3.1 ▌ Telefon*:

4.3.2 ▌ E-post****:***

4.3.3 Muud kontaktandmed*:

4.4 ▌ Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

5. Teave keskasutuselt ***või*** määratavalt pädevalt asutuselt ***5.1*** □ ***Pädeva asutuse*** määramisega esindajaks ***ollakse*** nõus ***5.2*** □ Taotlus ei sisalda kogu vajalikku teavet. Märkige, milline teave puudub: 5.3 □ ***Ametiasutuse*** määramisega esindajaks ei olda ***nõus***
6. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:
Koostamise koht: ▌ Kuupäev (pp/kk/aaaa): ▌ ▌ ***Määratava pädeva*** asutuse või keskasutuse allkiri ja/või tempel: Viitenumber:

XI LISA

PÄDEVUSE ÜLEANDMINE
(Määruse (EL) ***[2026/…]*** artikli ***36 lõige 2***
ja 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 8)

Kasutamiseks liikmesriigi kohtu poolt selleks, et***: 1)*** taotleda omal algatusel või teise kohtu taotlusel oma pädevuse üleandmist sellise teise liikmesriigi kohtutele, millega ***täisealisel*** on oluline side ***vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 8 lõikele 2***; ***või 2) taotleda teise liikmesriigi pädevalt kohtult tema pädevuse üleandmist. Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***

1. Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:

2. Taotluse saanud ***kohtu*** viitenumber***:**

3. Taotluse esitanud ***kohus***

3.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka

□ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

3.2 Taotluse esitanud ***kohtu*** nimi:

3.3 Aadress

3.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

3.3.2 Asula***:***

3.3.3 Sihtnumber:

3.4 Kontaktandmed

3.4.1 Telefon***:**

3.4.2 ***E-post****:

3.4.3 Muud kontaktandmed*:

4. Taotluse saanud ***kohus***

4.1 Liikmesriik***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti □ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu □ Luksemburg

□ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal □ Rumeenia

□ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

4.2 Taotluse saanud ***kohus***:

4.3 Aadress

4.3.1 Tänav ja maja number / postkast:

4.3.2 Asula***:***

4.3.3 Sihtnumber:

4.4 Kontaktandmed

4.4.1 Telefon******:

4.4.2 ***E-post****:

4.4.3 Muud kontaktandmed*:

5. Täisealine, keda meede puudutab (edaspidi „täisealine“) ▌

5.1 Perekonnanimi (-nimed)***:***

5.2 Eesnimi (-nimed):

5.3 Sünnijärgne perekonnanimi (-nimed) (kui see erineb punktis 5.1 märgitust)*****:

5.4 ***Sünni***aeg (pp/kk/aaaa):

5.5 Sünnikoht ***(kui teada)****:

5.6 Kodakondsus***:***

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti □ Leedu

□ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria □ Poola □ Portugal

□ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome □ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

□ Teadmata

5.7 Identifitseerimisnumber[1]*****

5.7.1 Isikukood*****:

5.7.2 Sotsiaalkindlustusnumber*****:

5.7.3 Maksukohustuslasena registreerimise number*****:

5.7.4 Muu (palun täpsustage)*****:

5.8 Aadress

5.8.1 Tänav ja maja number / postkast:

5.8.2 Asula***:***

5.8.3 Sihtnumber:

5.8.4 Riik***:***

[1] Märkige kõige asjakohasem variant.

□ Belgia □ Bulgaaria □ Tšehhi Vabariik □ Saksamaa □ Eesti

□ Kreeka □ Hispaania □ Prantsusmaa □ Horvaatia □ Itaalia □ Küpros □ Läti

□ Leedu □ Luksemburg □ Ungari □ Malta □ Madalmaad □ Austria

□ Poola □ Portugal □ Rumeenia □ Sloveenia □ Slovakkia □ Soome

□ Rootsi

□ Muu (palun märkige ISO-kood):

5.9 Kontaktandmed

5.9.1 Telefon*:

5.9.2 E-post*:

5.9.3 Muud kontaktandmed*:

6. Taotluse päritolu

6.1 □ esitatakse taotluse esitanud ***kohtu*** omal algatusel

6.2 □ pärineb järgmiselt ***kohtult*** (palun täpsustage):

7. Taotluse sisu

7.1 □ Taotluse esitanud kohus taotleb oma pädevuse üleandmist taotluse saanud kohtule.

7.2 □ Taotluse esitanud kohus palub taotluse saanud kohtul oma pädevus üle anda.

8. ***Kohtu*** võetava meetme laad: ▌

8.1 □ on seotud täisealise isikuga (palun täpsustage) ▌ :

8.2 □ on seotud täisealise varaga (palun täpsustage):

9. Pädevuse üleandmise taotluse põhjendus ▌

9.1 Taotlus esitatakse vastavalt 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 8 lõike 2 järgmisele punktile:

□ punkt a (***riik, kelle kodanik täisealine on)***

□ punkt b (***riik, kus oli täisealise eelmine harilik viibimiskoht)***

□ punkt c (***riik, kus asub täisealise vara)***

□ punkt d (***riik, mille ametiasutused on täisealine kirjalikult valinud enda kaitseks meetmeid võtma)***

□ punkt e (***riik, kus asub täisealise sellise lähedase isiku harilik viibimiskoht, kes on valmis tema kaitse enda peale võtma)***

□ punkt f (***riik, mille territooriumil asub täisealine, seda seoses isiku kaitse küsimustega)***

9.2 Taotluse põhjendus:

10. ▌ Lisateave, mis võib olla asjakohane*:

Koostamise koht: ▌

Kuupäev (pp/kk/aaaa): ▌

Taotluse esitanud ***kohtu*** allkiri ja/või tempel: ▌

Taotluse viitenumber:

XII LISA

TAOTLUSE SAANUD KOHTU VASTUS PÄDEVUSE ÜLEANDMISE KOHTA (Määruse (EL) [2026/ ...] artikli 36 lõige 2), ja 2000. aasta Haagi konventsiooni artikkel 8)
Kasutatakse vastuse andmiseks pädevuse üleandmise taotlusele 2000. aasta Haagi konventsiooni artikli 8 tähenduses. ***Mittekohustuslikud väljad on tähistatud tärniga (*)***
1. Taotluse esitanud ***kohtu*** viitenumber:
2. Taotluse saanud ***kohtu*** viitenumber:
3. Teave taotluse saanud ***kohtult:*** 3.1 □ Pädevust aktsepteeritakse 3.2 □ Pädevust ei aktsepteerita 3.3□ ***Pädevuse üleandmine kiidetakse heaks*** ***3.4*** □ Pädevuse ***üleandmist*** ei kiideta heaks ▌
4. Vastusele on lisatud järgmised asjakohased dokumendid*: ***4.1*** □ ***Taotluse saanud kohtu tehtud otsus või võetud meede*** ***4.2*** □ ***Selgitus, miks pädevuse üleandmist ei kiideta heaks**** ***4.3*** □ ***Muu (palun täpsustage):***
5. Lisateave, mis võib olla asjakohane*:
Koostamise koht: ▌ Kuupäev (pp/kk/aaaa): Taotluse saanud ***kohtu*** allkiri ja/või tempel: Dokumendi viitenumber ▌ :

▌

Tõlge

TÄISKASVANUTE RAHVUSVAHELISE KAITSE KONVENTSIOON

(Vastu võetud 13. jaanuaril 2000)

Konventsioonile alla kirjutanud riigid,

arvestades vajadust tagada rahvusvahelistes olukordades sellise täiskasvanu kaitse, kes oma isiklike võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta;

soovides vältida oma õigussüsteemide kollisiooni täiskasvanu kaitse meetmete võtmise pädevuse ja kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel ning meetmete tunnustamisel ja täitmisel;

meenutades täiskasvanu kaitseks tehtava rahvusvahelise koostöö tähtsust;

kinnitades vajadust arvestada eelkõige täiskasvanu huve ning austust tema väärikuse ja sõltumatuse vastu,

on kokku leppinud järgmises.

I peatükk

Konventsiooni kohaldamisala

Artikkel 1

1) Konventsiooni kohaldatakse rahvusvahelistes olukordades sellise täiskasvanule kaitsele, kes oma isiklike võimete kahjustatuse või piiratuse tõttu ei suuda ise oma huve kaitsta.

2) Konventsiooni eesmärgid on:

a) määrata kindlaks riik, mille ametiasutuste pädevuses on võtta tarvitusele meetmeid täiskasvanu isiku või tema vara kaitseks;

b) määrata kindlaks, millist õigust nimetatud ametiasutused kohaldavad oma pädevuse teostamisel;

c) määrata kindlaks, millist õigust kohaldatakse täiskasvanu esindamisele;

d) tagada kaitsemeetmete tunnustamine ja täitmine kõikides osalisriikides;

e) seada konventsiooni eesmärkide saavutamiseks sisse koostöö osalisriikide ametiasutuste vahel.

*Artikkel **2***

1) Konventsioonis tähendab täiskasvanu isikut, kes on saanud 18-aastaseks.

2) Konventsiooni kohaldatakse ka sellise täiskasvanu suhtes tarvitusele võetud meetmetele, kes ei olnud nende tarvitusele võtmise ajal 18-aastaseks saanud.

*Artikkel **3***

Artiklis 1 viidatud meetmed võivad eelkõige käsitleda:

a) teovõime piiratuse kindlaksmääramist ja kaitserežiimi rakendamist;

b) täiskasvanu paigutamist kohtu- või haldusasutuse kaitse alla;

c) eestkostet, hooldust või muud seda laadi institutsiooni;

d) sellise isiku või organi määramist ja tema ülesandeid, kes vastutab täiskasvanu isiku või tema vara eest, esindab või toetab täiskasvanut;

e) täiskasvanu paigutamist kinnisesse asutusse või mujale, kus on võimalik tagada tema kaitse;

f) täiskasvanu vara haldamist, säilitamist või käsutamist;

g) erisekkumiseks loa andmist täiskasvanu isiku või tema vara kaitse eesmärgil.

*Artikkel **4***

1) Konventsiooni ei kohaldata:

a) ülalpidamiskohustusele;

b) abielu või muu seda laadi suhte sõlmimisele, kehtetuks tunnistamisele või lahutamisele ning kooselu lõpetamisele abielu lahutamata;

c) abielu või muu seda laadi suhte varasuhtele;

d) hooldusel olevale varale ja pärimisele;

e) sotsiaalkindlustusele;

f) üldist laadi riiklikele meetmetele tervise valdkonnas;

g) isiku suhtes tema poolt toime pandud kuriteo tõttu tarvitusele võetud meetmetele;

h) varjupaigaõiguse ja sisserände kohta tehtud otsustele;

i) üksnes avaliku julgeoleku tagamiseks tarvitusele võetud meetmetele.

2) Lõige 1 ei mõjuta isiku õigust tegutseda täiskasvanu esindajana nimetatud lõikes nimetatud asjades.

II peatükk
Pädevus

*Artikkel **5***

1) Täiskasvanu hariliku viibimiskoha osalisriigi kohtu või haldusasutuse pädevuses on tarvitusele võtta meetmeid täiskasvanu isiku või tema vara kaitseks.

2) Kui täiskasvanu harilik viibimiskoht muutub ja selleks saab teine osalisriik, on pädevad uue hariliku viibimiskoha riigi ametiasutused.

*Artikkel **6***

1) Pagulasest täiskasvanu või oma maal toimuvate rahutuste tõttu rahvusvaheliselt ümber asustatud täiskasvanu suhtes on artikli 5 lõikes 1 sätestatud pädevus selle osalisriigi ametiasutustel, mille territooriumil see täiskasvanu ümberasustamise tõttu viibib.

2) Eelmise lõike sätteid kohaldatakse ka täiskasvanule, kelle harilikku viibimiskohta ei ole võimalik tuvastada.

Artikkel 7

1) Välja arvatud pagulasest täiskasvanu või oma kodakondsusjärgses riigis toimuvate rahutuste tõttu rahvusvaheliselt ümberasustatu, on täiskasvanu kodakondsusjärgse osalisriigi ametiasutuste pädevuses võtta tarvitusele meetmeid täiskasvanu isiku või tema vara kaitseks pärast artikli 5 või artikli 6 lõike 2 kohaselt pädevatele asutustele teatamist, kui nad leiavad, et suudavad paremini hinnata täiskasvanu huve.

2) Nimetatud pädevust ei teostata, kui artikli 5, artikli 6 lõike 2 või artikli 8 kohaselt pädevad asutused on täiskasvanu kodakondsusjärgse riigi ametiasutustele teatanud, et nad on võtnud tarvitusele olukorrale vastavaid meetmeid või on otsustanud, et meetmeid ei ole vaja tarvitusele võtta, või et menetlus nendes küsimustes kestab.

3) Lõike 1 alusel tarvitusele võetud meetmed muutuvad kehtetuks niipea, kui artikli 5, artikli 6 lõike 2 või artikli 8 kohaselt pädevad asutused on tarvitusele võtnud olukorrale vastavaid meetmeid või otsustanud neid mitte tarvitusele võtta. Nimetatud ametiasutused informeerivad vastavalt asutusi, kes on lõike 1 kohaselt meetmeid tarvitusele võtnud.

*Artikkel **8***

1) Artikli 5 või 6 kohaselt pädevad osalisriigi ametiasutused, kelle arvates see on täiskasvanu huvides, võivad omal algatusel või teise osalisriigi ametiasutuse palvel esitada taotluse, et ühe lõikes 2 nimetatud riigi ametiasutused võtaksid tarvitusele meetmeid täiskasvanu isiku või tema vara kaitseks. Selline taotlus võib puudutada nimetatud kaitse kõiki või mõningaid aspekte.

2) Osalisriigid, kelle ametiasutuste poole võib eelmise lõike alusel taotlusega pöörduda, on:

a) riik, kelle kodanik täiskasvanu on;

b) riik, kus oli täiskasvanu eelmine harilik viibimiskoht;

c) riik, kus asub täiskasvanu vara;

d) riik, mille ametiasutused on täiskasvanu kirjalikult valinud enda kaitseks meetmeid tarvitusele võtma;

e) riik, kus asub täiskasvanu sellise lähedase isiku harilik viibimiskoht, kes on valmis tema kaitse enda peale võtma;

f) riik, mille territooriumil asub täiskasvanu, – isiku kaitse küsimustes.

3) Kui eelmiste lõigete kohaselt nimetatud ametiasutus ei kinnita oma pädevust, säilitavad pädevuse artikli 5 või 6 kohaselt pädevad osalisriigi ametiasutused.

*Artikkel **9***

Selle osalisriigi ametiasutused, kus asub täiskasvanu vara, on pädevad võtma selle vara kaitseks tarvitusele meetmeid niivõrd, kuivõrd need on kooskõlas artiklite 5–8 alusel pädevate asutuste tarvitusele võetud meetmetega.

*Artikkel **10***

1) Kõikides kiireloomulistes asjades on vajalike kaitsemeetmete tarvitusele võtmiseks pädevad selle osalisriigi ametiasutused, kelle territooriumil asub täiskasvanu või tema vara.

2) Osalisriigis harilikult viibiva täiskasvanu suhtes eelmise lõike alusel tarvitusele võetud meetmed muutuvad kehtetuks niipea, kui artiklite 5–9 alusel pädevad ametiasutused on tarvitusele võtnud olukorrale vastavaid meetmeid.

3) Meetmed, mis on lõike 1 alusel tarvitusele võetud täiskasvanu suhtes, kelle harilik viibimiskoht on riigis, mis ei ole konventsiooniosaline, muutuvad igas osalisriigis kehtetuks niipea, kui kõnealune osalisriik on tunnustanud olukorrale vastavate meetmete tarvitusele võtmist teise riigi ametiasutuste poolt.

4) Ametiasutused, kes on lõike 1 alusel tarvitusele võtnud meetmeid, peavad võimaluse korral teatama neist osalisriigile, kus asub täiskasvanu harilik viibimiskoht.

*Artikkel **11***

1) Selle osalisriigi ametiasutused, kelle territooriumil asub täiskasvanu, on erandkorras pädevad täiskasvanu isiku kaitseks tarvitusele võtma ajutisi meetmeid, mille mõju piirdub ainult kõnealuse riigi territooriumiga, kui sellised meetmed sobivad meetmetega, mida on juba tarvitusele võtnud artiklite 5–8 alusel pädevad ametiasutused, ja pärast artikli 5 alusel pädevatele asutustele teatamist.

2) Osalisriigis harilikult viibiva täiskasvanu suhtes eelmise lõike alusel tarvitusele võetud meetmed muutuvad kehtetuks niipea, kui artiklite 5–8 alusel pädevad ametiasutused on otsustanud tarvitusele võtta olukorrale vastavaid kaitsemeetmeid.

*Artikkel **12***

Võttes arvesse artikli 7 lõike 3 sätteid, kehtivad artiklite 5–9 alusel tarvitusele võetud meetmed vastavalt neis sätestatud tingimustele ka siis, kui asjaolude muutumise tõttu on pädevuse tekkimise alus kõrvaldatud, kuni konventsiooni kohaselt pädevad asutused ei ole neid meetmeid muutnud, asendanud või lõpetanud.

III peatükk
Kohaldatav õigus

*Artikkel **13***

1) Teostades II peatüki alusel pädevust, kohaldab osalisriigi ametiasutus oma riigi õigust.

2) Kui täiskasvanu isiku või tema vara kaitseks on vaja, võib ametiasutus erandkorras kohaldada või võtta arvesse teise riigi õigust, millega olukord on tihedalt seotud.

*Artikkel **14***

Osalisriigis tarvitusele võetud meetmeid rakendatakse teises osalisriigis teise riigi õigusega määratud tingimustel.

*Artikkel **15***

1) Kui täiskasvanu on lepingu või ühepoolse tehinguga andnud üle esindusõiguse, mida rakendatakse juhul, kui ta ei saa ise oma huve kaitsta, kohaldatakse volituse olemasolule, ulatusele, muutmisele ja lõppemisele selle riigi õigust, kus lepingu sõlmimise või tehingu tegemise ajal oli täiskasvanu harilik viibimiskoht, välja arvatud juhul, kui selleks on kirjalikult ja sõnaselgelt määratud ühe lõikes 2 nimetatud riigi õigus.

2) Riigid, mille õigust võib kohaldatavaks määrata, on:

   a) riik, kelle kodanik täiskasvanu on;

   b) riik, kus oli täiskasvanu varasem harilik viibimiskoht;

   c) riik, kus asub täiskasvanu vara, – selle varaga seotud küsimustes.

3) Esindusõiguse kasutamise viisile kohaldatakse selle riigi õigust, kus seda kasutatakse.

*Artikkel **16***

Kui artiklis 15 nimetatud esindusõigust ei kasutata viisil, mis tagab täiskasvanu isiku või tema vara piisava kaitse, võib sellise õiguse tagasi võtta või muuta seda konventsiooni alusel pädeva asutuse meetmetega. Esindusõiguse tagasivõtmise või muutmise korral tuleb võimalikult suures ulatuses võtta arvesse artiklis 15 viidatud õigust.

*Artikkel **17***

1) Kui kolmas isik on teinud tehingu isikuga, kes võib tehingu tegemise riigi õiguse kohaselt tegutseda täiskasvanu esindajana, ei saa tehingu kehtivust vaidlustada ega pidada kolmandat isikut vastutavaks ainult sel põhjusel, et tal ei olnud õigust tegutseda täiskasvanu esindajana käesoleva peatüki sätete alusel määratud õiguse kohaselt, välja arvatud juhul, kui kolmas isik teadis või pidi teadma, et esindusõigusele kohaldatakse nimetatud õigust.

2) Eelmist lõiget kohaldatakse ainult juhul, kui tehingu teinud isikud asuvad sama riigi territooriumil.

*Artikkel **18***

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse ka juhul, kui nendega määratud õigus on sellise riigi õigus, kes ei ole konventsiooniosaline.

*Artikkel **19***

Käesolevas peatükis tähendab õigus riigis kehtivat õigust, välja arvatud kollisiooninormid.

*Artikkel **20***

Käesolev peatükk ei takista selle riigi õiguse sätete kohaldamist, kus täiskasvanu suhtes kohaldatakse kaitsemeetmeid, kui selliste sätete kohaldamine on kohustuslik sõltumata sellest, millist õigust muul juhul tuleks kohaldada.

*Artikkel **21***

Käesoleva peatüki sätetega määratud õiguse kohaldamisest võib keelduda ainult siis, kui selle kohaldamine oleks ilmses vastuolus avaliku korraga.

IV peatükk
Tunnustamine ja täitmine

*Artikkel **22***

1) Osalisriigi ametiasutuse tarvitusele võetud meetmeid tunnustatakse seadusest tulenevalt kõikides teistes osalisriikides.

2) Tunnustamisest võib keelduda, kui:

a) meetme on tarvitusele võtnud ametiasutus, kelle pädevus ei põhine ühelgi II peatükis sätestatud alusel või ei ole nendega kooskõlas;

b) kohtu- või haldusmenetluses on tarvitusele võetud meede täiskasvanut ära kuulamata ja sellega on rikutud taotluse saanud riigi menetlusõiguse olulisi põhimõtteid; see ei kehti kiireloomuliste asjade kohta;

c) tunnustamine on ilmses vastuolus taotluse saanud riigi avaliku korraga või on vastuolus selle riigi kohustusliku sättega sõltumata sellest, millist õigust tuleks muul juhul kohaldada;

d) meede on vastuolus hilisema meetmega, mis on tarvitusele võetud riigis, mis ei ole konventsiooniosaline ja oleks olnud artiklite 5–9 alusel pädev tingimusel, et nimetatud hilisem meede vastab taotluse saanud riigi tunnustamisnõuetele;

e) ei ole järgitud artiklis 33 sätestatud menetlust.

*Artikkel **23***

Piiramata artikli 22 lõike 1 kohaldamist, võib huvitatud isik taotleda osalisriigi pädevalt asutuselt teises osalisriigis tarvitusele võetud meetme tunnustamise või tunnustamata jätmise otsustamist. Tunnustamismenetlusele kohaldatakse taotluse saanud riigi õigust.

*Artikkel **24***

Taotluse saanud riigi ametiasutus on seotud meetme tarvitusele võtnud teise riigi ametiasutuse pädevuse aluseks võetud asjaolude tuvastamise otsustega.

*Artikkel **25***

1) Kui osalisriigis tarvitusele võetud ja seal täidetavaid meetmeid on vaja täita teises osalisriigis, tuleb need huvitatud isiku taotluse alusel tunnistada täidetavaks teises riigis või registreerida seal täitmise eesmärgil selle riigi õiguses sätestatud korras.

2) Osalisriik kohaldab meetme täidetavaks tunnistamisele või registreerimisele lihtsat ja kiiret menetlust.

3) Täidetavaks tunnistamisest või registreerimisest võib keelduda ainult artikli 22 lõikes 2 sätestatud alusel.

*Artikkel **26***

Ilma et see piiraks eelmiste artiklite kohaldamiseks vajalikku kontrolli, ei kontrollita tarvitusele võetud meetmete asjaolusid.

*Artikkel **27***

Osalisriigis tarvitusele võetud ja täidetavaks tunnistatud või täitmise eesmärgil registreeritud meetmeid tuleb teises riigis täita nii, nagu need oleksid tarvitusele võetud selle riigi ametiasutuste poolt. Meetmeid täidetakse taotluse saanud riigi õiguse kohaselt ja selles sätestatud ulatuses.

V peatükk
Koostöö

*Artikkel **28***

1) Osalisriik määrab keskasutuse, kes täidab talle konventsiooniga pandud ülesandeid.

2) Liitriigid, mitme õigussüsteemiga riigid või autonoomsete territoriaalsete üksustega riigid võivad määrata mitu keskasutust ja määrata nende kohustuste territoriaalse või individuaalse ulatuse. Kui riik on määranud mitu keskasutust, peab ta määrama ühe keskasutuse, kellele võib saata kõik teated selle riigi asjakohasele keskasutusele edastamiseks.

*Artikkel **29***

1) Konventsiooni eesmärkide saavutamiseks teevad keskasutused üksteisega koostööd ja edendavad koostööd ka oma riigi pädevate asutustega.

2) Konventsiooni kohaldamiseks võtavad nad asjakohaseid meetmeid, et anda teavet oma riigis täiskasvanute kaitseks kehtivate seaduste ja olemasolevate teenuste kohta.

*Artikkel **30***

Osalisriigi keskasutus võtab kas otse või ametiasutuste või teiste organite kaudu asjakohaseid meetmeid, et:

a) igati hõlbustada teabevahetust pädevate asutuste vahel olukordades, millele kohaldatakse konventsiooni;

b) anda teise osalisriigi pädeva asutuse taotluse korral abi täiskasvanu asukoha kindlakstegemiseks juhul, kui on alust arvata, et täiskasvanu võib viibida taotluse saanud riigi territooriumil ja vajada kaitset.

*Artikkel **31***

Osalisriigi pädevad asutused võivad kas otse või teiste organite kaudu ergutada vahendamise või lepitamise teel või muude seda laadi meetmetega täiskasvanu isiku või vara kaitseks kokkuleppel põhinevate lahenduste leidmist olukordades, millele kohaldatakse konventsiooni.

*Artikkel **32***

1) Kui kaalutakse kaitsemeetmete tarvitusele võtmist ja täiskasvanu olukord seda nõuab, võib konventsiooni kohaselt pädev asutus taotleda täiskasvanu kaitseks vajalikku teavet teise osalisriigi ametiasutuselt, kellel sellist teavet on.

2) Osalisriik võib deklareerida, et lõike 1 kohased taotlused tuleb tema ametiasutustele edastada ainult keskasutuse kaudu.

3) Osalisriigi pädev asutus võib taotleda teise osalisriigi ametiasutustelt abi konventsiooni kohaste kaitsemeetmete rakendamiseks.

*Artikkel **33***

1) Kui artiklite 5–8 alusel pädev asutus kaalub täiskasvanu paigutamist kinnisesse asutusse või mujale, kus on võimalik tagada tema kaitse, ja kui selline paigutamine leiab aset teises osalisriigis, peab ta kõigepealt nõu pidama selle riigi keskasutuse või muu pädeva asutusega. Sel eesmärgil edastab ta täiskasvanu kohta aruande, milles põhjendab kavandatavat paigutamist.

2) Taotlev riik ei tohi teha kinnisesse asutusse paigutamise otsust, kui taotluse saanud riigi keskasutus või muu pädev asutus teatab mõistliku aja jooksul, et on sellise paigutamise vastu.

*Artikkel **34***

Kui täiskasvanut ähvardab tõsine hädaoht ja täiskasvanu kaitseks abinõusid rakendanud või nende rakendamist kaaluv osalisriigi pädev asutus on saanud teavet selle kohta, et täiskasvanu harilik viibimiskoht on muutunud või et ta viibib teises riigis, peab see pädev asutus teatama teise riigi ametiasutusele olemasolevast hädaohust ja abinõudest, mida on rakendatud või mille rakendamist kaalutakse.

*Artikkel **35***

Ametiasutus ei pea selle peatüki alusel taotlema ega edastama teavet, mis tema arvates võib seada ohtu täiskasvanu isiku või tema vara või kujutada endast suurt ohtu täiskasvanu perekonnaliikme vabadusele või elule.

*Artikkel **36***

1) Ilma et see piiraks võimalust kehtestada mõistlik tasu teenuste osutamise eest, kannavad osalisriikide keskasutused ja teised ametiasutused käesoleva peatüki sätteid kohaldades oma kulud ise.

2) Osalisriik võib tasumäärade kehtestamiseks sõlmida kokkuleppeid ühe või mitme osalisriigiga.

*Artikkel **37***

Osalisriik võib sõlmida kokkuleppeid ühe või mitme osalisriigiga, et parandada käesoleva peatüki kohaldamist nende omavahelistes suhetes. Kokkuleppe sõlminud riigid edastavad kokkuleppe koopia konventsiooni hoiulevõtjale.

VI peatükk
Üldsätted

*Artikkel **38***

1) Selle osalisriigi ametiasutus, kus on rakendatud kaitseabinõusid või kinnitatud esindusõigus, võib anda isikule, kellele on usaldatud täiskasvanu isiku või tema vara kaitse, tema taotluse alusel tõendi, milles on andmed isiku tegutsemispädevuse ja volituste kohta.

2) Kui ei ole tõestatud vastupidist, eeldatakse, et tõendis märgitud pädevus ja volitused kuuluvad sellele isikule tõendi andmise kuupäevast alates.

3) Osalisriik määrab tõendi koostamiseks pädeva asutuse.

*Artikkel **39***

Konventsiooni alusel kogutud või edastatud isikuandmeid tohib kasutada ainult sel otstarbel, milleks need olid kogutud või edastatud.

*Artikkel **40***

Ametiasutus, kellele teave edastatakse, tagab selle konfidentsiaalsuse oma riigi õiguse kohaselt.

*Artikkel **41***

Kõik konventsiooni alusel edastatud või kättetoimetatud dokumendid on vabastatud legaliseerimisest ja muust seda laadi formaalsusest.

*Artikkel **42***

Osalisriik võib määrata ametiasutused, kellele tuleb adresseerida artiklite 8 ja 33 kohased taotlused.

*Artikkel **43***

1) Artiklites 28 ja 42 nimetatud määramistest teavitatakse Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi alalist bürood hiljemalt konventsiooni ratifitseerimise või heakskiitmise kirja hoiuleandmise või sellega ühinemise kuupäeval. Samuti teavitatakse alalist bürood kõikidest teatatud andmete muudatustest.

2) Artikli 32 lõikes 2 nimetatud deklaratsioon esitatakse konventsiooni hoiulevõtjale.

*Artikkel **44***

Osalisriik, kus täiskasvanu isiku või vara kaitseks kohaldatakse eri õigussüsteeme või õigusnormide kogumeid, ei pea kohaldama konventsiooni sätteid kollisioonidele, mis on tekkinud ainult selliste õigussüsteemide või õigusnormide kogumite vahel.

*Artikkel **45***

Kui riigis kohaldatakse konventsiooniga reguleeritud valdkonnas eri territoriaalsetes üksustes mitut õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, käsitatakse viidet:

a) harilikule viibimiskohale selles riigis viitena harilikule viibimiskohale territoriaalses üksuses;

b) täiskasvanu viibimisele selles riigis viitena täiskasvanu viibimisele territoriaalses üksuses;

c) täiskasvanu vara asukohale selles riigis viitena täiskasvanu vara asukohale territoriaalses üksuses;

d) riigile, mille kodanik täiskasvanu on, viitena selle riigi õigusega määratud territoriaalsele üksusele, või kui asjakohased normid puuduvad, viitena territoriaalsele üksusele, millega täiskasvanu on kõige tugevamini seotud;

e) riigile, mille ametiasutuse on täiskasvanu valinud,

– viitena territoriaalsele üksusele, kui täiskasvanu on valinud selle territoriaalse üksuse ametiasutuse;

– viitena territoriaalsele üksusele, millega täiskasvanu on kõige tugevamini seotud, kui täiskasvanu on valinud selle riigi ametiasutuse, täpsustamata territoriaalset üksust selles riigis;

f) selle riigi õigusele, millega olukord on märkimisväärselt seotud, viitena selle territoriaalse üksuse õigusele, millega olukord on märkimisväärselt seotud;

g) abinõusid rakendanud riigi õigusele, menetlusele või ametiasutusele viitena abinõusid rakendanud territoriaalse üksuse kehtivale õigusele või menetlusele või tema ametiasutusele;

h) taotluse saanud riigi õigusele, menetlusele või ametiasutusele viitena selle territoriaalse üksuse kehtivale õigusele või menetlusele või tema ametiasutusele, kus tunnustamist või täitmist taotletakse;

i) kaitseabinõusid rakendavale riigile viitena abinõusid rakendavale territoriaalsele üksusele;

j) riigi organile või ametiasutusele, välja arvatud keskasutus, viitena organile või asutusele, kes on pädev tegutsema territoriaalses üksuses.

*Artikkel **46***

Kui III peatüki alusel tuleb kohaldada selle riigi õigust, mis koosneb mitmest territoriaalsest üksusest, kus igaühes kehtib oma õigussüsteem või õigusnormide kogum konventsiooniga reguleeritud asjades, kohaldatakse järgmisi sätteid:

a) kui selles riigis on jõus õigusnormid, mis määravad, millise territoriaalse üksuse õigust tuleb kohaldada, siis kohaldatakse selle üksuse õigust;

b) selliste õigusnormide puudumisel kohaldatakse asjakohase territoriaalse üksuse õigust, nagu on sätestatud artiklis 45.

*Artikkel **47***

Kui III peatüki alusel tuleb kohaldada selle riigi õigust, kus kehtib mitu õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, mida kohaldatakse eri inimrühmadele konventsiooniga reguleeritud asjades, kohaldatakse järgmisi sätteid:

a) kui selles riigis on jõus õigusnormid, mis määravad, millist õigust kohaldada, siis kohaldatakse seda õigust;

b) selliste õigusnormide puudumisel kohaldatakse seda õigussüsteemi või õigusnormide kogumit, millega täiskasvanu on kõige tugevamini seotud.

*Artikkel **48***

Osalisriikide vahelistes suhetes asendab käesolev konventsioon 17. juulil 1905. aastal Haagis allakirjutatud eestkostet ja teisi seda laadi abinõusid käsitleva konventsiooni (*Convention concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*).

*Artikkel **49***

1) Konventsioon ei mõjuta rahvusvahelisi õigusakte, mille osalisteks osalisriigid on ja mis sisaldavad sätteid konventsiooniga reguleeritud asjade kohta, välja arvatud juhul, kui õigusakti osalised riigid on deklareerinud vastupidist.

2) Konventsioon ei mõjuta ühe või mitme osalisriigi võimalust sõlmida kokkuleppeid, mis sisaldavad sätteid kokkuleppeosalises riigis harilikult viibiva täiskasvanu kohta konventsiooniga reguleeritud asjades.

3) Ühe või mitme osalisriigi sõlmitud kokkulepped konventsiooniga reguleeritud asjades ei mõjuta konventsiooni sätete kohaldamist selliste riikide ja teiste osalisriikide vahel.

4) Eelmisi lõikeid kohaldatakse ka asjaomaste riikide piirkondlikel või muudel erisuhetel põhinevate ühtsete õigusaktide suhtes.

*Artikkel **50***

1) Konventsiooni kohaldatakse ainult selliste meetmete suhtes, mida riik on rakendanud pärast seda, kui konventsioon on tema suhtes jõustunud.

2) Konventsiooni kohaldatakse ainult selliste meetmete tunnustamise ja rakendamise suhtes, mis on tarvitusele võetud pärast seda, kui konventsioon on jõustunud meetmeid tarvitusele võtva ja taotluse saanud riigi vahel.

3) Alates konventsiooni jõustumisest osalisriigi suhtes kohaldatakse seda esindusõigusele, mis on varem antud artiklis 15 sätestatud tingimuste kohaselt.

*Artikkel **51***

1) Osalisriigi keskasutusele või muule ametiasutusele saadetav teade peab olema originaalkeeles ja sellele lisatakse tõlge selle riigi ametlikku keelde või ühte selle riigi ametlikest keeltest või kui see ei ole võimalik, siis tõlge inglise või prantsuse keelde.

2) Osalisriik võib teha artikli 56 kohase reservatsiooni, mille kohaselt tuleb kasutada kas inglise või prantsuse keelt, kuid mitte mõlemat.

*Artikkel **52***

Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi peasekretär kutsub konventsiooni rakendumise läbivaatamiseks korrapäraselt kokku erikomisjoni.

VII peatükk
Lõppsätted

*Artikkel **53***

1) Konventsioon on allakirjutamiseks avatud riikidele, kes olid Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi liikmed 2. oktoobril 1999. aastal.

2) Konventsioon ratifitseeritakse või kiidetakse heaks ja ratifitseerimis- või heakskiitmiskiri antakse hoiule Madalmaade Kuningriigi välisministeeriumi, kes on konventsiooni hoiulevõtja.

*Artikkel **54***

1) Iga riik võib konventsiooniga ühineda pärast seda, kui konventsioon on artikli 57 lõike 1 kohaselt jõustunud.

2) Ühinemiskiri antakse hoiule konventsiooni hoiulevõtja kätte.

3) Ühinemine mõjutab ainult ühineva riigi ja nende osalisriikide vahelisi suhteid, kes ei ole ühinemisele esitanud vastuväidet kuue kuu jooksul pärast artikli 59 punktis b nimetatud teate kättesaamist. Riik võib esitada vastuväite ka pärast ühinemist konventsiooni ratifitseerides või heaks kiites. Vastuväite esitamisest teatatakse konventsiooni hoiulevõtjale.

*Artikkel **55***

1) Kui riigis on mitu territoriaalset üksust, kus konventsioonis reguleeritud valdkonna kohta kehtivad eri õigussüsteemid, võib riik allakirjutamise, ratifitseerimise või heakskiitmise ajal deklareerida, et konventsioon laieneb kõikidele tema territoriaalsetele üksustele või ainult ühele või mitmele, ja ta võib deklaratsiooni muuta, esitades mis tahes ajal uue deklaratsiooni.

2) Deklaratsioonist teatatakse konventsiooni hoiulevõtjale ja selles nimetatakse sõnaselgelt territoriaalsed üksused, millele konventsiooni kohaldatakse.

3) Kui riik ei esita käesoleva artikli kohast deklaratsiooni, kohaldatakse konventsiooni kõigile tema territoriaalsetele üksustele.

*Artikkel **56***

1) Riik võib hiljemalt ratifitseerimise, heakskiitmise, ühinemise ajal või artiklis 55 sätestatud tingimustel deklaratsiooni esitamise ajal teha artikli 51 lõikes 2 nimetatud reservatsiooni. Muid reservatsioone teha ei ole lubatud.

2) Riik võib reservatsiooni alati tagasi võtta. Tagasivõtmisest teatatakse hoiulevõtjale.

3) Reservatsioon kaotab kehtivuse eelmises lõikes nimetatud teatamisele järgneva kolmanda kalendrikuu esimesel päeval.

*Artikkel **57***

1) Konventsioon jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolmanda artiklis 53 nimetatud ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmisest kolme kuu möödumisele.

2) Seejärel jõustub konventsioon:

a) selle hiljem ratifitseeriva või heaks kiitva riigi suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb tema ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmisest kolme kuu möödumisele;

b) sellega ühineva riigi suhtes selle kuu esimesel päeval, mis järgneb artikli 54 lõikes 3 nimetatud kuuekuuse tähtaja lõppemisest kolme kuu möödumisele;

c) selle territoriaalse üksuse suhtes, millele konventsioon laieneb artikli 55 kohaselt, selle kuu esimesel päeval, mis järgneb nimetatud artiklis sätestatud teatamisest kolme kuu möödumisele.

*Artikkel **58***

1) Osalisriik võib konventsiooni denonsseerida, teatades sellest kirjalikult hoiulevõtjale. Denonsseerimine võib piirduda teatavate territoriaalsete üksustega, kus konventsiooni kohaldatakse.

2) Denonsseerimine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kaheteistkümne kuu möödumisele sellest, kui hoiulevõtja on teate kätte saanud. Kui teates on denonsseerimise jõustumiseks märgitud pikem tähtaeg, jõustub denonsseerimine pärast pikema tähtaja möödumist.

*Artikkel **59***

Konventsiooni hoiulevõtja teeb Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi liikmesriikidele ja artikli 54 kohaselt konventsiooniga ühinenud riikidele teatavaks:

a) artiklis 53 nimetatud allakirjutamise, ratifitseerimise ja heakskiitmise;

b) artiklis 54 nimetatud ühinemise ja ühinemisele esitatud vastuväite;

c) kuupäeva, kui konventsioon artiklile 57 kohaselt jõustub;

d) artikli 32 lõikes 2 ja artiklis 55 nimetatud deklaratsiooni;

e) artiklis 37 nimetatud kokkuleppe;

f) artikli 51 lõikes 2 nimetatud reservatsiooni ja artikli 56 lõikes 2 nimetatud tagasivõtmise;

g) artiklis 58 nimetatud denonsseerimise.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad konventsioonile alla kirjutanud.

Koostatud 13. jaanuaril 2000. aastal Haagis inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris, kusjuures mõlemad tekstid on võrdselt autentsed ja antakse hoiule Madalmaade Kuningriigi valitsuse arhiivi, kes saadab tõestatud koopia diplomaatiliste kanalite kaudu kõikidele Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverentsi liikmesriikidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0362

Kemikaalide suhtes kehtivate teatavate nõuete ja menetluste lihtsustamine

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1272/2008, (EÜ) nr 1223/2009 ja (EL) 2019/1009 seoses kemikaalide suhtes kehtivate teatavate nõuete ja menetluste lihtsustamisega (COM(2025)0531 – C10-0143/2025 – 2025/0531(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0531),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0143/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 23. oktoobri 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 26. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni arvamust,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni ühisarutelu vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni raportit (A10-0104/2026),

[1] ELT C, C/2026/69, 30.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/69/oj.

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha[2];

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

[2] Käesolev seisukoht asendab 29. aprillil 2026 vastu võetud muudatusettepanekud (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0138).

P10_TC1-COD(2025)0531

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 22. oktoobril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 1272/2008, (EÜ) nr 1223/2009, (EL) 2019/1009 ja (EL) 2024/2865 seoses kemikaalide suhtes kehtivate teatavate nõuete ja menetluste lihtsustamisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/70, 30.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/70/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Siseturu toodete suhtes kehtivad ranged kvaliteedi- ja ohutusnõuded tagavad inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse ning aitavad kaasa õiglasele ja kestlikule majandusele. Rahvusvahelises konkurentsis võib liidus toodetud kvaliteettoodete maine anda liidu ettevõtjatele eelise.

(2) 2024. aasta aruandes Euroopa konkurentsivõime tuleviku kohta (Draghi aruanne) märgiti, et eeskirjade aina kasvav arv ja keerukus kujutab endast riski liidu ettevõtjatele, piirates nende tegutsemisruumi ja takistades konkurentsivõimet. Seda arvesse võttes tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EÜ) nr 1272/2008[3], (EÜ) nr 1223/2009[4] ja (EL) 2019/1009[5] sätestatud teatavaid menetlusi ja nõudeid lihtsustada ning kõrvaldada tarbetu ***haldus- ja*** regulatiivne koormus, säilitades seejuures ***tarbijakaitse***, inimeste tervise ja keskkonna ***kõrgetasemelise*** kaitse.

---

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1272/oj).

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1223/2009 kosmeetikatoodete kohta (ELT L 342, 22.12.2009, lk 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1223/oj).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1009, millega kehtestatakse ELi väetisetoodete turul kättesaadavaks tegemise nõuded ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 1069/2009 ja (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2003/2003 (ELT L 170, 25.6.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1009/oj).

(3) Kooskõlas komisjoni eesmärgiga edendada „vaikimisi digitaalse“ põhimõtet, et toetada digipööret ja hõlbustada teabevahetust ***tarnijate ja üksikisikute ning tarnijate*** ja ▌ riiklike asutuste vahel, ***aitaks digitaalsete kontaktandmete esitamine*** ohtlike ainete ja segude märgistusel ▌ suurendada ametliku kontrolli ja täitmise tagamise tulemuslikkust ning kiirendada määruse (EÜ) nr 1272/2008 nõuetele mittevastavate ainete ja segude ***jälgimist***. Praegu peavad tarnijad ohtlike ainete või segude pakendi märgistusel esitama oma aadressi ja telefoninumbri, kuid sellest alati ei piisa, et täitmise tagamise eest vastutavad asutused saaksid nendega kiiresti ühendust võtta. Seepärast tuleb nõuda, et tarnijad esitaksid ***ka*** digitaalsed kontaktandmed ▌ .

(4) Digitaalsed kontaktandmed peaksid võimaldama kasutajatel ja pädevatel asutustel tarnijatega otse ühendust võtta ning olema tasuta kättesaadavad. Selleks ei tohiks nõuda isikuandmete esitamist ega tarnijale eriomaste lisarakenduste allalaadimist või kasutamist ning ei tohiks olla kohustust registreeruda üksnes selleks, et tarnijaga ühendust võtta. Sellised digitaalsed kontaktandmed võivad olla näiteks meiliaadress või kontaktvorm veebisaidil või muu vahetu digitaalne suhtlusvahend, mis ei hõlma vaheetappe ja mis võimaldab teabevahetust jälgida. Nende all ei tohiks aga mõista automaatseid vastuseid päringutele, juturoboteid, faksinumbreid ega automaatvastusega telefoniliine. Mõistet „digitaalsed kontaktandmed“ tuleks sarnaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/988[6] kasutatud mõistele „e-posti aadress“ tõlgendada tehnoloogiliselt neutraalsel viisil, mis on võimeline muutuma koos tulevase tehnoloogia arenguga, ning see peaks hõlmama kõiki vahetu digitaalse suhtluse vorme.

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/988, milles käsitletakse üldist tooteohutust ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1025/2012 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/95/EÜ ja nõukogu direktiiv 87/357/EMÜ (ELT L 135, 23.5.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/988/oj).

(5) Märgistusel vajaliku ruumi vähendamiseks peaksid tarnijad saama esitada telefoninumbri digimärgistusel või digitaalsete kontaktandmete kaudu. Näiteks kui digitaalseks kontaktandmeks on meiliaadress, peaks tarnijal olema lubatud esitada telefoninumber automaatvastuses, või kui digitaalseks kontaktandmeks on veebileht, peaks tarnijal olema lubatud esitada telefoninumber selgelt veebilehel.

(6) Määruses (EÜ) nr 1272/2008 on sätestatud erandid märgistamis- ja pakendamisnõuetest teatava kuju, vormi või suurusega pakendite puhul. Neid erandeid võib kohaldada üksnes juhul, kui kõik nõutavad märgistuselemendid ei mahu välispakendile või külgeseotavale sildile. Nende erandite kasutamise lihtsustamiseks on asjakohane lubada kohaldada kehtivaid erandeid väiksemate pakendite suhtes, ilma et oleks vaja tõendada, et välispakendi või külgeseotava sildi kasutamine ei ole võimalik.

(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/28656[7] kehtestati erandid märgistamis- ja pakendamisnõuetest vähem kui 10 ml mahutavatele pakenditele. ***Eelkõige anti sellega võimalus jätta teatud tingimustel sisepakenditelt märgistuselemente ära. Neid sätteid on vaja siiski lihtsustada ja ühtlasi tuleb*** täpsustada ***juhtumeid, mil nõutakse märgistuselementide esitamist*** välispakendil, ***kui on lubatud nende elementide ärajätmine.***

(8) Et tagada ***piisav aeg*** aine või segu tarnijatele, ***eeskätt*** väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), kes sageli tellivad märgistuse printimise teenuseid väljastpoolt, ning hõlbustada volditavate märgistuste ettevalmistamist ja tootmist, mis võtab oluliselt kauem aega kui standardmärgistuste tootmine, tuleb kindlaksmääratud kuuekuulist ümbermärgistamise tähtaega ***pikendada 15*** kuuni, ***nõudes jätkuvalt***, et märgistusi muudetaks põhjendamatu viivituseta kohe, kui tarnija on saanud uued andmed või need on talle edastatud. ***Tarnijad peaksid tegema koostööd ning tagama klassifikatsiooni ja märgistuse muudatuste õigeaegse edastamise tarneahelas, et tarneahela osalised saaksid oma kohustusi täita.***

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta määrus (EL) 2024/2865, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist (ELT L, 2024/2865, 20.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2865/oj).

(9) Määruses (EL) 2024/2865 on sätestatud normid märgistuse kohustuslike vorminõuete kohta. Uus teave ▌ osutas nende nõuetega seotud liigsele halduskoormusele ja ülemäärastele kuludele. Selleks et tasakaalustada vajadus, et tarbijad märgistusel olevat teavet selgelt mõistaksid, vajadusega vähendada turutõkkeid ja tööstusharu, ***eriti VKEde põhjendamatut*** koormust, tuleb praeguseid vormindamiskohustusi lihtsustada, alandamata seejuures inimeste tervise ja keskkonna kaitse taset***, säilitades kõrgetasemelise tarbijakaitse ja tagades siseturu tõrgeteta toimimise***. ***Tarnijad*** peaksid jääma vastutavaks selle eest, et märgistused oleksid õigusnõuete kohaselt loetavad.

(10) Märgistus võib olla ainus kemikaali käitlejale hõlpsasti kättesaadav teabeallikas, isegi kui mõnele kasutajale võib olla kättesaadav rohkem teavet või ta on saanud ohtlike kemikaalidega tegelemiseks vajaliku väljaõppe. Seetõttu on väga tähtis, et märgistus oleks kergesti loetav nii tavatingimustes kui ka erandlike asjaolude, näiteks õnnetuste korral. Hinnates, kas märgistus on loetav, tuleks arvesse võtta mitut omadust korraga. Sellised omadused võivad olla märgise teksti ja tausta selge kontrastsus, sobiv kirjatüüp, piisavalt suur kirjasuurus ning sobiv rea- ja tähevahe, märgistuse üldine kujundus ja muud olulised vorminduselemendid, mis üheskoos tagavad piisava loetavuse.

(11) Et tagada märgistuse piisav loetavus ja arvestades, et see on tavaliselt ainus tarbijale hõlpsasti kättesaadav teabeallikas, tuleb üldsuse jaoks turule viidavate ainete ja segude märgistusele kehtestada kohustuslikud tähemärgisuuruse nõuded. Eelkõige tuleks määrusega (EÜ) nr 1272/2008 nõutavate märgistuselementide puhul kasutada kirjasuurust, mille x-kõrgus on vähemalt 1,2 mm, ning väikepakendite puhul peaks x-kõrgus olema vähemalt 0,9 mm. See ei kehti muudes liidu õigusaktides nõutud märgistuselementide kohta.

(12) Et toetada asjaomaseid riiklikke asutusi nõuete täitmise tagamisel ja anda tarnijatele kindlus, julgustatakse Euroopa Kemikaaliametit ajakohastama oma märgistamise ja pakendamise suuniseid kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1272/2008, esitades näiteid selle kohta, missugune märgistuse vorming on vastuvõetav ja missugune mitte.

(13) Selleks et leevendada tööstusharu koormust ning parandada ainete ja segude vaba ringlust siseturul, on asjakohane muuta määruse (EÜ) nr 1272/2008 reklaami ja kaugmüügipakkumisi käsitlevaid norme ja tugineda teiste samade eesmärkidega liidu õigusaktide kehtivatele sätetele. Sellega seoses peaksid reklaami ja kaugmüügipakkumiste nõuded piirduma ainult üldsuse jaoks turule viidud toodetega, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1907/2006[8] on juba sätestatud selged kohustused seoses teabevoogudega ***selliste*** ainete ja segude tarneahelates, ***mis on ette nähtud kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajate jaoks***.

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

(14) Kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajad on aine või seguga seotud ohtudest üldiselt paremini informeeritud kui üldsus, mistõttu on asjakohane eristada üldsuse teavitamise nõudeid ning ainete ja segude kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajate teavitamise nõudeid. Tehes kindlaks, kas reklaam või kaugmüügipakkumine on suunatud üldsusele, peaksid riiklikud pädevad asutused võtma arvesse näiteks seda, kas reklaamis või kaugmüügipakkumises on selgelt märgitud, et aine või segu on ette nähtud kasutuseks üksnes kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajatele, või kas kaugmüügipakkumine võimaldab ainet või segu osta üldsusel. Hindamisel, kas reklaam või kaugmüügipakkumine on suunatud üksnes kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajatele, tuleb arvesse võtta ka kohta, kus reklaam või kaugmüügipakkumine avaldatakse või esitatakse, näiteks kemikaalide allkasutajate mess, erialaajakiri või veebiportaal.

(15) Enne määrusega (EL) 2024/2865 tehtud muudatusi nõuti määrusega (EÜ) nr 1272/2008, et selliste ohtlike segude reklaamides, mille kohta üldsuse hulka kuuluval isikul on lubatud sõlmida ostuleping ilma eelnevalt märgistust nägemata, mainitaks märgistusel nimetatud ohuliiki või -liike, ning nõuti, et ainete reklaamides nimetataks asjaomaseid ohuklasse või -kategooriaid. Määrusega (EL) 2024/2865 kehtestati uus nõue, et ohtlike ainete ja segude mis tahes kaugmüügi korral peab pakkumine sisaldama kogu märgistusteavet, mis tagab, et ostjat teavitatakse alati ohtudest enne toote ostmist. Kõnealuse määrusega laiendati ka reklaaminõudeid ja nõuti, et reklaamides esitataks ohupiktogrammid, tunnussõnad, ohulaused ja täiendavad ohulaused ning lisaks kutsutaks üldsust üles järgima toote märgistusel esitatud teavet. Reklaam on keemiatoodete müügi või kasutamise propageerimise vahend ning müügi hetkel annab aine või segu pakendil olev märgistus või kaugmüügipakkumises sisalduv märgistuse teave täieliku ülevaate selle aine või seguga seotud ohtudest. Seepärast on asjakohane nõuda, et reklaamis kutsutaks kliente üles lugema enne kasutamist märgistust ja tooteteavet ***ning et reklaam sisaldaks asjaomaseid hoiatussümboleid või tunnussõna***, kuid see ei peaks dubleerima ***kogu*** märgistusel esitatud ohuteavet. ***Sellise lähenemisviisiga tagatakse, et reklaamid jäävad piisavalt informatiivseks, et hoiatada võimalikke kasutajaid toote ohtlikkuse eest, kehtestamata nõudeid, mis muudaksid reklaamid killustatuks, raskesti mõistetavaks või äriliselt ebapraktiliseks. Võttes arvesse reklaami eri vorme, tuleks tarnijatele anda teatud paindlikkus selles, kuidas seda teavet reklaamides esitada.***

(16) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes (EÜ) nr 1107/2009[9] ja (EL) nr 528/2012[10] on nõutud, et lubatud taimekaitsevahendite ja biotsiidide reklaamides tuleb kasutada lauset „Enne kasutamist lugege alati läbi märgistus ja teave toote kohta“. Järjepidevuse tagamiseks oleks asjakohane ***lubada reklaamijatel*** kasutada sama ***lauset*** ohtlike ainete ja segude reklaamide puhul, eriti juhul, kui reklaamitavad ohtlikud ained ja segud on ühtlasi lubatud taimekaitsevahendid või biotsiidid.

(17) Määrusega (EL) 2024/2865 kehtestati erisätted täitmisjaamades tarnitavate kütuste märgistamise kohta. Et kõrvaldada ettevõtjatelt tarbetu koormus, kahjustamata seejuures inimeste tervise ja keskkonna kaitset, tuleb määruse (EÜ) nr 1272/2008 II lisas täpsustada, milliseid kõnealuse määruse artikli 17 lõikes 1 nõutud märgistuselemente ei ole pumbal vaja esitada.

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/528/oj).

(18) Määrusega (EL) 2024/2865 kehtestati võimalus lisada teatavad märgistuselemendid üksnes digimärgistusele. Et tagada tehnoloogia laialdasem kasutamine ning võimaldada läheneda märgistamisele lihtsamalt ja paindlikumalt, peaks tarnijatel olema lubatud lisada täiendavate tarnijate kontaktandmed üksnes digimärgistusele. Kui täiendavad tarnijad on digimärgistusel nimetatud, oleks nende kontaktandmete lisamine asjakohane.

(19) Et tagada selliste väikepakendite paindlik märgistamine, millel on nende kavandatud otstarbe tehniliste nõuete tõttu spetsiifilised mõõtmed või vormipiirangud, on asjakohane lubada, et kõik sisepakendil olevad märgistuselemendid – välja arvatud ohupiktogrammid – esitatakse digimärgistusel üksnes andmekandja kaudu. Inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse säilitamiseks tuleks see võimalus ette näha üksnes sisepakendi puhul, samas kui välispakendil või külgeseotaval sildil peaksid olema kõik nõutavad märgistuselemendid ja andmekandja füüsilisel kujul. Määruse (EL) 2024/2865 kohaselt peaks digimärgistus sisaldama kõiki määrusega (EÜ) nr 1272/2008 nõutud märgistuselemente.

(20) Selleks et anda ainete ja segude tarnijatele aega klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitlevate uute normidega kohaneda, tuleks käesoleva määruse mõne sätte kohaldamine edasi lükata. Et mitte tekitada ainete ja segude tarnijatele lisakoormust, ei tuleks selliste ainete ja segude puhul, mis on juba turule viidud enne edasilükkamisaja lõppu, nõuda nende uuesti klassifitseerimist ega uuesti märgistamist kooskõlas käesoleva määrusega.

(21) Lisaks tuleb veelgi edasi lükata määrusega (EL) 2024/2865 kehtestatud kohustusi tanklates tarnitavate kütuste märgistuse vormingu, ümbermärgistamise, reklaami, kaugmüügipakkumiste ja märgistuse osas. Selline lisaaeg võimaldaks ettevõtjatel valmistuda käesoleva määrusega nendesse sätetesse tehtud muudatusteks.

(22) Kooskõlas määruse (EÜ) nr 1272/2008 üleminekusätetega peaks tarnijatel olema võimalik vabatahtlikult kohaldada käesoleva määrusega kehtestatud uusi klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist käsitlevaid sätteid enne nende sätete edasilükatud kohaldamise alguskuupäeva.

(23) Määruse (EÜ) nr 1223/2009 kohaselt võib värvaineid, säilitusaineid ja UV-filtreid kasutada kosmeetikatoodetes üksnes juhul, kui need on loetletud kõnealuse määruse IV–VI lisas. Et tagada ettevõtjatele õiguskindlus, tuleks ette näha menetlus, millega täpsustatakse aine vastavasse lisasse kandmise etapid, et kohandada lisasid teaduse ja tehnika arenguga vastavalt määruse (EÜ) nr 1223/2009 artikli 31 lõikele 2.

(24) Määrusega (EÜ) nr 1223/2009 on ette nähtud võimalus kasutada kosmeetikatoodetes teatavatel tingimustel aineid, mis on määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa kohaselt klassifitseeritud 1A***,*** 1B ***ja 2.*** kategooria KMR-aineteks. ***Selle võimaluse kasutamiseks*** tuleks esitada komisjonile eranditaotlus hiljemalt kolm kuud pärast määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa vastavate muudatuste jõustumist, ***et algatada erandimenetlus (edaspidi „erandimenetlus“).*** Kuna määrusega (EÜ) nr 1907/2006 asutatud riskihindamise komitee asjakohane arvamus, milles tehakse ettepanek ainete ühtlustatud klassifikatsiooni kohta, tehakse üldsusele kättesaadavaks mitu kuud enne seda, kui komisjon võtab regulatiivse meetme, on selline tähtaeg piisav. ***Käesolevas määruses tuleks selgitada tähtaegu, mis on seotud 1A, 1B ja 2. kategooriasse klassifitseeritud KMR-ainete suhtes asjakohaste meetmete vastuvõtmise menetlusega, sealhulgas tähtaegade pikendamist eranditaotluse esitamise korral.***

(25) Tingimusi, mis võimaldavad teha erandeid ***määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa kohaselt 1A ja 1B kategooriasse klassifitseeritud*** KMR-ainete kosmeetikatoodetes kasutamise keelust, tuleks ühtlustada, ***alandamata seejuures inimeste tervise ja ohutuse ning tarbijakaitse kõrget taset***, ning nende tingimuste kohaldamisala tuleks üksikasjalikumalt määratleda. Lisaks ei ole vastavus toiduohutusnõuetele kooskõlas teaduse ja tehnika arenguga, mis võimaldab kosmeetikatoodetes kasutamiseks välja töötada uusi aineid, mida toidus ei kasutata ega leidu. Vastavus toiduohutusnõuetele ei suurenda kosmeetikatoodete ohutust, sest need tootekategooriad on olemuselt erinevad. Seetõttu on asjakohane see tingimus välja jätta.

(26) ▌Tuleks ***esitada*** elemendid, mida tuleb kaaluda sobivate alternatiivide olemasolu tingimuse raames. Eelkõige tuleks nõuda, et ***mis tahes*** alternatiivse aine kasutamine ***oleks*** inimeste tervisele ***ohutu ja vähendaks üldist riski võrreldes ainega, mida see peaks asendama***. ***Alternatiivsel*** ainel peaks olema ***valmis*** kosmeetikatootes samaväärne funktsioon ***ja võrreldaval tasemel tõhusus ja toimivus ning seda peaks olema*** ettevõtjatel ja eelkõige VKEdel ***tehniliselt võimalik ja majanduslikult mõttekas kasutada***. ***Majandusliku mõttekuse hindamisel tuleks arvesse võtta majanduslikke aspekte, nagu koostise muutmise kulud ja*** suhteline osa üldistes tootmiskuludes***. Lisaks tuleks hindamisel arvesse võtta, kas alternatiivi suhtes kohaldatakse liidu õiguse kohaseid piiranguid, mis võivad selle aine kasutamist kosmeetikatoodetes piirata. Samuti tuleks hinnata kättesaadavust turul, sealhulgas seda, kas alternatiiv on kättesaadav laialdaselt ja*** piisavas koguses***, et rahuldada praegust ja oodatavat nõudlust mõistliku aja jooksul, et võimaldada püsivat tootmist***. ***Sellega seoses kaalutaks hindamisel ka seda, kas ainuõigused võivad põhjendamatult piirata alternatiivi kättesaadavust ja selle tulemuslikku kasutamist ettevõtjate poolt***.

(27) Erandimenetluse ühtlustamiseks peaks tarbijaohutuse teaduskomitee hindamiskriteeriumide hulka kuuluma ka tingimus, et eranditaotlus esitatakse teadaoleva kokkupuutega tootekategooria konkreetse kasutusviisi kohta. Tarbijaohutuse teaduskomitee juba hindab ▌ ainete ohutust, võttes arvesse nende ohtlikke omadusi ja nendega kokkupuudet (▌ eelkõige konkreetseid kasutusviise konkreetsetes tootekategooriates), mistõttu on eraldi kriteerium üleliigne.

(28) Et alternatiivide hindamine oleks järjepidevam ja prognoositavam, peaks komisjon töötama välja suunised, konsulteerides selleks Euroopa Kemikaaliameti, liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega. Selles kontekstis ja alternatiivide hindamise hõlbustamiseks rõhutab mõiste „tehniliselt võimalik“, et alternatiivi on võimalik kasutada üldiselt kättesaadavate tehnoloogiate ja meetoditega. Selle mõiste täpne tõlgendamine ja kohaldamine võib sõltuda sobivate alternatiivide hindamise konkreetsest kontekstist. Suunistes tuleks vähemalt selgitada tehniliselt võimalike ja majanduslikult mõttekate alternatiivide kriteeriume ja esitada viiteid väljakujunenud parimatele tavadele.

(29) Et toetada sobivate alternatiivide hindamist ja suurendada erandimenetluse läbipaistvust, peaks komisjon tegema üldsusele kättesaadavaks teabe ainete kohta, mille kohta on esitatud eranditaotlus. Huvitatud isikutel peaks olema võimalik esitada kindlaksmääratud aja jooksul teavet alternatiivsete ainete sobivuse kohta. Selline teave võib aidata sobivate alternatiivide kättesaadavust põhjalikumalt hinnata.

(30) ***Rohkem kui üht koostisosa sisaldavaid aineid, mis on ekstraheeritud taimedest või taimeosadest ja mida ei ole keemiliselt modifitseeritud määruse (EÜ) nr 1907/2006 tähenduses, nimetatakse sageli*** looduslikeks kompleksaineteks. ***Need võivad sisaldada üht või mitut KMR-aineks klassifitseeritud koostisosa, samas kui üldine looduslik kompleksaine ise KMR-aineks klassifitseeritud ei ole. Selliste ainete suhtes tuleks kohaldada kõrgetasemelist tarbijakaitset, mis põhineb uusimatel teaduslikel tõenditel, võttes arvesse tegelikke kokkupuutetingimusi, kui neid kasutatakse kosmeetikatoodetes.*** Määruse (EÜ) nr 1223/2009 artikli 15 kohane kosmeetikatoodetes kasutamise keeld ***kehtib*** aine puhul üksnes sellises ulatuses, nagu see on esitatud määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osas. ▌Keeldu ei kohaldata looduslike kompleksainete suhtes, mis sisaldavad KMR-aineks klassifitseeritud koostisosa, välja arvatud juhul, kui see looduslik kompleksaine on ise ***klassifitseeritud*** määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osas 1A, 1B või 2. kategooria KMR-ainena. Kuna koostisosa ühtlustatud klassifikatsioon ***tekitab*** siiski kahtlusi seoses looduslike kompleksainete kasutamisega nende kasutamisel kosmeetikatoodetes, peaks komisjon ***viivitamata*** volitama tarbijaohutuse teaduskomiteed hindama ***sellises looduslikus kompleksaines esineva KMR-aineks klassifitseeritud*** koostisaine ohutust ning ***vajaduse korral*** võtma asjakohaseid ***regulatiivseid meetmeid*** vastavalt määruse (EÜ) nr 1223/2009 artikli 31 lõikele 1. ***Seepärast tuleks ette näha tarbijaohutuse teaduskomitee hindamise ajakava, et tagada tarbijate ohutus ja ettevõtjate jaoks prognoositavus.***

(31) Kui aine kasutamine kosmeetikatoodetes on keelatud või piiratud, tuleks tootjatele, importijatele, turustajatele ja vastutavatele isikutele anda piisavalt aega vajalike meetmete võtmiseks, et muuta oma toodete koostist, ***neid katsetada ja*** need ümber märgistada, turustusahelast kõrvaldada ja hävitada müümata tooted, mis ei vasta uutele nõuetele. ***Selliste üleminekuperioodide kestus peaks põhinema ohutuskaalutlusi. Seega, kui eranditaotlust ei esitatud, tuleks*** pärast määruse (EÜ) nr 1223/2009 vastavate muudatuste jõustumist näha ette ***kuue*** kuu pikkune ajavahemik asjaomast ainet sisaldavate kosmeetikatoodete turule laskmiseks ja ***15*** kuu pikkune ajavahemik nende turul kättesaadavaks tegemiseks. ***Kui eranditaotlus on esitatud ja tarbijaohutuse teaduskomitee on leidnud, et aine kasutamine kosmeetikatoodetes ei ole ohutu, tuleks neid tähtaegu lühendada kolme kuuni turule laskmise ja üheksa kuuni turul kättesaadavaks tegemise puhul. Kui eranditaotlus on esitatud ja tarbijaohutuse teaduskomitee on leidnud, et aine on ohutu, kuid sobivate alternatiivide olemasolu tõttu ei ole erandit tehtud, tuleks neid tähtaegu pikendada 24 kuuni turule laskmise ja 36 kuuni turul kättesaadavaks tegemise puhul, tingimusel et ajakohastatud kosmeetikatoote ohutusaruanne on kogu aeg kättesaadav.***

(32) Selleks et vähendada kosmeetikasektoris tegutsevate ettevõtjate nõuete täitmisega seotud ja halduskoormust, tuleks kosmeetikatoodetest ***teavitamist*** nõuda ▌üksnes enne nende liidu turule laskmist ▌. ▌Nanomaterjalidega seoses valvsuse säilitamiseks ***peaksid vastutavad isikud jätkuvalt esitama komisjonile üksikasjaliku teabe*** kosmeetikatoodetes kasutatud nanomaterjalide kohta ***enne toote turule laskmist***.

(33) Komisjon on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1020[11] välja töötanud info- ja teavitussüsteemi, mille abil kogutakse, töödeldakse ja säilitatakse teavet tooteid käsitlevate liidu õigusaktide, sealhulgas määruse (EÜ) nr 1223/2009 täitmise tagamisega seotud küsimuste kohta. Praktikas on see süsteem asendanud määruse (EÜ) nr 1223/2009 artiklis 22 sätestatud aruandluskohustuse, mille kohaselt peavad liikmesriigid regulaarselt esitama komisjonile ja teistele liikmesriikidele oma järelevalvetegevuse läbivaatamise ja hindamise tulemusi. Seetõttu tuleks see aruandluskohustus välja jätta.

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1020/oj).

(34) Kosmeetikatooted on ülemaailmselt kaubeldavad kaubad ***ja*** seetõttu on ***väga oluline***, et nende märgistusel esitatud koostisainete nimetused kajastavad ***õigeaegselt*** teaduse ja tehnoloogia arengu ajakohast seisu. Rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuuri, ***nagu kosmeetikatoodete koostisainete rahvusvahelise nomenklatuuri (INCI)*** nimetuste kasutamine ▌suurendab läbipaistvust ***tarbijate silmis, tagab järjepidevuse eri jurisdiktsioonides*** ja hõlbustab piiriülest kosmeetikakaubandust. ***INCI nimetusi haldab rahvusvahelise tööstusstandardina isikliku hügieeni toodete nõukogu ning neid tunnustavad kogu maailmas laialdaselt nii reguleerivad asutused kui ka sidusrühmad.*** Käesolev määrus peaks võimaldama kasutada kosmeetikatoodete märgistamisel ***otse*** rahvusvaheliselt tunnustatud ***nomenklatuuri, näiteks INCIt***, ilma komisjoni ***edasiste*** regulatiivsete meetmeteta. ***Kui koostisaine ühtne nimetus ei ole INCIs kättesaadav, tuleks kasutada muud üldtunnustatud nomenklatuuri, näiteks nimetusi, mis on kehtestatud tunnustatud rahvusvahelistes keemiaalastes või farmakopöa referentsmaterjalides või muudes usaldusväärsetes allikates, millele tööstus ja reguleerivad asutused tavapäraselt tuginevad. Sellise lähenemisviisiga tagatakse paindlikkus, välditakse tarbetut halduskoormust ja tagatakse, et kosmeetikatoodete märgistusel kasutatavad koostisainete nimetused on ajakohased, rahvusvaheliselt sidusad ja tarbijatele kergesti arusaadavad.*** Kuna komisjoni vastu võetud ühtne koostisainete nimestik aeglustaks uute nimetuste kasutuselevõttu, tuleks välja jätta säte, millega nõutakse komisjonilt sellise nimestiku vastuvõtmist. ***Komisjoni julgustatakse hõlbustama juurdepääsu rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuurile digivahendite, näiteks kosmeetikatoodete koostisainete andmebaasi (CosIng) kaudu.***

(35) Et tagada inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse, tuleks kõigi liidu turule lastud kosmeetikatoodete suhtes, nii internetis kui ka väljaspool seda, kohaldada samaväärseid kohustusi ja toimivat kontrolli. See on eriti oluline, arvestades kosmeetikatoodete kasvavat müüki veebiturgude kaudu. Seepärast on kaugmüügi, sealhulgas internetipõhiste kauplemiskohtade kaudu toimuva müügi korral vaja nõuda, et määruse (EÜ) nr 1223/2009 artiklis 19 osutatud teatud märgistusteave oleks selgelt ja nähtavalt esitatud. See nõue lihtsustab nimetatud määruse täitmise tagamist ning aitab seeläbi kaasa ausale konkurentsile ja inimeste tervise kõrgetasemelisele kaitsele.

(36) Määrusega (EL) 2019/1009 hõlmatud väetisetoodete suhtes kohaldatakse regulatiivseid nõudeid ja halduskoormust, mille suurenemine võib suurendada lõhet liidu ja kolmandate riikide põllumajanduslike tootmiskulude vahel. Käesoleva määruse muudatustega tuleks seetõttu õigusnorme lihtsustada, nii et ELi väetisetoodete tootjad ja liidu põllumajandustootjad saaksid sellest kasu. Väiksem halduskoormus ja uuenduslike toodete uued võimalused ühtsele turule juurdepääsuks peaksid suurendama taskukohaste ja tõhusate ELi väetisetoodete kättesaadavust kogu ühtsel turul. Lihtsustamine ei tohiks aga kahjustada inimeste, loomade ja taimede tervise, ohutuse ja keskkonna kaitse kõrget taset ega vähendada toodete kontrollimise taset turule sisenemisel.

(37) Kooskõlas komisjoni eesmärgiga muuta aruandlusnõuded mõistlikumaks ja lihtsamaks ning edendada digiülemineku toetamiseks vaikimisi digitaalsuse põhimõtet, ***tuleks määrus (EL) 2019/1009 viia asjakohaselt kooskõlla teiste liidu tootealaste õigusaktidega, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) …/…***[12+]. ELi väetisetoodete valdkonnas määruse (EL) 2019/1009 kohaselt tegutsevad ettevõtjad ***peaksid*** esitama digitaalsed kontaktandmed, mille ***kaudu riiklikud pädevad asutused ja lõppkasutajad saavad*** nendega ühendust võtta, ***et saada päringutele asjakohased vastused,*** koostama ELi vastavusdeklaratsiooni elektroonilisel kujul ja tegema selle kättesaadavaks internetiaadressi või veebipõhise andmekandja kaudu ning esitama ***riiklikele pädevatele asutustele*** nende taotluse korral ***kiiresti*** kogu asjakohase teabe ja dokumentatsiooni elektrooniliselt. ELi väetisetoodete vastavushindamisega seotud teavitatud asutuste vahelised dokumendid ja kirjavahetus tuleks samuti esitada ***kiiresti*** elektrooniliselt. Kui tootja kasutab digimärgistust, peaks ta ELi vastavusdeklaratsioonile juurdepääsu andma sama andmekandja kaudu, mida ta kasutas digimärgistuse puhul, et vältida sama toote korral mitme andmekandja kasutamist. Kui muude ELi õigusaktide kohaselt nõutakse ELi väetisetoodete digitaalset tootepassi, tuleks selles digitaalses tootepassis esitada digimärgistuse teave ja ELi vastavusdeklaratsioon.

---

12 ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu … määrus (EL) …/…, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 765/2008, (EL) 2016/424, (EL) 2016/425, (EL) 2016/426, (EL) 2023/1230, (EL) 2023/1542 ja (EL) 2024/1781 seoses digitaliseerimise ja ühiste spetsifikatsioonidega [2025/0134(COD)].***

\+ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE CONS …/… (2025/0134(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

(38) ELi vastavusdeklaratsioonide ning ettevõtjate, pädevate riiklike asutuste ja teavitatud asutuste vahel vahetatava teabe ja dokumentide digitaliseerimine peaks vähendama ettevõtjate, eelkõige VKEde, ja ametiasutuste finants- ja halduskoormust. Tuleks pöörata tähelepanu digitaristu kättesaadavusele ja koostalitlusvõimele, samuti tulemuslikule ja kiirele täitmise tagamisele.

(39) Määruse (EL) 2019/1009 kohaselt võib mikroobsetes taimede biostimulaatorites koostisainena kasutada ainult kõnealuse määruse II lisa lubatud ainete loetelus nimetatud mikroorganisme. Komisjonil on õigus lisada sellesse loetellu uusi mikroorganisme või mikroorganismide tüvesid pärast hindamist, milles järeldatakse, et ükski tüvedest ei kujuta endast ohtu inimeste, loomade või taimede tervisele või ohutusele ega keskkonnale ning tüved tagavad agronoomilise tõhususe. Arvestades, et turul on suur arv mikroorganisme, on uute mikroorganismide või mikroorganismide tüvede hindamine ja seejärel lubatud ainete loetellu lisamine teaduse arengust maha jäänud. See aeglustab mikroobsete taimede biostimulaatorite arengut ja põllumajandustootjate juurdepääsu nendele uuenduslikele väetisetoodetele***. Samal ajal peaks õigusraamistik tagama, et mikroobsete taimede biostimulaatorite kõrval jääb elujõuliseks ja kättesaadavaks võimaluseks*** tavaväetiste ***ja looduslike väetiste kasutamine, tunnistades nende rolli kõrvuti mikroobipõhiste lahendustega, et mitte kahjustada konkurentsivõimet ega põllumajanduslikku tootmist liidus***.

(40) ***Mikroobsete taimede biostimulaatorite laialdasem kasutamine võib parandada toitainete kasutamise tõhusust ja mulla bioloogilist aktiivsust, toetades seeläbi kestlikku, kuid kõrge tootlikkusega põllumajandust.*** Selleks et kiirendada mikroorganismide hindamist ja avada ühtne turg rohkematele mikroobsetele taimede biostimulaatoritele, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte määruse (EL) 2019/1009 II lisa II osa koostisainete kategooria (CMC) 7 kohta, et võimaldada komisjonil kehtestada ***mikroorganismide tüvede*** hindamise üldkriteeriumid ja metoodika***, hõlbustades uute tüvede õigeaegset hindamist, tagades samal ajal, et turule lubatakse üksnes need tüved, mis vastavad liidu ohutusnõuetele***. ***On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes***[13] ***sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.***

[13] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

(41) ***Mikroorganismide tüvede*** hindamise kriteeriumid ja metoodika ***peaks kajastama uusimaid teadussaavutusi*** ning võimaldama tootjatel ja teavitatud asutustel tõendada ja kontrollida, et ***ükski*** mikroobsetes taimede biostimulaatorites ***kasutatav tüvi***, välja arvatud kategoorias CMC 7 loetletu, ei kujuta endast ohtu inimeste, loomade või taimede tervisele või ohutusele ega keskkonnale ning ***et need*** tagavad agronoomilise tõhususe. ***Selline hindamine nõuab eriteadmisi, milleks tuleb vastavushindamisasutused eraldi akrediteerida ja neist teavitada. Akrediteerimise ja teavitamise eest vastutavad riiklikud asutused peaksid hoolikalt kontrollima vastavushindamisasutuste tehnilist ja teaduslikku pädevust mikroorganismide hindamisel ning seda, kas nad vastavad teavitatud asutustele määruses (EL) 2019/1009 sätestatud rangetele nõuetele, mis käsitlevad muu hulgas sõltumatust, objektiivsust, erapooletust ja erialast kohusetunnet***. Kehtestatavate kriteeriumide ja metoodika täpsustamiseks ja valideerimiseks on eriti tähtis, et komisjon ***kaasaks teadusasutuse, näiteks Euroopa Toiduohutusameti, Teadusuuringute Ühiskeskuse või Euroopa Kemikaaliameti, kes aitaksid läbi vaadata ja annaksid oma panuse,*** ning korraldaks oma ettevalmistava töö käigus ***ka*** asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil***. On väga tähtis, et komisjon säilitaks tugeva institutsioonidevahelise koostöö, osaledes nendes konsultatsioonides, mis peaksid toimuma*** kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(42) Tagamaks, et uusi materjale, mis ei ole juba hõlmatud määruse (EL) 2019/1009 II lisas esitatud koostisainete kategooriatega, saab juhul, kui need on ohutud ja agronoomiliselt tõhusad, kasutada õigeaegselt ELi väetisetoodete tootmiseks, ning kooskõlas nimetatud määruse artikliga 42, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et töötada välja üldkriteeriumid ja metoodika, mida tootjad kasutavad ohutuse ja agronoomilise tõhususe hindamiseks ning teavitatud asutused järgnevaks kontrollimiseks. Komisjon peaks seadma eesmärgiks üldkriteeriumid ja metoodika, mis võimaldaksid hinnata mis tahes materjali. Kui see üldine lähenemisviis ei ole siiski võimalik, peaks komisjon määrama kindlaks kriteeriumid ja metoodika vähemalt nende materjalikategooriate jaoks, mille puhul on võimalik tagada ohutus ja agronoomiline tõhusus. Sellega seoses peaks komisjon vajaduse korral töötama välja uue eraldiseisva koostisainete kategooria. Kui kriteeriume ja metoodikat ei ole võimalik kindlaks määrata, peaks komisjon seda põhjendama.

(43) Kui komisjon kasutab oma õigust muuta määruse (EL) 2019/1009 II lisas esitatud koostisainete kategooriaid, võib ta praegu teha seda üksnes eraldi delegeeritud õigusaktidega iga koostisainete kategooria kohta. Arvestades vajadust lisada tulevikus eri koostisainete kategooriatesse täiendavaid aineid ning tehnika ja teaduse pidevat arengut väetisetoodete sektoris, tuleb eri koostisainete kategooriaid sageli muuta. Mõnel juhul, näiteks kui ***tuleks lubada uut toorainet või kui sarnaseid nõudeid tuleks kehtestada või muuta mitmes kategoorias***, ***peaks komisjon võtma nendeks muudatusteks vastu*** eraldi delegeeritud ***õigusaktid***. ***Tõhususe huvides*** peaks komisjonil olema ***sellistel juhtudel võimalik teha kõik seotud muudatused*** ühe delegeeritud õigusaktiga.

(44) Määruse (EL) 2019/1009 eesmärk on hõlbustada ohutute ELi väetisetoodete siseturule laskmist ja vaba liikumist, toetades samal ajal toitainete ringlussevõttu ja ainete ringkasutust ning tagades inimeste, loomade ja taimede tervise ning keskkonna kõrgetasemelise kaitse. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1069/2009[14] määratletud loomsetest kõrvalsaadustest saadud toodete kasutamine ELi väetisetoodetes sõltub muu hulgas selliste toodete lõpp-punktide kindlaksmääramisest kooskõlas nimetatud määrusega. Et loomsetest kõrvalsaadustest saadud uusi tooteid, mille puhul on lõpp-punkt kindlaks määratud, saaks kiiresti kasutusele võtta, tuleks täpsustada ajakava ja menetlust selliste materjalide koostisainetena lisamiseks vastavalt määrusele (EL) 2019/1009, tagades samal ajal inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse.

[14] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT L 300, 14.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1069/oj).

(45) ***Määrusega (EL) 2019/1009 kehtestati*** ELi väetisetoodetes ***kasutatavatele ainetele täiendavad registreerimisnõuded, mis on rangemad kui määruses (EÜ) nr 1907/2006 sätestatud nõuded. Et tagada proportsionaalsus, säilitades samal ajal inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse, on asjakohane viia ELi väetisetoodetes kasutatavate ainete registreerimisnõuded kooskõlla*** määruses (EÜ) nr 1907/2006 ***sätestatud nõuetega, võttes arvesse asjaomaseid künniskoguseid ja teabele esitatavaid nõudeid***. ***Teatud väga ohtlike omadustega ainete puhul tuleks siiski jätkuvalt nõuda ulatuslikumat teavet, kui selliseid aineid viiakse turule kogustes alla 10 tonni aastas, välja arvatud juhul, kui neid kasutatakse ELi väetisetootes väga väikeses kontsentratsioonis. Esitatav teave peaks põhinema kättesaadavatel andmetel, mis hõlmavad alternatiivsete meetodite ja kohanduste kasutamist vastavalt määrusele (EÜ) nr 1907/2006, ning tuleks vältida tarbetut katsetamist. Eelkõige selgroogsete loomadega tuleks uusi katseid teha üksnes vajaduse korral ja viimase abinõuna. Tuleks esitada kemikaaliohutuse aruanne, mis käsitleb konkreetselt aine kasutamist väetisetootes või väetisetootena. See aruanne võib piirduda asjakohaste kokkupuutestsenaariumidega, mis on seotud väetisetoote agronoomilise kasutamisega ja selle sattumisega keskkonda. Selline lähenemisviis tagab tasakaalustatud raamistiku, mis toetab innovatsiooni ja turulepääsu, tagades samal ajal ettevõtjatele kõrgetasemelise kaitse ja õiguskindluse.***

(46) Selleks et tagada sujuv ja toimiv üleminek digilahendustele, minimeerida häireid ning anda ettevõtjatele ja ametiasutustele mõistlik aeg uute nõuetega kohanemiseks, ***võttes arvesse uute digisüsteemide kasutuselevõtu ja käitamise võimalikke kulusid ning ettevõtjate ja riiklike süsteemide mitmekesisust,*** tuleks digiteerimist käsitlevate määruse (EL) 2019/1009 muudatuste kohaldamine edasi lükata.

(47) Selleks et ettevõtjad saaksid tarnida selliste toodete varusid, mis on turule lastud enne digiteerimist käsitlevate määruse (EL) 2019/1009 muudatuste kohaldamise alguskuupäeva, on vaja ette näha mõistlik üleminekukord, mis ei takista selliste toodete turul kättesaadavaks tegemist, mis on turule lastud kooskõlas nimetatud määruse enne kõnealust kuupäeva kohaldatava redaktsiooniga.

(48) Määrusi (EÜ) nr 1272/2008, (EÜ) nr 1223/2009 ja (EL) 2019/1009 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määruse (EÜ) nr 1272/2008 muutmine

Määrust (EÜ) nr 1272/2008, mida on muudetud määrusega (EL) 2024/2865, muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 2 lisatakse järgmine punkt:

„42. „digitaalsed kontaktandmed“ – mis tahes ajakohane ja ***tasuta*** juurdepääsetav veebipõhine sidekanal, ***näiteks meiliaadress,*** mille kaudu saab tarnijaga ühendust võtta, ilma et oleks vaja registreeruda või laadida alla ***või kasutada tarnijale eriomast lisarakendust***.“

2) Artikli 17 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) tarnija nimi, aadress ja digitaalsed kontaktandmed;“;

b) lisatakse järgmine punkt:

„aa) tarnija telefoninumber, välja arvatud juhul, kui see on digitaalsete kontaktandmete kaudu vahetult kättesaadav;“.

3) Artikli 25 lõike 6 kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Märgistusele kantakse ka artiklis 18 osutatud tootetähis ning ***tarnija*** nimi, aadress***,*** digitaalsed kontaktandmed ***ja telefoninumber, välja arvatud juhul, kui telefoninumber on digitaalsete kontaktandmete kaudu vahetult kättesaadav***.“

4) Artikli 29 ***lõige 2*** asendatakse järgmisega:

„2. Artikli 17 lõikes 1 sätestatud märgistuselemente võib vähendada kooskõlas I lisa punktis 1.5.2 sätestatud reeglitega***, kui:***

a) aine või segu pakendi sisu ei ületa I lisa punktis 1.5.2 osutatud koguseid ning

b) pakend on sellise kuju või vormiga või liiga väike, et võimaldada täielikku viidet kõigile artiklis 31 osutatud elementidele selle liikmesriigi keeltes, kus aine või segu turule viiakse.“

5) Artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Kui aine või segu klassifikatsioon või märgistus muutub, mistõttu lisandub uus ohuklass, klassifikatsioon muutub rangemaks või vastavalt artiklile 25 tuleb märgistusel esitada uut lisateavet, tagab kõnealuse aine või segu tarnija, et märgistust ajakohastatakse põhjendamatu viivituseta ***ning igal juhul hiljemalt 15 kuud*** pärast seda, kui tarnija saab artikli 15 lõikes 4 osutatud uue hindamise tulemused või kui tarnijat neist teavitatakse.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„2a. Käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaldamisel teevad tarnijad koostööd vastavalt käesoleva määruse artikli 4 lõikele 9 ja edastavad teavet klassifikatsiooni või märgistuse muudatuse kohta tarneahelas vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 IV jaotise kohaldatavatele nõuetele, et märgistuse muudatused saaks tehtud põhjendamatu viivituseta.“

6) Artikli 31 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Artikli 17 lõikes 1 osutatud märgistuselemendid peavad olema esitatud selgelt ja kustutamatult. Need peavad olema taustast selgesti eristatavad, sellise suuruse ja reavahega, et need oleksid kergesti loetavad***, ning olema vormindatud vastavalt I lisa punktile 1.2.1.***"

7) Artikkel 48 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 48

Reklaam

1. Ohtlikuks klassifitseeritud aine või segu või II lisa 2. osas osutatud aineid sisaldava segu üldsusele suunatud reklaam peab sisaldama järgmist lauset: „Enne kasutamist lugege alati läbi märgistus ja teave toote kohta."***, samuti asjaomast ohupiktogrammi või tunnussõna***.

2. Käesoleva artikli lõiget 1 ei kohaldata kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajatele suunatud selliste ainete või segude reklaami suhtes, mis on ette nähtud kasutamiseks nende kutsealases või tööstuslikus tegevuses, tingimusel et reklaam ei ole suunatud üldsusele.

3. Ohtlikuks klassifitseeritud aine või segu reklaam ei tohi sisaldada väljendeid, mida ei ole lubatud esitada selle aine või segu märgistusel või pakendil vastavalt artikli 25 lõikele 4.“

8) Artikkel 48a asendatakse järgmisega:

„Artikkel 48a

Kaugmüügipakkumised

1. Kui aineid või segusid viiakse üldsuse jaoks turule kaugmüügi teel, esitatakse pakkumises selgelt ja nähtavalt artiklis 17 osutatud märgistuselemendid.

2. Käesoleva artikli lõiget 1 kohaldatakse ka kutsealasel ja tööstuslikul eesmärgil kasutajatele suunatud selliste ainete või segude kaugmüügipakkumiste suhtes, mis on ette nähtud kasutamiseks nende kutsealase või tööstusliku tegevuse käigus, kui pakkumine võimaldab ka üldsuse hulka kuuluval isikul sõlmida direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 7 määratletud kauglepingu.“

9) Artiklit 61 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Aineid ja segusid, mis on klassifitseeritud, märgistatud ja pakendatud kooskõlas käesoleva määruse artikli 18 lõikega 3, nagu seda kohaldati 9. detsembril 2024, ning mis on turule viidud enne 1. jaanuari 2027, ei pea klassifitseerima, märgistama ega pakendama kooskõlas käesoleva määrusega, mida on muudetud määrusega (EL) 2024/2865, kuni 1. jaanuarini 2029.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„9. Aineid ja segusid, mis on klassifitseeritud, märgistatud ja pakendatud kooskõlas artikli 31 lõikega 3 ja I lisa punktiga 1.2.1 (nagu neid kohaldati … [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäevale eelnev kuupäev]) ning mis on turule viidud enne … [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäevale järgneva 17. kuu viimane kuupäev], ei pea klassifitseerima, märgistama ega pakendama kooskõlas käesoleva määrusega, mida on muudetud määrusega (EL) …/…*[+] [lisada viide käesolevale määrusele] kuni … [42 kuud pärast käesoleva muutmismääruse jõustumist].

10. Aineid ja segusid, mis on märgistatud vastavalt artikli 17 lõikele 1, artikli 25 lõikele 6 ning I lisa punktidele 1.5.1.2, 1.2.1.6.1 ja 1.6, nagu neid kohaldati ... [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäevale eelnev kuupäev], ning mis on turule viidud enne ... [36 kuud pärast käesoleva muutmismääruse jõustumist], ei pea märgistama kooskõlas käesoleva määrusega, mida on muudetud määrusega (EL) …/… [väljaannete talitus: lisada viide käesolevale määrusele] kuni ... [60 kuud pärast käesoleva muutmismääruse jõustumist].

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2026/..., millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 1272/2008, (EÜ) nr 1223/2009, (EL) 2019/1009 ja (EL) 2024/2865 seoses kemikaalide suhtes kohaldatavate teatavate nõuete ja menetluste lihtsustamisega.“

[+] ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS …/… (2025/0531(COD)) sisalduva muutmismääruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse number, kuupäev, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

10) I ja II lisa muudetakse vastavalt käesoleva määruse I lisale.

Artikkel 2

Määruse (EÜ) nr 1223/2009 muutmine

Määrust (EÜ) nr 1223/2009 muudetakse järgmiselt.

1) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 14a

Taotlused värvainete, säilitusainete või UV-filtritena kasutatavate ainete lisamiseks IV, V või VI lisasse

1. Komisjonile võib esitada taotluse värvaine, säilitusaine või UV-filtrina kasutatava aine lisamiseks vastavalt IV, V või VI lisasse. Taotlusele lisatakse teaduslikud tõendid ja dokumendid, mis näitavad, et seoses tehnika ja teaduse viimaste edusammudega on ainet ohutu kasutada kosmeetikatoodetes.

2. Pärast lõikes 1 osutatud taotluse saamist taotleb komisjon, et tarbijaohutuse teaduskomitee esitaks põhjendamatu viivituseta arvamuse aine kosmeetikatoodetes kasutamise ohutuse kohta.

3. Tarbijaohutuse teaduskomitee edastab oma arvamuse komisjonile 12 kuu jooksul pärast komisjonilt lõikes 2 osutatud taotluse saamist. Komisjon võib seda tähtaega pikendada, kui on vaja täiendavaid tõendeid.“

2) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) lõikesse 1 lisatakse järgmised lõigud:

„Esimeses lõigus sätestatud meetmed võetakse vastu lõike 2 neljandas, viiendas ja kuuendas lõigus osutatud tähtaja jooksul.

Esimeses lõigus osutatud tarbijaohutuse teaduskomitee hindamise käivitab eranditaotlus, mis esitatakse komisjonile hiljemalt kolm kuud pärast seda, kui jõustuvad määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa muudatused, mille alusel aine klassifitseeritakse 2. kategooria KMR-aineks.“;

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Neid aineid võib siiski ***erandkorras*** kosmeetikatoodetes kasutada, kui komisjonile esitatakse eranditaotlus hiljemalt kolm kuud pärast seda, kui jõustuvad määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa muudatused, mille alusel aine klassifitseeritakse 1A või 1B kategooria KMR-aineks, ***ja komisjon lubab erandi tegemist esimeses lõigus sätestatud üldisest keelust***. Komisjon lubab erandi tegemist, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:

a) puuduvad sobivad alternatiivsed ained vastavalt dokumenteeritud alternatiivide analüüsile;

b) tarbijaohutuse teaduskomitee on neid aineid hinnanud ja leidnud, et need on ***ühe või mitme*** kosmeetikatoote kategooria ***ühe või mitme*** konkreetse kasutusviisi puhul ohutud, võttes arvesse ▌üldist kokkupuudet***, mis tuleneb nende tootekategooriate kasutusviisidest*** ja muudest allikatest kui kosmeetikatooted, ja haavatavate elanikkonnarühmade kokkupuudet nende ainetega.***“;***

ii) kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Teise lõigu punkti a kohaldamisel peetakse ainet sobivaks alternatiiviks, kui see vastab kõigile järgmistele tingimustele:

a) selle kasutamine kosmeetikatoodetes ***on ohutu ja*** vähendab üldist riski inimeste tervisele ***võrreldes asendatud ainega***;

b) sellel on valmis kosmeetikatootes samaväärne funktsioon nagu klassifitseeritud ainel ning võrreldaval tasemel tõhusus ja toimivus;

c) seda on tehniliselt ▌ja majanduslikult ***võimalik kasutada, eeldusel et kulud ja tarnetingimused võimaldavad püsivat tootmist***;

d) selle kasutamine ei ole piiratud ▌ning see ***on kas*** turul kättesaadav ***laialdaselt ja*** piisavalt suurtes kogustes, et rahuldada praegust ***nõudlust, või sellel on potentsiaal rahuldada praegust või*** oodatavat nõudlust.

Hiljemalt ... [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] töötab komisjon Euroopa Kemikaaliameti, liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega konsulteerides välja suunised alternatiivide analüüsimiseks.

Komisjon teeb oma veebisaidil kättesaadavaks asjakohase teabe nende ainete kohta, mille kohta on saadud eranditaotlus, ning tähtaja, mille jooksul kolmandad isikud võivad esitada teavet alternatiivsete ainete sobivuse kohta.“;

iii) neljanda lõigu järele lisatakse ***järgmised lõigud***:

„Neljandas lõigus sätestatud tähtaeg algab kuupäeval, kui ***jõustuvad*** määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa asjakohased muudatused, millega asjaomane aine klassifitseeritakse 1A või 1B kategooria KMR-aineks.

Kui teises lõigus osutatud eranditaotlus on esitatud 1A või 1B kategooria KMR-aine kohta, võib neljandas lõigus sätestatud tähtaega asjakohasel juhul 12 kuu võrra pikendada.“;

c) lisatakse järgmised lõiked:

▌

„5. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud keeldu ei kohaldata taimedest, täpsemalt taime- ja seeneriigi elus- või surnud organismidelt, sealhulgas pärmid, vetikad ja samblikud, või taimeosadest ekstraheeritud ***ainete*** suhtes, mida ei ole keemiliselt modifitseeritud määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 3 punktis 40 määratletud tähenduses ja mis sisaldavad rohkem kui üht koostisainet, millest vähemalt üks on määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa kohaselt klassifitseeritud 1A, 1B või 2. kategooria KMR-aineks. Kuna ***sellist 1A, 1B või 2. kategooria KMR-aineks klassifitseeritud koostisainet sisaldavate ainete sisaldumine*** kosmeetikatoodetes ***võib kujutada endast*** ohtu inimeste tervisele, taotleb komisjon tarbijaohutuse teaduskomiteelt põhjendamatu viivituseta arvamust selle ***koostisaine*** kosmeetikatoodetes ***sisaldumise*** ohutuse kohta. ***Tarbijaohutuse teaduskomitee esitab arvamuse 12 kuu jooksul pärast komisjoni taotluse saamist. Komisjon võib seda tähtaega pikendada kuue kuu võrra, kui on vaja täiendavaid tõendeid. Tarbijaohutuse teaduskomitee esitab oma arvamuse kuue kuu jooksul alates lisateabe esitamisest. Tarbijaohutuse teaduskomitee arvamus tehakse üldsusele kättesaadavaks. Võttes arvesse tarbijaohutuse teaduskomitee arvamust, muudab komisjon*** põhjendamatu viivituseta ***käesoleva määruse lisasid***.

6. Kosmeetikatooteid, mis sisaldavad ainet, mis on määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa kohaselt klassifitseeritud 1A, 1B või 2. kategooria KMR-aineks**,**

a) ***mille kohta ei ole esitatud lõike 1 või 2 kohaselt eranditaotlust, on keelatud kasutada***. ***Neid võib siiski jätkuvalt turule lasta ja teha turul kättesaadavaks vastavalt kuue ja 12 kuu jooksul pärast käesoleva määruse II lisa asjakohaste muudatuste jõustumist;***

b) ***mille kohta esitati lõike 1 või 2 kohaselt eranditaotlus, mida aga tarbijaohutuse teaduskomitees ohutusega seotud kahtluste tõttu ei rahuldatud,*** on keelatud kasutada. ***Neid võib siiski*** jätkuvalt turule lasta ja teha turul kättesaadavaks ***vastavalt kolme ja üheksa kuu jooksul pärast käesoleva määruse II lisa asjakohaste muudatuste jõustumist***.

Kosmeetikatooteid, mis sisaldavad ainet, mis on määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osa kohaselt klassifitseeritud 1A, 1B või 2. kategooria KMR-aineks, mille kohta esitati lõike 2 kohaselt eranditaotlus, mida aga sobiva alternatiivi olemasolu tõttu ei rahuldatud, on keelatud kasutada. Neid võib siiski jätkuvalt turule lasta ja teha turul kättesaadavaks ***vastavalt*** 24 ***ja 36*** kuu jooksul pärast käesoleva määruse ***II lisa*** asjakohaste muudatuste jõustumist. ***Sellisel juhul ajakohastatakse kosmeetikatoote ohutusaruannet.***“

3) Artikli 16 ***lõige 3 asendatakse järgmisega***:

„3. Lisaks artikli 13 kohasele teavitamisele teavitab vastutav isik komisjoni nanomaterjale sisaldavatest kosmeetikatoodetest elektrooniliselt enne nende turule laskmist.

Esimest lõiku ei kohaldata kosmeetikatoodetele, mis sisaldavad III lisas sätestatud nõuetele vastavaid nanomaterjale.

Komisjonile edastatav teave sisaldab vähemalt järgmist:

a) nanomaterjali identifitseerimisandmed, sealhulgas keemiline nimetus (IUPAC) ja muud andmed, mis on sätestatud II – VI lisa preambuli punktis 2;

b) nanomaterjali kirjeldus, sealhulgas osakeste suurus, füüsikalised ja keemilised omadused;

c) nanomaterjalide hinnanguline kogus kosmeetikatoodetes, mida kavatsetakse aastas turule lasta;

d) nanomaterjali toksikoloogiline iseloomustus;

e) nanomaterjali ohutusandmed seoses kosmeetikatoote kategooriaga, nii nagu seda sellistes toodetes on kasutatud;

f) mõistlikult ettenähtavad kokkupuutetingimused.

Vastutav isik võib kirjaliku volitusega määrata muu juriidilise või füüsilise isiku nanomaterjalidest teavitamiseks, teatades sellest komisjonile.

Komisjon annab toksikoloogilise iseloomustuse esitamiseks viitenumbri, mis võib asendada punkti d alusel teavitatavaid andmeid.“

4) Artiklit 19 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Lõike 1 punktis g nimetatud teabe esitamiseks kasutatakse koostisaine ühtset nimetust vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuurile ning koostisaine ühtse nimetuse puudumise korral kasutatakse üldtunnustatud nomenklatuuris sisalduvat terminit.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„7. Kui kosmeetikatooted tehakse turul kättesaadavaks kaugmüügi teel, esitatakse pakkumises selgelt ja nähtavalt lõike 1 esimese lõigu punktides a, b, d, f ja g osutatud teave.“

5) Artikli 22 neljandast lõigust jäetakse välja teine lause.

6) Artikkel 33 jäetakse välja.

▌

7) II–VI lisa muudetakse vastavalt käesoleva määruse II lisale.

Artikkel 3

Määruse (EL) 2019/1009 muutmine

Määrust (EL) 2019/1009 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 2 lisatakse järgmine punkt:

„15a) „digitaalsed kontaktandmed“ – mis tahes ajakohane ja ***tasuta*** juurdepääsetav veebipõhine sidekanal***, näiteks meiliaadress,*** mille kaudu saab ettevõtjaga ühendust võtta, ilma et oleks vaja registreeruda või laadida alla ***või kasutada ettevõtjale eriomast lisarakendust***;“.

2) Artiklit 6 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Kui nimetatud vastavushindamismenetlusega on tõendatud ELi väetisetoote vastavus käesolevas määruses sätestatud kohaldatavatele nõuetele, koostavad tootjad tootele elektroonilisel kujul ELi vastavusdeklaratsiooni***, nagu on osutatud artiklis 16,*** ja kinnitavad tootele ***artiklis 17 osutatud*** CE-märgise.“;

ii) lisatakse järgmine lõik:

„Tootjad tagavad, et ELi väetisetootel on kaasas internetiaadress või andmekandja, mille kaudu on võimalik ***vahetult*** tutvuda ELi vastavusdeklaratsiooniga.“;

b) lõike 3 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Taotluse korral teevad tootjad ELi vastavusdeklaratsiooni teistele ettevõtjatele elektrooniliselt kättesaadavaks.“;

c) lõike 6 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Tootjad märgivad oma nime, registreeritud kaubanime või registreeritud kaubamärgi ning postiaadressi ja digitaalsed kontaktandmed ELi väetisetoote pakendile või kui ELi väetisetoode tarnitakse ilma pakendita, siis ELi väetisetoote saatedokumenti. Postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed osutavad üheleainsale kohale, kus tootjaga saab ühendust võtta. Nimetatud teave esitatakse lõppkasutajatele ja turujärelevalveasutustele kergesti arusaadavas keeles ning see on selge, arusaadav ja loetav.“;

d) lõige 9 asendatakse järgmisega:

„9. Tootja esitab pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav. Nad teevad nimetatud asutusega selle taotluse korral koostööd kõigis meetmetes, mis võetakse nende poolt turule lastud ELi väetisetoote põhjustatud ohtude kõrvaldamiseks.“

3) Artikli 7 lõike 2 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) esitada pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu teabe ja dokumentatsiooni, mis on vajalik ELi väetisetoote vastavuse tõendamiseks;“.

4) Artiklit 8 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 2 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Enne ELi väetisetoote turule laskmist tagavad importijad, et tootja on teinud artiklis 15 osutatud asjakohase vastavushindamismenetluse. Nad tagavad, et tootja on koostanud tehnilise dokumentatsiooni, et ELi väetisetootel on märgitud internetiaadress või andmekandja, mille kaudu on võimalik ***vahetult*** tutvuda ELi vastavusdeklaratsiooniga, et ELi väetisetootega on asjakohasel juhul kaasas nõutud dokumendid ning et tootja on täitnud artikli 6 lõigetes 5 ja 6 sätestatud nõuded.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Importijad märgivad oma nime, registreeritud kaubanime või registreeritud kaubamärgi ning postiaadressi ja digitaalsed kontaktandmed kas ELi väetisetoote pakendile, või kui ELi väetisetoode tarnitakse ilma pakendita, siis ELi väetisetoote saatedokumenti. Kontaktandmed esitatakse lõppkasutajatele ja turujärelevalveasutustele kergesti arusaadavas keeles.“;

c) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Importijad hoiavad viie aasta jooksul pärast ELi väetisetoote turule laskmist turujärelevalveasutuste jaoks kättesaadavana ELi vastavusdeklaratsiooni ning tagavad, et tehniline dokumentatsioon oleks kõnealuste asutuste taotluse korral neile kättesaadav.

Taotluse korral teevad importijad ELi vastavusdeklaratsiooni muudele ettevõtjatele kättesaadavaks elektroonilisel kujul.“;

d) lõige 9 asendatakse järgmisega:

„9. Pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral esitavad importijad ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks kogu vajaliku teabe ja dokumentatsiooni elektrooniliselt keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav. Nad teevad nimetatud asutusega selle taotluse korral koostööd kõigis meetmetes, mis võetakse nende poolt turule lastud ELi väetisetoote põhjustatud ohtude kõrvaldamiseks.“

5) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 2 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Enne ELi väetisetoote turul kättesaadavaks tegemist kontrollivad levitajad, kas sellele on märgitud internetiaadress või andmekandja, mille kaudu on võimalik ***vahetult*** tutvuda ELi vastavusdeklaratsiooniga, ning asjakohasel juhul, kas sellega on kaasas muud nõutud dokumendid, sealhulgas artikli 6 lõikes 7 või artikli 8 lõikes 4 osutatud ja täpsustatud teave keeles, mis on kergesti arusaadav selle liikmesriigi lõppkasutajatele, mille turul ELi väetisetoode kättesaadavaks tehakse, ning kas tootja ja importija on täitnud vastavalt artikli 6 lõigetes 5 ja 6 ning artikli 8 lõikes 3 sätestatud nõuded.“;

b) lõikes 5 asendatakse esimene lause järgmisega:

„Pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral esitavad levitajad ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks kogu vajaliku teabe ja dokumentatsiooni elektrooniliselt.“

6) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Vastavushindamismenetlusi käsitlevad dokumendid ja kirjavahetus koostatakse elektrooniliselt selle liikmesriigi ametlikus keeles, kus vastavushindamismenetlusi tegev teavitatud asutus asub, või selle asutuse poolt heaks kiidetud keeles.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„3. Tootja esitab vastavushindamismenetlust tegevale teavitatud asutusele elektroonilisel kujul kogu vastavushindamismenetlusega seotud teabe ja dokumentatsiooni.“

7) Artiklisse 16 lisatakse järgmised lõiked:

„5. ELi vastavusdeklaratsioon on vahetult kättesaadav masinloetavas vormingus.

Kui ELi vastavusdeklaratsioonile juurdepääsu andmiseks kasutatakse andmekandjat, peaks see olema märgitud tootel kooskõlas artikli 11b lõikega 5 ja põhinema ühel elektroonilistest tehnilistest lahendustest, mida ettevõtjad saavad kasutada artikli 42 lõike 9 alusel kehtestatud digimärgistuse esitamiseks. ELi vastavusdeklaratsiooni andmekandja kaudu esitavad ettevõtjad ei jälgi, analüüsi ega kasuta kasutusteavet muul otstarbel kui see, mis on tingimata vajalik asjakohase teabe digitaalseks esitamiseks.

Kui kooskõlas artikliga 11a kasutatakse digimärgistust, võimaldab digimärgistuse puhul kasutatav andmekandja juurdepääsu ka ELi vastavusdeklaratsioonile.

6. Kui ettevõtja peab ELi väetisetoodete suhtes kohaldatavate muude liidu õigusaktide kohaselt märkima digitaalsesse tootepassi teabe selle kohta, et toode vastab kõnealustes õigusaktides sätestatud nõuetele, või laadima digitaalsesse tootepassi ELi vastavusdeklaratsiooni, esitatakse kõnealuses digitaalses tootepassis üksnes teave, mida ELi vastavusdeklaratsioon peab V lisa kohaselt sisaldama, ning kohaldataval juhul artikli 11b kohane digimärgistuse teave.“

8) Artikli 41 lõike 1 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) ELi vastavusdeklaratsiooni ei ole koostatud või see ei ole koostatud õigesti või ELi väetisetootele ei ole märgitud internetiaadressi või andmekandjat, mille kaudu saab vahetult tutvuda ELi vastavusdeklaratsiooniga;“.

9) Artiklit 42 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 4 sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„Komisjon võib kooskõlas lõikega 1 vastu võtta delegeeritud õigusakte, millega muudetakse II lisa, et lisada mikroorganismide koostisainete kategooriasse uusi mikroorganisme või mikroorganismide tüvesid või täiendavaid töötlemismeetodeid, ning ta peab esmalt kontrollima, millised täiendava mikroorganismi tüved vastavad lõike 1 punkti b kriteeriumidele, tehes seda järgmiste andmete alusel:“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„4a. Komisjon võib kooskõlas lõikega 1 vastu võtta ka delegeeritud õigusakte, millega muudetakse II lisa, et sätestada II lisas loetlemata ***mikroorganismide tüvede vastavushindamise*** kriteeriumid ja metoodika. ***Kriteeriumid ja metoodika võimaldavad tootjatel ja teavitatud asutustel tüve tasandil hinnata, kas mikroorganism vastab lõike 1 punkti b kriteeriumidele. Kui tootja tõendab ja teavitatud asutus kinnitab pärast kontrolli*** nende kriteeriumide järgimist ▌ELi väetisetoote vastavushindamisel vastavalt kõnealusele metoodikale, võib ***seda tüve*** kasutada ELi väetisetoodete koostisainena. Kriteeriumid ja metoodika võimaldavad ***arvesse võtta*** vähemalt järgmisi elemente:

a) mikroorganismi turvalist tootmist, säilitamist ja kasutamist käsitlev teaduskirjandus;

b) mikroorganismi taksonoomiline suhe mikroorganismide liigiga, mis täidab Euroopa Toiduohutusameti kehtestatud ohutuse eeldusele vastavaks kvalifitseerimise nõuded;

c) teave mikroorganismi tootmise protsessi kohta, sealhulgas asjakohasel juhul kasvusubstraadi koostise kohta ning selliste töötlemismeetodite kohta nagu pihustuskuivatamine, keevkihis kuivatamine, staatiline kuivatamine, tsentrifuugimine, kuumusega deaktiveerimine, filtreerimine ja peenestamine;

d) teave selle kohta, milliseid jääkvaheühendeid, toksiine või mikroobseid metaboliite koostisaines esineb ja kui suur on jääkide tase;

e) esinemine looduses, ellujäämine ja liikumine keskkonnas;

f) vastuvõtlikkus kõigile asjakohastele antimikroobikumidele, mis on määratletud komisjoni määruse (EL) nr 283/2013* lisa B osa punkti ii alapunktis 28, välja arvatud loomulik resistentsus.

4b. ***Hiljemalt ... [36 kuud pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon lõike 1 kohaselt vastu delegeeritud õigusakti, millega muudetakse II lisa, et kehtestada üldkriteeriumid ja metoodika muude kui II lisas juba loetletud materjalide hindamiseks, välja arvatud mikroorganismid, või kui see ei ole võimalik, siis kriteeriumid ja metoodika selliste materjalide kategooriate hindamiseks, mida ELi väetisetoote tootja võib kasutada, et tõendada materjali vastavust lõike 1 punkti b kriteeriumidele ja asjakohasel juhul uuele koostisainete kategooriale. Kriteeriumide ja metoodikaga nähakse ette vähemalt kohustus võtta arvesse teaduslikku või tehnilist teavet, mis toetab materjali ohutut kasutamist ELi väetisetootes, ning lõike 1 punkti b kriteeriumide täitmine.***

Kui materjalide hindamise üldkriteeriume ja metoodikat ei ole olnud võimalik välja töötada esimeses lõigus osutatud kuupäevaks, esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule nimetatud kuupäevaks aruande, milles esitatakse üksikasjalik põhjendus, sealhulgas põhjused, miks ei olnud võimalik vastu võtta delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse materjalide hindamise üldkriteeriumid ja metoodika. Aruandes esitab komisjon ühtlasi üksikasjaliku põhjenduse selle kohta, miks ei olnud võimalik vastu võtta ka delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse materjalikategooriate kriteeriumid ja metoodika.

---

* Komisjoni 1. märtsi 2013. aasta määrus (EL) nr 283/2013, milles sätestatakse toimeainete andmenõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise kohta (ELT L 93, 3.4.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/283/oj).“***;***

c) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Komisjon võib ainult kooskõlas lõikega 1 vastu võtta delegeeritud õigusakte, millega muudetakse käesoleva määruse II lisa, et lisada koostisainete kategooriatesse loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooted määruse (EÜ) nr 1069/2009 tähenduses, kui tootmisahela lõpp-punkt on kindlaks määratud kooskõlas nimetatud määruse artikli 5 lõikega 2.

Komisjon hindab selliseid loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooteid seoses asjakohaste aspektidega, mida ei ole arvesse võetud tootmisahela lõpp-punkti kindlaksmääramisel vastavalt määrusele (EÜ) nr 1069/2009, sealhulgas riske, eelkõige seoses mulla ja vee kaitsega, mis tulenevad asjaomaseid materjale sisaldavate määruse (EL) 2019/1009 kohaselt kättesaadavaks tehtud ELi väetisetoodete kasutamisest. Hindamine algatatakse üldjuhul 12 kuu jooksul alates kuupäevast, mil määrati kindlaks tootmisahela lõpp-punkt. Kui hindamisel jõutakse järeldusele, et käesoleva artikli lõike 1 punktis b sätestatud kriteeriumid on täidetud, võtab komisjon käesoleva artikli lõike 1 kohaselt vastu delegeeritud õigusaktid, et lisada nimetatud materjalid pärast hindamise lõpuleviimist põhjendamatu viivituseta II lisa II osa koostisainete kategooriasse 10. Kõnealustes delegeeritud õigusaktides kehtestab komisjon nõuded, mis on proportsionaalsed ja piisavad, et tagada inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemeline kaitse ning loomsetest kõrvalsaadustest saadud toodete tõhus kasutamine ELi väetisetoodete koostisainetena.“

10) Artikkel 43 ***asendatakse järgmisega:***

„Artikkel 43

Eraldi delegeeritud õigusaktid erinevate koostisainete kategooriate puhul

1. Kasutades õigust võtta vastu delegeeritud õigusakte kooskõlas artikliga 42, võtab komisjon seoses iga II lisas loetletud koostisainete kategooriaga vastu eraldi delegeeritud õigusakti. Kõnealused delegeeritud õigusaktid sisaldavad kõiki I, III ja IV lisa muudatusi, mis osutuvad vajalikuks pärast II lisa muutmist.

2. Erandina lõikest 1 võib komisjon muuta ühe delegeeritud õigusaktiga mitut II lisas esitatud koostisainete kategooriat järgmistel juhtudel:

a) et lisada või välja jätta sama koostisaine;

b) et lisada või välja jätta samalaadsed nõuded või neid muuta.“

11) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 49b

Läbivaatamine

Komisjon vaatab I, II, III ja IV lisas sätestatud kehtivad nõuded korrapäraselt läbi, võttes arvesse tehnika arengut ja teaduslikke tõendeid, riiklikke tavasid ja määruse (EL) 2019/1009 eesmärke. Esimesel läbivaatamisel kaalutakse kategooriasse CMC 8 kuuluvate toitainepolümeeride suhtes kohaldatavaid nõudeid ja see viiakse läbi hiljemalt ... [seitse aastat pärast käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäeva].“

12) Määruse (EL) 2019/1009 I, II ja IV lisa muudetakse vastavalt käesoleva määruse III lisale.

Artikkel 4

Määruse (EL) 2024/2865 muutmine

Määruse (EL) 2024/2865 artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 3a asendatakse järgmisega:

„3a. Artikli 1 punkti 14, artikli 1 punkti 15 alapunkti c ning artikli 1 punkte 26 ja 27, I lisa punkte 2 ja 3 ning II lisa punkti 2 kohaldatakse alates ... [18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist]“;

b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Erandina määruse (EÜ) nr 1272/2008 artiklist 30, artikli 31 lõikest 3 ja artiklist 48, määruse (EÜ) nr 1272/2008 I lisa punktist 1.2.1 ja II lisa 5. osast, nagu neid kohaldati 9. detsembril 2024, võib aineid ja segusid kuni ... [käesoleva määruse jõustumise kuupäevale järgneva 17. kuu viimase päeva kuupäev] klassifitseerida, märgistada ja pakendada vastavalt määrusele (EÜ) nr 1272/2008, mida on muudetud käesoleva määruse artikli 1 punktiga 14, artikli 1 punkti 15 alapunktiga c ja artikli 1 punktiga 26 ning käesoleva määruse I lisa punktidega 2 ja 3 ning II lisa punktiga 2.“

Artikkel 5

Üleminekusätted

I

1. Erandina määruse (EÜ) nr 1272/2008 artiklist 30***, artikli 31 lõikest 3*** ja artiklist 48, määruse (EÜ) nr 1272/2008 ***I lisa punktist 1.2.1*** ja II lisa 5. osast, nagu neid kohaldati 9. detsembril 2024, võib aineid ja segusid kuni ... ***[käesoleva määruse jõustumise kuupäevale järgneva 17. kuu viimase päeva kuupäev]*** klassifitseerida, märgistada ja pakendada vastavalt määrusele (EÜ) nr 1272/2008, mida on muudetud käesoleva määruse artikli 1 punktidega 5–8 ning käesoleva määruse I lisa ***punktidega 1, 2 ja*** 11.

Erandina määruse (EÜ) nr 1272/2008 artikli 17 lõikest 1 ja artikli 25 lõikest 6, määruse (EÜ) nr 1272/2008 I lisa punktidest 1.5.1.2, 1.2.1.6.1 ja 1.6, nagu neid kohaldati ... [käesoleva määruse jõustumise kuupäevale eelnev kuupäev], võib aineid ja segusid kuni ... [käesoleva määruse jõustumise kuupäevale järgneva 35. kuu viimase päeva kuupäev] klassifitseerida, märgistada ja pakendada vastavalt määrusele (EÜ) nr 1272/2008, mida on muudetud käesoleva määruse artikli 1 punktidega 2 ja 3 ning käesoleva määruse I lisa punktidega 3**,** 4 ja 10.

2. Liikmesriigid ei takista selliste toodete turul kättesaadavaks tegemist, mis on lastud turule kooskõlas määrusega (EL) 2019/1009 enne ... [***30*** kuud pärast käesoleva muutmismääruse jõustumist].

Artikkel 6

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Artikli 1 punkte 5–8 ja I lisa punkte 1, 2 ja 11 kohaldatakse alates ... ***[18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]***.

3. Artikli 1 punkte 1, 2 ja 3 ning I lisa punkte 3, 4 ja 10 kohaldatakse alates ... [36 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

4. Artikli 2 ***punkte 1–3, punkti 4a ja punkte 5–7*** kohaldatakse alates ... [käesoleva määruse jõustumise kuupäev].

5. Artikli 2 punkti 4 alapunkti b kohaldatakse alates ... [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist].

6. Artikli 3 punkte 1–8 ning III lisa punkte 1 ja 3 kohaldatakse alates … [***30*** kuud pärast käesoleva määruse jõustumist].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

...,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I LISA

Määruse (EÜ) nr 1272/2008 (mida on muudetud määrusega (EL) 2024/2865) I ja II lisa muudetakse järgmiselt.

1) I lisa 1. osa punkt 1.2.1.4 asendatakse järgmisega:

„Märgise ja iga piktogrammi mõõtmed peavad olema järgmised:

Tabel 1.3

Märgise ja piktogrammide miinimummõõtmed

Pakendi mahutavus	Artikliga 17 nõutud teabe jaoks ettenähtud märgise mõõtmed (millimeetrites)	Iga piktogrammi mõõtmed (millimeetrites)
Mitte enam kui 3 liitrit:	võimaluse korral vähemalt 52 × 74	mitte väiksem kui 10 × 10 võimaluse korral vähemalt 16 × 16
Rohkem kui 3 liitrit, kuid mitte enam kui 50 liitrit:	vähemalt 74 × 105	vähemalt 23 × 23
Rohkem kui 50 liitrit, kuid mitte enam kui 500 liitrit:	vähemalt 105 × 148	vähemalt 32 × 32
Rohkem kui 500 liitrit:	vähemalt 148 × 210	vähemalt 46 × 46

“.

2) I lisa 1. osa punkt 1.2.1.5 asendatakse järgmisega:

„1.2.1.5. Vorminõuded

1.2.1.5.1. Märgise tekst peab olema loetav. Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab loetavus seda, et teave on esitatud füüsiliselt viisil, mis võimaldab seda visuaalselt eristada, ja loetavuse määravad eri elemendid, muu hulgas tähemärgisuurus, tähe- ja reavahe, kirja joonetugevus, värvi- ja kirjatüüp, tähelaiuse ja -kõrguse suhe, materjali pind ning kirja ja tausta vaheline kontrastsus.

1.2.1.5.2. Märgistuse tekstil on vähemalt järgmised omadused:

a) see trükitakse taustaga võrreldes kontrastses värvitoonis;

b) kasutatakse ühtainust kergesti loetavat ja seriifideta kirjatüüpi;

c) tähevahe peab olema sobiv, et valitud kirjatüüp oleks loetav;

d) reavahe peab olema sobiv, et valitud kirjatüüp oleks kergesti loetav ja tekstiread ei kattuks;

e) märgise suurust, nõutavaid märgistuselemente ja ettenähtud kasutajat arvestav sobiv kirjasuurus.

1.2.1.5.3. Kui aineid või segusid viiakse turule üldsuse jaoks, kasutatakse artikli 17 lõikes 1 osutatud märgistuselementides kirjasuurust, mille x-kõrgus on 1,2 mm või suurem.

1.2.1.5.4. Erandina punktist 1.2.1.5.3 võib juhul, kui üldsuse jaoks turule viidava aine või segu pakendi sisu ei ületa 125 ml, trükkida artikli 17 lõikes 1 osutatud märgistuselemendid tähtedega, mille tähemärgisuuruse x-kõrgus on 0,9 mm või rohkem.

1.2.1.5.5. Punkte 1.2.1.5.3 ja 1.2.1.5.4 ei kohaldata artikli 25 lõikes 9 osutatud märgistuselementide suhtes.“

3) I lisa 1. osa punkti 1.2.1.6.1 punkt i asendatakse järgmisega:

„i) tarnija nimi, aadress, digitaalsed kontaktandmed ja telefoninumber, välja arvatud juhul, kui telefoninumber on digitaalsete kontaktandmete kaudu vahetult kättesaadav;“.

4) I lisa 1. osa punkt 1.5.1.2 asendatakse järgmisega:

„1.5.1.2. Punkti 1.5.1.1 kohaldamisel peab iga sisepakendi märgistusel olema vähemalt ohupiktogramm, tunnussõnad, ainete puhul artikli 18 lõikes 2 osutatud tootetähis või segude puhul artikli 18 lõike 3 punktis a osutatud käibenimi või nimetus, aine või segu tarnija nimi***,*** digitaalsed kontaktandmed ***ja telefoninumber, välja arvatud juhul, kui telefoninumber on digitaalsete kontaktandmete kaudu vahetult kättesaadav.***“

5) I lisa 1. osa punkti 1.5.2.4 pealkiri asendatakse järgmisega:

„1.5.2.4. Selliste pakendite märgistamine, mille sisu maht ei ületa 10 ml“.

6) I lisa 1. osa punkt 1.5.2.4.1 asendatakse järgmisega:

„1.5.2.4.1. ***Artikli 17 lõikes 1*** sätestatud märgistuselemendid võib sisepakendilt ära jätta, kui sisepakendi sisu maht ei ületa 10 ml, välispakend vastab ***artiklis 17*** sätestatud nõuetele ja kehtib mis tahes järgmine tingimus:

a) aine või segu viiakse turule teaduslikuks uurimis- ja arendustegevuseks või kvaliteedikontrolliks vajalike analüüside tegemiseks;

b) aine või segu peab olema märgistatud kooskõlas II lisa 1. või 2. osaga ▌ning see ei ole klassifitseeritud ühtegi järgmisse ohuklassi ega -kategooriasse:

i) äge mürgisus, kõik kategooriad;

ii) mürgisus sihtelundi suhtes – ühekordne kokkupuude, 1. ja 2. kategooria;

iii) mürgisus sihtelundi suhtes – korduv kokkupuude, kõik kategooriad;

iv) nahasöövitus, 1. kategooria (kõik alamkategooriad);

v) raske silmakahjustus, 1. kategooria;

vi) hingamiselundite sensibiliseerimine, kõik kategooriad;

vii) hingamiskahjustus;

viii) mutageensus sugurakkudele, kõik kategooriad;

ix) kantserogeensus, kõik kategooriad;

x) reproduktiivtoksilisus, kõik kategooriad;

xi) inimese endokriinfunktsiooni kahjustavad kemikaalid, kõik kategooriad.“

7) I lisa 1. osa punkt 1.5.2.4.2 asendatakse järgmisega:

„1.5.2.4.2. Punkti 1.5.2.4.1 kohaldamisel peab sisepakendi märgistusel olema ainete puhul artikli 18 lõikes 2 osutatud tootetähis või segude puhul artikli 18 lõike 3 punktis a osutatud käibenimi või nimetus ning asjakohasel juhul ohupiktogramm GHS01, GHS05, GHS06 või GHS08. Kui tootele on määratud rohkem kui kaks ohupiktogrammi, võib tootele eelistatult kanda ohupiktogrammid GHS06 ja GHS08 ning jätta kandmata GHS01 ja GHS05.“

8) I lisa 1. osasse lisatakse järgmine punkt:

„1.5.2.4.3. Artikli 17 lõikes 1 sätestatud märgistuselemendid võib pakendilt ära jätta, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

a) pakendi sisu maht ei ületa 10 ml;

b) aine või segu ei pea olema märgistatud kooskõlas II lisa 1. või 2. osaga ▌;

c) aine või segu ei ole klassifitseeritud ühtegi punkti 1.5.2.4.1 alapunktis b osutatud ohuklassi ega -kategooriasse.“

9) I lisa 1. osasse lisatakse järgmine punkt:

„1.5.2.4.4. Punkti 1.5.2.4.3 kohaldamisel peab pakendi märgistusel olema aine puhul artikli 18 lõikes 2 osutatud tootetähis või segu puhul artikli 18 lõike 3 punktis a osutatud käibenimi või nimetus ning kohaldataval juhul ohupiktogramm GHS01 või GHS05.“

10) I lisa 1. osa punkt 1.6 asendatakse järgmisega:

„1.6. Märgistuselemendid, mille võib esitada üksnes digimärgistusel:

a) artikli 25 lõikes 3 osutatud lisateave;

b) kui artikli 17 lõike 1 punkti a kohaselt on märgistusel nimetatud rohkem kui üks tarnija, võib tarnijate nime, aadressi ja digitaalsed kontaktandmed esitada üksnes digimärgistusel, kui artikli 4 lõikes 11 osutatud tarnija on märgitud füüsilisele märgistusele;

c) tarnija telefoninumber, mis on nõutav vastavalt artikli 17 lõike 1 punktile aa ning asjakohasel juhul vastavalt artikli 25 lõike 6 kolmandale lõigule ja I lisa 1. osa punktidele 1.5.1.2. ja 1.2.1.6.1.;

d) ***kui kohaldatakse I lisa 1. osa punkti 1.5.1 ja kui sisepakendi füüsilised mõõtmed ja pindala on piiratud selle kavandatud otstarbe tehniliste nõuetega, võib artikli 17 lõikes 1 osutatud kohaldatavad sisepakendi märgistuselemendid, välja arvatud ohupiktogrammid, esitada üksnes digimärgistusel. Sellisel juhul esitatakse andmekandja sise- ja välispakendil või külgeseotaval sildil. Sellistel juhtudel peab erandina artikli 31 lõike 1b teisest lõigust olema märge „Rohkem ohuteavet on kättesaadav internetis“ või samalaadne märge andmekandjaga kaasas üksnes välispakendil või külgeseotaval sildil.“***

11) II lisa 5. osa asendatakse järgmisega:

„5. OSA: OHTLIKUD AINED JA SEGUD, MILLE SUHTES KOHALDATAKSE ARTIKLI 29 LÕIGET 3

a) Valmissegatud vedela tsemendi ja betooniga peab olema kaasas artiklile 17 vastavate märgistuselementide koopia.

b) Täitmisjaamas tarnitava aine või segu puhul, mis pumbatakse otse mahutisse, mis on sõiduki lahutamatu osa ja millest ainet või segu tavaliselt ei kavatseta eemaldada, esitatakse artikli ***17 lõike 1*** punktides c–h osutatud märgistuselementide koopia asjaomasel pumbal nähtaval kohal. Artikli 25 lõikes 7 osutatud unikaalset koostise tähist ei ole vaja esitada.

c) Kui täitmisjaamas tarnitakse sõidukikütust pumpamise teel kaasaskantavatesse mahutitesse, mis on mõeldud kasutamiseks kütuste jaoks, esitatakse mahutile kinnitamiseks artikli 17 lõike 1 punktides c–h osutatud märgistuselementide koopia, välja arvatud siis, kui mahuti on juba asjakohaselt märgistatud. Artikli 25 lõikes 7 osutatud unikaalset koostise tähist ei ole vaja esitada.“

II LISA

Määruse (EÜ) nr 1223/2009 II–VI lisa muudetakse järgmiselt.

1) II–VI lisa preambuli punkti 2 viies taane asendatakse järgmisega:

„– rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuuris kasutatav nimetus.“

2) III–VI lisa tabelite pealkirjas asendatakse pealkiri „Koostisainete ühtses nimestikus kasutatav nimetus“ pealkirjaga „Nimetus rahvusvaheliselt tunnustatud nomenklatuuris“.

III LISA

Määruse (EL) 2019/1009 I, II ja IV lisa muudetakse järgmiselt.

1) I lisa II osa jaotise „PFC 7: VÄETISETOODETE MEHAANILINE SEGU“ punkti 4 alapunkt c asendatakse järgmisega:

„c) artikli 8 lõige 8 (importijate kohustus hoida turujärelevalveasutuste jaoks kättesaadavana ELi vastavusdeklaratsioon).“

2) II lisa II osa muudetakse järgmiselt:

a) jaotisest „CMC 1: ALGMATERJALIST AINED JA SEGUD“ punkt 2 ***asendatakse järgmisega***:

„Aine, mis ei ole polümeer ja on klassifitseeritud määruse (EÜ) nr 1272/2008 VI lisa 3. osas järgmistesse ohuklassidesse või -kategooriatesse:

– ***mutageensus sugurakkudele, 1A või 1B kategooria;***

– ***kantserogeensus, 1A või 1B kategooria;***

– ***reproduktiivtoksilisus, 1A või 1B kategooria;***

– ***mürgisus sihtelundi suhtes, korduv kokkupuude, 1. kategooria;***

– ***inimese endokriinfunktsiooni kahjustavad kemikaalid, 1. kategooria;***

– ***endokriinfunktsiooni kahjustavad keskkonnatoimega kemikaalid, 1. kategooria, ning***

– ***püsivad, bioakumuleeruvad ja toksilised või väga püsivad ja väga bioakumuleeruvad omadused,***

mille tegelikult turule lastud kogus ELi väetisetootes, kuhu see on tahtlikult lisatud, kas puhasainena või segu koostisainena, kontsentratsioonis, mis vastab määruse (EÜ) nr 1272/2008 artikli 11 lõikes 3 sätestatud üldistele piirväärtustele või on neist suurem, on väiksem kui 10 tonni aastas, peab määruse (EÜ) nr 1907/2006 kohaselt olema registreeritud toimikus, mis sisaldab:

i) määruse (EÜ) nr 1907/2006 VI, VII ning, kui see on asjakohane ja kättesaadav, VIII lisaga ette nähtud teavet, tuginedes kättesaadavatele andmetele, artikli 13 kohastele alternatiivsetele meetoditele ja XI lisa kohastele kohandustele ning tehes uusi katseid selgroogsete loomadega üksnes viimase abinõuna ja kui see on asjakohane, ning

ii) määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 14 kohast kemikaaliohutuse aruannet, mis võib piirduda põllumajanduses kasutamise ja keskkonnaga seotud kokkupuutestsenaariumidega,

välja arvatud juhul, kui aine on sõnaselgelt hõlmatud ühe vabastusega registreerimiskohustusest, mis on ette nähtud määruse (EÜ) nr 1907/2006 artiklis 9, mida kasutatakse eranditult teadusliku uurimis- ja arendustegevuse korral, määruse (EÜ) nr 1907/2006 IV lisas või kõnealuse määruse V lisa punktis 6, 7, 8, 9 või 10 (ainult magneesiumoksiidi puhul).“;

b) jaotises „CMC 3: KOMPOST“ asendatakse punkti 1 alapunkt d järgmisega:

„d) kompostimise lisaained, mis on vajalikud kompostimisprotsessi tulemuslikkuse või keskkonnatoime parandamiseks, tingimusel et kõigi lisaainete kogusisaldus ei ületa 5 % sisendmaterjali kogumassist, või“;

c) jaotist „CMC 4: VÄRSKE TAIMSE MATERJALI KÄÄRITUSSAADUS“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 1 alapunkt b asendatakse järgmisega:

„b) kääritamise lisaained, mis on vajalikud käärimisprotsessi tulemuslikkuse või keskkonnatoime parandamiseks, tingimusel et kõigi lisaainete kogusisaldus ei ületa 5 % sisendmaterjali kogumassist, või“;

ii) punkt 3d asendatakse järgmisega:

„3d. Vastavalt punktidele 3a, 3b ja 3c võib kääritussaaduse või selle fraktsiooni järeltöötlemiseks vajalikke lisaaineid kasutada, tingimusel et ühegi protsessi jaoks vajalike lisaainete kontsentratsioon ei ületa 5 % vastavas protsessis sisendina kasutatava kääritussaaduse või selle fraktsiooni massist.“;

d) jaotist „CMC 5: MUU KUI VÄRSKE KULTUURI KÄÄRITUSSAADUS“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 1 alapunkt d asendatakse järgmisega:

„d) kääritamise lisaained, mis on vajalikud käärimisprotsessi tulemuslikkuse või keskkonnatoime parandamiseks, tingimusel et kõigi lisaainete kogusisaldus ei ületa 5 % sisendmaterjali kogumassist, või“;

ii) punkt 3d asendatakse järgmisega:

„3d. Vastavalt punktidele 3a, 3b ja 3c võib kääritussaaduse või selle fraktsiooni järeltöötlemiseks vajalikke lisaaineid kasutada tingimusel, et ühegi protsessi jaoks vajalike lisaainete kontsentratsioon ei ületa 5 % vastavas protsessis sisendina kasutatava kääritussaaduse või selle fraktsiooni massist.“;

e) jaotisest „CMC 6: TOIDUAINETÖÖSTUSE KÕRVALSAADUSED“ jäetakse välja punkt 2;

f) jaotises „CMC 8: TOITAINEPOLÜMEERID“ asendatakse punkt 1 järgmisega:

„1. ELi väetisetoode võib sisaldada polümeere, mis koosnevad üksnes kategooria CMC 1 punktis 1 sätestatud kriteeriumidele vastavatest monomeerainetest, kui polümeerimise eesmärk on hoida kontrolli all toitainete vabanemist ühest või enamast monomeerainest.“;

g) jaotises „CMC 10: LOOMSETEST KÕRVALSAADUSTEST SAADUD TOOTED MÄÄRUSE (EÜ) nr 1069/2009 TÄHENDUSES“ asendatakse tabeli punkt 1.3 järgmisega:

„1.3. Punktides 1.1 ja 1.2 osutatud töötluseks vajalikke lisaaineid võib kasutada tingimusel, et mitte ühegi protsessi jaoks vajalike lisaainete kontsentratsioon ei ületa 5 % vastavas protsessis sisendina kasutatava sõnniku või selle fraktsiooni massist.“;

h) jaotisest „CMC 11: KÕRVALSAADUSED DIREKTIIVI 2008/98/EÜ TÄHENDUSES“ jäetakse välja punkt 2;

i) jaotisest „CMC 12: SADESTATUD FOSFAATSOOLAD JA NENDE DERIVAADID“ jäetakse välja punkt 13;

j) jaotisest „CMC 13: TERMILISE OKSÜDATSIOONI KÄIGUS TEKKIVAD MATERJALID VÕI NENDE DERIVAADID“ jäetakse välja punkt 8;

k) jaotisest „CMC 14: PÜROLÜÜSI JA GAASISTAMISE KÄIGUS TEKKIVAD MATERJALID“ jäetakse välja punkt 7;

l) jaotisest „CMC 15: TAASKASUTUSSE VÕETUD KÕRGE PUHTUSASTMEGA MATERJALID“ jäetakse välja punkt 10.

3) IV lisa II osa muudetakse järgmiselt:

a) jaotist „MOODUL A – TOOTMISE SISEKONTROLL“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 4.2 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Tootja koostab iga ELi väetisetoote või ELi väetisetoote tüübi kohta elektrooniliselt ELi vastavusdeklaratsiooni ja hoiab seda koos tehnilise dokumentatsiooniga riiklike asutuste jaoks kättesaadavana viie aasta jooksul pärast ELi väetisetoote turulelaskmist.“;

ii) punkt 4.3. asendatakse järgmisega:

„4.3. Tootja esitab pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav.“;

b) jaotist „MOODUL A1 – TOOTMISE SISEKONTROLL KOOS KONTROLLITAVA TOOTE KATSETAMISEGA“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 2.2 alapunkt f asendatakse järgmisega:

„f) toote ja selle põhikomponentide valmistamiskohtade ja nende käitajate nimed, postiaadressid ja digitaalsed kontaktandmed;“;

ii) punkti 5.2 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Tootja koostab iga ELi väetisetoote tüübi kohta elektrooniliselt ELi vastavusdeklaratsiooni ja hoiab seda koos tehnilise dokumentatsiooniga riiklike asutuste jaoks kättesaadavana viie aasta jooksul pärast ELi väetisetoote turulelaskmist.“;

iii) punkt 5.3. asendatakse järgmisega:

„5.3. Tootja esitab pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav.“;

c) jaotist „MOODUL B – ELi TÜÜBIHINDAMINE“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 3.2 alapunkt a asendatakse järgmisega:

„a) tootja nimi, postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed ning kui taotluse on esitanud volitatud esindaja, siis ka tema nimi, postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed;“;

ii) punkti 6.1 teine lause asendatakse järgmisega:

„Sertifikaadile märgitakse tootja nimi, postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed, hindamise järeldused, sertifikaadi kehtivuse tingimused (kui on määratud) ja heakskiidetud tüübi identifitseerimiseks vajalikud andmed.“;

d) jaotist „MOODUL C – TOOTMISE SISEKONTROLLIL PÕHINEV TÜÜBIVASTAVUS“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 3.2 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Tootja koostab iga ELi väetisetoote tüübi kohta elektrooniliselt ELi vastavusdeklaratsiooni ja hoiab seda koos tehnilise dokumentatsiooniga riiklike asutuste jaoks kättesaadavana viie aasta jooksul pärast ELi väetisetoote turulelaskmist.“;

ii) punkt 3.3. asendatakse järgmisega:

„3.3. Tootja esitab pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav.“;

e) jaotist „MOODUL D1 – TOOTMISPROTSESSI KVALITEEDI TAGAMINE“ muudetakse järgmiselt:

i) punkti 5.2 esimene taane asendatakse järgmisega:

„— tootja nimi, postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed ning kui taotluse on esitanud volitatud esindaja, siis ka tema nimi, postiaadress ja digitaalsed kontaktandmed;“;

ii) punkti 7.2 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Tootja koostab iga ELi väetisetoote tüübi kohta elektrooniliselt ELi vastavusdeklaratsiooni ja hoiab seda koos tehnilise dokumentatsiooniga riiklike asutuste jaoks kättesaadavana viie aasta jooksul pärast ELi väetisetoote turulelaskmist.“;

iii) punkt 7.3 asendatakse järgmisega:

„Tootja esitab pädeva riikliku asutuse põhjendatud taotluse korral talle elektroonilisel kujul kogu ELi väetisetoote käesolevale määrusele vastavuse tõendamiseks vajaliku teabe ja dokumentatsiooni keeles, mis on kõnealusele asutusele kergesti arusaadav.“

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0349

Ühtekuuluvuspoliitika – ELi linnapoliitika tegevuskava rakendamise edendaja

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta resolutsioon ühtekuuluvuspoliitika kui ELi linnapoliitika tegevuskava rakendamise edendaja kohta (2026/2027(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 2 ja artikli 3 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 14, 174, 175, 177 ja 349,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrust (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu[1],

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 21 ja 26,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid[2] (edaspidi „ühissätete määrus“),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1059, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondist ja välistegevuse rahastutest toetatava Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi (Interreg) erisätteid[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse

[1] ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
[2] ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[3] ELT L 231, 30.6.2021, lk 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
[4] ELT L 231, 30.6.2021, lk 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj.

kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrust (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013[8],

– võttes arvesse 2002. aastal loodud kestliku linnakoostöö programmi URBACT,

– võttes arvesse ELi kliimaneutraalsete ja arukate linnade missiooni, mis saab rahastust programmist „Euroopa horisont“, ja ELi missioonimärgist,

– võttes arvesse 30. novembril 2020 linnaküsimusi käsitleval ministrite mitteametlikul kohtumisel vastu võetud uut Leipzigi hartat „Linnade ümberkujundav jõud ühise heaolu nimel“,

– võttes arvesse ruumilise planeerimise, territoriaalse arengu ja/või territoriaalse ühtekuuluvuse eest vastutavate ministrite mitteametlikul kohtumisel 1. detsembril 2020 vastu võetud territoriaalset tegevuskava aastani 2030 (Territorial Agenda 2030 – A future for all places),

– võttes arvesse 26. novembri 2021. aasta Ljubljana lepingut, millega tõhustatakse 30. mail 2016 Amsterdamis vastu võetud ELi linnade tegevuskava,

– võttes arvesse komisjoni 15. septembri 2021. aasta teatist „Uus Euroopa Bauhaus: kaunis, kestlik, kaasav“ (COM(2021)0573),

– võttes arvesse komisjoni 3. detsembri 2026. aasta teatist „ELi linnapoliitika tegevuskava majanduskasvu ja heaolu edendamiseks” (COM(2025)0739),

– võttes arvesse komisjoni 22. mai 2025. aasta soovitust (EL) 2025/1021 transpordivaesuse kohta: taskukohase, juurdepääsetava ja õiglase liikuvuse tagamine[9],

– võttes arvesse komisjoni 16. detsembri 2026. aasta teatist „Euroopa taskukohaste eluasemete kava” (COM(2025)1025),

– võttes arvesse oma 9. septembri 2015. aasta resolutsiooni ELi poliitika linnamõõtme

---

5 ELT L 231, 30.6.2021, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
6 ELT L 231, 30.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
7 ELT L, 2025/1914, 19.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1914/oj.
8 ELT L 170, 12.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj.
9 ELT L, 2025/1021, 26.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2025/1021/oj.

kohta[10],

– võttes arvesse oma 3. juuli 2018. aasta resolutsiooni linnade rolli kohta liidu institutsioonilises raamistikus[11],

– võttes arvesse oma 20. mai 2021. aasta resolutsiooni ELi piirkondade demograafiliste trendide muutmise kohta ühtekuuluvuspoliitika vahendite abil[12],

– võttes arvesse oma 25. märtsi 2021. aasta resolutsiooni ELi säästva turismi strateegia väljatöötamise kohta[13],

– võttes arvesse oma 15. veebruari 2022. aasta resolutsiooni katsumuste kohta linnapiirkondades COVID-19 järgsel ajastul[14],

– võttes arvesse oma 14. septembri 2022. aasta resolutsiooni algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ kohta[15],

– võttes arvesse oma 9. mai 2023. aasta resolutsiooni uue linnalise liikumiskeskkonna raamistiku kohta[16],

– võttes arvesse oma 8. mai 2025. aasta resolutsiooni, mis käsitleb üheksandat aruannet majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta[17],

– võttes arvesse oma 10. septembri 2025. aasta resolutsiooni ühtekuuluvuspoliitika investeeringute rolli kohta praeguse eluasemekriisi lahendamisel[18],

– võttes arvesse oma 27. novembri 2025. aasta resolutsiooni ELi puuetega inimeste õiguste strateegia kohta pärast 2024. aastat[19],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2026. aasta resolutsiooni eluasemekriisi kohta Euroopa Liidus ning korraliku, kestliku ja taskukohase eluaseme tagamise lahenduste kohta[20],

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 (COM(2025)0571),

– võttes arvesse oma 28. aprilli 2026. aasta resolutsiooni ühendatuse suurendamise, kultuuripärandi säilitamise ja kohaliku tipptaseme edendamise kohta Euroopa turismis –

---

10 ELT C 316, 22.9.2017, lk 124.
11 ELT C 118, 8.4.2020, lk 2.
12 ELT C 15, 12.1.2022, lk 125.
13 ELT C 494, 8.12.2021, lk 106.
14 ELT C 342, 6.9.2022, lk 2.
15 ELT C 125, 5.4.2023, lk 56.
16 ELT C, C/2023/1058, 15.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1058/oj.
17 ELT C, C/2026/583, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/583/oj.
18 ELT C, C/2026/1474, 9.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1474/oj.
19 ELT C, C/2026/1715, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1715/oj.
20 ELT C, C/2026/4004, 26.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/4004/oj.

sihtkohtade haldamine ja piirkondliku turismi kasv[21],

– võttes arvesse oma 28. aprilli 2026. aasta resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034[22],

– võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,

– võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021)0101),

– võttes arvesse naiste õiguste ELi tegevuskava (COM(2025)0097),

– võttes arvesse Euroopa territoriaalse arengu ja ühtekuuluvuse vaatlusvõrgu (ESPON) 2026. aasta jaanuari aruannet „URDICO – Urban Dimension of Cohesion Policy and other EU programmes“ (URDICO – ühtekuuluvuspoliitika linnamõõde ja muud ELi programmid),

– võttes arvesse Regioonide Komitee 2025. aasta aruannet piirkondade ja linnade olukorra kohta,

– võttes arvesse Regioonide Komitee 24. juuni 2026. aasta arvamust,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 29. aprilli 2026. aasta arvamust,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse regionaalarengukomisjoni raportit (A10-0263/2026),

A. arvestades, et linnade ja muude linnapiirkondade elanikud moodustavad ligikaudu kolm neljandikku ELi elanikkonnast ning kohalikud omavalitsused vastutavad ligikaudu 70 % ELi õigusaktide rakendamise eest; arvestades, et Euroopa linnades, funktsionaalsetes linnapiirkondades ja suurlinnapiirkondades, olenemata sellest, kas need asuvad ranniku-, saare-, sisemaa-, mägi-, maa-, äärepoolseimates või piirialadel, on suur sotsiaalne, majanduslik, territoriaalne, demograafiline, kultuuriline ja ajalooline mitmekesisus; arvestades, et linnadel on poliitiliste kogukondade struktuuris endiselt ajalooline roll ja nad on kodanikuaktiivsuse edendamisel keskse tähtsusega ning Euroopa kultuuri, väärtuste, kultuuripärandi ja traditsioonide edendamisel võtmerollis; arvestades, et linnad vajavad seetõttu integreeritud planeerimist, et võtta arvesse nende mitmekesisust ning linnade, linnalähedaste ja ümbritsevate maapiirkondade ja kogukondade üha suuremat vastastikust sõltuvust;

B. arvestades, et linnadel on keerukad ökosüsteemid ning neil on keskne roll ELi majanduslikus ja sotsiaalses elujõulisuses, sest nad toimivad innovatsiooni ja konkurentsivõime peamiste edendajatena ning toetavad rahvatervist, haiguste ennetamist, heaolu ja kliimamuutustega kohanemist; arvestades, et linnade kestlikus arengus juhindutakse peamistest ELi vahenditest, nagu Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) ja ELi linnade tegevuskava; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika jääb ELi peamiseks investeerimispoliitikaks, mis on integreeritud linnaarengu peamine raamistik

[21] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0123.
[22] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0111.

ja oluline kõigi linnade jaoks;

C. arvestades, et linnade jaoks ei ole eristuvat ja selget ELi rahastamisvahendit, mis tekitab halduskeerukust omavalitsustele, kes saavad ELi rahalisi vahendeid; arvestades, et ELi linnade tegevuskava peaks täiendama teisi territoriaalseid poliitikavaldkondi, mitte nendega konkureerima; arvestades, et tegevuskava põhineb ühtekuuluvuse ja lähenemise põhimõtetel ning EL areneb jõudsalt, kui ühtegi piirkonda, linna ega muud linnapiirkonda ei jäeta kõrvale;

D. arvestades, et linnapiirkondi koormavad paljud probleemid, nagu territoriaalne ebavõrdsus ja vaesus, sealhulgas see, mis tuleneb linnaelanikkonna kasvust sisemiste ja väliste rändevoogude tõttu, ning elanikkonna sissevool maapiirkondadest linnapiirkondadesse ning keskmise suurusega ja väikestest linnadest suurtesse suurlinnapiirkondadesse, mis toob kaasa suureneva demograafilise tasakaalustamatuse linna- ja maapiirkondade vahel; arvestades, et kasvavatest eluasemekuludest ja taskukohaste eluasemete nappusest tingitud kriis, mis on muu hulgas tingitud lühiajalise üürimise kiirest kasvust, sunnib paljusid inimesi olulisi elulisi otsuseid edasi lükkama; arvestades, et energiahindade tõus, vananev taristu, mahajäetud hooned ja tööstusruumid, saaste, ebavõrdsus ja sotsiaalne tõrjutus ning kliimamuutused muudavad hädavajalikuks eluasemearenduse ning uued keskkonnakaitse- ja energiasäästumeetmed;

E. arvestades, et linnad on nii rohe- kui ka digipöörde elluviimisel esirinnas ja vajavad piisavaid rahalisi vahendeid; arvestades, et EL seisab silmitsi taskukohasuse kriisiga, mis mõjutab eriti noori eurooplasi, kellel on üha raskem oma vanemate kodust lahkuda, mida nad tegid 2025. aastal keskmiselt 26,3 aasta vanuselt; arvestades, et ELi ühtekuuluvuspoliitika peaks aitama kaasa kõigile ELi inimestele, eelkõige madala ja keskmise sissetulekuga peredele ja noortele kättesaadava, kestliku ja taskukohase eluasemeturu loomisele ning linnade taaselustamisele, mis kajastab eluasemekriisi tõsidust paljudes liikmesriikides; arvestades, et seda tehakse, austades täielikult liikmesriikide, piirkondade ja kohalike omavalitsuste pädevust elamumajanduse ja ruumilise planeerimise valdkonnas;

F. arvestades, et eluasemekriis mõjutab eriti noori eurooplasi, üliõpilasi ja koolitusel olevaid noori; arvestades, et eluasemeturg avaldab kodanikele, peredele ja noortele enneolematut finantssurvet, suurendades kõrghariduse kulusid;

G. arvestades, et ELi linnade tegevuskavas esitatakse ELi visioon, poliitika ja meetmed, mida kohaldatakse igas suuruses linnade suhtes, ning luuakse tulevikku suunatud raamistik kestlikuks ja integreeritud linnaarenguks;

H. arvestades, et demograafiline tasakaalustamatus mõjutab kõiki linnu; arvestades, et laienevad linnad seisavad silmitsi kasvava survega eluasemeturule, taristule ja avalikele teenustele ning kahanevate linnade ees seisavad elanikkonna vananemine, rahvastikukadu ning noorte ja oskustööliste väljaränne, samuti kahanev majanduslik ja eelarvebaas; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika peaks pakkuma diferentseeritud ja paindlikke kohapõhiseid lahendusi, mis on kohandatud iga linna, suurlinnapiirkonna ja ühendatud piirkonna konkreetsetele vajadustele; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika peaks edendama õigust jääda kõikidesse piirkondadesse, sealhulgas linnapiirkondadesse ja linnadesse, luues tingimused, mida inimesed vajavad elamiseks, töötamiseks ja edu saavutamiseks, olenemata sellest, kus nad soovivad elada;

I. arvestades, et Euroopa linnaarengu algatusel on oluline roll linnade mõjuvõimu suurendamisel, pakkudes rahalist toetust, edendades innovatsiooni ja suurendades linnaarengu rakendamise suutlikkust kogu ELis;

J. arvestades, et linnad on Euroopa konkurentsivõime peamised edasiviijad ning ühendavad talente, innovatsiooni, teadusuuringuid ja majandustegevust; arvestades, et tuleks parandada ühenduvust, linnade suutlikkust edendada kestlikku majanduskasvu, vastupidavaid väärtusahelaid, ettevõtlust ja kvaliteetseid töökohti;

K. arvestades, et tegevuskava edu sõltub linnade ja kohalike omavalitsuste sisulisest kaasamisest poliitika kujundamisse ning tegevuskava haldamisse ja rakendamisse alt üles suunatud, integreeritud ja kohapõhise lähenemisviisi ning toimiva mitmetasandilise valitsemise kaudu kooskõlas partnerluse ja subsidiaarsuse põhimõtetega kõigis asjaomastes ELi fondides ja programmides; arvestades, et otsuseid tuleks teha kodanikele kõige lähemal tasandil ning kohalikud omavalitsused tuleks kaasata ELi vahendite kavandamisse, rakendamisse ja järelevalvesse poliitikavaldkondades, kus neil on pädevus;

L. arvestades, et haldussuutlikkuse tugevdamiseks on vaja lihtsustatud haldusmenetlusi, sihipärast tehnilist abi ja suutlikkuse suurendamise mehhanisme, mida on kohandatud, et pakkuda suuremat paindlikkust ja tulemuslikumat reageerimist igas suuruses linnadele;

M. arvestades, et linnadel on keskne roll kriiside, sealhulgas loodusõnnetuste, äärmuslike ilmastikunähtuste, registreeritud keskmise temperatuuri tõusu ja muude tekkivate riskide ennetamisel, nendeks valmistumisel ja neile reageerimisel; arvestades, et linnade vastupanuvõime ja elanikkonnakaitse süsteemide tugevdamine nõuab integreeritud lähenemisviisi, mis põhineb eri valitsemistasandite koostööl;

N. arvestades, et linnadel on digiülemineku edendamisel ja digilõhe kaotamisel oluline roll digitaliseerimise, moderniseerimise, innovatsiooni ja tehnoloogia levitamise liikumapaneva jõuna; arvestades, et konkurentsivõime, e-kaasatuse ja territoriaalse ühtekuuluvuse parandamiseks tuleb tagada võrdne juurdepääs kvaliteetsele digitaristule, -oskustele ja -teenustele;

O. arvestades, et linnadel on keskne roll kvaliteetsele haridusele ja koolitusele, oskuste arendamisele ja elukestvale õppele võrdse juurdepääsu edendamisel, mis aitab vähendada ebavõrdsust, parandada sotsiaalset liikuvust ja pakkuda kõigile paremaid võimalusi;

P. arvestades, et linnadel on oluline roll rahvatervise ja heaolu edendamisel kättesaadavate tervishoiuteenuste ning ennetusele, vaimsele tervisele ja sotsiaalsele kaasatusele suunatud kogukonnapõhiste programmide kaudu;

Q. arvestades, et riiklike ja piirkondlike partnerluskavade ettepanekus ei tunnustata piisavalt linnade strateegilist rolli, kuna puuduvad sätted, mis tagaksid asjakohase rahastamise, ega tagata, et nende panus lisatakse kavade lõplikku versiooni;

Linnad kui liidu peamised osalejad ja ühtekuuluvuspoliitika tugisammas

1. tervitab komisjoni teatist „ELi linnapoliitika tegevuskava majanduskasvu ja heaolu edendamiseks”, milles sätestatakse ELi linnaarengu terviklik raamistik; rõhutab, et

tegevuskava peaks ühtekuuluvuspoliitika territoriaalset mõõdet täielikult täiendama, mitte asendama, tunnistades, et linnade säästev areng sõltub tugevatest funktsionaalsetest sidemetest ümbritsevate piirkondade ja maapiirkondadega; rõhutab lisaks, et tegevuskava rakendamisel tuleks järgida subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning partnerluse põhimõtet;

2. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle seada sisse korrapärased sihipärased dialoogid ja konsultatsioonid linnadega ning korraldada linnadele iga-aastane kõrgetasemeline poliitiline dialoog; väljendab lisaks heameelt selle üle, et tegevuskavas tunnistatakse, et kohalikud omavalitsused rakendavad 70 % ELi õigusaktidest ja neil on otsustav roll selliste peamiste prioriteetide saavutamisel nagu konkurentsivõime, kliimapööre ja sotsiaalne kaasatus; on veendunud, et väga oluline on säilitada otsekontakt kohalike omavalitsustega, et teha kindlaks kitsaskohad ja probleemid konkreetsetes poliitikavaldkondades, avastada lihtsustamise ja ühtlustamise võimalused ning anda teavet ELi poliitika vajalike kohanduste kohta, samuti soovitusi sihipärase toetuse kohta; nõuab lihtsustamispüüdlusi ja võimalike kitsaskohtade vähendamist, millest saaksid kasu linnad kui ELi rahaliste vahendite saajad ja ELi poliitika rakendajad;

3. tuletab meelde aja jooksul saavutatud tulemusi, mis tulenevad Amsterdami paktist, ELi linnade tegevuskavast, Ljubljana lepingust, uuest Leipzigi hartast ja territoriaalsest tegevuskavast aastani 2030, ning nõuab nende põhimõtete kohaldamist; rõhutab algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ panust uute linnalahenduste edendamisse; juhib tähelepanu sellele, et linnadele suunatud ELi vahendid ja poliitika on endiselt killustatud, mistõttu on vaja integreeritumat ja koordineeritumat lähenemisviisi; rõhutab, et Amsterdami paktiga edendatav terviklik lähenemisviis linna- ja territoriaalsele arengule on parim lahendus liikuvusprobleemidele suurlinnapiirkondades, luues ruumi koostööks ja ühisprojektideks, mis tugevdavad sidemeid linnade, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega linnade ning naabruses asuvate maapiirkondade vahel, vähendades seeläbi piirkondlikke erinevusi ja survet suurtele linnapiirkondadele;

4. rõhutab, et linnad ja funktsionaalsed linnapiirkonnad on ELi peamiste probleemide lahendamisel esirinnas ning seetõttu tuleks nad täielikult ja struktuurselt kaasata nii ELi poliitika rakendamisse kui ka koosloomisse, mis nõuab tugevamat ELi raamistikku, mis kajastab linnaprobleemide omavahelist seotust; rõhutab, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on parimad teadmised territoriaalsetest vajadustest, ning nõuab nende täielikku kaasamist investeerimisprioriteetide kindlaksmääramisse ja ühtekuuluvuspoliitika raames rahastatavate programmide ning riiklike ja piirkondlike partnerluskavade 2028–2034 väljatöötamisse; tunnistab siiski, et ELi linnade tegevuskava edu sõltub selle võimest muuta poliitilised eesmärgid piisavateks rahalisteks vahenditeks, tugevamaks mitmetasandiliseks valitsemiseks ja selgemateks rakendusmehhanismideks;

5. väljendab heameelt ühtekuuluvuspoliitika ja selle paindlikkuse vahehindamise üle, mis on võimaldanud vahendeid tulemuslikult ümber jaotada uutele prioriteetidele, nagu taskukohased ja kestlikud eluasemed, tööstuse süsinikuheite vähendamine, veekerksus, energiasüsteemi ümberkujundamine ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) halduskoormuse vähendamine; rõhutab siiski, et paindlikkus ei tohiks ohustada ühtekuuluvuspoliitika põhieesmärke ja prognoositavust ega nõrgestada integreeritud ja

kohapõhiseid lähenemisviise; nõuab, et linnavajaduste hindamisel ja vahendite eraldamisel võetaks lisaks elanikele arvesse neid, keda tegelikult teenindatakse, elanike arvu kõikumist, õpilaste arvu konkreetses piirkonnas, igapäevaseid pendelrändevooge ja avalike teenuste kasutajaid kõigis funktsionaalsetes linnapiirkondades; kutsub komisjoni üles töötama välja ühise metoodika linnadele ja suurlinnadele avalduva surve mõõtmiseks, mida saaks kohaldada ühtekuuluvuspoliitika fondide programmitöös; väljendab heameelt ka riigis viibimise õiguse põhimõttega seotud algatuste üle, mida kohaldatakse linnade, saarte, rannikualade, äärepoolseimate piirkondade ning mägi- ja maapiirkondade suhtes;

6. tunnistab linnade, suurlinnapiirkondade ja piirkondlike keskuste rolli kestliku ja kaasava majanduskasvu, innovatsiooni, kultuuri, kultuuripärandi, hariduse, sotsiaalse kaasatuse, spordi ja Euroopa konkurentsivõime edendajatena, talentide, investeeringute ja majandustegevuse ligimeelitamise keskustena ning peamiste osalejatena tervise edendamisel ja ennetamisel; rõhutab, et tugev linnamajandus on ELi strateegilise autonoomia eeltingimus, arvestades tööstussuutlikkuse, teadustaristu ja kvalifitseeritud tööjõu koondumist linnapiirkondadesse; rõhutab linnade rolli linnainnovatsiooni ökosüsteemides üksustena, millel on struktureeritud juhtimine ja tegevussuutlikkus uuenduslike lahenduste katsetamiseks, katsetamiseks ja kasutuselevõtuks, ning linnade rolli sotsiaalse kasu tagamisel; rõhutab, et toetus, juurdepääs Euroopa rahastamisvahenditele ja linnainnovatsiooni keskuste arendamine on linnaarengu ökosüsteemide toimimiseks ja arendamiseks otsustava tähtsusega, mis toob kaasa kestliku majanduskasvu ja Euroopa linnade suurema konkurentsivõime;

7. tuletab meelde, et territoriaalse ühtekuuluvuse ja konkurentsivõime tugevdamine peaks olema ELi investeerimispoliitika omavahel seotud eesmärgid; rõhutab, et Euroopa linnade konkurentsivõime tugevdamine peaks käima käsikäes nende vastupanuvõime, majandusliku kohanemisvõime ja tulevastele kriisidele reageerimise suutlikkuse tugevdamisega; rõhutab lisaks, kui oluline on luua soodsad tingimused erainvesteeringutele ja ettevõtlusele, sealhulgas VKEdele ja idufirmadele;

8. tunnistab linnade ja linnapiirkondade keskset rolli Euroopa kultuuri, väärtuste, traditsioonide ja kultuuripärandi edendamisel;

9. rõhutab, et majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus on kestliku linnaarengu oluline osa; rõhutab vajadust vähendada sotsiaalset, soolist ja tervisealast ebavõrdsust ja piirkondlikke erinevusi ning pakkuda kvaliteetseid ja kättesaadavaid avalikke teenuseid, sealhulgas tervishoiusüsteeme; rõhutab, et Euroopa linnad on kliimakriisi eesliinil, seistes silmitsi sagedasemate ja äärmuslikumate kuumalainetega, ning on sügavalt mures linna soojussaare efekti süvenemise pärast, mis on kasvav probleem rahvatervisele ja elukvaliteedile linnades; kutsub komisjoni üles edendama linnaruumi haljastamise kavasid ja integreeritud ökosüsteemi taastamise meetmeid, sealhulgas puude ja looduse taastamise, kliimamuutustele vastupanuvõime ja kestliku planeerimise kaudu, ning lisama need ELi linnade tegevuskava prioriteetide hulka;

10. rõhutab linnade rolli julgeoleku, kriisiks valmisoleku ja avaliku julgeoleku suurendamisel, sealhulgas meetmete kaudu, mille eesmärk on suurendada linnade taaselustamist, ennetada linnakuritegevuse määra suurenemist, võidelda hübriidohtude vastu, parandada liiklusohutust ja tugevdada avaliku ruumi kuvandit; rõhutab, et ohutu, turvaline ja hästi toimiv linnakeskkond on oluline ka linnapiirkondade demograafiliste probleemide lahendamiseks, elukvaliteedi parandamiseks ning linnade atraktiivsemaks

muutmiseks elamiseks, töötamiseks ja perekondade kasvatamiseks; rõhutab, et tulemuslik linnajulgeolekupoliitika peaks tegelema kuritegevuse ja vägivalla algpõhjustega, tugevdama kohalike ametiasutuste ja õiguskaitseasutuste vahelist koostööd ning tagama, et avalik ruum jääb kõigile turvaliseks ja juurdepääsetavaks;

11. juhib tähelepanu vajadusele pöörata erilist tähelepanu sellele, et kogu ELis puutuvad linnad ja piirkonnad, eelkõige agressorriikidega piirnevad linnad ja piirkonnad kokku geopoliitiliste riskide ja hübriidohtudega, sealhulgas droonide sissetung, välisagentide sisseimbumine, sabotaaž, küberründed ja desinformatsioon, ning märgib nende mõju häiritud transpordiühendustele, turismile ja investorite usaldusele ka väljaspool otseselt mõjutatud piirkondi; rõhutab, et linnad ja kohalikud omavalitsused on kriisidele kiirel reageerimisel eesliinil, ning rõhutab kodanikukaitse taristu, mehhanismide, protokollide ja neid aspekte käsitleva olulise teabe kohaliku levitamise tähtsust; nõuab, et investeeringud linnade tsiviilvalmisolekusse oleksid ühtekuuluvuspoliitika vahendite raames rahastamiskõlblikud ning et parandataks ELi rahastamistingimusi, milles võetakse arvesse linnade ja piirkondade julgeolekuohtu;

12. kutsub komisjoni üles tõhustama uue ebaseadusliku uimastikaubanduse vastase tegevuskava rakendamist, tugevdades ennetust, piiriülest koostööd ja järelevalvet, et suurendada julgeolekut linnades;

13. toetab haljasalade, parkide ja loodusmaastike loomist linnapiirkondades asjakohase istutuspoliitika ja sihipärase linnametsastamise kaudu; on seisukohal, et linnapiirkondade haljasalad aitavad õhukvaliteedi parandamise kaudu kaasa paremale elukvaliteedile ning neil on positiivne mõju inimeste tervisele ja heaolule; toetab peresõbralikku keskkonda, puhkealasid ja kogukonnapõhist taristut linnades, et edendada soodsaid tingimusi uutele peredele, lastele, noortele, üksikinimestele, eakatele ja haavatavatele rühmadele; nõuab, et tehnilise toe instrument sisaldaks väikeste ja keskmise suurusega linnade jaoks sihtotstarbelist linnaharu, mis peaks olema linnadele ja funktsionaalsetele linnapiirkondadele otse kättesaadav, ning toetaks haldussuutlikkust, avaliku sektori innovatsiooni, projektide ettevalmistamist ja reforme, mis on vajalikud ELi linnade tegevuskava elluviimiseks;

14. kutsub komisjoni üles tõhustama uue ELi uimastistrateegia rakendamist, võttes arvesse nende uimastite kasvavat mõju linnadele ja kõige haavatavamatele rühmadele;

15. tunnistab, et eluasemekriis on üks peamisi poliitilisi prioriteete; rõhutab, et kriis erineb linnade ja territooriumide lõikes märkimisväärselt ning on tingitud eri tegurite kombinatsioonist; rõhutab kohalike omavalitsuste keskset rolli toimivate eluasemestrateegiate kujundamisel, eelkõige selliste lahenduste väljatöötamisel, mis edendavad noorte, perede, vähekaitstud leibkondade ja keskklassi leibkondade juurdepääsu eluasemele; võtab teadmiseks uue Euroopa taskukohaste eluasemete õigusakti ning toetab avaliku ja erasektori investeeringute kasutamist taskukohaste eluasemete suurendamiseks; rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitika võib aidata linnades märkimisväärselt kaasa eluasemeprobleemide lahendamisele, kui sellega toetatakse investeeringuid taskukohastesse, kestlikesse, energiatõhusatesse, avaliku või erasektori eluasemetesse ning suurendatakse eluasemete arvu, pöörates seejuures strateegilise investeerimisprioriteedina muu hulgas avaliku ja erasektori koostöö ja partnerluste kaudu erilist tähelepanu taskukohastele avaliku sektori eluasemetele; rõhutab, kui oluline on suurendada kvaliteetsete sotsiaaleluruumide kättesaadavust ja tagada, et eluasemepoliitika vastaks haavatavate rühmade tegelikele vajadustele; rõhutab, et

üliõpilaste ja koolitusel olevate noorte taskukohase majutuse nappus paljudes Euroopa linnades kujutab endast kasvavat takistust kõrgharidusele, koolitusele, liikuvusele ja oskuste arendamisele juurdepääsul; kutsub seetõttu komisjoni, liikmesriike ja kohalikke omavalitsusi üles uurima sihtotstarbelisi rahastamismehhanisme ning avaliku ja erasektori partnerlusi, mille eesmärk on suurendada taskukohase ja kvaliteetse majutuse pakkumist;

16. rõhutab kohalike omavalitsuste rolli eluasemeprobleemide lahendamisel, kes ajakohastavad olemasolevaid hooneid, lõimivad linnade taaselustamise strateegiaid, renoveerivad ja hooldavad hooneid ja taristut, mille jaoks tuleks põhjendatud juhtudel teha kättesaadavaks ELi vahendid, ning muudavad üldkasutatavate, mahajäetud või tühjade hoonete kasutusotstarvet uueks sotsiaalseks ja majanduslikuks kasutuseks, mis hõlmab taskukohaseid eluasemeid, üliõpilaste majutust ja sotsiaalset taristut;

17. tuletab meelde, et eluasemega seotud pädevus hõlmab otseselt kohalikke üksusi ja linnaasutusi; rõhutab sellega seoses, et kõigis selle valdkonna meetmetes tuleb austada riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste rolli ja pädevusi; rõhutab lisaks, et kõigis komisjoni algatustes tuleks täielikult järgida subsidiaarsuse põhimõtet, alustades kohalikust tasandist; teeb ettepaneku, et ELi tasandi meetmed võiksid seisneda kohalike üksuste toetamises ELi fondide kaudu, liigsete bürokraatlike menetluste vähendamises ja ehitussektori energiavajaduste täitmise lihtsustamises; rõhutab, et juurdepääsu kestlikele taskukohastele eluasemetele tuleks käsitleda linnade taaselustamise integreeritud strateegiate ja kohapõhise linnaarengu kaudu; rõhutab, et sellised strateegiad peaksid kajastama algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ põhimõtteid;

18. rõhutab, et üleminekut vähese süsinikuheitega hoonefondile tuleks toetada integreeritud territoriaalsete strateegiatega, mis seovad energiaplaneerimise, renoveerimispoliitika ja kestliku linnaarengu algusest peale; rõhutab linnade ja piirkondade keskset rolli kohalike kütte- ja jahutuskavade koordineerimisel riiklike hoonete renoveerimise kavadega ning nõuab nende tulemuslikku kaasamist asjaomaste poliitikameetmete ja investeeringute kavandamisse, rakendamisse ja järelevalvesse;

19. rõhutab, et ELi kaasrahastamise määra arvutamisel tuleks lisaks piirkonna arengukategooriale arvesse võtta ka investeeringu linnalist olemust ning selle panust ELi kliima- ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisse, toetusesaajate tegelikku arvu ja projekti suutlikkust teenida tulu; nõuab suuremat kaasrahastamise määra kogukondadevaheliste projektide, kliimaneutraalsete linnade lepingute investeeringute ja olulise avaliku taristu arendamise puhul;

20. on veendunud, et eluasemeprojektide rahastamine ühtekuuluvuspoliitika vahenditest peab olema kooskõlas poliitika endaga; on veendunud, et see peaks vältima ülerahvastatuse soodustamist tihedalt asustatud linnapiirkondades, ning toetab jõupingutusi mahajäänud piirkondade rahvastikukao vastu võitlemiseks; kinnitab, et rahvastikukao ja eluasemepuudusega saab tegeleda samaaegselt tõhustatud ühenduvusprojektide kaudu;

21. rõhutab, kui oluline on linnapiirkondades ja linnades põhimõte „õigus jääda“, mida mõistetakse kui kõigi inimeste õigust jääda, elada ja olla edukas kohas, kus nad otsustavad elada, töötada ja ehitada oma tulevikku piirkonnas, mida nad peavad koduks; rõhutab, et kuigi keskmine SKP elaniku kohta on maapiirkondadega võrreldes suurem, seisavad paljud linnad ebasoodsas olukorras olevates linnaosades silmitsi kasvava

linnasisese ebavõrdsuse, sotsiaalse tõrjutuse, terava eluaseme taskukohasuse surve, kodutuse ja vaesuskolletega, ning rõhutab, et riigis viibimise õiguse põhimõtte järgimine linnades nõuab kasvava elukallidusega süsteemset tegelemist; rõhutab, et seda põhimõtet on võimalik tagada üksnes investeeringutega kvaliteetsetesse töökohtadesse, taskukohastesse ja kestlikesse eluasemetesse, taristusse, kvaliteetsetesse avalikesse teenustesse, sealhulgas transporti ja tervishoidu, ning ühenduvusse, eelkõige rahvastiku vähenemise ja rahvastikukaoga piirkondades; rõhutab, et „õigus jääda“ põhimõte ja rahvastiku vähenemine nõuavad integreeritud territoriaalset poliitikat, millega toetatakse noori perekondi, taskukohast lastehoidu, aktiivsena vananemist, talentide hoidmist, põlvkondadevahelist solidaarsust ning kvalifitseeritud töötajate ligimeelitamist linna- ja linnalähedastest piirkondadest; rõhutab sellega seoses vajadust koordineerida strateegiaid, näiteks neid, mis käsitlevad maapiirkondi, saari ja rannikupiirkondi, äärepoolseimaid piirkondi ning Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga piirnevaid idapiirkondi; kutsub seetõttu komisjoni üles rakendama seda põhimõtet tulemuslikult ja konkreetselt uue mitmeaastase finantsraamistiku perioodil;

22. rõhutab linnade strateegilist ja asendamatut rolli inimeste heaolu toetavate kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste esmatähtsate teenuste osutamisel, mis keskenduvad eelkõige järgmisele:

    a) integreeritud, arukad ja säästvad transpordi- ja liikuvussüsteemid, sealhulgas tehnoloogiliselt neutraalne ohutu ja kättesaadav ühistransport, jalgrattataristu, jalgsi liikumise võrgustikud, mitmeliigilised transpordisõlmed ja transporditeenused, sealhulgas puuetega inimestele;

    b) integreeritud ja säästev linnade veemajandus ja arukad seiresüsteemid ning üleujutuste ja põudade ennetamise kavad;

    c) meetmed linnades keskkonnakvaliteedi parandamiseks, sealhulgas käsitledes inimeste kokkupuudet ainega linnakeskkonnas;

    d) haridus, taskukohane lastehoid, koolid, lapsesõbralik avalik ruum ja koolijärgsed teenused, kutsudes sellega seoses üles koordineerima linnaplaneerimist ja Euroopa noortegarantii kavade rakendamist;

    e) tervishoid, ennetav tervishoid, vaimse tervise teenused, tervishoiutaristu, sealhulgas digitaristu, tervislik ja eakatesõbralik linnaplaneerimine ning võrdne juurdepääs esmatasandi tervishoiule;

    f) sotsiaalhoolekanne, kaasavad ja kättesaadavad kogukonnapõhised avalikud teenused, sotsiaalse kaasamise algatused, sooline võrdõiguslikkus ja naistega seotud teenuste mõjuvõimu suurendamine, puuetega ja piiratud liikumisvõimega inimestele võrdse juurdepääsu tagamine ning eluase;

    g) aktiivne tööturupoliitika; oskuste täiendamine, ümberõpe ja koolitus;

    nõuab seetõttu konkreetsete ja piisavate investeeringute edendamist kõigis nendes valdkondades;

23. nõuab tihedamat koostööd kohalike omavalitsuste, haridusasutuste, sotsiaalteenistuste ja õiguskaitseasutuste vahel laste kadumise juhtumite ja muude alaealisi mõjutavate riskide ennetamisel ja käsitlemisel, sealhulgas uuenduslike tehnoloogiate ja teadlikkuse

suurendamise meetmete kasutamise kaudu, austades samal ajal täielikult põhiõigusi ja andmekaitse-eeskirju;

24. tunnistab spordi rolli vaimse ja füüsilise tervise, heaolu ja sotsiaalse kaasatuse edendamise vahendina ning noorte osalemist kohaliku kogukonna elus ja otsustusprotsessides; rõhutab, et juurdepääs sporditaristule ja avalikele kehalise aktiivsuse kohtadele aitab parandada rahvatervist, tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust, integreerida kogukondi ja suurendada linnade atraktiivsust; nõuab seetõttu linnade suuremat toetamist ja suuremaid investeeringuid nende jõupingutustesse pakkuda sporditaristut ja taskukohaseid üritusi, mis peaks hõlmama tihedat koostööd kohalike spordiklubidega ning kõigile, eelkõige lastele ja noortele kättesaadava kogukonna sporditaristu ja -rajatiste ajakohastamist ja säilitamist;

25. tunnistab kultuuri olulist rolli sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel, linnade kohaliku identiteedi tugevdamisel ning noorte ligimeelitamisel ja hoidmisel; rõhutab kultuuriasutuste, sealhulgas teatrite, muuseumide, raamatukogude ja kultuurikeskuste panust; rõhutab kultuuri-, kultuuripärandi- ja loomesektorite, vabatahtliku tegevuse programmide ja tegevuste panust sotsiaalsesse ühtekuuluvusse, kohalikku identiteeti, majandusarengusse ja linnade atraktiivsusesse; nõuab kultuuripoliitika ja -taristu, kohalike avaliku ja erasektori kultuurialgatuste ning traditsioonide säilitamise piisavat toetamist, eelkõige väikestes ja keskmise suurusega linnades, kus eelarvepiirangud ohustavad sageli kultuuritegevust ja kogukonnaelu; rõhutab, kui oluline on luua ühtekuuluvuspoliitika ja programmi „AgoraEU“ vahel koostoime, et toetada kultuuritaristut, piiriülest kultuurikoostööd ja kultuuri kättesaadavust kõigis Euroopa linnades;

26. tunnistab, et turism on kohaliku majandusarengu oluline liikumapanev jõud, mis moodustab ligikaudu 5 % ELi SKPst; rõhutab vajadust edendada säästvat, sotsiaalselt vastutustundlikku ja tasakaalustatud turismi, et kaitsta elanike elukvaliteeti; kutsub komisjoni üles toetama liikmesriike kohalike turismi ökosüsteemide vastupanuvõime suurendamisel, et leevendada ületurismi mõju;

27. rõhutab innovatsiooni, digiülemineku ja tehisintellekti, sealhulgas digiteisikute ja andmepõhise linnaarengu potentsiaali linnaplaneerimise, energiatõhususe, õhukvaliteedi, liikuvuse, arukate parkimislahenduste ja avalike teenuste, sealhulgas tervishoiuteenuste parandamisel; rõhutab, kui oluline on teha edusamme kestliku digiülemineku ning kõigile kättesaadavate ja kaasavate digitaalsete avalike teenuste suunas, nagu telemeditsiin, digitaalsed tervishoiusüsteemid, ambulatoorse ravi digitaliseerimine ja südamehaiguste kiire esmaabi integreeritud võrgustikud; rõhutab, et tehisintellekti arendamisel ja kasutamisel tuleb järgida andmekaitsenorme ja säilitada inimkeskne lähenemisviis, mis edendab kõigi heaolu, seades üksikisiku ja tema õigused innovatsiooni keskmesse; julgustab linnu neid digilahendusi rohkem kasutama, edendama arukate linnade projekte ja kasutama linnapoliitika väljatöötamisel vajaduse korral tehisintellekti;

28. tunnistab, kui oluline on tugevdada kestlikku linnaettevõtlust ja uuenduslikke tööstusökosüsteeme, toetades VKEsid, idufirmasid, sotsiaalseid ettevõtteid, tööstusinnovatsiooni piirkondi, puhast tootmist ja kohalikke väärtusahelaid, mis aitavad kaasa ELi konkurentsivõimele;

29. rõhutab vajadust toetada teadusuuringuid ja uuenduslike lahenduste väljatöötamist loodusõnnetuste ennetamiseks, nendeks valmistumiseks ja nende ohjamiseks, korrates samas, et ühtekuuluvuspoliitika ei ole kriisivahend; rõhutab kliimamuutuste, sealhulgas äärmuslike ilmastikutingimuste kasvavat mõju linnapiirkondadele; nõuab suuremaid investeeringuid looduspõhistesse lahendustesse, vastupidava taristu arendamisse ning kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise meetmetesse, mille eesmärk on parandada vastupanuvõimet, tugevdada Euroopa linnade kohanemisvõimet ja kaitsta rahvatervist; rõhutab, et nende jõupingutustega peaks kaasnema varajase hoiatamise süsteemide väljatöötamine, juurdepääs kahesuguse kasutusega lahendustele, sealhulgas sobivale varustusele ja tehnoloogiale ning piisavatele ressurssidele küberturvalisuse, kosmose, ühenduvuse ja hädaolukordade ohjamise valdkonnas ning elutähtsa taristu ajakohastamine; rõhutab vajadust vahetada parimaid tavasid liikmesriikide ja piirkondade vahel, võttes samal ajal arvesse kõige isoleeritumate linnade ainulaadseid geograafilisi iseärasusi;

30. rõhutab, kui olulised on integreeritud pikaajalised linnaplaneerimise strateegiad, milles on ühendatud keskkonnasäästlikkus, majandusareng ja sotsiaalne kaasatus, võimaldades linnadel tegeleda demograafiliste muutuste, kliimaprobleemide ja taristuvajadustega sidusal viisil;

31. rõhutab tööstuse ümberkujundamise sotsiaalseid ja majanduslikke tagajärgi, sealhulgas üleminekut söetööstuselt ja muudelt väga saastavatelt tööstusharudelt, mis on ebaproportsionaalselt mõjutanud teatavaid linnu ja piirkondi töökohtade kadumise, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaudu; nõuab jätkuvat struktureeritud toetust majanduse mitmekesistamisele, ümberõppeprogrammidele ja kvaliteetsete töövõimaluste loomisele;

32. väljendab muret tööstuse ümberpaigutamise ja deindustrialiseerimise mõju pärast kohalikule majandusele ja omavalitsuste tuludele; rõhutab vajadust tugevdada majanduslikku vastupanuvõimet, toetada innovatsiooni ja meelitada mõjutatud linnadesse ja piirkondadesse kestlikke investeeringuid;

33. tunnistab suurlinnade valitsemise ja funktsionaalsete linnapiirkondade kasvavat tähtsust eluaseme, transpordi, majandusarengu, keskkonnakaitse ja avalike teenuste koordineerimise vahenditena üle halduspiiride; julgustab komisjoni ja liikmesriike toetama juhtimismudeleid, mis hõlbustavad koostööd linnade ja neid ümbritsevate külade vahel;

Eesseisvad probleemid: linnade vajadustele vastav ELi tegevuskava

34. märgib, et ELi linnade tegevuskava edu ja ühtekuuluvuspoliitika tulevase linnamõõtme rakendamine sõltub linnade aktiivsest rollist otsustusprotsessi kõigis etappides; rõhutab, et linnade aktiivne roll peab põhinema tugevdatud partnerlusel, tagades linnade ja funktsionaalsete linnapiirkondade korrapärase, õigeaegse, sisulise ja dokumenteeritud kaasamise; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama partnerluse põhimõtet, mitmetasandilist valitsemist ja kohapõhise lähenemisviisi rolli tulevases ELi poliitikas, tagades kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele struktureeritud rolli ning linnapiirkondades tegutsevate sidusrühmade kaasamise ELi poliitika kujundamisse, kavandamisse ja rakendamisse; rõhutab sellega seoses, kui oluline on, et nooremad põlvkonnad osaleksid aktiivselt kohalikes otsustusprotsessides; rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitika mis tahes taastsentraliseerimine riiklikul tasandil kahjustaks

poliitika rolli ja vähendaks kohapõhiste investeeringute tulemuslikkust; rõhutab, et linnade jaoks välja töötatud suutlikkuse suurendamise programmid peaksid olema paindlikud, praktilised ja vastama konkreetsetele piirangutele, sealhulgas saarelisele asendile, kaugusele mandrist, piiratud topograafiale, haavatavusele äärmuslike ilmastikunähtuste või muude looduslike riskide või probleemide suhtes, millega linnad silmitsi seisavad; nõuab tegevuskava ja 2027. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika tugevat kooskõlastamist ja vastastikust täiendavust, eelkõige riiklike ja piirkondlike partnerluskavade ning ERFi raames, ning vahendite dubleerimise vältimist;

35. rõhutab vajadust tugevdada linnade haldussuutlikkust ja lihtsustada juurdepääsu ELi rahastamisele, sealhulgas vastastikuse õppimise, sihipärase tehnilise abi, parimate tavade vahetamise ning Euroopa linnaarengu algatuse ja URBACTi algatuste kaudu; rõhutab, et haldussuutlikkuse suurendamine peaks hõlmama pikaajalist institutsioonilist suutlikkust, töötajate oskuste täiendamist ja ajakohastamist kohalikus avalikus halduses, strateegilist planeerimist, digioskusi, hankesuutlikkust ja linnajuhtimist, samuti lihtsustamist, ühtlustatud norme ja halduskoormuse tegelikku vähendamist, eelkõige piiratud ressurssidega väikeste ja keskmise suurusega linnade jaoks;

36. rõhutab, et tulevane õigusraamistik peaks sisaldama selgeid sätteid linnadele kättesaadava toetuse, sealhulgas ELi rahastu kohta, tagades läbipaistvuse, prognoositavuse, suurema õiguskindluse, realistlikud rakendamise ajakavad, selgetel näitajatel ja territoriaalsetel andmetel põhinevad järelevalvesüsteemid, millesse on otseselt kaasatud kohalikud omavalitsused; rõhutab, et tulevane raamistik peaks tagama ka toimiva juurdepääsu asjakohastele vahenditele ja sihipäraste lihtsustamismeetmete lisamise väikestele omavalitsustele, võttes võrdlusalusena arvesse NUTS 3 liigitust, tagamaks, et kõige haavatavamaid territooriume ei jäeta ELi programmidest välja; nõuab ELi rahalistele vahenditele juurdepääsu ja nende rakendamise edasist lihtsustamist, sealhulgas vähendades tarbetut halduskoormust ja ühtlustades menetlusi, selgeid ja lihtsustatud hanke- ja loanõudeid, kiiremaid hüvitamismenetlusi, mis hõlmavad ühtse auditi põhimõtte rakendamist, ning suuremat ühtlustamist ja lihtsustatud kuluvõimaluste laiemat kasutamist, aruandlus- ja järelevalvemenetluste digitaliseerimist kõigis ühtekuuluvuspoliitika vahendites ning riiklike, piirkondlike ja ELi digisüsteemide koostalitlusvõime tagamist; rõhutab, et tehnilist abi tuleb säilitada ja veelgi tugevdada, näiteks lisades spetsiaalse linna tegevussuuna kui peamise vahendi linnade toetamiseks kvaliteetsete projektide ettevalmistamisel ja rakendamisel, tagades samal ajal komisjoni edendatava struktureeritud dialoogi järjepidevuse; rõhutab, kui oluline on tugevdada institutsioonilist kaasatust, töötajate oskuste täiendamist ja ajakohastamist kohalikus avalikus halduses, sealhulgas omavalitsustevahelise koostöö ja ühise suutlikkuse suurendamise kaudu;

37. rõhutab vajadust lihtsustada linnade juurdepääsu ELi rahalistele vahenditele otsesemalt, kui see on asjakohane ja kooskõlas vastuvõetud juhtimismudeliga, kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;

38. tunnustab algatust „Uus Euroopa Bauhaus“ kui strateegilist raamistikku kestliku, kaasava ja kvaliteetse tehiskeskkonna edendamiseks; rõhutab, et algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ põhimõtted tuleks lisada integreeritud territoriaalse arengu strateegiatesse ja kestliku linnaarengu strateegiatesse, aidates kaasa tehiskeskkonna kvaliteeti parandavate kohapõhiste lahenduste väljatöötamisele ja rakendamisele; kutsub komisjoni üles tugevdama algatuse „Uus Euroopa Bauhaus“ rakendamist sihtotstarbeliste projektikonkursside ja otsese toetuse kaudu linnadele, piirkondadele ja kohalikele

kogukondadele, võimaldades uuenduslike territoriaalsete lahenduste väljatöötamist, katsetamist ja laiendamist; kutsub liikmesriike üles toetama selle jätkamist autonoomse algatusena tulevases mitmeaastases finantsraamistikus, tagades selle pikaajalise nähtavuse ja panuse kestlikku territoriaalsesse arengusse;

39. väljendab heameelt iga-aastase kõrgetasemelise poliitilise dialoogi loomise üle, mis toob kokku komisjoni ja linnad, et tagada pidev dialoog linnade probleemide ja võimaluste üle; rõhutab, kui oluline on selline poliitiline teabevahetus ning selle korduv ja sisuline läbiviimine; rõhutab linnade võrgustike, omavalitsuste liitude ja kohalike ühenduste olulist rolli kohaliku koostöö tugevdamisel, konsultatsioonides osalemisel, petitsioonide ja arvamuste kogumisel ning üldsuse ühise foorumina tegutsemisel; rõhutab, et arvestades linnade strateegilist rolli ELi poliitika rakendamisel, peaks ka Euroopa Parlament olema sellesse kõrgetasemelisse poliitilisse dialoogi komisjoniga võrdsetel alustel täielikult kaasatud, tagades demokraatliku vastutuse ning tugevdades seost linnade tegeliku olukorra ja ELi otsustusprotsessi vahel; kutsub komisjoni üles tagama, et poliitilised ja tehnilised dialoogid kujutaksid endast struktureeritud juhtimismehhanismi, mis on seotud ELi linnade tegevuskava ja ELi poliitikatsükliga, tuginedes olemasolevatele vahetusvormidele ning tagades järelmeetmed ja koordineerimise komisjoni talituste, liikmesriikide, linnade ja nende võrgustike vahel; kutsub komisjoni üles uurima süstemaatilisi linnadele avalduva mõju kontrolle ja rakendamisdialooge, et tagada ELi normide toimivus linnavalitsuste jaoks;

40. nõuab, et Euroopa Regioonide Komiteega peetaks ELi linnade tegevuskava rakendamise ja edasiarendamise teemal korrapärast dialoogi, mida täiendaks struktureeritud dialoog Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega, tagades, et kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vaatenurki võetakse tegevuskava edasises arendamises asjakohaselt arvesse; nõuab, et dialoog hõlmaks sotsiaalpartnerite, akadeemiliste ringkondade ja asjaomaste sidusrühmade seisukohti;

41. on seisukohal, et ELi tulevasest linnade tegevuskavast peaks saama strateegiline poliitiline raamistik, mis suunab ELi linnamõõdet; kutsub komisjoni ja nõukogu üles edendama alalist Euroopa arutelu linna- ja territoriaalse arengu mudelite tuleviku üle, kaasates kõik asjaomased institutsioonid ja osalejad; nõuab lisaks, et EL tugevdaks oma osalemist ja nähtavust asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, tagades ELi linnade ja territooriumide asjakohase esindatuse;

42. tunnistab linnadiplomaatia ja linnadevahelise koostöö kasvavat tähtsust ühiste probleemide lahendamisel; kutsub komisjoni, Euroopa Regioonide Komiteed, liikmesriike ning piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi üles suurendama toetust nendele algatustele, sealhulgas ELi kohalike volikoguliikmete võrgustikule;

43. kutsub komisjoni üles töötama tihedas koostöös linnade ja linnade võrgustikega välja tulevase ELi linnade platvormi kui tõelise, kasutajasõbraliku ja uuendusliku ELi ühtse kontaktpunkti; kinnitab, et see peaks hõlmama kõiki linnade jaoks olulisi ELi meetmeid ja algatusi, koondama teavet olemasolevate rahaliste vahendite ja rahastamise kohta ning pakkuma tehnilist abi, kavandamist, suutlikkuse suurendamist, avalikku innovatsiooni, ühtlustatud aruandlust ning regulatiivset ja seadusandlikku tuge; on seisukohal, et need mehhanismid on olulised, et tugevdada mitmetasandilist valitsemist, tugevdada partnerluse põhimõtet, tagada linnade tulemuslik osalemine kavandamises ning tugevdada kohalikku rakendamist, avaliku sektori innovatsiooni ja linnavalitsuste suutlikkust rakendada tulemuslikult ELi õigusakte ning pakkuda toimivaid lahendusi,

mis on kohandatud linnade eripäradele ja iga piirkonna konkreetsetele vajadustele; rõhutab, et platvorm peaks aitama linnadel minna projektiideedelt üle konkreetsetele investeeringutele, mis vastavad kõige paremini kohalikele vajadustele, võimestades linnu, kellel võivad teatavates valdkondades puududa eksperditeadmised, ning kaasates nad poliitikakujundamise protsessi varases etapis; kinnitab, et platvorm peaks toetama ka poliitika rakendamist, tõendite jagamist, vastastikust õppimist ja lihtsustamist ning andma teavet linnaalaste teadmiste, territoriaalsete andmete, sealhulgas Eurostati standarditud näitajate ja linnaandmete kohta kohalikul ja funktsionaalse linnapiirkonna tasandil, ning väikeste ja keskmise suurusega linnade jaoks välja töötatud lihtsustatud vahendite ja territoriaalse mõju hindamiste kohta sellistes valdkondades nagu hanked, poliitilised suunised ja võrgustike loomise võimalused, kuna see võimaldab ühtekuuluvuspoliitika investeeringuid paremini hinnata ja parandab tulevase linnapoliitika kavandamist; julgustab arendama tugevamat ELi linna- ja teadusliidest, et aidata linnadel muuta teadusuuringud, eksperimenteerimine ja innovatsioon poliitikavalmis lahendusteks ja laiendatavateks investeeringuteks;

44. rõhutab, et sellise platvormi edukaks rakendamiseks on vaja piisavaid rahalisi vahendeid ja inimressursse ning juba olemasolevate platvormide tulemuslikku kasutamist ELi tasandil; kutsub komisjoni üles toetama ja täiendama platvormi digitaalset mõõdet sihtotstarbeliste tugiteenustega linnadele ja funktsionaalsetele linnapiirkondadele ning edendama vastastikust koostööd ja teabevahetust linnade vahel, sealhulgas toetades ühisprojekte, partnerlusi ja uuenduslike lahenduste ülekandmist kogu ELis; nõuab, et need investeeringud tehtaks kavandatava tulemusraamistiku määruse alusel loodava ühtse portaali kaudu[23]; rõhutab, kui oluline on tugevdada institutsioonilist mõjuvõimu, töötajate oskuste täiendamist ja ajakohastamist kohalikus avalikus halduses, et parandada linnade suutlikkust kavandada, rakendada ja hallata toimivat avalikku poliitikat, et tagada ELi rahastamisvahendite kavandamisel aus konkurents linnade ja linnakeskuste vahel;

45. rõhutab, et tulevane mitmeaastane finantsraamistik peab tagama piisavad, prognoositavad ja sihtotstarbelised vahendid kestlikuks linnaarenguks, tuginedes majanduslikele ja sotsiaalsetele kriteeriumidele, sealhulgas üldiste toetuste ning linnadele ja funktsionaalsetele linnapiirkondadele vahendusasutuste või korraldusasutustena sisuliste kohustuste andmise kaudu; kutsub liikmesriike üles näitama suuremat ambitsiooni linnadele eraldatud vahendite eraldamisel tulevaste riiklike ja piirkondlike partnerluskavade ning ELi rahastu raames; toetab Euroopa Regionaalarengu Fondi 2027. aasta järgsete integreeritud territoriaalsete ja kestliku linnaarengu strateegiate miinimumeraldiste suurendamist muuks kui tehniliseks abiks praeguselt 8 %-lt 13 %-le, mis kajastab linnadele usaldatud kasvavat vastutust ning asjakohasel juhul eraldi peatükis riiklikes ja piirkondlikes partnerluskavades; rõhutab vajadust piisavalt toetada ebasoodsas olukorras olevaid piirkondi; rõhutab, et eraldist tuleks toetada ka piisavate vahenditega komisjoni asjaomastes talitustes, näiteks regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadis;

46. rõhutab, et linnade ees seisvad probleemid nõuavad sidusat ja integreeritud lähenemisviisi kõigis ELi poliitikavaldkondades ja rahastamisvahendites; rõhutab Euroopa linnaarengu algatuse ja programmi URBACT ning muude programmide,

---

23 Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid (COM(2025)0545).

näiteks ESPONi keskset rolli ja lisaväärtust innovatsiooni, eksperimenteerimise, haldussuutlikkuse suurendamise, parimate tavade vahetamise, teadmiste kordamise, vastastikuse hindamise, tihedama koostöö ja linnadevahelise teabevahetuse ning linnadevaheliste tugevate partnerluste toetamisel; palub komisjonil tagada nende programmide ja algatuste jätkumine; rõhutab vajadust tagada piisavad vahendid ja eritoetus väikestele ja keskmise suurusega linnadele, saartele ja võrgustikele, kes osalevad ühisprojektide väljatöötamises; nõuab rahastamise ja abi taotlemise protsesside üldist lihtsustamist, kuna need on liiga keerulised ja tehnilised; kinnitab, et tegevuskava rakendamist tuleks pidevalt jälgida ja hinnata konkreetsete kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate alusel; väljendab heameelt Euroopa linnaarengu algatuse raames esitatud kvaliteetsetele projektidele kvaliteedimärgise loomise üle, mis võimaldab projektidel, mida ei saa eelarvepiirangute tõttu rahastada, saada kasu alternatiivsetest ELi või ühtekuuluvuspoliitika vahenditest, vältides samal ajal hindamismenetluste dubleerimist;

47. rõhutab, et linnade toetamine tuleks tagada peamiselt ühtekuuluvuspoliitika, sealhulgas riiklike ja piirkondlike partnerluskavade, ERFi, Ühtekuuluvusfondi ja Interregi ning kõigi muude ELi vahendite kaudu, sealhulgas Euroopa Konkurentsivõime Fond, Euroopa Sotsiaalfond+, Euroopa ühendamise rahastu, liidu elanikkonnakaitse mehhanism, programm „Euroopa horisont“, programm „Erasmus+“, Agora EU ja konkurentsivõime kompass; kordab, et need vahendid peavad ühtekuuluvusvahendeid täiendama, mitte asendama või ära kasutama; rõhutab, et tegevuskava peaks tugevdama linnade positsiooni nendes programmides juhtivate partneritena; rõhutab, et nende vahendite parem koordineerimine on oluline, et maksimeerida Euroopa lisaväärtust, tugevdada territoriaalset ühtekuuluvust ja tagada, et linnad saaksid tulemuslikku kasu täiendavatest toetusallikatest; julgustab lisaks kasutama avaliku ja erasektori partnerlusi, et kaasata täiendavaid investeeringuid, sealhulgas linnatranspordisõlmede arendamisse, et tugevdada mitmeliigilist transporti, toetada innovatsiooni ja tugevdada linnade konkurentsivõimet;

48. rõhutab integreeritud territoriaalsete investeeringute, kogukonna juhitud kohaliku arengu meetmete ja muude kohapõhiste vahendite väärtust integreeritud linnastrateegiate elluviimisel, ühiste probleemide tulemuslikul lahendamisel, nagu transpordi- ja energiataristu, kliimamuutustega kohanemine, sotsiaalne kaasatus ja majandusareng, eluasemekriis, ruumiline planeerimine ja juurdepääs esmatähtsatele teenustele, ning riigis viibimise õiguse põhimõtte rakendamisele kaasaaitamisel; rõhutab ka integreeritud kohapõhiste lähenemisviiside ja koostöö tähtsust funktsionaalsete piirkondade tasandil, et tulemuslikult lahendada naaberlinnade ja -territooriumide ühiseid probleeme; nõuab tungivalt, et liikmesriigid kasutaksid selliseid vahendeid rohkem; tunnistab funktsionaalsete linnapiirkondade ning linna- ja maapiirkondade partnerluste tähtsust; rõhutab sellega seoses linnade ja maapiirkondade vaheliste sidemete tähtsust, tunnistades põllumajanduse, kalanduse ja sinimajanduse strateegilist rolli kestlikus arengus ja territoriaalses ühtekuuluvuses; rõhutab, et linnadele ja funktsionaalsete linnapiirkondade asutustele tuleks anda sisuline vastutus integreeritud territoriaalse ja linnaarengu strateegiate rakendamisel;

49. nõuab, et erilist tähelepanu pööratakse väikestele ja keskmise suurusega linnadele, saare- ja rannikulinnadele, hõredalt asustatud ja kahanevatele linnadele, sisemaa- ja maapiirkondadele ning piiri- ja äärepoolseimate piirkondade linnadele, tunnistades nende konkreetseid demograafilisi, majanduslikke, julgeolekualaseid ja territoriaalseid probleeme, sealhulgas neid, millele on osutatud Euroopa Liidu toimimise lepingu

artiklis 174, ning tagades neile lihtsa ja piisava juurdepääsu ELi rahastamisele ja arenguvõimalustele;

50. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa Regioonide Komiteele, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0350

Käibemaksupettuste vastane võitlus – piiriülese koostöö tõhusus käibemaksupettuste valdkonnas ja selle mõju ELi eelarvele

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta resolutsioon käibemaksupettuste vastase võitluse kohta – piiriülese koostöö tõhusus käibemaksupettuste valdkonnas ja selle mõju ELi eelarvele (2025/2121(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 310 lõiget 6 ja artikli 325 lõiget 5,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõiget 3,

– võttes arvesse nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrust (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel[1] (Euroopa Prokuratuuri määrus), ja selle käimasolevat läbivaatamist,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrust (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999[2] (OLAFi määrus), ning komisjoni esitatavat eelseisvat hindamisaruannet OLAFi määruse kohaldamise ja mõju kohta,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrust (EL) 2016/794 (mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK)[3] (Europoli määrus), ning selle käimasolevat läbivaatamist,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1727 Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2002/187/JSK[4] (Eurojusti määrus) ja selle käimasolevat läbivaatamist,

---

1 ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj.
2 ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj.
3 ELT L 135, 24.5.2016, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/794/oj.
4 ELT L 295, 21.11.2018, lk 138, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1727/oj.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil[5] (edaspidi „finantshuvide kaitse direktiiv“),

– võttes arvesse paketti „Käibemaks digiajastul“, mis võeti ametlikult vastu 11. märtsil 2025,

– võttes arvesse komisjoni 14. novembri 2025. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdepääsuga käibemaksuteabele liidu tasandil (COM(2025)0685),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta valget raamatut pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamiseks (COM(2025)0546) (pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamine),

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja (edaspidi „kontrollikoda“) 22. veebruari 2024. aasta eriaruannet 03/2024 „Õigusriigi põhimõtete järgimine ELis – ELi finantshuvide kaitsmise raamistik on paranenud, kuid osa riske on püsima jäänud“,

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 24. märtsi 2025. aasta eriaruannet 08/2025 „Impordi käibemaksupettused – ELi finantshuvid ei ole impordi lihtsustatud tolliprotseduuride alusel piisavalt kaitstud“ ja 15. detsembri 2025. aasta eriaruannet 26/2025 „Pettusega võitlevad ELi asutused – Selged volitused, kuid teabevahetus ja komisjoni järelevalve on endiselt ebapiisav“,

– võttes arvesse komisjoni 25. juuli 2025. aasta aruannet pealkirjaga „36. aastaaruanne Euroopa Liidu finantshuvide kaitse ja pettustevastase võitluse kohta – 2024“ (COM(2025)0426),

– võttes arvesse komisjoni 8. juuli 2025. aasta teatist „2025. aasta aruanne õigusriigi kohta. Õigusriigi olukord Euroopa Liidus“ (COM(2025)0900),

– võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2025. aasta aruannet „VAT gap in Europe – Report 2025“ (Käibemaksulõhe Euroopas – 2025. aasta aruanne),

– võttes arvesse Euroopa Prokuratuuri 2026. aasta märtsis avaldatud 2025. aasta aruannet ja OLAFi 2026. aasta aprillis avaldatud 2025. aasta aruannet,

– võttes arvesse Euroopa Andmekaitseinspektori 7. jaanuari 2026. aasta arvamust 1/2026 ettepaneku kohta võtta vastu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdepääsuga käibemaksuteabele, milles toetati sihipärast juurdepääsu käibemaksuandmetele, rõhutades samal ajal vajadust säilitada haldus- ja kriminaalõigusliku täitmise tagamise suhtes kohaldatavad erinevad õiguskorrad,

– võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni 30. märtsi 2026. aasta raportit Euroopa Liidu finantshuvide kaitset – pettustevastast võitlust – käsitleva 2024. aasta aruande kohta,

– võttes arvesse 22. jaanuaril 2026. aastal algatatud omaalgatuslikku menetlust liidu

[5] ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj.

finantshuvide kaitse kohta 2027. aasta järgses mitmeaastases finantsraamistikus pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise kaudu (2026/2006(INI)),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A10-0213/2026),

A. arvestades, et varifirmadega seotud ühendusesisene pettus, mida üldiselt nimetatakse karussellpettuseks, on üks tõsisemaid struktuurselt integreeritud ohte ELi omavahendite terviklikkusele;

B. arvestades, et Euroopa delegaatprokurörid, kelle panus on piiriüleste käibemaksupettuste tulemuslikuks tõkestamiseks otsustava tähtsusega, on integreeritud Euroopa Prokuratuuris osalevate liikmesriikide kohtusüsteemidesse ning seetõttu on nende riiklike kohtute sõltumatus ja suutlikkus ELi omavahendite tõhusa kaitsmise seisukohast oluline; arvestades, et õigusriigi puudused kujutavad endast ohtu ELi finantshuvidele, kuna nende kaitse tugineb sõltumatule kohtusüsteemile ning sõltumatutele pettuse- ja korruptsioonivastastele organitele;

C. arvestades, et käibemaks on jätkuvalt nii ELi liikmesriikide kui ka liidu maksutulu oluline allikas, mis moodustab ligikaudu viiendiku liikmesriikide kogutulust ning moodustas 2024. aastal ELi eelarvest ligikaudu 15 % ehk 23 miljardit eurot; arvestades, et riigisisestest või piiriülestest pettustest tulenev saamata jäänud tulu kujutab endast seetõttu eelarveprobleemi nii riiklikul kui ka ELi tasandil, moonutades samal ajal ettevõtjate võrdseid tingimusi ühtsel turul;

D. arvestades, et karussellskeemide tulemuslik avastamine ja nende eest vastutusele võtmine sõltub kiirest, struktureeritud ja operatiivselt tõhusast koostööst liikmesriikide maksuhaldurite, õiguskaitseasutuste ja ELi tasandi pettustevastaste asutuste vahel;

E. arvestades, et 2025. aasta käibemaksukohustuse täitmise lõhe aruandes hinnatakse kogu ELi hõlmavat käibemaksukohustuse täitmise lõhet 128 miljardile eurole; arvestades, et karussellpettus läheb ELile hinnanguliselt maksma 12,5–32,8 miljardit eurot aastas;

F. arvestades, et Euroopa Prokuratuuri 2025. aasta aruandest nähtub, et tuludega seotud pettustest põhjustatud hinnanguline kahju, mis ületab 45 miljardit eurot, moodustab üle 67 % kõigi käimasolevate uurimiste hinnangulisest kogukahjust; arvestades, et kuritegelikud ühendused on viinud karussellskeemid masstootmise tasemele mitmes liikmesriigis ja vastutavad 86 % kahju eest organiseeritud kuritegevuse juhtumites;

G. arvestades, et kontrollikoja eriaruandes 26/2025 leiti, et kuigi Euroopa Pettustevastasel Ametil, Euroopa Prokuratuuril, Europolil ja Eurojustil on selgelt määratletud ja mittekattuvad volitused, mõjutavad püsivad puudused asutustevahelises teabevahetuses oluliselt uurimiste arvu ja õigeaegsust; arvestades, et kontrollikoda leidis ka, et komisjonil puudub piisav järelevalvemehhanism, et kontrollida, kas summade täielik sissenõudmine on pärast kohtumäärusi tegelikult toimunud; arvestades, et Euroopa Parlamendi resolutsioonides liidu finantshuvide kaitse kohta on järjepidevalt nõutud tugevamat sissenõudmist käsitlevat aruandlust ja nõutud tungivalt, et komisjon esitaks mõõdetavad andmed käegakatsutavatele tulemustele keskenduvates raamatupidamisaruannetes; arvestades, et kontrollikoda on tuvastanud ka tõsiseid puudusi liikmesriikide käibemaksusüsteemides, näiteks ebapiisavad usaldusväärsuse

kontrollid ja vead tollideklaratsioonisüsteemides, mistõttu liikmesriigid ei saa käibemaksu nõuetekohaselt koguda;

H. arvestades, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamisega algatati struktureeritud läbivaatamisprotsess, milles osalesid OLAF, Euroopa Prokuratuur, Europol, Eurojust, Eurofisc, Rahapesu ja Terrorismi Rahastamise Tõkestamise Amet (AMLA) ning kavandatav ELi Tolliamet; arvestades, et komisjon on kinnitanud, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise eesmärk on luua 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku õiguslik struktuur seoses ELi finantshuvide kaitsega;

I. arvestades, et Euroopa Parlament rõhutab, et pettusevastaste reeglite järgimine, ELi pettustevastase struktuuri komponentide juurdepääs asjakohasele teabele uurimise ja süüdistuse esitamisega seotud põhjustel, tugevad pettusevastase võitluse koordineerimistalituse (AFCOS) kohustused ja koordineeritud riiklikud pettusevastased strateegiad ning tugev sissenõudmismehhanism peavad kõik olema integreeritud horisontaalsete nõuetena mitmeaastase finantsraamistiku valdkondlikesse määrustesse, finantsmäärusesse[6] ja konkreetsetesse vahenditesse, millega reguleeritakse ELi pettustevastase võitluse struktuuri;

J. arvestades, et keerukate piiriüleste käibemaksupettuste avastamine sõltub ka rikkumisest teatajatest ja uurivatest ajakirjanikest, mida näitab asjaolu, et valdav osa Euroopa Prokuratuuri uuritavatest kuriteoteadetest pärineb pigem eraõiguslikelt isikutelt, mitte institutsioonidelt; arvestades, et rikkumisest teatavate isikute tõhus kaitse direktiivi (EL) 2019/1937[7] alusel on seetõttu ELi pettustevastase võitluse struktuuri lahutamatu osa;

K. arvestades, et liikmesriikide maksualaste kontaktametnike mitmepoolne võrgustik Eurofisc on osutunud tõhusaks detsentraliseeritud varajase hoiatamise mehhanismiks; arvestades, et tema tehinguvõrgustike analüüsivahend loob kahtlaste piiriüleste käibemaksuahelate kohta operatiivset luureteavet; arvestades, et 2026. aasta mais saavutatud üldise kokkuleppe kohaselt muuta nõukogu määrust (EL) nr 904/2010 antaks Euroopa Prokuratuurile ja OLAFile nende vastavate volituste piires otsene tsentraliseeritud juurdepääs käibemaksuteabe vahetamise süsteemile (VIES), mille suhtes kohaldatakse andmekaitsemeetmeid, nagu märkis Euroopa Andmekaitseinspektor;

L. arvestades, et lisaks karussellpettusele on impordiga seotud käibemaksupettus, eelkõige tolliprotseduuri 42 ja impordi ühe akna süsteemi väärkasutamine, oluline ja kasvav saamata jäänud tulu allikas; arvestades, et Euroopa Kontrollikoja eriaruandes 08/2025 tehti kindlaks süsteemsed nõrgad kohad, mis võimaldavad kolmandate riikide ettevõtjatel neid mehhanisme ära kasutada; arvestades, et seoses komisjoni ettepanekuga muuta nõukogu määrust (EL) nr 904/2010 on Euroopa Parlament nõudnud toimivat koostööd ja teabevahetust tolli- ja käibemaksuasutuste vahel, et võimaldada

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj).

tollitoiminguid ja käibemaksudeklaratsioone käsitleva asjakohase teabe õigeaegset ja põhjalikku ristkontrolli;

M. arvestades, et erinevused halduskaristustes, mida liikmesriigid kohaldavad impordiga seotud käibemaksupettuste suhtes, loovad tingimused, mis võimaldavad ettevõtjatel kasutada ära kõige väiksemate karistustega jurisdiktsiooni;

N. arvestades, et paketis „Käibemaks digiajastul“ nõutakse, et ühendusesiseste ettevõtjatevaheliste tehingute puhul võetaks 2030. aasta juulist kasutusele e-arveldamine ja reaalajas digitaalne aruandlus;

O. arvestades, et OLAFi määruse artikli 12a kohaselt kõigis liikmesriikides loodud pettusevastase võitluse koordineerimistalitused on praegu OLAFiga tehtava koostöö ja ELi pettustevastase võitluse struktuuri sisekihi peamised riiklikud liidesed; arvestades, et pettusevastase võitluse koordineerimistalituste tulemuslikkus on liikmesriigiti väga erinev; arvestades, et nende rolli läbivaatamist käsitletakse eeldatavasti OLAFi määruse läbivaatamise raames;

Käibemaksupettuste vastane võitlus 2027. aasta järgses mitmeaastases finantsraamistikus

1. kordab oma üleskutseid piiriüleste käibemaksupettuste vastaste koordineeritud ELi tasandi meetmete järele ning et EL ja selle liikmesriigid tugevdaksid haldus-, kohtu- ja õiguskaitsealast koostööd ning rakendaksid karussellpettuste puhul mitmepoolset varajase hoiatamise süsteemi, ning nõuab, et komisjon alandaks finantshuvide kaitse direktiivi artiklis 2 sätestatud 10 miljoni euro suurust künnist, kui individuaalne riiklik kahju võib jääda allapoole künnist, samas kui kogu ELi hõlmav kahju on märkimisväärne; märgib, et piiriülesed käibemaksupettused hõlmavad määratluse kohaselt mitut liikmesriiki ja teatavatel juhtudel ei ole teabe liikumine üksikutest liikmesriikidest Euroopa Prokuratuuri piiriüleste käibemaksupettuste vastu võitlemiseks piisav; kordab, et pettustevastase võitluse struktuuri tuleb 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku jaoks tugevdada ning et Euroopa Prokuratuur ja OLAF peavad leidma toimivad lahendused, et täita oma volitusi tõsiste piiriüleste käibemaksukuritegude korral; kordab, et karussellpettuse juhtumid on sagenenud koos organiseeritud kuritegelike võrgustike laiema kaasamisega, mis nõuab suuremat teabevahetust ja paremat koordineerimist pettustevastase võitluse struktuuri komponentide vahel;

2. rõhutab, et ELi finantshuvide kaitsmine vajab otsustavaid meetmeid, et tegeleda ulatuslikust varimajandusest ja suurtest käibemaksupettustest tuleneva struktuurse tulude vähenemisega; tuletab meelde, et ELi asutused nagu Euroopa Kontrollikoda, OLAF ja Euroopa Prokuratuur on korduvalt tuvastanud, et käibemaksupettused on ELi ja liikmesriikide eelarvete ning ELi omavahendite jaoks üks kõige olulisemaid kahjuallikaid;

3. rõhutab, et varimajanduse vähendamine ja käibemaksupettuse vastase võitluse tugevdamine toetaks koormuse õiglasemat jagamist liikmesriikide vahel, kaitseks siseturu terviklikkust ja aitaks stabiliseerida kogurahvatulul põhinevaid liikmesriikide osamakseid; nõuab, et mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 sisaldaks selgeid sätteid, piisavaid ressursse ja asjakohaseid vahendeid, et toetada mõjusaid meetmeid mitteametliku majandustegevuse ja käibemaksupettuste vastu eesmärgiga tugevdada ELi finantshuvide kaitset;

4. on seisukohal, et käesolevas resolutsioonis käsitletavate õigusaktide eesmärk on luua 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku jaoks oluline pettustevastase võitluse taristu; rõhutab, et järgmises mitmeaastases finantsraamistikus ja selle valdkondlikes määrustes tuleb tagada tugevad ja praktikas toimivad pettusevastased sätted, sealhulgas käibemaksu kaitse antud valdkonnas; tunnistab ühtse turu ja tolli programmi (2028–2034) olulisust ELi ja selle liikmesriikide majandus-, finants- ja muude huvide kaitsmisel pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse, sealhulgas käibemaksutuluga seotud riskide eest; on seisukohal, et programm peaks toetama meetmeid, millega tugevdatakse ELi pettustevastase võitluse struktuuri, parandatakse õigusnormide rikkumistest teatamist OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile ning tõhustatakse koostööd ELi ja riiklike kontrolli-, auditi- ja uurimisasutustega ning edendatakse koostalitlusvõimeliste digivahendite kasutamist pettuste avastamiseks ja ennetamiseks;

5. tunnistab, et komisjoni 2024. aasta finantshuvide kaitse aruandes märgitakse, et tulud on eelarvevaldkond, mida piiriülesed pettused kõige rohkem mõjutavad; rõhutab, kui olulised on jõupingutused olemasolevate tulude, sealhulgas käibemaksupõhiste omavahendite kogumise ja sissenõudmise parandamiseks;

6. on mures selle pärast, et märkimisväärse osa järgmise mitmeaastase finantsraamistiku programmide puhul kasutatakse laialdaselt kuludega sidumata rahastamist, ning hoiatab, et selle lähenemisviisiga kaasneb ilma asjakohaste ja piisavate kaitsemeetmeteta märkimisväärne oht ELi finantshuvidele, nagu on rõhutatud kontrollikoja eriaruandes 08/2025; rõhutab, et kuludega sidumata rahastamine ja lihtsustatud kuluarvestus ei tohi nõrgendada ELi vahendite nende lõplike saajateni ja tegelike kasusaajateni liikumise jälgitavust; nõuab, et igas järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kuluprogrammis, olenemata selle rakendamismudelist, säilitataks täielik kontrolljälg, kohustuslikud vahendite saajate ja tegelike kasusaajate andmed ühes koostalitlusvõimelises riskihindamisvahendis ning järelkontroll, mis on kättesaadav Euroopa Prokuratuurile, OLAFile, kontrollikojale ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile nende volituste piires; on seisukohal, et vajadus kaitsta ELi finantshuve nõuab, et karistused, mida kohaldatakse kõige tõsisemate käibemaksu ja tolliga seotud rikkumiste suhtes, peavad olema järjepidevad;

7. rõhutab seetõttu ELi pettustevastase võitluse struktuuri tähtsust 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku kontekstis ning ergutab ELi institutsioone, asutusi ja organeid tõhustama koostööd, eelkõige seoses teabe vahetamisega ELi vahenditega seotud kuritegevuse/pettuste kohta ja üksteisele juurdepääsu andmisega oma andmetele; tuletab meelde, kui oluline on koordineerimine ja parem koostöö liikmesriikide kohtu- ja politseiasutustega, et võidelda käibemaksupettuste vastu; rõhutab, et liikmesriigid peaksid tagama, et nende pädevad tolli- ja käibemaksuasutused loovad korrapärase koordineerimise mehhanism, sealhulgas Eurofisci raamistiku kaudu, et hõlbustada käibemaksupettusele viitavate erinevuste tuvastamist ning asjaomaste andmete õigeaegset edastamist Eurofiscile, Euroopa Prokuratuurile ja OLAFile; nõuab nende asutuste piisavat rahastamist ja kordab, et rikkumisest teatajatele tuleks tagada tõhus kaitse, et hõlbustada kõigi pettusevormide avastamist ja ennetamist;

8. nõuab, et uuritaks ELi pettustevastase võitluse struktuuri koostoimet ja võimalikku konsolideerimist; rõhutab asjaolu, et praeguses pettustevastases struktuuris on vajakajäämisi nagu killustatus ja lõimitud juhtimisraamistiku puudumine, kattuvad pädevused, ebapiisavad ressursid ja ebausaldusväärsed andmed, mis võivad viia ELi

rahaliste vahenditega seotud käibemaksupettuste alahindamiseni; kutsub sellega seoses komisjoni üles i) looma ühise juhtimisraamistiku ja suunised, et koordineerida kõiki pettusevastases võitluses osalejaid; ii) rakendama ühtset aruandlussüsteemi kättesaadava teabe konsolideerimiseks; iii) edendama ja toetama digivahendite laialdasemat kasutamist, et parandada andmete kogumist, vahetamist ja analüüsi, vähendades samal ajal eelkõige VKEde halduskoormust, ning iv) suurendama rahalisi vahendeid ja inimressursse, et tagada pettustevastase võitluse struktuuri komponentide tõhusus; nõuab, et uue mitmeaastase finantsraamistikuga antaks Euroopa Prokuratuurile, OLAFile, Eurojustile ja Eurofiscile piisavad vahendid, sealhulgas kavandades asjaomastest talitustest piisava arvu spetsialiseerunud uurijate määramise;

Piiriülene koostöö – teabelünga täitmine

9. toonitab, et Euroopa Prokuratuurile ja OLAFile nende volituste täitmisel juurdepääsu andmine VIESile ja kesksele elektroonilisele makseteabe süsteemile, nagu on märgitud Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjoni arvamuses ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010[8], tagab tulemusliku võitluse piiriülese karussellpettuse vastu; kutsub komisjoni üles andma asjaomastele organitele selgeid menetluseeskirju, et tagada õiguskindlus ja vältida mis tahes takistusi haldus- ja kriminaaluurimise vahendite tõhusale ja vajaduse korral samaaegsele kasutuselevõtule; väljendab heameelt muudetud määruse (EL) nr 904/2010 suhtes 2026. aasta mais saavutatud üldise kokkuleppe üle ning rõhutab, et selle rakendamisel tuleb täielikult järgida OLAFi haldusõigusliku pädevuse ja Euroopa Prokuratuuri kriminaalõigusliku pädevuse suhtes kohaldatavaid erinevaid õigusraamistikke kooskõlas Euroopa Andmekaitseinspektori 7. jaanuari 2026. aasta arvamusega 1/2026;

10. kutsub komisjoni üles tagama 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku kontekstis piisavad rahalised vahendid ja töötajad OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile, et tugevdada ühtse turu ja tolli programmi kaudu käibemaksupettustega seotud andmeanalüüsi suutlikkust, tegevuse koordineerimist, uurimisi ja sissenõudmismeetmeid, ning Eurofiscile piisavat rahastust ühtse turu ja tolli programmi kaudu;

11. rõhutab, et piiriülene koostöö käibemaksupettuste valdkonnas ei nõua mitte ainult andmevahetust ELi tasandil, vaid ka tugevaid kahe- ja mitmepoolseid koostöömehhanisme liikmesriikide maksuhaldurite vahel, sealhulgas otsese teabevahetuse kaudu;

12. tunnistab, et reaalajas toimiv ja andmepõhine majandus toob märkimisväärset kasu ELi finantshuvide kaitsele, vähendades samal ajal ELi avaliku sektori asutuste ja piiriüleselt tegutsevate ja kauplevate ettevõtjate halduskoormust; rõhutab, kui oluline on parandada andmete jagamise tõhusust, luues digitaalse ökosüsteemi, mis võimaldab standarditud, struktureeritud ja masinloetavate andmete sujuvat, reaalajas ja turvalist liikumist ettevõtjate ja ametiasutuste, eelkõige riiklike maksuhaldurite vahel, et piirata pettuste ja maksudest kõrvalehoidmise võimalusi;

---

[8] Eelarvekontrollikomisjoni 5. mai 2026. aasta arvamus majandus- ja rahanduskomisjonile ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses Euroopa Prokuratuuri ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdepääsuga käibemaksuteabele liidu tasandil (COM(2025)0685 – C10-0298/2025 – 2025/0348(CNS)).

13. toonitab, et Euroopa Prokuratuurile ja OLAFile antud juurdepääs käibemaksuandmetele parandab pettuse avastamise ja süüdistuse esitamise suutlikkust; rõhutab, et Euroopa Prokuratuuri ja OLAFi käibemaksuteabele juurdepääsu tulemuslikkus sõltub sellest, kas riiklikud ametiasutused on sõltumatud ja kas neil on piisavad vahendid; toonitab, kui oluline on investeerida täiustatud IT-vahenditesse, sealhulgas Eurofisci tehinguvõrgustike analüüsivahendisse ja kesksesse elektroonilisse makseteabe süsteemi ning tehisintellekti tehnoloogiasse ja nende pidevasse täiustamisse, et toetada ELi ja liikmesriike pettuste avastamisel ja ennetamisel võimalikult varajases etapis;

14. kutsub komisjoni üles toetama meetmeid, mille eesmärk on tugevdada Eurofisci tegevuse tõhusust; rõhutab, et Eurofisci tehinguvõrgustike analüüsivahendit tuleks edasi arendada tehisintellekti abil mustrite tuvastamise suutlikkusega, mis võimaldab kahtlaste käibemaksutehingute ahelate reaalajas piiriülest avastamist; kutsub liikmesriike üles tugevdama vastastikust koostööd Eurofisci raames ning tagama tehinguandmete õigeaegse ja täieliku esitamise; nõuab lisaks, et Eurofisc algataks asjakohasel juhul ja võimaluse korral menetluse käibemaksukohustuslasena registreerimise numbrite peatamiseks VIESis, kui on olulisi märke käibemaksupettusest;

15. märgib, et hoolimata sellest, et Eurofisc tuvastas 2024. aastal üle 12 miljardi euro väärtuses pettuslikke või kahtlasi käibemaksutehinguid, on avastamises endiselt märkimisväärne puudujääk; on seisukohal, et liikmesriikide rahapesu andmebüroodel on tänu kahtlastest tehingutest teatamisele seotud rahavoogude kohta head võimalused Eurofisci käibemaksutehingute alast teavet täiendada; kutsub komisjoni üles hindama, kuidas oleks kõige parem luua piisav ja sujuv koostöö Eurofisci ja liikmesriikide rahapesu andmebüroode vahel, võttes arvesse kohaldatavaid andmekaitsenõudeid;

16. rõhutab käibemaksukohustuslasena registreerimise taotluste tõhusa kontrollimise tähtsust; on seisukohal, et varifirma loomise hetkega tegelemine on struktuurselt kõige tõhusam ja kulutõhusam sekkumiskoht karussellpettuse tsüklis;

17. märgib, et Euroopa Prokuratuuri uurimised on näidanud, et pettusi võimaldavad kutselised teenuseosutajad, näiteks raamatupidajad, juristid ja maaklerid, aitavad luua varifirmade ahelaid, mis võimaldavad karussellpettuseid ulatuslikumalt toime panna; kutsub komisjoni üles tagama kuuenda rahapesuvastase direktiivi[9] tegelikke kasusaajaid käsitlevate sätete, sealhulgas teatavatel kutsealadel tegutsejate rolli käsitlevate sätete täieliku ülevõtmise;

18. tunnistab, et käibemaksudirektiivi[10] artiklites 199a ja 199b sätestatud pöördmaksustamise mehhanism on näidanud selget tõhusust sihipärase pettusevastase vahendina, võttes varifirmadelt struktuurse võimaluse koguda käibemaksu ja kaduda enne maksude tasumist; rõhutab, et mehhanism tuleks säilitada ja seda tuleks vajaduse

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1640, mis käsitleb mehhanisme, mille liikmesriigid peavad kehtestama, et tõkestada finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ning muudetakse direktiivi (EL) 2015/849 ja tunnistatakse see kehtetuks (ELT L, 2024/1640, 19.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1640/oj).

10 Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj).

korral laiendada; kutsub komisjoni üles esitama aegsasti ettepaneku laiendada artiklite 199a ja 199b kohaldamisala pärast 2026. aastat, kui tõendid seda nõuavad;

19. märgib murega, et organiseeritud kuritegelikud võrgustikud kasutavad krüptovaratehinguid üha enam käibemaksu karussellpettusest saadud tulu eksitamise mehhanismina, kasutades ära krüptovara pseudonüümsust ja piiriülest ülekantavust, et kiiresti liigutada ja varjata pettuse teel saadud tulu enne avastamist; väljendab heameelt selle üle, et jõustus nõukogu direktiiv (EL) 2023/2226[11] (DAC8), milles nõutakse, et krüptovarateenuse osutajad esitaksid alates 2026. aastast riiklikele maksuhalduritele krüptovaratehingute andmed; kutsub komisjoni üles tagama pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise raames, et DAC8 aruandlusandmed oleksid Eurofiscile, OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile nende vastavate volituste alusel käibemaksupettuste uurimise eesmärgil kättesaadavad; kutsub komisjoni üles hindama, mil määral on krüptovarateenuse osutajate esitatud andmed aidanud tuvastada käibemaksupettustest saadud tulu, ning esitama oma järeldused Euroopa Parlamendile ja nõukogule 2028. aastaks;

20. rõhutab, et Euroopa Prokuratuuri uurimiste käigus on ilmnenud hübriidskeemid, milles käibemaksupettusi kombineeritakse süstemaatiliselt rahapesu ja korruptsiooniga; hoiatab, et lisaks sellele, et käibemaksupettused jätavad liikmesriigid ilma olulisest avaliku sektori tulust, võimaldavad need ka korruptsiooni ning õõnestavad ELi ja liikmesriikide institutsioone ja üldsuse usaldust õigusriigi vastu; kutsub komisjoni üles tagama pettustevastase võitluse struktuuri õigusaktide paketi kaudu struktureeritud operatiivkoostöö pettustevastase võitlusega tegelevate asutuste ja AMLA vahel;

21. kutsub komisjoni üles viima läbi ennetava haavatavuse hindamise käibemaksu karussellpettuse ja majanduskuritegevuse ohu kohta, mis mõjutavad CO2 arvestusühikute ja lubatud heitkoguse ühikutega tehtavaid tehinguid ELi heitkogustega kauplemise süsteemi 2. etapi (HKS2) raames, ning lisama HKS2 raamistikku enne selle käivitamist vajadusel pettusevastased kaitsemeetmed; tuletab meelde, et algne ELi HKS oli üks ELi ajaloo suurimaid karussellpettuse skeeme, mis põhjustas aastatel 2008–2009 hinnanguliselt ligikaudu 5 miljardi euro suuruse kahju, ning et need skeemid likvideeriti alles pärast seda, kui kahju oli juba tekkinud; nõuab, et komisjon teeks enne süsteemi kasutuselevõttu kindlaks HKS2 tehingute struktuuri nõrgad kohad ja tegeleks nendega; kutsub komisjoni üles edastama selle hindamise tulemused Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning lisama HKS2 tegevuseeskirjadesse kõik vajalikuks peetavad kaitsemeetmed;

22. kutsub komisjoni üles tagama ViDA-paketi tehnilise rakendamise raamistikus, et kohustuslike e-arveldamise ja digitaalse aruandluse kohustuste alusel loodud reaalajas digitaalse aruandluse andmed oleksid tehniliselt koostalitlusvõimelised Eurofisci tehinguvõrgustike analüüsivahendiga ning kättesaadavad OLAFile ja Euroopa Prokuratuurile nende vastavate volituste alusel ja kohaldatavate andmekaitse-eeskirjade kohaselt piiriülese käibemaksupettuse avastamise eesmärgil; kutsub komisjoni üles esitama 31. detsembriks 2031 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ViDA andmete kasutamise tegevustulemuste kohta piiriüleste käibemaksupettuste avastamise juhtumite puhul, sealhulgas algatatud juhtumite arvu, tuvastatud hinnangulise kahju,

[11] Nõukogu 17. oktoobri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/2226, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta (ELT L 2023/2226, 24.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2226/oj).

käibemaksupettuse liigi (nt karussellpettus, impordi käibemaksupettus, varifirmadega seotud ühendusesisene pettus) ja tagasinõutud summade kohta;

23. kutsub komisjoni üles võimaldama liikmesriikidel teha iga päev tihedamat koostööd, et vahetada sujuvalt teavet käibemaksupettuste juhtumite kohta niipea, kui see teave on teada, ning jagada teadmisi ja parimaid tavasid käibemaksupettuste avastamise kohta; rõhutab, et tehisintellekti tuleks sel eesmärgil võimaluse korral alati kasutada;

ELi pettustevastase võitluse struktuuri reformimine

24. väljendab heameelt komisjoni pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise kui õigeaegse ja tervikliku algatuse üle, mille eesmärk on kaardistada olemasolev struktuur, teha kindlaks lüngad ja edendada sidusust kogu pettustevastase võitluse tsükli jooksul; rõhutab, et see läbivaatamine annab võimaluse luua 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku ajaks tõeliselt integreeritud ELi pettustevastase võitluse raamistik; on seisukohal, et arvestades piiriüleste pettuste märkimisväärset finantsmõju tuludele, eelkõige käibemaksule ja tollimaksudele, peaks läbivaatamise kontekstis olema üks strateegilisi prioriteete ELi tulude kaitse;

25. rõhutab, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamisel tuleks soovitada meetmeid kohtusüsteemi sõltumatuse puudumise, ebatõhusate prokuratuuride ja ebapiisavate korruptsioonivastaste kaitsemeetmete vältimiseks, et käibemaksupettusi ennetada ja avastada ning asjaomased summad tagasi nõuda; juhib tähelepanu sellele, et kui struktuurne haavatavus suurendab käibemaksupettustest tuleneva kahju ohtu, on vaja sihipäraseid soovitusi, ning tuletab meelde, et tingimuslikkuse määrus[12] võimaldab võtta meetmeid, kui puudused maksupettuste, maksudest kõrvalehoidmise, korruptsiooni ja muude rikkumiste vastases võitluses mõjutavad ELi tulude kogumist;

26. tunnistab, et pettuste tõttu saamata jäänud käibemaksutulu tagasinõudmine on eriti keeruline; rõhutab seetõttu ennetus- ja ettevaatusabinõude tähtsust ning nõuab tungivalt, et komisjon uuriks pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise raames sihipäraseid ja riskipõhiseid lähenemisviise, nagu valimi moodustamine ja piiratud arvu kontrollide tulemuste statistiline ekstrapoleerimine mõjutatud tehingute üldkogumile ning pettuse eesmärgil kasutamise kahtlusega käibemaksukohustuslasena registreerimise numbrite ennetav blokeerimine;

27. kutsub komisjoni üles tagama, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamisest tuleneva 2026. aasta teatisega kaasneks konkreetne õigusaktide pakett, mis hõlmab OLAFi määruse ja Euroopa Prokuratuuri määruse põhjendatult eeldatavaid läbivaatamisi ning asjakohasel juhul Europoli määruse, Eurojusti määruse, Eurofisci juhtimisraamistiku ja finantshuvide kaitse direktiivi järjepidevat edasist muutmist; rõhutab, et Euroopa Parlament eeldab, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamise tulemusel lepitakse kokku siduvates seadusandlikes muudatustes, mitte üksnes koordineerimismehhanismis või suunistes;

28. väljendab muret kontrollikoja eriaruandes 26/2025 esitatud leidude pärast, mille kohaselt on pettusekahtlusest teatamise määr liikmesriigiti väga erinev, kusjuures

---

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj).

mõned teatavad palju rohkem ja teised palju vähem pettusekahtlustest kui nende osakaal tuludes; kutsub komisjoni üles neid erinevusi analüüsima, eelkõige seda, kas need tulenevad puudustest avastamisel või vastupidi, tugevatest külgedest ennetamisel, ning soovitama asjakohaseid meetmeid teatamata jätmise probleemi lahendamiseks;

29. rõhutab, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamine peab tagama piisavad aruandluskanalid, selged tingimused ja ühtse korra tulude ja käibemaksupõhiste omavahendite kaitsmiseks võetud meetmete ja tegevuste kohta, esitades selged andmed ja arvnäitajad saavutatud tulemuste ja nende mõju kohta ELi eelarvele viisil, mis võimaldab selgelt mõista pettustevastase võitluse struktuuri saavutusi võrreldes kavandatud eesmärkide ja investeeritud vahenditega;

30. nõuab tungivalt, et komisjon kasutaks pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamist, et tegeleda kontrollikoja eriaruandes 26/2025 tuvastatud juhtimispuudujäägi, aruandekohustuse puudumise ning üksikute komponentide strateegiatest ja prioriteetidest laiema ülevaate puudumisega; nõuab, et kehtestataks struktureeritud ja korrapärane aruandlus – mis peaks hõlmama tulemusnäitajaid – järelmeetmete kohta, mida on võetud vastuseks OLAFi soovitustele ja Euroopa Prokuratuuri juhtumites tehtud otsustele; rõhutab, et hästi suunatud näitajad on olulised, et toetada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist, parandada aruandekohustust ja võimaldada sisulist parlamentaarset kontrolli ELi pettustevastase võitluse struktuuri üle; tuletab meelde, kui oluline on vahetada liikmesriikide vahel parimaid tavasid;

31. kutsub komisjoni üles tagama, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamisega loodaks ELi pettustevastase võitluse asutuste ja AMLA vahel struktureeritud operatiivkoostöö, mis kajastab tihedat seost käibemaksupettuste ja rahapesu vahel; on seisukohal, et tegelike kasusaajaid käsitleva teabe läbipaistvus, mida toetab AMLA juurdepääs keskregistritele direktiivi (EL) 2024/1640 alusel, võiks olla väärtuslik varajase hoiatamise vahend varifirmade võrgustikes kasutatavate varifirmade varajaseks tuvastamiseks;

32. on seisukohal, et pettustevastase võitluse struktuuri läbivaatamine peab looma selgema struktuuri, et OLAFi haldusuurimiste funktsioon saaks täiendada Euroopa Prokuratuuri süüdistuse esitamise volitusi; märgib murega, et vähem kui 1 % EPPO-le esitatud teadetest on pärit OLAFist; rõhutab, et tulevase pettustevastase võitluse struktuuri õigusaktide paketiga tuleb rakendada OLAFi ja Euroopa Prokuratuuri vahelist tõelist vastastikust täiendavust õiguslikult siduvate teabevahetusprotokollide ja automaatse suunamismehhanismi kaudu ning see peab sisaldama kohustust anda selles konkreetses küsimuses aru Euroopa Parlamendile ja nõukogule;

33. kordab Euroopa Parlamendi pikaajalist nõudmist luua ELi kulutuste jaoks ühtne, integreeritud ja koostalitlusvõimeline teabe- ja järelevalvesüsteem, mis peaks hõlmama andmekaeve- ja riskihindamisvahendeid; nõuab, et sellise süsteemi kasutamine peab olema järgmise mitmeaastase finantsraamistiku alusel ELi rahalistele vahenditele juurdepääsu eeltingimus; nõuab, et kõik komisjoni ja riiklikud andmebaasid, mida kasutatakse ELi rahaliste vahendite haldamiseks ja järelevalveks, oleksid kontrollikojale vahetult kättesaadavad ilma eelneva koondamise või muutmiseta, et tagada auditite sõltumatus ja tulemuslikkus;

34. nõuab, et järgmises mitmeaastases finantsraamistikus kasutataks süstemaatiliselt ja tõhusamalt varajase avastamise ja menetlusest kõrvalejätmise süsteemi; rõhutab, et

pettuses, korruptsioonis, tõsistes rikkumistes – sealhulgas käibemaksuga seotud rikkumistes – või lepinguliste kohustuste rasketes rikkumistes osalevad ettevõtjad tuleb kõigi programmide ja rakendamismudelite, sealhulgas tulemuspõhiste vahendite puhul ELi rahastamisest täiesti kõrvale jätta; peab kahetsusväärseks menetlusest kõrvalejätmise mehhanismi killustatud kasutamist ning varajase avastamise ja menetlusest kõrvalejätmise süsteemi ja riiklike süsteemide koostalitlusvõime puudumist; rõhutab, et tõhusad menetlusest kõrvalejätmise mehhanism on oluline, et vältida ELi vahendite korduvat väärkasutamist ja tagada usaldusväärne ELi pettustevastase võitluse raamistik;

Pettustevastase võitluse struktuuri komponendid – OLAFi määrus

35. kutsub komisjoni üles esitama OLAFi määruse sihipäraseid muudatusi, et tugevdada pettusevastase võitluse koordineerimistalituste rolli; rõhutab, et pettusevastase võitluse koordineerimistalituste ühised miinimumfunktsioonid peavad olema määruses selgelt määratletud, sealhulgas nende koostöö OLAFiga uurimise kõigis etappides ning õigeaegse teabe andmine OLAFi soovituste põhjal võetud järelmeetmete kohta;

36. on seisukohal, et OLAFi praeguste volituste asjakohasust seoses piiriüleste käibemaksualaste uurimistega tuleks hinnata, ning kutsub sellega seoses komisjoni üles hindama, kas OLAFi määrust tuleks selgitada või muuta, et kõrvaldada igasugune ebaselgus OLAFi pädevuses seoses ELi eelarvet mõjutavate käibemaksupettustega;

37. nõuab tungivalt, et Euroopa Prokuratuur ja OLAF pööraksid piisavat tähelepanu tõsistele käibemaksujuhtumitele, millega nõutaks ELi eelarvesse tagasi suuremad saamata jäänud tulu summad, ja eraldaksid neile piisavalt vahendeid;

38. rõhutab Europoli ja OLAFi vahelise koostöö tähtsust kohtueksperti toimingutes ning nõuab selgemaid reegleid sellise koostöö reguleerimiseks, et võimaldada kohtueksperti valdkonnas sünergiat, et optimeerida koordineerimist; nõuab lisaks tugevamat analüütilist koostööd OLAFi ja Eurofisci vahel tolli- ja käibemaksuandmete kombineerimisel ja analüüsimisel, et avastada tolli- ja käibemaksupettuste juhtumeid; toonitab, kui oluline on anda OLAFile täielik juurdepääs ELi tolliandmekeskusele, et parandada tema tehtavat avastamis- ja ennetustööd;

39. ootab, et pettustevastase võitluse struktuuri õigusaktide paketiga kehtestataks meetmed, mille eesmärk on tagada OLAFi soovituste piisavad järelmeetmed, sealhulgas tugevdatud „järgi või selgita“ mehhanism nii riigi ametiasutuste kui ka komisjoni talituste jaoks, paludes neil kas täita OLAFi soovitused rahaliste vahendite sissenõudmise kohta mõistliku aja jooksul või esitada põhjendus;

40. kutsub komisjoni üles andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule korrapäraselt aru OLAFi soovituste täitmise määra kohta, sealhulgas käibemaksuga seotud juhtumite puhul;

Pettustevastase võitluse struktuuri komponendid – Euroopa Prokuratuuri määrus ja finantshuvide kaitse direktiiv

41. rõhutab Euroopa Prokuratuuri olulisest ELi finantshuvide kaitsmisel ning ELi pettustevastases võitluses, sest on pädev uurima ELi eelarvet mõjutavaid kuritegusid, nagu pettus, korruptsioon ja piiriülene käibemaksupettus, ning esitama vastavaid

süüdistusi ja tagama õigusemõistmist;

42. rõhutab, et karussellpettuse piiriülene olemus tähendab, et iga liikmesriik, kes ei osale Euroopa Prokuratuuris, jätab ELis süüdistuste esitamisega kaetuses ärakasutatava lünga; võtab teadmiseks komisjoni otsuse[13], millega kinnitatakse Ungari osalemine Euroopa Prokuratuuris, ning Iirimaa väljendatud kavatsuse esitada kõik vajalikud õigusaktid Euroopa Prokuratuuriga ühinemiseks;

43. kordab oma pikaajalist nõudmist, et komisjon alandaks finantshuvide kaitse direktiivi artiklis 2 sätestatud 10 miljoni euro künnist, sest see ei pruugi hõlmata mitut liikmesriiki hõlmavaid varifirmadega seotud ühendusesisese pettuse skeeme, ning esitaks vajaduse korral seda küsimust käsitleva muudatusettepaneku;

44. on teadlik Euroopa Prokuratuuri olulisest rollist ELi finantshuvide kaitsmisel; on veendunud, et Euroopa Prokuratuuri määruse käimasolev läbivaatamine peaks kinnitama Euroopa Prokuratuuri volitusi ja võimaldama rohkem keskenduda ELi eelarvet mõjutavatele rasketele ja ulatuslikele kuritegudele, ning nõuab meetmete võtmist tagamaks, et Euroopa Prokuratuur suudab oma tegevussuutlikkuse piires tegeleda keerukate, mitut jurisdiktsiooni hõlmavate käibemaksu karussellpettuste uurimistega; märgib, et Euroopa Prokuratuur vajab käibemaksujuhtumite käsitlemiseks piisavat arvu õigusvaldkonna spetsialiste, ning nõuab tungivalt, et Euroopa Prokuratuur palkaks rohkem spetsialiste majandus-, käibemaksu- ja äriõiguse valdkonnas; rõhutab vajadust tagada Euroopa Prokuratuurile kõigi tema ülesannete täitmiseks piisavad inim- ja rahalised ressursid;

45. rõhutab, et Euroopa Prokuratuuri määruse läbivaatamine peaks käsitlema olulist küsimust, milleks on pettusest ja muust kuritegelikust väärkäitumisest mõjutatud ning pärast Euroopa Prokuratuuri sekkumist arestitud ja konfiskeeritud ELi vahendite tagasinõudmine; juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Prokuratuuri määruse artiklis 38 on sätestatud, et konfiskeeritud vara käsitlemist reguleeritakse liikmesriigi õigusega ning kui Euroopa Prokuratuuri uurimise tulemusel tehakse lõplik konfiskeerimisotsus, käideldakse vara või arestitud summasid vastavalt asjaomase liikmesriigi menetlustele ja riigisisesele õigusele;

46. mõistab praegust korda, mille kohaselt kohaldatakse pärast lõpliku otsuse tegemist standardset riigisisest varade võõrandamise korda, ja nõustub sellega; märgib, et sellest tulenevalt puudub praegu riigisisene või Euroopa õigusmehhanism, mis kohustaks liikmesriiki suunama konfiskeeritud kuritegelikul teel saadud sularaha otse ELi eelarvesse, ning kui liikmesriigi kohus teeb Euroopa Prokuratuuri juhitava juhtumi puhul lõpliku konfiskeerimisotsuse, jäävad rahalised vahendid õiguslikult vaikimisi selle liikmesriigi riigikassasse või riigieelarvesse;

47. kutsub komisjoni üles looma koostöös Euroopa Prokuratuuri ja liikmesriikidega selge ja siduva raamistiku, millega tagatakse, et Euroopa Prokuratuuri uurimiste tulemusel konfiskeeritud varad ja tulud tagastatakse tegelikult täielikult või osaliselt ELi eelarvesse ja registreeritakse nõuetekohaselt ELi tuluna; rõhutab, et selline mehhanism tugevdaks heidutust, suurendaks ELi pettustevastaste jõupingutuste usaldusväärsust,

---

13 Komisjoni 10. juuli 2026. aasta otsus (EL) 2026/1701, millega kinnitatakse Ungari osalemine tõhustatud koostöös Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L, 2026/1701, 13.7.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2026/1701/oj).

aitaks kaitsta ELi finantshuve ja tagaks, et tagasinõutud vahendeid saab ümber paigutada ELi prioriteetide rahastamiseks; rõhutab, et tuleb tagada konfiskeeritud, tagastatud ja ümberjaotatud summade läbipaistvus ja nendest aruandmise kohustus ning anda Euroopa Parlamendile kui eelarvepädevale institutsioonile ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile täielikku teavet;

48. märgib, et sissenõutud summad, mis suunatakse ELi eelarvesse pärast nende arestimist Euroopa Prokuratuuri poolt ja konfiskeerimist liikmesriikide kohtute poolt, on piiratud; rõhutab, et kaotatud vahendite lõplik sissenõudmine jääb tehniliselt väljapoole Euroopa Prokuratuuri tegevusvolitusi ning et Euroopa Prokuratuuri volitused lõpevad, kui süüdimõistev otsus ja konfiskeerimisotsus on tagatud; on veendunud, et tuleks lisada erisäte rollide ja vastutuse selgitamiseks ning ELi ja riiklike ametiasutuste vahelise koordineerimise tõhustamiseks sissenõudmisprotsessi toetamisel, austades samal ajal täielikult liikmesriikide pädevusi ning ilma et see piiraks asjaomaste poolte ja kahju kannatanud poolte seaduslikke õigusi ja ootusi; on seisukohal, et eelarvepädev institutsioon ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutav institutsioon peavad täielikult mõistma konfiskeerimiste ja nende täitmise finantsmõju;

Pettustevastase võitluse struktuuri komponendid – Europoli määrus

49. väljendab heameelt Europoli operatiivrolli jätkuva struktuurse arengu üle ja nõuab Europoli määruse läbivaatamist, et laiendada Europoli analüütilisi ja tugivolitusi käibemaksupettuste juhtumite puhul;

50. nõuab suurema personali ja tehniliste vahendite abil Europoli tegevussuutlikkuse tugevdamist, et võimaldada Europolil käibemaksupettuse juhtumite suure hulgaga toime tulla;

51. palub, et Europolile antaks õigus teha Euroopa Prokuratuurile ja riiklikele pädevatele asutustele ametlikult ettepanek käibemaksupettuste piiriüleste uurimiste algatamiseks, kui tema suurandmete analüüs tuvastab tõendeid süstemaatiliste piiriüleste kuritegelike võrgustike kohta; rõhutab, et Europoli tehisintellektil põhinevad finantsandmete vahendid tuleks täielikult kasutusele võtta, et toetada Eurofisci tehinguvõrgustike analüüsitegevust käibemaksuga seotud küsimustes ning toetada kõiki pettustevastase võitluse struktuuri operatsioone, kui see on kasulik ja asjakohane;

52. nõuab, et Europoli määruse läbivaatamisel antaks Europolile otsene juurdepääs Eurofisci tehingute võrgu analüüsi vahendile, pettusekahtlusega ahelate võrgustiku kaartidele ja suure riskiga kauplejate loetelule ning muudele Eurofisci kogutud andmetele; märgib, et Europolil ei ole praegu otsest juurdepääsu Eurofisci süsteemidele, ta ei saa Eurofisci andmebaasides isegi iseseisvalt päringuid teha ning ta ei saa Eurofisci andmeid automaatselt ja saab selle asemel teavet üksnes juhtumipõhiselt; märgib, et see takistab uurimisi ja põhjustab viivitusi; nõuab, et see kajastuks läbivaadatud pettustevastase võitluse struktuuris;

Pettustevastase võitluse struktuuri komponendid – Eurojusti määrus

53. kutsub komisjoni üles lisama Eurojusti määruse läbivaatamisse sätted, mis tugevdavad Eurojusti koordineerivat rolli keerulistes, mitut jurisdiktsiooni hõlmavates käibemaksupettuse juhtumites; teeb ettepaneku luua Eurojustis spetsiaalne operatiivkoordineerimissuutlikkus käibemaksupettuste juhtumite jaoks;

54. rõhutab, et läbivaadatud Eurojusti määrus peab tugevdama õigusalast koostööd varade külmutamisel ja tõendite kogumisel; rõhutab, et Eurojusti õigusalaste kontaktpunktide võrgustik peab olema täielikult toimiv Euroopa uurimismääruste täitmiseks käibemaksupettuste uurimisel;

Pettuste tõttu kaotatud summade sissenõudmine

55. rõhutab, et heidutus ja ELi finantshuvide toimiv kaitse ei nõua mitte ainult käibemaksupettuste uurimist ja nende eest vastutusele võtmist, vaid ka pettuse teel saadud summade tegelikku sissenõudmist; taunib sissenõudmismenetluste püsivat killustatust ja vähest tõhusust, nagu on rõhutatud kontrollikoja eriaruandes 26/2025 ja OLAFi aastaaruannetes; märgib, et Euroopa Parlament on oma resolutsioonides ELi finantshuvide kaitse kohta korduvalt nõudnud komisjonilt põhjalikumaid aruandeid sissenõudmise kohta, kuid ei ole saavutanud rahuldavaid tulemusi;

56. väljendab heameelt selle üle, et komisjon on teatanud, et OLAFile tehakse ülesandeks luua struktureeritud järelevalvemehhanism seoses järelmeetmetega, mida on võetud vastuseks Euroopa Prokuratuuri määruse artikli 103 lõike 2 kohastele Euroopa Prokuratuuri teadetele ja OLAFi haldussoovitustele käibemaksuga seotud juhtumite puhul, täpsustades tegelikult sissenõutud summad võrreldes sissenõudmiseks soovitatud summadega; nõuab, et OLAFile eraldataks selle ülesande täitmiseks piisavad vahendid, ning palub, et ta annaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule selle kohta igal aastal aru;

57. kutsub komisjoni üles esitama selge seadusandliku akti ettepaneku, millega tagatakse, et pärast Euroopa Prokuratuuri uurimisi petturitelt tagasinõutavad summad, mis on seotud ELi finantshuvide kahjustamisega, tagastatakse nõuetekohaselt ELi eelarvesse;

Impordi käibemaksupettused ja seos tollipettustega

58. võtab murega teadmiseks järeldused, mis on esitatud kontrollikoja eriaruandes 08/2025 impordiga seotud käibemaksupettuste kohta, milles tehti kindlaks süsteemsed nõuete täitmata jätmised käibemaksukohustuste täitmise tagamisel importimisel; rõhutab, et tolliväärtuse pettuslik aladeklareerimine, käibemaksuvabastuste väärkasutamine importimisel ja kolmandate riikide e-kaubanduse voogude sisseimbumine, sealhulgas platvormide kaudu, mis alahindavad süstemaatiliselt saadetisi, et oluliselt kuritarvitada väikese väärtusega maksuvabastusi, põhjustavad üha enam tulude vähenemist, mis on tihedalt seotud ühendusesisese käibemaksupettusega; rõhutab vajadust parandada tolli- ja käibemaksuasutuste vahelist piiriülest teabevahetust;

59. kutsub komisjoni üles käsitlema tolliprotseduurides 42 ja impordi ühe akna süsteemis tuvastatud nõrkusi; rõhutab, et ELi tolliandmekeskuse tehniline ülesehitus tuleb algusest peale kavandada nii, et oleks tagatud täielik reaalajas koostalitlusvõime riiklike süsteemidega; kutsub komisjoni üles tagama tollideklaratsioonide andmete automaatse ristviitamise käibemaksukohustuslasena registreerimise andmetega VIESis ja Eurofisci riskinäitajatega;

o
o o

60. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa Kontrollikojale, Euroopa Prokuratuurile, Euroopa Pettustevastasele Ametile

(OLAF), Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametile (Europol), Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ametile (Eurojust) ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0351

Euroopa ühendamine kiirraudtee kaudu

Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2026. aasta resolutsioon Euroopa ühendamise kohta kiirraudtee kaudu (2026/2003(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni 9. detsembri 2020. aasta teatist „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad“ (COM(2020)0789),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus)[1],

– võttes arvesse komisjoni 5. novembri 2025. aasta teatist „Euroopa ühendamine kiirraudtee kaudu“ (COM(2025)0903),

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 26. juuni 2018. aasta eriaruannet nr 19/2018 „Euroopa kiirraudteevõrk: ebaühtlane kooslus, millest ei moodustu tervikut“,

– võttes arvesse Euroopa Liidu Raudteeameti (ERA) 30. märtsi 2026. aasta aruannet „Rail Resilience to Climate Change“ (Raudteesektori kliimakerksus),

– võttes arvesse komisjoni 22. aprilli 2026. aasta teatist „AccelerateEU – Energialiit“ (COM(2026)0370),

– võttes arvesse komisjoni 18. aprilli 2023. aasta rakendusotsust (EL) 2023/856 taotluse kohta registreerida Euroopa kodanikualgatus „Kõigi Euroopa pealinnade ja inimeste ühendamine kiirrongivõrgu kaudu“ („Connecting all European capitals and people through a high-speed train network“) vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2019/788[2],

– võttes arvesse Enrico Letta 17. aprilli 2024. aasta aruannet „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity: empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens“ (Palju enamat kui turg – kiirus, turvalisus, solidaarsus: ühtse turu võimestamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks),

[1] ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.
[2] ELT L 110, 25.4.2023, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/856/oj.

– võttes arvesse Mario Draghi 9. septembri 2024. aasta aruannet „The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe“ (Euroopa konkurentsivõime tulevik – Euroopa konkurentsivõime strateegia),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1679, milles käsitletakse liidu suuniseid üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise kohta ning millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1153 ja (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1315/2013[3] (TEN-T määrus),

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 19. jaanuari 2026. aasta eriaruannet 02/2026 „Euroopa Liidu transporditaristu – Edasised viivitused ja mõningane kulude suurenemine, kuid tulevikuks on olemas tugevdatud juhtimisraamistik (jätkuaruanne kontrollikoja eriaruandele 10/2020)“,

– võttes arvesse komisjoni 16. märtsi 2026. aasta teatist „Suunised maismaa- ja mitmeliigilise transpordi sektoris antava riigiabi kohta“[4],

– võttes arvesse komisjoni 22. novembri 2017. aasta rakendusmäärust (EL) 2017/2177 teenindusrajatistele ja raudteega seotud teenustele juurdepääsu kohta[5],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni raportit (A10-0262/2026),

A. arvestades, et kiirraudtee on raudteevõrgu osa, mis on keskmise pikkusega ja pikamaareiside puhul ühistranspordivaldkonnas üks energiatõhusamaid ja, kuigi see oleneb elektrienergiaallikate jaotusest, üks kõige vähem heidet tekitavaid transpordiliike; arvestades, et kiirraudtee kujutab endast strateegilist vara ELi konkurentsivõime, territoriaalse ühtekuuluvuse, ühelt transpordiliigilt teisele ülemineku, kliimaneutraalsuse ja strateegilise autonoomia alaste eesmärkide saavutamiseks; arvestades, et selle arendamine peaks aitama vähendada territoriaalseid erinevusi ning tugevdada äärealade ja vähem arenenud piirkondade transpordiühendusi;

B. arvestades, et raudteeveo mahu kasvust ja transpordi suurematest üldistest heitkogustest hoolimata vähenesid ajavahemikus 1990–2019 raudteetranspordi heitkogused 68,1 %; arvestades, et kiirraudtee võib suunata nõudluse süsinikumahukamatelt transpordiliikidelt mujale, eeldusel et see jääb usaldusväärseks, kättesaadavaks ja hinna poolest konkurentsivõimeliseks;

C. arvestades, et Euroopa on raudteesektoris maailmas juhtpositsioonil, luues raudteetööstuses ja kiirraudtee tehnoloogia valdkonnas rohkem kui 45 miljardit eurot aastatulu, suurendades sellega ELi konkurentsivõimet, juhtpositsiooni tööstuses ja kõrget kvalifikatsiooni nõudvat tööhõivet; arvestades, et selle juhtpositsiooni säilitamine ja tugevdamine ning kvaliteetsete töökohtade toetamine on oluline Euroopa raudteevõrgu jätkuva laiendamise, ajakohastamise ja integreerimise jaoks, kuna see aitab tugevdada liidu tööstuslikku suveräänsust ning kvaliteetset tööhõivet;

D. arvestades, et Euroopa raudteevõrgu killustatus suurendab kulusid ja vähendab tõhusust,

---

3 ELT L, 2024/1679, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj.
4 ELT C, C/2026/1656, 30.3.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1656/oj.
5 ELT L 307, 23.11.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2017/2177/oj.

heidutab tegemast investeeringuid innovatsiooni, oskustesse ja eksperditeadmistesse ning piirab sektori suutlikkust töötada välja väga konkurentsivõimelisi lahendusi, saavutada mastaabisäästu ning säilitada maailmas tehnoloogiline ja tööstuslik juhtpositsioon; arvestades, et konkurentsivõimeline ja kestlik Euroopa tootmisbaas ning püsivad investeeringud oskustesse ja tehnoloogiaalasesse juhtpositsiooni ning strateegilisse vastupanuvõimesse on olulised, et tugevdada ELi tööstuslikku suveräänsust ja säilitada kvaliteetne tööhõive, mis aitaks vältida strateegilist sõltuvust kolmandatest riikidest pärit tarnijatest;

E. arvestades, et ulatuslike Euroopa investeeringute poliitiline legitiimsus sõltub sellest, kas need toovad käegakatsutavat kasu kogu ELis ja kas nendega luuakse tõeliselt ühendatud ja integreeritud Euroopa raudteevõrk, mis peaks parandama Lääne-, Kesk- ja Ida-Euroopa vahelisi ühendusi ning vähendama sealseid taristulünki, tagades et kõik liikmesriigid saavad kasu kiirraudtee majanduslikest, sotsiaalsetest ja keskkonnaalastest eelistest, arvestades, et kiirraudtee on tähtis kaugühenduste tõhustamiseks, toetades seejuures ühelt transpordiliigilt teisele üleminekut, tööjõu liikuvust ja kestlikku turismi;

F. arvestades, et tavaraudteetransport on üks kodanike hulgas ja kaubaveol endiselt kõige enam kasutatavaid transpordiliike ja seetõttu üks territoriaalse ühtekuuluvuse peamisi vahendeid; arvestades, et investeeringud kiirraudteesse peaksid täiendama ja tugevdama tava-, piirkondlikke ja linnalähiliinide raudteeteenuseid, mitte neilt rahalisi vahendeid ära suunama, parandades Euroopa raudteevõrgu juurdepääsetavust ja üldist vastupanuvõimet;

G. arvestades, et kiirraudteevõrgu areng on ELis endiselt ebaühtlane, kusjuures mõnes liikmesriigis puuduvad suurematel kiirustel kasutamiseks kõlblikud raudteeliinid ja endiselt puuduvad piiriülesed ühendused; arvestades, et nende taristulünkade kõrvaldamine ja investeeringute tasakaalustatuma geograafilise jaotuse tagamine, eelkõige piirkondades, kus kiirraudtee on endiselt vähe arenenud, peab olema prioriteet, et Euroopa kiirraudteevõrgust saadav käegakatsutav kasu jaguneks kõigi piirkondade vahel;

H. arvestades, et raudteesektor on teiste transpordiliikidega võrreldes endiselt struktuurselt ebasoodsas olukorras; arvestades, et käibemaksualase asümmeetriaga tegelemine aitaks leevendada ausa konkurentsi moonutamist transpordiliikide vahel ning edendada ELi kestlikkuse, ühendatuse ja ühelt transpordiliigilt teisele ülemineku alaste eesmärkide saavutamist nii reisijate- kui ka kaubaveo puhul;

I. arvestades, et hinnanguliselt 345 miljardi euro suuruse investeerimispuudujäägi kaotamine 2040. aastaks nõuab avaliku ja erasektori investeeringuid, mille puhul võetakse arvesse regulatiivset prognoositavust, stabiilset projektide kogumit ja asjakohast riskide jaotamist; arvestades, et valitsused, kes investeerivad kiirraudteetaristu arendamisse, võivad seista silmitsi püsivate eelarvepiirangutega, mis nõuab täiendavate pikaajaliste rahastamismehhanismide uurimist, mis suudaksid mobiliseerida täiendavaid pikaajalise kapitali allikaid, tingimusel et kaitstakse avalikku huvi ja tagatakse raudteekasutajatele pikaajaline taskukohasus; arvestades, et sellised rahastamisotsused peavad juhinduma objektiivsetest sotsiaal-majanduslikest kulude-tulude analüüsidest, võttes arvesse rakendamise ajakavasid, võrgu panust üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) valmimisse ja hoolduskulusid, ning avaliku sektori vahendite tõhusast kasutamisest;

J. arvestades, et raudteevõrkude pikaajaline toimimine eeldab hoolduse, uuendamise, moderniseerimise ja digitaliseerimise stabiilset, prognoositavat ja sihtotstarbelist rahastamist, et suurendada koostalitlusvõimet, ohutust ja usaldusväärsust; arvestades, et see tuleks saavutada eri meetmetega, sealhulgas mõistlike ja asjakohaste raudteekasutustasudega ning ELi ja riiklike avalike vahendite tõhusa kasutamisega, pidades samal ajal silmas, et taskukohased ja atraktiivsed teenused raudteeturul meelitavad ligi rohkem reisijaid ja toovad suuremat tulu; arvestades, et ausa konkurentsi tugevdamist Euroopa raudteesektoris tuleks käsitada kui üht osa lahendusest, et suurendada nõudlust raudteetranspordi järele ja vallandada ühtse Euroopa raudteepiirkonna täielik potentsiaal;

K. arvestades, et kättesaadavad ja taskukohased raudteeteenused on üliolulised transpordivaesuse vähendamiseks ja võrdse liikuvuse tagamiseks kogu ELis; arvestades, et ELi raudteesektor, mis annab tööd rohkem kui 1,3 miljonile töötajale tootmises, ehituses, hoolduses ja käitamises, seisab silmitsi tööjõupuuduse ja oskuste nappuse ning soolise ebavõrdsusega ning nõuab seetõttu investeeringuid palkadesse, töötingimustesse ja oskuste arendamisse, et meelitada ligi ja hoida tööl mitmekesist tööjõudu, mida on vaja Euroopa juhtpositsiooni säilitamiseks tööstuses ja tulevaste kiirraudteeteenuste osutamiseks;

L. arvestades, et määrusega (EL) 2016/796[6] loodud Euroopa Liidu Raudteeamet (ERA) on ühtses Euroopa raudteepiirkonnas keskne ELi asutus koostalitluse, ohutustunnistuste ja veeremiüksuste lubade valdkonnas; arvestades, et selle volituste, ressursside ja koordineerimissuutlikkuse suurendamine on võrgustiku õigeaegseks väljakujundamiseks hädavajalik;

M. arvestades, et tõeliselt ühendatud ja integreeritud Euroopa raudteevõrgu loomiseks on vaja koostalitlusvõimelist süsteemi, mis saavutatakse Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) kasutuselevõtu ja puuduvate piiriüleste ühenduste lõpuleviimise kaudu; arvestades, et killustatud normid ja ebapiisav koostalitlusvõime kahjustavad jätkuvalt raudtee konkurentsivõimet, samal ajal kui EL peaks olema jätkuvalt valmis toetama paindlikkus- või üleminekumehhanisme eriti suurte kohanemiskuludega liikmesriikide jaoks seal, kus sellised meetmed võivad hõlbustada edusamme koostalitlusvõime suunas, kahjustamata seejuures pikaajalist eesmärki luua täielikult integreeritud Euroopa raudteepiirkond;

N. arvestades, et kuigi TEN-T määruses viidatakse hyperloop-tehnoloogiale kui järgmise põlvkonna kiirrööbastranspordile ning seda käsitletakse komisjoni teabekogumisuuringus ja Euroopa Raudtee Ühisettevõtte alla kuuluvas projektis Hyper4Rail, puudub praegu ELi õigusraamistik selle katsetamiseks ja piiriüleseks koostalitluseks; arvestades, et kooskõlas kestliku transpordi ja turismi volinikule adresseeritud missioonikirjaga peaks komisjon esitama enne selle ametiaja lõppu strateegia hyperloop-tehnoloogia kohta võimaliku täiendusena Euroopa kiirraudteevõrgule, mis peaks sisaldama regulatiivset tegevuskava, võimaldama toetada piiriüleseid katseprojekte ning tagama ühilduvuse ja täieliku kooskõla TEN-T kavandamiseesmärkidega;

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/796, mis käsitleb Euroopa Liidu Raudteeametit ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 881/2004 (ELT L 138, 26.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/796/oj).

O. arvestades, et Euroopa kiirraudteevõrgu tulemuslikkus oleneb selle integreeritusest teiste transpordiliikidega; arvestades, et raudteejaamad peaksid toimima täielikult ühendatud mitmeliigilise transpordi sõlmpunktidena, mis ühendavad kiir- ja tavaraudtee linna- ja piirkondliku ühistranspordi, sadamate, lennujaamade, jalgrattasõiduvõimaluste ja muude esimese ja viimase kilomeetri lahendustega, tugevdades seeläbi piirkondlikku konkurentsivõimet ning parandades pendelrändajate ja ärireisijate kogemusi, toetades samal ajal kestlikumat turismimudelit;

P. arvestades, et ühelt transpordiliigilt teisele ülemineku saavutamise vajalikud tingimused on piletisüsteemi lihtsustamine ja raudteeteenuste integreerimine; arvestades, et selline integreerimine peaks edendama hästi toimivat ja konkurentsivõimelist raudteeturgu, mis teenib avalikke huve ja mille tulemuseks on suuremad investeeringud raudteevõrku;

I. Euroopa ühendamine: inimesed, piirkonnad ja pealinnad

1. väljendab heameelt komisjoni 2025. aasta teatise „Euroopa ühendamine kiirraudtee kaudu“ (COM(2025)0903) üle; nõuab, et loodaks tõeline Euroopa kiirraudteevõrk, mis on koostalitlusvõimeline, innovatiivne, juurdepääsetav ja intermodaalne, pakub tõelist väärtust nii kodanikele kui ka avaliku sektori investeeringutele ning ühendab Euroopa pealinnu ja piirkondi kooskõlas ELi eesmärkidega kliima, konkurentsivõime, territoriaalse ühtekuuluvuse, ühendatuse, ohutuse ja vastupanuvõime valdkonnas; rõhutab, et seda võrku tuleks arendada ka selleks, et tugevdada laiemat raudteesüsteemi, sealhulgas ajaliselt diferentseeritud segakasutusega vedude kaudu;

2. rõhutab, et see võrk peab teenindama kõiki peamisi linnatranspordisõlmi kas kiirraudtee otseteenuste või tõhusate ühenduste kaudu kiirraudteevõrguga, tagades, et territoriaalne võrdsus ulatub suurlinnadest kuni keskmise suurusega linnade ja äärealadeni; kutsub komisjoni üles sätestama seda planeerimiskriteeriumina, kaardistades tihedas koostöös liikmesriikidega piirkonnad, mida kiirraudteevõrgud praegu ei hõlma, tehes kindlaks puuduvad piiriülesed ühendused ning esitades prioriteedid ja ajakava nende järkjärguliseks võrku integreerimiseks;

3. rõhutab, kui oluline on planeerimismetoodika, milles ühendatust Euroopa põhivõrguga käsitatakse iga piirkonna – sh äärealade, äärepoolseimate ja praegu kehvasti ühendatud piirkondade – struktuurse õigusena kui territoriaalse ühtekuuluvuse, integratsiooni ja liikuvusvõimalusi ühtlustava vahendina kogu ELis;

4. rõhutab, et kiirraudteevõrgu laiendamisega tuleb tavapäraseid, piirkondlikke, linnalähiliinide ja raudtee-kaubaveoteenuseid täiendada ning et see ei tohi kunagi toimuda nende arvelt; nõuab võrku prioriseeriva lähenemisviisi kasutamist, mis peaks integreerima kiirraudteetaristu planeerimise piirkondlike ja linnaliikuvusvõrkude, kohaliku ühistranspordi, aktiivse liikuvuse ja peamiste mitmeliigilise transpordi sõlmpunktidega; rõhutab, et see nõuab olemasolevate liinide ajakohastamist, moderniseerimist ja koostalitlusvõimet, mis on Euroopa raudteesüsteemi jaoks iseenesest keskse tähtsusega ning mida toetatakse piisava, prognoositava ja pikaajalise rahastamisega;

5. rõhutab asjaolu, et uus kiirraudteetaristu võib märkimisväärselt suurendada piirkondlike reisijateveoteenuste ja raudtee-kaubaveo tavavõrgu läbilaskevõimet, hõlbustades kaubaveo suuremat üleminekut maanteetranspordilt raudteetranspordile; rõhutab, et see tugevdab raudteekaubaveo konkurentsivõimet ja Euroopa raudteesüsteemi üldist

vastupanuvõimet;

6. nõuab, et liikmesriigid hindaksid kiirraudteetaristu laiendamise mõju tavapärastele reisijate- ja kaubaveoteenustele, võttes arvesse, et taristut ajakohastatakse segakasutusega vedude otstarbel ja seda, mil määral see laiendamine vabastab läbilaskevõimet ning parandab tavaraudteeteenuste kvaliteeti ja toimimist;

7. palub TEN-T Euroopa koordinaatoritel teha kindlaks puuduvad ühendused, mahajäetud või alateenindatud lõigud või piiriülesed ühendused, millel on suur sotsiaalne, majanduslik, territoriaalne ja Euroopa lisaväärtus, pöörates erilist tähelepanu äärepoolsetele ja poolperifeersetele liikmesriikidele, kus kiirraudteevõrk on endiselt piiratud, tagamaks, et võrgu laiendamine aitab kaasa territoriaalsele ühtekuuluvusele, mitte ei süvenda olemasolevaid ühenduslünki;

8. nõuab, et Euroopa ühendamise rahastu, Interregi ja muude asjakohaste eelarve jagatud täitmise teel hallatavate fondide vahendid suunataks täielikult koostalitlusvõimeliste ja standarditud lahenduste põhimõtte alusel odavatesse ja suure mõjuga projektidesse, mille eesmärk on need lüngad kõrvaldada, kõrvaldades seeläbi kitsaskohad, ajakohastades taristut ja suurendades suutlikkust, seades samal ajal esikohale suurte linnapiirkondade vahelised lähimad ja kiireimad marsruudid;

9. kutsub komisjoni üles prioriseerima projekte, mis aitavad lõpuni välja ehitada strateegilised piiriülesed koridorid ja TEN-T põhivõrgu ning vähendada pikaajalisi taristuerinevusi kogu ELis; rõhutab asjaolu, et liikmesriigid peaksid tagama oma riiklike transpordi- ja investeerimiskavade sidususe TEN-T määruses sätestatud prioriteetidega, sealhulgas TEN-T Euroopa koordinaatorite töökavadega, ning on seisukohal, et ELi rahastamise puhul tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta seda kooskõla riikliku planeerimise ja ühiselt kokku lepitud Euroopa eesmärkide vahel;

10. väljendab heameelt komisjoni kavatsuse üle koordineerida kiirraudteevõrgu kasutuselevõtu rahastamisstrateegiat ehk nn kiirraudteelepet; palub komisjonil ja nõukogul ehitada 2028.–2034. aasta mitmeaastane finantsraamistik üles nii, et tagatakse kiirraudteevõrgu arendamiseks piisav ja sihtotstarbeline rahastamine, ning kasutada täielikult ära olemasolevaid ja tulevasi ELi fonde, rahastamisvahendeid ja Euroopa Investeerimispanga tagatisi, et tagada kõigile piirkondadele ja kodanikele kaasav ja õiglane juurdepääs raudteetranspordile, sealhulgas kiirraudteeteenustele; rõhutab, et rahastamisstrateegiaga on vaja tagada kiirraudteetaristu optimaalne kasutamine mitmesuguste teenuste ja reisijaprofiilide jaoks, sealhulgas õiglase hinnakujunduse kaudu, millega saavutada investeeringute võimalikult suur avalik väärtus ja tagada, et kiirraudteest saadav kasu jaguneb võimalikult laialdaselt;

11. nõuab, et riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutustega ning asjaomaste raudteevõrgu kasutajatega konsulteeritaks nii kavandamise kui ka kasutuselevõtu varajastest etappidest alates, pöörates erilist tähelepanu piiriülestele piirkondadele; rõhutab, et kiirrongijaamad peavad toimima täielikult integreeritud mitmeliigilise transpordi sõlmpunktidena, mis tagavad tõhusad ühendused tavaraudtee, piirkondliku ühistranspordi ning asjakohasel juhul lennujaamade ja kaubaterminalidega, et võimaldada ühelt transpordiliigilt teisele üleminekut ja sujuvat uksest ukseni reisimist kogu Euroopas;

12. rõhutab, kui oluline on pakkuda kiirraudteeteenuste puhul piisavaid jalgrattaveo

võimalusi, et suurendada tarbijate valikuvõimalusi ja mitmeliigilist ühendatust ning pikamaa- ja piiriülese jalgrattaturismi kui kestliku reisimisviisi potentsiaali; on seisukohal, et mitmeotstarbelised veoruumid vagunites koos innovatiivsete teenustega suurte esemete veoks sihtkohta võivad edendada raudtee kasutuselevõttu reisivahendina;

13. rõhutab, et Euroopa kiirraudteevõrku ei tohiks piirata ELi välispiirid; nõuab tihedamat koostööd naaberriikidega, sealhulgas Norra, Šveitsi ja Ühendkuningriigiga, et integreerida peamised sihtkohad laiemasse Euroopa kiirraudteevõrku, edendades seeläbi liikuvust, majandussidemeid ja reisijate valikuvõimalusi;

II. Tulemuslik üleminek transpordisektoris: kiirraudtee vastupidava ja integreeritud Euroopa hüvanguks

14. rõhutab, et üleminek kiirraudteele aitab saavutada ELi süsinikuheite vähendamise ja ühendatuse eesmärke ning toimib strateegilise autonoomia hoovana, aga samuti majandusliku võimalusena, mis suurendab konkurentsivõimet ja vähendab sõltuvust imporditud fossiilkütustest ning vabastab tavaliinidel läbilaskevõimet ja tugevdab ELi liikuvussüsteemi;

15. kiidab heaks 2025. aasta teatises esitatud ühelt transpordiliigilt teisele ülemineku eesmärgi; on seisukohal, et komisjon peaks pärast põhjalikku mõjuhinnangut seadma 2027. aastaks ELi eesmärgid kiirraudtee kasutuselevõtuks koos 2040. aasta raudteele ülemineku eesmärgiga, et vähendada transpordisektori süsinikumahukust; rõhutab, et iga sellise eesmärgi puhul tuleb austada liikmesriikide geograafilisi eripärasid;

16. on seisukohal, et üleminekut ühelt transpordiliigilt teisele peaks toetama see, et raudteest saab tõeliselt konkurentsivõimeline ja atraktiivne alternatiiv teistele transpordiliikidele (seoses sõiduaja, kulude, teenuse kvaliteedi ja usaldusväärsusega), millega kaasneb reisijate õiguste mõjus jõustamine; on lisaks seisukohal, et see nõuab turulepääsu, sealhulgas uute osalejate jaoks, ja piletimüügi piiriülest integreerimist, pöörates erilist tähelepanu ühendatusvajadustele äärealadel ja saartel, mille täielik integreerimine kiirraudteevõrku sõltub sageli tegelikest ühendusest tavapäraste raudteeteenustega ja asjakohasel juhul mitmeliigilistest ühendustest;

17. toetab selliste konkurentsivõimeliste kiirraudteekoridoride loomist, mille suurim kiirus on vähemalt 250 km/h ja mille puhul püütakse jõuda ühendusteni kiirusega 350 km/h, tingimusel et tehakse sõltumatu kulude-tulude analüüs, mille puhul võetakse arvesse geograafia, kliima, nõudluse, territoriaalse ühtekuuluvuse ja olelusringidega seotud kriteeriume ning iga koridori konkreetseid kasutusomadusi; on seisukohal, et tuleks uurida reisijate- ja kaubaveo kiiruste diferentseerimise potentsiaali, samuti võimalust kasutada kiirveoteenusteks elektrilisi mootorronge;

18. tuletab meelde, et kogu ELis kasutatav kiirraudteetaristu ja veerem, sealhulgas kolmandate riikide ettevõtjate käitatav veerem, peab vastama asjakohastele koostalitluse tehnilistele kirjeldustele ja olema ERA poolt sertifitseeritud;

19. nõuab õiglast ja tõhusat konkurentsi eri transpordiliikide vahel, võttes nõuetekohaselt arvesse iga transpordiliigi eripära, sealhulgas käibemaksu ja muid aspekte, toetades seeläbi ELi energiaalast vastupanuvõimet, strateegilist autonoomiat ja kliimaeesmärke;

20. väljendab heameelt käimasoleva õigusloomealase töö üle reisijateveopaketiga, mis peaks aitama kaasa sellise läbipaistva ja koostalitlusvõimelise Euroopa piletimüügi ökosüsteemi arendamisele, mis teenib avalikke huve; ootab, et pakett pakuks koostalitlusvõimelisi, nähtavaid, juurdepääsetavaid ja kergesti võrreldavaid rongipiletite pakkumisi ning õiguslikult jõustatavat edasireisimise tagatist juhul, kui reisija jääb mitut raudteeveoettevõtjat hõlmava reisi käigus ümberistumisühendusest maha, tagades samal ajal, et piletimüügiturg loob reisijatele, raudteeveo-ettevõtjatele ja Euroopa raudteesüsteemile laiemalt õiglase väärtuse;

21. väljendab heameelt raudtee tellimusteenuste algatuste üle, milles saavad osaleda kõik ettevõtjad ja mis on tõhusad vahendid raudteeteenustele juurdepääsu lihtsustamiseks; julgustab liikmesriike ja raudteeveo-ettevõtjaid muutma kiirrongipiletid taskukohasemaks, sealhulgas taskukohaste tariifide ja asjakohaste soodushindade või tellimusskeemide kaudu; nõuab piletite hinnakujunduse suuremat läbipaistvust ja rõhutab eelkõige, kui oluline on tagada, et personaalsed hinnakujundustavad ei kahjustaks õiglast juurdepääsu raudteeteenustele, arvestades, et madalamad ja prognoositavamad hinnad võivad suurendada sõitmist ja toetada üleminekut ühelt transpordiliigilt teisele;

22. innustab kooskõlas hiljuti vastu võetud algatuse „CountEmissionsEU“ raamistikuga raudteeveo-ettevõtjaid arvutama, näitama ja jagama heiteandmeid asjaomaste kolmandate isikutega, sealhulgas piletimüüjate ja liikuvusplatvormidega, et tagada tarbijatele juurdepääs läbipaistvale teabele ja võimaldada neil teha teadlikke valikuid eri transpordiliikide vahel; on seisukohal, et see võimaldab raudteetranspordil täielikult ära kasutada oma keskkonnaalased ja energiatõhususe eelised teiste transpordiliikide ees;

23. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pakkuma tõhustamisdirektiivi[7] raames välja meetmeid, millega lihtsustada kiirraudteeprojektide loa- ja investeerimismenetlusi, ning vähendama halduskeerukust – võttes arvesse keskkonnamõju hindamise ja üldsuse osalemise standardeid –, sealhulgas kasutades asjakohasel juhul ühtseid kontaktpunkte ja lühemaid heakskiitmise tähtaegu, et kiirendada investeeringuid ja projektide elluviimist;

III. Investeeringud kiirraudteetaristusse: integreeritud, tõhus, ohutu ja vastupidav

24. väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle sõlmida Euroopa kiirraudteelepe, mis on oluline samm hinnanguliselt 345 miljardi euro suuruse kiirraudteeinvesteeringute puudujäägi kõrvaldamiseks kooskõlas ELi raudtee rahastamise strateegia väljatöötamisega, mis kuulutati välja komisjoni teatises „Euroopa ühendamine kiirraudtee kaudu“; nõuab Euroopa raudteetööstuse strateegiat, et koordineerida seda, kuidas EL oma võrku ehitab, selle signaalimist korraldab ja seda käitab, vältides killustatust; on seisukohal, et selle saavutamiseks on vaja standarditud ja koostalitlusvõimeliste tehnoloogiate kiiremat kasutuselevõttu ning kooskõlastatud kasutuselevõttu kogu ELis, et võimaldada projektide elluviimist tööstuslikus mastaabis; on seisukohal, et kooskõlastatud tööstusstrateegia peaks hõlmama ELi tootjate toetamist ning tehnoloogilise suveräänsuse ja vastupanuvõimeliste tarneahelate tugevdamist;

---

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1187, millega tõhustatakse üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) väljaarendamise edendamiseks võetavaid meetmeid (ELT L 258, 20.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1187/oj).

25. rõhutab vajadust säilitada Euroopa ühendamise rahastu kui transporditaristu rahastamise sihtotstarbeline vahend ja seda tugevdada, mida täiendab Euroopa Konkurentsivõime Fond, et toetada investeeringuid strateegilisse raudteetaristusse, innovatsiooni, tööstussuutlikkusse ja veeremi soetamisse, võttes arvesse kõiki osalejaid; nõuab ambitsioonikat Euroopa ühendamise rahastut aastateks 2028–2034, mida toetaks piisav, stabiilne, prognoositav ja pikaajaline rahastamine, et tagada võrgu edukas kasutuselevõtt; nõuab koostoime maksimeerimist muude rahastamisvahenditega ning mõju suurendamist nii piiriülesel kui ka riiklikul tasandil, investeerides viimase kilomeetri lõikudesse ning ühendatusse linnatranspordisõlmede ja mitmeliigilise reisijateveo sõlmpunktidega, tagades, et investeeringud kiirraudteesse toovad kasu transpordivõrgule laiemalt ja tugevdavad territoriaalset ühtekuuluvust, võttes arvesse suurimate taristulünkadega liikmesriike ja piirkondi ning toetades nii uute liinide ehitamist kui ka olemasolevate liinide ajakohastamist;

26. palub komisjonil ja nõukogul kujundada 2028.–2034. aasta mitmeaastane finantsraamistik nii, et sellega tagatakse kiirraudteevõrgu arendamiseks piisav ja sihtotstarbeline rahastamine; tuletab meelde, et ühtekuuluvuspoliitika ja sellele järgnevad riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad peaksid jätkuvalt toetama raudteeinvesteeringuid, mis edendavad majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust, sealhulgas kiirraudteetaristu ajakohastamist, kui ühtekuuluvuspoliitika aitab kaasa TEN-T võrgu väljaehitamisele, tugevdab piiriülest ühendatust, parandab äärealade ja vähem ühendatud piirkondade juurdepääsetavust ning toob Euroopa raudteesüsteemile laiemat kasu;

27. toetab uuenduslike rahastamismehhanismide uurimist kaasaegse ja laiendatud Euroopa kiirraudteevõrgu kulude katmiseks; rõhutab, et avaliku ja erasektori investeeringute ligimeelitamine kiirraudteesektorisse sõltub projektidest, mis suudavad pakkuda suurt ühiskondlikku väärtust, andes samal ajal kestlikke majandustulemusi atraktiivses keskkonnas pikaajaliste investeeringute jaoks, mis põhinevad usaldusväärsel sotsiaal-majanduslikul hinnangul; nõuab, et lihtsustataks ja ühtlustataks menetlusi, mis suurendavad raudteetaristu projektide kulusid ja ebakindlust; nõuab riskide vähendamise meetmeid, et kaasata investeeringuid, tagades samal ajal, et need on jätkuvalt kooskõlas avaliku huviga;

28. nõuab, et ELi kiirraudtee rahastamise peamised prioriteedid oleks piiriüleste kitsaskohtade kõrvaldamine ja TEN-T kohustuste täielik täitmine, sealhulgas vajaduse korral raudteetaristu ajakohastamise ja koostalitluse, mitmeliigilise kaubaveo terminalide tõhusa integreerimise ning Euroopa raudteevõrgu lõpuleviimise kaudu kogu ELi hõlmava ühendatuse jaoks olulistes piirkondades; rõhutab, et mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 tuleks seada prioriteediks raudteetranspordi rahastamine Euroopa ühendamise rahastust piiriüleste lõikude puhul ja ERTMSi kasutuselevõtu jaoks, tagades TEN-T 2030. aasta eesmärkide saavutamise, mida täiendavad riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad, ning säilitades praeguse sihtotstarbelise eraldamise süsteemi järgmise Euroopa ühendamise rahastu raames; rõhutab, et TEN-T põhivõrgukoridoride tulemuslikkus oleneb kõigi riiklike lõikude õigeaegsest ja koordineeritud rakendamisest, kuna viivitused või killustatud rakendamine võivad kahjustada võrgu kui terviku toimimist ja konkurentsivõimet; nõuab TEN-T põhivõrgukoridoride Euroopa koordinaatorite volituste tugevdamist ning kutsub komisjoni üles esitama aruande koos tegevuskava ja selge ajakavaga, milles esitatakse meetmed, mis on vajalikud allesjäänud tõkete kõrvaldamiseks ja teekonna kestuse lühendamiseks;

29. on seisukohal, et kiirraudtee rahastamiseks tuleks kasutada heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) tulusid kooskõlas riiklike prioriteetidega ning edendada uuenduslikke rahastamismehhanisme, nagu raudtee-rohevõlakirjad, tagatised, segarahastamine, avaliku ja erasektori partnerlused ning asjakohasel juhul reguleeritud varabaasi mudel, välditud heitkoguste monetiseerimine ja elektrienergiaga seotud arvestusühikute väljastamise mehhanism, mis on samaväärne teiste transpordiliikide puhul kehtiva mehhanismiga;

30. kutsub komisjoni üles hindama, kuidas investeeringud kiirraudteetaristusse võivad hõlbustada Euroopa öörongivõrgu arendamist ja piiriülese raudtee-kaubaveo integreerimist, mis on täiendavad alternatiivid teistele transpordiliikidele;

31. rõhutab, et olemasoleva raudteetaristu hooldamine ja ajakohastamine on sama tähtis kui uute liinide ehitamine, ning innustab liikmesriike tagama hoolduse stabiilse pikaajalise rahastamise investeerimiskindluse ja usaldusväärsete raudteeteenuste nimel; tunnistab sellega seoses raudteekasutustasude tähtsust raudteetaristu kestlikule rahastamisele kaasaaitamisel, märkides, et kiirraudteeteenustele kehtestatud tasud on sageli sektori kõrgeimad ning et direktiiv 2012/34/EL[8] võimaldab taristuettevõtjatel nõuda suuremaid tasusid suurte projektide eest, mis muidu ei oleks rahaliselt elujõulised; rõhutab siiski, et selline rahastamiskord tuleb hoolikalt kavandada, et vältida raudteeteenuste taskukohasuse ja juurdepääsetavuse kahjustamist, ning rõhutab tõsiasja, et raudteekasutustasud ei tohi kahjustada raudteesektori konkurentsivõimet võrreldes teiste transpordiliikidega; nõuab tasakaalustatud, läbipaistvat ja prognoositavat lähenemisviisi, mis tagab pikaajalise nähtavuse seoses tasude määramise raamistike ja juurdepääsutingimustega, et soodustada investeeringuid, tugevdada piiriülest ühendatust, võimaldada konkurentsi ja innovatiivseid teenuseid ning parandada taristu kasutamist, säilitades samal ajal võrgu juurdepääsetavuse ja taskukohasuse kõigi reisijate jaoks;

32. tuletab meelde, et läbivaadatud TEN-T määruses sätestatakse siduvad tähtajad ERTMSi rakendamiseks põhivõrgus (2030), laiendatud põhivõrgus (2040) ja üldvõrgus (2050) ning nähakse ette vananenud signaalimissüsteemide kasutuselt kõrvaldamine; rõhutab, et praegune rakendamise ja rahastamise tempo ei ole nende eesmärkide saavutamiseks piisav; nõuab ERTMSi kolmanda töökava kiirendatud rakendamist koos stiimulitega selle elluviimiseks, sealhulgas realistlikke siduvaid vahe-eesmärke – koos karistustega nende täitmata jätmise eest – B-klassi varasemate signaalimissüsteemide kasutuselt kõrvaldamiseks ning Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi raames toimuva rahastamise tingimuslikkust alates 2028. aastast, et stimuleerida raudtee suuremat standardimist;

33. teeb ERA-le ülesandeks tagada tehniline järelevalve, kaaluda võimalust võtta 2027. aastaks kasutusele kogu ELi hõlmav veeremiluba, võtta ERTMS kasutusele ühtlustatud ja koordineeritud viisil ning kaotada järk-järgult integreeritud ja koostalitlusvõimelise Euroopa raudteevõrgu arengut takistavad riiklikud tehnilised ja käitamisnõuded; nõuab ERA-le tugevamat rolli ja piisavaid vahendeid, et kiirendada tehnilist ühtlustamist, parandada koostalitlusvõimet, vähendada killustatust ning suurendada liikmesriikide ja sidusrühmade suutlikkust;

---

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. novembri 2012. aasta direktiiv 2012/34/EL, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond (ELT L 343, 14.12.2012, lk 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/34/oj).

34. nõuab, et kõik neljas prioriteetses sõjalise liikuvuse koridoris asuvad ELi rahastatavad kiirraudtee taristuprojektid võimaldaksid ja soodustaksid raudteeliini kahesugust kasutust, ning kutsub komisjoni üles tagama, et Euroopa ühendamise rahastu raames sõjalise liikuvuse jaoks ette nähtud rahastamispakett oleks kooskõlas TEN-T kiirraudtee planeerimisega; on seisukohal, et seda kahesuguse kasutuse lähenemisviisi tuleks laiendada raudteesõlmede ühendatuse ja läbilaskevõime tugevdamisele, sealhulgas ELi piirialadel, tugevdades seega nii liikuvust kui ka valmisolekut TEN-T strateegilistes koridorides;

35. rõhutab innovatsiooni ja digitaliseerimise – sealhulgas digiteisikute ja tehisintellektil põhinevate vahendite – potentsiaali raudteetaristu toimivuse, usaldusväärsuse ja vastupanuvõime parandamisel; märgib sellega seoses tulevase raudtee-mobiilsidesüsteemi potentsiaali vähendada signaalimiskulusid; peab kiiduväärseks komisjoni võetud kohustust ületada lõhe teadusuuringute ja turuleviimise vahel, kiirendades ühtlustatud Euroopa raudteetehnoloogia, sealhulgas rongide automaatjuhtimise, järgmise põlvkonna ERTMSi ning digitaalsete side- ja liikluskorraldussüsteemide kasutuselevõttu, mis on välja töötatud Euroopa Raudtee Ühisettevõtte kaudu; nõuab, et koostöös raudteetööstuse, taristuettevõtjate ja raudteeveo-ettevõtjatega jätkataks 2028.–2034. aasta programmi „Euroopa horisont“ ja kavandatava Euroopa Konkurentsivõime Fondi raames ühisinvesteeringuid raudteevaldkonna teadusuuringutesse, innovatsiooni ja kasutuselevõttu, et suurendada Euroopa raudteesektori koostalitlusvõimet, tootlikkust ja ülemaailmset konkurentsivõimet;

36. on seisukohal, et kliimakerksus tuleks muuta põhiliseks kavandamis- ja tegevuskriteeriumiks, lisades ELi rahastatavate raudteeprojektide puhul alates 2027. aastast kliimariskide stressitesti tegemise ja kliimamuutustega kohanemise nõuded; nõuab, et kogu kasutuses olev veerem oleks 2040. aastaks varustatud tõhusate kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmetega;

37. on veendunud, et Euroopa kiirraudteesektori konkurentsivõime peab tuginema rangeimatele ohutusstandarditele; rõhutab, et ERA määruse eelseisev läbivaatamine peaks tugevdama ERA rolli ohutu, koostalitlusvõimelise ja usaldusväärse Euroopa raudteesüsteemi toetamisel; märgib, et erinevalt lennundusest ja meretranspordist puudub raudteesektoris praegu kogu ELi hõlmav süstemaatiline ohutust mõjutavatest juhtumitest teatamise raamistik, mis võimaldaks intsidentidest ja ohuolukordadest õppida; peab sellist süsteemi hädavajalikuks, et teha varakult kindlaks tekkivad riskid, toetada tõenditepõhist poliitikakujundamist ja võimaldada õigeaegseid parandusmeetmeid, ühtlustades samal ajal kõik aruandlusnõuded, säilitades seeläbi üldsuse usalduse raudtee kui ohutu transpordiliigi vastu;

IV. Euroopa kiirraudteesektor: konkurentsivõimelise Euroopa ülesehitamine

38. nõuab, et kiirraudteesektori jaoks koostataks puhta tööstuse kokkuleppel põhinev keskkonnahoidlik tööstusstrateegia, mis toetaks Euroopa raudteetööstuse innovatsiooni, konkurentsivõimet, strateegilist autonoomiat ja vastupanuvõimet ning mille abil liikuda killustatud turgudelt ülemaailmselt konkurentsivõimelise tööstusliku baasi suunas, võttes arvesse kestlikkuse, sotsiaalsete probleemide, kliima, inimväärse töö, ELi ekspordipotentsiaali ja ringmajandusega seotud kriteeriume; rõhutab, et Euroopa kiirraudteevõrgu ehitamine peaks olema Euroopa taristuettevõtjate, inseneerifirmade, signaalimis- ja küberturvalisuse pakkujate, kriitilise tähtsusega komponentide tootjate ja

veeremitootjate jaoks peamine nõudluse tõukejõud; nõuab, et kiirraudteega seotud ELi eelarvemeetmete kriteeriumide puhul seataks esikohale suurema Euroopa lisaväärtuse ja majandusliku vastupanuvõimega alternatiivid; nõuab välisriigi subsiidiumide määruse[9], sealhulgas selle sotsiaalsete kaitsemeetmete, ja muude asjakohaste ELi vahendite täielikku kohaldamist, et tagada võrdsed tingimused, pidades silmas kolmandatest riikidest pärit riiklikult toetatavate konkurentide kasvavat survet; nõuab sellega seoses meetmeid sektori vastupanuvõime ja innovatsioonisuutlikkuse tugevdamiseks, sealhulgas raudteetaristu, veeremi ja digisüsteemide läbipaistvate hankemenetluste kaudu;

39. rõhutab, et strateegilise kiirraudteetaristu lepingute sõlmimisel ei tohiks olla ainus määrav tegur madalaim esialgne hind; soovitab võtta hankeotsustes arvesse olelusringi kogukulusid, koostalitlusvõimet, tegevuskerksust, ohutust, küberturvalisust ning Euroopa tööstussuutlikkuse, strateegiliste teadmiste ja kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade säilitamise majanduslikku ja julgeolekualast väärtust; nõuab hanke- ja rahastamisraamistikke, milles tunnustatakse Euroopa lisaväärtust, tööstuse vastupanuvõimet, tehnoloogilist suveräänsust ja varustuskindlust;

40. kutsub komisjoni üles viima läbi raudtee ökosüsteemi spetsiaalse riskihindamise, tegema kindlaks kriitilise tähtsusega taristukomponentide, eelkõige signaalimis- ja kontrollisüsteemide suure riskiga tarnijad, sealhulgas kahesuguse kasutusega veeremi ja strateegilise kahesuguse kasutusega raudteetaristu puhul, ning töötama välja raamistiku Euroopa raudteesektori vastupanuvõime ja strateegilise autonoomia tugevdamiseks, säilitades samal ajal ausa ja avatud konkurentsi; nõuab ERTMSi küberkerksuse põhjalikku hindamist;

41. märgib, et kiirraudtee edukas laiendamine oleneb piisava kvalifikatsiooniga tööjõu kättesaadavusest ning vedurijuhtide ja rongitöötajate liikuvuse parandamisest, hõlbustades samal ajal piiriüleste raudteeteenuste osutamist ja säilitades kõrgeimad ohutusstandardid; peab tervitatavaks ERA tööd ELi-ülese võltsimiskindla sõidu-, töö- ja puhkeaja seiresüsteemi tehniliste kirjelduste väljatöötamisel, et tagada raudteeohutus ja sotsiaalõigusnormide järgimine, sealhulgas mitmes liikmesriigis või mitme raudteeveo-ettevõtja juures töötavate isikute puhul;

42. toetab Euroopa Raudtee Ühisettevõtte raames, mille tegevusaega tuleks mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 alusel pikendada, selliste ühtlustatud mitmes võrgus kasutatavate rongikoosseisude koosloomist, mille riiklikud kohandused oleksid minimaalsed, ning toetab edusamme teadus- ja arendustegevuses, millega käsitletakse taristu koostalitlusvõime allesjäänud puudusi ja pakutakse mastaapset Euroopa raudteeturgu toetavaid skaleeritavaid lahendusi, et kiirendada standardimist ja vähendada kulusid; nõuab, et ERA-le antaks suurem pädevus kogu ELi hõlmavate ühtlustatud veeremilubade ja ohutustunnistuste andmise menetluste ning riiklike tehniliste eeskirjade järkjärgulise kaotamise valdkonnas ning et tema eelarvet suurendataks vastavalt, et ta saaks täita oma ülesandeid, tagades samal ajal, et tema menetlused on läbipaistvad, tulemuslikud ja kulutõhusad;

43. kutsub komisjoni üles uurima koostöös ERAga asjakohaseid mehhanisme, mis võivad

---

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2560, mis käsitleb siseturgu moonutavaid välisriigi subsiidiume (ELT L 330, 23.12.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj).

hõlbustada ühiste Euroopa raudteestandardite vastuvõtmist liikmesriikides, kus taristu kohandamise kulud on eriti suured, sealhulgas üleminekukorra, rakendamiskavade ja tehnilise toe meetmete kaudu, kaitstes samal ajal täielikult koostalitlusvõimelise Euroopa raudteevõrgu eesmärki; rõhutab, et ERA peaks töötama kooskõlastatult asjaomaste liikmesriikide ametiasutustega, võttes nõuetekohaselt arvesse tehnilisi ja ohutusnõudeid, mis on konkreetsete riiklike võrkude puhul põhjendatud;

44. rõhutab tungivat vajadust kiirendada liikumist ühtlustatud tegevuseeskirjade ja tehniliste standardite suunas, et minna üle ühtsele Euroopa raudteepiirkonnale; nõuab sihipäraseid meetmeid veeremiturule sisenemise tõkete kõrvaldamiseks, sealhulgas omandamise tagatiste kehtestamist koos riskijagamismehhanismidega ning 2027. aastaks ELi raamistiku loomist läbipaistva ja konkurentsivõimelise kasutatud veeremi turu jaoks, mida toetavad koostalitlusvõimelised registrid, ühtlustatud standardid ja sihtotstarbelised rahastamisvahendid, mis tagavad võrdsed ja õiglased turutingimused ning juurdepääsu kõigile avaliku ja erasektori raudteeveo-ettevõtjatele kõigis liikmesriikides;

45. rõhutab, et tõeline Euroopa kiirraudteeturg sõltub õiglasest, läbipaistvast ja mittediskrimineerivast juurdepääsust olulistele raudtee teenindusrajatistele – nagu hooldusdepood, rongide hoiustamise rajatised, piletikassad ja reisijatele mõeldud teabetablood – ning kasutatud veeremile, mille praegune puudumine on endiselt suur takistus turule sisenemisel, suurendab tegevuskulusid ja vähendab taskukohasust reisijate jaoks; väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle vaadata läbi rakendusmäärus teenindusrajatistele ja raudteega seotud teenustele juurdepääsu kohta ning esitada õigusakti ettepanekud veeremi edasimüügi ja kasutuselt kõrvaldamise kohta, et tugevdada raudteesektori konkurentsivõimet ja raudteetaristu tõhusat kasutamist, tagades samal ajal kõrgeimad ohutus-, ühilduvus- ja koostalitlusvõime standardid;

46. kutsub komisjoni üles korrapäraselt hindama lõpuleviidud kiirraudteeprojekte, sealhulgas reisijate nõudluse, finantstulemuste, keskkonnamõju ja piirkondliku majandusliku mõju seisukohast, et tulevased investeerimisotsused oleksid paremad;

47. kutsub komisjoni üles vaatama läbi direktiivi 2007/59/EÜ[10] vedurijuhtide sertifitseerimise kohta, et kõrvaldada koolituse, sertifitseerimise ja keelenõuete ühtlustamise kaudu piiriüleste raudteeteenuste tarbetud tõkked; nõuab, et kasutusele võetaks uuenduslik tehnoloogia, sealhulgas tehisintellektil põhinevad side- ja tõlkelahendused, et hõlbustada sujuvat ja ühtset piiriülest suhtlust, tingimusel et sellised meetmed säilitavad raudteeohutuse praeguse taseme; kutsub komisjoni üles esitama vastavad seadusandlikud ettepanekud;

48. väljendab heameelt määruse (EL) 2026/1184[11] (mis käsitleb raudteetaristu

---

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta direktiiv 2007/59/EÜ ühenduse raudteesüsteemis vedureid ja ronge juhtivate vedurijuhtide sertifitseerimise kohta (ELT L 315, 3.12.2007, lk 51, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/59/oj).

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2026. aasta määrus (EL) 2026/1184, mis käsitleb raudteetaristu läbilaskevõime kasutamist ühtses Euroopa raudteepiirkonnas ning millega muudetakse direktiivi 2012/34/EL ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 913/2010 (ELT L, 2026/1184, 10.6.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/1184/oj).

läbilaskevõime kasutamist ühtses Euroopa raudteepiirkonnas) vastuvõtmise üle, millega tugevdatakse läbilaskevõime planeerimise ja jaotamise ELi ühtlustatud koordineerimist, tõhustatakse raudteetaristu kasutamist, vähendatakse ummikuid ja kitsaskohti ning luuakse alus sujuvamatele, täpsematele ja usaldusväärsematele rahvusvahelistele raudtee reisijate- ja kaubaveoteenustele, toetades seeläbi üleminekut raudteetranspordile; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama selle kiire ja tulemusliku rakendamise;

o
o o

49. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0352

Euroopa Liidu 2027. aasta üldeelarve – kõik jaod

Euroopa Parlamendi 21. oktoobri 2026. aasta resolutsioon, mis käsitleb nõukogu seisukohta Euroopa Liidu 2027. aasta üldeelarve projekti kohta (11547/2026 – C10-0218/2026 – 2026/0196(BUD))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 314,

– võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklit 106a,

– võttes arvesse nõukogu 14. detsembri 2020. aasta otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/335/EL, Euratom[1],

– võttes arvesse komisjoni 22. detsembri 2021. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi (COM(2021)0570), ja Euroopa Parlamendi 23. novembri 2022. aasta seisukohta selle ettepaneku kohta[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrust (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (uuesti sõnastatud) (edaspidi „finantsmäärus“)[3],

– võttes arvesse nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027[4], ning sellega seoses Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel kokku lepitud ühisdeklaratsioone[5] ja asjaomaseid ühepoolseid deklaratsioone[6],

1 ELT L 424, 15.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj.
2 ELT C 167, 11.5.2023, lk 162.
3 ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
4 ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj.
5 ELT C 444 I, 22.12.2020, lk 4.
6 ELT C 445, 29.10.2021, lk 252.

– võttes arvesse nõukogu 15. detsembri 2022. aasta määrust (EL, Euratom) 2022/2496, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027[7],

– võttes arvesse nõukogu määrust (EL, Euratom) 2024/765, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027[8] (mitmeaastase finantsraamistiku muutmine),

– võttes arvesse nõukogu määrust (EL, Euratom) 2026/469, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027[9] (2026. aasta muudetud mitmeaastase finantsraamistiku määrus),

– võttes arvesse 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava[10],

– võttes arvesse oma 28. aprilli 2026. aasta resolutsiooni eelarve koostamise üldsuuniste kohta[11],

– võttes arvesse oma 30. aprilli 2026. aasta resolutsiooni Euroopa Parlamendi 2027. aasta tulude ja kulude eelarvestuse kohta[12],

– võttes arvesse komisjoni poolt 10. juunil 2026. aastal vastu võetud Euroopa Liidu 2027. aasta üldeelarve projekti (COM(2026)0300),

– võttes arvesse 4. septembril 2026. aastal vastu võetud ja 11. septembril 2026. aastal Euroopa Parlamendile edastatud nõukogu seisukohta Euroopa Liidu 2027. aasta üldeelarve projekti kohta (11547/2026 – C10-0218/2026),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 96,

– võttes arvesse väliskomisjoni, arengukomisjoni, majandus- ja rahanduskomisjoni, tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni, keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni, rahvatervishoiu komisjoni, siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni, põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni, kalanduskomisjoni, kultuuri- ja hariduskomisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamusi,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni, eelarvekontrollikomisjoni, tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning transpordi- ja turismikomisjoni kirju,

– võttes arvesse eelarvekomisjoni raportit (A10-0272/2026),

---

7 ELT L 325, 20.12.2022, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2496/oj.
8 ELT L, 2024/765, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/765/oj.
9 ELT L, 2026/469, 23.4.2026, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2026/469/oj.
10 ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.
11 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0112.
12 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0155.

III jagu – Komisjon

1. tuletab meelde, et oma 28. aprilli 2026. aasta resolutsioonis 2027. aasta eelarve koostamise üldsuuniste kohta määras Euroopa Parlament 2027. aasta eelarve jaoks kindlaks selged poliitilised prioriteedid; kinnitab, et on nendele prioriteetidele endiselt igati pühendunud, ja esitab alltoodud seisukoha, et tagada nende elluviimiseks praeguste eelarvepiirangute raames piisavad rahaeraldised; on veendunud, et liidule tuleb anda kõik võimalikud eelarvevahendid, et saavutada liidu prioriteedid ja kindlustada Euroopale jõukas tulevik;

2. tuletab meelde, et nõukogu teeb järgmised ettepanekud:

   a) kärpida kulukohustuste assigneeringuid mitmeaastase finantsraamistiku kõikide rubriikide lõikes 1 003,2 miljoni euro võrra, jättes mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide alla kokku 191 877,9 miljonit eurot, ning vähendada maksete assigneeringuid mitmeaastase finantsraamistiku kõikide rubriikide lõikes 501,8 miljoni euro võrra, jättes mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide alla kokku 202 065,8 miljonit eurot;

   b) säilitada assigneeringud, mis on kirjendatud 2027. aasta eelarveprojektis solidaarsus- ja hädaabireservi, Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi ning Brexitiga kohanemise reservi jaoks;

   c) säilitada Ukraina reservi jaoks kirjendatud assigneeringud ilma Ukraina toetuslaenu rahastamisvahendit kasutusele võtmata;

   d) vähendada eelarverida „Euroopa Liidu taasterahastu rahastamiskulud“ eesmärgiga vähendada erivahendite, eelkõige paindlikkusinstrumendi ja NGEU rahastamisvahendi kasutamist astmelise mehhanismi raames, vähendades seega 2027. aastaks Euroopa Liidu taasterahastu eelarvereal vajalikuks peetavat summat (180 miljoni euro võrra ehk 1,8 %) 9,7 miljardi euroni ja säilitades 50/50 lähenemisviisi, nagu komisjon 2027. aasta eelarveprojektis välja pakkus;

   e) teha kärpeid mitmes rubriigis nii programmide eelarveridadel kui ka haldustoetuse, detsentraliseeritud asutuste ja komisjoni õiguste eelarveridadel;

Erivahendid ja astmeline mehhanism

3. on kindlalt vastu nõukogu lähenemisviisile valida viis, mida ta eksitavalt nimetab konservatiivseks eelarve koostamiseks, luues mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärade piires kunstlikke varusid, kärpides programme, sealhulgas programme, mille nõudlus ületab nende võimalusi, ning edukaid ja prioriteetseid programme;

4. tuletab meelde 2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kokkuleppe raames vastu võetud institutsioonidevahelist kokkulepet, mille kohaselt on NGEU rahastamiskulude katmiseks tehtavate kulutuste eesmärk mitte vähendada programme ega rahalisi vahendeid; tühistab seetõttu kõik nõukogu kavandatud kärped, et tagada programmidele nõuetekohased vahendid ning eelarve paindlikkuse ja reageerimisvõime säilimine iga-aastase eelarvemenetluse käigus; rõhutab, et komisjon peab andma usaldusväärset, õigeaegset ja täpset teavet NGEU laenukasutuse kulutuste ning taaste- ja vastupidavusrahastu eeldatavate väljamaksete kohta vastavalt metoodikale, mida on kohaldatud alates 2025. aasta eelarvest, kusjuures komisjon võtab igal aastal Euroopa

Liidu taasterahastu intresside eelarverea rahastamiskulude arvestamisel aluseks eelnenud aasta kolmanda kvartali lõpuks kinnitust leidnud väljamaksed;

5. tühistab seetõttu nõukogu 180 miljoni euro suuruse kärpe artiklis 06 04 01 Euroopa Liidu taasterahastu – perioodilised kupongimaksed ja tähtpäeval tehtavad tagasiostud; on seisukohal, et 65 % taasterahastu ülekuludest, st 3 320 296 411 eurot, välja arvatud lõikes 6 osutatud likviidsuse juhtimise kulud, tuleks rahastada NGEU rahastamisvahendi vabastatud kulukohustustest; on veendunud, et see on vajalik selleks, et liidu eelarvest oleks võimalik toetada ja piisavalt abistada eurooplasi, kes seisavad silmitsi paljude probleemidega;

6. märgib lisaks, et likviidsuse juhtimise kulud on maksetaotluste viivituste tõttu järsult suurenenud; nõuab, et praegune hinnanguline likviidsuse juhtimise kulu, mis 2027. aastal on 350 miljonit eurot, kantaks läbipaistvuse eesmärgil eraldi uuele eelarvereale; paigutab assigneeringud ümber uude kavandatud artiklisse 06 04 XX; väidab seetõttu, et likviidsuse juhtimise kulusid tuleks rahastada üksnes NGEU rahastamisvahendi vabastatud kulukohustustest;

7. tuletab meelde, et 2026. aasta muudetud mitmeaastase finantsraamistiku määruse põhjenduses 6 sätestatakse, et „Mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärasid ületavad eelarveassigneeringud tuleks kasutusele võtta üksnes selleks, et rahastada Ukrainale [...] antava laenu [...] võla teenindamise kulusid, ja alles pärast eelarveliste vahendite taotlemist“;

8. peab vajalikuks Ukraina toetuslaenu rahastamisvahendi täielikku kasutuselevõtmist kõigi artiklisse 16 07 01 kirjendatud assigneeringute (1 115 000 000 eurot) puhul, võttes arvesse liidu eelarvest probleemide lahendamiseks vajalikke eraldisi ja pärast kättesaadavuse põhjalikku hindamist, võttes arvesse õiguslikke ja muid kohustusi, samuti konservatiivset eelarve koostamist ja usaldusväärset finantsjuhtimist; juhib samuti tähelepanu sellele, et mitmeaastase finantsraamistiku määruse sätete kohaselt saab paindlikkusinstrumendi ja ühtse varuinstrumendi kasutusele võtta üksnes seoses mitmeaastase finantsraamistiku olemasolevate rubriikidega;

9. nõuab, et Ukraina toetuslaenu praegune hinnanguline likviidsuse juhtimise kulu, mis 2027. aastal on 35 miljonit eurot, kantaks läbipaistvuse eesmärgil eraldi uuele eelarvereale; väidab, et likviidsuse juhtimise kulud on tingitud ettenägematutest rakendamisega seotud probleemidest ja viivitustest laenuvõtmise ja väljamaksmise vahelisel ajal ning need ei tohiks tekitada liidu eelarvele lisakoormust; nõuab seetõttu, et neid rahastataks üksnes Ukraina toetuslaenu rahastamisvahendist;

10. tuletab meelde, et kooskõlas finantsmäärusega tuleks Ukraina toetuslaenu loomiseks ja haldamiseks vajalikud haldustoetuskulud paigutada samasse jaotisse kui vastavad tegevuskulud; paigutab seetõttu 1 miljon eurot artiklist 06 01 03 ümber uude kavandatud artiklisse 16 07 XX;

Rubriik 1 – Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond

11. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 435 527 000 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga (v.a katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed) võrreldes 376 657 801 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes

812 184 801 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

a) programm „Euroopa horisont“ 63 000 000 euro võrra;

   i. eelarverida 01 02 02 10 – Tervise teemavaldkond 15 500 000 euro võrra;

   ii. eelarverida 01 02 02 20 – Kultuuri, loovuse ja kaasava ühiskonna teemavaldkond 2 000 000 euro võrra;

   iii. eelarverida 01 02 02 41 – Digitaalvaldkonna, tööstuse ja kosmose teemavaldkond — Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõte (EuroHPC) 15 000 000 euro võrra;

   iv. eelarverida 01 02 02 50 – Kliima, energia ja liikuvuse teemavaldkond 15 500 000 euro võrra;

   v. eelarverida 01 02 02 60 – Toidu, biomajanduse, loodusvarade, põllumajanduse ja keskkonna teemavaldkond 15 000 000 euro võrra;

b) Euroopa ühendamise rahastu 260 460 201 euro võrra;

   i. eelarverida 02 03 01 – Euroopa ühendamise rahastu — Transport 205 460 201 euro võrra;

   ii. eelarverida 02 03 02 – Euroopa ühendamise rahastu — Energeetika 50 000 000 euro võrra;

   iii. eelarverida 02 03 00 01 – Euroopa ühendamise rahastu — Digitaalvaldkond 5 000 000 euro võrra;

c) programm „Digitaalne Euroopa“ 14 813 000 euro võrra;

   i. eelarverida 02 01 30 01 – Programmi „Digitaalne Euroopa” toetuskulud 8 000 000 euro võrra;

   ii. eelarverida 02 04 01 10 – Küberturvalisus 5 000 000 euro võrra;

   iii. eelarverida 02 04 01 11 – Euroopa küberturvalisuse tööstuse, tehnoloogia ja teaduse pädevuskeskus 1 813 000 euro võrra;

d) ühtse turu programm 31 568 600 euro võrra;

   i. eelarverida 03 02 01 07 – Turujärelevalve 1 568 600 euro võrra;

   ii. eelarverida 03 02 02 – Ettevõtete, eelkõige VKEde konkurentsivõime suurendamine ja nende turulepääsu toetamine 30 000 000 euro võrra;

e) kosmoseprogramm 3 000 000 euro võrra;

   i. eelarverida 04 02 02 – Copernicuse programm 3 000 000 euro võrra;

f) rubriigi 1 asutused 3 816 000 euro võrra;

   i. eelarverida 02 10 01 – Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (EASA) 3 000 000 euro võrra;

   ii. eelarverida 02 10 05 – Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Ameti Büroo 466 000 euro võrra;

   iii. eelarverida 02 10 06 – Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) 350 000 euro võrra;

12. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Alamrubriik 2a – Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus

13. suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga (v.a katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed) võrreldes 150 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 150 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

    a) Euroopa Sotsiaalfond+ 150 000 euro võrra;

        i. eelarverida 07 01 01 01 – ESF+ toetuskulud — Eelarve jagatud täitmine 150 000 euro võrra;

14. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Alamrubriik 2b – Vastupanuvõime ja väärtused

15. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 523 143 000 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga (v.a katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed) võrreldes 275 100 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 798 243 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

    a) toetus Küprose türgi kogukonnale 3 500 000 euro võrra;

        i. eelarverida 05 04 01 – Rahaline toetus Küprose türgi kogukonna majandusarengu soodustamiseks 3 500 000 euro võrra;

    b) liidu elanikkonnakaitse mehhanism 80 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 06 05 01 – Liidu elanikkonnakaitse mehhanism 80 000 000 euro võrra;

    c) programm „EL tervise heaks“ 50 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 06 06 01 – Programm „EL tervise heaks“ 50 000 000 euro võrra;

    d) Euroopa Sotsiaalfond+ 5 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 07 02 04 – ESF+ — Tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni haru 5 000 000 euro võrra;

    e) programm „Erasmus+“ 96 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 07 03 01 01 – Edendada üksikisikute ja rühmade õpirännet, samuti organisatsioonide ning haridus- ja koolituspoliitika tasandil koostööd, kaasatust ja võrdsust, tipptaset, loovust ja innovatsiooni — Kaudne eelarve täitmine 88 000 000 euro võrra;

        ii. eelarverida 07 03 02 – Edendada noorte õpirännet mitteformaalse ja informaalse õppe valdkonnas ja noorte aktiivset osalemist ühiskonnaelus, samuti organisatsioonide ning noortepoliitika tasandil koostööd, kaasatust, loovust ja innovatsiooni 5 000 000 euro võrra;

        iii. eelarverida 07 03 03 – Edendada sporditöötajate õpirännet, samuti spordiorganisatsioonide ja spordipoliitika tasandil koostööd, kaasatust, loovust ja innovatsiooni 3 000 000 euro võrra;

f) programm „Loov Euroopa“ 5 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 07 05 02 – Meedia tegevussuund 5 000 000 euro võrra;

g) kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm 15 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 07 06 02 – Kodanike kaasatus ja osalemine liidu demokraatlikus elus 10 000 000 euro võrra;

ii. eelarverida 07 06 03 – Daphne 5 000 000 euro võrra;

h) komisjoni õigustest tulenevalt ja komisjonile antud erivolituste alusel rahastatavad meetmed 2 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 07 20 04 09 – Töötajate organisatsioonidele suunatud teavitus- ja koolitusmeetmed 2 000 000 euro võrra;

i) rubriigi 2b asutused 19 600 000 euro võrra;

i. eelarverida 07 10 05 – Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) 1 600 000 euro võrra;

ii. eelarverida 07 10 07 – Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Amet (Eurojust) 8 000 000 euro võrra;

iii. eelarverida 07 10 08 – Euroopa Prokuratuur 10 000 000 euro võrra;

16. vähendab järgmiste eelarveridade kavandatud assigneeringuid kooskõlas punktidega 6 ja 10 kokku summas 351 000 000 eurot:

a) 06 01 03 – Euroopa Liidu laenuandmis- ja võlahaldustegevuse toetuskulud 1 000 000 euro võrra;

b) 06 04 01 – Euroopa Liidu taasterahastu – Perioodilised kupongimaksed ja tähtpäeval tehtavad tagasiostud 350 000 000 euro võrra;

17. loob järgmise uue eelarverea:

a) 06 04 XX – Euroopa Liidu taasterahastu – Täiendavad likviidsuse juhtimise kulud kulukohustustega 350 000 000 eurot ja vastava märkusega;

18. muudab ametikohtade loetelu järgmiselt:

a) S 03 01 31 – Euroopa Prokuratuur: +10 ametikohta;

19. eraldab Euroopa Prokuratuurile kümme täiendavat lähetatud riiklikku eksperti;

20. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Rubriik 3 – Loodusvarad ja keskkond

21. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 12 550 000 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga (v.a katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed) võrreldes 170 000 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 182 550 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

a) Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond (EAGF) 85 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 08 02 02 01 – Puu- ja köögiviljasektor 12 000 000 euro võrra;

ii. eelarverida 08 02 02 05 – Oliiviõli ja lauaoliivide sektor 10 000 000 euro võrra;

iii. eelarverida 08 02 03 01 – Kõrvalisele asukohale ja saarelisele asendile vastavate valikmeetmete programm ning Egeuse mere väikesaared (v.a otsetoetused) 2 000 000 euro võrra;

iv. eelarverida 08 02 03 02 – Põllumajandustoodete müügiedendus – Lihtsad programmid eelarve jagatud täitmise raames 14 000 000 euro võrra;

v. eelarverida 08 02 03 03 – Põllumajandustoodete müügiedendus – Multiprogrammid ja komisjoni rakendatud meetmed eelarve otsese täitmise raames 10 000 000 euro võrra;

vi. eelarverida 08 02 03 04 – Koolide toetuskavad 17 000 000 euro võrra;

vii. eelarverida 08 02 04 03 – Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele 20 000 000 euro võrra;

b) keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) 85 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 09 02 01 – Loodus ja bioloogiline mitmekesisus 51 000 000 euro võrra;

ii. eelarverida 09 02 02 – Ringmajandus ja elukvaliteet 4 500 000 euro võrra;

iii. eelarverida 09 02 03 – Kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmed 4 500 000 euro võrra;

iv. eelarverida 09 02 04 – Puhtale energiale üleminek 25 000 000 euro võrra;

Rubriik 4 – Ränne ja piirihaldus

22. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 12 900 000 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes 60 000 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 72 900 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

a) Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond 20 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 10 02 01 – Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond 20 000 000 euro võrra;

b) piirihalduse ja viisapoliitika rahastu 40 000 000 euro võrra;

i. eelarverida 11 02 01 – Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu 40 000 000 euro võrra;

23. eraldab:

a) Euroopa Liidu Varjupaigaametile kolm täiendavat lähetatud riikliku eksperdi ametikohta;

b) Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametis (Frontex) 20 lepingulise töötaja ametikohta lähetatud riiklike ekspertide ametikohtade asemel;

24. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Rubriik 5 – Julgeolek ja kaitse

25. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 11 522 000 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes 54 800 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 66 322 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

    a) Sisejulgeolekufond 10 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 12 02 01 – Sisejulgeolekufond 10 000 000 euro võrra;

    b) Euroopa Kaitsefond 5 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 13 02 01 – Kaitsevõime arendamine 5 000 000 euro võrra;

    c) sõjaväeline liikuvus 20 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 13 04 01 – Sõjaväeline liikuvus 20 000 000 euro võrra;

    d) Euroopa kaitsetööstuse programm 6 800 000 euro võrra;

        i. eelarverida 13 08 01 – Euroopa kaitsetööstuse programm 6 800 000 euro võrra;

    e) rubriigi 5 asutused 13 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 12 10 01 – Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Amet (Europol) 12 000 000 euro võrra;

        ii. eelarverida 12 10 02 – Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL) 1 000 000 euro võrra;

26. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Rubriik 6 – Naabrus ja maailm ning Ukraina toetuslaenu rahastamisvahend

27. suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes 139 000 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 137 990 000 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

    a) naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“ 99 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 14 02 01 10 – Lõunanaabrus 60 000 000 euro võrra;

        ii. eelarverida 14 02 01 11 – Idanaabrus 30 000 000 euro võrra;

        iii. eelarverida 14 02 01 13 – Moldova Vabariigi reformi- ja kasvurahastu 4 000 000 euro võrra;

        iv. eelarverida 14 02 02 20 – Kodanikuühiskonna organisatsioonid 5 000 000 euro võrra;

    b) humanitaarabi 40 000 000 euro võrra;

        i. eelarverida 14 03 01 – Humanitaarabi 40 000 000 euro võrra;

28. moodustab järgmistel eelarveridadel reservi, mis ei mõjuta assigneeringute kogusummat:

    a) eelarverida 15 03 01 06 – Serbia summas 56 886 805 eurot kulukohustuste assigneeringutena;

    b) eelarverida 14 02 01 10 – Lõunanaabrus summas 50 000 000 eurot kulukohustuste

ja maksete assigneeringutena;

29. vähendab järgmiste eelarveridade kavandatud assigneeringuid kooskõlas punktiga 9 kokku summas 35 000 000 eurot:

    a) 16 07 01 – Ukraina toetuslaenu võla teenindamise kulu 35 000 000 euro võrra;

30. loob kooskõlas punktidega 9 ja 10 järgmised uued eelarveread:

    a) 16 07 XX – Ukraina toetuslaen – Täiendavad likviidsuse juhtimise kulud kulukohustustega 35 000 000 eurot ja vastava märkusega;

    b) 16 07 XX – Ukraina toetuslaenu laenuandmis- ja võlahaldustegevuse toetuskulud kulukohustustega 1 000 000 eurot ja vastava märkusega;

31. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Rubriik 7 – Euroopa avalik haldus

32. tühistab nõukogu poolt tehtud kärped summas 8 549 500 eurot ja suurendab kulukohustuste assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes 512 000 euro võrra ning nõukogu seisukohaga võrreldes 9 061 500 euro võrra, et suurendada järgmiste programmide assigneeringuid eelarveprojektiga võrreldes järgmiselt:

    a) Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) 512 000 euro võrra;

        i. eelarverida 20 03 17 – Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) 512 000 euro võrra ning sellele vastav 6. lisa eelarverida O6 01 01 01 – Töötasud ja toetused 512 000 euro võrra;

33. muudab ametikohtade loetelu järgmiselt:

    a) S 02 06 – Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF): +4 ametikohta;

34. muudab asjakohasel juhul eelarveselgitusi;

Katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed

35. tuletab meelde, et katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed on tähtsad vahendid, mille abil kujundada poliitilisi prioriteete ning esitada uusi algatusi, millest võivad saada liidu püsimeetmed ja -programmid; olles kõiki esitatud ettepanekuid põhjalikult analüüsinud ja võttes täielikult arvesse hinnangut, mille komisjon nende õiguslikele nõuetele vastavuse ja rakendatavuse kohta koostas, võtab vastu katseprojektide ja ettevalmistavate meetmete tasakaalustatud paketi, mis vastab Euroopa Parlamendi poliitilistele prioriteetidele; kutsub komisjoni üles katseprojekte ja ettevalmistavaid meetmeid kiiresti ellu viima ning andma kohapeal saavutatud tulemuslikkuse ja tulemuste kohta tagasisidet;

Maksed

36. rõhutab, et 2027. aasta eelarves tuleb ette näha piisavas summas maksete assigneeringud ning on otsustanud üldreeglina suurendada maksete assigneeringuid nendel eelarveridadel, mille kulukohustuste assigneeringuid on muudetud;

Tulud

37. loob järgmise uue eelarverea:

    a) R 6 6 X – Euroopa Prokuratuuri võetud arestimis- ja konfiskeerimismeetmete tulemusel laekuv tulu kulukohustustega p.m. eurot ja vastava märkusega;

Ühisavaldused

38. rõhutab, et tulude liigendus peab olema kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 311, milles on sätestatud, et eelarvet rahastatakse täielikult omavahenditest, ilma et see piiraks muid tulusid; väljendab sellega seoses heameelt tulude esitusviisi üle eelarveprojektis, milles viidatakse liikmesriikide osamaksete asemel omavahendite kategooriatele, vastupidiselt nõukogu avaldusele nr 3, mis käsitleb tema seisukohta eelarveprojekti kohta;

Muud jaod – I jagu – Euroopa Parlament

39. kordab Euroopa Parlamendi järgmise eelarveaasta prioriteete, milleks on jätkata haldustoe suurendamist, et Euroopa Parlament saaks täita oma põhiülesandeid kaasseadusandja, eelarvepädeva ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutava institutsioonina, digipööre, sealhulgas investeerimine küberturvalisusse ja tehisintellekti, infrastruktuur ning keskkonnahoidlik Euroopa Parlament;

40. märgib, et nõukogu on jätnud muutmata I jao eelarve üldise taseme, milleks on 2027. aastal 2 656 435 753 eurot, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi 2027. aasta tulude ja kulude eelarvestusega;

41. tuletab meelde Üldkohtu 17. detsembri 2025. aasta otsuseid[13], milles kinnitati vabatahtliku pensionifondi kohta tehtud juhatuse 2023. aasta otsuse õiguspärasust seoses pensioniõiguste nominaalsumma, iga-aastase indekseerimise ja pensionieaga; märgib, et juhatus tunnistas oma 15. juuni 2026. aasta koosolekul, et vabatahtliku pensionifondi varade ammendumise tõttu tehakse selle skeemi kohased pensionimaksed alates 1. jaanuarist 2027 otse Euroopa Parlamendi eelarvest;

42. tunnistab, et pensionimaksete kohustustele vastavad assigneeringud tuleb lisada Euroopa Parlamendi 2027. aasta eelarvesse; tuletab meelde, et neid assigneeringuid ei oleks saanud lisada Euroopa Parlamendi 2027. aasta eelarvestusse, kuna juhatuse otsus pensionimaksete Euroopa Parlamendi eelarvesse ülekandmise kohta tehti pärast eelarvestuse vastuvõtmist;

43. suurendab assigneeringute taset eelarvereal 1033 „Parlamendiliikmete vabatahtlik pensioniskeem“ eelarveprojektiga võrreldes 10 028 000 euro võrra, et Euroopa Parlament saaks teha pensionimakseid kooskõlas oma juhatuse otsusega;

44. rõhutab, et see suurendamine ei mõjuta mittekohustuslikke kulusid ja et Euroopa Parlamendi eelarves järgitakse jätkuvalt mittekohustuslike kulude 2 % suurust maksimaalset kasvu;

Muud jaod – IV–X jagu

45. kordab oma sügavat muret kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 7 olukorra

[13] Liidetud kohtuasjad T-620/23 kuni T-1023/23 ja kohtuasi T-483/24.

pärast; tuletab meelde, et piirangud on tingitud kärbetest, mida nõukogu tegi komisjoni juba niigi väga väikses mahus esitatud esialgses ettepanekus, kui lepiti kokku kehtivas mitmeaastases finantsraamistikus; peab kahetsusväärseks, et nõukogu oli vastu komisjoni ettepanekule mitmeaastase finantsraamistiku muutmisel rubriigi 7 ülemmäära alates 2024. aastast tõsta; juhib tähelepanu sellele, et mitmeaastase finantsraamistiku muutmisel jäi rubriigi 7 ülemmäära küsimus lahendamata; rõhutab, et kuna 2027. aastaks prognoositakse varu puudujääki, tuleb rubriigis 7 kasutada seetõttu arvatavasti erivahendeid;

46. mõistab hukka komisjoni põhimõtte kõikide institutsioonide eelarvestuse summat kärpida, et järgida töötajate arvu stabiilsena hoidmise ja töötasudega mitteseotud kulude maksimaalselt 2 % kasvu põhimõtet, vaatamata uutele ülesannetele, mille komisjon ja kaasseadusandjad on institutsioonidele andnud; rõhutab selle tegutsemisviisi negatiivseid tagajärgi institutsioonide tööle;

47. rõhutab, et suurem osa institutsioonide eelarvetest on kindlaks määratud õigusaktidest tulenevate või lepinguliste kohustustega ning neid mõjutab inflatsioon;

48. rõhutab, et institutsioonidel peab oma volituste täitmiseks ja keeruliste ülesannetega kohanemiseks olema piisavalt töötajaid; väljendab heameelt institutsioonide jätkuvate pingutuste üle töötajate ümberpaigutamisel ja tõhususe suurendamisel, kuid tunnistab, et millalgi tuleb sellele tegutsemisviisile piir ette; rõhutab, et selleks, et institutsioonid saaksid oma volitusi täita, tuleb nende töötajate arvu vajaduse korral tingimata suurendada;

49. suurendab assigneeringuid või töötajate arvu eelarveprojektiga võrreldes järgmistel igakülgselt põhjendatud juhtudel, et anda institutsioonidele piisavalt vahendeid, et nad saaksid volitustest tulenevaid üha rohkemaid ülesandeid täita asjakohaselt, tõhusalt ja tulemuslikult ning olla valmis eesseisvateks väljakutseteks, eelkõige seoses küberturvalisuse ja tehisintellektiga; rõhutab, et enamik probleeme on korduvad probleemid, mida eelmiste eelarvemenetluste käigus ei ole lahendatud; teeb seetõttu ettepaneku:

    a) taastada assigneeringute tase vastavalt Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa välisteenistuse eelarvestusele, suurendades eelarveprojektiga võrreldes assigneeringuid eelarveridadel, mis hõlmavad IT- ja operatiivvajadusi ning hoonete turvalisust, eelkõige liidu delegatsioonides;

    b) taastada assigneeringute tase osaliselt vastavalt Euroopa Liidu Kohtu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Regioonide Komitee, Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa välisteenistuse eelarvestusele, suurendades eelarveprojektiga võrreldes assigneeringuid eelarveridadel, mis hõlmavad turvalisust ja IT-vajadusi, sealhulgas küberturvalisust ja operatiivvajadusi, sealhulgas seoses tõlkimise ja hoonetega;

    c) suurendada Euroopa Regioonide Komitee ja Euroopa Andmekaitsenõukogu ametikohtade loetelu eelarveprojektiga võrreldes vastavate assigneeringute võrra kooskõlas institutsioonide taotlustega; samuti suurendada Euroopa Kontrollikoja, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Ombudsmani ja Euroopa Andmekaitseinspektori ametikohtade loetelu eelarveprojektiga võrreldes vastavate assigneeringute võrra osaliselt kooskõlas institutsioonide taotlustega, et

võimaldada neil tulla toime üha suureneva töökoormuse ja küberturvalisuse alaste probleemidega;

50. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon koos üldeelarve projekti muudatusettepanekutega nõukogule, komisjonile, teistele asjaomastele institutsioonidele ja asutustele ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0359

Vastuväide kodukorra artikli 115 lõigete 2 ja 3 alusel: geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769

Euroopa Parlamendi 21. oktoobri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D117576/01 – 2026/2880(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni rakendusotsuse eelnõu, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud toodete turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D117576/01),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta[1], eriti selle artikli 11 lõiget 3 ja artikli 23 lõiget 3,

– võttes arvesse määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 9. septembril 2026 toimunud hääletust, mille tulemusel arvamust ei esitatud, ning apellatsioonikomitees 20. oktoobril 2026 toimunud hääletust, mille tulemusel samuti arvamust ei esitatud,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes)[2] artiklit 11,

– võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) 10. detsembril 2025 vastu võetud ja

[1] ELT L 268, 18.10.2003, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
[2] ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.

19. jaanuaril 2026 avaldatud arvamust[3],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, milles väljendatakse vastuseisu geneetiliselt muundatud organismide (GMOd) lubamisele[4],

---

[3] EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus „Assessment of genetically modified soybean MON 87769 for renewal authorisation under Regulation (EC) No 1829/2003“ (Geneetiliselt muundatud sojaoa MON 87460 hindamine turule laskmise loa kehtivuse pikendamise eesmärgil vastavalt määrusele (EÜ) nr 1829/2003) (toimik GMFF-2023-21253), EFSA Journal, 2026, 24(1):9845 https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.9845.

[4] Euroopa Parlament võttis kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni ja üheksandal ametiajal 38 resolutsiooni, milles väljendatakse vastuseisu GMOde lubamisele. Lisaks on Euroopa Parlament kümnendal ametiajal vastu võtnud järgmised resolutsioonid:

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2628 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2627 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud puuvilla COT102 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2629 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 ja selle kaheksat alakombinatsiooni sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1828 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 810 sisaldava, sellest koosneva ja sellest valmistatud toidu ja sööda turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusotsus (EL) 2017/1207 (ELT C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1822 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP915635 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj).

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2618 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 94804 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj).
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP910521 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj).
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 95275 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. mai 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/586, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/586/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2025. aasta resolutsioon komisjoni 22. septembri 2025. aasta rakendusotsuse (EL) 2025/1898 kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DP51291 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1523, 15.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1523/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DAS1131 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1703, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1703/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla MON 88913 (MON-88913-8) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1704, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1704/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud rapsi MON 88302 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1705, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1705/oj).

– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87708 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1706, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1706/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87427 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1707, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1707/oj).
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2150, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2150/oj).
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud suhkrupeedist KWS20-1 valmistatud toitu, toidu koostisosi ja sööta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2151, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2151/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba DBN-09004-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3759, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3759/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi T25 (ACS-ZMØØ3-2) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3760, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3760/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla GHB614 × LLCotton25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3761, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3761/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla T304-40 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3762, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3762/oj).
– Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud sojauba MON 94637 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0150).

– võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et komisjoni 24. aprilli 2015. aasta rakendusotsusega (EL) 2015/686[5] on lubatud turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769 (edaspidi „geneetiliselt muundatud sojauba“) sisaldavat, sellest koosnevat või sellest toodetud toitu ja sööta; arvestades, et see luba hõlmas ka selliste muude toodete (v.a toit ja sööt) turule laskmist, mis sisaldavad geneetiliselt muundatud sojauba või koosnevad sellest ja mida kasutatakse nagu muud sojauba, kuid mida ei viljelda;

B. arvestades, et 11. märtsil 2024 sai Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) määruse (EÜ) nr 1829/2003 kohase taotluse geneetiliselt muundatud sojaoa loa pikendamiseks;

– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1417 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 × T25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ((Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0263).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1419 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0264).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1443 kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 x NK603 x DAS-40278-9 ja selle alakombinatsioone DP202216 x NK603 ja DP202216 x DAS-40278-9 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0265).
– Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud sojauba GMB151 x DAS-44406-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2020)0306).
– Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud sojauba MON 94313 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0307).
– Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0308).

5 Komisjoni 24. aprilli 2015. aasta rakendusotsus (EL) 2015/686, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba MON87705 (MON-87769-7) sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT L 112, 30.4.2015, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/686/oj).

arvestades, et 19. jaanuaril 2026 võttis EFSA pikendamistaotluse kohta vastu teadusliku arvamuse, milles jõuti järeldusele, et eeldusel, et pikendamiseks kaalutav geneetiliselt muundatud sojaoa DNA järjestus on esialgselt hinnatud transformatsiooni järjestusega identne, ei olnud pikendamistoimikus tõendeid uute ohtude, muudetud kokkupuute või teadusliku ebakindluse kohta, mis muudaksid esialgse riskihindamise järeldusi;

C. arvestades, et EFSA esitas 19. jaanuaril 2026 heakskiitva teadusliku arvamuse, jõudes järeldusele, et kõnealuses pikendamistaotluses ei ole esitatud tõendeid uute ohtude, kokkupuutega seotud muutuste ega teadusliku ebamäärasuse kohta, mis võiksid muuta 2014. aastal vastu võetud esialgse riskihindamise järeldusi;

D. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba töötati välja selleks, et oluliselt muuta sojaõli rasvhapete profiili, mille tulemusena toodetakse rohkem nelja uut rasvhapet, nimelt stearidoonhapet (SDA), gamma-linoleenhapet (GLA) ja kahte transrasvhapet, ning vähendatakse linoolhapet (LA);

E. arvestades, et esialgne riskihindamine tehti rohkem kui kümme aastat tagasi;

F. arvestades, et esialgses hinnangus tehti lisaks rasvhapete koostise kavandatud muudatustele kindlaks erinevused geneetiliselt muundatud sojaoa muudes komponentides, sealhulgas valgus, süsivesikutes, isoflavoonides, fütoöstrogeenides ja fütiinhappes; arvestades, et need koostise erinevused nõuavad erilist kontrolli, kuna geneetiliselt muundatud sojauba on tahtlikult toitumisalaselt muudetud;

G. arvestades, et on väljendatud muret, et esialgne võrdlev hindamine tugines EFSA 2006. aasta suunistes esitatud statistilistele meetoditele, kuigi EFSA võttis oma 2011. aasta suunistes kasutusele teistsuguse samaväärsuse kontrollimise lähenemisviisi; arvestades, et EFSA on siiski väitnud, et varasemat metoodikat kohaldati, sest taotlus esitati enne 2011. aasta suuniste jõustumist;

H. arvestades, et algses toiteväärtuse hinnangus tugineti hinnangulistele tarbimisstsenaariumidele, et hinnata muudetud rasvhapete profiili tagajärgi, ja soovitatud turustamisjärgsele järelevalvele, et kinnitada eeldatavat kokkupuudet; arvestades, et loa hoidja teatas seejärel, et loa kehtivusaja jooksul ei ole liitu eksporditud geneetiliselt muundatud sojauba ega toiduks kasutatavat geneetiliselt muundatud sojaõli, mis tähendab, et esialgseid kokkupuute eeldusi ei olnud võimalik liidu tegeliku tarbimisega võrreldes valideerida;

I. arvestades, et EFSA 2026. aasta hinnangus jõutakse järeldusele, et ei ole leitud uusi tõendeid, mis muudaksid esialgse riskihindamise järeldusi; arvestades siiski, et geneetiliselt muundatud sojaoal on oluliselt muutunud rasvhapete profiil ning selle toiteväärtuslik mõju sõltub seetõttu eelkõige tegeliku toidukaudse kokkupuute tasemest ja mustrist;

J. arvestades, et EFSA 2026. aasta hinnangus jõutakse järeldusele, et puuduvad tõendid uute ohtude, kokkupuute oluliste muutuste või uue teadusliku ebakindluse kohta, mis muudaksid esialgse riskihindamise järeldusi, kuid see järeldus põhineb sõnaselgelt eeldusel, et sündmuse DNA järjestus on identne algselt hinnatud sündmusega;

K. arvestades, et EFSA soovitab jätkata toidu turustamisjärgset järelevalvet, kuid leiab, et selline järelevalve ei ole sööda puhul vajalik; arvestades, et kuna geneetiliselt

muundatud sojaoa toitaineline koostis on oluliselt muutunud ja liidus ei toimunud eelmisel loa kehtivusajal sisulist toidukaudset kokkupuudet, peaks jätkuv seire andma usaldusväärset ja süstemaatilist teavet tegeliku kokkupuute ja võimaliku toiteväärtuse mõju kohta;

L. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt rõhutanud, et komisjon ei tohiks anda luba GMOdele juhtudel, kui liikmesriigid ei saavuta alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees või apellatsioonikomitees kvalifitseeritud häälteenamust, et leevendada püsivat demokraatia defitsiiti;

M. arvestades, et kuigi komisjon tunnistab puudujääke demokraatlikus protsessis, liikmesriikide toetuse puudumist ja Euroopa Parlamendi vastuväiteid, jätkab ta siiski GMOdele lubade andmist;

N. arvestades, et terviseühtsuse põhimõtte kohaselt tuleb GMOde pikaajalise kestlikkuse ja ohutuse hindamisel arvesse võtta inimeste, loomade, taimede ja keskkonna tervise vastastikust sõltuvust;

1. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu ületab määruses (EÜ) nr 1829/2003 sätestatud rakendamisvolitusi;

2. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu on vastuolus liidu õigusega, sest see ei ole kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 eesmärgiga, milleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002[6] sätestatud üldpõhimõtete kohaselt on luua alus inimeste elu ja tervise, loomade tervise ja heaolu ning keskkonna ja tarbijate huvide kaitse kõrge taseme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega ning tagada samal ajal ka siseturu tõhus toimimine ja kooskõla ettevaatusprintsiibiga;

3. palub komisjonil oma rakendusotsuse eelnõu tagasi võtta;

4. kutsub komisjoni üles mitte pikendama geneetiliselt muundatud sojaoa luba sellega seotud riskide, keskkonnamõju ja ebapiisavate pikaajaliste tõendite tõttu kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega;

5. kutsub komisjoni üles nõudma enne loa uuendamist geneetiliselt muundatud sojaoaga seotud toiteväärtuse ja koostise muutuste, sealhulgas rasvhappesisalduse muutumise ja muude tuvastatud koostise erinevuste ajakohastatud hindamist, võttes arvesse realistlikke tarbimisharjumusi ja pikaajalise kokkupuute võimalikku mõju;

6. kutsub komisjoni üles tagama, et geneetiliselt muundatud sojaoa hindamisel võetakse arvesse asjakohaseid teaduslikke arenguid ja praeguseid riskihindamismeetodeid,

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

sealhulgas asjakohaseid statistilisi meetodeid geneetiliselt muundatud sojaoa ja selle tavapärase võrdlusaluse koostise erinevuste hindamiseks;

7. kutsub komisjoni üles tugevdama geneetiliselt muundatud sojaoa turustamisjärgse järelevalve nõudeid, tagades süstemaatilise andmete kogumise geneetiliselt muundatud sojaoast saadud toiduainete tegeliku impordi, kasutamise ja tarbimise kohta liidus ning luues mehhanismi lubade läbivaatamiseks, kui tegelik kokkupuude erineb oluliselt riskihindamise aluseks olevatest eeldustest;

8. nõuab, et komisjon kohaldaks ettevaatuspõhimõtet ja hoiduks loa uuendamisest, kui pikaajalise kokkupuute toitumisalaste tagajärgedega seotud asjakohast teaduslikku ebakindlust ei ole võimalik piisavalt lahendada, kuni selle ebakindlusega on tegeletud;

9. kutsub komisjoni üles esitama viivitamata seadusandliku ettepaneku GMOsid käsitleva otsustusprotsessi reformimiseks, et reageerida Euroopa Parlamendi järjepidevatele vastuväidetele ja liikmesriikide pooldava kvalifitseeritud häälteenamuse puudumisele;

10. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0364

Ühtekuuluvuspoliitika ELi idapoolsetel piirialadel: territoriaalse vastupanuvõime ja piiriülese koostöö tugevdamine

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta resolutsioon ühtekuuluvuspoliitika kohta ELi idapoolsetel piirialadel ning territoriaalse vastupanuvõime ja piiriülese koostöö tugevdamise kohta (2026/2054(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikleid 14, 174, 175 ja 177,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid[1] (edaspidi „ühissätete määrus“),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1057 (millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013)[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1059, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondist ja välistegevuse rahastutest toetatava Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi (Interreg) erisätteid[4],

1 ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
2 ELT L 231, 30.6.2021, lk 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
3 ELT L 231, 30.6.2021, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
4 ELT L 231, 30.6.2021, lk 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2025. aasta määrust (EL) 2025/1914, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames[6],

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 (COM(2025)0571),

– võttes arvesse oma 28. aprilli 2026. aasta resolutsiooni, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034[7],

– võttes arvesse sihtotstarbelisi territoriaalse arengu programme ja vahendeid, millega toetatakse idapoolseid ja struktuurselt haavatavaid makropiirkondi, nagu Ida-Poola Euroopa fondide programm aastateks 2021–2027,

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond, mis on osa määruse (EL) [...] kohasest riikliku ja piirkondliku partnerluse kavast, ning kehtestatakse tingimused kvaliteetse tööhõive, oskuste ja sotsiaalse kaasatuse jaoks antava liidu toetuse rakendamiseks ajavahemikul 2028–2034 (COM(2025)0558),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse määruses (EL) [...] [riikliku ja piirkondliku partnerluse määrus] sätestatud fondi osana Euroopa Regionaalarengu Fond, mis hõlmab Euroopa territoriaalset koostööd (Interreg), ja Ühtekuuluvusfond, ning kehtestatakse regionaalarenguks antava liidu toetuse rakendamise tingimused aastateks 2028–2034 (COM(2025)0552),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid (COM(2025)0545),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja -innovatsiooni eriprogramm, tunnistatakse kehtetuks

---

5 ELT L 231, 30.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
6 ELT L, 2025/1914, 19.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1914/oj.
7 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0111.

määrused (EL) 2021/522, (EL) 2021/694, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/783 ning muudetakse määrusi (EL) 2021/696, (EL) 2023/588 ja (EL) [Euroopa kaitsetööstuse programm] (COM(2025)0555),

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu aastateks 2028–2034, muudetakse määrust (EL) 2024/1679 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2021/1153 (COM(2025)0547),

– võttes arvesse üheksandat ühtekuuluvusaruannet, mille komisjon avaldas 27. märtsil 2024, ja komisjoni 27. märtsi 2024. aasta teatist üheksanda ühtekuuluvusaruande kohta (COM(2024)0149),

– võttes arvesse oma 8. mai 2025. aasta resolutsiooni, mis käsitleb üheksandat aruannet majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta[8],

– võttes arvesse komisjoni 18. veebruari 2026. aasta teatist ELi idapoolsete piirkondade kohta, mis piirnevad Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga „Tugevad piirkonnad turvalise Euroopa heaks“ (COM(2026)0082),

– võttes arvesse ELi kaitsevalmiduse algatusi 2030. aastaks, sealhulgas Euroopa droonikaitse algatust ja idatiiva seiret,

– võttes arvesse ELi kriisivalmiduse strateegiat ning selle kogu valitsemissektorit ja kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi kriiside ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise suhtes,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 17. juuni 2026. aasta arvamust, mis käsitleb komisjoni dokumenti „Teatis ELi idapoolsete piirkondade kohta, mis piirnevad Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. Tugevad piirkonnad turvalise Euroopa heaks“[9],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 28. mai 2025. aasta ühisteatist Musta mere piirkonda käsitleva Euroopa Liidu strateegilise lähenemisviisi kohta (JOIN(2025)0135),

– võttes arvesse komisjoni 4. novembri 2025. aasta teatist „2025. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2025)0690),

– võttes arvesse komisjoni 8. detsembri 2010. aasta teatist ELi Doonau piirkonna strateegia kohta (COM(2010)0715),

– võttes arvesse komisjoni 10. juuni 2009. aasta teatist, mis käsitleb ELi Läänemere piirkonna strateegiat (COM(2009)248),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse regionaalarengukomisjoni raportit (A10-0264/2026),

---

8 ELT C, C/2026/583, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/583/oj.
9 ELT C, C/2026/4654, 23.9.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/4654/oj.

A. arvestades, et ELi idapoolsed piirialad moodustavad ELi esimese territoriaalse vastupanuvõime- ja heidutusalase kihi ning neil on strateegiline roll ELi välispiiri kaitsmisel ning nad annavad märkimisväärse panuse Euroopa julgeolekusse ja ELi territoriaalsesse ühtekuuluvusse; arvestades, et need piirkonnad valvavad ühiselt ligikaudu 3 646 km pikkust ELi maismaa välispiiri Venemaa ja Valgevenega ning toimivad ELi eesliinil paikneva ühendusalana veel 1 370 km pikkusel piiril Ukrainaga ja 680 km pikkusel piiril Moldova Vabariigiga, millele lisandub veel üle 600 km merepiiri Mustal merel, ning et see moodustab ühtekokku tublisti üle kolmandiku kogu ELi maismaa välispiirist Euroopas; arvestades, et paljud komisjoni teatisega hõlmatud piirkonnad kuuluvad ELi vähem arenenud piirkondade hulka, seisavad silmitsi pikaajaliste demograafiliste probleemidega, olles mõnel juhul ka väga hõredalt asustatud, ning kannatavad Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ning Venemaa ja Valgevene hübriidtegevuse, sealhulgas rände ärakasutamise, ning Ukraina ja Moldova piiril sõja läheduse otseste ja kaudsete tagajärgede all; arvestades, et need piirkonnad kannavad ebaproportsionaalseid majanduslikke, sotsiaalseid, demograafilisi ning territoriaalseid ja julgeolekukulusid seoses strateegiliste funktsioonide täitmisega ELi kui terviku hüvanguks, eelkõige tagades välispiiride julgeoleku, tarneahelate vastupanuvõime, sõjalise liikuvuse, energiajulgeoleku ja Euroopa logistikataristu toimimise; arvestades, et idapoolseid piirialasid tuleks pidada ELi strateegilisteks territooriumideks, mille areng on osa Euroopa vastupanuvõime, konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia suurendamisest; arvestades, et majanduslik mõju ei piirdu ainult otseste finantskuludega, vaid hõlmab ka kaotatud võimalusi, edasilükatud investeeringuid, suuremaid tajutavaid riske erainvestorite jaoks ning avaliku sektori asutuste vajadust kiiresti kohaneda muutuva geopoliitilise keskkonnaga, mis on elemendid, mida ei ole ühtekuuluvuspoliitika tavapärastes näitajates piisavalt arvesse võetud;

B. arvestades, et piirialadel elab 30 % ELi elanikkonnast ja need moodustavad 40 % ELi territooriumist; arvestades, et kolmandik maapiirkondade elanikkonnast elab piirialadel; arvestades, et idatiiva piirkonnad, mis kujutavad endast kaitsetõket kogu ELi jaoks ja selle territooriumi eriti haavatavat osa, väärivad sihipärast poliitilist ja rahalist reageerimist, mis hõlmab ühtekuuluvuspoliitika, konkurentsivõimepoliitika, julgeolekupoliitika, teadus- ja arendustegevuse poliitika ning strateegiliste investeeringutega seotud vahendeid, mis vastavad nende ees seisvatele probleemidele, sealhulgas kliimamuutuste ebasoodsatele mõjudele, ning kajastavad kõnealuste territooriumide asümmeetrilist majanduslikku ja sotsiaalset koormust võrreldes ülejäänud ELiga; arvestades, et idapoolsetel piirialadel on ELi ühtekuuluvuspoliitika saavutanud käegakatsutavaid tulemusi kodanike, kohalike omavalitsuste, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd), transpordi juurdepääsetavuse, kliimamuutustega kohanemise, energiataristu ja elukvaliteedi jaoks;

C. arvestades, et idapoolsetel piirialadel on rahvastik märkimisväärselt vähenenud – aastatel 2016–2025 keskmiselt 2,6 % –, samal ajal kui ELi kui terviku rahvaarv on suurenenud 1,2 %; arvestades, et mõned neist piirkondadest on viimase kümne aasta jooksul kaotanud üle 10 % oma elanikkonnast ja äärmuslikel juhtudel enam kui 17 % oma elanikest; arvestades, et tööjõupuudus ja noorte väljaränne õõnestavad regionaalarengu pikaajalisi väljavaateid, suurendavad veelgi piirkondlikke erinevusi ja suurendavad ka vajadust sihipäraste ühtekuuluvuspoliitika meetmete järele, mille eesmärk on tugevdada territoriaalset vastupanuvõimet, majanduslikku konkurentsivõimet ja sotsiaalset ühtekuuluvust; arvestades, et piirialade rahvastiku vähenemine ei sea ohtu mitte ainult nende sotsiaal-majanduslikku arengut, vaid ka ELi

kui terviku julgeoleku ja vastupanuvõime;

D. arvestades, et piirialad, eelkõige idapoolsed piirialad, kannavad ebaproportsionaalsel määral sõjapõgenike vastuvõtmisega seotud kulusid: 2026. aasta alguseks oli ainuüksi Poolas registreeritud üle 1,3 miljoni Ukraina pagulase ning märkimisväärne arv neist on asunud elama Rumeenia, Ungari ja Slovakkia piirialadele; arvestades, et Balti riigid võtavad ajutise kaitse saajaid vastu tasemel, mis on tublisti üle ELi keskmise võrreldes nende elanikkonnaga; arvestades, et need piirkonnad peavad samal ajal toime tulema oma elanike väljavooluga ja uute saabujate kasvava nõudlusega avalike teenuste järele, mis avaldavad pidevat survet kohalikele eelarvetele, tervishoiule, haridusele, eluasemele ja avalikule taristule; arvestades, et piirialade rahaliste vajaduste hindamisel tuleks alalise tegurina arvesse võtta rändesurvet ja ELi välispiiride kaitsmisega seotud jõupingutusi, isegi pärast vaenutegevuse lõppu; arvestades, et seda koormust on suures osas kaetud riiklikest, piirkondlikest ja kohalikest vahenditest ilma asjakohase hüvitiseta ELi eelarvest ning et see asjaolu õigustab alalise rahalise toetuse mehhanismi loomist kõige suurema koormusega piirkondade jaoks;

E. arvestades, et idapoolsete piirialade kohalikud kogukonnad ja ettevõtjad tunnevad otseselt Venemaa ja Valgevene piiride sulgemise tagajärgi; arvestades, et raudteekaubaveo maht neid piire teenindavates koridorides on vähenenud 75–80 % ning välisturistide ööbimiste arv kõige enam mõjutatud piirkondades on vähenenud 10–35 %; arvestades, et aastatel 2022–2023 on idatiiva liikmesriikides olnud SKP reaalkasv alates sõja algusest väiksem, kusjuures kasv sellel perioodil oli hinnanguliselt 1,4–1,8 protsendipunkti väiksem kui ELi keskmine ja inflatsioonimäär oli ligikaudu 3–4 protsendipunkti suurem kui ELi keskmine; arvestades, et need mõjud süvendavad praeguseid probleeme, mis on seotud kõnealuste piirkondade ääremaisuse, kestliku arengu ja kehva transpordiühendusega ning sellest tingitud piiratud atraktiivsusega investorite jaoks; arvestades, et Ukrainaga piirnevad piirkonnad kannatavad jätkuva relvakonflikti tõttu sarnase kahjuliku mõju all ning kannavad pikaajalisi kulusid, mis on seotud tegutsemisega ELi peamise logistika-, transpordi- ja humanitaarabikeskusena; arvestades, et see kahjulik mõju hõlmab ka investeerimisvõimaluste kadu, mis on tingitud äritegevuse tajutava riski suurenemisest, eelkõige Ukraina vahetus naabruses olevates piirkondades, kuna need piirkonnad asuvad käimasoleva vaenutegevuse lähedal; arvestades, et komisjon peaks töötama välja metoodika piirialade geopoliitiliste kulude hindamiseks ja võtma neid rahaliste vahendite eraldamisel arvesse;

F. arvestades, et Venemaa korraldab koordineeritud hübriidtegevust, sealhulgas ulatuslikke desinformatsiooni- ja teabega manipuleerimise kampaaniaid, mille eesmärk on õõnestada üldsuse usaldust Euroopa Liidu, NATO ja demokraatlike institutsioonide vastu, levitada valenarratiive Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kohta ja moonutada ajaloolisi fakte; arvestades, et sellised kampaaniad on veebiplatvormide ja sotsiaalmeedia kaudu suunatud üha enam noortele ning kujutavad endast otsest ohtu demokraatia vastupanuvõimele ja sotsiaalsele ühtekuuluvusele idapoolsetel piirialadel;

G. arvestades, et Ukrainaga piirnevad liikmesriigid on märkimisväärselt suurendanud oma toetust Ukraina vastupanule Venemaa agressiooni suhtes, eelkõige ELi-Ukraina solidaarsuskoridoride kaudu, mille raames on kaasatud peaaegu kaks miljardit eurot, et tugevdada piiriülest maantee- ja raudteeühendust, parandada Doonau laevatatavust ning suurendada läbilaskevõimet peamistes piiripunktides ja sadamates, näiteks Constanța, säilitades seeläbi Ukraina eksporditeed ja elutähtsad kaubavood; arvestades, et need liikmesriigid on samal ajal tugevdanud oma julgeolekut ja energiaalast

vastupanuvõimet, sealhulgas parema sõjalise liikuvuse ja piiriüleste energiaühenduste kaudu, mida toetatakse Euroopa ühendamise rahastust, tugevdades seeläbi ka ühendatust ning koostööd Ukraina ja Moldovaga; arvestades, et seejuures teevad need liikmesriigid märkimisväärse osa üldistest jõupingutustest suurendada vastupanuvõimet, et reageerida suurenenud survele, sealhulgas reageerida põgenike sissevoolule, pinge alla sattunud avalikele teenustele ning häiritud kaubandus- ja transpordivõrkudele;

H. arvestades, et suurem geopoliitiline risk idapoolsetel piirialadel suurendab kapitalikulusid, nõrgendab investorite usaldust, suurendab kindlustus- ja logistikakulusid, häirib tarneahelaid ja vähendab kohalike VKEde suutlikkust jääda ühtsel turul konkurentsivõimeliseks; arvestades, et ELi idapoolsed piirialad täidavad ELi jaoks strateegilise värava rolli peamiste maantee-, raudtee-, tolli-, humanitaar- ja logistikakoridoride kaudu, mis on väga olulised kaubanduse, sõjalise liikuvuse, hädaolukordadele reageerimise, ülesehituslogistika ja ELi-Ukraina solidaarsuskoridoride toimimise jaoks; arvestades, et see värava roll toob kasu ELile tervikuna ja seetõttu tuleks seda toetada Euroopa strateegilise prioriteedina, mitte käsitleda puhtalt kohaliku või riikliku vastutusena; arvestades, et ELi meetmete rakendamine Ukraina ekspordi hõlbustamiseks on pannud ebaproportsionaalselt suure koormuse idapoolsetele piirialadele, kus põllumajandustoodete suurenenud transiit ja ajutine koondumine on põhjustanud märkimisväärseid turumoonutusi, täiendavaid logistilisi ja ladustamiskulusid, põllumajanduses hindade alandamise surve ning tõsiseid probleeme kohalikele põllumajandustootjatele ja põllumajandusliku toidutööstuse ettevõtjatele, kes on aidanud kaasa ELi solidaarsuspüüdlustele, kandes samal ajal ebaproportsionaalselt suure osa nende majanduslikest tagajärgedest; arvestades, et halveneva julgeolekuolukorra tajumine õõnestab investorite usaldust idapoolsete piirialade vastu, mistõttu mõned välisinvestorid vaatavad oma investeerimiskavad läbi, seavad investeerimisotsused sõltuvusse julgeoleku edasisest arengust või mõnel juhul lahkuvad piirkonnast;

I. arvestades, et komisjoni 18. veebruari 2026. aasta teatises ei viidata Euroopa Liidu olemasolevatele makropiirkondlikele strateegiatele, millest kahe (Läänemere ja Doonau piirkonna strateegia) territoriaalne ulatus kattub osaliselt strateegias määratletud idapoolsete piirialade territooriumiga;

J. arvestades, et EL on otsustanud alustada ühinemisläbirääkimisi Ukraina ja Moldovaga, tunnistades, et tema roll ja vastutus Musta mere piirkonnas suureneb ning et laienemisprotsess kujutab endast strateegilist investeeringut piirkondliku julgeoleku ja vastupanuvõime suurendamisse; arvestades, et laienemine ühendab ühistel väärtustel ja identiteedil põhinevat Euroopat, kehastades samal ajal majanduslikku, sotsiaalset ja demokraatlikku mudelit; arvestades, et Ukraina ja Moldova on teinud suuri edusamme Euroopaga integreerumise suunas; arvestades, et idapoolsed liikmesriigid on andnud Moldovale otsest ja märkimisväärset energiatoetust, sealhulgas katnud kuni 62 % riigi elektrivajadusest suure nappuse ajal ja tarninud maagaasi Iași-Chișinău torujuhtme kaudu, mis oli vajalik seetõttu, et Venemaa hävitas sihipäraselt Ukraina energiataristu, mille kaudu tarniti varem märkimisväärne osa Moldova elektrist; arvestades, et Musta mere piirkond, mis hõlmab ELi Musta mere äärseid liikmesriike, Ukrainat, Moldovat ja teisi piirkondlikke partnereid, esindab peaaegu 164 miljonit inimest ja selle SKP kokku on ligikaudu kaks triljonit eurot, mis tõstab esile selle märkimisväärset majanduslikku ja geostrateegilist tähtsust ELi jaoks; arvestades, et kasvavat investeerimissurvet Ukraina ja Moldovaga piirnevatele liikmesriikidele süvendavad Venemaa jätkuvad rünnakud piirkondliku taristu vastu, mis pärsivad erainvesteeringuid ja suurendavad

kindlustuskulusid, rõhutades tungivat vajadust suurendada ELi rahalist ja poliitilist toetust, et aidata kaasa Ukraina ja Moldova integreerimisele siseturuga; arvestades, et Moldovat mõjutavad sügavalt ka sõda Ukrainas ning Venemaa juhitud ja/või rahastatud desinformatsioonikampaaniad ning Moldova peab leidma uusi vahendeid ja partnereid oma majanduslike ja sotsiaalsete probleemide lahendamiseks;

K. arvestades, et erimajandustsoonid, tööstuspargid, vastupanuvõime klastrid ja piirkondlikud investeerimisplatvormid on vahendid investeeringute ligimeelitamiseks struktuurselt nõrkadesse piirkondadesse, mida mõjutavad suur töötus, rahvastiku vähenemine, väiksem ühendatus, kliimamuutuste tagajärjed ja suurenenud geopoliitilised riskid; arvestades, et idapoolsed piirialad, mida iseloomustab nende tegurite kombinatsioon, vajavad sellega seoses erilist toetust, sealhulgas suuremat regionaalabi osakaalu, regionaalabi kaartide kohandamist ja suuremat paindlikkust riigiabi reeglite kohaldamisel, et kajastada erandlikku olukorda, millega nad silmitsi seisavad; arvestades, et nende piirkondade tööstusliku, logistilise ja tehnoloogilise potentsiaali arendamine on Ukraina tulevase ülesehitamise ja ELi kui terviku majandusliku vastupanuvõime tugevdamise jaoks äärmiselt oluline; arvestades, et ajude äravool mõjutab ebaproportsionaalses ulatuses vähem arenenud piirkondi ja piirialasid, ja kui selle probleemiga ei tegeleta, on sel nähtusel Euroopa Liidu tulevikule pikaajaline ja püsiv mõju; arvestades, et ebapiisav transporditaristu ning digitaalne ja energiaalane ühendatus koos pikaajaliste majandussuhete katkemisega Venemaa ja Valgevenega on veelgi nõrgendanud idapoolsete piirialade konkurentsivõimet, pärssinud erainvesteeringuid ja süvendanud nende struktuurselt ebasoodsat majanduslikku olukorda; arvestades, et piiratud energiasõltumatus, kõrgemad energiahinnad ja ebapiisav kohalik taastuvenergia tootmine suurendavad elukallidust ja tootmiskulusid paljudel idapoolsetel piirialadel; arvestades, et mitmekesiste ja kohapeal kättesaadavate energiaallikate, sealhulgas asjakohasel juhul maapõueenergia arendamine aitab kaasa nii piirkondlikule konkurentsivõimele kui ka strateegilisele vastupanuvõimele; arvestades, et idapoolsete piirialade ja Ukraina majanduslikud, poliitilised ja sotsiaalsed suhted ning partnerlus on pärast täiemahulist sissetungi Ukrainasse drastiliselt muutunud, kujundades ümber vajadused ning koostöö- ja investeerimisprioriteedid;

L. arvestades, et tugev haldussuutlikkus on ELi rahaliste vahendite tulemusliku kasutamise, investeeringute eduka rakendamise ja kvaliteetsete avalike teenuste osutamise oluline eeltingimus; arvestades, et idapoolsetel piirialadel muudab geopoliitiliste probleemide, rahvastiku vähenemise ja institutsioonilise surve koosmõju tugeva haldussuutlikkuse strateegiliseks vajaduseks, mitte pelgalt tehniliseks küsimuseks ning selleks on vaja sihipärast ja pikaajalist toetust Euroopa tasandil;

M. arvestades, et ELi julgeolek, vastupanuvõime ja konkurentsivõime on omavahel seotud ning idapoolsete piirialade areng kujutab endast investeeringut kõigi kolme eesmärgi üheaegsesse saavutamisse; arvestades, et kahesuguse kasutusega tehnoloogia arendamine, eelkõige lennunduse, mehitamata süsteemide, küberturvalisuse, tehisintellekti, robootika ja kosmosetehnoloogia valdkonnas, on üks ELi majandusliku vastupanuvõime ja julgeoleku alustalasid; arvestades, et idapoolsetesse piirialadesse investeerimine ei ole üksnes ühtekuuluvuspoliitika osa, vaid see kujutab endast investeeringut ELi kui terviku julgeolekusse, vastupanuvõimesse, konkurentsivõimesse ja strateegilisse autonoomiasse;

Idapoolsed piirialad seisavad silmitsi enneolematute probleemide ja kriisidega

1. tunneb heameelt komisjoni teatise üle „Teatis ELi idapoolsete piirkondade kohta, mis piirnevad Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. Tugevad piirkonnad turvalise Euroopa heaks“ ning peab seda oluliseks esimeseks sammuks neid territooriume käsitleva tervikliku Euroopa strateegia suunas; rõhutab siiski, et see teatis peaks tähistama seadusandlike meetmete algust, mitte neid asendama; on kindlalt veendunud, et idapoolsete piirialade ees seisvate probleemide ulatus nõuab sihipäraste ja pikaajaliste rahaliste meetmete võtmist (eelkõige ühtekuuluvuspoliitika kasutamise kaudu), mida täiendatakse ELi eelarve otsese ja kaudse täitmise alla kuuluvate vahenditega ja mis vastavad nende panusele ELi julgeolekusse, vastupanuvõimesse, kliimamuutuste vastu võitlemisse ja territoriaalsesse terviklikkusesse; toonitab, et tulevased finants- ja poliitikameetmed peaksid säilitama nende piirkondade pikaajalise investeerimissuutlikkuse, tegeledes samal ajal esilekerkivate strateegiliste prioriteetidega, ning nendega peaksid asjakohasel juhul kaasnema piisavad rahalised vahendid, mis vastavad nende ees seisvate probleemide ulatusele; rõhutab, et sellised meetmed peavad hõlmama tõelisi lisavahendeid, mitte lihtsalt praeguste ühtekuuluvuspoliitika vahendite ümberjaotamist;

2. nõuab seetõttu, et 2028.–2034. aasta ühtekuuluvuspoliitika raamistikus nähtaks idapoolsetele piirialadele ette sihtotstarbeline lisaeraldis, mis lisandub riiklikele ja piirkondlikele eraldistele, mis on muul viisil asjaomastele liikmesriikidele kättesaadavad, ja mis jaotatakse territoriaalsest haavatavusest ja strateegilisest funktsioonist lähtuvate objektiivsete kriteeriumide alusel; rõhutab, et idapiiri lisaeraldiste puhul tuleks järgida niisuguste praeguste spetsiifiliste territoriaalsete vahendite loogikat, mida kasutatakse alaliste või struktuursete piirangutega ELi territooriumide hüvanguks, hõlmates ka spetsiifilisi lisaeraldisi ja kohandatud rakendusnorme, kajastades samal ajal idapoolsete piirialade eripära territooriumidena, mis on avatud sõjaga seotud, hübriid-, demograafilisele, majanduslikule ja julgeolekusurvele; toonitab, et ühtegi ELi idapiiril asuvat liikmesriiki ega piirkonda ei tohiks Venemaa sõjalise agressiooni, hübriidohtude ja geopoliitilise surve tagajärgedega tegelemisel üksi jätta; rõhutab, et solidaarsus idapoolsete piirialadega ei ole üksnes ühtekuuluvuspoliitika väljendus, vaid on strateegiline investeering kogu ELi julgeolekusse, vastupanuvõimesse ja tulevasse heaolusse;

3. tuletab meelde, et ühtekuuluvuspoliitika vahehindamine viis ligikaudu 34,6 miljardi euro ümberjaotamiseni ühtekuuluvuspoliitika fondidest uutesse prioriteetidesse 25 liikmesriigis; tunneb heameelt kaasrahastamise ja eelmaksete taseme tõusu üle; märgib siiski, et need meetmed sõltusid vähemalt 10 % programmi rahaliste vahendite ümberjaotamisest uutele prioriteetidele ega hõlmanud ELi täiendavate rahaliste vahendite eraldamist; rõhutab, et idapoolsed piirialad on tulemuslikult kasutanud vahehindamise raames loodud lisavõimalusi, paigutades ligikaudu 5,6 miljardit eurot ümber sõjalise liikuvuse, peamiste tehnoloogiate arendamise ja tootmise ning kaitsetööstusega seotud meetmetele, aidates seeläbi kaasa nende piirkondade julgeoleku suurendamisele, säilitades samal ajal majandusliku konkurentsivõime ja pikaajalised väljavaated nende elanike jaoks; hoiatab, et kasvavad julgeoleku- ja kaitsekulutused avaldavad üha suuremat survet riikide eelarvetele, piirates liikmesriikide suutlikkust ühtekuuluvuspoliitika programme asjakohaselt kaasrahastada; rõhutab, et uusi julgeolekupoliitikaga seotud kohustusi ei tohi rahastada traditsiooniliste ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide arvelt; kutsub komisjoni üles töötama välja eraldi kaasrahastamismehhanismi projektide jaoks, mida viivad ellu piirkonnad, mis kannavad spetsiifilisi geopoliitilisi kulusid;

4. kutsub komisjoni üles tunnustama idapoolseid piirialasid ELi julgeoleku, konkurentsivõime ja strateegilise autonoomia jaoks tähtsate strateegiliste territooriumidena ning tagama, et nende spetsiifilised vajadused kajastuksid tulevastes ühtekuuluvuspoliitika määrustes ja programmides, keskendudes eelkõige ELi 2028.–2034. aasta finantsperspektiivi õigusaktide paketile; kutsub komisjoni üles tagama, et idapoolsed piirialad oleksid horisontaalne prioriteet kogu järgmises mitmeaastases finantsraamistikus, sealhulgas riikliku ja piirkondliku partnerluse kavades, eelkõige tagades, et nendes kavades sätestatakse nõudena prioriteedid, meetmed, näitajad ja rahalised eraldised, mis vastavad idapoolsete piirialade spetsiifilistele vajadustele, ning tagades, et need piirkonnad ja kohalikud omavalitsused on kohustuslikus korras kaasatud asjaomaste kavade, peatükkide ja programmide ettevalmistamisse, muutmisse ja rakendamisse; nõuab kindlalt partnerluse põhimõtte ja mitmetasandilise valitsemise täielikku kohaldamist; rõhutab vajadust luua struktureeritud valitsemisraamistik, mis läheb kaugemale komisjoni iga-aastasest dialoogist idapoolsete piirialadega, et tagada nende kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ning kodanikuühiskonna, sealhulgas eelkõige noorteorganisatsioonide, naiste ja haavatavate elanikkonnarühmade, nagu puuetega inimeste esindajate süstemaatiline kaasamine ELi kõnealuste piirkondade strateegia rakendamisse, mida toetatakse tugevama haldussuutlikkuse ja töökindlate mehhanismidega, mida kasutatakse territoriaalse mõju hindamiseks; rõhutab, et haldussuutlikkuse suurendamist tuleb käsitleda strateegilise investeeringuna, mitte üksnes tehnilise abina, ning see peab olema otseselt seotud programmi prioriteetide, toetusesaajate ja rakendamise ökosüsteemiga, mitte piirduma haldusasutuste sisemise toimimisega; kutsub komisjoni üles looma idapiirkondade alalise Euroopa foorumi kui komisjoni, liikmesriikide ja piirkondlike ametiasutuste koostöö platvormi, mis hõlmaks ka Moldovat ja mis tagaks strateegilise koordineerimise ja sidususe ka väljaspool riigipiire ning oleks vastutav strateegia rakendamise järelevalve eest; rõhutab vajadust kaasata piirkonnad süstemaatiliselt julgeolekut, sõjalist liikuvust, elutähtsat taristut ja majanduslikku vastupanuvõimet käsitlevate õigusaktide ettevalmistamisse; rõhutab, et idapoolseid piirialasid tuleks ELi rahastamisvahendite kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel käsitleda ühe funktsionaalselt omavahel ühendatud Euroopa makropiirkonnana, ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust;

5. kutsub komisjoni üles võimaldama idapoolsetel piirialadel programmide rakendamisel suuremat paindlikkust, sealhulgas programmide muutmise lihtsustatud menetluste, kohandatud rahastamiskõlblikkuse reeglite ja pikendatud rakendamistähtaegade kaudu, kui see on põhjendatud geopoliitiliste arengusuundumuste tagajärgedega; toonitab, et ELi rakendusnormid peaksid soodustama vastutustundlikku innovatsiooni ja põhjendatud riskide võtmist projektide kavandamisel ja elluviimisel, säilitades samal ajal usaldusväärse finantsjuhtimise, õiguskindluse ja proportsionaalsuse kontrolli- ja auditinõuetes; toetab üldise grupierandi määruse[10] läbivaatamist komisjoni poolt ja komisjoni hinnangut vajadusele muuta kehtivaid regionaalabi suuniseid, et tegeleda idapoolsete piirialade ees seisvate spetsiifiliste probleemidega, nii et liikmesriigid saaksid tänu suuremale paindlikkusele sellel alal tulemuslikumalt tegeleda investeerimislünkade ja turutõrgetega; rõhutab, et selline paindlikkus võimaldaks suurendada regionaalabi osakaalu, kiirendada eelmaksete tegemist ja ühtlustada

[10] Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj).

vastupanuvõimet suurendavate projektide heakskiitmist; kutsub sellega seoses komisjoni üles andma idapoolsetele piirialadele spetsiifilise piirialade staatuse ning muutma nende suhtes kohaldatavad riigiabi reeglid paindlikumaks ja lihtsamaks, sealhulgas suurendades nendes piirkondades abi ülemmäära vähemalt 10–15 protsendipunkti võrra üle standardsete regionaalabi ülemmäärade ning tõstes asjakohaseid teavitamiskünniseid, tehes seda kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktidega a ja c; rõhutab, et kui piirkondlik korraldusasutus ei algata projektikonkursse, viivitab projektide valimisega, kohaldab läbipaistmatuid kriteeriume või ei suuda tagada õiglast juurdepääsu kohalike omavalitsuste ja avalike teenuste osutajate jaoks toetuskõlblikel idapoolsetel piirialadel, peaks liikmesriigil olema kokkuleppel komisjoniga võimalik aktiveerida mõjutatud territooriumide jaoks riiklik reserv või otsekonkursimehhanism;

6. kutsub komisjoni üles integreerima ELi Läänemere piirkonna ja Doonau piirkonna strateegia aktiivselt uutesse rahastamismehhanismidesse ning muutma need demokraatliku koostöö, tsiviiljulgeoleku ja majandussuhete peamisteks vahenditeks; rõhutab, et praeguste juhtimisstruktuuride ja makropiirkondlike partnerluste kasutamine aitab vältida jõupingutuste dubleerimist ja suurendada toetuse tulemuslikkust, eelkõige Läänemere ja Musta mere piirkonnas; kutsub komisjoni üles võtma arvesse tööd, mida tehakse praegu niisuguse Karpaatide makropiirkondliku strateegia koostamiseks, millest võiks saada oluline vahend selleks, et tugevdada vastupanuvõimet, territoriaalset ühtekuuluvust ja piiriülest koostööd Ukrainaga;

Idapoolsete piirialade spetsiifiliste vajaduste käsitlemine mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 alusel rahastatavates poliitikameetmetes ja vahendites

7. rõhutab, et piiriülese koostöö programmide peatamine Venemaa ja Valgevenega on tekitanud püsiva lünga ELi idapoolsete piirialade toetamisel; tuletab meelde, et need piirkonnad on kaotanud toetust ligikaudu 300 miljoni euro ulatuses, samas kui teistele piiriülese koostöö programmidele on ümber jaotatud ainult ligikaudu 150 miljonit eurot, mis tähendab, et need piirkonnad on kandnud territoriaalse koostöö toetuse valdkonnas 150 miljoni euro suurust netokahju ja seda kahju ei ole veel hüvitatud; märgib, et need piirkonnad on praegu sunnitud looma ELis uusi partnerlusi ning osa ELi rahalistest vahenditest on ümber suunatud julgeoleku ja vastupanuvõime eesmärkide saavutamisse; juhib tähelepanu sellele, et nende programmide kaotamine ei olnud piirkondade valik, vaid ELi tasandil tehtud poliitilise otsuse tagajärg, ning et piirkonnad väärivad järgmise finantsraamistiku alusel täieliku rahalise hüvitise saamist; rõhutab, et piirialasid ei tohiks sundida valima ühtekuuluvuse ja julgeoleku vahel; kutsub komisjoni üles nägema Euroopa 2027. aasta järgsetes territoriaalsetes programmides ette sihtotstarbelise eraldise Venemaa ja Valgevenega piirnevatele piirkondadele;

8. kutsub komisjoni üles looma tulevase Interregi programmi raames sihtotstarbelise rahastamispaketi, mis oleks vähemalt võrdne vahenditega, millest on Venemaa ja Valgevenega piirnevad piirkonnad ilma jäänud; rõhutab, et selline rahastamine peaks võimaldama neil piirkondadel luua partnerlusi teiste ELi idatiival asuvate piirkondadega, samuti Ukraina ja Moldova piirkondadega, ilma et nad peaksid vastama Interregi programmide tavapärastele geograafilistele nõuetele; tunnistab, et mõnes piirkonnas selliseid asenduspartnerlusi juba rakendatakse ning need tuleks järgmises finantsraamistikus ametlikult vormistada ja neid tuleks piisavalt rahastada; kutsub seetõttu komisjoni üles tagama Moldova ja Ukrainaga tehtava sihtotstarbelise Interregi koostöö järjepidevuse ja olulise tugevdamise, kuna sellega tuleks toetada transpordi,

energiaühenduste, piiriületustaristu, tervishoiu, hariduse, elanikkonnakaitse, veekerksuse ja keskkonnaalase vastupanuvõime, digitaalse ühendatuse ja kohaliku majandusarengu valdkonna projekte; on veendunud, et piiriülene koostöö on oluline samm ELiga ühinemise eelsetes protsessides ning et see julgustab kandidaatriike jagama kogemusi ja omandama teadmisi selle kohta, kuidas EL sisemiselt toimib;

9. tunneb muret selle pärast, et Interregi programmide haldamise kavandatud koondamine järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ühtsesse kavasse võib veelgi piirata idapoolsete piirialade suutlikkust luua paindlikke piiriüleseid partnerlusi, mis on kohandatud nende spetsiifilisele geopoliitilisele olukorrale; kutsub komisjoni üles tagama, et haldamise koondamine ei toimuks nende piirkondade territoriaalse paindlikkuse arvelt ning et idapoolsete piirialade uus erieesmärk põhineks rahalistel eraldistel, millega tõepoolest hüvitatakse kaotatud rahalisi vahendeid, lihtsustatud normidel partnerite valimiseks ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste tagatud rollil kooskõlas partnerluse põhimõttega programmide haldamisel; toonitab, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on naaberriikidega tehtavas piiriüleses koostöös keskne roll; kutsub seetõttu liikmesriike üles andma neile vahendeid ja ressursse, mida nad vajavad ulatusliku piiriülese koostöö edendamiseks; nõuab, et tulevastesse 2028.–2034. aasta Interregi programmidesse lisataks sihtotstarbeline ELi idapoolsete piirialade põhja-lõuna koostöö mõõde, mis võimaldab vahetada parimaid tavasid halldusliku ja elanikkonna vastupanuvõime osas, ühiste taristu-, energia-, julgeoleku- ja logistikaprojektide arendamisel ning Euroopa vahendite kohandamise alaste ühiste seisukohtade sõnastamisel; toonitab vajadust tugevdada Läänemere piirkonna riikide koostööd, eelkõige piiriüleste kodanikuühiskonna projektide, noortevahetusprogrammide ja kultuurialgatuste sihipärase toetamise abil; rõhutab väikesemahuliste ja piiriüleste projektide tähtsust, kuna need aitavad inimesi ühte siduda ja seeläbi kestlikuks kohalikuks arenguks uusi võimalusi luua; kutsub lisaks liikmesriike ja piirkondi üles kasutama täielikult ära BRIDGEforEU määruse[11] pakutavat potentsiaali luua piiriüleseid partnerlusi;

10. nõuab, et idapoolsetele piirialadele antaks uue Interregi erieesmärgi raames eesliinipiirkonna eelisstaatus koos kõrgema kaasrahastamismäära, lihtsustatud taotlusmenetluste, sihtotstarbelise tehnilise toe ja mehhanismiga, mis on mõeldud rahaliste vahendite kiireks kasutuselevõtuks geopoliitiliste ohtude edasise eskaleerumise korral; rõhutab, et neid piirkondi ei saa kohelda samamoodi kui stabiilses geopoliitilises keskkonnas toimivaid piiriüleseid piirkondi, kuna nende olukord nõuab spetsiifilisi institutsioonilisi ja rahalisi lahendusi; nõuab kiiremat investeerimist raudtee koostalitlusse, sealhulgas Euroopa standardse rööpmelaiusega ühendustesse, ümberlaadimisvõimsusse, signaalimissüsteemidesse ning tehniliste ja haldusalaste kitsaskohtade kõrvaldamisse ELi piiridel Ukraina ja Moldovaga;

11. on veendunud, et 2028.–2034. aasta riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade ning Interregi kava raames peaksid idapoolsed piirialad olema hõlmatud kohustusliku rahaliste soodustuste ja lihtsustuste paketiga, mis hõlmab eelmaksete ja kaasrahastamise kõrgemat määra, lihtsustatud kuluarvestust, projektide kiiret heakskiitmist, väiksemat halduskoormust ja sihtotstarbelist tehnilist abi, et parandada projektide likviidsust ja piirkondade suutlikkust reageerida julgeoleku, mittetavapäraste või hübriidriskide,

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/925, mis käsitleb piirialade arengu ja majanduskasvu rahastamisvahendit (BRIDGEforEU) (ELT L, 2025/925, 19.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/925/oj).

vastupanuvõime ning majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse arenguga seotud probleemidele; rõhutab, et idapoolsetel piirialadel elluviidavate projektide kaasrahastamise maksimummäär peaks olema kuni 95 %, samas kui oluliste julgeoleku-, vastupanuvõime- või elutähtsa taristu projektide puhul peaks olema võimalik rahastada kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest; on veendunud, et kiireloomuliste likviidsusvajaduste rahuldamiseks tuleks ette näha 30 % eelmaksete määr; juhib tähelepanu sellele, et aastateks 2028–2034 kavandatud kriisieraldised on peamiselt seotud loodusõnnetuste ja tervisekriisidega;

12. rõhutab, et idapoolsete piirialade spetsiifilisi vajadusi tuleks käsitleda horisontaalselt kõigis asjaomastes ELi rahastamisvahendites aastatel 2028–2034, olenemata sellest, kas eelarvet täidetakse jagatult või komisjoni poolt otseselt; nõuab, et idapoolsetele piirialadele tagataks soodne poliitika- ja investeerimisraamistik, mida toetavad asjakohased tingimused ja rahalised stiimulid; rõhutab, et toetus ei tohiks piirduda ainult ühtekuuluvuspoliitika vahenditega, nagu riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad või Interregi kava, vaid toetust tuleks anda ka muude asjakohaste ELi poliitikameetmete ja programmide kaudu, sealhulgas ühise põllumajanduspoliitika, Euroopa Konkurentsivõime Fondi ja Euroopa ühendamise rahastu kaudu; rõhutab, et selle eesmärk on tugevdada vastupanuvõimet, konkurentsivõimet ja territoriaalset ühendatust ning tagada, et nendes vahendites seatakse esikohale projektid, mis aitavad luua kohalikke ja piirkondlikke väärtusahelaid, sealhulgas põllumajandus ja toiduainete töötlemine, traditsioonilised ja energiamahukad tööstusharud, kahesuguse kasutusega kaupade tööstus ja strateegiline tootmine; nõuab idapoolsetele piirialadele eraldiseisvaid sihtotstarbelisi eraldisi kuni 10 % ulatuses asjaomaste ELi vahendite eelarvest lisaks vahenditele, mis on muul viisil riiklike ja piirkondlike rahastamispakettide raames kättesaadavad, ning rõhutab, et selline toetus ei tohiks tuleneda teistele ühtekuuluvuspoliitika prioriteetidele või vähem arenenud piirkondadele juba eraldatud vahendite ümberjaotamisest või vähendamisest; juhib tähelepanu sellele, et sellest eraldiseisvast eraldisest tuleks eelkõige rahastada investeeringute tegemist idapoolsete piirialade noorte haridusse, oskustesse ja ettevõtlusse, eelkõige kaitsetehnoloogiasse, küberturvalisusse, digitehnoloogiasse, põllumajandusse, toidutootmisse ja elanikkonna valmisolekusse; rõhutab, et need investeeringud tuleks kavandada nii, et nendega toetataks otseselt piirkondlikke tööturge, vähendataks noorte väljarännet ja tugevdataks noorte integreerimist kohalikesse, piirkondlikesse ja Euroopa väärtusahelatesse;

13. rõhutab, et idapoolsed piirialad seisavad silmitsi spetsiifiliste struktuursete ja geopoliitiliste piirangutega, mis seavad nad ebasoodsasse olukorda rahaliste vahendite taotlemisel ELi poolt keskselt hallatavatest programmidest; kutsub komisjoni üles võtma neid spetsiifilisi asjaolusid arvesse sihtotstarbeliste projektikonkursside, kõrgemate kaasrahastamismäärade, sihipärase tehnilise abi, suutlikkuse suurendamise ja põhjendatud juhtudel selliste strateegiliste kriteeriumide lisamise kaudu, mis kajastavad projektide panust ELi julgeolekusse, vastupanuvõimesse, territoriaalsesse ühendatusesse ja tarneahela vastupanuvõimesse; rõhutab, et seda toetust tuleks anda peamiselt sihttoetustena ja see peaks täiendama ühtekuuluvuspoliitika raames kättesaadavaid vahendeid; toetab selliste piirkondlike innovatsiooni ökosüsteemide arendamist, mis ühendavad ettevõtteid, ülikoole, teadusasutusi, kutsehariduse pakkujaid, noori ja avaliku sektori asutusi, sealhulgas küberturvalisuse, energeetika, transpordi, tervishoiu, põllumajandusliku toidutööstuse ja kahesuguse kasutusega tehnoloogia valdkonnas; rõhutab vajadust tugevdada idapoolsete piirialade strateegilist tööstuspotentsiaali, nende innovatsiooni-, teadus- ja arendustegevuse suutlikkust ning nende ettevõtete osalemist Euroopa tarneahelates, eelkõige sektorites, mis on olulised ELi julgeoleku,

vastupanuvõime ja konkurentsivõime ning Ukraina tulevase ülesehitamise seisukohast; nõuab seetõttu sihtotstarbeliste rahastamisvahendite ettenägemist projektidele, mis on seotud logistika, digi- ja transporditaristu, innovatsiooni ja koostööga ettevõtjate vahel, kes valmistuvad osalema Ukraina ülesehitamises; nõuab lisaks, et idapoolsetel piirialadel loodaks erasektori jaoks piirkondlikud ühtsed kontaktpunktid, mis pakuksid ettevõtetele integreeritud juurdepääsu rahastamisele, nõustamisteenustele, turuteabele, innovatsiooni toetusele ja partnerlusvõimalustele;

14. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama ELi rahastamisvahendite toel kohalike, piirkondlike ja riiklike telekanalite ning meediapädevuse programmide faktikontrolli algatusi idapoolsetel piirialadel; rõhutab, et selliseid meetmeid tuleks süstemaatiliselt toetada asjakohastest ELi rahastamisvahenditest, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitika, programmi „Loov Euroopa“ ja muude kohaldatavate programmide alusel, ning seda tuleks teha osana struktureeritud reageerimisest välisriigist lähtuvatele infomanipulatsioonidele ja sekkumistele; toonitab, kui olulised on sihipärased investeeringud demokraatia vastupanuvõimesse, eelkõige noorte ja haavatavate kogukondade jaoks;

15. rõhutab, et ELi idapoolsete piirialade strateegia peab olema kohandatud iga kõnealuse piirkonna spetsiifilistele vajadustele, sealhulgas loodusvarade, majanduse ja inimkapitali osas, ning võtma arvesse nende erineval tasemel potentsiaali ja keskkonnariske; märgib eespool osutatut arvesse võttes, et mõiste „idapoolsed piirialad“ geograafiline ulatus peaks seetõttu hõlmama ELi NUTSi 2. tasandi piirkondi, millel on vähemalt 5 km maismaapiiri või vähemalt 30 km merepiiri Venemaa või Valgevenega või millel on maa- või merepiir Ukraina või Moldovaga või juurdepääs Mustale merele; rõhutab, et kõik need piirkonnad kannavad sõja ja sellega seotud ohtude geopoliitilisi kulusid, olenemata sellest, millise Euroopa Liitu mittekuuluva riigiga asjaomane NUTSi 2. tasandi piirkond piirneb; märgib lisaks, et selliselt määratletud idapoolsed piirialad, mis piirnevad otseselt Venemaa ja Valgevenega, on piirkonnad, mis on kõige haavatavamad julgeolekutingimuste halvenemise ja sõjaliste intsidentide suurenenud ohu suhtes, kaasa arvatud arvukad mehitamata õhusõidukite sissetungid, küberohud ja desinformatsioonikampaaniad, ning see peab kajastuma ELi lähenemisviisis nendele piirkondadele võrreldes teiste idapoolsete piirialadega; rõhutab, et komisjon peaks strateegia territoriaalse kohaldamisala korrapäraselt läbi vaatama, võttes arvesse muutuvaid geopoliitilisi olusid ja ELi tulevase laienemise mõju, õõnestamata idapoolseid piirialasid määratlevaid objektiivseid geograafilisi kriteeriume; nõuab, et esimene selline läbivaatamine tehtaks hiljemalt 2028.–2034. aasta mitmeaastase finantsraamistiku muutmise raames; nõuab seetõttu idapoolsete piirialade strateegia täielikku integreerimist 2028.–2034. aasta mitmeaastase finantsraamistiku rakendamisse ning selle poliitikameetmete ja vahendite rahastamist sellest eelarvest;

Julgeolek ja vastupanuvõime idapoolsete piirialade sotsiaal-majandusliku arengu eeltingimustena

16. tunneb muret üha tõsisemate hübriidohtude pärast, mis mõjutavad idapoolseid piirialasid, sealhulgas sabotaaž, küberründed, desinformatsioon, rände ärakasutamine, GPSi signaali segamine ja võltsimine, droonide sissetungid, triivivate meremiinide esinemine ja rünnakud elutähtsa taristu vastu; väljendab tõsist muret korduvate drooniintsidentide ja nendega seotud õhuruumiohtude alaste hoiatuste pärast, millel on olnud julgeolekualased, majanduslikud ja ühiskondlikud tagajärjed, mis ulatuvad ELi välispiiriga vahetult külgnevatest territooriumidest palju kaugemale, ning millel on

olnud tõsine mõju idapoolsete piirialade turismitööstusele; rõhutab, et selliseid julgeolekuga seotud majandussõkke tuleks tunnustada kriisidena, mis võivad käivitada asjakohased ELi paindlikkusmehhanismid, sealhulgas riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade mehhanismid; tunneb lisaks heameelt Euroopa droonikaitse algatuse üle ELi idapiiril; rõhutab, et see algatus tuleks täielikult integreerida asjakohastesse ELi rahastamisvahenditesse, sealhulgas julgeolekuga seotud, kaitse- ja kahesuguse kasutusega kaupade valdkonna rahastamismehhanismidesse, et tagada kiire kasutuselevõtt, piisav rahastamine ja tegevuse pikaajaline kestlikkus;

17. märgib, et ELi lähenemisviis oma idapoolsete piirialade suhtes on kooskõlas liidu julgeolekualgatustega, sealhulgas suurema sõjalise liikuvuse osas, ning tunnistab, et investeeringute tegemine nendesse piirkondadesse aitab otseselt kaasa ELi üldisele vastupanuvõimele julgeoleku valdkonnas ja strateegilisele valmisolekule; märgib siiski, et kuigi nn kahesuguse kasutusega investeeringud võivad luua majanduslikke võimalusi, võivad need selles kontekstis olla koondunud piirkondadesse, kus on juba välja kujunenud tööstus- ja innovatsioonisuutlikkus; toonitab, et ilma asjakohaste territoriaalsete kaitsemeetmete ja osalusmehhanismideta võib see ruumilist koondumist pigem suurendada kui edendada ühtekuuluvust; on seisukohal, et sellest piirangust on võimalik vabaneda, laiendades kahesuguse kasutusega investeeringute ulatust ka muudele tegevusvaldkondadele, nagu tervishoid või haridus; toonitab selliste meetmete – sealhulgas kvaliteetsed töökohad, parem transport, suurem logistiline suutlikkus, mis hõlmab ka ühendveoterminalide, ümberlaadimistaristu, logistikakeskuste ja strateegilise tähtsusega piirkondlike lennujaamade arendamist, ja innovatsiooniga seotud mitmekordistav mõju – majanduslikku tähtsust idapoolsete piirialade ja ülejäänud Euroopa vaheliste ulatuslikumate ühenduste tugevdamisel, mis on jätkuvalt nende piirkondade konkurentsivõime ja ELi ühtekuuluvuse oluline osa; toonitab, et sõjaline liikuvus idapoolsetel piirialadel eeldab investeeringute tegemist mitte ainult üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) koridoridesse, vaid ka hooldusrajatistesse ja piiriületusmenetlustesse, mis võimaldavad vägede, varustuse, hädaabiteenuste ja humanitaarabi kiiret liikumist; nõuab ühtekuuluvuspoliitika ja Euroopa ühendamise rahastu, sealhulgas selle sõjalise liikuvuse tegevussuuna täiendavat kasutuselevõttu, nii et kahesuguse kasutusega koridorid parandaksid käegakatsutavalt ka tsiviilühendatust, sealhulgas ida-lääne maantee- ja raudteeühendusi, mis ühendavad idapoolseid piirialasid TEN-T põhivõrguga; rõhutab, et kahesuguse kasutusega tehnoloogiate arendamine peaks hõlmama mitte ainult taristut, vaid ka teadusuuringuid, tehnoloogiaarendust, teadusuuringute tulemuste turustamist, ettevõtluse arendamist ja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate koolitamist; toonitab, et Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud vajadus julgeolekuinvesteeringute järele on eriti terav ELi piiridel Venemaa ja Valgevenega, aga ka Musta mere piirkonnas ning ELi piiridel Ukraina ja Moldovaga pärast droonide korduvat sissetungi ELi õhuruumi ja territoriaalvetesse ning kasvavaid ohte elutähtsale avamere energiataristule; juhib tähelepanu sellele, et need arengusuunad eeldavad suuremate investeeringute tegemist järelevalvesse, piirikaitsesse, õhu- ja mereseiresse, elutähtsa taristu vastupanuvõimesse ja kiirreageerimisvõimesse, et säilitada territoriaalne terviklikkus, kaitsta strateegilisi varasid ja tugevdada mõjutatud piirkondade üldist julgeolekuseisundit; toonitab, et ühtekuuluvus- ja sotsiaalpoliitika ei suuda saavutada oma eesmärke ilma tugeva Euroopa kaitseta, kuna julgeolek on majandusliku ja sotsiaalse arengu ning inimeste ja ettevõtjate idapoolsetele piirialadele jäämise valmisoleku eeltingimus; nõuab seetõttu, et elanikkonnakaitse ja valmisoleku taristu oleks rahastamiskõlblik kõigis ELi rahastamisvahendites, sealhulgas riikliku ja

piirkondliku partnerluse kavade raames;

18. on arvamusel, et idapoolsete piirialade ainulaadsed julgeoleku- ja vastupanuvõimeprobleemid eeldavad toetuse laiendamist investeeringukategooriatele, mis ühtekuuluvuspoliitika standardreeglite kohaselt ei oleks rahastamiskõlblikud; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et 2028.–2034. aasta riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade üle läbirääkimiste pidamisel nähtaks ette erisätted, mis võimaldavad teha idapoolsetel piirialadel investeeringuid järgmistesse kategooriatesse:

    a) tervishoiutaristu piirialadel, sealhulgas haiglad, erakorralise meditsiini teenused ja telemeditsiin, 150 km raadiuses ELi piirist Venemaa, Valgevene või Ukrainaga, pidades silmas, et selline taristu täidab nii tsiviiltervishoiu funktsiooni kui ka elanikkonnakaitse ja relvakonflikti korral kaitse pakkumise funktsiooni;

    b) kohalik ja piirkondlik maanteetaristu ning arukad, keskkonnahoidlikud ja kestlikud liikuvuslahendused, sealhulgas piiriülesed lahendused ja ühendused, mis ei kuulu TEN-T võrku, kuid mis on olulised liikuvuse, juurdepääsetavuse ja territoriaalse vastupanuvõime jaoks, eelkõige piiriületuspunkte teenindavate teede jaoks ning teede ja teedevõrkude jaoks maapiirkondades, mis asuvad hõredalt asustatud piirialadel, kuna need on olulised eraldatud kogukondade ühendamiseks, evakueerimiseks ja sõjaliseks transpordiks;

    c) energiataristu, mis tugevdab piirkondlikku energiasõltumatust, sealhulgas taastuvenergia tootmine, võrkudevahelised ühendused, asjakohasel juhul maapõueenergia projektid, arukad võrgud ja energia salvestamine;

    d) Läänemere piirkonna kestlikud meretaristud, sadamad ja avamere energiavõrgud, mis aitavad kaasa nii Euroopa energiasõltumatusele kui ka varustuskindlusele ning loovad piirialadel kvaliteetseid koolitusvõimalusi ja töökohti;

    e) elutähtis digitaristu ja -ühendatus, sealhulgas toimivad küberturvalisuse meetmed, suure läbilaskevõimega lairibaühendus ja 5G-ühendatus, droonitõrje tuvastussüsteemid, õhuruumi madalama osa seiresüsteemid, sealhulgas lennujaamade kaitseks, elektroonilise sõjapidamisega seotud vastupidavus ja elutähtsate avalike teenuste turvalised varusüsteemid;

    f) kahesuguse kasutusega taristu, näiteks investeeringud transporti, energeetikasse, telekommunikatsiooni ja logistikasse, mis teenivad nii tsiviileesmärke kui ka elanikkonnakaitse ja valmisoleku vajadusi, samuti piirkondlike kahesuguse kasutusega tehnoloogia ökosüsteemide arendamine, mis hõlmavad lennundustehnoloogiat, mehitamata süsteeme, tehisintellekti, küberturvalisust, kosmosetehnoloogiat, robootikat, autonoomset tehnoloogiat, kõrgtehnoloogilisi materjale ning uute tehnoloogiate katsetamise ja sertifitseerimise keskusi;

    g) elanikkonna valmisoleku ja vastupanuvõime taristu, näiteks mitmeotstarbelised avalikud varjupaigad, energia mikrovõrgud, sealhulgas taastuvaid energiaallikaid kasutavad võrgud, veevarustuse, kanalisatsiooni ja üleujutustõrje taristu, sealhulgas veevarud, hädaolukorra sidesüsteemid ja ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi (GNSS) maapealne tugitaristu, päästesüsteemid, elanikkonnakaitse taristu ning lahendused, mis tagavad esmatähtsate kaupade tarnete ja elutähtsate teenuste jätkumise;

h) piirikaitset ja piiriülest koostööd toetav taristu, sealhulgas logistikakeskused, halduskoostöökeskused, koolitusrajatised ja digiplatvormid kohalike omavalitsuste koostööks, samuti piiriülest vastupanuvõimet toetav taristu, nagu tolli- ning sanitaar- ja veterinaarrajatised, parkimis- ja järjekorrasüsteemid, digitaalsed piirihaldusvahendid, kriiside korral kasutatavad vastuvõtupunktid, turvalised laod, mobiilsed kontrolliseadmed ning rajatised, mis võimaldavad tsiviil-, humanitaar-, sõjalise ja kaubandusliku liikluse eraldamist kriisi ajal;

i) julgeolekuga seotud intsidentide ja kriiside, sealhulgas vaenulikust tegevusest, näiteks hübriidohtudest, tingitud intsidentide ja kriiside ohjamine;

j) taristu, mis toetab toiduga kindlustatust ja põllumajandusliku toidutööstuse vastupanuvõimet, sealhulgas külmaahela taristu, toidu ladustamine, veterinaar- ja fütosanitaarlaborid, põllumajandusliku toidutööstuse logistikakeskused ja VKEd, kes tegutsevad piirkondlikes toidutarneahelates, eelkõige põllumajanduslikel idapoolsetel piirialadel;

k) tootlike investeeringute toetus ettevõtetele ja tegevustele, mis täiendavad Euroopa ühishuvi pakkuvaid kaitseprojekte, eelkõige Euroopa droonikaitse- ja droonitõrjevaldkonna ühishuvi pakkuvat kaitseprojekti ja idatiiva seiret;

l) oluline kohalik avalike teenuste taristu, sealhulgas koolid, lapsehoiuasutused, eakate hoolduse teenused ja taskukohane eluase tervishoiutöötajatele, õpetajatele, hädaabitöötajatele ja muudele elutähtsate kutsealade töötajatele, kui sellised investeeringud on vajalikud rahvastiku vähenemise vastu võitlemiseks ja elutähtsate teenuste jätkumise tagamiseks, samuti kohaliku majanduse elavdamiseks ja tööjõu ligimeelitamiseks idapoolsetel piirialadel;

m) inimkapital, oskused, noorte hoidmine ja kogukonna vastupanuvõime, sealhulgas investeeringute tegemine kutseharidusse ja -õppesse, ümberõppesse ja oskuste täiendamisse Euroopa Sotsiaalfond+ ja oskuste pakti kaudu; paremate võimaluste pakkumine hariduse omandamiselt tööellu üleminekuks programmi „Erasmus+“ kutsehariduse tipptaseme keskuste, kvaliteetse õpipoisiõppe, kutsehariduse ja -õppe õpetajate oskuste täiendamise ning haridus-, teadus- ja innovatsioonisektori ning kohalike tööandjate vahelise koostöö kaudu; toetus kodanikuosalusele, vabatahtlikule tegevusele, meediapädevusele ja finantskirjaoskusele, elanikkonna valmisolekule ja rohujuuretasandi algatustele, mille eesmärk on tugevdada kohalikku vastupanuvõimet, vastastikust usaldust ja sotsiaalset kaasatust;

19. rõhutab, et komisjon ja liikmesriigid peaksid hõlbustama ELi rahastamisvahenditest rahastatava strateegilise kahesuguse kasutusega taristu lubade andmise ja rakendamise kiirendamist; rõhutab, et haldusmenetlusi tuleks kohandada julgeolekuga seotud ja vastupanuvõimet suurendavate investeeringute kiireloomulisusele idapoolsetel piirialadel, seadmata ohtu keskkonna- ja õigusstandardeid, kuid tagades rakendamise proportsionaalsuse ja tõhususe; kutsub seetõttu komisjoni üles tagama, et mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohta sisaldaksid selgeid ja proportsionaalseid erandeid investeeringute tegemiseks idapoolsete piirialade julgeolekusse, kaitsesse ja elanikkonna valmisolekusse;

20. nõuab, et idapoolsetel piirialadel tehtaks kättesaadavaks ELi toetus piirkondlike ja kohalike elanikkonna valmisoleku kavade jaoks, sealhulgas elanikkonna hoiatamise

süsteemide, evakueerimis- ja vastuvõtukavade, kriisivarude, koolide ja kogukonna valmisoleku alase hariduse, esmaabikoolituste, korrapäraste kriisisimulatsioonide ning omavalitsuste, elanikkonnakaitseteenistuste, politsei, piirivalve, tervishoiuteenuste osutajate, tuletõrjujate, valitsusväliste organisatsioonide, transpordiettevõtjate ja elutähtsa taristu omanike vahelise koordineerimise jaoks; tunnistab, et idapoolsete piirialade kohalike omavalitsuste alates 2022. aastast kriisiohjamise, humanitaarabi, pagulaste integreerimise, Ukraina ametiasutustega tehtava koostöö ja taristu ülesehitamise valdkonnas saadud kogemused kujutavad endast Euroopa lisaväärtust ning neid tuleks tulevaste ELi rahastamisvahendite kavandamisel arvesse võtta;

21. kutsub komisjoni üles pidama esmatähtsaks investeeringuid, millega parandatakse transpordi kättesaadavust piirialadel, sealhulgas maantee- ja raudteeühendusi, samuti siseveeteid ja sadamaid, logistikataristu arendamist ning Ukraina ja Moldova piiriületuspunktide ajakohastamist, kuna tegemist on meetmetega, mis tugevdavad vastupanuvõimet, konkurentsivõimet ja tulevast Euroopa integratsiooni; rõhutab sellega seoses transporditaristu, logistikakeskuste ja ELi-Ukraina solidaarsuskoridoride strateegilist tähtsust Ukrainale antava ELi toetuse säilitamisel ja Ukraina tulevase ülesehitamise toetamisel; nõuab sihtotstarbelist ELi toetust investeeringutele, millega suurendatakse selle transpordi- ja logistikataristu suutlikkust, vastupanuvõimet ja koostalitlusvõimet; julgustab lisaks arendama idapoolsetel piirialadel alternatiivseid transpordimarsruute, et tagada liikuvuse ja tarneahelate järjepidevus, kui sõjalised, hübriid- või looduskriisid põhjustavad häireid peamistes koridorides; julgustab investeerima piiriülestesse ja piirkondlikesse ühistransporditeenustesse, mis ühendavad äärepoolseid kogukondi tööhõivekeskuste, haridusasutuste, tervishoiuteenistuste ja piiriületuspunktidega, arvestades, et territoriaalne ühendatus on majandusliku lähenemise, sõjalise liikuvuse, piirkondliku konkurentsivõime ja ühtsele turule täieliku integreerimise eeltingimus;

22. rõhutab, et osana laiemast eesmärgist vähendada energiaostuvõimetust ja tugevdada strateegilist vastupanuvõimet tuleks energeetikasektorisse investeeringute tegemine seada ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa Konkurentsivõime Fondi, Euroopa ühendamise rahastu energeetikaprogrammi ja muude asjakohaste vahendite raames sõnaselgelt prioriteediks; nõuab lisaks suuremat ELi toetust avamere ja maismaa energiataristu ning sellega seotud sadamarajatiste kaitsele, arendamisele ja ühendamisele, samuti investeeringutele merealuse energia- ja telekommunikatsioonitaristu järelevalvesse, kaitsesse, varuvõimsusesse ja kiiresse parandamisse;

23. ergutab sõlmima ELi rahastamisvahenditest toetatavaid avaliku ja erasektori partnerlusi erainvesteeringute kaasamiseks idapoolsetel piirialadel; rõhutab, et programmi „InvestEU“, Euroopa Investeerimispanga Grupi ja muude asjakohaste programmide segarahastamisvahendeid tuleks aktiivselt kasutada tajutava investeerimisriski vähendamiseks ja erakapitali kaasamiseks geopoliitiliselt mõjutatud piirkondades;

24. rõhutab, et oma piirkonda jäämise õigust tuleks mõista kui kodanike õigust elada, töötada, saada haridust, luua perekond ja saada kasu kvaliteetsetest avalikest teenustest oma elukohapiirkonnas, sealhulgas piirkondades, mis on avatud geopoliitilisele survele ja julgeolekuohtudele; toonitab, et idapoolsetel piirialadel eeldab oma piirkonda jäämise õigus ka kohaliku ettevõtluse, kutsehariduse, tervishoiu, eluaseme, transpordi kättesaadavuse ja noortele atraktiivsete töökohtade loomise toetamist, et piiriäärsed kogukonnad ei oleks sunnitud tegema valikut julgeolekuriskide ja majandusliku väljarände vahel; tunnistab sellega seoses piirialade elanike suuremaid liikuvuskulusid;

kutsub seetõttu komisjoni üles tagama koos liikmesriikidega idapoolsete piirialade elanikkonna hoidmisele ja ligimeelitamisele suunatud meetmete piisava ja prognoositava rahastamise;

25. juhib tähelepanu sellele, et paljudel idapoolsetel piirialadel toimub pikaajaline rahvastiku vähenemine ja noorte väljaränne ning nende elanikkond vananeb, mis kahjustab nende arengupotentsiaali ja suutlikkust säilitada avalikke teenuseid; rõhutab, et need nähtused on oma olemuselt struktuursed ja mõjutavad kogu ELi idatiiba; kutsub komisjoni üles seadma idapoolsed piirialad kavandatava oma piirkonda jäämise õigust käsitleva strateegia rakendamisel esikohale; nõuab, et mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohased riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad sisaldaksid spetsiifilisi, mõõdetavaid ja asjakohaselt rahastatud kohustusi elanike hoidmiseks ja ligimeelitamiseks, sealhulgas esmakordsetele ostjatele soodustingimustel laenu andmise kavasid, töötajate hoidmise preemiaid tervishoiutöötajate ja õpetajate puhul, sihttoetusi maa ostmiseks noortele põllumajandustootjatele, kes kavatsevad asuda elama idapoolsetele piirialadele, ning kaasrahastatud lapsehoiu- ja eakate hoolduse taristut, pöörates erilist tähelepanu maapiirkondadele, kus on rahvastiku vähenemise oht; nõuab lisaks, et idapoolsete piirialade jaoks loodaks sihtotstarbeline ELi inimkapitali mehhanism, mis põhineb kolmel üksteist täiendaval sambal: i) oskuste arendamise kiirendamine strateegilistes sektorites, ii) olemasolevate talentide hoidmise ja piirkonnast lahkunud noorte tagasipöördumise toetamine ning iii) iga suure investeerimisprojekti süstemaatiline sidumine kohandatud kutseõppekomponendiga, mis töötatakse välja koostöös ülikoolide, koolituskeskuste ja ettevõtjatega; rõhutab, et idapoolsetel piirialadel on oma piirkonda jäämise õigus otseselt seotud territoriaalse vastupanuvõime, demograafilise uuenemise ja ELi suutlikkusega säilitada oma välispiiril jõudsalt arenevaid kogukondi; tunnistab, et idapoolsete piirialade rahvastiku vähenemist ei tuleks pidada mitte ainult sotsiaalseks ja majanduslikuks probleemiks, vaid ka strateegiliseks ohuks ELi julgeolekule; toonitab, et ilma inimesteta taristul ei ole püsivat mõju ja et demograafiline vastupanuvõime on majanduslikust vastupanuvõimest lahutamatu;

26. toonitab, et ühtekuuluvuspoliitika investeeringuid idapoolsete piirialade julgeolekusse ja kaitsesse tuleb täiendada – mitte asendada – kestlike investeeringutega kõnealuste piirkondade sotsiaal-majanduslikku struktuuri; hoiatab julgeolekukulutuste ja pikaajaliste ühtekuuluvusinvesteeringute vahel tehtavate mis tahes kompromisside eest, mis tooksid kaasa kiirema rahvastiku vähenemise ja pöördumatu piirkondliku allakäigu; rõhutab lisaks, et ELi idapoolsed piirialad kannatavad erainvesteeringute struktuurse nappuse all, mis on tingitud nende äärepoolsest asukohast, institutsioonilisest nõrkusest ja suurenenud geopoliitilistest riskidest, millega nad on alates 2022. aastast silmitsi seisnud; rõhutab vajadust toetada sõjast mõjutatud turismisektorit, rahastades kampaaniaid, millega reklaamitakse ELi piirialasid turvaliste ja stabiilsete aladena, ning investeerides piirkondadevahelisse taristusse ja meditsiinilise heaolu turismi arendamisse; juhib tähelepanu sellele, et enamik neist piirkondadest on innovatsioonisuutlikkuse, turulepääsu ja institutsioonilise kvaliteedi poolest alla ELi keskmise;

27. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles looma uusi erimajandustsoone ning laiendama ja tugevdama olemasolevaid kõigil idapoolsetel piirialadel, kus struktuurne tööpuudus, suletud piirid ja investeeringute väljavool tekitavad majandusliku vaakumi, mida turupõhised vahendid üksi ei suuda täita; nõuab lisaks ELi riigiabi reeglite kohandamist idapoolsete piirialade spetsiifilise olukorraga, et liikmesriigid saaksid tulemuslikumalt

toetada investeeringute tegemist nendesse piirkondadesse ilma liigse menetluskoormuseta; rõhutab, et need piirkonnad kannavad ebaproportsionaalseid geopoliitilisi ja majanduslikke kulusid, mis õigustavad avaliku sektori ulatuslikumat kaasamist erainvesteeringute ligimeelitamisse; kutsub komisjoni üles uurima, kas praegune õigusraamistik on piisavalt paindlik, et tegeleda nende territooriumide ees seisvate erakordsete struktuursete probleemidega;

Riigiabi kui idapoolsete piirialade konkurentsivõime ja ühtsele turule võrdse juurdepääsu tagamise oluline vahend

28. märgib, et idapoolseid piirialasid iseloomustab suurem majanduslik, demograafiline, julgeolekualane, territoriaalne ning kliima- ja keskkonnaalane haavatavus ning et ükski ühtekuuluvuspoliitikas praegu kasutatav territoriaalne liigitus ei kajasta neid erinevusi piisavalt; rõhutab, et praegused analüütilised ja programmitöö raamistikud ei kajasta piisavalt julgeolekuga seotud püsiva surve mõju regionaalarengule ja investeerimistingimustele, kuna üheski praeguses meetmes ei käsitleta julgeolekuohte territoriaalse ühtekuuluvuse eraldiseisva mõõtmena; juhib tähelepanu sellele, et kuigi on positiivne, et kõnealused piirkonnad on esitatud NUTSi 2. tasandi piirkondadena, ei kajasta komisjoni 18. veebruari 2026. aasta teatises esitatud kaart ELi idapoolsete piirialade kohta praeguste halduspiirkondade geograafilist lähedust ELi idapoolsele välispiirile kõigis asjaomastes riikides; tuletab meelde, et Venemaa, Valgevene, Ukraina ja Moldova piiridega geograafiliselt külgnevad halduspiirkonnad, samuti need, millel on juurdepääs Mustale merele, seisavad silmitsi ainulaadsete probleemidega, mis on otseselt seotud nende piiride lähedusega konfliktile, mis on tingitud Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast; tunnistab siiski, et käesoleva resolutsiooni punktis 15 määratletud geograafilises ulatuses ei kajasta pelk geograafiline lähedus idapoolsele välispiirile üksikute idapoolsete piirialade ees seisvate struktuursete, demograafiliste, majanduslike, territoriaalsete ja julgeolekuga seotud probleemide tegelikku ulatust ega nende geopoliitiliste riskidega kokkupuute määra; rõhutab seetõttu, et ELi toetuse osakaalu ja vormide kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta niisuguse negatiivse mõju ulatust ja püsivust; on lisaks veendunud, et geopoliitilisi ohte tuleks käsitleda ELi territoriaalse ühtekuuluvuse uue mõõtmena;

29. kutsub komisjoni üles vaatama läbi riigiabi reeglid, eelkõige üldise grupierandi määruse, et vähendada ELi idapiiril asutavates piirkondades tegutsevate ettevõtjate halduskoormust ja suurendada neile antava toetuse paindlikkust; toonitab lisaks, et idapoolsetel piirialadel tuleks regionaalabi osakaalu kaarti kohandada, tõstes toetuse ülemmäärasid; juhib tähelepanu asjaolule, et selle muudatuse eesmärk on anda täiendav majanduslik tõuge idapoolsetele piirialadele, mis seisavad silmitsi spetsiifiliste majanduslike ja geopoliitiliste probleemidega, sealhulgas nendega, mis on tingitud Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu, eelkõige seoses investeeringute stagneerumise ja kapitali väljavooluga nendest piirkondadest;

30. kutsub komisjoni üles töötama koostöös Eurostati ning Euroopa territoriaalse arengu ja ühtekuuluvuse vaatlusvõrguga (ESPON) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu aktiivsel osalusel idapoolsete piirialade jaoks välja käesoleva resolutsiooni punktis 15 määratletud haavatavuse koondnäitaja, mis suudab arvesse võtta geopoliitilise, majandusliku, demograafilise ja julgeolekuga seotud surve kombineeritud negatiivset mõju; on seisukohal, et komisjon peaks seda näitajat korrapäraselt ajakohastama ja avaldama ning seda tuleks kasutada üksikute idapoolsete piirialade haavatavuse määra hindamiseks, nende investeerimisvajaduste kindlakstegemiseks, ELi toetuse osakaalu ja

vormide suunamiseks ning territoriaalse vastupanuvõime jälgimiseks, täiendades samal ajal praeguseid ühtekuuluvus- ja territoriaalseid näitajaid; rõhutab, et see näitaja peaks täiendama, mitte asendama ega muutma käesoleva resolutsiooni punktis 15 esitatud idapoolseid piirialasid määratlevaid geograafilisi kriteeriume; on seisukohal, et seda näitajat võib kohaldada idapoolsetele piirialadele suunatud riigiabi erikorra kehtestamise puhul, sealhulgas abi osakaaluga seotud korra kehtestamisel;

31. rõhutab, et selle näitaja puhul tuleks Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu võtta eelkõige arvesse julgeolekuga seotud survet, kokkupuudet hübriidohtudega, lähedust Venemaale, Ukrainale, Valgevenele, Moldovale või Mustale merele, piiriülese kaubanduse ja turismi kao majanduslikke tagajärgi, piirkondlikku ühendatust, demograafilisi ja sotsiaalseid probleeme, sealhulgas ajude äravoolu, pagulaste ja evakueerimise survet, piiriületuspunktide olemasolu, avatust küberturvalisuse ja GNSSi häiretele, avalike teenuste kättesaadavust ja haldussuutlikkust; juhib tähelepanu sellele, et kõnealuse näitaja puhul tuleks arvesse võtta ka halvenevaid investeerimistingimusi, sealhulgas suurenenud tajutavat investeerimisriski, suuremaid rahastamis- ja kindlustuskulusid, edasilükatud või tühistatud investeeringuid ja erakapitali väljavoolu, samuti Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud lisakoormust piirkondlikule transpordile, logistikale, avalikele teenustele ja munitsipaaltaristule, hõlmates ka humanitaar- ja sõjalise abi keskuste ning ELi-Ukraina solidaarsuskoridoride toimimist; rõhutab, et selle näitajaga tuleks eelkõige mõõta negatiivset territoriaalset mõju, struktuurset haavatavust ja lisakulusid, mida idapoolsed piirialad kannavad geopoliitilise ja julgeolekuga seotud surve tõttu; toonitab, et transpordi-, sadama-, tööstuslogistika- või muu strateegilise taristu olemasolu, ulatus või strateegiline tähtsus ei tohiks iseenesest olla tegur, mis suurendab piirkonna hinnangulist haavatavust; kutsub komisjoni üles kasutama seda näitajat territoriaalse vastupanuvõime jälgimise ja investeerimisvajaduste hindamise vahendina ning selleks, et määrata käesoleva resolutsiooni punktis 15 määratletud idapoolsete piirialade rühmas kindlaks ELi toetuse asjakohane osakaal ja vormid; kutsub komisjoni ja Eurostati üles avaldama korrapäraselt statistilisi aruandeid idapoolsete piirialade kohta, tuginedes ühisele järelevalveraamistikule ja ühtlustatud näitajatele;

o
o o

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning liikmesriikide riiklikele ja piirkondlikele parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0365

Venemaa ELis toime pandavate ja eriti Musta mere laevanduse vastu suunatud rünnakute eskaleerumine, mis ohustab inimelusid, piirkondlikku stabiilsust ja toiduga kindlustatust

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta resolutsioon Venemaa ELis toime pandavate ja eriti Musta mere laevanduse vastu suunatud rünnakute eskaleerumise kohta, mis ohustab inimelusid, piirkondlikku stabiilsust ja toiduga kindlustatust (2026/2933(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Venemaa ja Ukraina kohta, eelkõige 9. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni ühise reageerimise kohta Venemaa hiljutistele ELi liikmesriikide õhuruumi rikkumise ja elutähtsa taristu ohustamise juhtumitele[1], 18. juuni 2026. aasta resolutsiooni Venemaa vastuvõetamatute provokatsioonide ning droonide sissetungide kohta Rumeeniasse, Balti riikidesse ja Soome[2] ning 16. septembri 2026. aasta resolutsiooni hübriidsõja ja ELi territoriaalse terviklikkuse ning elutähtsa julgeoleku- ja kaitsetaristu kaitse kohta[3],

– võttes arvesse ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õiguse aluspõhimõtteid,

– võttes arvesse ÜRO 10. detsembri 1982. aasta mereõiguse konventsiooni (UNCLOS),

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle artikli 24 lõiget 3 ja artikli 42 lõiget 7, ning Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), eriti selle artiklit 222,

– võttes arvesse 4. aprilli 1949. aasta Põhja-Atlandi lepingut, eriti selle artikleid 4 ja 5,

– võttes arvesse komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni 13. oktoobri 2026. aasta avaldust kaubalaevade ründamise kohta Mustal merel,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistuja António Costa 13. oktoobri 2026. aasta

[1] Euroopa Parlamendi 9. oktoobri 2025. aasta resolutsioon ühise reageerimise kohta Venemaa hiljutistele ELi liikmesriikide õhuruumi rikkumise ja elutähtsa taristu ohustamise juhtumitele (ELT C, C/2026/1530, 15.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1530/oj).
[2] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0231.
[3] Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0303.

avaldust selle kohta, et Euroopa Ülemkogu arutab Venemaa hübriidkampaaniate intensiivistumist oma 15. ja 16. oktoobri tippkohtumisel,

– võttes arvesse NATO peasekretäri Mark Rutte 13. oktoobri 2026. aasta avaldust kaubalaevade ründamise kohta Mustal merel,

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 28. mai 2025. aasta ühisteatist „Musta mere piirkonda käsitlev Euroopa Liidu strateegiline lähenemisviis“ (JOIN(2025)0135) ja 2026. aasta juulis avaldatud esimest ühist rakendamisaruannet selle kohta,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 19. juuni 2026. aasta ning 15. ja 16. oktoobri 2026. aasta järeldusi,

– võttes arvesse rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni artiklit 1,

– võttes arvesse ELi merendusjulgeoleku muudetud strateegiat,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegilist kompassi, mille nõukogu võttis vastu 21. märtsil 2022,

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. märtsi 2025. aasta ühisteatist „Ühine valge raamat „Euroopa kaitsevalmidus 2030““ (JOIN(2025)0120) ning 16. oktoobri 2025. aasta ühisteatist „Tegevuskava „Hoidmaks rahu – kaitsevalmidus 2030““ (JOIN(2025)0027),

– võttes arvesse komisjoni 18. veebruari 2026. aasta teatist ELi idapoolsete piirkondade kohta, mis piirnevad Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga „Tugevad piirkonnad turvalise Euroopa heaks“ (COM(2026)0082),

– võttes arvesse nõukogu 16. märtsi 2026. aasta järeldusi Euroopa Liidu hübriidohtudega võitlemise suutlikkuse suurendamise kohta,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et Venemaa on alates 24. veebruarist 2022 pidanud Ukraina vastu ebaseaduslikku, provotseerimata ja põhjendamatut täiemahulist agressioonisõda, rikkudes jämedalt ÜRO põhikirja ja rahvusvahelist õigust; arvestades, et see sõda kujutab endast otsest ohtu Euroopa julgeolekule ja stabiilsusele ning on nüüd üle kandumas Mustale merele, kahe sellise riigi merepiiride lähedale, mis on nii ELi liikmesriigid kui ka NATO liikmed; arvestades, et Venemaa jätkuvad rünnakud tsiviilisikute ja elutähtsa taristu vastu näitavad, et ta ei ole rahumeelsest lahendusest huvitatud; arvestades, et liikmesriigid peavad tugevdama oma kollektiivkaitset ja vastupanuvõimet ning suurendama Ukrainale antavat toetust, säilitades samal ajal ühtse reageerimise Venemaa agressioonile;

B. arvestades, et Venemaa jätkuvat agressioonisõda Ukraina vastu on tahtlikult laiendatud, et ohustada Mustal merel tsiviilotstarbelist mereliiklust, sadamataristut ja kaubalaevandust, seades ohtu paljudest rahvustest meremehed, sealhulgas on Ukraina sadamate, Doonau koridori ja teraviljaekspordi rajatiste vastu korraldatud droonirünnakute laine, ning sellega kahjustatakse julgeolekut ja majanduslikku stabiilsust laiemas Musta mere piirkonnas ja mujal, põhjustades kaugeleulatuvaid

tagajärgi ülemaailmsele toiduga kindlustatusele, eelkõige maailma lõunapoolsetes riikides;

C. arvestades, et Venemaa rünnakud kaubalaevanduse vastu Mustal merel on alates 2026. aasta keskpaigast järsult ägenenud ning on levinud Ukraina vetest ELi liikmesriikide ning NATO liikmete Rumeenia ja Bulgaaria majandusvööndites ja territoriaalvetesse;

D. arvestades, et Mustal merel, sealhulgas Bulgaaria ja Rumeenia territoriaalvetes ja nende läheduses hiljuti kaubalaevade vastu suunatud droonirünnakute tagajärjel on laevad saanud tabamuse või uppunud ning üle 20 laevapere tsiviilliikme on hukkunud või kadunuks jäänud, mis näitab Venemaa rünnakute eskaleerumisest põhjustatud kasvavat ohtu inimeludele ja rahvusvahelisele meresõidule; arvestades, et meremehed on tsiviilisikud ja töötajad, kes tagavad tarneahelate toimimise ja kellel on õigus kaitsele rahvusvahelise õiguse alusel; arvestades, et UNCLOSi ja rahvusvahelise humanitaarõiguse kohaselt ei saa eeskätt relvakonflikti kontekstis rünnakuid tsiviillaevade vastu vabandada sellega, et need olid õnnetused või eksimused; arvestades, et sellised rünnakud ohustavad tõsiselt ka ELi liikmesriikide julgeolekut ja suveräänsust ning kujutavad endast nende territoriaalse suveräänsuse rikkumist, kui need pannakse toime nende territoriaalvetes;

E. arvestades, et 20.–21. juuli 2026. aasta öösel rünnati ligikaudu 20 meremiili kaugusel Rumeenia rannikust Libeeria lipu all sõitvat veeldatud naftagaasi (LPG) tankerit Gas Lisbon, mis vedas Ukraina Reni sadamasse 3 790 tonni propaani, ja rünnakus sai viga kolm laevapere liiget ning Rumeenia president Nicușor Dan nimetas seda rünnakut osaks Venemaa Föderatsiooni ebaseaduslikust Ukraina-vastasest agressioonisõjast; arvestades, et 17. septembril 2026 hukkus ühte Ukraina sadamasse suunduval Tansaania lipu all sõitval laeval kapten ja kolm laevapere liiget said haavata;

F. arvestades, et 2026. aasta augustis hävitas Rumeenia oma majandusvööndis, maagaasiprojekti Neptun Deep lähedal kaks triivivat drooni ja ühe lõhkeainega varustatud meredrooni, mis lähenes projekti peamisele tootmisplatvormile, ning Rumeenia president Nicușor Dan omistas need droonid Venemaale ja Ukraina kinnitas, et tegemist ei olnud Ukraina droonidega; arvestades, et Neptun Deep, mis on üks suurimaid uusi maagaasi leiukohti ELis, peaks alustama tootmist 2027. aastal ja tänu sellele saab Rumeeniast eeldatavasti ELi suurim gaasitootja;

G. arvestades, et 5. oktoobril 2026 süttis Mustal merel kaubalaev Royad Mammadov, mis vedas Ukraina teravilja Izmailist (Ukraina) Itaaliasse, ning see uppus Rumeenia territoriaalvetest väljaspool Rumeenia majandusvööndis; arvestades, et Rumeenia merendusasutuste andmetel tabas laeva mitu mere- ja õhudrooni; arvestades, et intsidendis hukkus kaks laevapere liiget ja mõned said vigastada ning see tõi kaasa ulatusliku otsingu- ja päästeoperatsiooni, näidates tsiviillaevandusele avalduva kasvava ohu surmavaid tagajärgi; arvestades, et kõik need rünnakud osutavad selgelt Venemaa ägenenud agressioonile Mustal merel;

H. arvestades, et 6. oktoobril 2026 Bulgaaria majandusvööndis toimunud droonirünnakute (esimene laevanduse vastane rünnak selles piirkonnas) tõttu uppus Togo lipu all sõitnud kaubalaev Alfa Watan, mille kümme laevapere liiget jäid kadunuks, ning süttis põlema Galațist (Rumeenia) Istanbuli suundunud Palau lipu all sõitev kaubalaev Able, mistõttu tuli Bulgaaria ametiasutusel evakueerida selle 18 laevapere liiget, kellest kaks said

vigastada;

I. arvestades, et 13. oktoobril 2026 rünnati Bulgaaria majandusvööndis, riigi territoriaalvete lähedal veel kahte kaubalaeva: Brăilasse (Rumeenia) suundunud Guinea-Bissau lipu all sõitnud segalastilaeva HS Dignity, mis uppus ligikaudu 17 meremiili Krapetsist ida pool ning mitu meremeest jäi kadunuks, ning Giurgiuleștisse (Moldova Vabariik) suundunud Malta lipu all sõitvat, Ukrainale kuuluvat kaubalaeva Chelsea 3, mida rünnati õhudrooniga 18 meremiili Byalast ida pool ning mille pardal oli seitse Ukraina ja kaheksa Aserbaidžaani kodanikku, kes päästeti ja toodi Bulgaariasse Varna sadamasse, kus mitu neist said arstiabi; arvestades, et neid tegusid saab mõista üksnes ELi vastu suunatud tahtliku relvastatud hirmutamisena;

J. arvestades, et 14. ja 15. oktoobril 2026 võeti Sulinas (Rumeenia) Doonau suudme lähedal sihikule kaks kemikaalitankerit: Komooride lipu all sõitev kaubalaev Yara J süttis arvatava droonirünnaku tõttu põlema sügaval Rumeenia territoriaalvetes ning San Marino lipu all sõitvat kemikaalitankerit Wine Trader, mis oli teel Tuneesiast Rumeeniasse, rünnati õhudroonidega 13 meremiili Sulinast idas; arvestades, et mitu meremeest on pärast Rumeenia ametivõimude otsinguoperatsioone endiselt kadunud; arvestades, et Rumeenia kaitseminister nimetas tankerite vastu suunatud rünnakut äärmiselt tõsiseks; arvestades, et kõik need rünnakud osutavad selgelt Venemaa ägenenud rünnakutele Mustal merel;

K. arvestades, et 15. oktoobril 2026 avastas Rumeenia kaitseministeerium Zmijinõi lähedal õhusihtmärgid ja drooni, mis oli sisenenud Rumeenia õhuruumi Sulinast kagu pool asuvate territoriaalvete kohalt, mistõttu käivitati Rumeenia RO-ALERT süsteem ning NATO õhuturbemissioonil olevad Rumeenia F-16 ja Hispaania F-18 hävitajad tõusid õhku; arvestades, et 17. oktoobri 2026. aasta õhtul tulistas Rumeenia F-16 hävitaja Sulina lähedal Musta mere kohal väidetavalt alla kaks reaktiivmootoriga Geran-tüüpi ründedrooni, mis on Iraani Shahed-tüüpi drooni Venemaa toodetud variant, kusjuures esimese neist umbes kaks minutit pärast Rumeenia õhuruumi sisenemist; arvestades, et Rumeenia meedia teatel, milles viidatakse kaitseministeeriumi andmetele, on Rumeenia alates ajast, mil algas Venemaa täiemahuline sissetung Ukrainasse, registreerinud 54 drooni sisenemise oma õhu- ja mereruumi ning 35 neist 2026. aastal;

L. arvestades, et Venemaa drooni- ja raketirünnakud Musta mere piirkonnas on hõlmanud Moldova Vabariigi õhuruumi rikkumisi ning kujutavad endast tõsist ohtu piirkondlikule julgeolekule, tsiviilelanikkonnale ja elutähtsale taristule; arvestades, et need sündmused toovad esile vajaduse tugevdada Ukraina ja Moldova Vabariigiga tehtavat koostööd õhuruumi turvalisuse, seire ja droonitõrjevõime valdkonnas;

M. arvestades, et UNCLOSi kohaselt on rannikuriikidel oma majandusvööndites suveräänsed õigused ja kõigil riikidel on meresõiduvabadus ning kaubalaevu ja nende laevaperet peetakse tsiviilobjektideks ja need ei saa olla seaduslikud sihtmärgid;

N. arvestades, et sõjaliste rünnakute laienemine ELi liikmesriikide ja NATO liikmete territoriaalvetesse ja majandusvööndites suurendab ohtlikult piirkonnas valitsevaid pingeid, ohustab otseselt Euroopa meresõidu turvalisust ning suurendab kokkupõrke- ja keskkonnariske;

O. arvestades, et Venemaa rünnakute järel esitab EL Bulgaariale ja Rumeeniale satelliidifotosid pärast seda, kui nad taotlesid tehnilist abi ELilt, NATO-lt ja Euroopa

Meresõiduohutuse Ametilt;

P. arvestades, et Must meri on kaubanduse, energia ja toidu seisukohast üks maailma olulisemaid laevateid, mis ühendab Euroopat Kaukaasia, Kesk-Aasia ja ülemaailmsete turgudega, ning et mereliikluse süstemaatiline häirimine ohustab piirkonna majanduslikku julgeolekut ja miljonite selliste inimeste elatist, kellest paljud elavad maailma lõunapoolsetes riikides;

Q. arvestades, et Ukraina on suur ülemaailmne põllumajandustoodete, eelkõige teravilja eksportija ning tema teraviljaekspordi häirimine Venemaa poolt ohustab toidu kättesaadavust ja taskukohasust, eelkõige haavatavates Aafrika, Lähis-Ida ja Aasia riikides, ning sellel on kõige suurem mõju väikese sissetulekuga leibkondadele ja impordist sõltuvatele riikidele; arvestades, et Venemaa püüab Ukraina Doonau sadamate ja Musta mere sadamaterminalide tahtliku pommitamisega kitsendada koridori, mille kaudu liigub üle 90 % Ukraina põllumajandustoodete ekspordist;

R. arvestades, et komisjoni president Ursula von der Leyen on märkinud, et Mustast merest on saanud järjekordne Venemaa Ukraina-vastase sõja laienemise rinne, ning on nimetanud rünnakuid lubamatuteks ja nõudnud süüdlaste vastutusele võtmist; arvestades, et NATO peasekretär Mark Rutte on märkinud, et organisatsioon on tugevdanud oma kohalolekut idatiival ning kohandab vajaduse korral oma heidutus- ja kaitsepositsiooni;

S. arvestades, et Euroopa Ülemkogu kinnitas oma 16. oktoobri 2026. aasta järeldustes veel kord julgeoleku, stabiilsuse ja meresõiduvabaduse strateegilist tähtsust Mustal merel; arvestades, et ta märkis, et rünnakud tsiviillaevanduse, sealhulgas liikmesriikide lipu all sõitvate laevade vastu, nagu hiljutised rünnakud Bulgaaria ja Rumeenia majandusvööndites, on vastuvõetamatud ja kujutavad endast rahvusvahelise õiguse ja mereõiguse, sealhulgas UNCLOSi tõsist rikkumist; arvestades, et ta nõudis kõigile tsiviillaevadele Mustal merel ohutu läbipääsu viivitamatut taastamist ning märkis, et Venemaa kasutab taaskord toitu relvana ja kahjustab ülemaailmset toidujulgeolekut;

T. arvestades, et 28. mai 2025. aasta ühisteatises esitatud Musta mere piirkonda käsitlevas ELi strateegilises lähenemisviisis nimetatakse Musta mere piirkonna merendusjulgeoleku keskust juhtalgatuseks, mille eesmärk on suurendada teadlikkust olukorrast merel, kaitsta elutähtsat taristut ja parandada piirkondlikku vastupanuvõimet; arvestades, et Bulgaaria ja Rumeenia on välja töötanud ühise kontseptsiooni keskuse loomiseks tsiviilisikute juhitava koostööstruktuurina, mis koosneb teineteist täiendavates keskustest Constanțas ja Varnas, kusjuures Constanța keskuses keskendutakse teadlikkusele olukorrast merel ja elutähtsa meretaristu kaitsele ning Varna keskuses keskendutakse vastupanuvõimele hübriid- ja küberohtude suhtes, tsiviilkriisiohjele, suutlikkuse suurendamisele ja keskkonnajulgeolekule; arvestades, et selle algatuse õigeaegseks rakendamiseks on vaja piisavat ja sihtotstarbelist ELi rahalist toetust;

U. arvestades, et Rumeenia ja Bulgaaria, kes on nii ELi liikmesriigid kui ka NATO liikmed, puutuvad kokku otseste julgeolekuriskidega, mis tulenevad vahejuhtumitest Mustal merel, sealhulgas rünnakutest laevanduse vastu, droonide sissetungist, õhuruumi rikkumistest ja nende territooriumile langevatest rusudest; arvestades, et need rünnakud on osa Venemaa laiemast ELi-vastasest hübriidsõjast, mis hõlmab droonide sissetungi Rumeeniasse, Balti riikidesse, Soome ja Poolasse ning Moldova territooriumile;

arvestades, et küberründed, demokraatlike institutsioonide vastu suunatud desinformatsioonikampaaniad ja sabotaažiaktid, nagu Starlinki taristu süütamised Poolas ja Bulgaarias, mille Poola ametivõimud omistavad Venemaa luureteenistustele, on osa laiemast julgeolekuohust, millega EL silmitsi seisab;

V. arvestades, et kahe liikmesriigi – Bulgaaria ja Rumeenia – ning ELi kandidaatriikide ja NATO idatiiva riikidega piirneva Musta mere julgeolek on lahutamatu ELi kui terviku julgeolekust ja eeldab tihedat koordineerimist, solidaarsust, tugevat heidutust ning liikmesriikide, NATO liitlaste ja piirkondlike partnerite jõulist ühist reageerimist;

W. arvestades, et kaitse nende ohtude eest on Euroopa avalik hüve ja seda tuleb rahastada ELi eelarve tegeliku suurendamisega, mitte vahendite ümberpaigutamisega ühtekuuluvus-, sotsiaal- ja teaduspoliitikast ning muudest poliitikavaldkondadest, mis on kodanike ja piirkondade vastupanuvõime seisukohast sama olulised;

1. mõistab teravalt hukka hiljutised surmavad rünnakud tsiviilkaubalaevade vastu Musta mere lääneosas Bulgaaria ja Rumeenia ranniku lähedal ning Rumeenia õhuruumi korduvad rikkumised, mis nõudsid inimelusid ja seadsid meremehi ohtu, hävitasid tsiviillaevu ning ohustasid tõsiselt meresõiduvabadust, meresõiduohutust ja piirkonna stabiilsust; rõhutab, et tahtlikud rünnakud tsiviillaevade ja laevaperede vastu rikuvad rahvusvahelist õigust ja need ei ole kunagi õigustatud; nõuab, et põhjalikult uuritaks hiljutisi rünnakuid liikmesriikide territoriaalvetes ja majandusvööndites, et tõendeid säilitataks ja süüdlased võetaks vastutusele;

2. peab kahetsusväärseks laevapere liikmete hukkumisi ja kadunuks jäämisi, mis on nende rünnakute otsene tagajärg; avaldab sügavat kaastunnet hukkunud meremeeste perekondadele, väljendab solidaarsust kadunuks jäänute perekondadega ning vigastatud ja rünnaku üleelanud laevapere liikmetega, samuti täielikku solidaarsust Bulgaaria, Rumeenia ja kõigi Musta mere piirkonna riikidega, keda Venemaa agressioon ohustab; tunnustab Rumeenia ja Bulgaaria merepäästeteenistusi, piiripolitseid ning mööduvaid kaubalaevu kiire reageerimise eest; nõuab, et jätkataks jõupingutusi kadunuks jäänud laevapere liikmete leidmiseks ning et EL pakuks otsingu- ja päästealast ja tehnilist tuge, abi üleelanutele ja toetust ohvrite perekondadele, olenemata laeva lipuriigist või laevapere liikmete kodakondsusest;

3. taunib Venemaa jätkuvaid rünnakuid Ukraina Doonau sadamate vastu ja sellest tulenevaid ohtusid laiema Doonau delta piirkonna julgeolekule, keskkonnaalasele terviklikkusele ja majanduslikule stabiilsusele; nõuab Rumeenia tugevamat toetamist õhuruumi seire, varajase hoiatamise süsteemide ja elanikkonnakaitse tugevdamisel Doonau deltas, samuti keskkonnaseiret ja meetmeid, et kaitsta Rumeenia ainulaadset elurikkust ja kohalikke kogukondi Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ülekanduva mõju eest;

4. kinnitab, et Venemaa kannab täielikku vastutust julgeoleku, kaubanduse, majanduse ja turismi destabiliseerimise eest Musta mere piirkonnas Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu, ning peab Venemaad vastutavaks tsiviillaevade ründamise ning oma agressioonisõja laiendamise eest Musta mere lääneossa; rõhutab, et need rünnakud vastavad selgelt Venemaa olukorra eskaleerimise mustrile Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis, milles Venemaa on süstemaatiliselt rünnanud tsiviillaevandust; rõhutab, et Venemaa on endiselt kõige suurem oht Euroopa-Atlandi piirkonna rahule ja julgeolekule; nõuab, et Venemaa lõpetaks viivitamata kõik rünnakud

kaubalaevade ja tsiviilsadamataristu vastu, austaks meresõiduvabadust ja lõpetaks ülemaailmsete toidutarnete relvana kasutamise; kinnitab oma vankumatut solidaarsust Ukraina rahvaga ning toetust Ukraina jaoks õiglasele ja püsivale rahule, mis põhineb rahvusvahelisel õigusel, vastutusel ja kahju hüvitamisel Venemaa poolt ning hõlmab usaldusväärseid julgeolekutagatisi ja mille väljatöötamises osaleb EL;

5. tuletab meelde, et rünnakud liikmesriikide territoriaalvetes või nende majandusvööndites või nende vahetus läheduses, kus rannikuriikidel on suveräänsed õigused, ohustavad ELi kui terviku julgeolekut ning et Musta mere ääres asuvaid liikmesriike ei saa jätta selle ohu ees üksi; rõhutab, et Musta mere julgeolek on ELi julgeoleku lahutamatu osa ja nõuab ELi koordineeritud reageerimist tihedas koostöös NATOga; rõhutab vajadust tugevdada idatiiba Arktikast kuni Musta mereni; kordab, et kõigi liikmesriikide suveräänsus ja territoriaalne terviklikkus on ELi aluspõhimõtted; rõhutab, et nende rünnakute muster, asukoht ja ajastus on kooskõlas Venemaa laiema hirmutamisstrateegiaga, ELi suutlikkuse ja otsusekindluse katsetamisega, mis ulatub merendusvaldkonda, ning tema pikaajalise kampaaniaga Euroopa Musta mere kaubanduse vastu;

6. väljendab muret Bulgaaria valitsuse ebaselge reageerimise pärast Venemaa ohule; peab kahetsusväärseks Bulgaaria valitsuse nõrka diplomaatilist reageeringut Venemaa Föderatsiooni suhtes ja kutsub liikmesriike üles oma diplomaatilist tegevust kooskõlastama; kutsub Bulgaaria peaministrit Rumen Radevit üles vastama üleskutsetele näidata üles liitlaste solidaarsust konkreetsete meetmetega; taunib Bulgaaria hilinenud osalemist NATO õhukaitsevõime algatuses madalama tasandi õhuohtude vastu (NATO droonivastane algatus) ning nõuab tungivalt, et Bulgaaria valitsus ei viivitaks rohkem, vaid kinnitaks ametlikult oma osalemist 30. oktoobriks 2026;

7. nõuab, et EL ja liikmesriigid hindaksid ja kaaluksid ELi mereväeoperatsiooni käivitamist Mustal merel; rõhutab, et meresõiduvabadus ja meresõidu turvalisus on osa NATO idatiiva, Musta mere piirkonna ja Doonau delta kaitsmisest; kutsub lisaks NATOt üles kaaluma Musta mere algatust, tuginedes aruteludele Black Sea Sentry üle; rõhutab, kui oluline on tihedam piirkondlik koostöö Bulgaaria, Rumeenia ja Türgi vahel, sealhulgas olemasoleva Musta mere miinitõrje korra kaudu;

8. kutsub komisjoni, liikmesriike ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles tugevdama koostööd Rahvusvahelise Mereorganisatsiooniga (IMO), et tegeleda ohtudega tsiviillaevandusele Mustal merel; kutsub IMOd üles tegema viivitamata Mustal merel kaubalaevade vastu toime pandud rünnakute tehnilise ja õigusliku hindamise; tuletab meelde, et tsiviillaevade kaitset tuleb austada kooskõlas rahvusvahelise õiguse, sealhulgas UNCLOSiga; rõhutab, et meremehed on töötajad, kellel on õigus kaitsele; kutsub komisjoni, liikmesriike ja asjaomaseid sotsiaalpartnereid, sealhulgas merendusvaldkonna ametiühinguid üles tagama, et tugevdataks konfliktidest mõjutatud vetes tegutsevate meremeeste ohutust ja õigusi, sealhulgas riskihindamismeetmeid, kindlustust, ohu hüvitamist ja repatrieerimisõigusi, ning edendama sellist kaitset IMOs ja Rahvusvahelises Tööorganisatsioonis;

9. kutsub liikmesriike üles tegema koostöös NATOga kindlaks piirkonna praegused puudujäägid õhu- ja merekaitses ning looma selle hindamise põhjal Musta mere piirkonna ja Doonau delta juurdepääsu ja tegevuse takistamise (A2/AD) võime ning

toetama Bulgaariat ja Rumeeniat Musta mere laevandust ohustavate vaenulike droonide varajasel avastamisel ja jälgimisel, sealhulgas mitmekihilise ja koostalitlusvõimelise õhu- ja meredroonide tõrje võime kiire kasutuselevõtu, luureteabe tõhustatud jagamise, NATO seire- ja varajase hoiatamise võime, ELi Copernicuse programmi, ELi Satelliidikeskuse (SatCen), NATO kosmosest lähtuva pideva seire programmi (APSS) ja ELi GOVSATCOMi pakutava turvalise satelliitside kaudu; kutsub lisaks komisjoni ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles töötama koostöös asjaomaste liikmesriikidega välja koordineeritud Euroopa raamistiku tsiviilmeresõidu turvalisuse ja ohutuse tagamiseks Mustal merel osana ELi strateegilise lähenemisviisi rakendamisest piirkonna suhtes;

10. märgib, et kaitsealane tootmisvõimsus on mõnes ELi osas tohutu tootmissurve all; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koormust tasakaalustama ja kasutama täielikult ära kaitsetööstuse olemasolevat suutlikkust, eelkõige Ida-Euroopas; kutsub liikmesriike ja nende kaitsetööstust üles süvendama koostööd Ukrainaga, tuginedes Ukraina ainulaadsele kogemusele droonisõjas ja droonitõrjes;

11. soovitab Bulgaarial ja Rumeenial taotleda abi komisjonilt ja Euroopa Kaitseagentuurilt, et arendada ja hankida koos teiste liikmesriikidega tõrjevõimet, pidades silmas vajadust kõrvaldada õhuohte; nõuab tungivalt õhutõrjealgatuse European Sky Shield vastuvõtmist ja rakendamist Mustal merel; nõuab tungivalt, et komisjon võtaks oma avalike teadaannete järel meetmeid ja esitaks viivitamata konkreetsed ettepanekud Euroopa kosmosekilbi ja Euroopa droonikilbi kohta;

12. on seisukohal, et Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendi (SAFE) kasutamata summad annavad Rumeeniale ja Bulgaariale võimaluse tegeleda selle uue probleemiga; kutsub ELi ja selle liikmesriike üles tagama Rumeenias Constanța ja Bulgaarias Varnas asuva ELi Musta mere merendusjulgeoleku keskuse kiire töölerakendamise, eraldades keskusele piisavad rahalised vahendid kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku raames kättesaadavate kasutamata vahendite kasutuselevõtmise ja järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames piisavate eraldiste ettenägemise kaudu; rõhutab, et ELi Musta mere merendusjulgeoleku keskus on äärmiselt oluline merendusjulgeolekualase teadlikkuse suurendamiseks ja võimalikest ohtudest varajaseks hoiatamiseks ning elutähtsa meretaristu, näiteks merekaablite seireks;

13. rõhutab, et 2028.–2034. aasta mitmeaastases finantsraamistikus tuleb arvesse võtta mitmesuguseid julgeoleku- ja kaitsevajadusi, sealhulgas Musta mere piirkonnas; tunnistab, et Rumeenia ja Bulgaaria on ELi ja NATO kagutiiva kaitsjad ning moodustavad Euroopa julgeoleku eesliini Mustal merel; nõuab, et neid rolle kajastataks ELi rahastamises, kaitseplaneerimises ja võimete jaotamises; nõuab lisaks sihipärase rahalise toetuse andmist ranniku- ja sadamaaladele, mis on kõige enam avatud nendele ohtudele, millega kaasnevad ka olulised majanduslikud ja sotsiaalsed kulud;

14. rõhutab lisaks, et ELi tegevus peaks hõlmama tõhustatud mere- ja õhuseiret, luureteabe jagamist, mis võimaldab saavutada ühise teadlikkuse olukorrast merel, samuti ELi Musta mere sadamate kaitset, elutähtsat maismaa- ja avameretransporti, energeetikat, nagu gaasi ammutamise projekt Neptun Deep, ja digitaristut; rõhutab lahutamatut seost merendusjulgeoleku ja Euroopa energiasõltumatuse vahel; kutsub liikmesriike ja Euroopa Kaitseagentuuri üles edendama alalise struktureeritud koostöö (PESCO) projekte, mis käsitlevad elutähtsa merepõhjataristu kaitset, sadamate ja mere seiret ning nende kaitset, integreeritud mitmekihilisi õhu- ja raketikaitse süsteeme ning mehitamata

õhusõidukite süsteemide tõrjet; kutsub lisaks komisjoni ja nõukogu üles kiirendama tööd Euroopa ühishuvi pakkuva kaitseprojektiga, mis keskendub merekeskkonna ja merepõhja integreeritud kaitsele, kasutades kõiki sellel eesmärgil kättesaadavaid riiklikke ja ELi vahendeid ning tagades, et need aitavad kaasa ka Musta mere piirkondade julgeolekule; väljendab heameelt satelliidifotode üle, mille EL Bulgaariale ja Rumeeniale esitas, ning nõuab sellise alalise mehhanismi loomist, mille kaudu saab taotluse korral anda kiiresti satelliidi- ja luurealast tuge;

15. nõuab, et Musta mere piirkonna suhtes rakendataks ELi strateegilist lähenemisviisi kõigis selle mõõtmetes (julgeolek, ühendatus ja vastupanuvõime) ning et pakilise Euroopa julgeolekuprioriteedina kiirendataks Bulgaaria ja Rumeenia algatatud ja nende ühiselt hallatava Musta mere merendusjulgeoleku keskuse loomist; rõhutab, et keskus peaks toetama koostööd ja suutlikkuse suurendamist merendusjulgeoleku valdkonnas, sealhulgas miinitõrjeoperatsioonide, otsingu- ja päästevõime ning keskkonnakaitse koordineerimist, täiendades igati ELi ja NATO olemasolevaid struktuure; nõuab ELi Musta mere strateegia toetamist selgete prioriteetide, piisavate vahendite ja mõõdetavate tulemustega, pöörates erilist tähelepanu tsiviillaevanduse kaitsele ja Doonau koridori vastupanuvõimele;

16. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama pooleliolevate telekommunikatsiooni, elektri ja andmeside merekaablite projektide kaitset ja vastupanuvõimet tõhustatud mereseire, piirkondliku koostöö ja kiirreageerimismehhanismide kaudu, eelkõige luues Musta mere piirkondliku kaabliturvalisuse keskuse, et tugevdada Musta mere merendusjulgeoleku keskuse ülesandeid;

17. tuletab meelde Venemaa droonide korduvat sissetungi ELi ja Moldova õhuruumi, samuti küberründe, desinformatsioonikampaaniaid ja sabotaažiakte; mõistab teravalt hukka Venemaa süstemaatilised ja eskaleeruvad õhuruumi rikkumised, droonide sissetungid, ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi segamise ja signaalide võltsimise, varilaevastiku sabotaaži, sabotaažiaktid, mõrvakatsed ja propagandaoperatsioonid ELi liikmesriikide vastu ning peab seda mustrit ELi ja selle liikmesriikide suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja demokraatia vastupanuvõime vastase vaenuliku tegevuse koordineeritud strateegiaks; rõhutab, et iga ELi õhuruumi rikkumine on käsitatav rahvusvahelise õiguse, sealhulgas rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni artikli 1 ja ÜRO põhikirja artikli 2 lõike 4 rikkumisena ning neid tuleb sellisena ka käsitleda; kutsub Venemaad üles viivitamata lõpetama igasuguse destabiliseeriva hübriidtegevuse, sealhulgas sabotaaži, küberründed, desinformatsioonikampaaniad ja õhuruumi rikkumised;

18. väljendab heameelt Euroopa Ülemkogu järelduste üle, milles kinnitatakse taas julgeoleku, stabiilsuse ja meresõiduvabaduse strateegilist tähtsust Mustal merel ning mõistetakse hukka Venemaa süstemaatilised rünnakud; ühineb Euroopa Ülemkogu nõudmisega taastada Mustal merel viivitamata ohutu läbipääs teraviljalastiga kaubalaevadele ja muudele laevadele, kuid peab kahetsusväärseks, et selle nõudmisega ei ole seni kaasnenud vastavaid meetmeid selle toetamiseks; kutsub komisjoni ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles võtma Musta mere piirkonda ähvardavaid julgeolekuohte tulevases ELi julgeolekustrateegias täielikult arvesse;

19. mõistab hukka Venemaa varilaevastiku rolli laevaõnnetustes, sabotaažis ja sanktsioonidest kõrvalehoidmises; väljendab heameelt selle üle, et liikmesriigid on

hiljuti tõkestanud varilaevastiku laevade tegevust, ning nõuab seire, kontrollide, pardalemineku ja õigusnormide täitmise tagamise tõhustamist ning koordineerimist, võttes eeskujuks USA massihävitusrelvade leviku vastase julgeolekualgatuse; nõuab ka varilaevastikku kuuluvate laevade tervikliku loetelu avaldamist; väljendab heameelt nõukogu 12. oktoobril 2026. aastal tehtud täienduste üle sanktsiooninimekirjades ning kutsub nõukogu ja komisjoni üles suurendama survet Venemaa sõjamajandusele uute sanktsioonipakettidega, mis on suunatud tuludele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid võtaksid kiireid ja kaalutletud meetmeid, sealhulgas täiendavad loetellu kandmised Venemaa destabiliseeriva tegevuse suhtes kehtestatud sanktsioonirežiimi alusel, sihipärased sanktsioonid tsiviillaevanduse vastu suunatud rünnakute eest vastutavate isikute ja selleks kasutatavate seadmete tarnijate vastu, range sanktsioonide järgimise tagamine ja sanktsioonidest kõrvalehoidmise vastased meetmed;

20. peab kahetsusväärseks, et EL tühistas oma 21. sanktsioonide paketis keelu importida Venemaa sooblinahka, luksuskaupa, mille tootmismeetodid tekitavad tõsist muret loomade heaolu pärast; kutsub nõukogu ja komisjoni üles taaskehtestama Venemaa sooblinaha keelu osana ELi sanktsioonidest Venemaa vastu;

21. rõhutab, et Venemaa soovib oma jätkuvate rünnakutega Musta mere piirkonnas ohustada keskkoridori julgeolekut ja toimivust; kutsub komisjoni ja nõukogu üles kaaluma sihipäraseid piiravaid meetmeid põhjakoridori vastu, et vähendada strateegilist sõltuvust ja vältida olukorda, kus Venemaa saab kasu alternatiivsete kaubateede häiretest;

22. rõhutab, et Musta mere laevaliikluse ja Doonau transporditeede kaitse on oluline toiduga kindlustatuse ning põllumajandustootjate, transporditöötajate ja sadamakogukondade elatusvahendite tagamiseks; kutsub komisjoni üles jälgima ohte merekaubandusele, toidu ja põllumajanduslike sisendite tarnimisele ja energiavarustusele ning nende hindu, valmistama ette eriolukorra meetmed, sealhulgas strateegilised toidu- ja materjalivarud, et toetada impordist sõltuvaid partnerriike, ning toetama Ukraina põllumajandustoodete turvalisi ja vastupidavaid alternatiivseid eksporditeid, kaitstes samal ajal tarbijaid hinnašokkide eest; mõistab hukka kõik katsed kasutada toiduga kindlustamatust relva või sunnivahendina; nõuab diplomaatiliste jõupingutuste ja praktiliste meetmete jätkamist meretransporditeede kindlustamiseks, kaubalaevanduse ohtude vähendamiseks ning selle tagamiseks, et oluliste tarnete häired ei mõjutaks ebaproportsionaalselt haavatavaid elanikkonnarühmi ja impordist sõltuvaid riike; kutsub komisjoni üles hindama meetmeid, millega leevendada sõjariskiga seotud kulude mõju ELi ettevõtjatele ja sadamatele, toetada meremeeste heaolu ning säilitada ja tugevdada eksporditeid, sealhulgas ELi-Ukraina solidaarsuskoridore, et tagada toiduga kindlustatus; rõhutab, et Ukraina ekspordisuutlikkuse säilitamine on hädavajalik, et tagada riigi majanduslik vastupanuvõime ja suutlikkus rahastada oma kaitset Venemaa agressiooni eest;

23. kutsub ELi liikmesriike üles toetama hädaolukorra julgeolekuprotokolli koostamist, mille tõi välja komisjoni president Ursula von der Leyen oma 16. septembri 2026. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus; nõuab, et ELi lepingu artikli 42 lõikes 7 sätestatud vastastikuse kaitse klausli rakendamist ka relvastatud agressiooni ja tõsiste hübriid ohuolukordade korral, sealhulgas merealadel, arendataks edasi korrapäraste õppuste käigus katsetatud tegevusjuhise abil; tuletab meelde ELi toimimise lepingu artiklis 222 sätestatud solidaarsusklauslit;

24. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, NATO peasekretärile, ÜRO peasekretärile, Rahvusvahelisele Mereorganisatsioonile ning Ukraina ja Venemaa ametivõimudele.

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0366

Al-Houthi mässuliste rünnakute eskaleerumine ja nende mõju piirkondlikule julgeolekule

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta resolutsioon al-Houthi mässuliste rünnakute eskaleerumise ja nende mõju kohta piirkondlikule julgeolekule (2026/2939(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Jeemeni, Saudi Araabia, Iraani ja Punase mere julgeolekuolukorra kohta,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16. oktoobri 2026. aasta järeldusi,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistuja 4. septembri 2026. aasta ja 12. oktoobri 2026. aasta avaldusi, komisjoni presidendi 9. oktoobri 2026. aasta avaldust ning komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avaldust,

– võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tehtud märkusi pärast 12. oktoobri 2026. aasta välisasjade nõukogu kohtumist,

– võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 23. juuli 2026. aasta avaldust al-Houthi mässuliste ähvarduste kohta Saudi Araabia Kuningriigi vastu ja meresõiduvabaduse kohta selles piirkonnas,

– võttes arvesse nõukogu 8. veebruari 2024. aasta otsust (ÜVJP) 2024/583 Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni kohta meresõiduvabaduse kaitsmiseks seoses Punase mere kriisiga (EUNAVFOR ASPIDES)[1] ning nõukogu 30. märtsi 2026. aasta otsust (ÜVJP) 2026/778, millega muudetakse otsust (ÜVJP) 2024/583 Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni kohta meresõiduvabaduse kaitsmiseks seoses Punase mere kriisiga (EUNAVFOR ASPIDES)[2], millega muudeti EUNAVFOR ASPIDESi volitusi ja pikendati neid kuni 28. veebruarini 2027,

– võttes arvesse nõukogu 18. detsembri 2014. aasta otsust 2014/932/ÜVJP[3] ja nõukogu

1 ELT L, 2024/583, 12.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/583/oj.
2 ELT L, 2026/778, 31.3.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2026/778/oj.
3 ELT L 365, 19.12.2014, lk 147, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/932/oj.

18. detsembri 2014. aasta määrust (EL) nr 1352/2014 piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Jeemenis[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja Pärsia lahe koostöönõukogu parlamentide esimeeste konverentsi 16. oktoobri 2026. aasta ühisavaldust,

– võttes arvesse G7 välisministrite ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 22. septembri 2026. aasta avaldust Bab el Mandebi väina ning meresõiduõiguste ja -vabaduste kohta,

– võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 1325 (2000), 1747 (2007), 2140 (2014), 2216 (2015), 2722 (2024), 2801 (2025), 2813 (2026), 2817 (2026) ja 2826 (2026),

– võttes arvesse ÜRO peasekretäri 10. oktoobri 2026. aasta avaldust al-Houthi mässuliste rünnaku kohta, mis oli suunatud kuningas Khalidi nimelise rahvusvahelise lennujaama vastu Ar-Riyādhis,

– võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku 24. septembri 2026. aasta avaldust süveneva konflikti kohta Jeemenis ja 12. oktoobri 2026. aasta avaldust hiljutiste rünnakute kohta Saudi Araabias,

– võttes arvesse ÜRO Jeemeni-ekspertide rühma 17. oktoobri 2025. aasta lõpparuannet,

– võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja,

– võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

– võttes arvesse ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ja selle 2000. aasta fakultatiivprotokolli laste kaasamise kohta relvastatud konfliktidesse,

– võttes arvesse ÜRO mereõiguse konventsiooni (UNCLOS),

– võttes arvesse nõukogu 8. detsembri 2008. aasta ühist seisukohta 2008/944/ÜVJP, millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad[5], ja relvakaubanduslepingut,

– võttes arvesse ELi suuniseid rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise edendamiseks[6],

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et al-Houthi liikumine (Ansar Allah) hõivas 2014. aastal Jeemeni pealinna Sanaa ja kukutas rahvusvaheliselt tunnustatud valitsuse, mis viis Saudi Araabia juhitud rahvusvahelise koalitsiooni sekkumiseni 2015. aastal ja pikaajalise konfliktini, milles on surnud ja olnud sunnitud ümber asuma sadu tuhandeid inimesi, sealhulgas palju lapsi;

B. arvestades, et al-Houthi mässulised on Iraani toetatav poliitiline ja sõjaline liikumine,

---

4 ELT L 365, 19.12.2014, lk 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1352/oj.
5 ELT L 335, 13.12.2008, lk 99, ELI: http://data.europa.eu/eli/compos/2008/944/oj.
6 ELT C 303, 15.12.2009, lk 12.

mida peetakse koos Hezbollahi ja Hamasiga üldiselt Iraani juhitava nn vastupanutelje osaks;

C. arvestades, et ÜRO vahendatud vaherahu 2022. aasta aprillis tõi kaasa neli aastat kestnud suhtelise rahu ja hapra võimaluse leevendada pingeid Saudi Araabia ja al-Houthi mässuliste vahel; arvestades, et see vaherahu varises kokku 2026. aasta juulis Iraaniga seotud laiema piirkondliku sõja tagajärjena, muutes Jeemeni konflikti ulatuslikumaks piirkondlikuks julgeolekukriisiks;

D. arvestades, et konflikt Jeemenis puhkes uuesti 2026. aasta juulis ning al-Houthi mässuliste algatatud rünnakutes on sellest ajast saadik tapetud inimesi ja need on põhjustanud massilist ümberasumist; arvestades, et Rahvusvaheline Punase Risti Komitee on hoiatanud, et eskalatsioon avaldab tsiviilisikutele laastavat mõju, kusjuures inimohvrid ja kahju tsiviiltaristule suurenevad murettekitava kiirusega, sealhulgas Adenis ja Sanaas, ning et edasisel eskaleerumisel võivad olla katastroofilised tagajärjed kümnetele miljonitele tsiviilisikutele kogu piirkonnas;

E. arvestades, et viimane eskaleerumine on alates 2026. aasta augustist sundinud ümber asuma rohkem kui 200 000 inimest, mis on suurim uute põgenike arv 2022. aasta vaherahust saadik, lisaks on ligikaudu 5,2 miljonit riigisisest põgenikku;

F. arvestades, et 13. juulil 2026 alustasid al-Houthi mässulised pärast Jeemeni valitsusvägede õhurünnakut Sanaa rahvusvahelisele lennujaamale ballistiliste rakettide rünnakut Saudi Araabia lõunaosale ning kuulutasid 20. juulil 2026 välja Saudi Araabia vastu suunatud mere- ja õhuembargo, sealhulgas Saudi Araabia laevanduse mereblokaadi; arvestades, et al-Houthi mässulised on teatanud, et Saudi Araabia õhuruum asub nende tegevuspiirkonnas, ning hoiatanud rahvusvahelisi lennuettevõtjaid selle kohal lendamise eest;

G. arvestades, et alates 2026. aasta juuli keskpaigast on al-Houthi mässulised pannud Saudi Araabia Kuningriigi territooriumi vastu toime kümneid rünnakuid ballistiliste rakettide, tiibrakettide ja droonidega, rünnates tahtlikult ja korduvalt tsiviilisikuid, tsiviiltaristut, majandusressursse ja energiarajatisi vähemalt kümnes linnas ja piirkonnas, nimelt Ar-Riyādhis, Abhas, Khamis Mushaitis, Jazanis, Najranis, Taifis, Yanbus, Idaprovintsis, Mekas ja Medinas; arvestades, et sihtmärgiks on olnud kuningas Khalidi nimeline rahvusvaheline lennujaam Ar-Riyādhis, Abha rahvusvaheline lennujaam, kool Najranis ning elamupiirkonnad Asiris, Jazanis ja Najranis;

H. arvestades, et korduvalt on tabatud energiataristut, sealhulgas 9. augustil 2026 Jazani naftatöötlemistehast, energiarajatisi Ar-Riyādhis, Khurais ja Rabighis, 3. oktoobril 2026 naftaettevõtte Aramco rajatist Ar-Riyādhi lähedal ja 15. oktoobril 2026 Aramco peakorterit Dhahranis; arvestades, et 10. septembril 2026 tabas Iraagis tegutsev Iraani toetatud relvarühmitus Saudi Araabia ida-lääne toornaftajuhet; arvestades, et hiljutised al-Houthi mässuliste rünnakud ei ole üksikjuhtumid, vaid pigem osa pikaajalisest süstemaatilisest piiriülesest agressioonist, mida al-Houthi mässulised korraldavad Saudi Araabia, Pärsia lahe riikide ja Iisraeli vastu;

I. arvestades, et 8. septembril 2026 sai Saudi Araabia lõunaosas nelja linna tabanud rünnakutes teadaolevalt vigastada 73 inimest; arvestades, et 18. septembril 2026 tulistasid al-Houthi mässulised ballistilise raketi Ar-Riyādhile ja al-Houthi rünnak tabas Saudi Araabia Taifi lennubaasis asunud Itaalia Eurofighteri hävitajat;

J. arvestades, et kuningas Khalidi nimelist rahvusvahelist lennujaama Ar-Riyādhis on alates 1. oktoobrist 2026 rünnatud 20 korral; arvestades, et ainuüksi 10. oktoobri 2026. aasta rünnakus hukkus vähemalt 13 inimest ja sai vigastada rohkem kui 300 inimest, sealhulgas Saudi Araabia, Bangladeshi, Ameerika Ühendriikide, Egiptuse, Jordaania, Süüria, Palestiina ja Sudaani kodanikud, ning teises raketirünnakus 11. oktoobril 2026 hukkus veel üks inimene ja sai vigastada 11 inimest; arvestades, et 2026. aasta oktoobris Saudi Araabia lennujaamade vastu toime pandud rünnakutes on hukkunud vähemalt 20 tsiviilisikut ja vigastada saanud üle 300 inimese; arvestades, et kuningas Khalidi nimeline rahvusvaheline lennujaam peatas oma tegevuse kuni 17. oktoobrini 2026 ja paljud rahvusvahelised lennuettevõtjad, sealhulgas Euroopa lennuettevõtjad, on peatanud lennud Saudi Araabiasse;

K. arvestades, et al-Houthi mässulised on püüdnud korraldada drooni- ja raketirünnakuid ka Meka vastu, mis tekitab tõsist muret usupaikade kaitse pärast, ning nad väidavad, et on alla tulistanud Saudi Araabia hävitaja F-15; arvestades, et al-Houthi mässulised on lubanud jätkata rünnakuid Saudi Araabia lennujaamade ja naftarajatiste vastu;

L. arvestades, et al-Houthi mässulised korraldasid 15. oktoobril 2026 ballistiliste rakettidega rünnaku Al-Maashiqi presidendipaleele Adenis, kus asub Jeemeni rahvusvaheliselt tunnustatud valitsus, tappes viis inimest, ning ründasid 19. oktoobril 2026 valitsuse julgeolekujõudude väljaõppelaagrit Shabwa provintsis, tappes vähemalt 53 inimest ja vigastades 200 inimest;

M. arvestades, et 4. oktoobril 2026 vallutasid al-Houthi mässulised Turbahi linna, mis ühendab Jeemeni suuruselt kolmandat linna Ta’izzi Adeni sadamaga; arvestades, et uued lahingud Ta’izzi ümbruses on tõsiselt piiranud tsiviilisikute liikumist ja humanitaarabi kohaletoimetamist, katkestades elupäästva abi andmise ligikaudu 800 000 inimesele;

N. arvestades, et eskaleerumine on kaasa toonud ka Saudi Araabia uued õhurünnakud koalitsioonis Jeemeni valitsusvägedega al-Houthi kontrolli all oleval territooriumil ja intensiivsemad maapealsed lahingud, mis on väidetavalt põhjustanud tsiviilohvreid, kelle seas on ka lapsi, ja kahjustanud tsiviiltaristut;

O. arvestades, et kõik konfliktiosalised on kohustatud järgima rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist inimõigustealast õigust, sealhulgas rünnaku korral tsiviilelanike ja võitlejate vahel vahet tegemise, proportsionaalsuse ja ettevaatusabinõude tarvitusele võtmise põhimõtteid; arvestades, et tahtlikult tsiviilisikute ja -objektide vastu suunatud rünnakud ja valimatud rünnakud on keelatud ja võivad endast kujutada sõjakuritegusid;

P. arvestades, et ÜRO Jeemeni-ekspertide rühm on dokumenteerinud rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvahelise inimõigustealase õiguse raskeid rikkumisi, mida on toime pannud kõik konfliktiosalised, kusjuures toimepanijate vastutus või õiguskaitse kättesaadavus ohvrite jaoks on peaaegu olematu;

Q. arvestades, et viimase kolme aasta jooksul on al-Houthi mässulised rünnanud rohkem kui 100 kaubalaeva Punasel merel ja Bab el Mandebi väinas, mida läbib igal aastal 12–15 % ülemaailmsest merekaubandusest; arvestades, et need rünnakud algasid 2023. aasta lõpus ning ajendasid USAd ja Ühendkuningriiki ründama al-Houthi sihtmärke alates 2024. aasta jaanuarist, enne kui Omaani vahendusel saavutati USA ja

al-Houthi relvarahu; arvestades, et alates 22. juulist 2026 on al-Houthi mässulised rünnanud Punasel merel Saudi Araabia naftatankereid;

R. arvestades, et 2026. aasta septembris hõivasid al-Houthi mässulised Bab el Mandebi väinas Mokha sadama, rannikulinna Dhubabi, strateegilise Perimi (Mayyuni) saare ja teised saared, haarates kontrolli kogu Jeemeni Punase mere ranniku üle; arvestades, et 2026. aasta oktoobris käivitas Jeemeni valitsus operatsiooni „Jeemeni koidik“ ja Saudi Araabia toetatud väed on sestsaadik tagasi vallutanud väina ümbruses asuvad olulised alad, kuid al-Houthi mässulised eitavad seda;

S. arvestades, et kuna Iraan häirib Hormuzi väinas laevaliiklust, on Punane meri muutunud Saudi Araabia naftaekspordi ja rahvusvahelise kaubanduse jaoks peamiseks alternatiivseks transpordimarsruudiks; arvestades, et Saudi Araabia ida-läänesuunalise toornaftajuhtme kaudu transporditakse naftat Punase mere Yanbu sadamasse, minnes Hormuzi väinast mööda;

T. arvestades, et üheaegne laevaliikluse katkestamine Bab el Mandebi väinas ja Hormuzi väinas mõjutab kahte peamist merekoridori, mis ühendavad Euroopat Pärsia lahe ja Aasiaga; arvestades, et pärast rünnakuid Saudi Araabia energiataristu vastu tõusis Brenti toornafta hind üle 100 USA dollari barrelilt; arvestades, et marsruudi muutmisel ning kasvavatel veo- ja kindlustuskuludel on otsesed tagajärjed ELi energiahindadele, inflatsioonile, tööstuslikele tarneahelatele, Euroopa tarbijate ostujõule talve hakul ning Euroopa ja eelkõige Vahemere piirkonna sadamate konkurentsivõimele;

U. arvestades, et Punane meri on ka kriitilise tähtsusega digitaalne kitsaskoht, kuna hinnanguliselt 90 % Euroopat ja Aasiat ühendavatest merealustest kiudoptilistest kaablitest läbib seda piirkonda;

V. arvestades, et häired merekaubateedel Punasel merel ja Hormuzi väinas tõstavad imporditud teravilja, kütuse ja väetiste hindu kogu Aafrikas; arvestades, et Maailma Toiduprogrammi andmetel on Lähis-Ida konflikt tõuganud veel 6,1 miljonit inimest tõsisesse toiduga kindlustamatusse ning veel 45 miljonit inimest on tõsises näljaohus; arvestades, et 2025. aasta algusest täheldatud al-Houthi mässuliste ja al-Shabaabi vaheliste sidemete tihenemise tõttu, mis hõlmab relvasaadetisi ja väljaõpet, valitseb oht, et ebastabiilsus levib ka Aafrika Sarve ja Adeni lahe piirkonda;

W. arvestades, et laevade, sadamate ja energiataristu ründamine tekitab Punase mere haavatavale ökosüsteemile nafta- ja merereostuse ning piiriülese keskkonnakahju riski; arvestades, et Jeemen on eriti haavatav kliimamuutuste, veenappuse ja ekstreemsete ilmastikunähtuste suhtes;

X. arvestades, et alates 2024. aasta veebruarist viiakse ellu Euroopa Liidu merendusjulgeoleku operatsiooni ASPIDES (EUNAVFOR ASPIDES) kaubalaevade kaitsmiseks; arvestades, et 2026. aasta märtsis laiendas nõukogu operatsiooni volitusi, et need hõlmaksid merendusteabe jagamist, koostööd Jeemeni rannikuvalvega ja Djibouti merevägede väljaõpet, ning pikendas operatsiooni 28. veebruarini 2027; arvestades, et 23. septembril 2026 nõustus nõukogu kahekordistama ELi toetust Djibouti relvajõududele Euroopa rahutagamisrahastu kaudu;

Y. arvestades, et 19. septembril 2026 saatis komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja liikmesriikidele kirja, milles hoiatas, et al-Houthi

mässuliste kontroll Mokha, Perimi saare ja Hanishi saarte üle kujutab endast tõsist ohtu meresõiduturvalisusele ja Euroopa huvidele, ning nõudis oluliselt rohkem mere- ja õhuressursse, sealhulgas tõhustatud lähikaitsevõimet; arvestades, et kuigi operatsiooni EUNAVFOR ASPIDES alustamisel antud hinnangute kohaselt oli operatsiooniks vaja vähemalt kümmet laeva, tugineb see tegelikult ainult kolmele põhilaevale, mille on andnud nende vägede käsutusse Itaalia ja Kreeka ning rotatsiooni alusel Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia, Hispaania ja Madalmaad; arvestades, et kaubalaevad on saatevalve ootel, kuid on pakutud ainult kaht lisalaeva; arvestades, et 8. oktoobril 2026 teatas komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja operatsiooni laiendamisest;

Z. arvestades, et Iraani režiim pakub al-Houthi mässulistele rahalist, sõjalist ja tehnilist tuge, sealhulgas relva-, raketi- ja droonitehnoloogiat ning väljaõpet, rikkudes ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 1747 (2007), 2140 (2014) ja 2216 (2015), nagu märkisid ka G7 välisministrid ja komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 22. septembril 2026; arvestades, et see toetus ei ohusta mitte ainult naabruses asuvaid Araabia riike, vaid ka ELi ja tema partnerite julgeolekut, energiavarustust ja kaubandushuve; arvestades, et al-Houthi mässulised on saanud väljaõpet ja eksperditeadmisi ka Hezbollahi ja Iraagi spetsialistidelt, et laiendada riigisisest droonitootmist ja mitmekesistada oma relvade tarneahelaid;

AA. arvestades, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 2624 (2022) kirjeldati al-Houthit terrorirühmitusena;

AB. arvestades, et Iraani toetatud relvarühmitused, sealhulgas Hezbollah Liibanonis ning rühmitused Iraagis ja Süürias, koordineerivad oma tegevust ja jagavad Iraanist pärit relvade tarneahelaid; arvestades, et väljaspool riigi kontrolli tegutsevate valitsusväliste relvastatud rühmituste levik õõnestab riikide suveräänsust ja stabiilsust kogu piirkonnas ning on üks peamisi piirkondliku eskaleerumise põhjustajaid; arvestades, et üheaegne laevaliikluse katkestamine Bab el Mandebi väinas ja Hormuzi väinas teenib Iraani laiemaid geopoliitilisi huve;

AC. arvestades, et teadete kohaselt püüavad al-Houthi mässulised toota Iraani raketist Kheibar Shekan tuletatud täiustatud ballistilisi keskmaarakette ning et raketitarkvara arendamiseks on väärkasutatud äriotstarbelisi tehisintellekti vahendeid;

AD. arvestades, et 14. märtsil 2022 lisas nõukogu al-Houthi mässulised Jeemeni olukorraga seotud ELi sanktsioonide loetellu, külmutades nende rahalised vahendid ja majandusressursid; arvestades, et ELi piiravad meetmed hõlmavad ka relvaembargot kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega 2140 (2014) ja 2216 (2015); arvestades, et EL on kandnud islami revolutsioonilise kaardiväe ja Hezbollahi sõjalise tiiva terroriorganisatsioonide loetellu, kuid ei ole al-Houthi mässulisi ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP alusel veel sellesse loetellu kandnud; arvestades, et Ameerika Ühendriigid on kandnud al-Houthi mässulised välismaiste terroriorganisatsioonide loetellu ja Jeemeni valitsus on heaks kiitnud seaduseelnõu, millega nad tunnistatakse terrorirühmituseks;

AE. arvestades, et piiravaid meetmeid tuleb rakendada kooskõlas rahvusvahelise õigusega ja jõuliste humanitaarkaalutlustel põhinevate vabastustega, kuna nõuete ülemäärane täitmine ja finantsriskide vähendamine võivad takistada humanitaarabi kohaletoimetamist ning toidu, ravimite ja kütuse importi;

AF. arvestades, et Jeemen, mida Rahvusvaheline Valuutafond peab maailma vaeseimaks riigiks, seisab silmitsi ühe maailma suurima humanitaarkriisiga; arvestades, et 2026. aastal vajab Jeemenis humanitaarabi ja kaitset hinnanguliselt 22,3 miljonit inimest, vähemalt 18,3 miljonit inimest on toiduga äärmiselt kindlustamata, rohkem kui 2,2 miljonit alla viieaastast last kannatab akuutse alatoitluse all ja 17,8 miljonil inimesel puudub juurdepääs põhilistele tervishoiuteenustele; arvestades, et tervishoiusüsteem on kokkuvarisemise äärel;

AG. arvestades, et toidu, tervishoiuteenuste, vee ja muude elutähtsate teenuste kättesaadavus Jeemenis on konflikti, majanduse kokkuvarisemise, konfliktiosaliste kehtestatud piirangute ja rahvusvahelise humanitaarabi rahastuse kärbete tõttu halvenenud; arvestades, et hinnanguliselt 70–80 % Jeemeni elanikkonnast elab al-Houthi mässuliste kontrolli all oleval territooriumil, kus al-Houthi mässulised on humanitaarabi takistanud ja kõrvale suunanud;

AH. arvestades, et EL on alates 2015. aastast eraldanud Jeemeni kriisile reageerimiseks peaaegu 1,6 miljardit eurot, sealhulgas üle 1 miljardi euro humanitaarabi, ning eraldanud 2025. aastal humanitaarabiks 120 miljonit eurot;

AI. arvestades, et al-Houthi mässulised peavad jätkuvalt meelevaldselt kinni 71 ÜRO töötajat, samuti valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja diplomaatiliste esinduste töötajaid, ning on teateid piinamisest, kadunuks jääma sundimisest ja õigusnõustamisest keeldumisest; arvestades, et vähemalt kaheksale neist on esitatud süüdistus spionaažis, mis on karistatav surmanuhtlusega; arvestades, et al-Houthi mässulised on tunginud ÜRO ruumidesse ja need hõivanud;

AJ. arvestades, et Jeemeni inimõiguste ministeeriumi andmetel värbasid al-Houthi mässulised ainuüksi 2026. aasta septembris 100 last; arvestades, et Jeemenis pannakse jätkuvalt toime raskeid laste õiguste rikkumisi, sealhulgas laste värbamine, tapmine ja sandistamine ning rünnakud koolide ja haiglate vastu, samuti miinidest tulenev oht;

AK. arvestades, et naised ja tütarlapsed seisavad Jeemenis silmitsi suurema riskiga ning kogevad soolist vägivalda ja piiranguid liikumisvabadusele ning tervishoiule ja haridusele juurdepääsu piiranguid, samal ajal kui Jeemeni naissoost rahutagajatel ja inimõiguste kaitsjatel on rahuloomes oluline tähtsus;

AL. arvestades, et Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni president ja komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja on väljendanud ELi täielikku solidaarsust Saudi Araabia ja Pärsia lahe partneritega, märkinud, et tsiviiltaristu ründamine on lubamatu, ning kutsunud Iraani käsilasi üles oma hoolimatut ja vägivaldset tegevust lõpetama; arvestades, et 11. oktoobril 2026 kinnitas komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Saudi Araabia välisministrile veel kord, et EL mõistab hukka rünnaku kuningas Khalidi nimelise rahvusvahelise lennujaama vastu;

AM. arvestades, et ÜRO peasekretär, ÜRO inimõiguste ülemvolinik ja ÜRO Jeemeni erisaadik on rünnakud hukka mõistnud, kusjuures ÜRO Jeemeni erisaadik kirjeldas rünnakut Ar-Riyādhi lennujaama vastu kui tõsist eskaleerumist, mis kujutab endast suurt ohtu piirkondlikule julgeolekule; arvestades, et ka Ühendkuningriik, Ameerika Ühendriigid, India, Pakistan, Türgi, Egiptus, Araabia Ühendemiraadid, Kuveit, Pärsia lahe koostöönõukogu ja Araabia Liiga on rünnakud hukka mõistnud; arvestades, et

11. oktoobril 2026 tegid Saudi Araabia, Egiptus, Pakistan ja Türgi ühisavalduse, milles lubasid toetada kõiki Saudi Araabia võetud õiguspäraseid meetmeid kooskõlas ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õigusega;

AN. arvestades, et Pärsia lahe riigid on reageerinud oma kaitsepartnerluste mitmekesistamisega, sealhulgas Saudi Araabia, Pakistani ja Türgi vahel Meka ühiseks kaitsmiseks sõlmitud lepinguga, millele tugineti esimest korda 2026. aasta oktoobris, ning püüdlustega teha Euroopaga tihedamat koostööd kaitsetööstuse valdkonnas; arvestades, et ELi liikmesriigid koos Ühendkuningriigiga on kinnitanud oma toetust Saudi Araabia julgeolekule ja territoriaalsele terviklikkusele ning vähemalt kaks liikmesriiki on lähetanud sinna kaitseotstarbel oma väed, et kaitsta elutähtsat energiataristut;

AO. arvestades, et Pärsia lahe koostöönõukogu riikide julgeolek on tihedalt seotud Euroopa julgeoleku ja üleilmse kaubandusega; arvestades, et ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu kahepoolse kaubanduse maht oli 2025. aastal 165,6 miljardit eurot ja vastastikuste investeeringute maht ületab 350 miljardit eurot; arvestades, et Saudi Araabia on ELi oluline kahepoolne ja piirkondlik partner; arvestades, et ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu teine tippkohtumine, mis pidi toimuma 24. oktoobril 2026 Ar-Riyādhis, on olukorra eskaleerumise tõttu edasi lükatud;

AP. arvestades, et kestva poliitilise kokkuleppe saavutamiseks on vaja kaasavat Jeemeni juhitud ja Jeemeni vastutuse alla kuuluvat protsessi, millesse on kaasatud Jeemeni eri poliitilised ja piirkondlikud osalejad, sealhulgas Lõuna-Jeemeni esindajad, naised, noored ja kodanikuühiskond, austades Jeemeni suveräänsust, ühtsust ja territoriaalset terviklikkust;

AQ. arvestades, et uus vaenutegevus võib Jeemenit ja Lähis-Ida laiemalt veelgi destabiliseerida; arvestades, et konfliktile ei ole võimalik leida püsivat sõjalist lahendust ning ÜRO egiidi all tehtavad uued diplomaatilised püüdlused on püsiva relvarahu ja kaasava poliitilise lahenduse saavutamiseks hädavajalikud; arvestades, et piirkondliku ebakindlusega tegelemiseks on vaja võtta arvesse laiemat poliitilist konteksti;

AR. arvestades, et nõukogu ühises seisukohas 2008/944/ÜVJP on kehtestatud õiguslikult siduvad kriteeriumid relvade ekspordiks, sealhulgas risk, et varustust võidakse kasutada rahvusvahelise humanitaarõiguse raskete rikkumiste toimepanemiseks;

AS. arvestades, et ELi Lähis-Ida strateegia lisati komisjoni 2026. aasta tööprogrammi ja seda ei ole veel esitatud;

1. mõistab kõige karmimalt hukka al-Houthi mässuliste toime pandud enneolematud raketi- ja droonirünnakud Saudi Araabia Kuningriigi territooriumi vastu, eelkõige kuningas Khalidi nimelise rahvusvahelise lennujaama ja teiste tsiviillennujaamade, energiataristu, koolide ja elamupiirkondade sihiliku ründamise; mõistab karmilt hukka al-Houthi mässuliste Iisraeli ja Araabia Ühendemiraatide vastu toime pandud viimaste aastate raketi- ja droonirünnakud; mõistab hukka Jeemenis al-Houthi mässuliste toime pandud rünnakud ja vägivalla, mille käigus on tapetud ja sunnitud ümber asuma arvukalt Jeemeni tsiviilisikuid ning mis on süvendanud veelgi riigi humanitaarkriisi; rõhutab, et sellised rünnakud kujutavad endast rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõiguse jämedat rikkumist;

2. avaldab sügavat kaastunnet ohvrite perekondadele ning soovib vigastatutele, sealhulgas asjaomastele välisriikide kodanikele kiiret paranemist; väljendab Saudi Araabia Kuningriigi rahva ja valitsusega täielikku ja vankumatut solidaarsust ning kinnitab veel kord oma toetust Saudi Araabia ja Jeemeni julgeolekule, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele; väljendab solidaarsust ka kõigi konflikti tsiviilohvritega Jeemenis ja kogu piirkonnas;

3. mõistab teravalt hukka al-Houthi mässuliste 15. oktoobri 2026. aasta rünnakud Al-Maashiqi presidendipaleele Adenis ja 19. oktoobri 2026. aasta rünnakud väljaõppelaagrile Shabwa provintsis ning al-Houthi mässuliste jätkuvad sõjalised rünnakud Jeemenis, sealhulgas Turbahi vallutamise, mis ohustab toidu ja humanitaarabi kohaletoimetamist Ta'izzi;

4. nõuab, et al-Houthi mässulised lõpetaksid viivitamata igasuguse vaenutegevuse ja rünnakud Jeemenis ja väljaspool seda, loobuksid kõigist territoriaalsetest ambitsioonidest, lõpetaksid kõik laevanduse vastu suunatud rünnakud ja Jeemeni elanikkonna represseerimise ning järgiksid rahvusvahelist õigust, nagu on kajastatud ÜRO mereõiguse konventsioonis ning ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides 2216 (2015), 2722 (2024) ja 2826 (2026); nõuab tungivalt, et kõik konfliktiosalised täidaksid täielikult oma rahvusvahelisest humanitaarõigusest tulenevaid kohustusi ning kaitseksid tsiviilisikuid ja tsiviilobjekte;

5. kutsub kõiki osalisi üles tagama haiglate, koolide, tervishoiu- ja humanitaartöötajate, vee- ja kanalisatsioonirajatiste, sadamate, lennujaamade ja humanitaarabi jaoks oluliste teede kaitse; tuletab meelde, et tsiviilelanike näljutamise kasutamine sõjapidamisviisina on rahvusvahelise humanitaarõiguse alusel keelatud;

6. väljendab heameelt Euroopa Ülemkogu eesistuja, komisjoni presidendi ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduste ning liikmesriikide, ÜRO, Pärsia lahe koostöönõukogu, Araabia Liiga, Saudi Araabia, Egiptuse, Pakistani ja Türgi ning paljude teiste valitsuste hukkamõistuavalduste üle; väljendab heameelt Euroopa Ülemkogu järelduste üle, milles mõistetakse rünnakud hukka ja esitatakse ELi ühine vastus;

7. väljendab solidaarsust Jeemeni seadusliku valitsusega ja toetust sellele; nõuab tungivalt, et kõik osalised lõpetaksid vaenutegevuse, lepiksid kokku viivitamatus ja üleriigilises relvarahus ning pöörduksid tagasi läbirääkimiste juurde; kordab oma toetust ÜRO Jeemeni erisaadikule ning ÜRO juhitavale, kaasavale ning Jeemeni juhtimisel ja tema vastutusel leitavale poliitilisele lahendusele, mis põhineb kokkulepitud alustel ja asjakohastel ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidel, kuna see on ainus püsiv viis rahu saavutamiseks;

8. rõhutab, et püsiv rahu eeldab naiste, noorte, kodanikuühiskonna ning Jeemeni eri poliitiliste ja piirkondlike valimisringkondade, sealhulgas lõunapoolsete piirkondade esindajate täielikku, võrdset, sisulist ja turvalist osalemist kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1325 (2000);

9. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ja liikmesriike üles intensiivistama koordineeritud diplomaatilist koostööd ÜRO, Pärsia lahe koostöönõukogu riikide ja teiste piirkondlike partneritega, et tegeleda konflikti algpõhjustega, leevendada pingeid ja taastada dialoogikanalid; nõuab sidusat

ELi lähenemisviisi, milles on ühendatud meresõidu turvalisus, konfliktide ennetamine, humanitaarabi ja diplomaatiline tegevus, ning nõuab, et EL osaleks aktiivselt vahenduspüüdluste toetamisel;

10. mõistab teravalt hukka Iraani režiimi destabiliseeriva tegevuse, lisades, et see režiim on jätkuvalt suurim ja tõsiseim oht piirkonna julgeolekule ja stabiilsusele laiemalt, kuna ta pakub al-Houthi mässulistele relva-, raketi- ja droonitehnoloogiat, väljaõpet ja rahastamist, rikkudes ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone 1747 (2007), 2140 (2014) ja 2216 (2015) ning ohustades meresõiduvabadust, meresõidu turvalisust ja rahvusvahelist kaubandust; kordab, et mõistab hukka Iraani pahatahtliku tegevuse ja sekkumise kogu piirkonnas; nõuab, et Iraan lõpeks kohe al-Houthi mässulistele mõeldud tarned ja toetuse;

11. mõistab hukka al-Houthi mässuliste, Hezbollahi ja teiste Iraani toetatud relvastatud rühmituste vahelise koostöö; rõhutab, et püsiv stabiilsus Lähis-Idas nõuab kõigi relvarühmituste ja valitsusväliste relvastatud rühmituste desarmeerimist ja demobiliseerimist ning riigi seadusliku jõukasutuse monopoli taastamist; kutsub nõukogu, komisjoni ja liikmesriike üles vastu võtma tervikliku lähenemisviisi, et vähendada Iraani destabiliseerivat mõju ja teha koostööd piirkondlike partneritega, et lõigata läbi relvade tarnemarsruudid Iraani toetatud rühmitustele;

12. palub nõukogul komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekul lisada al-Houthi liikumise – nii selle sõjalised kui ka poliitilised tiivad, sealhulgas selle juhtkonna ning sõjalise ja julgeolekuaparaadi – viivitamata ühise seisukoha 2001/931/ÜVJP ja määruse (EÜ) nr 2580/2001[7] alusel ELi terroriorganisatsioonide loetellu;

13. rõhutab, et loetellu kandmise ja piiravate meetmetega peavad kaasnema kindlad ja selgelt määratletud humanitaarerandid kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 2664 (2022), et see ei takistaks humanitaarabi kohaletoimetamist, esmatarbekaupade importi ja jätkuvaid rahupüüdlusi; palub komisjonil, nõukogul ja liikmesriikidel tegeleda finantsriskide vähendamisest ja nõuete ülemäärasest täitmisest tulenevate tõketega;

14. nõuab, et kaotataks kõik al-Houthi liikumise rahastamiskanalid, sealhulgas nafta ja kaupade salakaubavedu ning ebaseaduslikud rahaülekanded; kutsub nõukogu ja liikmesriike üles külmutama kõik al-Houthi mässuliste ja nende toetajate rahalised vahendid ja majandusressursid ning tagama rahapesu andmebüroode, Europoli ja Eurojusti tiheda koostöö; kutsub komisjoni üles hindama al-Houthiga seotud rahastamise lisamist ELi rahapesuvastasesse raamistikku;

15. kutsub nõukogu üles laiendama piiravaid meetmeid kõigile isikutele ja üksustele, kes on seotud relvade ja komponentide tarnimisega al-Houthi rühmitusele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tugevdaksid koos rahvusvaheliste ja piirkondlike partneritega ÜRO relvaembargo järelevalvet ja täitmise tagamist, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2216 (2015) alusel; kutsub liikmesriike üles tagama relvaekspordi range ja läbipaistva hindamise ning ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP ja relvakaubanduslepingust

[7] Nõukogu 27. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2580/2001 teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute kohta terrorismivastaseks võitluseks (EÜT L 344, 28.12.2001, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2001/2580/oj).

tulenevate kohustuste range ja järjepideva rakendamise;

16. mõistab teravalt hukka al-Houthi välja kuulutatud mereblokaadi Saudi Araabia vastu ning Punasel merel ja Bab el Mandebi väinas energia- ja kaubalaevanduse vastu toime pandud rünnakud, mis ohustavad meremeeste turvalisust; tuletab meelde, et meresõiduvabadus on rahvusvahelise õiguse aluspõhimõte, nagu on kajastatud ÜRO mereõiguse konventsioonis, ning on vastu igasugustele sunni- või ühepoolsetele meetmele, mille eesmärk on seda õõnestada; kordab, kui oluline on meresõiduvabadus nii Bab el Mandebi väinas kui ka Hormuzi väinas; kutsub al-Houthi mässulisi üles vabastama kõik isikud, keda peetakse ebaseaduslikult laevarünnakutega seoses kinni;

17. väljendab sügavat muret Bab el Mandebi väina ja Hormuzi väina kaudu navigeerimise samaaegse katkestamise majandusliku mõju pärast ELile, kuna selle tagajärjel tõusevad energiahinnad, laevandus- ja kindlustuskulud ning suureneb turu volatiilsus, kahjustades Euroopa kodumajapidamisi, ettevõtjaid ja konkurentsivõimet; väljendab muret selle pärast, et Iraan püüab nn kahe kitsaskoha strateegia abil tekitada üleilmset energiakriisi; toetab selle strateegiaga tegelemiseks ennetavate meetmete võtmist; kutsub komisjoni üles kiiresti hindama selle tagajärgi ELi energiajulgeolekule, inflatsioonile, tarneahelatele, meretranspordile ja Euroopa sadamatele ning esitama erandolukorra meetmed, mis hõlmavad ka energiavarustuse mitmekesistamist ja ELi väiksemat sõltuvust imporditud fossiilkütustest; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles esitama meetmeid, millega pakutakse kodumajapidamistele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele sihipärast toetust ning kiirendatakse ELi energiasõltumatust;

18. rõhutab, et ülemaailmsete logistikavoogude katkemisest on saanud strateegilise surve vahend, mida vaenulikud osalejad ära kasutavad; rõhutab, et kriis süvendab julgeolekuprobleeme Vahemerel, NATO lõunatiival ja Aafrika Sarve piirkonnas, sealhulgas ohte elutähtsale mere- ja merealusele taristule, nagu merealused kiudoptilised kaablid;

19. rõhutab kaitseoperatsiooni EUNAVFOR ASPIDES tähtsust ja väljendab heameelt selle laiendatud volituste üle; peab kahetsusväärseks, et operatsiooni käsutuses on palju vähem laevu kui need kümme, mida selle alustamisel miinimumiks peeti; kutsub liikmesriike üles komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. septembri 2026. aasta taotlusele viivitamata vastama ning eraldama rohkem vajaliku varustusega mere- ja õhuressursse, eelkõige õhukaitse- ja droonitõrjevõimega sõjalaevu ning merepatrull-lennukeid, ning palub neil, kes kaitseoperatsiooni veel panustanud ei ole, seda nüüd teha; kutsub nõukogu üles eelseisva strateegilise läbivaatamise käigus hindama, kas operatsiooni volitused ja jõukasutusreeglid on endiselt piisavad, ning pikendama operatsiooni pärast 28. veebruari 2027; rõhutab, et kõik merendusjulgeoleku meetmed, sealhulgas EUNAVFOR ASPIDES, peavad olema täielikult kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas ÜRO põhikirjaga;

20. nõuab ELi ja Pärsia lahe partnerite tõhustatud julgeoleku- ja kaitsekoostööd, eelkõige tugevdades operatsioonide EUNAVFOR ASPIDESi ja EUNAVFOR ATALANTA operatiivset koostoimet, samuti koordineerides tegevust Saudi Araabia juhitava rahvusvahelise merekaitse koalitsiooniga ning õhukaitse, elutähtsa taristu kaitse, küberturvalisuse ja droonitõrjesüsteemide valdkonna partneritega, järgides täielikult rahvusvahelist õigust ja ELi kohustusi; toetab liikmesriikide ja Ühendkuningriigi pingutusi pakkuda piirkonnas õhukaitsealast toetust, eelkõige Prantsusmaa toetust

Yanbu naftaterminali kindlustamisel; nõuab tihedat koostööd NATO liitlastega;

21. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat, nõukogu ja liikmesriike üles kasutama diplomaatilisi vahendeid, et kehtestada Punase mere jaoks läbirääkimiste teel meresõiduohutuse kord;

22. väljendab sügavat muret Jeemeni katastroofilise humanitaarolukorra pärast, mida on süvendanud taaspuhkenud võitlus; kutsub kõiki osalisi üles võimaldama ja soodustama humanitaarabiorganisatsioonide täielikku, turvalist, kiiret ja takistamatut juurdepääsu abivajajatele; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid humanitaarabi, tegeleksid rahvusvahelise rahastamise kärbetest tingitud puudujääkidega, sealhulgas tulevase instrumendi „Globaalne Euroopa“ kaudu, ning toetaksid majanduse taastamist ja põhiteenuseid; tunnustab ÜROd ja humanitaartöötajaid nende pingutuste eest;

23. väljendab muret riigisiseste põgenike ja Jeemenist põgenevate inimeste arvu suurenemise pärast; nõuab nende kaitset kooskõlas rahvusvahelise õigusega; nõuab, et EL ja rahvusvaheline üldsus suurendaksid humanitaar- ja arenguabi mõjutatud kogukondadele Punase mere ja Aafrika Sarve piirkonnas laiemalt;

24. mõistab hukka ÜRO, valitsusväliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna ja diplomaatiliste töötajate meelevaldse kinnipidamise ning ÜRO ruumide hõivamise al-Houthi mässuliste poolt; nõuab kõigi kinnipeetute viivitamatut ja tingimusteta vabastamist ning kõigist nende vastu esitatud süüdistustest loobumist; kutsub Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles kasutama selleks oma diplomaatilist mõjuvõimu;

25. mõistab teravalt hukka laste värbamise ja ärakasutamise al-Houthi mässuliste ning kõigi relvajõudude ja relvastatud rühmituste poolt; mõistab teravalt hukka rünnakud koolide ja haiglate vastu; nõuab relvastatud rühmitustega seotud laste vabastamist ja taasintegreerimist ning suuremat ELi toetust lastekaitsele ja hädaolukorras antavale haridusele;

26. nõuab ranget järelevalvet Jeemenile suunatava ELi rahastatava humanitaarabi üle, rakenduspartnerite sõltumatut kontrollimist ning toimivate kaitsemeetmete rakendamist, et takistada abi otsest või kaudset suunamist relvastatud rühmitustele ning nendega seotud üksustele või isikutele;

27. mõistab hukka naiste õiguste pideva rikkumise Jeemenis, sealhulgas liikumisvabaduse piiramise ja soolise vägivalla esinemise;

28. väljendab muret laevade, sadamate ja energiataristu vastu suunatud rünnakute keskkonnamõju pärast, sealhulgas naftareostuse ohu pärast Punasel merel; nõuab ELi toetust keskkonnaseirele ja hädaolukorraks valmisolekule;

29. nõuab Jeemeni konfliktis toime pandud rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõigustealase õiguse raskete rikkumiste eest vastutusele võtmist; toetab sõltumatut dokumenteerimist ja tõendite säilitamist ning nõuab, et vastutavate isikute suhtes kasutataks kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi;

30. kutsub ÜRO Julgeolekunõukogu üles kaaluma Jeemeni olukorra käsitlemise suunamist sõltumatule ja erapooletule uurimisasutusele ning tagama, et rahvusvaheliste kuritegude eest vastutavad isikud tuuakse pädevate riiklike või rahvusvaheliste mehhanismide

kaudu kohtu ette;

31. on seisukohal, et ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu partnerlus on piirkonna stabiilsuse püsiv tugisammas; nõuab, et Pärsia lahe koostöönõukogu riikidega sõlmitaks kiiresti ambitsioonikad strateegilise partnerluse lepingud, millel on tugev julgeoleku- ja kaitsesammas ning parlamentaarne mõõde ja mis põhinevad ühisel pühendumusel reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale ja inimõigustele; nõuab, et ELi ja Pärsia lahe koostöönõukogu teine tippkohtumine, mis lükati edasi, korraldataks niipea, kui tingimused seda võimaldavad, ning tugevamaid inimestevahelisi kontakte;

32. taunib viivitust ELi tervikliku Lähis-Ida strateegia esitamisel ning kutsub komisjoni ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles seda kiiresti esitama, kaasates täielikult Euroopa Parlamendi;

33. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ja komisjoni üles teavitama Euroopa Parlamenti korrapäraselt Jeemenis ja Punasel merel toimuvast arengust, sealhulgas pingete leevendamiseks tehtavatest diplomaatilistest püüdlustest, piiravate meetmete rakendamisest ning operatsiooni EUNAVFOR ASPIDESe eesmärkidest, tegevusest ja tulemustest;

34. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, ÜRO inimõiguste ülemvolinikule, Pärsia lahe koostöönõukogu peasekretärile, Araabia Riikide Liiga peasekretärile, Saudi Araabia Kuningriigi valitsusele ja šuura nõukogule, Jeemeni valitsusele ja Iraani Islamivabariigi valitsusele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0367

ÜRO 2026. aasta kliimamuutuste konverents Türgis Antalyas (COP31)

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2026. aasta resolutsioon Türgis Antalyas toimuva ÜRO 2026. aasta kliimamuutuste konverentsi (COP31) kohta (2026/2666(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle Kyoto protokolli,

– võttes arvesse 12. detsembril 2015. aastal Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul (COP21) vastu võetud kokkulepet (Pariisi kokkulepe),

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 30. istungjärku (COP30), Kyoto protokolli osaliste koosolekuna toimiva konventsiooniosaliste konverentsi 20. istungjärku (CMP20), Pariisi kokkuleppe osaliste koosolekuna toimiva osaliste konverentsi seitsmendat istungjärku (CMA7) ja Glasgow' kliimapakti, mis võeti COP26-l vastu 13. novembril 2021. aastal,

– võttes arvesse COP27-l sõlmitud kokkulepet luua kahjude ja kahjustuste erifond, COP28-l loodud üleminekukomiteed, kes tegeleb sellise uue rahastamiskorra kasutuselevõtmisega, mille kaudu saab reageerida kahjudele ja kahjustustele, ning kahjusid ja kahjustusi käsitlevat Santiago võrgustikku,

– võttes arvesse COP29-l sõlmitud kokkulepet kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi kohta ning eesmärki kolmekordistada 2035. aastaks arenguriikide rahalisi vahendeid 300 miljardi USA dollarini aastas, ja tagada kõigi osalejate jõupingutused koostööks, et suurendada 2035. aastaks arenguriikide rahastamist avaliku ja erasektori allikatest 1,3 triljoni USA dollarini aastas, ning COP30 tulemusi, milles selgitatakse täiendavalt selle rakendusraamistikku, sealhulgas seoses juurdepääsu, läbipaistvuse ja vastutusega, ning kutsutakse üles tegema jõupingutusi, et kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi raames kliimamuutustega kohanemise rahastamine 2035. aastaks vähemalt kolmekordistada,

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaprogrammi raames 2023. aasta septembris vastu võetud ülemaailmset kemikaalide raamistikku kemikaalidest ja jäätmetest tulenevast kahjust

vaba planeedi saavutamiseks[1],

– võttes arvesse oma 23. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni 2025. aastal Brasiilias Belémis toimunud ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP30) kohta[2],

– võttes arvesse COP29-l vastu võetud Bakuu kliimamuutustega kohanemise tegevuskava,

– võttes arvesse 24.–29. aprillil 2026 Colombias Santa Martas toimunud fossiilkütustest loobumist käsitlevat esimest konverentsi,

– võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärke,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 28. oktoobri 2025. aasta koondaruannet riiklikult kindlaksmääratud panuste kohta Pariisi kokkuleppe alusel,

– võttes arvesse Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) 23. märtsi 2026. aasta aruannet maailma kliima olukorra kohta 2025. aastal,

– võttes arvesse Copernicuse kliimamuutuste teenuse (C3S) ja WMO ühisaruannet „European State of the Climate 2025“ (Euroopa kliimaolukord 2025. aastal),

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP) 4. novembri 2025. aasta aruannet „Emissions Gap Report 2025: Off target“ (Heitkoguste vähendamise vajakajäävuse aruanne 2025: eesmärk saavutamata),

– võttes arvesse oma 7. juuli 2026. aasta resolutsiooni kestliku arengu eesmärkide rakendamise ja täitmise kohta 2026. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades[3],

– võttes arvesse ELi õigusakte, millega kehtestatakse eri sektorites poliitikameetmed, et saavutada ELi eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega ja saavutada 2050. aastaks siduv ELi kliimaneutraalsuse eesmärk (pakett „Eesmärk 55“),

– võttes arvesse hiljuti muudetud ELi kliimamäärust[4], millega kehtestatakse kogu ELi hõlmav siduv 2040. aasta kliimaeesmärk vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega, ning sellega seotud paindlikkusmeetmeid ja läbivaatamismehhanisme,

---

1 ÜRO Keskkonnaprogramm, „Text of the Global Framework on Chemicals“ (Ülemaailmse kemikaalide raamistiku tekst), https://www.chemicalsframework.org/page/text-global-framework-chemicals.

2 ELT C, C/2026/2101, 29.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2101/oj.

3 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0250.

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2026. aasta määrus (EL) 2026/667, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1119 seoses liidu 2040. aasta kliimaalase vahe-eesmärgi kehtestamisega (ELT L, 2026/667, 18.3.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/667/oj).

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta otsust (EL) 2022/591, mis käsitleb Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030,[5] Euroopa Keskkonnaameti 10. detsembri 2025. aasta aruannet „Monitoring report on progress towards the 8th EAP objectives 2025“ (Seirearuanne kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi eesmärkide saavutamiseks tehtud edusammude kohta) (EEA aruanne 09/2025) ja komisjoni tehtud vahehindamist kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi kohta,

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 29. septembri 2025. aasta aruannet „Europe's environment 2025“ (Euroopa keskkond 2025),

– võttes arvesse oma 28. novembri 2019. aasta resolutsiooni kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra kohta[6],

– võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),

– võttes arvesse komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatist „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025)0085),

– võttes arvesse Kunmingi-Montréali üleilmset elurikkuse raamistikku, milles lepiti kokku ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul (CBD COP15), ja ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni 16. istungjärku (CBD COP16),

– võttes arvesse ÜRO mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud, väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitset ja kestlikku kasutamist käsitlevat kokkulepet (BBNJ kokkulepe),

– võttes arvesse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärgul vastu võetud otsust 16/22,

– võttes arvesse rahvusvahelise looduse ja loodusvarade kaitse liidu 10. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni 8.039 „Mobilising the role of wild animals in ecosystems as a climate solution“ (Metsloomade rolli suurendamine ökosüsteemides kliimalahendusena),

– võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) 2018. aasta eriaruannet mõju kohta, mida avaldab globaalne soojenemine 1,5 °C võrra võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, eriaruannet kliimamuutuste ja maa kohta, eriaruannet ookeani ja krüosfääri kohta muutuvas kliimas ning kuuendat hindamisaruannet (AR6),

– võttes arvesse komisjoni 6. veebruari 2024. aasta teatist „Meie tuleviku kindlustamine. Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimaneutraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna“ (COM(2024)0063),

– võttes arvesse komisjoni 12. märtsi 2024. aasta teatist „Kliimariskide juhtimine – inimeste ja heaolu kaitsmine“ (COM(2024)0091),

---

5 ELT L 114, 12.4.2022, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/591/oj.
6 ELT C 232, 16.6.2021, lk 28.

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 28. juuni 2023. aasta ühisteatist „Kliima ja julgeoleku vahelise seose uus käsitlus: tegelemine kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise mõjuga rahule, julgeolekule ja kaitsele“ (JOIN(2023)0019) ning komisjoni talituste 18. veebruari 2025. aasta ühist töödokumenti „Progress Report on the implementation of the Joint Communication – „A New Outlook on the Climate and Security Nexus“ (Ühisteatise „Kliima ja julgeoleku vahelise seose uus käsitlus“ rakendamise eduaruanne) (SWD(2025)0049),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1991, mis käsitleb looduse taastamist ja millega muudetakse määrust (EL) 2022/869[8],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. novembri 2025. aasta direktiivi (EL) 2025/2360, mis käsitleb mullaseiret ja mulla vastupidavust (mullaseire direktiiv)[9],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrust (EL) 2024/3012, millega kehtestatakse liidu raamistik süsiniku püsiva eemaldamise, süsinikupõllunduse ja toodetes süsiniku säilitamise sertifitseerimiseks[10],

– võttes arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu 12. juuli 2019. aasta resolutsiooni 41/21 inimõiguste ja kliimamuutuste kohta,

– võttes arvesse 4. novembril 2021. aastal COP26-l vastu võetud õiglast üleminekut käsitlevat deklaratsiooni,

– võttes arvesse Rahvusvahelise Kohtu 23. juuli 2025. aasta nõuandvat arvamust riikide kohustuste kohta seoses kliimamuutustega,

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 20. mai 2026. aasta resolutsiooni 80/263, millega kiidetakse heaks 23. juuli 2025. aasta nõuandev arvamus riikide kohustuste kohta seoses kliimamuutustega,

– võttes arvesse ÜRO Euroopa Majandusorganisatsiooni (UN) keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (Århusi konventsioon),

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 11. märtsi 2024. aasta aruannet „Euroopa kliimariskide hinnang“,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 15. ja 16. oktoobri 2026. aasta järeldusi,

– võttes arvesse nõukogu 12. oktoobri 2026. aasta järeldusi, pidades silmas ÜRO

---

7 ELT L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj.
8 ELT L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.
9 ELT L, 2025/2360, 26.11.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2025/2360/oj.
10 ELT L, 2024/3012, 6.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj.

kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 31. istungjärku (COP31) Türgis Antalyas,

– võttes arvesse komisjonile ja nõukogule Türgis Antalyas toimuva ÜRO 2026. aasta kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi (COP31) kohta esitatud küsimusi (O-000036/2026 – B10-0018/2026 and O-000037/2026 – B10-0019/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 142 lõiget 5 ja artikli 136 lõiget 2,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et Euroopa Parlament on kuulutanud välja kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra ning võtnud kohustuse võtta viivitamata meetmeid, et seda ohtu ohjeldada;

B. arvestades, et Pariisi kokkulepe, mille allkirjastasid ja ratifitseerisid kõik ELi liikmesriigid, jõustus 4. novembril 2016;

C. arvestades, et juurdepääs puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale on üldine inimõigus;

D. arvestades, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 37 on sätestatud, et ELi õigusaktidega tuleb tagada keskkonnakaitse; arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 191 on sätestatud, et liidu keskkonnapoliitika seab eesmärgiks kaitstuse kõrge taseme;

E. arvestades, et UNEPi heitkoguste vähendamise vajakajäävuse 2025. aasta aruande[11] kohaselt suunaks Pariisi kokkuleppe alusel 2030. aastaks tingimusteta riiklikult kindlaksmääratud panuste täielik rakendamine maailma temperatuuri tõusu piiramise 2,5 °C-ni sel sajandil ning tingimuslike riiklikult kindlaksmääratud panuste täielik rakendamine vähendaks seda temperatuuri tõusu 2,3 °C-ni;

F. arvestades, et riiklikult kindlaksmääratud panuste 2025. aasta koondaruandes[12] märgitakse, et üleilmne kasvuhoonegaaside heite tase langeb 2030. aastal prognooside kohaselt 6 % alla 2019. aasta taset; arvestades, et IPCC aruande kohaselt peab ülemaailmse temperatuuri tõusu 1,5 °C piirmäärast kinnipidamiseks vähendama 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 43 % võrreldes 2019. aastaga;

G. arvestades, et ELi õigusaktidega on kehtestatud eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % ja 2040. aastaks 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega, samuti sellega seotud paindlikkusmeetmed;

H. arvestades, et kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu soovitab kooskõlas praegu võetud kohustustega kaotada ELis fossiilkütuste toetused viivitamata ja täielikult; arvestades, et kaheksandas keskkonnaalases tegevusprogrammis nõutakse selliste toetuste lõpetamiseks konkreetse tähtaja kindlaks määramist;

---

11 UNEPi 4. novembri 2025. aasta aruanne „Emissions Gap Report 2025:Off target“ (Heitkoguste vähendamise vajakajäävuse aruanne 2025: eesmärk saavutamata).

12 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadi 28. oktoobri 2025. aasta koondaruanne „Nationally determined contributions under the Paris Agreement“ (Riiklikult kindlaksmääratud panused Pariisi kokkuleppe alusel).

I. arvestades, et C3Si ja WMO ühisaruande kohaselt oli 2025. aasta seni registreeritud andmete kohaselt kõige soojematest aastatest kolmandal kohal, st ülemaailmne temperatuur oli industriaalühiskonna eelse tasemega võrreldes hinnanguliselt 1,4 °C kõrgem, ning CO_2 ja CH_4 keskmine kontsentratsioon atmosfääris suurenes 2025. aastal jätkuvalt[13]; arvestades, et Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskuse andmetel on viimased 11 aastat olnud kõigi aegade kõige soojemad aastad, kusjuures aastad 2023–2025 olid kõigi aegade kolm kõige soojemat aastat ja ülemaailmsel tasandil on temperatuur esimest korda kolme aasta jooksul tõusnud keskmiselt üle 1,5 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega[14];

J. arvestades, et COP31 eesistujariik on teinud konverentsi tegevuskavaga seoses ettepaneku mitmete 2035. aasta eesmärkide kohta, sealhulgas elektrifitseerimise eesmärk suurendada elektriga seotud energianõudluse osakaalu 35 %-ni, vähendada ülemaailmsete jäätmete kasvu poole võrra, suurendada ülemaailmset materjalide ringkasutuse määra vähemalt 15 %-ni ning vastupanuvõimeliste linnade eesmärk vähendada ehitussektori energiatarbimise mahtu vähemalt 25 %;

K. arvestades, et EL oli COP26-l üks üleilmse metaaniheite vähendamise lubaduse algatajatest, et vähendada metaaniheidet 2030. aastaks 30 %-ni, võttes aluseks 2020. aasta taseme; arvestades, et ÜRO peasekretär on esitanud ülemaailmse üleskutse võtta otsustavaid meetmeid kolmes suurimas metaaniheidet tekitavas sektoris, nimelt fossiilkütuste, põllumajanduse ja jäätmete sektoris[15];

L. arvestades, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sõnul on maailma aastasest kasvuhoonegaaside heitest 8–10 % seotud toidukao ja -jäätmetega[16];

M. arvestades, et looduse ja ökosüsteemide, näiteks metsade, märg- ja turbaalade säilitamine, kaitsmine, taastamine ja kestlik majandamine on kulutõhusad ja looduspõhised lahendused, mis on Pariisi kokkuleppe temperatuuri- ja kohanemiseesmärkide saavutamisel keskse tähtsusega;

N. arvestades, et 2020. aasta elurikkuse ja kliimamuutuste seminaril, mida kaasrahastasid valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm (IPCC) ning valitsustevaheline elurikkust ja ökosüsteemiteenuseid käsitlev teaduslik-poliitiline foorum (IPBES), rõhutati, et oluliste liikide ökoloogiline taastamine võib olla kasulik nii elurikkuse kui ka kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise seisukohast; arvestades, et teaduslikud tõendid näitavad, et metsloomad säilitavad ökosüsteemi peamised funktsioonid, mis pakuvad looduspõhiseid lahendusi kliimamuutuste leevendamiseks ja ökosüsteemi vastupanuvõime suurendamiseks, sealhulgas panus metsade uuendamisse, mulla viljakuse parandamisse, toitainete ringlusse ja tulekahjude reguleerimisse;

---

13 C3S ja WMO 2026. aasta ühisaruanne „European State of the Climate Report 2025“ (Euroopa kliimaolukord 2025. aastal).

14 Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus, 2026, https://climate.copernicus.eu/copernicus-2025-was-third-hottest-year-record.

15 ÜRO, „Secretary-General’s Call to Action on Methane“ (Peasekretäri üleskutse võtta metaaniheite vähendamise meetmeid), https://www.un.org/en/climatechange/methane.

16 ÜRO, „Toidukadu ja toidujäätmed moodustavad 8–10 % ülemaailmsetest iga-aastastest kasvuhoonegaaside heitkogustest; nendega seotud kulude maht on aastas 1 triljon USA dollarit“, 30. september 2024, https://unfccc.int/news/food-loss-and-waste-account-for-8-10-of-annual-global-greenhouse-gas-emissions-cost-usd-1-trillion.

O. arvestades, et Stockholmis asuva vastupanuvõime uurimiskeskuse Stockholm Resilience Centre aruande „Planetary Health Check 2025“[17] (Maa tervisekontroll 2025) kohaselt on üheksast Maa taluvuspiirist seitse ületatud, sealhulgas kliimamuutusega seotud taluvuspiir;

P. arvestades, et äärmuslike ilmastikunähtuste, sealhulgas üleujutuste, metsa- ja maastikupõlengute, põudade ja kuumalainete sagenemine ja intensiivistumine põhjustavad kogu ELis laastavat humanitaar-, majanduslikku ja keskkonnakahju, mis mõjutab ebaproportsionaalselt haavatavaid elanikkonnarühmi, sealhulgas neid, kes elavad maakogukondades, väikelinnades ja piirkondades, kelle suutlikkus end ette valmistada ja hiljem taastuda on piiratud;

Kliimaolukord maailmas ja vajadus kiireloomuliste meetmete järele enne Antalyas toimuvat COP31

1. rõhutab, et 2025. aasta oli üks soojemaid aastaid, mis on kunagi registreeritud; rõhutab, et kõik viimased kümme aastat kuuluvad kümne kõige soojema aasta hulka; rõhutab, et Euroopa on maailma kõige kiiremini soojenev maailmajagu ja seetõttu on tal suurem huvi ulatuslike kliimameetmete võtmise vastu; hoiatab El Niño tekitatud raskete tagajärgede eest, mida süvendavad kliimamuutused, mis on prognooside kohaselt 2026. ja 2027. aastal erakordselt suure ulatusega ning millel on üha rängemad humanitaartagajärjed, sealhulgas toiduga kindlustatuse ja vee kättesaadavusega seosed[18];

2. tunnistab, et globaalse soojenemise piiramine 1,5 °C-ni, ilma et see ületatakse või ületatakse minimaalsel määral, nõuab ülemaailmse kasvuhoonegaaside heite ulatuslikku, viivitamatut ja pidevat vähendamist, st 2019. aasta tasemega võrreldes 2030. aastaks 43 % võrra ja 2035. aastaks 60 % võrra, saavutades nii 2050. aastaks kogu maailmas kasvuhoonegaaside nullnetoheite ja pärast seda negatiivse netoheite;

3. on väga mures asjaolu pärast, et 2025. aasta riiklikult kindlaksmääratud panuste 2025. aasta koondaruande kohaselt vähendaks kõigi hiljuti esitatud riiklikult kindlaksmääratud panuste, sealhulgas kõigi tingimuslike elementide täielik rakendamine 2035. aastaks ülemaailmset kasvuhoonegaaside heidet võrreldes 2019. aasta tasemega ainult 19–24 %; tuletab meelde IPCC kuuenda hindamisaruande järeldusi, kus ühemõtteliselt täheldati, et inimmõju on soojenemise peamine põhjustaja ning et heitkoguste erinevus riiklikult kindlaksmääratud panuste ja sellise arengutee vahel, mis piiraks soojenemist 1,5 °C-ni, on suur ja kasvab pidevalt;

Ülemaailmne kokkuvõte, riiklikult kindlaksmääratud panused ja Antalyas toimuv COP31

4. väljendab kahetsust, et enamik osalisi, sealhulgas EL, ei pidanud kinni 2035. aasta eesmärkide seadmiseks ette nähtud riiklikult kindlaksmääratud panuste esitamise tähtajast 2025. aasta veebruaris, ning et algseks tähtajaks esitasid oma eesmärgid vaid väga vähesed osalised; väljendab heameelt asjaolu üle, et Belémis toimunud COP30-l

---

17 Stockholm Resilience Centre, „Planetary Health Check 2025“ (Maa tervisekontroll 2025).

18 Acosta Navarro, J. jt, „From forecast to risk: an anticipatory analysis of the 2026-27 El Niño“ (Prognoosist riskini: 2026.–2027. aasta El Niño ennetav analüüs), Euroopa Komisjon, Teadusuuringute Ühiskeskus, 2026, https://data.europa.eu/doi/10.2760/8279279, JRC147365.

täheldati, et 108 riiki, kelle arvele langeb 71 % ülemaailmsest heitest, olid lõpuks esitanud uued riiklikult kindlaksmääratud panused, tunnistades samas, et endiselt esineb märkimisväärseid vajakajäämisi; palub kõigil osalistel, kes ei ole veel oma riiklikult kindlaksmääratud panuseid esitanud või ajakohastanud, seda viivitamata teha ning tagada, et nende riiklikult kindlaksmääratud panused järgivad piisavalt kõrgeid eesmärke ja on kooskõlas esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega;

5. rõhutab, et ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega seotud leevendus- ja reageerimismeetmete rakendamine liikmesriikides ja piirkondades toimub erinevates tingimustes, ning tunnistab, et ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega seotud leevenduselementide rakendamisel esineb pidevaid probleeme ja takistusi, eelkõige arengumaade puhul, sealhulgas tehnoloogilised erinevused, erinev suutlikkus, piiratud juurdepääs ressurssidele ning rahastamis- ja laiemad struktuursed probleemid; rõhutab seetõttu, et oluline on rakendamist kohalikul tasandil kohandada ja nende probleemide ja takistuste kõrvaldamiseks kiirendatud meetmeid võtta, sealhulgas eelkõige arenguriikidele suunatud suurem rahvusvaheline rahaline ja muu toetus;

6. rõhutab ELi võetud kohustust loobuda 2030. aastaks fossiilkütustest, kolmekordistada taastuvenergia tootmisvõimsust ja kahekordistada energiatõhusust, nagu lepiti kokku Dubais toimunud COP28-l ja kinnitati COP30-l; on jätkuvalt mures ebapiisavate edusammude pärast nende eesmärkide saavutamisel; rõhutab, et on oluline, et COP31 tugineks neile kohustustele, teeks konkreetsed otsused nende täitmiseks ja võtaks lisameetmed vajakajäämiste kõrvaldamiseks eesmärkide saavutamisel; nõuab sellega seoses, et EL näitaks eeskuju ja arendaks vähese CO_2 heitega ja energiatõhusat majandust, sealhulgas elektrifitseerimise kaudu; nõuab tungivalt, et kõik riigid, eelkõige peamised heitetekitajad, ühineksid viivitamata selle kohustuse täitmise järgimisega; kutsub sellega seoses komisjoni üles jätkama oma tegevust ülemaailmse energiasüsteemi ümberkujundamise foorumi kaudu;

7. märgib sellega seoses, et COP31 tähistab järgmise ülemaailmse kokkuvõtte protsessi algust; rõhutab, kui oluline on, et järgmine ülemaailmne kokkuvõte põhineks parimatel kättesaadavatel teaduslikel andmetel ning toetab ajakava, mis võimaldaks sellesse integreerida IPCC seitsmenda hindamisaruande, ning rõhutab, et ülemaailmse kokkuvõtte raamistik peaks hõlmama valdkondadevahelisi mõõtmeid, nagu sooline võrdõiguslikkus, inimõigused, sotsiaalne kaasatus ja ökosüsteemide kaitse;

8. rõhutab, et ülemaailmse Mutirão otsuse vastuvõtmine COP30-l oli oluline samm kliimamuutuste vastu võitlemise mitmepoolse protsessi toetamisel; peab siiski kahetsusväärseks, et võetud kohustused ei ole piisavad, et ületada lõhe prognoositud heitkoguste vähendamise ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks vajaliku vähendamise vahel;

9. toetab algatuse „Global Implementation Accelerator“ kui konkreetse mehhanismi loomist, et aidata osalistel muuta oma riiklikult kindlaksmääratud panused ja kohanemiskavad tõhusateks kohapealseteks meetmeteks; rõhutab selle mehhanismi tähtsust olulise sammuna poliitiliste kohustuste ja tegeliku rakendamise vaheliste erinevuste kõrvaldamiseks ning kutsub kõiki osalisi üles selle algatusega aktiivselt tegelema ja tagama täielik toimivus enne järgmise ülemaailmse kokkuvõtte koostamist;

10. rõhutab, et COP31 tähistab olulist rakendusetappi, mis järgneb ülemaailmse kokkuvõtte mandaatidele, ning et heitkoguste vähendamise vajakajäävuse kaotamiseks on vaja

kõigi osaliste ühiseid jõupingutusi ja täiendavaid konkreetseid meetmeid, kusjuures peamised heitetekitajad kannavad sellega seoses erilist vastutust;

11. rõhutab, et kestliku arengu eesmärkide jõulisem rakendamine on peamine viis kogu maailmas CO_2 heite vähendamiseks võrdsetel alustel; kordab oma nõudmist koostada ELi terviklik strateegia kestliku arengu eesmärkide rakendamiseks selle järelejäänud aastateks, et püüda konkreetsete meetmete abil kestliku arengu eesmärgid täielikult saavutada;

12. väljendab heameelt COP31 eesistujariigi ettepaneku üle kehtestada konkreetsed, mõõdetavad ja majandust tervikuna hõlmavad ümberkujundamiseesmärgid, et leida lahendus puuduliku rakendamise küsimusele, sealhulgas suurendada viivitamata elektrifitseerimise osakaalu lõplikku energianõudlust silmas pidades, vähendada märkimisväärselt jäätmeteket ja sellega seotud metaaniheidet, edendada keskkonnahoidlikku industrialiseerimist ringmajanduse toetamise kaudu ning suurendada oluliselt energiatõhusust, mis on kliimaneutraalsete ja vastupanuvõimeliste linnade peamine tugisammas; kutsub kõiki osalisi üles võtma endale ulatuslikke kohustusi;

13. rõhutab mitmepoolsuse olulist rolli kiireloomuliste meetmete vajaduse käsitlemisel; peab äärmiselt kahetsusväärseks USA valitsuse otsust teist korda Pariisi kokkuleppest taganeda; kordab Ameerika Ühendriikidele tehtud üleskutset mõelda uuesti oma taganemine läbi, anda oma õiglane panus ülemaailmsetesse jõupingutustesse kliimamuutustega võitlemiseks ja toetada ülemaailmset kliimameetmete rahastamist kooskõlas Pariisi kokkuleppega, eelkõige seoses oma vastutusega, mis põhineb varasemal kumulatiivsel kasvuhoonegaaside heitel; kutsub kõiki osalisi üles näitama oma jätkuvat toetust mitmepoolsusele; rõhutab ELi erilist vastutust ja strateegilist huvi võtta endale juhtroll ja taastada usaldus ülemaailmsete kliimameetmete vastu;

14. mõistab hukka asjaolu, et Türgi jättis ÜRO liikmesriigi Küprose Vabariigi kõrvale Antalyas toimuvatest COP31 ettevalmistavatest kohtumistest ja kõrgetasemelistest kliimateemalistest üritustest; on seisukohal, et sellised diskrimineerivad tavad on vastuvõetamatud ja ÜRO suurt konverentsi korraldava riigi kohustustega vastuolus; kutsub Türgit üles tagama Küprose Vabariigi täieliku, võrdse ja takistusteta osalemise kõigis COP31 menetlustes ja nendega seotud üritustel ning hoiduma edasistest katsetest ELi liikmesriiki kliimaküsimusi käsitlevate rahvusvaheliste mitmepoolsete foorumite tegevusest kõrvale tõrjuda või teda diskrimineerida;

15. tunnistab, et vaatamata Ameerika Ühendriikide valitsuse taganemisele Pariisi kokkuleppest on ülemaailmsete kliimaeesmärkide üldine areng püsinud seni stabiilsena, kusjuures valdav osa riike säilitab ja tugevdab oma kohustusi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks; kutsub USA osariike, linnu, piirkondi ja valitsusväliseid osalejaid üles jätkama rahvusvahelist kliimakoostööd, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsil, hoolimata föderaalvalitsuse tagasitõmbumisest;

16. tuletab meelde oma 17. juuni 2026. aasta resolutsiooni Türgi kohta; kordab sellega seoses, et Türgi võõrustab COP31, oma sügavat muret Türgi valitsuse poolse demokraatia ja õigusriigi tahtliku õõnestamise ning autokraatliku süsteemi järkjärgulise konsolideerimise pärast, mis tekitab küsimusi seoses poliitiliste ja keskkonnaaktivistide osalemisega COP31-l, sealhulgas seoses valitud ametnike ja opositsioonipoliitikute,

eelkõige Istanbuli linnapea ja CHP presidendikandidaadi Ekrem İmamoğlu ebaseadusliku ametist tagandamise, kinnipidamise ja tema vastase poliitilise kohtuasjaga, samuti seoses juristide, ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate, keskkonnaaktivistide ja LGBTIQ+ aktivistide ning nende osalemise takistamisega;

Kliimamuutuste leevendamine

17. rõhutab, et kliimamuutuste leevendamine kasvuhoonegaaside heite ulatusliku ja pideva vähendamise kaudu peab jääma COPi läbirääkimiste keskseks teemaks, ning kutsub kõiki osalisi üles tagama, et nende kohustused ja meetmed kajastaksid seda olulist rolli;

18. rõhutab vajadust kiirendada kliimamuutuste leevendamise meetmeid, sealhulgas kliimamuutuste leevendamise tööprogrammi toetamise kaudu; rõhutab, et oluline on, et need jõupingutused aitaksid heitkoguseid tegelikult vähendada;

Fossiilkütustest loobumine

19. nõuab tungivalt, et kõik osalised täidaksid COP30 kokkulepet, et kiirendada Araabia Ühendemiraatide konsensuse rakendamist; rõhutab, et COP30 eesistujariigi fossiilkütustest loobumise tegevuskava algatus ja fossiilkütustest loobumist käsitlev esimene rahvusvaheline konverents, mis toimus 2026. aasta aprillis Colombias, on täiendavad mitmepoolsed protsessid, mille lõppeesmärk on saavutada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni menetluste raames sarnase tasemega suuremad eesmärgid; väljendab heameelt selle üle, et EL esitas COP30 eesistujariigile tegevuskava fossiilkütustest loobumiseks õiglasel, korrakohasel ja võrdsel viisil; nõuab tungivalt, et kõik osalised toetaksid fossiilkütustest loobumise tegevuskava ja kaasaksid selle COP31 ametlikesse läbirääkimistesse; nõuab, et lepinguosalised võtaksid suuremaid poliitilisi kohustusi fossiilkütuste järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks;

20. väljendab heameelt 2026. aasta aprillis Colombias Santa Martas toimunud esimese fossiilkütustest loobumist käsitleva konverentsi tulemuste üle, mis on oluline samm kliimadiplomaatias, tuues koos põlisrahvaste, kodanikuühiskonna esindajate ja ettevõtjatega kokku 57 riiki, kelle arvele langeb ligikaudu kolmandik maailma SKP-st; väljendab eelkõige heameelt selle üle, et konverentsil loodi uus rahvusvaheline teaduskomisjon, et koostada sihipäraseid, paindlikke ja riigipõhiseid analüüse energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks, mille kaudu täiendatakse valitsustevahelise kliimamuutuste rühma tegevust; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid võtaksid endale Santa Marta protsessi edendamisel enne COP31 aktiivse ja juhtiva rolli, toetades sealhulgas konkreetsete kohustuste võtmist seoses fossiilkütuste rahastamise reformi, võlakergenduse ja võla restruktureerimisega, pidades eelkõige silmas vähim arenenud riike, ning fossiilkütuste toetuste kaotamisega; rõhutab sellega seoses esmategutsejate koalitsiooni tähtsust; nõuab, et EL võtaks fossiilkütustest loobumist käsitleva konverentsi tulemuste alusel järelmeetmeid ja kooskõlastaks oma tegevuse esmategutsejate koalitsiooniga enne ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni konverentse, sealhulgas tugevdatud koostöö ning selge poliitilise kohustuse võtmise kaudu fossiilkütustest ja fossiilkütuste toetustest järkjärgulise loobumise viiside ja ajakava kindlaks määramiseks;

21. tuletab meelde, kui tähtis on loobuda fossiilkütustest õiglasel, korrakohasel ja võrdsel viisil; kutsub ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalisi üles töötama välja fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu ning kindlaks määratud tähtaegadega kavad

fossiilkütuste toetuste ja fossiilkütuste tootmise järkjärguliseks kaotamiseks võimalikult kiiresti ja julgustab ELi selle lepingu sõlmimiseks peetavatel läbirääkimistel juhtrolli asuma; kutsub kõiki COPi osalisi üles vähendama oma energiasüsteemide CO_2 heidet ja peatama kõik uued investeeringud fossiilkütuste kaevandamisse;

22. kutsub komisjoni üles töötama välja ja esitama võimalikult kiiresti tervikliku välisstrateegia, mis toetab ülemaailmset fossiilkütustest loobumist, sealhulgas vajaduse korral koostöö praeguste fossiilkütuseid tootvate riikidega ja majanduse mitmekesistamise toetamine, et aidata nende riikide energiasüsteem ümber kujundada ja edendada kestlikku arengut kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega;

23. rõhutab haavatavust, mille on põhjustanud sõltuvus fossiilkütustest ülemaailmse geopoliitilise ebastabiilsuse ajal; rõhutab süsinikuheite vähendamise tähtsust ELi strateegilise autonoomia tagamisel;

24. nõuab, et EL näitaks head eeskuju ning kehtestaks ajakava, eesmärgid ja strateegia fossiilkütuste sektoriüleseks ja kogu majandust hõlmavaks järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks, täiendades sellega praegu järgivat poliitikat;

25. kutsub komisjoni üles esitama andmed ELi fossiilkütuste nõudluse ja impordi eeldatava vähenemise kohta järgmistel aastakümnetel, et tagada parem prognoositavus;

26. on seisukohal, et investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismid, mis sisalduvad rohkem kui 2500 investeerimislepingus, on üks olulisemaid ja alahinnatumaid õiguslikke takistusi fossiilkütustest loobumisel ja lükkavad edasi üleminekut fossiilkütustevabadele energiasüsteemidele; tuletab meelde, et rahvusvahelised energiaettevõtted kasutavad investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanisme kahjuhüvitise nõudmiseks selliste keskkonna- ja kliimapoliitika meetmete tõttu nagu fossiilkütuste kaevandamise lõpetamine; julgustab ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalisi tühistama investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise sätted kehtivatest lepingutest ning mitte enam neid sätteid uutesse lepingutesse lisama; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid koondaksid COP31-l ühe osa osalisi, et ühiselt taotleda investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismide reformi;

27. väljendab heameelt ELi ja mitme ELi liikmesriigi energiaharta lepingust loobumise üle; kutsub neid liikmesriike üles, kes ei ole nii veel toiminud, seda individuaalselt edaspidi tegema;

Rahvusvaheline kliimameetmete rahastamine ja kestlik rahastamine

28. rõhutab, et ülemaailmses kliimameetmete rahastamises on märkimisväärne ja kasvav lõhe vajaminevate ja praegu eraldatavate rahaliste vahendite vahel, ning nõuab, et see lõhe kõrvaldataks viivitamata; rõhutab, et kliimameetmete piisav rahastamine on Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks äärmiselt oluline; tuletab meelde, et paljude arenguriikide riiklikult kindlaksmääratud panused olenevad kliimameetmete rahvusvahelisest rahastamisest;

29. märgib, et EL ja selle liikmesriigid on suurimad avaliku sektori kliimameetmete rahastajad, kes annavad ligikaudu kolmandiku ülemaailmsetest avaliku sektori poolt kliimameetmeteks eraldatavatest rahalistest vahenditest, kusjuures EL ja selle

liikmesriigid eraldasid 2024. aastal avaliku sektori vahenditest 31,7 miljardit eurot ja kaasasid 11 miljardit eurot erasektori rahalisi vahendeid[19]; rõhutab siiski, et kliimamuutustega seotud rahastamise praegune tase ei ole endiselt piisav, et rahuldada ülemaailmseid kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise ning kahju ja kahjustuste rahastamise vajadusi; nõuab, et EL ja liikmesriigid jätkaksid kliimamuutustega seotud rahaliste vahendite suurendamist ELi ja liikmesriikide eelarvete kaudu, eelkõige toetuste ja väga soodsatel tingimustel rahastamise vormis, ning kaasaksid kliimamuutustega seotud erasektori rahalisi vahendeid, tagades samal ajal, et kliimamuutustega seotud rahalised vahendid on uued ja täiendavad ametlikku arenguabi; väljendab muret ohu pärast, et kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi saavutamiseks paigutatakse ümber muude fondide vahendid, ning ebaselguse pärast seoses uut ühist kvantifitseeritud eesmärki saavutada aitavate rahastamisviisidega, pidades eriti silmas topeltarvestuse probleemi;

30. kutsub kõiki osalisi üles andma oma õiglase panuse kliimameetmete rahastamise uute ühiste kvantifitseeritud eesmärkide täitmisse, mis peaks hõlmama alleesmärke kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise ning kahju ja kahjustuste rahastamiseks; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid kliimameetmete uusi ja täiendavaid rahalisi vahendeid sihtotstarbelise ja prognoositava ELi avaliku sektori rahastamismehhanismi kaudu, nii et EL annaks oma õiglase panuse vastavalt ühise, kuid diferentseeritud vastutuse põhimõttele; on seisukohal, et kliimameetmete rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk kujutab endast kliimameetmete rahastamise kasutuselevõtmise alumist piiri;

31. rõhutab, et kliimamuutustega kohanemise valdkond on alarahastatud ja et kliimameetmete rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk ei vasta piisaval määral kohanemise rahastamise vajadustele; rõhutab rahvusvahelise avaliku sektori rahastamise tähtsust, eelkõige seoses kohanemise ning kahju ja kahjustuste käsitlemisel; võtab sellega seoses teadmiseks ÜRO Keskkonnaprogrammi 2025. aasta kohanemiserinevuste aruande, milles prognoositakse, et 2035. aastaks on kohanemise rahastamise valdkonna puudujääk 310–365 miljardit USA dollarit aastas, samal ajal kui arengumaadesse kohanemiseks suunatavate rahastamisvoogude maht jääb samaks;

32. märgib, et paljude kliimatundlike riikide, sealhulgas mitme vähim arenenud riigi võlakoormus on väga suur või nad on märkimisväärses ülelaenamise ohus, mis vähendab rahvusvahelise kliimameetmete rahastamise tulemuslikkust; kordab seetõttu, et kliimameetmeteks tuleks rahalisi vahendeid eraldada viisil, mis ei suurendaks nende võlakoormust, seades esikohale toetustel põhineva rahastamise, ning rõhutab, kui oluline on tagada, et rahastamine oleks kättesaadav ja taskukohane; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama oma võimalusi aidata võlakoormust leevendada ja võtta viivitamata asjakohaseid meetmeid; rõhutab, et ÜRO organid on üksmeelel selles, et kliimamuutustega seotud rahastamist ei saa õiglaselt suurendada seni, kuni võlakriisile lahendust ei leita; rõhutab sellega seoses võla vähendamise instrumentide tähtsust;

33. väljendab heameelt selle üle, et COP30-l loodi ülemaailmne kliimameetmete rahastamise aruandlusraamistik, mille eesmärk on suurendada kliimameetmete

[19] Euroopa Liidu Nõukogu, „Council publishes 2024 international climate finance figures“ (Nõukogu avaldab 2024. aasta kliimamuutustega seotud rahvusvahelise rahastamise arvandmed), 27. oktoober 2025, https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/10/27/council-publishes-2024-international-climate-finance-figures/.

rahastamise läbipaistvust ja usaldusväärsust ning usaldust elluviimise vastu; rõhutab, kui olulised on kindlad, ühtlustatud ja üldsusele kättesaadavad aruandlusmeetodid, et tagada kliimameetmete rahastamise kohustuste täitmise täpne jälgimine ja hindamine; nõuab selgete raamatupidamisreeglite kehtestamist, et tagada läbipaistvus ja eristada toetusi, soodusrahastamist ja turutingimustel laene;

34. rõhutab tungivat vajadust lihtsustada, kiirendada ja kohandada kliimamuutustega seotud rahastamismenetlusi vastavalt arengumaade tegelikule olukorrale, eelkõige luues ühtsed kontaktpunktid, ühtlustades kohaldamiskriteeriume ja andes tehnilist abi projektide ettevalmistamiseks, et kliimameetmete rahastamine oleks kohalike organisatsioonide ja kogukondade jaoks, keda kliimamuutused kõige rohkem mõjutavad, kättesaadav, kiire ja tulemuslik; tõstab esile COP31 eesistujariigi poolt välja kuulutatud algatust „Climate Implementation Bridge“ kui vahendit, mis aitab ületada lõhe kliimamuutustega seotud rahastamiskohustuste ja konkreetsete investeeringute vahel, tagades, et kestlike kliimamuutustega seotud rahastamislahendusi on võimalik pakkuda kiiremini ja tõhusamalt;

35. kordab oma üleskutset muuta Pariisi kokkuleppe artikli 2.1 punkti c rakendamine ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi päevakorra üheks alaliseks punktiks; nõuab, et EL osaleks rahvusvahelistes algatustes, nagu Bridgetowni algatus 3.0; nõuab rahvusvahelise finantsstruktuuri kiiremat reformimist ning kutsub kõiki peamisi rahvusvahelisi finantsasutusi ja mitmepoolseid arengupanku üles täitma oma rolli kliimapankadena ning viima oma portfellid ja laenupoliitika kooskõlla Pariisi kokkuleppega viisil, mis on pikas perspektiivis rahaliselt jätkusuutlik; on seisukohal, et Euroopa Investeerimispank peaks toimima ELi kliimapangana;

Kohanemine, kahjud ja kahjustused ning õiglane üleminek

36. märgib murega, et IPCC kuuenda hindamisaruande hinnangul elab ligikaudu 3,3–3,6 miljardit inimest keskkonnas, mis on kliimamuutuste suhtes väga haavatav;

37. rõhutab vajadust tõhustada nii ELis kui ka kogu maailmas kliimamuutustega kohanemist, neile vastupanuvõimet ja nendeks valmisolekut, et minimeerida kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise negatiivset mõju; rõhutab, et kliimamuutustega kohanemine sõltub tervetest ökosüsteemidest, ning rõhutab vajadust ökosüsteemipõhise kohandumise järele, samuti pakilist vajadust töötada välja terviklikud strateegiad äärmuslike ilmastikunähtuste, nagu metsa- ja maastikupõlengute, põudade, kuumalainete ja üleujutuste ennetamiseks, ohjamiseks ja nendest taastumiseks, tagades selleks samal ajal võrdse juurdepääsu piisavale rahalisele ja tehnilisele toele;

38. kordab oma sügavat muret äärmuslike ilmastikunähtuste intensiivistumise ja sagenemise pärast ELis ja kogu maailmas ning nende mõju pärast inimeste tervisele ja elule; rõhutab, et kohanemiskulud suurenevad tegevusetuse ja hiliste meetmete pärast nii leevendamise kui ka kohanemise valdkonnas; tunnistab ülemaailmse koostöö ning oskusteabe ja parimate kättesaadavate teadusandmete ja parimate tavade vahetamise tähtsust kliimamuutustega kohanemisel, rõhutades samal ajal kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli selliste meetmete kavandamisel ja rakendamisel, mis on kohalikele tingimustele kõige paremini kohandatud; nõuab haavatavates piirkondades suuremate investeeringute tegemist varajase hoiatamise süsteemidesse ja riskijuhtimissüsteemidesse;

39. rõhutab, kui oluline on tugevdada kahepoolseid ja piirkondlikke partnerlusi kliimamuutustele vastupanuvõime, uuenduslike lahenduste, kestliku taristu, vastupidavate toidusüsteemide, tõhusa veemajanduse ja teadmiste jagamise valdkonnas, toetades samal ajal kohalikku isevastutust ja suutlikkuse suurendamist;

40. tunnistab eelkõige kliimamuutuste mõju väikestele saareriikidele, millest paljud asuvad Vaikse ookeani piirkonnas, ning väga suuri kohanemisprobleeme, millega need riigid silmitsi seisavad; märgib, et kõigi IPCC eelduste kohaselt oodatakse merepinna kiiremat tõusu kogu käesoleva sajandi vältel; tunnustab väikeste saareriikide juhtivat rolli Pariisi kokkuleppe väljatöötamisel ja selle raamistiku rakendamisel;

41. rõhutab sellega seoses, kui oluline on hinnata inimeste liikuvuse küsimust, sealhulgas rändevooge ja sundrännet, ning vajadust võtta meetmeid, mis vähendavad sundrände ohtu, tugevdavad vastupanuvõimet, toetavad ennetavaid meetmeid ja varajase hoiatamise süsteeme ning võimaldavad inimestel võimaluse korral turvaliselt paigale jääda, vajaduse korral turvaliselt ja väärikalt liikuda ning sundrände korral kaitset ja abi saada;

42. väljendab heameelt näitajate vastuvõtmise ja edusammude üle kohanemist käsitleva ülemaailmse eesmärgi rakendamisel, nagu lepiti kokku COP30-l; nõuab tungivalt, et kõik osalised teeksid jätkuvalt pingutusi nende näitajate rakendamiseks, et jälgida ülemaailmse vastupanuvõime arengut, ning täidaksid kokkulepitud eesmärgi kolmekordistada 2035. aastaks kliimamuutustega kohanemiseks ette nähtud rahaliste vahendite mahu; nõuab, et COP31-l jätkataks tööd ülemaailmse kohanemiseesmärgi elluviimise ja rakendamise nimel;

43. kutsub üles osalisi, kes ei ole seda veel teinud, koostama ja esitama võimalikult kiiresti oma riiklikud kohanemiskavad; kutsub kõiki osalisi üles liikuma oma riiklike tegevuskavade rakendamise suunas 2030. aastaks ning keskenduma seejuures looduspõhistele lahendustele;

44. nendib, et ootused tulevase kliimakerksuse ja riskijuhtimise integreeritud Euroopa raamistiku suhtes on suured; nõuab, et esitataks ettepanek, mis kajastaks Euroopa kliimariskide tegelikku olukorda tingimustes, kus globaalne soojenemine on suurem kui 1,5 °C, ning mille raames pööratakse suurt tähelepanu looduspõhistele lahendustele ja ökosüsteemipõhistele lähenemisviisidele;

45. kordab oma nõudmist, et kahjud ja kahjustused lisataks konventsiooniosaliste konverentside päevakorda alalise punktina; väljendab heameelt kahjudele ja kahjustustele reageerimise fondi kasutuselevõtmise üle; väljendab muret selle fondi väga madala rahastamistaseme pärast, sealhulgas täitmata lubaduste pärast, ning nõuab prognoositavate, piisavate ja kättesaadavate rahaliste vahendite kiiret suurendamist; kutsub kõiki osalisi üles tagama, et fondi suunatud vahendid täiendaksid juba kliimameetmete rahastamisse ette nähtud panuseid;

46. väljendab muret selle pärast, et Türgi kasutab oma rolli COP31 võõrustajariigina, et poliitiliselt propageerida ebaseaduslikku separatistlikku üksust Küprose okupeeritud alal, sealhulgas Küprose türgi kogukonna juhile saadetud kutse abil; rõhutab, et kogu COP31 tegevuses tuleb täielikult järgida rahvusvahelist õigust, asjakohaseid ÜRO

Julgeolekunõukogu resolutsioone, eelkõige resolutsioone 541 (1983) ja 550 (1984), Küprose Vabariigi suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust ning kohaldatavaid ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni reegleid ja menetlusi;

47. kutsub kõiki osalisi üles õiglase ülemineku tööprogrammi edendama ja võtma selleks konkreetseid meetmeid, mille abil käsitleda ebavõrdsuse probleemi, mida kliimamuutused teadaolevalt süvendavad, ja tagama põhjaliku tulemuslikkuse hindamise; väljendab heameelt COP30-l vastu võetud otsuse üle luua õiglase ülemineku mehhanism ja kutsub kõiki osalisi üles tagama selle mehhanismi kasutuselevõtmine COP31 ajal; rõhutab, et kliimameetmeid ja sotsiaalse ebavõrdsuse probleemi tuleb käsitleda koos, sealhulgas meetmete kaudu, mille abil toetatakse üleminekut keskkonnahoidlikele töökohtadele ja inimväärsete töökohtade loomisele, ümber- ja täiendusõpet ning juurdepääsu sotsiaalsetele turvavõrgustikele; kutsub kõiki osalisi üles toetama sotsiaaldialoogi tööandjate ja töötajate organisatsioonidega ning sidusrühmade kaasamist, et luua alus tugeva sotsiaalse konsensuse saavutamiseks;

48. rõhutab, et kliimamuutused ohustavad laste ja noorte põhiõigusi ja heaolu; rõhutab vajadust integreerida laste õigused ja põlvkondadevahelise võrdsuse küsimus kliimapoliitika kõikidesse aspektidesse, sealhulgas kliimamuutustega kohanemine, nende leevendamine, kahju ja kahjustused ning kliimameetmete rahastamine;

49. rõhutab, et oluline on tagada keskkonnateabe kättesaadavus, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemine ning neis asjus kohtu poole pöördumise võimalus kooskõlas Århusi konventsiooniga, kuna see on Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks otsustava tähtsusega; on veendunud, et EL ja liikmesriigid peaksid näitama eeskuju ning võtma arvesse Århusi konventsiooni vastavuskomitee järeldusi, täites samal ajal oma rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad Århusi konventsioonist ja õigusriigi põhimõttest;

ELi kliimapoliitika, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppega

50. juhib tähelepanu asjaolule, et isegi juhul, kui liikmesriigid rakendaksid täielikult juba võetud ja kavandatavaid riiklikke meetmeid ja ELi poliitikat, suudaks EL vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks ligikaudu vaid 54 % võrreldes 1990. aasta tasemega; märgib, et Eurostati esialgsed andmed näitavad, et aastatel 2024–2025 suurenesid ELi heitkogused 1 %; kutsub liikmesriike üles võtma vajalikke meetmeid selle puuduse kõrvaldamiseks ning kutsub sellega seoses komisjoni üles võtma lisameetmeid, et liikmesriike nende püüdlustes toetada;

51. väljendab heameelt selle üle, et vastu on võetud siduv ELi 2040. aasta kliimaeesmärk, mis on sätestatud Euroopa kliimamääruse muutmisaktis; rõhutab, et kõik ELi poliitikavaldkonnad peavad olema Pariisi kokkuleppega kooskõlas ja juhinduma teaduslikest nõuannetest, eelkõige nendest, mida on andnud IPCC ja kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu (ESABCC);

52. kordab, et kliimaeesmärgid tuleb lõimida kõikidesse ELi poliitikavaldkondadesse ja poliitika rakendamise meetmetesse, ning rõhutab, et Euroopa kliimamääruse artikli 6 lõigetega 2 ja 4 kohustatakse komisjoni hindama, kas kõik praegused meetmed, kavandatavad meetmed ja seadusandlikud ettepanekud, sealhulgas eelarveettepanekud, on ELi kliimaeesmärkidega kooskõlas; tuletab meelde, et Euroopa kliimamääruse kohaselt peaksid ELi ja liikmesriikide meetmed juhinduma Euroopa Liidu toimimise

lepingus sätestatud ettevaatuspõhimõttest ja põhimõttest „saastaja maksab“ ning võtma arvesse ka energialiidu energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja Euroopa rohelises kokkuleppes sätestatud põhimõtet mitte tekitada kahju;

53. tunneb muret selle pärast, et liit ei suuda täita ELi kliimamääruses sätestatud 2040. ja 2050. aasta õiguslikult siduvaid eesmärke õigeaegselt ning praeguste ja kavandatud meetmete prognoosid näitavad, et 2040. ja 2050. aastaks saavutatakse vähenemine vastavalt vaid 69 % ja 78 % ulatuses[20];

54. palub komisjonil ja liikmesriikidel võtta selle puuduse kõrvaldamiseks kiiresti meetmeid; kutsub lisaks komisjoni üles esitama mõjusaid seadusandlikke ettepanekuid, mis moodustavad õigusraamistiku 2040. aasta eesmärgi saavutamiseks, võttes asjakohaselt arvesse Euroopa kliimamääruse artikli 4 lõike 5 sätestatud elemente;

55. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles tagama, et nii liikmesriikide riiklikud energia- ja kliimakavad kui ka pikaajalised strateegiad sisaldaksid piisavaid meetmeid ja rahalisi vahendeid, et saavutada ELi 2030. aastaks ja edaspidiseks seatud eesmärgid;

56. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles võtma endale järgmist ülemaailmset kokkuvõtete tegemist 2028. aastal silmas pidades juhtrolli ning vältima olukordi, kus EL-il ei oleks enne tähtaega võimalik seada riiklikult kindlaksmääratud panuste selget eesmärki; ootab, et nõukogu esitaks ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panuse ettepaneku, võttes arvesse ELi 2040. aasta eesmärgi saavutamise õigusraamistikku; rõhutab, et EL peab kinni pidama ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni tähtaegadest, et toetada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessi ja näidata rahvusvahelisel tasandil eeskuju;

57. tunnistab, et ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) on ELi kliimapoliitika nurgakivi; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid toetaksid jätkuvalt heitkogustega kauplemise süsteemi, mis tagab kliimaalase lähenemise terviklikkuse ja on kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega;

58. kutsub komisjoni üles tagama, et rahvusvahelistes tööstuspartnerlustes, puhta tehnoloogia alases koostöös ja strateegiliste toorainete partnerlustes järgitaks täielikult kliimaeesmärke ja et nende kaudu toetataks ülemaailmset õiglast üleminekut, edendades samal ajal kohapealset väärtusloomet ja kestlikku arengut partnerriikides;

59. rõhutab konsensusel põhineva otsustusprotsessi tähtsust; nõuab, et EL tõhustaks teabevahetust kliimateadlaste ja laiema teadusringkonnaga;

60. tunnistab ELi ja maailmamajanduse haavatavust energia hinnašokkide ja tarnehäirete suhtes, mis on tingitud sõltuvusest fossiilkütustest ning volatiilsetest nafta- ja gaasiturgudest; rõhutab seetõttu tungivat vajadust kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist, võttes suures ulatuses kasutusele puhtad tehnoloogiad, mistõttu tuleb prioriseerida ka teadusuuringuid ja innovatsiooni investeerimise kaudu haridusse ja teadusuuringutesse energia ja CO_2 heite vähendamise valdkonnas; nõuab, et EL ja liikmesriigid suurendaksid toetust selles valdkonnas tegutsevatele uurimiskeskustele ja

[20] Euroopa Keskkonnaameti aruanne 09/2025 „Monitoring report on progress towards the 8th EAP objectives 2025“ (Seirearuanne kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi 2025. aasta eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta), 10. detsember 2025.

ülikoolidele; rõhutab, et vähese CO_2 heitega majandusele üleminekuga peavad kaasnema teadlikud ja piisavalt rahastatud jõupingutused innovatsiooni, oskuste ja teadmiste arendamiseks;

61. rõhutab avalike hangete strateegilist rolli võimsa hoovana süsinikuheite kiiremaks vähendamiseks ning nii leevendamise kui ka kohanemise edendamiseks; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid lõimiksid riigihangetesse süstemaatiliselt ulatuslikud keskkonna- ja kliimakriteeriumid, eelistades kõigis avaliku sektori kulutustes vähese süsinikuheitega ja süsinikuheiteta, energiatõhusaid ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisi lahendusi; rõhutab, et hankeraamistikud peaksid olema piisavalt paindlikud, et reageerida rohepöörde tempole ja ulatusele;

62. rõhutab Euroopa kliimamäärusega loodud, kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu (ESABCC) rolli; kutsub komisjoni üles põhjendama mõjuhinnangutes või muudes avalikult kättesaadavates dokumentides ESABCC nõuannetest kõrvalekaldumist ja käsitlema poliitiliste kompromisside probleemi; kutsub lisaks komisjoni üles tagama tulevastes eelarve-ettepanekutes ESABCC piisava rahastamise, et see saaks täita oma õiguslikke volitusi;

63. tuletab meelde ELi kliimamääruse sätteid, mis käsitlevad Pariisi kokkuleppe artikli 6 kohaste kvaliteetsete rahvusvaheliste ühikute võimalikku kasutamist ELi 2040. aasta eesmärgi saavutamiseks; rõhutab vajadust kehtestada kõrged kvaliteedistandardid, sealhulgas selleks, et tagada läbipaistvus, kliimaalane terviklikkus, täiendavus ja topeltarvestuse vältimine nii ELi kui ka ülemaailmsel tasandil;

64. ootab huviga tulevast ringmajanduse õigusakti; rõhutab, kui oluline on mitte jätta tähelepanuta lineaarse materjalide majandamisega kaasnevat ressursside ammendumist, raiskamist, alakasutust ja varude ammendumist; märgib, et struktuurse väärtuse vähenemine peab muutuma majandusotsuste tegemisel nähtavamaks;

65. rõhutab, et ELi rahvusvaheliste kliimakohustuste usaldusväärsus sõltub sellest, kas nende täitmiseks eraldatakse järgmises mitmeaastases finantsraamistikus piisavad rahalised vahendid; nõuab, et kliima-, keskkonna- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärgid jääksid järgmise mitmeaastase finantsraamistiku keskseks osaks, sealhulgas ulatusliku kliimaküsimuste lõimimise eesmärgi kaudu kõigis ELi kulutustes ja välistegevuse vahendites;

66. nõuab, et tulevane instrument „Globaalne Euroopa“ toetaks kliimamuutustega kohanemist, vastupanuvõime suurendamist ja elurikkuse kaitset, eelkõige vähim arenenud riikides ja kliimatundlikes piirkondades, säilitades samal ajal vaesuse vähendamise ELi välistegevuse ühe põhieesmärgina;

Planeedi kolmikkriis: kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja saastus

67. rõhutab, et kliima-, elurikkuse ja saastuse kriis on omavahel seotud ning neile tuleb reageerida kooskõlastatult; rõhutab elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmise, säilitamise ja taastamise tähtsust ning vajadust majandada loodusvarasid kestlikult ja Maa taluvuspiirides, arvestades, et sellega kaasneb mitmesugune ühine kasu; rõhutab, et looduspõhiseid lahendusi, sealhulgas metsade, märg- ja turbaalade kaitset ja taastamist, tuleb täielikult tunnustada ja integreerida need kliimastrateegiatesse kui kulutõhusad leevendamis- ja kohanemisvahendid, millest on elurikkusele, kogukondadele ja

kliimakerksuse huvides mitmel moel kasu;

68. tuletab meelde, kui oluline on kavandada ja rakendada keskkonnapoliitikat täielikus kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega, mis on lõimitud ja ühtsustav lähenemine, mille eesmärk on kestlikult tasakaalustada ja optimeerida inimeste, loomade ja ökosüsteemide tervist;

69. rõhutab vajadust terviklikult tegeleda kliimamuutuste, õhusaaste ja rahvatervise seostega, sealhulgas konventsiooniosaliste konverentsil; tunnistab, kui oluline on COP28 deklaratsioon kliima ja tervise kohta, millele on alla kirjutanud üle 150 valitsuse; nõuab, et õhukvaliteedi parandamine lõimitaks kliimapoliitikasse ja et seda võetaks arvesse riiklikult kindlaksmääratud panustes; kutsub kõiki osalisi üles kiirendama õhukvaliteeti soodustavaid sisulisi meetmeid; nõuab tungivalt, et osalised tagaksid, et kliimameetmete rahastamisel seataks prioriteediks puhta õhu lahendused, mis toovad mõõdetavat kasu tervisele, õiglusele ja kliimale;

70. rõhutab, et kliimamuutused aitavad suurendada antimikroobikumiresistentsust; kordab sellega seoses vajadust võtta kiiresti meetmeid antimikroobikumiresistentsuse vastu ning nõuab, et kõik osalised jätkaksid pingutusi antimikroobikumide piiratumaks ja mõistlikumaks kasutamiseks, et tõrjuda resistentsuse ohtu; nõuab sellega seoses asjaomastes rahvusvahelistes lepingutes siduvate kohustuste võtmist; peab kahetsusväärseks, et seni ei ole meetmeid võetud;

71. peab kahetsusväärseks ülemaailmse keemilise saastega seotud suuri kulusid, mis süvendavad kliima- ja elurikkuse kriisi; kutsub osalisi üles rakendama meetmeid ÜRO ülemaailmse kemikaalide raamistiku alusel vastu võetud strateegiliste eesmärkide ja sihtide saavutamiseks; rõhutab, et EL ja selle liikmesriigid peavad juhtima ülemaailmseid pingutusi võitluses keemilise saaste, sealhulgas per- ja polüfluoroalküülainete (PFAS-ainete) vastu ning vaatama vajaduse korral läbi oma kemikaale käsitlevad poliitikameetmed; rõhutab ülemaailmse kemikaalide raamistiku eelseisva esimese rahvusvahelise konverentsi võimalusi edasise rahvusvahelise koostöö tugevdamiseks kemikaalide keskkonnahoidliku käitlemise ja reostuse vältimise valdkonnas; nõuab ülemaailmses kemikaalide raamistikus kiiremat tegutsemist, et viia ellu selle terviklik kava ja liikuda kemikaalidest ja jäätmetest vaba planeedi poole;

72. kutsub kõiki osalisi üles lõimima oma riiklikesse kohanemiskavadesse looduspõhised lahendused, tunnistades ökosüsteemide, sealhulgas metsade, märgalade, rannikuökosüsteemide ja turbaalade kaitse ja taastamise otsustavat rolli Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamisel ja pikaajalise kliimamuutustele vastupanu võime suurendamisel; nõuab, et rahvusvaheliste keskkonnalepingute rakendamisel lõimitaks tihedamalt kliimameetmeid ja elurikkuse, sealhulgas metsloomapopulatsioonide kaitset ning maa taastamise poliitikat;

73. rõhutab, kui oluline on teha kindlaks ja maksimeerida elurikkuse ja kliimaga seotud meetmete võimalik koostoime, sealhulgas süsinikuringe seisukohast oluliste ökosüsteemide ja liikide kaitse, taastamine ja majandamine; rõhutab Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamise tähtsust; väljendab sellega seoses heameelt selle üle, et 97 osalist on esitanud uuendatud riiklikud elurikkuse strateegiad ja tegevuskavad ning 134 osalist on seitsmendat korda esitanud riiklikud eesmärgid, ning nõuab tungivalt, et kõik teised osalised seda eeskuju kiiresti järgiksid;

74. tuletab meelde maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse (LULUCF) sektori tähtsust ELi kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamisel; tuletab meelde, et üks ELi vahenditest LULUCFi määruse[21] eesmärkide saavutamisel ja rahvusvaheliste elurikkuse, eelkõige Kunmingi-Montreali üleilmse elurikkuse raamistikuga seotud kohustuste täitmisel on looduse taastamise määrus;

75. rõhutab metsade olulist rolli kliimameetmetes; rõhutab sellega seoses, kui olulised on ülemaailmsed pingutused raadamise vastu, kuna metsad on üks maailma suurimaid süsiniku sidujaid ja elurikkuse seisukohast olulised reservuaarid; rõhutab tungivat vajadust kaitsta maailma elutähtsaimaid metsaalasid, sealhulgas ELi äärepoolseimates piirkondades, ja seal elavaid metsloomapopulatsioone; kinnitab veel kord ELi pühendumust riigijuhtide Glasgow' deklaratsioonile metsade ja maakasutuse kohta (COP26); rõhutab, et metsa- ja maastikupõlengute sagenemine ja tõsidus kujutavad endast kasvavat ohtu metsa ökosüsteemidele, elurikkusele ja maakogukondadele kogu maailmas; kutsub kõiki osalisi üles integreerima metsa- ja maastikupõlengute ennetamise ja metsade vastupanuvõime oma riiklikult kindlaksmääratud panustesse, kui see on asjakohane, ja riiklikesse kohanemiskavadesse, tunnustades kestlikku metsamajandamist ja taasmetsastamist oluliste vahenditena nii kliimamuutuste leevendamiseks kui ka katastroofiohu vähendamiseks; kutsub kõiki osalisi üles seadma eesmärke CO_2 ekvivalendi netosidumise suurendamiseks LULUCFiga seotud tegevuse kaudu;

76. väljendab suurt muret selle pärast, et ÜRO andmetel tapetakse igal aastal sadu inimõiguste kaitsjaid, kusjuures erilises ohus on maa- ja keskkonnakaitsjad; rõhutab, et keskkonnakaitsjaid on vaja toetada ja kaitsta ning neile kahju tekitavad isikud tuleb võtta vastutusele[22];

77. rõhutab, kui tähtis on kaitsta, säilitada ja taastada vett ja veega seotud ökosüsteeme ning kasutada vett kestlikult; juhib tähelepanu kõrbestumise, põua, üleujutuste ja veereostusega kaasnevale laastavale keskkonna-, sotsiaalsele ja majanduslikule mõjule; väljendab heameelt Euroopa veekerksuse strateegia üle ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seda kiiresti rakendama; kutsub sellega seoses liikmesriike üles täielikult rakendama kõiki ELi veevaldkonna õigusakte;

78. rõhutab märgalade, sealhulgas turbaalade, mangroovide ning muude ranniku- ja sisemaa märgalade ökosüsteemide kriitilist tähtsust, kuna need kuuluvad planeedi kõige tulemuslikumate looduslike süsiniku sidujate hulka; kutsub kõiki osalisi üles kiiresti suurendama jõupingutusi märgalade säilitamiseks, kestlikuks majandamiseks ja taastamiseks, sest see on kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, elurikkuse kaitse ning sellega seotud sotsiaalse ja majandustegevuse kestlikkuse keskne strateegia;

---

21 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhoonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhoonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 ja otsust nr 529/2013/EL (ELT L 156, 19.6.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

22 „UN Special Rapporteur's Report on the Killing of Human Rights Defenders" (ÜRO eriraportööri aruanne inimõiguste kaitsjate tapmise kohta), 24. detsember 2020.

79. rõhutab, et muld on suurim maapealne süsiniku säilitaja ja sellel on ülemaailmses kliimatsüklis asendamatu roll; väljendab heameelt kõigi valitsuste ja vabaühenduste pingutuste üle, et maksimeerida muldade potentsiaali kliimamuutuste leevendamiseks ja vee kättesaadavuse parandamiseks; tõstab sellega seoses esile mullaseire direktiivi, mille eesmärk on parandada liikmesriikide suutlikkust ja aidata ELil täita oma rahvusvahelisi kohustusi;

80. juhib tähelepanu vajadusele võidelda plastireostuse vastu; peab kahetsusväärseks, et läbirääkimistel ülemaailmse plastileppe üle ei ole korduvatest katsetest hoolimata suudetud kokkulepet saavutada; nõuab, et võetaks vastu ulatuslik kokkulepe, mis käsitleks plasti tootmise, tarbimise ja jäätmekäitluse kõiki etappe; rõhutab vajadust tooraine asjakohase süsinikuhinnastamise järele, et märgatavalt vähendada fossiilkütuste kasutamist plastisektoris; nõuab otsustavaid meetmeid, et tegeleda plastireostusega, mis ohustab nii ookeanide tervist kui ka kliimamuutustele vastupanu võimet;

81. märgib, et COP31-l esitatakse ülemaailmne elusloodu se ja kliimameetmete deklaratsioon, mille eesmärk on elusloodu se kaitse ametlikult ülemaailmsesse kliimapoliitikasse lõimida;

Ookeanid ja mered

82. väljendab heameelt asjaolu üle, et 17. jaanuaril 2026 jõustus BBNJ kokkulepe, ning nõuab selle kiiret ratifitseerimist kõigi osaliste poolt; jääb ootama 2027. aasta alguses BBNJ lepingu üle toimuvat esimest osaliste konverentsi (COP1), milleks on seatud kõrged sihid; kutsub osalisi üles jätkama ookeanide ja kliimamuutuste teemalise dialoogi valdkonnas tehtavat tööd; palub nõukogul vastu võtta üldine lähenemisviis BBNJ direktiivi suhtes[23];

83. rõhutab, et kliimamehhanismid, sealhulgas süsiniku sidumine, liigse kuumuse kogumine ja hapnikuteke, sõltuvad ookeanide ja mereökosüsteemide tervisest, mida praegu mõjutavad globaalne soojenemine, reostus, mere elurikkuse ülekasutamine, hapestumine, eutrofeerumine, hapnikutaseme vähenemine ja rannikualade erosioon; tunnistab, et ookeanid on oluline elurikkuse reservuaar ja planeedi suurim looduslik liitlane võitluses kliimamuutuste vastu, kuna need on tööstusrevolutsioonist alates sidunud ligikaudu 30 % CO_2 heitest ja ligikaudu 90 % kasvuhoonegaaside heitest tulenevast ülemäärasest soojusest; rõhutab siiski, et sellel suutlikkusel on piirid ning et vee soojenemine, hapestumine, hapnikukadu, plastireostus ja elupaikade hävimine jätkuvad samaaegselt, mistõttu on vaja terviklikku lähenemisviisi, mis läheb traditsioonilistest kaitsepüüdlustest palju kaugemale;

84. väljendab heameelt ookeanide ja kliima vahelise seose suureneva tunnustamise üle rahvusvahelistel kliimaläbirääkimistel, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ookeanide ja kliimamuutuste dialoogi teel tehtud edusammude üle, ning ookeanide ja rannikualade lisamise üle COP30 tegevuskava ja Belémis toimunud esimese kõrgetasemelise ookeanide teemalise ministrite kohtumise peateemade hulka; nõuab, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 31. istungjärgul

[23] Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kohta (COM(2025)0173).

Antalyas seda hoogu jätkataks ja suurendataks;

85. rõhutab, et murranguliste ookeani- ja kliimalahenduste laiendamine, sealhulgas ülemaailmse laevanduse ja meretranspordi süsinikuheite vähendamine, avamere taastuvenergia, kestlikud nn sinised toidud ning sinisüsiniku ökosüsteemide kaitse ja taastamine, võib anda kuni 35 % heitkoguste vähendamisest, mis on vajalik[24] Pariisi kokkuleppe täitmiseks ja soojenemise hoidmiseks alla 1,5 °C; peab kahetsusväärseks, et ookeanipõhiseid kliimalahendusi kasutatakse ülemaailmses kliimapoliitikas ja rahastamises endiselt väga vähe, ning nõuab selle tasakaalustamatuse kiiret korrigeerimist; kutsub COP31 eesistujariiki üles tagama, et ookeanid oleksid kindlalt lõimitud kõigisse Antalya istungjärgu asjakohastesse päevakorrapunktidesse, sealhulgas kogu tegevuskavasse, ning julgustama maailmamere valdkonna eestvedajate nimetamist, et saavutada konsensus;

86. toetab sinise riiklikult kindlaksmääratud panuse algatust ja selle eesmärki julgustada riike integreerima ookeanipõhiseid kliimalahendusi riiklikesse kliimakavadesse ning väljendab heameelt sinise riiklikult kindlaksmääratud panuse rakkerühma loomise üle, mis on konkreetne samm poliitiliste eesmärkide põhjal riiklike meetmete võtmise poole;

87. rõhutab, kui oluline on saavutada üleilmse elurikkuse raamistiku 30x30 kaitse-eesmärk, milleks on võtta 2030. aastaks tulemusliku kaitse alla vähemalt 30 %-le maailma maismaa- ja merealadest, ning nõuab piisavaid ja prognoositavaid rahastamismehhanisme, et toetada selle rakendamist, eelkõige ookeanidest kõige sõltuvamates ja kõige kliimatundlikumates riikides;

88. võtab teadmiseks kasvavad teaduslikud tõendid vaalapopulatsioonide erilise panuse kohta ookeanide ökosüsteemide heasse seisundisse ja looduslikesse süsiniku sidumise protsessidesse[25]; märgib murega, et hoolimata aastakümneid kestnud kaitsepüüdlustest on paljud vaalaliigid endiselt ohustatud või haavatavad ning seisavad jätkuvalt silmitsi inimtegevusest ja kliimamuutustest tuleneva mitmekordse kumulatiivse survega; kutsub osalisi üles võtma kõik asjakohased kaitsemeetmed ja toetama teaduspõhiseid kaitsealgatusi, mille eesmärk on taastada vaalapopulatsioonide soodne kaitsestaatus;

Põlisrahvaste õigused

89. rõhutab, et tähtis on kaitsta põlisrahvaste ja kohalike kogukondade õigusi ja huve, nagu on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis; rõhutab vajadust tagada õigus vabale, eelnevale ja teadlikule nõusolekule; rõhutab, et kõigisse deklaratsiooni artikli 6 kohastesse projektidesse, mis mõjutavad põlisrahvaste maad või kogukondi, tuleb põlisrahvad kaasata ja neis tuleb austada põlisrahvaste õigusi;

90. rõhutab, et põlisrahvad on Pariisi kokkuleppe preambulis tunnustatud õiguste omajad; rõhutab vajadust põlisrahvaste poliitilise osalemise järele konventsiooniosaliste

---

24 Ove Hoegh-Guldberg, Eliza Northrop et al., „The Ocean as a Solution to Climate Change: Updated Opportunities for Action“ (Ookean kui kliimamuutuse lahendus. Ajakohastatud tegevusvõimalused), koostatud kestliku meremajanduse kõrgetasemelisele töörühmale (Ocean Panel), Maailma Loodusvarade Instituut, 2023.

25 Pearson jt (2023) – Whales in the carbon cycle:can recovery remove carbon dioxide? (Vaalad süsinikuringes – kas taastumine aitab süsinikdioksiidi eemaldada?); ÜRO, kestliku arengu eesmärkide veebileht Oceanic Blue Carbon Voluntary Commitment (ookeani sinist süsinikku käsitlev vabatahtlik kohustus).

konverentsidel ja muudes ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessides, et edendada nende sisulist osalemist kõigis otsuseid tegevates organites; tunnistab vajadust rahastada ja hõlbustada põlisrahvaste osalemist konventsiooniosaliste konverentsidel ja allorganite tehnilistel kohtumistel;

91. tunnistab, et põlismaad on elurikkuse levialad ning põlisrahvastel on oluline osa ressursside kaitsmisel ja kestlikul majandamisel; tuletab meelde, et valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) viienda hindamisaruande kohaselt on põlised, kohalikud ja traditsioonilised teadmised kliimamuutustega kohanemisel tähtis ressurss; tunnistab põlisrahvaste teadmiste tähtsust ja rõhutab eelkõige nende teadmiste rolli halva kohanemise vältimisel;

92. rõhutab, et põlisrahvastel peab olema otsene juurdepääs kliimameetmete rahastamisele selliste rahvusvaheliste kliimafondide kaudu nagu Roheline Kliimafond, kohanemisfond ning kahju ja kahjustuste fond;

Kliima, rahu ja julgeolek

93. väljendab heameelt selle üle, et COPi konverentsidel on pööratud suuremat tähelepanu kliima-, rahu- ja julgeolekuküsimustele, mis oli eriti ilmne COP29 konverentsil, kus esitati Bakuu üleskutse kliimameetmeteks rahu, hädaabi- ja taastamispüüdluste heaks, ning varasema, COP27 algatuse „Kliimameetmed rahu säilitamise heaks“ ja COP28 kliima-, hädaabi-, taaste- ja rahuküsimusi käsitleva deklaratsiooni puhul; rõhutab, kui oluline on tegeleda kliima ja julgeoleku seostega;

94. tunnistab, et kliimamuutused ohustavad rahvusvahelist rahu ja julgeolekut, kuna nende mõju, sealhulgas äärmuslikud ilmastikunähtused, põud ning toidu ja veega kindlustamatus, võib süvendada praegusi poliitilisi pingeid, suurendada konkurentsi loodusvarade pärast ja õõnestada stabiilse valitsemise aluseid, eelkõige piirkondades, kus juba valitsevad ebakindlus ja konfliktid;

95. rõhutab, et kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine on ohu mitmekordistajad, mis ohustavad ökosüsteemi teenuseid ning võivad põhjustada loodusvarade nappust ja toidupuudust, suurendada pingeid rahvusvahelistes suhetes ja konflikte loodusvarade pärast, põhjustada kliima- ja keskkonnakatastroofe, mõjutada inimeste julgeolekut ja süvendada praegust haavatavust ning suurendada ebastabiilsuse, ebakindluse ja konfliktide ohtu, sealhulgas sundrände ja rände ohtu;

96. rõhutab vajadust pöörata suuremat rahvusvahelist tähelepanu konfliktide keskkonnamõjule; rõhutab keskkonnakahju, mida põhjustavad sõjalised rünnakud ja operatsioonid kogu maailmas, ning nõuab tungivalt sellise tegevuse lõpetamist kooskõlas rahvusvahelise õigusega; rõhutab, et lisaks otsesele hävitustööle ja inimohvritele häirivad jätkuvad konfliktid ökosüsteeme, kahandavad loodusvarasid, saastavad keskkonda ja seavad ohtu meie planeedi tervise tulevaste põlvkondade jaoks, samal ajal kahjustades kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise pingutusi; on veendunud, et üksused, kelle Rahvusvaheline Kohus on tunnistanud konfliktide eest vastutavaks, tuleb võtta vastutusele ka sõja ja okupatsiooni ning konfliktijärgse ülesehitusega kaasnevate kliima- ja keskkonnakulude eest;

97. rõhutab, et jätkuv sõltuvus fossiilkütustest kujutab endast haavatavust ja kui seda kasutatakse sõjarelvana, võib see põhjustada olulise taristu häireid ning energia- ja

kütusehinnašokke, nagu näitab praegune geopoliitiline olukord;

98. märgib, et fossiilkütustest sõltuvuse vähendamine on parim viis inflatsioonisurve leevendamiseks ning samal ajal toimib see ka turvameetmena;

99. rõhutab, et fossiilkütustest loobumist tuleks pidada mitte ainult keskkonnaalaseks vajaduseks, vaid ka pikaajaliseks rahu- ja julgeolekustrateegiaks, mis võimaldab vähendada avatust geopoliitilistele riskidele, energiahinnašokkidele ja konfliktidele, mis on seotud kontrolliga fossiilkütuste üle;

100. tunnistab, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja Lähis-Idas jätkuvad konfliktid on hävitava selgusega näidanud strateegilist haavatavust, mida energiasõltuvus fossiilkütustest ELile ja selle kodanikele põhjustab; rõhutab eelkõige ÜRO Keskkonnaprogrammi viimaseid aruandeid nii Ukrainas[26] kui ka Gazas[27] toimuvate konfliktide põhjustatud keskkonnakahju hirmuäratava ulatuse kohta; tuletab lisaks meelde Teadusuuringute Ühiskeskuse aruannet keskkonnakahju kohta, mille on põhjustanud Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukrainas[28]; rõhutab, et Ukraina energiataristu süstemaatilisel ründamisel on olnud tsiviilelanikkonnale katastroofilised tagajärjed ning et seda tõsiasja aluseks võttes peab ELi käsitlema energiaalast vastupanuvõimet kui elutähtsa taristu kaitsmise küsimust;

101. rõhutab, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames tugevdatud kliimadiplomaatia on väga oluline mitmepoolsuse taaskinnitamiseks, eelkõige suurenevate geopoliitiliste pingete ja väheneva usalduse tõttu ülemaailmse koostöö vastu;

Kõigis sektorites tehtavad pingutused

102. rõhutab, et kõik sektorid peavad aitama vähendada heitkoguseid ja saavutada kliimaneutraalsust kooskõlas Pariisi kokkuleppega;

103. tuletab meelde, et atmosfääri eraldunud metaanil on esimese 20 aasta jooksul üle 80 korra suurem soojendav mõju kui süsinikdioksiidil; väljendab heameelt asjaolu üle, et peaaegu 160 riiki on alla kirjutanud ülemaailmsele metaaniheite vähendamise lubadusele, ning nõuab tungivalt, et need ELi liikmesriigid, kes ei ole veel selle lubadusega ühinenud, seda teeksid; nõuab, et COP26-l vastu võetud lubaduse täitmiseks tehtud edusamme hinnataks kvantifitseeritult ja teaduspõhiselt; kutsub kõiki osalisi üles lisama oma riiklikult kindlaksmääratud panustesse ka konkreetsed metaaniheite vähendamise eesmärgid; kutsub komisjoni üles jätkama pingutusi ülemaailmse metaaniheite vähendamise lubaduse raames ja rakendama metaaniheite vähendamise partnerluse tegevuskava; rõhutab ostjate klubide algatuste, näiteks esmategutsejate koalitsiooni tõhusust kahjulike heitkoguste vähendamisel; nõuab seetõttu, et EL võtaks juhtrolli metaaniheite vähendamise ostjate klubi loomisel sarnaselt esmategutsejate

---

26 ÜRO Keskkonnaprogramm, „The Environmental Impact of the Conflict in Ukraine: A Preliminary Review“ (Ukraina konflikti keskkonnamõju: esialgne ülevaade), 14. oktoober 2022.

27 ÜRO Keskkonnaprogramm, „The Environmental Impact of the Conflict in Gaza: Preliminary Assessment of Environmental Impacts“ (Gaza konflikti keskkonnamõju: esialgne hinnang), 18. juuni 2024.

28 Teadusuuringute Ühiskeskus, „Status of Environment and Climate in Ukraine“ (Keskkonna ja kliima olukord Ukrainas), 2025.

koalitsiooniga, et kiirendada metaaniheite ülemaailmset vähendamist;

104. rõhutab, et nafta- ja gaasiammutamisprotsessidest tuleneva metaaniheite vähendamine on üks kiiremaid, kulutõhusamaid ja vahetumalt kättesaadavaid viise kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks; rõhutab, kui oluline on puhtale energiale üleminekul vähendada fossiilkütuste tarneahelates üleilmselt metaaniheidet, et saavutada 2030. aastaks metaaniheite vähenemine 75 % võrra kooskõlas Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2050. aastaks netonullheite saavutamise stsenaariumiga; tuletab meelde, et määrus (EL) 2024/1787, mis käsitleb metaaniheite vähendamist energeetikasektoris, suurendab metaaniheite impordi läbipaistvust ja ausat konkurentsi kolmandate riikidega; rõhutab, et kõik rakendamisega seotud probleemid tuleb kiiresti lahendada, et tagada määruse tulemuslik ja õigeaegne kohaldamine;

105. märgib, et 2020. aastal tekitas põllumajandussektor 10–12 % ülemaailmsest inimtekkelisest heitest ja 11 % ELi koguheitest; tõdeb, et põllumajandusel ning põllumajandus- ja toidutootmissektoril on märkimisväärne kasvuhoonegaaside heite vähendamise potentsiaal; rõhutab, et põllumajandustootjad ja põllumajandussektor on kliimamuutuste ees eriti kaitsetud ning kliimamuutused ohustavad märkimisväärselt toiduga kindlustatust kogu maailmas; rõhutab, et põllumajandussektori heitkoguste vähendamise meetmetega tuleb teha kõik võimalik, et tagada toiduga kindlustatus; rõhutab vajadust rakendada poliitikaraamistikku, mis stimuleerib kestlikke põllumajandusmeetodeid ja toetab põllumajandustootjaid, eelkõige väikepõllumajandustootjaid, üleminekul kerksetele tavadele ning millega premeeritakse põllumajandustootjaid, kes toetavad kliimamuutuste leevendamise püüdlusi ja kaitsevad elurikkust; rõhutab kuivendatud turbaalade taassoostamise keskkonnakasu ja muid meetmeid, millega edendatakse põllumajandusettevõtetes elurikkust, mulla seisundit ja vee kvaliteeti ning samas aidatakse leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda;

106. rõhutab, et toidu raiskamise vähendamine aitab vähendada heitkoguseid; nõuab COP30-l käivitatud toidujäätmete läbimurdealgatuse jätkamist; tunnistab, et toidu raiskamise vältimine on üks kõige kulutõhusamaid ja kiiremaid leevendamisvõimalusi, mis on kättesaadav kõigis majandussektorites;

107. märgib, et üha enam pööratakse teaduslikku ja poliitilist tähelepanu geoinseneeria lähenemisviisidele, sealhulgas sellistele meetoditele nagu päikesekiirguse muutmine, mille eesmärk on kunstlikult muuta Maa kliimasüsteemi selliste meetodite abil nagu aerosoolide pihustamine stratosfääri; rõhutab, et sellised lähenemisviisid ei tegele kliimamuutuste algpõhjustega, nagu kasvuhoonegaaside heide, ning et nende võimalik mõju on endiselt väga ebakindel, kujutades endast tõsist ohtu keskkonnaalasele terviklikkusele, inimõigustele ja ülemaailmsele geopoliitilisele stabiilsusele; rõhutab, et kuna ohutuse, mõjususe ja juhtimise kohta puuduvad usaldusväärsed teaduslikud tõendid, tuleb geoinseneeria arendamisel juhinduda ettevaatuspõhimõttest; tuletab meelde komisjoni juhtivate teadusnõustajate rühma 2024. aasta detsembris avaldatud soovitusi; kutsub komisjoni üles võtma ennetavat rolli läbirääkimistel päikesekiirguse muutmise ülemaailmse juhtimisraamistiku üle, mis põhineb kindlal mitterakendamise seisukohal, ning tugevdama ELi suutlikkust avastada ja kvantifitseerida ühtse kriisilahenduskorra deklareerimata kasutuselevõtmist; kutsub lisaks komisjoni ja liikmesriike üles toetama vastutustundlikke teadusuuringuid ning selle tehnoloogia mõju põhjalikku rahvusvahelist hindamist, tagades, et päikesekiirguse muutmist käsitlevate teadusuuringute rahastamine avaliku sektori vahenditest täiendab, mitte ei asenda kohanemist ja leevendamist käsitlevate teadusuuringute rahastamist avaliku

sektori vahenditest;

108. märgib murega, et transport on ainus sektor, kus heide on ELis alates 1990. aastast suurenenud, ning et ELi kliimaeesmärkide saavutamiseks on vaja seda järsemalt vähendada; rõhutab, kui tähtis on võtta lisameetmeid, mille abil toetada maanteetranspordi elektrifitseerimist kui maanteetranspordi heitkoguste vähendamise viisi koos ühelt transpordiliigilt teisele üleminekut, ühendvedusid ja üldist ühistransporti toetavate meetmetega; on mures asjaolu pärast, et komisjoni 2025. aasta riikliku energia- ja kliimakava hindamisaruanne näitas, et mõnes liikmesriigis kehtivad endiselt fossiilkütustel töötavate sõidukite toetuskavad, ning kutsub neid liikmesriike üles selliseid kavasid järk-järgult kaotama; märgib murega, et prognooside kohaselt suurenevad rahvusvahelisest lennundusest ja meretranspordist tulenevad ELi heitkogused ka edaspidi;

109. rõhutab, et lennundussektor peab kiiresti asuma järgima ülemaailmseid kliimaeesmärke, eelkõige Pariisi kokkuleppes seatud 1,5 °C eesmärki; tunneb muret Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni aeglaste edusammude pärast rahvusvahelise lennunduse heitkoguste vähendamisel; on seisukohal, et rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) eesmärkide ulatust tuleks suurendada, et viia see kooskõlla 1,5 °C trajektooriga;

110. väljendab heameelt 2025. aasta aprillis Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) merekeskkonna kaitse komitee 83. istungjärgul (MEPC 83) saavutatud kokkuleppe üle, millega IMO nullnetotehnoloogia raamistiku kaudu esimest korda loodi rahvusvahelise laevanduse ülemaailmne süsiniku hinnastamise mehhanism, milles on ühendatud kasvuhoonegaaside kütusestandard ning hinnakujundus- ja tasustamismehhanism; peab siiski äärmiselt kahetsusväärseks, et 2025. aasta oktoobris toimunud erakorralisel MEPC istungjärgul ei võetud ametlikult vastu IMO nullnetoheite raamistikku; kutsub ELi liikmesriike üles nõudma selle raamistiku viivitamatut vastuvõtmist, rõhutades samas, et raamistikust üksi tõenäoliselt ei piisa, et viia rahvusvaheline laevandus kooskõlla 1,5 °C trajektooriga; rõhutab sellega seoses ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) tähtsust;

111. kutsub komisjoni veel kord üles tagama, et transpordi süsinikuheite vähendamise meetmed oleksid sotsiaalselt õiglased, sealhulgas lisades ELi kliimapoliitikasse jahtlaevade, era- ja ärilennukite heitkogused; kutsub veel kord kõiki osalisi, sealhulgas ELi liikmesriike, võtma meetmeid, et vähendada eralennukite kasutamist; rõhutab, et eralennukitel on ebaproportsionaalselt suur kliimamõju, kuna need on reisija kohta kuni 14 korda saastavamad kui kommertslennud; rõhutab, kui oluline on näidata eeskuju, ning kutsub kõiki COP31 osalejaid, sealhulgas ELi institutsioonide esindajaid, hoiduma eralennukite kasutamisest ja valima sihtkohta jõudmiseks võimalikult vähe saastava transpordivõimaluse[29];

112. väljendab heameelt asjaolu üle, et Maailmapanga andmetel on 30 % ülemaailmsetest heitkogustest nüüd süsiniku hinnastamisega kaetud[30]; peab siiski kahetsusväärseks, et

---

29 Euroopa Parlamendi 14. novembri 2024. aasta resolutsioon Aserbaidžaanis Bakuus toimuva 2024. aasta ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP29) kohta http://data.europa.eu/eli/C/2025/808/oj).

30 Maailmapank, „State and Trends of Carbon Pricing 2026“ (Süsiniku hinnastamise seis ja suundumused 2026. aastal), Maailmapank, Washington DC, mai 2026.

nii katvus kui ka keskmine hinnatase on Pariisi kokkuleppes seatud temperatuurieesmärkide saavutamiseks kaugelt liiga madalad;

113. rõhutab ELi HKSi tõhusust kliimameetmena, mis tagab ka rohepöörde eestvedajate investeerimiskindluse, tugevdades ELi ülemaailmset konkurentsivõimet; kutsub komisjoni üles julgustama ja toetama ka teisi osalisi süsiniku hinnastamise mehhanismide kehtestamisel või parandamisel ning uurima seoseid ja muid koostöövorme olemasolevate süsiniku hinnastamise mehhanismidega väljaspool ELi; kutsub komisjoni üles tagama, et mis tahes seosed ELi HKSi ja muude süsiniku hinnastamise mehhanismide vahel aitavad ka edaspidi täiendavalt ja püsivalt kliimamõju leevendada ega kahjusta ELi-siseseid kasvuhoonegaaside heitega seotud kohustusi;

114. rõhutab, et ülemaailmses kokkuvõttes toonitatakse, kui oluline on üle minna kestlikele eluviisidele ning tarbimis- ja tootmismudelitele, sealhulgas tugevama ringmajanduse abil; rõhutab vajadust suurendada pingutusi ELi ringmajanduse arendamiseks ja täiustamiseks;

115. rõhutab, et on vaja tegeleda kliima- ja keskkonnamõjuga tekstiilisektoris, kus tekib ligikaudu 8–10 % ülemaailmsest kasvuhoonegaaside heitest ja tarbitakse märkimisväärselt ressursse, eelkõige vett ja energiat; kordab, et tekstiilitööstusel peab olema ringmajandusele üleminekul oluline roll ning et see peab tegelema probleemidega, mis on seotud jäätmetekke vältimise, jäätmekäitluse, mikroplasti eraldumise, veekasutuse, ületootmise, ülikiir- ja kiirmoetavade, üldiselt vastupidava ja mürgivaba tootmisprotsessi ning materjalide ringlussevõetavuse küsimustega tekstiilisektoris; rõhutab sellega seoses ELi jäätmeid käsitleva raamdirektiivi hiljutise muutmise tähtsust[31]; rõhutab vajadust kiiresti parandada inimõiguste kaitset kogu tekstiilitööstuse väärtusahelas;

116. rõhutab kliimamuutuste mõju turismisektorile, mis on nii panustaja kui ka haavatav sektor, ning rõhutab vajadust, et sihtkohad kohaneksid kliimariskidega ja arendaksid kliimamuutustele vastupanuvõimelist turismi; nõuab, et edendataks üleminekut kestlikumale turismile, mis hõlmab keskkonnateadlikke ja vähese süsinikuheitega tavasid;

117. rõhutab, et üleminek vähese süsinikuheitega majandusele võib ergutada innovatsiooni, soodustada uute tööstusökosüsteemide tekkimist, vähendada sõltuvust, luua väärtuslikke töökohti ja toetada pikaajalist kestlikku majanduskasvu kogu ELis; rõhutab, et kliimaeesmärkidega peaksid kaasnema rohepööret ja tööstuse konkurentsivõimet toetavad meetmed; nõuab jõulisi ja sihipäraseid meetmeid, et vältida süsinikuheite ülekandumise ohtu ja ebaausat ülemaailmset konkurentsi; nõuab lisaks toimivat WTO nõuetele vastavat ekspordilahendust, et võtta arvesse süsinikuheite ülekandumise ohtu EList kolmandatesse riikidesse eksporditavate, ELi süsiniku piirimeetmega hõlmatud kaupade puhul ning et tagada ülemaailmselt võrdsed tingimused; kutsub lepinguosalisi üles kehtestama selle ohuga tegelemiseks ranged läbipaistvust ja vastutust käsitlevad sätted;

---

31 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid, ELT L 312, 22.11.2008, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj).

118. väljendab muret andmekeskuste ja digitaristuga seotud kasvava energianõudluse ja kasvuhoonegaaside heite pärast, mis on tingitud kiirendatud digitaliseerimisest, tehisintellekti kasutuselevõtust ning suurenevast andmete salvestamise ja töötlemise vajadusest; rõhutab, et ilma regulatiivsete meetmeteta võib tõhususe kasv ja puhta energia kasutuselevõtt elektritarbimise absoluutsest kasvust maha jääda, nagu mitmes liikmesriigis prognoositakse;

Kliimamuutused ja sooaspektid

119. tunnistab, et kliimamuutustel on naistele ja tüdrukutele ebaproportsionaalne mõju, kuna need süvendavad soolist ebavõrdsust ning kujutavad endast ainulaadset ohtu nende elatusvahenditele, tervisele ja ohutusele; rõhutab, kui oluline on koguda teadmisi selle diferentseeritud mõju kohta ja seda süstemaatiliselt analüüsida;

120. rõhutab soolise perspektiivi ja kaasavate lähenemisviiside tähtsust ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessis, sealhulgas õiglase ülemineku tööprogrammis;

121. kordab, et kohanemisvõime ja kaitstus on soo, vanuse, võimete, rassi ja elukutsete lõikes erinevad; kutsub seetõttu kõiki osalisi üles hindama oma riiklikes kohanemiskavades, kohanemisteatistes ja riiklikult kindlaksmääratud panustes vähekaitstud elanikkonnarühmade vajadusi, neile reageerima ja seadma need tähtsuse järjekorda;

122. rõhutab vajadust tagada naiste ja tüdrukute täielik, sisuline ja võrdne osalemine otsuste tegemisel; rõhutab, kui oluline on sooline võrdõiguslikkus kliimasekkumiste valdkonnaülese teemana ja sooteadlik lähenemisviis kliimapoliitikale, võttes arvesse seda, kuidas otsused võivad naisi ja mehi, poisse ja tüdrukuid mõjutada;

123. väljendab heameelt Belémi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava üle aastateks 2026–2034 ja selle uue, soo aspekti arvestava kliimapoliitika raamistiku üle ning kutsub kõiki osalisi üles konkreetsele tegevusele, et täita selles võetud kohustused; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles suurendama pingutusi ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandas tegevuskavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks;

124. kordab, kui oluline on suurendada naiste osalemist otsuste tegemisel kliimadiplomaatia kontekstis, sealhulgas COP-delegatsioonides ja kliimameetmete juhtimisel kõigil tasanditel; kutsub kõiki osalisi üles püüdlema soolise võrdsuse poole nii oma delegatsioonides kui ka kõigil kliimamuutuste valdkonna otsustus- ja läbirääkimistasanditel; nõuab tungivalt, et kõik osalised nimetaksid riigi soolise võrdõiguslikkuse ja kliimamuutuste koordinatsioonikeskuse ja suurendaksid seonduvaid ressursse, koolitust ja toetust, sealhulgas ELis;

Huvide konfliktid, läbipaistvus ja ausus

125. nõuab tungivalt, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalised võtaksid juhtrolli ja esitaksid ettepaneku luua kõrgete sihtidega läbipaistev aruandlusraamistik, mis kaitseks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni tööd lubamatu mõju eest, võttes eeskujuks WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsioonis tubakatööstuse suhtes kasutusele võetud mudeli; tunnustab edusamme, mida komisjon on sellega seoses teinud, kuna ta ei andnud COP29 ja COP30 ajal fossiilkütuste lobistidele ühtegi sissepääsukaarti, ning nõuab, et see jõupingutus jätkuks COP31-l;

kutsub liikmesriike üles seda eeskuju järgima ja mitte kaasama fossiilkütuste ega fossiilkütusetööstust esindavate tööstusliitude lobiste oma riiklikesse delegatsioonidesse COP31-l;

126. väljendab heameelt asjaolu üle, et kõigilt valitsusvälistelt osalejatelt nõuti COP30-l esimest korda, et nad avalikustaksid, kes nende osalemist rahastab, ja kinnitaksid, et nende individuaalsed eesmärgid on ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni eesmärkidega kooskõlas; peab siiski kahetsusväärseks, et seda nõuet ei kohaldatud valitsusväliste osalejate suhtes, kes said valitsuse sissepääsuloa;

127. on mures üha laiemalt leviva kliimaalase väärinfo ja desinformatsiooni pärast, mida muu hulgas levitavad riiklikud osalejad, ning nõuab tungivalt, et kõik valitsused tegeleksid selle probleemiga kiiremas korras, võttes arvesse ohtu, mida see tekitab nii sisukale kliimategevusele kui ka demokraatiale; rõhutab, et tähtis on juurdepääs teaduspõhisele teabele ja sõltumatu meedia kaitsmine; rõhutab, et valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma oluline ülesanne on anda usaldusväärseid teaduslikke nõuandeid ja andmeid; kutsub ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni üles suurendama pingutusi, et võidelda kliimaküsimustega seotud desinformatsiooni vastu; kutsub komisjoni üles ühinema ülemaailmse kliimamuutuste valdkonna teabe terviklikkuse algatusega, et võidelda kliimaalase desinformatsiooni vastu; kutsub osalisi üles suurendama valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni rahastamist, et võidelda kliimaalase desinformatsiooni ja väärinfo vastu;

Sidusrühmade osalemine COP31 konverentsil

128. tuletab meelde, kui oluline on kõik osalised ja sidusrühmad lojaalse koostöö vaimus täielikult kaasata ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni otsustusprotsessi ning tõdeb, et kodanikuühiskonna ning kohaliku ja piirkondliku tasandi osalejate tegutsemisruumi kaitsmine, et nad saaksid kliimaalases juhtimises tegutseda ja selles osaleda, on vastutuse ja läbipaistvuse seisukohast väga oluline; tunnistab, et kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemisel COPi konverentsidel on palju takistusi; rõhutab, et kodanikuühiskonnal ning kohaliku ja piirkondliku tasandi osalejatel on oluline roll riiklikult kindlaksmääratud panuste edasisel rakendamisel, tagades, et meetmed on mõjusad, kohalikul tasandil kohandatud ja kogukonna vajadustele vastavad;

129. kutsub COP31 eesistujariiki ja tulevasi eesistujariike üles kaasama konverentsi töösse rohkem arenguriikide ja vähim arenenud riikide delegaate ning eraldama selleks lisavahendeid; julgustab osalisi kaasama oma delegatsioonidesse noori, et tagada tulevaste põlvkondade aktiivne osalemine nende tulevikku mõjutavate otsuste kujundamisel; väljendab heameelt selle üle, et COP28-l loodi noorte kliimakaitsjate roll, mis on samm noorte laialdasema kaasamise poole ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessi; nõuab, et COP30-l institutsionaliseeritaks laste ja noorte sisuline osalemine, sealhulgas struktureeritud dialoogi mehhanismide ja ametliku esindatuse kaudu; nõuab, et COPidel kasutataks laialdasemalt virtuaalseid platvorme, et suurendada ülemaailmset kaasatust ning delegaatide ja kodanikuühiskonna esindajate osalemist;

130. mõistab hukka Türgi valitsuse jõulisemad repressioonid, mida on nii NATO juuli tippkohtumise kui ka COP31 eel meelevaldsete vahistamiste, kriminaalsüüdistuste esitamise, väärkohtlemise ning kogunemis- ja väljendusvabaduse piiramise kaudu

rakendatud kodanikuühiskonna, eelkõige keskkonnaõiguste kaitsjate ja rahumeelsete meeleavaldajate vastu, sealhulgas hiljutise rünnaku LGBTIQ+ kogukonna vastu; tuletab Türgi valitsusele kui COP31 võõrustajale meelde tema kohustust hõlbustada kodanikuühiskonna osalemist ja kaitset;

131. nõuab nagu ka eelmistel osaliste konverentsidel, et kõigi tulevaste osaliste konverentside korraldajad tagaksid, et inimõigused, põhivabadused, kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide täielik ja piiramatu osalemine ning võrdne juurdepääs sellele ja tulevastele osaliste konverentsidele oleks kõigis võõrustajariigi lepingutes täielikult sätestatud ja tagatud, ning nõuab, et need lepingud avalikustataks võimalikult kiiresti pärast allkirjastamist; kordab oma üleskutset, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaat töötaks välja inimõiguste kriteeriumid, mida tulevaste COPide võõrustajariigid peavad kohustuma võõrustajariigi lepingu raames täitma, ning kutsub komisjoni ja liikmesriike tungivalt üles asuma selles protsessis juhtrolli[32];

Konkurentsivõime ja tööstus

132. on veendunud, et ELi ettevõtted on kliimamuutustega kohanemise tehnoloogia vallas eesliinil ja neil on kliimamuutustega kohanemisega seotud teenuste, toodete ja tehnoloogia pakkumisel kogu maailmas oluline roll;

133. nõuab ELi tööstuse ja ettevõtete, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) paremat juurdepääsu avaliku ja erasektori rahastamisele, et kooskõlas Pariisi kokkuleppega vähendada süsinikuheidet ja jätkata energiasüsteemi ümberkujundamist, suurendades samal ajal VKEde konkurentsivõimet;

134. tunnistab VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate olulist rolli digi- ja rohepöördes, arvestades nende innovatsiooni ja tipptasemel tehnoloogilisi lahendusi ülemaailmsel tasandil; rõhutab, et vaja on kõrgelt kvalifitseeritud ja tulevikuvalmis tööjõudu ning asjakohaseid koolitusprogramme, mis võimaldavad neil ettevõtetel selliseid talente ligi meelitada ja hoida; rõhutab, et neil on vaja prognoositavaid reegleid ja paremat juurdepääsu rahastamisele;

135. toetab Belémi deklaratsioonis sisalduva õiglase ülemineku mehhanismi loomist ülemaailmsel tasandil, et kaitsta tööstust, töötajaid ja kogukondi riikides, kellel on raskusi üleminekuga puhastele, kestlikele ja taskukohastele energiaallikatele ning kliimamuutustele vastupanuvõimelise tuleviku arendamisega; juhib tähelepanu vajadusele määrata kindlaks, kuidas õiglase ülemineku mehhanism tuleks luua, kuidas see peaks toimima ja kes oleksid ülemaailmsel tasandil toetusesaajad;

136. rõhutab ülemaailmse koordineerimise ning arenguriikide ja vähim arenenud riikide toetamise vajalikkust, et saavutada kasvuhoonegaaside nullnetoheide ja poliitikakujundamise ning teaduse ja tehnosiirde valdkonna piiriülese koostöö kaudu suutlikkust suurendada; on seisukohal, et selles koostöös tuleks täielikult järgida energiatõhususe ja tehnoloogilise neutraalsuse põhimõtteid;

137. rõhutab, et kaasava ja sotsiaalselt õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamiseks

[32] ÜRO 21. novembri 2023. aasta kliimamuutuste konverents Araabia Ühendemiraatides Dubais (COP28).

hiljemalt 2050. aastaks on vaja poliitikameetmeid, mis on praktilised, kulutõhusad ja saavutatavad, milles seatakse esikohale võimalikult kiiresti skaleeritav heitkoguste vähendamine, millega suudetakse säilitada avalik toetus, tööstuse konkurentsi- ja majanduslik vastupanuvõime, ning mis peaksid tagama puhta tehnoloogia ja kestliku tööstuse valdkonnas esimesena tegutseja eelise;

138. on veendunud, et ELi eesmärki saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus, suurendades samal ajal oma konkurentsivõimet, on võimalik saavutada ainult tööstuse põhjaliku ja järkjärgulise ümberkujundamise kaudu; rõhutab, et sellise ümberkujundamise toetamiseks ja ELi strateegilise autonoomia suurendamiseks on oluline investeerida ELis toodetud taskukohase nullnetotehnoloogia, toorainete, innovatsiooni, oskuste ja taristu tööstuslikesse väärtusahelatesse; rõhutab, et riiklikult toetatav tehnoloogia peab näitama usutavat suunda kulude märkimisväärseks ja ulatuslikuks vähendamiseks realistliku aja jooksul; rõhutab digitehnoloogia tähtsust tööstuse ümberkujundamise toetamisel;

139. rõhutab olulist rolli, mida süsiniku kogumine, kasutamine ja säilitamine võib täita tööstuse raskesti vähendatava süsinikuheite vähendamise lisavahendina sektorites, mis ei saa olulisel määral sõltuda elektrifitseerimisest; rõhutab ka vähese süsinikuheitega toodete, sealhulgas vähese süsinikuheitega vesiniku olulist rolli; rõhutab, et neid tuleks kasutada seal, kus need aitavad heitkoguseid oluliselt vähendada;

140. ootab COP31-l viljakaid arutelusid selle üle, kuidas kõige paremini tagada kriitilise tähtsusega maavarade stabiilsed ja kestlikud ülemaailmsed tarneahelad;

Energeetika

141. võtab teadmiseks komisjoni juhitud algatuse Electrify Now, mis käivitati 23. juunil 2026; on veendunud, et elektrifitseerimisel võib olla keskne roll kliimapoliitika rakendamise, majanduskasvu ja energiajulgeoleku toetamisel; nõuab tungivalt, et kõik osalised suurendaksid oma pingutusi selles valdkonnas;

142. väljendab heameelt ELi elektrifitseerimise tegevuskava vastuvõtmise üle ning kutsub komisjoni üles esitama lisaks ELi taastuvenergia ja energiatõhususe kõrgetele eesmärkidele ka ulatusliku kogu ELi hõlmava elektrifitseerimise eesmärgi;

143. toetab ülemaailmset energia salvestamise ja võrkude lubadust suurendada 2030. aastaks energia salvestamist kuuekordselt 1 500 GW-ni, mida toetati COP29-l, sealhulgas G7 riikide poolt, ning mida edendab Rahvusvaheline Energiaagentuur, et suurendada taastuvenergia arendamise tempot, mis nõuab nõudlusele vastamiseks suurte muutliku taastuvenergia mahtude ja ajalise nihkega taastuvenergia paremat lõimimist; tunnistab, et salvestusmahu suurendamine on vajalik võrgu stabiilsuse ja usaldusväärse elektrivarustuse tagamiseks ning transpordi, kütte ja tööstuse kiirema elektrifitseerimise võimaldamiseks; rõhutab avaliku sektori asutuste rolli võrgu arendamise koordineerimisel ja kavandamisel ning nõuab, et kõik COP 31 osalised püüaksid hõlbustada taristu kiiret arendamist kogu maailmas;

144. tunnistab tuumaenergia rolli ülemaailmse süsinikuneutraalsuse saavutamisel nende riikide jaoks, kes otsustavad seda oma energiaallikate jaotuses kasutada; märgib huviga, et COP28-l käivitatud deklaratsiooni ülemaailmse tuumavõimsuse kolmekordistamise kohta 2050. aastaks on allkirjastanud 38 riiki, sealhulgas 14 ELi liikmesriiki ja Ukraina;

145. kinnitab veel kord ELi võetud kohustust edendada kliima- ja energiapoliitikat, suurendades samal ajal konkurentsivõime ja energiajulgeoleku eesmärke ning austades liikmesriikide otsust määrata kindlaks oma energiaallikate jaotus;

146. rõhutab fossiilkütuste võimalikult kiire järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise tähtsust, tunnistades samas, et mõned sektorid, kus heidet on raske vähendada, ei saa lühikeses ja keskmises perspektiivis veel olulisel määral elektrifitseerimisele toetuda; tunnistab, et nende sõltuvus impordist muudab tarbijad kogu maailmas haavatavaks volatiilsete hinnašokkide ja energiaga kindlustamatuse suhtes; kutsub kõiki COPi osalisi üles vähendama oma energiasüsteemi süsinikuheidet ning suunama uusi investeeringuid puhtasse, omamaisesse ja taskukohasesse energiatootmisse, võrkude tugevdamisse ja ajakohastamisse, arukasse elektrifitseerimisse ning mittefossiilsesse paindlikkusse ja salvestamisse;

147. rõhutab, kui oluline on tegeleda praeguse energiakriisiga rahvusvaheliste partneritega välja töötatud koordineeritud ja pragmaatiliste lahenduste kaudu, et tagada stabiilsed ja vastupidavad energiatarneahelad; rõhutab, kui oluline on vähendada šokkide mõju energiavarustusele ja -julgeolekule;

148. tuletab meelde, et seoses Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõjuga energiaturule olid energiahinnad, millega ELi kodanikud ja ettevõtjad silmitsi seisid, aastatel 2021–2024 äärmiselt kõrged; märgib, et kõrgete hindade mõju leevendamiseks ja kiireloomulise elukalliduse kriisi lahendamiseks võtsid liikmesriigid vastu mõned ajutised kriisimeetmed, mille tulemusel suurenesid sel perioodil liikmesriikide antavad fossiilkütuste toetused (18 % võrra); on sellega seoses seisukohal, et elektrifitseerimine võib aidata seda haavatavust vähendada, võimaldades kasutada laiemalt kogu majanduses kohalikku energiat, kui sellega kaasnevad investeeringud võrgu arendamisse, paindlikkusse ja energiatõhususse; leiab lisaks, et see võib lõppkokkuvõttes hoogustada majanduskasvu, tugevdada energiajulgeolekut ja vähendada heitkoguseid; nõuab tungivalt, et komisjon esitaks oma tegevuskava fossiilkütuste toetuste edasiseks vähendamiseks ja järkjärguliseks kaotamiseks;

Teadusuuringud ja arendustegevus

149. rõhutab kosmosetehnoloogia rolli kliimaga seotud andmete teadusliku jälgimise ja kogumise hõlbustamisel; tunnustab sellega seoses Copernicuse programmi ja ELi Maa seire teadmuskeskuse panust;

150. rõhutab tehisintellekti ja digitehnoloogia keskset rolli kliimaandmete analüüsi tõhustamisel, energiasüsteemi paindlikkuse ja tõhususe parandamisel ning kasvuhoonegaaside, sealhulgas metaani heitkoguste reaalajas jälgimise võimaldamisel satelliidi kaudu; võtab teadmiseks ELi strateegilise tegevuskava digiülemineku ja tehisintellekti kohta energiasektoris;

151. toetab programmi „Euroopa horisont“ ja selle partnerluste rolli avaliku ja erasektori koostöö edendamisel kliimaneutraalsuse suunas, tagades kestliku, kättesaadava ja taskukohase innovatsiooni, et suurendada kõigi ELi riikide majanduse konkurentsivõimet;

Euroopa Parlamendi roll COP31 konverentsil

152. on veendunud, et kuna Euroopa Parlament peab andma rahvusvahelistele lepingutele oma nõusoleku ja tal on ELi ühe kaasseadusandjana Pariisi kokkuleppe liidusisesel rakendamisel keskne roll, peaks ta lahutamatult kuuluma ELi COP31 delegatsiooni; eeldab seetõttu, et tal lubatakse Antalyas toimuval COP31 konverentsil osaleda ELi koordineerimiskoosolekutel ja et talle tagatakse aegsasti juurdepääs kõigile ettevalmistavatele dokumentidele; kohustub tegutsema sõltumatult ja ilma huvide konfliktideta;

o
o o

153. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile, kellel palub edastada see kõigile ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalistele, kes ei ole ELi liikmed.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet